

KÚRIAI DÖNTÉSEK BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2024/3
72. évfolyam



2024. március

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.009/2023/22. számú határozata [409](#)
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.030/2023/11. számú határozata ... [416](#)
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.069/2023/4. számú végzése [421](#)
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.071/2023/4. számú végzése [422](#)

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY

- 1/2024. (I. 23.) KK vélemény a választási jogorvoslat bírósági eljárási szabályai körében alkotott korábbi kollégiumi vélemények felülvizsgálatáról..... [424](#)

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

- [56](#) A Btk. nem általánosságban, hanem kifejezetten a konkrét (az elkövetőnek felrótt) bűncselekmény viszonyában rendelkezik a kóros elmeállapot beszámítási képességet érintő (korlátozó vagy kizáró) hatásáról. Erre tekintettel a tüneteknek a konkrét cselekménnyel összefüggő – a vádbeli vagy ítéleti tényállással összevetett – vizsgálata alapján tisztázható a felismerési képesség kérdése [425](#)
- [57](#) I. Nem felülvizsgálati ok, ha a magánvádas eljárásra vonatkozó szabályok megsértésével a magánvádló elmulasztotta az eljárási illeték, illetve a jogorvoslati illeték lerovását. Az eljárási illeték meg nem fizetése még abban az esetben sem képez felülvizsgálati okot, ha az az elsőfokú bíróság az illeték megfizetésére történő felhívásban foglalt határidő elmulasztása ellenére sem szüntette meg az eljárást.
- II. A rágalmozás esetén a cselekmény társadalomra veszélyességét önmagában nem zárja ki az, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény valós. A társadalomra veszélyesség hiánya az eredményes valóságbizonyítás következtében a közérdekből vagy jogos magánérdekből állított tény valóságában jelenik meg, amely a tényállásszerűség ellenére a társadalomra veszélyesség hiányában a jogellenességet zárja ki.
- III. A valóság bizonyításának megtörténte esetén a bizonyítás eredményének értékelése, és az annak alapján megállapított tényállás felülvizsgálati eljárásban nem támadható..... [427](#)
- [58](#) I. A büntetővégzés rendelkező részének tartalmaznia kell a Be. 561. § (2) bekezdésében foglaltakat, valamint a Be. a 742. §-ában és a 744. §-ában foglaltakra

való figyelmeztetést.

Az indokolás a megállapított tényállást, a vádra és a büntetővégzés feltételeinek fennállására való utalást, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelölését tartalmazza.

II. Ha a büntetővégzés indokolása nem tartalmazza azoknak a cselekményeknek a tényállását, amelyeket a járásbírósg garázdaság vétségének, testi sértés vétségének, rongálás vétségének és zaklatás vétségének minősített, akkor a megtámadott határozatból a tényállás hiányában nem állapítható meg, hogy a terhelt milyen bűncselekményt követett el, az miként minősül. Ez a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti felülvizsgálati ok és feltétlen hatályon kívül helyezést eredményez [438](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

- [59](#) Szabálytalanságnak minősül az a jog-, szerződés- vagy kötelességszegés (együtt: jogsértés), amely Magyarország pénzügyi érdekeit, illetve az Unió költségvetését sérti vagy sértheti. A pénzügyi érdeksérelem megvalósulásához nem kell összegszerűen meghatározható vagyoni hátrányt kimutatni. A szabálytalanság miatt alkalmazott jogkövetkezmény meghatározásánál a jogsértést és a pénzügyi érdeksérelem is magában foglaló szabálytalanság mértékét, súlyát, jellegét, annak a jogkövetkezménnyel kapcsolatos arányosságát kell értékelni, nem kizárólag a jogsértést vagy csak a pénzügyi érdeksérelemet.
- Az arányosság szempontjának figyelembevétele a döntéshozatal során nem diszkrecionális jögon alapuló méltányosság gyakorlását jelenti, hanem a jogszabály szerinti jogkövetkezmények közötti választás alapját képezi [441](#)
- [60](#) Ha az állított károkozó magatartás nem az ügyvezetés körébe tartozik, a vezető tisztségviselőnek a jogi személlyel szembeni, a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségét megállapítani nem lehet..... [446](#)
- [61](#) I. Ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség 2016. január 6-án vagy azt követően, jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, a szerződésre a továbbiakban a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.
- II. A mezőgazdasági ingatlan tulajdonjogának 2016. január 6-át követő átruházása esetében az a 2014. március 15. előtt kötött haszonbérleti szerződésben létrejött jogok és kötelezettségek – a Magyar Állam személyéhez tapadó jogok

- és kötelezettségek kivételével – átszállnak az új haszonbérbe adóra. [451](#)
- [62](#) A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény szerinti eljárásban a sértett (károsult) és a terhelt (károkozó) között létrejött megállapodás alapján teljesített pénzbeli jóvátételt a károsultat ért kártérítés, sérelemdíj összegénél – mint már megtérült igényt – figyelembe kell venni... [455](#)
- [63](#) I. A Pp. 204. § (1) bekezdése lehetővé teszi a keresettől eltérő jogviszonyból eredő, a kereset előkérdésének minősülő vagy a keresettől függő alperesi igény viszontkereset útján való érvényesítését. Az elsőfokú ítélet meghozatala nem szünteti meg a kereset előkérdés jellegét. II. Ilyen jellegű viszontkereset esetén a Pp. 372. § (1) bekezdését a Pp. 371. §-ával és 204. § (1) bekezdésével együttesen, az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezései elvekre is figyelemmel akként kell értelmezni, hogy a felperesnek az elsőfokú ítélet keresetét elutasító rendelkezésének a megváltoztatására irányuló fellebbezése – a kereset előkérdés jellege miatt – érinti a viszontkereseti döntést is, ezzel megnyitja az alperesnek azt a jogát, hogy az attól függő viszontkeresetét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést a felperes fellebbezésének alaposága esetére, csatlakozó fellebbezés útján, a másodfokú eljárás tárgyává tegye. [461](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- [64](#) Az ügy érdemére kiható jogszabálysértést jelent, ha a másodfokú bíróság bár nem minősíti okszerűtlennek az elsőfokú bíróság által foganatosított bizonyítás eredményét, ennek ellenére lényeges kérdésben módosítja és a megállapított tényekből az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést von le, a megállapított tényeket másként minősíti. [465](#)
- [65](#) A magánszakértői vélemény megállapításainak ellenőrizhetlensége annak aggályosságát eredményezi. A félnek ugyan joga van az üzleti titok megőrzéséhez, igényérvényesítése esetén azonban annak kockázatát, ha erre hivatkozva nem teszi lehetővé annak ellenőrzését, hogy az általa megbízott magánszakértő milyen adatokból dolgozott, ő köteles viselni. A magánszakértői vélemény objektivitásának megítélése ugyanis nem biztosított az adatok hiányában, ezért a magánszakértői vélemény helyességéhez nyomatékos kétség fér. [471](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

- [66](#) I. Azokban a perekben, amelyekben a „munkavállaló” a jogviszonya tartalmának megállapíthatóságát, a munkaviszony fennállásának vagy fennálltának a deklarációját kéri úgy, hogy marasztalási igénye nincs, vagy ilyen igénye nem lehet, megfelelően igazolhatja az általa előadott tény és jogállításaiban a jogvédelem foglalkoztatóval szembeni szükségességét. II. A platform munkavégzés keretében végzett ételfutár tevékenységre kötött szerződés minősítése során kiemelt jelentősége van az alá-fölérendeltség fenntartását igazoló széles körű: a munkavégzés helyére, idejére, módjára is kiterjedő utasítás és ezt biztosító ellenőrzési jog megállapíthatóságának az adott ügyben [476](#)
- [67](#) I. Az Mt. 287. § (1) bekezdése kizárólag az igény bíróság előtti érvényesíthetősége anyagi jogi határidejét határozza meg, amely nem azonos a kereset Pp. szerinti közlésével. II. A magasabb vezetői megbízással is rendelkező személy vétkes kötelezettségszegése esetén nemcsak a vezetői megbízás visszavonására, hanem a jogviszonya megszüntetésére is van lehetőség. Ennek jogszerűsége azonban csak esetről esetre vizsgálható. Ez esetben a bíróságoknak abban a kérdésben kell állást foglalniuk, hogy a jogviszonyt megszüntető intézkedés indokolásában világosan közöltek valósága esetén okszerűen kihathatnak-e a közalkalmazott eredeti munkaköre szerinti jogviszonyára vagy sem [485](#)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- [68](#) Az OLAF jelentése a közigazgatási vagy bírósági eljárás során elfogadható bizonyítéknak minősülnek abban a tagállamban, amelyben ezek felhasználása szükségesnek bizonyul, ugyanolyan módon és ugyanolyan feltételek mellett, mint az adott ország nemzeti közigazgatási vizsgálói által készített jelentések [491](#)
- [69](#) A közigazgatási határozatnak a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti távolság megállapítására, e törvényi feltétel teljesülésére vonatkozó indokolása a védíratban nem módosítható .. [495](#)
- [70](#) Amennyiben a keresetlevél nem egyértelmű és abból többféle módon értelmezhető a jogsérelem állítás, valamint többféle módon értelmezhető a vitatott közigazgatási cselekmény meghatározása, az első fokon eljáró közigazgatási bíróság feladata a Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja szerinti jogsérelem állítás hiánypótlás keretében történő pontosítása [501](#)
- [71](#) Az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatát úgy kell értelmezni, hogy csak a

	jogszerű, szabályos használat gyakorlásába való beavatkozásért jár kártalanítás, amennyiben a változtatás a korábbi jogszerű, szabályos használatot megnehezíti vagy ellehetleníti.....	504
72	Tiltott keresetváltoztatásnak minősül, ha a felperes az első tárgyalást követően a Kp. 38. § (1) bekezdés a) pontja helyett az f) pontban meghatározott kereseti kérelmet terjeszt elő. Ez a keresetváltoztatás akkor sem megengedett, ha a felperes keresetlevele még a Kp. 38. § (1) bekezdés f) pontjában megjelölt kereseti kérelmet tartalmazta	509
73	A nemzeti minősítésű személyes adat megismerésére irányuló eljárás az alapjául szolgáló idegenrendészeti eljárástól elválik. Az alapjog-korlátozás szükségességénél figyelembe kell venni, hogy a minősítés alapjául szolgáló közérdek a hatályos szabályozási környezetben alkotmányos értéket takar, az arányosság megítélésekor pedig irányadó az is, hogy az érintett a minősített adatokon kívül az ügy iratait megismerheti, továbbá, hogy az alperes határozata a megtagadási okok tekintetében indokolást tartalmaz-e, végül az, hogy a bíróság a minősített iratokba történő betekintés során az arányosságróldöntött-e	513
74	A vállalkozás eleget tesz a neve és címe feltüntetésére vonatkozó kötelezettségének, amennyiben a jótállási jegyet a tartalmának megfelelő helyen a cégnevét és székhelyét tartalmazó, olvasható bélyegzőlenyomattal látja el	518
75	Építési ügyben – az Ákr. 10. § (2) bekezdése szerinti jogszabály által meghatározott személyeken kívül – ügyféli jogállás csak az adott építéshatósági ügyben, az építéshatóság által eldöntendő, illetve eldönthető, a kérelmező személy jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érintő körülmények alapján állapítható meg. A kérelmező személy által az ügyféli jogállása megalapozásaként előadott körülményeket ezért az adott közigazgatási ügygel kell összevetni, és ha a kérelmező a kérelmét kizárólag polgári jogi kártérítési igényére hivatkozással terjesztette elő, a kérelem elutasítása törvényes, mert az igény elbírálása nem a közigazgatási szerv hatáskörébe tartozik, így nem lehet az adott közigazgatási eljárás tárgya	520
76	A kereset előterjesztésére és az előterjesztett kereset tartalmára vonatkozó rendelkezési jog a felperest illeti meg. Elő nem terjesztett kereset a bíróságra kötelezettséget nem ró, így azzal kapcsolatosan jogszabályt sem sérthet. A régi Pp. 275. § (5) bekezdése szerint a Kúria jogerős ítéletet hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatására kötelező iránymutatást adó végzése köti az elsőfokú bíróságot. A megismételt eljárásban hozott döntés abban a körben bírálható felül, hogy megfelel-e a Kúria korábbi végzésében foglaltaknak	524

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I	C-537/22. sz. Global Ink Trade ügyben 2024. január 11-én hozott ítélet.....	531
II	C-181/21. sz - G. és C-269/21. sz. X (Nomination des juges de droit commun en Pologne) egyesített ügyben 2024. január 9-én hozott ítélet.....	537
III	C-621/21. sz Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Femmes victimes de violences domestiques) ügyben 2024. január 16-án hozott ítélet.....	541
IV	C-118/22. sz. Direktor na Glavna direkcija „Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia ügyben 2024. január 30-án hozott ítélet	547
V	C-277/22. sz. Global NRG ügyben 2024. január 25-én hozott ítélet.....	553

FÓRUM

Bérces Viktor: A kirendelt védői intézmény működésével kapcsolatos aktuális kérdések	557
Dorang Zsanett: A visszaesésről néhány évtized távlatából	567

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL		
	Decision Jpe.I.60.009/2023/22. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	409
	Decision Jpe.II.60.030/2023/11. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	416
	Decision Jpe.I.60.069/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	421
	Decision Jpe.I.60.071/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	422
CHAMBER OPINION		
	Chamber Opinion No. 1/2024. (I. 23.) on the revision of previous chamber opinions on the rules of judicial procedure in election disputes.....	424
CRIMINAL CHAMBER		
56	The Criminal Code does not regulate the (limiting or excluding) effect of the unsound mind on somebody’s ability to make a decision for himself in general terms, but in explicit relation to the specific offence (attributed to the offender). In view of this, the question of cognitive capacity can be clarified by examining the symptoms in relation to the specific act, including the facts appearing in the charge or conviction	425
57	I. It is not a ground for review if the private prosecuting party has failed to pay the procedural fee or the appeal fee in breach of the rules governing private prosecution. Non-payment of the procedural fee is not a ground for review even if the court of first instance did not terminate the proceedings despite the fact that it failed to observe the time limit set out in the notice to pay the fee. II. In the case of defamation, the fact that the defamatory act is real does not in itself exclude the fact that it is harmful to society. The absence of act harmful to society is demonstrated if the fact stated due to public interest or legitimate private interest has proven to be accurate, the act thus not being harmful to the society precludes the unlawfulness of that act. III. Following the process of justification, the assessment of the evidence and the facts established on the basis of that assessment cannot be challenged in a review procedure	427
58	I. The operative part of the punishment order must contain the provisions referred to under Article 561 (2) of the Code of Criminal Procedure and warning as defined under Articles 742 and 744 of the Code of	
	Criminal Procedure. The statement of reasons shall contain the established facts, a reference to the charge and the conditions for the punishment order, and an indication of the legislation applied. II. If the statement of reasons for the punishment order does not contain the facts of the acts which the district court classified as public nuisance, battery, vandalism and harassment then in the absence of the statement of facts, it cannot be determined from the contested decision which offence was committed by the defendant and how it can be classified. This is a ground for review under Article 649(2) (d) of the Code of Criminal Procedure and results in setting aside that decision	438
CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION		
59	An irregularity is any breach of a law, contract or obligation (together: infringement) which harms or is likely to harm Hungary’s financial interests or the Union’s budget. No quantifiable pecuniary loss need be established in order for the financial interest to be affected. In determining the legal consequence of an irregularity, the extent, gravity, nature and proportionality of the irregularity to the legal consequence, including both the infringement and the financial loss, must be assessed, not only the infringement or only the financial loss. Consideration of proportionality in decision-making is not an exercise of equity based on discretionary law, but is the basis for a choice between legal consequences determined in the law	441
60	If the allegedly damaging conduct does not fall within the scope of management, the liability of the managing director for damages caused by the breach of contract cannot be established against the legal person	446
61	I. If all rights and obligations arising from a contract concluded before the entry into force of the Civil Code are transferred on or after 6 January 2016 by virtue of a statutory provision, the provisions of the Civil Code shall continue to apply. II. In the case of transfer of ownership of agricultural real estate after 6 January 2016, the rights and obligations under the lease contract concluded before 15 March 2014, with the exception of the rights and obligations attached to the person of the Hungarian State, are transferred to the new lessor.....	451

62 In the proceedings under the Act CXXIII of 2006 on Mediation in Criminal Matters, the monetary reparation made on the basis of an agreement between the victim (injured party) and the accused (party responsible for damage) shall be taken into account in the amount of the compensation and damages for the injured party as a claim already recovered..... 455

63 I. Article 204 (1) of the Code of Civil Procedure allows the enforcement of a defendant's claim arising from a legal relationship other than the legal relationship determined in the action by way of a counterclaim, which constitutes a preliminary question of the action or is dependent on the action. The judgment of the court of first instance does not remove the preliminary nature of the action.
II. In the case of such a counterclaim, Article 372 (1) of Code of Civil Procedure must be interpreted in light of Articles 371 and 204 (1) of the Code of Civil Procedure as well as the interpretative principles in Article 28 of the Constitution. This provision then means that an appeal by the applicant seeking to have the order dismissing the action at first instance set aside also affects the decision on the counterclaim, by reason of the preliminary nature of the action. This then opens up the right of the defendant to make the order dismissing the counterclaim at first instance subject to an appeal at second instance, by way of a cross-appeal, if the applicant's appeal is well founded 461

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

64 It is an infringement of the law that affects the merits of the case if the court of second instance, although it does not consider the result of the evidence taken by the court of first instance to be unreasonable, nevertheless modifies it on a material issue and draws a different legal conclusion from the facts established by the court of first instance and classifies the established facts differently 465

65 The unverifiability of the findings of a private expert's opinion leads to its lack of credibility. Although the party has the right to preserve business secrets, the risk of not being able to verify the data used by the private expert is borne by the party claiming the right to confidentiality. The objectivity of the private expert's opinion cannot be assessed in the absence of data, and there is therefore considerable doubt as to its correctness 471

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

66 I. In lawsuits where the "employee" seeks a declaration of the content of his legal

relationship or the existence of the employment relationship, without having a claim for injunctive relief or without the possibility of having such a claim, he can adequately demonstrate the need for legal protection against the employer in the facts and legal positions he has put forward.
II. When qualifying a contract for the provision of food delivery services in the framework of platform work, the broad scope of the instructions and the right of control ensuring the maintenance of subordination, including the place, time and manner of work, are of particular importance in the case in question 476

67 I. Article 287 (1) of the Labour Code only defines the substantive legal time limit for the assertion of a claim before the court, which is not the same as the time limit for the communication of the claim under the Code of Civil Procedure.
II. In the case of culpable misconduct by a person who also holds a higher management position, it is possible not only to revoke the management position, but also to terminate his or her employment. However, the legality of this can only be assessed on a case-by-case basis. In such a case, the courts must decide whether or not the reasons clearly stated in the declaration for the termination of the employment relationship may reasonably affect the public servant's employment relationship related to his original duties.... 485

ADMINISTRATIVE CHAMBER

68 The reports of the European Anti-Fraud are admissible as evidence in administrative or judicial proceedings in the Member State where their usage proves necessary, in the same way and under the same conditions as the reports drawn up by national administrative investigators in that country 491

69 The reasoning of the administrative decision concerning the determination of the distance pursuant to Article 46 (1) (a) of the Act on the Transactions in Agricultural and Forestry Land and the fulfilment of this statutory condition may not be amended in the defence document of the authority 495

70 If the statement of claim is not clear and the allegation of infringement of rights can be interpreted in various ways and the definition of the contested administrative act can be interpreted in various ways, the administrative court of first instance is responsible to remedy such deficiency by virtue of Article 37 (1) (f) of the Code of Administrative Litigation 501

71 The second sentence of Article 30 (3) of the Act on the Formation and Protection of the Built Environment shall be interpreted as meaning that compensation is only due for interference with the exercise of lawful and regular use if the interference makes

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.009/2023/22. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a IV–XV. rendű alperesek jogegységi panaszát elutasítja.

Kötelezi a IV–XV. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 425 800 (négy százhuszonezer nyolcszáz) forint jogegységi panasz eljárásban felmerült költséget.

A határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes a 2007-ben és 2009-ben megkötött lízingszerződésekkel egy-egy Típus1 típusú, illetve egy Típus2 típusú, 6000 kg össztömeget meghaladó tehergépjárműveket vásárolt.
- [2] Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2016. július 19-én elfogadta az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 101. cikke és az Európai Gazdasági Térségről (a továbbiakban: EGT) szóló megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásában (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) hozott C(2016)4673final határozatát, amelyről ezen a napon a honlapján közzétett egy angol nyelvű sajtóközleményt (a továbbiakban: Közlemény), amelyben az szerepel, hogy a Típus3, Típus4, Típus5, Típus2 és a Típus1/Típus6 típusú tehergépjárművek gyártói az 1997 és 2011 közötti időszakban a közepes és nehéztömegű tehergépjárművek árát érintő versenyjogi jogsértést (árkartellt) valósítottak meg, és ennek következményeként a Bizottság bírságot szabott ki az érintett gyártókra.
- [3] A Közlemény – egyebek mellett – tájékoztatást adott (a XIII. rendű alperes kivételével) a kartellben részt vett cégcsoportokról, arról, hogy a jogsértés a közepes (6–16 tonna közötti tömegű) és a nehéz (16 tonna feletti tömegű) tehergépjárművek piacára vonatkozott, 1997-től 2011-ig tartott és az egész EGT-re kiterjedt, továbbá arról is, hogy minden személy vagy cég, akit a versenyellenes magatartás érintett, a tagállami bíróságok előtt kártérítési pert indíthat.
- [4] A Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestülete – amelynek a felperes is tagja – 2016-tól kezdődően folyamatosan információkkal látta el a tagjait a tehergépjárműgyártókkal szemben indult eljárásról, annak eredményéről, az igényérvényesítés lehetőségéről. 2017. május 29-én a Magyar Közúti Fuvarozók Egyesülete arról értesítette a tagjait, hogy a magyar jogszabályok szerinti 1 éves elévülési határidő figyelembevételével a Bizottság által megállapított versenyjogsértés alapján érvényesíthető igények 2017. július 19-én elévülhetnek.
- [5] A Bizottság tehergépjárműgyártók által megvalósított versenyjogsértést megállapító Határozatának angol nyelvű (és nem hiteles magyar nyelvű) összefoglalóját (a továbbiakban: Határozat) 2017. április 6-án tette közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában (HL 2017. C 108., 6. o.).
- [6] A felperes a 2018. április 6-án benyújtott és az eljárás során pontosított keresetében az I–XV. rendű alperesek egyetemleges kötelezését kérte 21.534 euró és járulékai megfizetésére. Keresetét a Bizottság Határozatában megállapított jogsértésre, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 88/A. § (1) bekezdésére, 88/C. §-ára, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. § (1) bekezdésére, 344. § (1) bekezdésére, 355. § (1) és (2) bekezdéseire és a 360. § (1) és (2) bekezdéseire alapította.
- [7] Az alperesek joghatósági kifogások miatt az eljárás megszüntetését, érdemben elsődlegesen elévülésre hivatkozással kérték a kereset elutasítását, de vitatták annak jogalapját és az összecszerúségét is.
- [8] Az elsőfokú bíróság 31. számú jogerős végzésével a joghatósági kifogásokat nem találta alaposnak. Ítéletével a felperes keresetét elutasította, mivel az alperesek elévülési kifogását megalapozottnak ítélte.
- [9] Az elsőfokú bíróság jogértelmezése szerint a felperes a Bizottság 2016. július 19-i Közleményéből minden olyan információt megismerhetett, amelyre a követelés bíróság előtti érvényesítéséhez szükséges volt. A Közleményből egyértelműen megállapítható volt a jogsértés ténye, időszaka és az érintett piac kiterjedése, a jogsértésben résztvevő jogi személyek köre, a versenyt korlátozó magatartás lényege, továbbá az, hogy abból eredően a felperest kár érte. A felperes a Közlemény közzétételét követő egy évben semmilyen konkrét intézkedést nem tett az igénye érvényesítése és az ahhoz szükségesnek tartott adatok beszerzése érdekében, ezért az igénye a Közlemény megjelenését követő egy év elteltével – figyelemmel a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésére – elévült.
- [10] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság 26-I. számú végzésével megállapította, hogy az eljárás a felperes és az I. rendű alperes között 2021. augusztus 31-től kezdődően az I. rendű alperes jogutódjának perbevonásáig vagy perbelépéséig felfeszakadt, miután az I. rendű alperes 2021. augusztus 31-én átalakulás (beolvadás) eredményeként jogutódlással megszűnt.
- [11] A másodfokú bíróság részítéletében vizsgálta és alaptalannak ítélte az alperesek joghatósági kifogását, valamint a másodfokú eljárásban előadott illetékességi kifogást is. Érdemben részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének a II–XV. rendű

- alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezéseit helybenhagyta.
- [12] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a jogértelmezésével, hogy a régi Ptk. szabályai alapján az elévülés bekövetkezése szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a jogsértést megállapító Határozatot mikor tették közzé, hanem kizárólag annak, hogy mi az az objektív időpont, amikor a jogosult számára a perindításhoz szükséges valamennyi információ rendelkezésre állt. A felperes a Közleményből tudomást szerzett a perindításhoz szükséges információkról, így a versenyjogi jogsértés tényéről, annak időszakáról és az azzal érintett piac kiterjedéséről, a kartellben résztvevők személyéről és a versenykorlátozó megállapodás lényegi tartalmáról, valamint azt tudniuk kellett, hogy abból eredően őket kár érte. A felperes a fuvarozási piac professzionális résztvevőjének minősül, ezért vele szemben a perindításhoz szükséges információk beszerzése körében magasabb elvárhatósági mérce alkalmazandó, mint a fuvarozási piac laikus szereplőivel szemben. A másodfokú bíróság megítélése szerint azok a részletinformációk, amelyeket a Közlemény még nem tartalmazott, a felperes igényérvényesítése szempontjából nem voltak lényegesek, a nyugvás megszűnésének vizsgálata során nem lehetett jelentőséget tulajdonítani. A felperes azon túl, hogy felvette a kapcsolatot a Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestületével és az általa javasolt jogi képviselővel, semmilyen további lépést nem tettek a kárigényeik érvényesítése érdekében. Az időmúlás miatt bekövetkezett igényérvényesítési lehetőség elvesztésének következményeit magának kell viselnie, függetlenül attól, hogy az elévülési időn belüli perindítást kinek a hibájából mulasztotta el.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [13] A Kúria jogegységi panasszal támadott Gfv.VI.30.084/2022/31. számú végzésével a jogerős részítéletet az elsőfokú bíróság ítéletének a II–XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezésre kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [14] A Kúria kiemelte: a felperes uniós [az EUMSZ közvetlen hatályú 101. és 102. cikke (korábban EK Szerződés 81. és 82. cikk)] és magyar jogi alapon (Magyarország Alaptörvénye M) cikke, Tptv., régi Ptk.) érvényesített versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti magánjogi igényt magyar bíróság előtt, így az e kérdésre irányadó jogforrások és azok értelmező gyakorlata releváns a felülvizsgálati eljárásban vizsgálható elévülés kérdésének megítélésénél is.
- [15] A Kúria rámutatott: egyértelmű útmutatást ad ebben a kérdésben az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) *follow-on* keresetek tekintetében folytatott következetes gyakorlata, még akkor is, ha az adott keresetre vonatkozó egyetlen uniós szabályozás sem alkalmazható *ratione temporis*, az egyes tagállamok jogrendjének feladata meghatározni az EUMSZ 101. és 102. cikk megsértéséből eredő kár megtérítéséhez való jog érvényesítésének szabályait, ideértve az elévülési időkre vonatkozó szabályokat is, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét, amely utóbbi megköveteli, hogy a jogalanyok által az uniós jog közvetlen hatályára alapított jogok védelmét biztosítani hivatott keresetekre vonatkozó szabályok ne tegyék gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. és 43. pont, 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 27. pont).
- [16] A Kúria utalt az EUB iránymutatására, amelyben meghatározta a versenyjogi kártérítési igények érvényesítéséhez szükséges feltételeket és kimondta, hogy az elévülésre vonatkozó rendelkezéseket hozzá kell igazítani a versenyjog sajátosságaihoz, valamint a versenyjogi szabályoknak az érintett személyek általi alkalmazásával elérni kívánt célokhoz, annak érdekében, hogy ne hiúsítsák meg az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk teljes körű érvényesülését (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 47. pont). Az uniós versenyjog megsértése miatti kártérítési keresetek előterjesztéséhez ugyanis főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges (2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 46. és 50. pont). E körülmények között a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idők nem kezdődhetnek meg azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett arról, hogy e jogsértés következtében őt kár érte, valamint a jogsértés elkövetőjének kilétéről (2022. június 22-i Típus1 és Típus5 Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 59–61. pont). A fentiek figyelembevételére azért is indokolt, mert a károsultak és a versenyjogi jogsértések elkövetői egymás közti viszonylatában jellemzően jelentős információs aszimmetria áll fenn.
- [17] A Kúria jogértelmezése szerint a perbeli esetben a Közleményből nem derült ki minden elkövető személye, és a fentiek szerinti egyértelmű információk sem álltak a felperes rendelkezésére a jogsértés pontos időtartamát és az e jogsértéssel érintett termékeket illetően. A Közlemény kevésbé részletes információkat tartalmazott az érintett ügy körülményeiről, és azokról az okokról, amelyek valamely versenykorlátozó magatartás jogsértésnek minősíthető. Ezzel szemben az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett Bizottsági Határozat már kellően informatív: az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerint megadja a felek nevét és a határozat fő tartalmát, ideértve a kiszabott szankciókat. Garanciális okokból sem fogadható el a Közlemény és az abban foglalt információk adattartalma, ugyanis az ilyen közlemények joghatás kiváltására nem alkalmas célból készült olyan rövid dokumentumok, amelyeket főszabály szerint a sajtónak és a médiának szánnak, ennek

megfelelően megjelenésük helye is csak internetes felület, honlap, szemben a jogi hatás kiváltására alkalmas Határozat Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételével. Nyomatékos érv az is, hogy a károsultak nem részesei a Bizottság versenyfelügyeleti eljárásának, a versenyjogi jogsértéssel kapcsolatos Határozatról hitelesen csak a Bizottság által az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerinti adattartalmú, kötelezően közzéteendő Határozatból (összefoglalóból) értesülhetnek, és figyelembe vehető az is, hogy a nyelvi rezsimek is szerep juthat, ugyanis csak a Határozat összefoglalójának közzététele kötelező az Unió összes hivatalos nyelvén (lásd az EUMSZ 101. és 102. cikkével kapcsolatos eljárások lefolytatására vonatkozó legjobb gyakorlatokról szóló Bizottsági közlemény 148. pontját).

- [18] A Kúria mindezeket figyelembe véve úgy ítélte meg, hogy a felperes csak a Határozat közzétételének napjától került abba az információs helyzetbe, ami megszüntette a jogérvényesítés akadályát. Tekintettel arra, hogy a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése szerint az akadály megszűnésétől számított 1 éven belül benyújtotta a keresetet, így a perbeli követelésük az alperesekkel szemben nem évült el.

A jogegységi panasz és az ellenérdekű fél nyilatkozata

- [19] A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzése ellen – annak hatályon kívül helyezése és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása iránt – a II–XV. rendű alperesek (a továbbiakban: panaszosok) a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján terjesztettek elő jogegységi panaszt.
- [20] Arra hivatkoztak, hogy a támadott határozat jogkérdésben indokolatlanul eltér a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Gfv.VII.30.521/2018/8. számú határozatától (a továbbiakban: referenciahatározat). Ezért a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontja alapján kérték a panasszal támadott határozat hatályon kívül helyezését, a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [21] Részletesen ismertették a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa által hozott határozatokban kifejtett, az ügyazonosság megállapításához szükséges feltételeket. Allították, hogy a Kúria „a releváns tények lényegi hasonlóságát” vizsgálja, mivel két teljesen azonos tényállású ügy nem létezik. Bár a panasszal támadott ügy az Európai Bizottság, a referenciahatározat a magyar Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) eljárását érinti, azonban ennek a különbségeknek a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének értelmezését érintő, a mindkét perben releváns jogkérdés megítélése szempontjából nincs jelentősége. Hangsúlyozták, a panasszal támadott határozat azért sérti a jogegységet, mert a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének versenyjogi kártérítési perekre nézve eltérő jelentést tulajdonított, mint a referenciahatározat. Ez utóbbi ugyanis a perindításhoz szükséges információk körében elegendőnek tartotta a GVH honlapján elérhető sajtóközleményt.

- [22] Érvelésük szerint a Kúria panasszal támadott határozatában figyelmen kívül hagyta, hogy az Alkotmánybíróság, a jogirodalom és a Kúria is a közzétett határozataiban kifejtett jogértelmezése szerint az elévülés kivételes jogintézmény (Kúria Pfv.III.20.779/2012., Pfv.III.21.484/2021/6.). A régi Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján az elévülés nyugvása kizárólag akkor állapítható meg, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni. Ez a feltétel pedig csak akkor áll fenn, ha a jogosult akár objektív, akár szubjektív okból el van zárva attól, hogy a követelését érvényesítse. Az elévülés nyugvásának hossza ugyanis nem függ a jogsértés súlyától, illetve a jogsérelem jellegétől (Kúria Pfv.IV.21.403/2019/7., Pfv.IV.22.334/2016/3., Pfv.IV.22.334/2016/3., Pfv.IV.20.672/2020/7., Pfv.III.21.198/2020/8., Pfv.III.21.484/2021/6.).
- [23] Részletesen elemezték, hogy a másodfokú bíróság részítéletében miért ítélte meg helyesen az elévülés nyugvásának megszűnését a Közlemény közzététele miatt és alkalmazta az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményen alapuló, következetes kúriai joggyakorlatot (Pfv.V.21.804/2017/7.). Hangsúlyozták, a Közlemény nagyobb sajtónyilvánosságot kapott, mint a Határozatról készült összefoglaló, a Közlemény végén pedig szerepelt a kártérítési per megindításának a lehetősége. A felperes információhiányos helyzetét a Közlemény megszüntette, a versenyhatóság munkája eredményeként a felperes az igényérvényesítés szempontjából más perek – különösen más típusú deliktális kártérítési perek – felpereseihez képest kedvezőbb helyzetbe is kerültek. Míg egy szerződésen kívüli kártérítési perben a felperesnek kell az alperes károkozó magatartását tényállításként megfogalmazni, bizonyítani, továbbá az alperes magatartásának a jogi minősítését elvégezni, addig egy versenyhatósági eljárást követő (ún. „follow-on”) kártérítési per esetében ezt a felperes helyett már a versenyhatóság megtette.
- [24] Vitatták a Kúriának azt a jogértelmezését, hogy a panasz alapjául szolgáló ügyben a „régii Ptk. 326. § (2) bekezdésének uniós jogra és Magyarország Alaptörvényére is figyelemmel történő értelmezésének volt jelentősége.” Allították, hogy a Kúria joggyakorlata értelmében a vagyoni igények érvényesítése során az elévülés nyugvásáról rendelkező jogszabály értelmezésekor ezeknek a jogszabályoknak nincs jelentősége.
- [25] Kiemelték: a magyar jog a GVH határozatai kapcsán nem ír elő semmilyen hivatalos lapban történő közzétételt, a GVH határozatai csak a GVH honlapjáról ismerhetők meg. Annak elvárása, hogy a felperes „hivatalosan” szerezzék tudomást a versenyhivatali határozatról, a gyakorlatban azt jelentené, hogy annak eredeti kiadmányát kell megszerezniük. Mivel a felperes nem ügyfelek a Bizottság eljárásában, erre fogalmilag nem kerülhet sor, az elévülés nyugvása ezen értelmezés mellett soha nem érne véget. Az pedig nyilvánvalóan abszurd és inkonzisztens jogértelmezés, hogy az Európai Bizottság honlapján közzétett információra nem lehet hagyatkozni, a GVH honlapján közzétettre viszont igen.

- [26] Álláspontjuk szerint a referenciahatározat helyesen, a Kúria következetes gyakorlatával összhangban foglalt állást oly módon, hogy versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési perben az elévülés nyugvása körében nem annak van jelentősége, hogy a felperes mikor szerez „hivatalosan” tudomást a versenyhatóság „joghatás kiváltására alkalmas” határozatáról, hanem annak, hogy mikor jutott az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába. A Kúria következetes gyakorlata szerint az elévülés nyugvását eredményezi, ha a jogosult nem rendelkezik a perindításhoz szükséges valamely információval. Az elévülés nyugvása megszűnik, ha a jogosult tudomást szerez az igényérvényesítésnek a lehetőségéről. Ehhez képest az igényérvényesítés eredményességéről történő megbizonyosodás már nem eredményezi az elévülés nyugvását (Kúria Pfv.III.20.880/2020/7.).
- [27] Vitatták, hogy a felperes a Közlemény alapján nem ismerte meg a perindításhoz szükséges információkat. Az elévülés nyugvása megszűnésének ugyanis az nem feltétele, hogy a jogosult teljes bizonyosságot szerezzen követelése alaposságáról (az igényérvényesítés eredményességéről). Az információ megbízhatóságát lehet vizsgálni, azonban a versenyhatóság honlapján szereplő információ főszabályként megbízhatónak tekinthető.
- [28] A Kúria panasszal támadott határozata figyelmen kívül hagyta, hogy a felperes gondos eljárás mellett a szükséges információkat megszerezhetette volna, ezért eltért a Kúria következő közzétett határozataitól: Pfv.V.21.804/2017/7., Pfv.III.21.484/2021/6., Pfv.V.20.986/2013/5., Pfv.V.20.019/2021/5., Pfv.III.21.517/2021/7.
- [29] Állították, további ellentmondáshoz vezet a Kúria panasszal támadott határozatának a jogértelmezése amiatt is, mert nincs tekintettel a versenyhivatali határozattól független (anélküli vagy azt megelőző) kártérítési perekre (ún. „stand alone” perek). Ezek ugyanis olyan időpontban indulnak meg, amikor nincs olyan versenyhatósági határozat, ami az alperes(ek) kereset alapjául megjelölt versenyjogi jogsértését megállapítaná. A Tpvt. az ilyen perindításra is lehetőséget ad és tartalmaz speciális rendelkezéseket.
- [30] Álláspontjuk szerint a panasszal támadott határozat az Európai Unió Bíróságának jogértelmezésével sincs összhangban, nem felel meg a tényleges érvényesülés és egyenértékűség elvének, az irányelvkonform jogértelmezés a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközik. Részletesen bemutatták az EUB C-267/20. számú Típus1 és Típus5 ügyet (a továbbiakban: Típus1 és Típus5 ügy) és elemezték a spanyol jog szerinti alapeljárást és annak eltéréseit, amely – eltérően a panasszal támadott ügytől – lehetővé tette a 2014/104/EU irányelv (a továbbiakban: Kártérítési irányelv) konform jogértelmezést, de amely különbség miatt a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének értelmezése során az EUB határozat nem vehető figyelembe, az ugyanis contra legem jogértelmezést eredményez. A Kártérítési irányelvet átültető és a 2016. évi CLXI. törvénnyel beiktatott Tpvt. 88/T. §-át a Tpvt. 95/E. § (4) bekezdése értelmében ugyanis csak a 2017. január 15. után tanúsított versenyjogi károkozó magatartásokra kell alkalmazni. A contra legem jogalkalmazást a Típus1 és Típus5 ítélet 52. pontja kifejezetten megerősíti, míg a 64. pont azt is lehetővé teszi a tagállami bíróság számára, hogy a konkrét ügyben a felperes tudomásszerzésének az időpontját 2017. április 6-át, sőt 2016. július 19-ét megelőző időpontban határozza meg. Hangsúlyozták, hogy bár a Kúria a referenciahatározatban nem az uniós jogot alkalmazta, ez nem zárja ki az ügyazonosságot, mivel az I. rendű felperes egyik kárigénye kivételével mindkét határozatában olyan követelés elévüléséről döntött a Kúria, amelyeknek semmilyen kapcsolat nincs az uniós joggal.
- [31] A spanyol ügy és a jelen per közötti lényeges különbség továbbá, hogy a jelen per egy civil szervezet (NiT Hungary) által szervezett, koordinált, közös professzionális jogi képviselővel megtámogatott igényérvényesítés keretében indult. A NiT Hungary által tagjai számára nyújtott tájékoztatásokat a felperes tudomásszerzése körében értékelni kell. A spanyol ügyben ilyen többlettényállásalelem nem szerepelt, az EUB által a Típus1 és Típus5 ügyben megállapított négy konkrét információ hiánya jelen ügyben nem merül fel. Azok a felperes rendelkezésére álltak, vagy sürgőstelenek voltak a perindításhoz.
- [32] A felperes (a továbbiakban: ellenérdekű fél) nyilatkozatában elsődlegesen a jogegységi panasz elutasítását és a panaszosok kötelezését kérte a felszámított perköltsége megfizetésére, az ügyazonosság és a jogkérdésben való eltérés hiányára tekintettel. Másodlagosan kérte a panasszal támadott végzés hatályában fenntartását a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés a) pontja alapján, mivel a jogkérdésben való eltérés indokolt volt.
- [33] Álláspontja szerint a panasszal támadott végzés és a referenciahatározat között hiányzik az ügyazonosság, mivel az elévülés körében vizsgálandó releváns tényállási elemek (uniós jogi beágyazottság) olyan, alapvető mértékben eltérőek, amelyek miatt a két ügy alkalmatlan az összehasonlításra.
- [34] Hangsúlyozta, a Kúria mindkét határozat meghozatala során ugyan azonos körülmények fennállását vizsgálta, a két ügyben a tényállási elemek nyilvánvaló különbözőségére, és nem a jogkérdés megítélése kapcsán megfogalmazott eltérő jogértelmezésre tekintettel jutott különböző eredményre. Másodlagosan hivatkozott arra, hogy a panasszal támadott határozat alapjául szolgáló ügy európai uniós beágyazottsága, így konkrétan az uniós versenyjogi jogszabályokkal összefüggésben az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve még abban az esetben is megkövetelte volna a referenciahatározattól való eltérést, ha az ügyazonosság, illetve a jogkérdésben való eltérés fennállt volna.
- A Jogegységi Panasz Tanács döntése és annak jogi indokai**
- [35] A II–III. rendű panaszosok a jogegységi panaszukat az ellenérdekű fél nyilatkozatának előterjesztését követően visszavonták, ezért velük szemben a Jogegységi Panasz Tanács az eljárást megszüntette.
- [36] A jogegységi panasz nem alapos.
- [37] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében a Kúria feladata, hogy biztosítsa a bíróságok

- jogalkalmazásának egységét. A Jogegységi Panasz Tanács töretlen gyakorlata szerint a Kúria e feladatát az ítélkezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezést, elvi megállapítást (ratio decidendi) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.II.60.030/2022/8.). A jogegység tehát olyan követelmény, amely alapján biztosítani kell, hogy a bíróságok a hasonló ügyeket azonos jogértelmezés mentén ítélik meg. Ugyanannak a jogszabálynak ugyanolyan tények, körülmények mellett nem lehet többféle értelme, a széttartó joggyakorlat sérti a jogbiztonságot (Jpe.II.60.018/2022/6., Jpe.II.60.020/2022/7.).
- [38] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak van helye, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz eljárás a Bszi. szabályozása értelmében rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.035/2022/7.). A jogegységi panasz eljárásban nincs lehetőség a jogerős ítéletben megállapított tényállás felülbírálatára, a bizonyítékok újbóli értékelésére vagy a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségének átfogó, általános érvényű vizsgálatára, mint ahogy a jogerős másodfokú határozatban megfogalmazott jogi érvek érdemi értékelésére vagy annak vizsgálatára sem, hogy valamely jogi érvet a felülvizsgálati eljárásban a döntése meghozatalánál a Kúria mennyiben vett figyelembe és tett ezzel kapcsolatban eleget az indokolási kötelezettségének. A jogegységi panasz alapján a Kúria azt vizsgálja, hogy a panasz előterjesztője által megjelölt, a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerinti kúriai határozatoktól való, a jogegységi panaszban állított eltérés bekövetkezett-e, ha pedig bekövetkezett, ez az eltérés indokolt volt-e.
- [40] A Jogegységi Panasz Tanács arra is rámutatott korábbi döntésében, hogy a Bszi.-ben rögzített törvényi elvárás nem egy bármilyen tartalmú közzétett kúriai határozat megjelölését jelenti, hanem az állított jogkérdésben eltérés konkrét ismertetését igényli, ennek vizsgálata ugyanis – a panasz befogadása esetén – az eljárás lényege, ennek hiányában az eredménnyel nem folytatható le (Jpe.I.60.001/2021/2.). A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál ugyanis először azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott kúriai határozatok valóban összevethetők-e a jogegységi panasszal támadott kúriai határozattal. A jogegységi panaszban állított eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie azonos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Más szóval: a Jogegységi Panasz Tanács nem közzétett határozatokat vet össze, hanem jogértelmezést jogértelmezéssel. Ennek azért van jelentősége, mert a jogegységi panasz eljárás jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása.
- [41] A panaszosok állítása szerint az elévülés nyugvásának megítélésénél a versenyjogi kártérítési perekben is az a helyes megközelítés, ha a bíróság a konkrét eset körülményei alapján vizsgálja, hogy a felperes igényérvényesítéséhez milyen információkra volt szükség és azok mikor váltak hozzáférhetővé. A panaszosok ennek igazolására a referenciahatározaton kívül további kilenc, BHGY-ban közzétett kúriai határozatra is hivatkoztak, amelyekben a Kúria az elévülés nyugvása, mint kivételes jogintézmény megítélése során figyelembe veendő szempontokat, így a menthető okot, az akadály megszűnését, a perindításhoz szükséges információk körét, a jogsértés súlyát és jellegét értelmezte, bár nem versenyjogi kártérítési igény érvényesítése tárgyában.
- [42] A panaszosok a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésére hivatkozással ugyan részletesen indokolják, hogy miben látják az eltérést e kilenc kúriai határozattól, de ezt nem konkrét jogértelmezésre vonatkoztatják, helyette alapvetően a másodfokú bíróságnak az elévülés nyugvása tárgyában való helytálló jogértelmezését állítják, azt ezekkel a határozatokkal támasztják alá. A jogegységi panaszban ezeket a határozatokat részleteiben nem elemzik, nem jelölik meg a releváns tényállási elemek azonosságát és ehhez kapcsolódóan a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének eltérő értelmezését. Ennek azért van jelentősége, mert ha azért hiányzik az ügyek közötti lényegi összevethetőség, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor nem értelmezhető a jogegység. A panaszosok azon túlmenően, hogy ezeknél a kúriai határozatoknál nem állították fel a konkrét párhuzamot a panasszal támadott határozattal, konkrétan nem fejtették ki az ügyazonosságot és az ehhez kapcsolódó eltérést sem, ezért nem alkalmasak a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerinti eltérés vizsgálatára. A Kúria ugyanis ezekben a határozataiban a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését nem az uniós versenyjogi kártérítési perek sajátosságait is figyelembe véve alkalmazta.
- [43] A jogegységi panasz – a referenciahatározat tárgyában kifejtett érvelés kivételével – valójában a támadott kúriai ítélet érdemi helyessége felülvizsgálatára irányult, amelyre jogegységi panasz eljárás keretében nincs mód (Jpe.I.60.011/2021/3.). Ezért a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a panaszosok által a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésében meghatározott körön kívül eső jogkérdésekkel kapcsolatban előadottakat a jogegységi panasz elbírálása során érdemben nem vizsgálhatta.
- [44] Tekintettel azonban arra, hogy a jogegységi panasz a referenciahatározat tekintetében alkalmas az eltérés érdemi vizsgálatára (a panaszosok a BHGY-ban közzétett határozat tárgyában eleget tettek a jogegységi panasz érdemi elbírálásához szükséges tartalmi követelményeknek), a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján befogadta.
- [45] A jogegységi panasz érdemi vizsgálata során először abban a kérdésben kellett állást foglalnia,

- hogyan a támadott határozat összevethető-e a hivatkozott határozattal. E tekintetben a Kúria a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, továbbá csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között tehetők meg ezt. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozatában. A Jogegységi Panasz Tanács jogértelmezése szerint, ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység (Jpe.II.60.020/2022/7., Jpe.II.60.027/2021/8).
- [46] A Jogegységi Panasz Tanács a korábbi határozataiban az ügyazonosság (összevethetőség) megítéléséhez felállított szempontrendszer alapján vizsgálta a panasszal támadott végzést és a referenciahatározatot.
- [47] A panaszosok az ügyazonosság körében abból indultak ki, hogy mindkét perben a felperes szerződésen kívüli kártérítési követelést érvényesített az alperesekkel szemben. A keresetek jogalapja is azonos volt, a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése és a felperes versenyjogi jogsértésre alapította a kártérítési követelését. A versenyjogi jogsértés mindkét perben a versenykorlátozó megállapodások tilalmába (Tpvt. 11. §, illetve EUMSZ 101. cikke) ütköző versenykorlátozó magatartás volt és a felperes azt követően indította meg a kártérítési pert, hogy a versenyjogi jogsértést az eljáró versenyhatóság határozatával megállapította.
- [48] A jogegységi panaszban referencia határozatként megjelölt Gfv.VII.30.521/2018/8. számú részítéletében a Kúria a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését értelmezve abban a jogkérdésben adott – a Bszi. 41/D. § (1) bekezdése értelmében kötelező erejű – iránymutatást, hogy a GVH határozatának bíróság előtt megtámadása esetén a jogerős ítélet meghozataláig az elévülés nem nyugszik. E körben utalt a 2005. november 1-jétől hatályos Tpvt. 88/A. §-ára. Eszerint a GVH közérdek érvényesítésére irányuló hatásköre nem zárja ki – egyebek mellett – a 11. § (3) bekezdésében említett polgári jogi igények közvetlen bíróság előtti érvényesítését. Ezért a gazdasági versenyt korlátozó megállapodások tilalmának megsértése esetén is sor kerülhet a magánjogi jogérvényesítésre akár azt megelőzően is, hogy a jogsértést a GVH előzetesen megállapítaná. A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság az elévülés nyugvásának megszűnésével kapcsolatban a rendelkezésre álló tényeket, bizonyítékokat helyesen értékelte, mivel a felperes 2005 szeptemberében bizonyítottan tudomást szerzett a GVH határozatáról és annak lényegi tartalmáról. A GVH arról sajtóközleményt is közzétett, azt a felperes főpolgármester-helyettese üdvözölte. A felülvizsgálati kérelemben nem vitatott tényállás szerint a határozat megjelent a GVH honlapján, tehát a felperes tájékoztatására a határozatot egyébként részletesen ismertető sajtóközlemény mellett a hivatalos honlapon elérhető határozat is szolgált, szolgálhatott. A Kúria a referenciahatározatában utalt arra is, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében nem adta elő, hogy milyen konkrét, az igényérvényesítéshez szükséges, általa korábban nem ismert információkhoz jutott a GVH elnökének leveléből, amely állítása szerint megszüntette az elévülés nyugvását.
- [49] A referenciahatározatban megállapított tényállással szemben a jogegységi panasszal támadott határozat alapját képező tényállás szerint a versenyjogi jogsértést nem a magyar versenyjogi hatóság állapította meg, a Közlemény kevésbé részletes információkat tartalmazott az ügy körülményeiről, nem tartalmazta minden jogsértő személyt, a Határozat összefoglalója későbbi időpontban és bővebb tartalommal jelent meg a Bizottság honlapján. A joghatás kiváltására való alkalmasság minőségi körülményének a vizsgálatára egy kevésbé részletes információkat tartalmazó sajtóközlemény és egy hivatalos felületen közzétett határozat, illetve annak összefoglalója szolgált, az elévülés nyugvásának megszűnését tehát más tényálláshoz kapcsolódóan vizsgálta a Kúria. A referenciahatározat tényállása szerint a felperes – mint közbeszerzés-kiíró és szerződő fél – ténylegesen információs-kontroll helyzetben volt, már a közbeszerzési eljárás idején pontosan ismerte, azonosíthatta a jogsértő vállalkozásokat. Ezzel szemben a jogegységi panasz alapjául szolgáló eljárásban ilyesméről szó sem lehetett, hiszen a kamionkartell résztvevőinek pontos személye és jogsértő tevékenysége csak a Bizottság határozatából vált ismertté a felperes számára.
- [50] További lényeges eltérés, hogy a panasszal érintett eljárásban az volt a vitatott kérdés, hogy a versenyhatósági határozatról készített nem magyar nyelvű Közlemény vagy az Európai Unió hivatalos lapjában a Bizottsági Határozat összefoglalójának közzététele jár-e a nyugvás megszűnésének következményével: azaz a közzétételen belül melyik közzététel. A referenciahatározat tárgyát képező ügyben a GVH határozata és a sajtóközlemény azonos platformon és időpontban, magyar nyelven került közzétételre, így a nyelvi rezsimek értelemszerűen nem lehetett szerepe.
- [51] Az ugyan közös mindkét határozatban, hogy a Kúria a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését értelmezte, azonban eltérő jogszabályok alkalmazása mellett. Lényeges eltérés az is, hogy a panasszal támadott határozatában a Kúria jogértelmezését kifejezetten Magyarország Alaptörvénye M) cikkére, a Tpvt.-re és az EUMSZ 101. és 102. cikkére figyelemmel végezte. A Kúria az elévülés nyugvásának megszűnésének vizsgálatánál figyelembe vette az EUB döntéseiben az uniós versenyjogi kártérítési perekben az igény érvényesítése körében kifejtett jogértelmezését. A panasszal támadott határozat a [39] pontjában kifejezetten hivatkozott is az EUB *follow-on* keresetek tekintetében folytatott következetes gyakorlatára, kiemelve, hogy az elévülési időre vonatkozó feltételek során tiszteletben kell tartani az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.

- [52] Releváns eltérés a két ügy között az is, hogy a panasszal támadott határozat uniós és magyar versenyjogi tárgyú, míg a referencia határozatban kizárólag a nemzeti jogot alkalmazta a Kúria, ráadásul a Tpv-t eltérő tartalommal.
- [53] A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, valamint a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény módosításáról szóló 2016. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Módtv.3.) 28. §-a iktatta be a Tpv-t. 88/R. §-át, amelynek az (1) bekezdése alapján a bíróság kötve van a Bizottság határozatának jogsértést megállapító részéhez. Ezt a rendelkezést a Tpv-t. 95/E. § (5) bekezdése értelmében a 2014. december 26-át követően a bírósághoz benyújtott versenyjogi kártérítési keresetek alapján indult perekben kell alkalmazni. A jogegységi panasz alapjául szolgáló ügyben a felperes az érvényesíteni kívánt jogot megalapozó jogalapként hivatkoztak a Bizottság határozatára, amelynek tényállása is köti ellenkező bizonyításig a bíróságot a Tpv-t. 88/R. § (2) bekezdése alapján. A Kúria panasszal támadott határozatában erre tekintettel bírálta el *follow-on* típusú keresetként a felperes igényérvényesítését és vizsgálta a Közlemény és a Határozat tartalmi eltérését az elévülés nyugvása megszakadásának a szempontjából. A Kúria panasszal támadott határozata az elévülés nyugvása megszakadása vizsgálatánál ezért mondta ki, hogy a Közlemények joghatás kiváltására nem alkalmas célból készült olyan rövid dokumentum, amelyet főszabály szerint a sajtónak és a médiának szánnak, ennek megfelelően megjelenésük helye is csak internetes felület, honlap, szemben a jogi hatás kiváltására alkalmas Határozat Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételével. Ezzel szemben a referenciahatározat esetén a Kúria nem alkalmazta a Tpv-t. 88/R. §-át és az uniós jogot.
- [54] A Jogegységi Panasz Tanács megítélése szerint a panaszosok által megjelölt „eltérések” a felhívott ítéletek lényeges tényállásbeli különbözőségéből és abból adódtak, hogy a panasszal támadott ügyben a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését eltérő nemzeti jogszabályi háttér mellett az uniós szabályozásra tekintettel értelmezte a Kúria. Ezért a referenciahatározat jogértelmezése nem vehető össze a panasszal támadott határozattal, az állított eltérés az ügyszabály hiányában nem értelmezhető.
- [55] A Jogegységi Panasz Tanács kiemeli, hogy a jogegységi panasz eljárásban az ítélkező tanács által megállapított tényeket és önmagában a jogértelmezés helytállóságát nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot.
- [56] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a panasszal támadott végzés és a referenciahatározat között a felvetett jogkérdésben eltérés nem állapítható meg, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie az összetett határozat azonos jogszabály jogértelmezésére vonatkozó álláspontjával, mivel a Jogegységi Panasz Tanács nem határozatot, hanem jogértelmezést vet össze jogértelmezéssel.
- [58] Az ügyszabályt kizáró lényeges tényállásbeli eltérés, ha a felperes magánjogi keresetét a Bizottság és nem a GVH határozatára hivatkozással terjeszti elő. Kizárja a kúriai határozatok összevethetőséget, ha a Kúria csupán az egyik határozatában értelmezte a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését eltérő nemzeti jogszabályi háttér mellett az uniós szabályozásra tekintettel.

Záró rész

- [59] A jogegységi panasz nem vezetett eredményre, ezért a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésének megfelelően alkalmazott, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 82. §-a alapján a panaszosok viselik a jelen eljárásban felmerült saját költségüket.
- [60] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében jogegységi panasz esetén fizetendő illeték összege az Itv. 39–41. §-ai szerint meghatározott illetékalap 10%-a, de legalább 50 000 forint. Az Itv. 39. § (1) bekezdése alapján az illeték alapja a teljes pertárgyérték (ami egyben a vitássá tett követelés értéke). Az Itv. 39. § (1) bekezdése alapján az illeték alapja a teljes pertárgyérték (ami egyben a vitássá tett követelés értéke), ami a jelen ügyben 6 704 936 forint. Jogegységi panasz esetén az illetéket nem panaszosonként (alperesenként), hanem panaszonként kell megfizetni. Jelen esetben a fizetendő illeték összege panaszonként 670 494 forint. A IV–VII. rendű alperesek az együttesen előterjesztett jogegységi panaszukban 3 304 436 forintot, a IX–XII. rendű alperesek 2 681 976 forintot, a XIII–XV. rendű alperesek 2 011 482 forintot fizettek meg 30 napon belül, ezért a megfizetett többlet illeték összegét, a IV–VII. rendű alperesek 2 633 942 forintot, a IX–XII. rendű alperesek 2 011 482 forintot, a XIII–XV. rendű alperesek 1 340 988 forintot az Itv. 80. § (1) bekezdés f) pontja alapján egyetemlegesen visszaigényelhetik.
- [61] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a jogegységi panasz eljárásban is megilleti költségtérítés a panasz eljárásra okot nem adó felet (Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.055/2022/10.). Erre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács, a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére figyelemmel, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 82. § (1) bekezdése és 83. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a felperes jogi képviselével felmerült költség megfizetéséről, amelynek felszámított összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján állapította meg.
- [62] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. december 4.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Dzsula Marianna s.k. előadó bíró,

Elvi tartalom

- [57] A jogegységi panaszban állított eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos

Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánzos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.030/2023/11. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja.
A lerótt eljárási illetéket a felperes viseli.
A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2021. március 17. és 2021. június 28. napja közötti időszakban összesen 114 363 forint összegben állított ki számlát az alperesi érdekelt felé csapadékvíz elvezetés szolgáltatás díjaként, melyet az alperesi érdekelt nem egyenlített ki. Az alperesi érdekelt 2021. június 23. napján panasszal fordult az alpereshez, és kérte felülvizsgálni a csapadékvíz elvezetésére vonatkozó díjigény jogalapját. Az alperes a panaszt az FVFO/1042-4/2021. számú határozatával elutasította, majd ezt a döntését az FVFO/1042-5/2021. számú határozatával saját hatáskörében visszavonta. Az alperes a megismertelt eljárásban a panaszügyet részben – a szennyvízhálózat nyomvonalával kapcsolatos panaszrész vizsgálata érdekében – áttette a megye neve Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósághoz mint területi vízügyi hatósághoz. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság 2021. november 17. napján kelt 35600/4911/2021.ált. ügyiratszámú átiratával arról tájékoztatta az alperest, hogy a felhasználási helyen keletkező csapadékvizek egy része közvetetten város neve város szennyvízelvezető rendszerébe kerül bevezetésre. A csapadékvizet önálló, zárt csapadékvíz-elvezető hálózat szállítja a tó neve-tóba (város neve város csapadékvíz-elvezető rendszerének egyik záportározó tava), ahonnan a túlfolyó vizek város neve település szennyvíztisztító telepére kerülnek elvezetésre. Az alperes a Katasztrófavédelmi Igazgatóság átiratát nem ismertette a felperessel a határozatának meghozatala előtt, azt az ügydöntő határozata tartalmazta.
- [2] Az alperes az FVFO/97-1/2022. ügyiratszámú határozatával az alperesi érdekelt panaszának helyét adott, megtiltotta a felperesnek, hogy az alperesi érdekelttel szemben csapadékvíz elvezetés jogcímén követelést támasszon. Kötelezte a felperest, hogy a számlakövetelését a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül törölje, és figyelmeztette a jogsértő magatartása miatt. Egyúttal felhívta, hogy a jövőben tartózkodjon a közigazgatási szabályszegés elkövetésétől.
- [3] A felperes az alperes határozatával szemben közigazgatási pert indított, keresetlevelében kérte a

határozat közlésre visszamenőleges hatállyal történő hatályon kívül helyezését.

- [4] A Fővárosi Törvényszék a 103.K.700.873/2022/19. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Nem értett egyet a felperessel abban, hogy az alperes nem tett eleget a tényállás tisztázására vonatkozó kötelezettségének, és ezzel megsértette az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 62. § (1) bekezdését. Az elsőfokú bíróság szerint az alperesnek abban a körben kellett feltárnia a tényállást, hogy az alperesi érdekelt ingatlanáról a csapadékvíz elvezetése milyen rendszeren keresztül történik, és az így feltárt adatok alapján kellett megállapítania, hogy keletkezett-e a felperesnek díjfizetési kötelezettsége. Az elsőfokú bíróság szerint a felperes és az alperesi érdekelt egyezően nyilatkoztak a csapadékvíz elvezetésének rendszeréről, amely ekként került figyelembevételre a közigazgatási eljárásban, így nem volt ténybelileg kereszttulajdonos kérdés az ügyben. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztató levele a felek állításával egybehangzó tényállítást tartalmazott. Eszerint az alperesi érdekelt ingatlanáról a csapadékvíz elkülönített rendszeren keresztül kerül elvezetésre, ahonnan a csapadékvíz a záportározóból bukóélen keresztül közvetett módon kerül részben a felperes egyesített rendszerébe és a szennyvíztisztító telepre.
- [5] Az elsőfokú bíróság szerint attól, hogy az alperes elmulasztotta közölni a felperessel a Katasztrófavédelmi Igazgatóság levelét az eljárásában, megsértette ugyan az Akr. 76. §-ában foglalt bizonyítékok ismertetésére vonatkozó kötelezettségét, de annak az ügy érdemére nem volt kihatása. Vizsgálta az irányadó kúriai gyakorlatot, miszerint akkor van helye hatályon kívül helyezésnek, illetve megsemmisítésnek, ha az eljárási jogszabálysértés a bírósági eljárásban nem orvosolhatóan olyan jelentős, hogy az a döntés érdemére is kihat (Kfv.V.35.427/2016/3.). Az ügy érdemére kiható jogszabálysértés körében nem csak annak van jelentősége, hogy a hatóság érdemben más döntést hozott volna, hanem annak is relevanciája van, hogy léteznek a közigazgatási eljárásnak olyan garanciális szabályai, amelyek figyelmen kívül hagyása értelemszerűen érinti az egész eljárás jogszerűségét, azaz érdemét (Kfv.IV.37.936/2015/8.).
- [6] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes a Katasztrófavédelmi Igazgatóság levelét valóban nem ismertette a felperessel. Ugyanakkor a felek a csapadékvíz elvezetésének rendszerével kapcsolatban egyezően nyilatkoztak, amelyet a tájékoztató levél csak megerősített. Az elsőfokú bíróság szerint a levél nem tartalmazott olyan új tényt vagy körülményt, amellyel kapcsolatban szükséges lett volna beszerezni a felperes nyilatkozatát vagy bizonyítást indítványozni. A tájékoztató levél mint bizonyíték ismertetésének elmaradásával sérült ugyan az Akr. 76. §-a, ennek azonban az ügy érdemére nem volt kihatása. Nem volt kimutatható a közigazgatási eljárás olyan garanciális szabályának a megsértése sem, ami az egész eljárásra kihatott és ami meggátolta a felperest abban, hogy az ügyféli jogait érvényesítse.
- [7] A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. Elsődlegesen a jogerős ítélet

- megváltoztatásával az alperesi határozat megsemmisítését és új eljárásra utasítását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését kérte.
- [8] A felperes a felülvizsgálati kérelem befogadhatósága körében a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjára és *b*) pontjára hivatkozott. A Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjával kapcsolatban előadta, hogy megvalósult az alapvető eljárási jogának sérelme, valamint az ügy érdemére kiható eljárási szabályszegés, mivel a bizonyítékok megismerését az alperes nem tette lehetővé. Az alperes eljárása így az Ákr. 62. § (1) bekezdésébe ütközött, amelynek eljárásjogi jogkövetkezményeit az elsőfokú bíróság nem vonta le.
- [9] Emellett hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Kfv.IV.37.936/2015/8. (EBH 2017.K.8.), a Kfv.IV.37.677/2014/6. (BH 2015.267.), valamint a Kfv.VII.45.145/2021/5. számú határozataiban foglaltaktól. Az elsőfokú bíróság szerint az Ákr. 76. §-ának megsértése esetén további vizsgálat indokolt annak megállapítása végett, hogy a jogszabálysértés az ügy érdemére kihatott-e. Ezzel szemben a hivatkozott kúriai határozatok szerint az Ákr. 76. §-ának megsértése további vizsgálat nélkül önmagában az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez, és a közigazgatási határozat megsemmisítését vonja maga után.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott végzése**
- [10] A Kúria a 2023. május 2-án meghozott Kfv.VII.37.247/2023/2. számú végzésével a felperes felülvizsgálati kérelmének befogadását megtagadta.
- [11] A Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontjára alapított befogadási okkal kapcsolatban vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a Kúria közzétett határozataiban kifejtettektől eltérő jogértelmezésen alapult-e. A Kfv.IV.37.936/2015/8. (EBH 2017.K.8.) határozatban a Kúria azt mondta ki, hogy a közigazgatási eljárás garanciális szabályainak figyelmen kívül hagyása, akkor is az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez, ha egyébként a garanciális szabályok betartásával ugyanazt a közigazgatási döntést hozná meg a hatóság. Az elsőfokú bíróság éppen ezt a jogértelmezést követte, amikor megállapította, hogy nem történt olyan garanciális jogsérelem, amely az eljárás egészére kihatott és ami meggátolta volna a felperest abban, hogy a közigazgatási hatósági eljárásban az ügyféli jogait érvényesítse.
- [12] A Kúria indokolása szerint a Kfv.IV.37.677/2014/6. (BH 2015.267) számú határozattal ellentétben nem merült fel több olyan eljárási jogszabálysértés az alperes terhén, amelyek együttesen vezethettek volna a határozat megsemmisítéséhez. A bizonyítékok ismertetésére vonatkozó szabály megsértésének az ügy érdemére kiható jellegét az elsőfokú bíróság megvizsgálta, de a konkrét tényállás mellett nem tartotta megállapíthatónak.
- [13] A Kfv.VII.45.145/2021/5. számú határozatban a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a büntetőeljárás iratanyaga olyan bizonyíték, amelynek a hatósági eljárás során történt beszerzéséről a hatóságnak az ügyfelet értesítenie kell, valamint – az iratbetekintés szabályai figyelembevételével – tájékoztatnia kell a bizonyítékok megismerhetőségének, valamint a további bizonyításra irányuló indítvány előterjesztésének lehetőségéről. A Kúria szerint az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy a bizonyítékok ismertetésére vonatkozó előírás sérelme az ügy érdemére kiható, lényeges eljárási jogszabálysértésnek minősül-e, de erre a kérdésre nemleges választ adott. Büntetőeljárás iratanyagáról a konkrét ügyben nem volt szó, ezért nem állt fenn a hivatkozott határozattól való eltérés gyanúja sem.
- [14] A Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjára alapított felülvizsgálat a bíróság tisztességes eljárásának és a közigazgatás tisztességes ügyintézésének a kontrollját jelenti. A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet [13]–[18] bekezdései részletes indokolást tartalmaznak a hatósági eljárás jogszerűségét illetően. Az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy az Ákr. 76. §-ának megsértése ténylegesen nem hatott ki az ügy érdemére, illetve ezzel összefüggésben az ügyféli jogok gyakorlását érintő garanciális jogsérelem sem volt megállapítható, az alperes a releváns tényállást tisztázta. A felperes a befogadhatóságot további érvekkel nem támasztotta alá azon túl, hogy az álláspontja szerint az Ákr. 76. §-ának megállapított, valamint az Ákr. 62. § (1) bekezdésének meg nem állapított sérelme az alperes határozatának megsemmisítését kellett volna eredményeznie. A Kp. 117. § (4) bekezdésben foglalt kötelezettség ellenére a felperes nem mutatta be, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadása esetén mely alapvető jogsérelem, vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés milyen irányú további vizsgálata lenne szükséges.
- [15] Mivel az előzőek szerint a befogadás feltételei nem álltak fenn, ezért a Kúria azt a Kp. 118. § (2) bekezdése alapján megtagadta.
- A jogegységi panasz**
- [16] A 2023. május 3-án elektronikusan átvett felülvizsgálati végzés ellen a felperes – törvényes határidőben – 2023. május 22-én jogegységi panaszt nyújtott be, május 23-án 70 000 forint illetéket megfizetett.
- [17] A felperes a jogegységi panaszában a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati végzés hatályon kívül helyezését és a Kúriának a felülvizsgálati eljárás lefolytatására történő utasítását kérte.
- [18] Álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, a Kúria Kfv.IV.37.936/2015/8. számú (EBH 2017.K.8) közzétett határozata értelmében az Ákr. 76. §-ának mint garanciális eljárási szabálynak a közigazgatási eljárásban történő megsértése minden további vizsgálat nélkül, önmagában az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez, amely a közigazgatási határozat hatályon kívül helyezését vonja maga után. Ehhez képest a Kúria felülvizsgálati végzése – a panaszos álláspontja szerint – az Ákr. 76. §-ának megsértését önmagában nem tekinti garanciális jogsérelemnek, hanem további követelményt, „az Ákr. 76. §-ának

- megsértésével” összefüggésben kimutatható garanciális jogsérelem bekövetkezését tartja szükségesnek ahhoz, hogy megállapítható legyen az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértés.
- [19] A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Kfv.IV.37.677/2014/6. számú (BH 2015.267) közzétett kúriai határozat rögzítette, hogy a bizonyíték megismerési, nyilatkozat- és indítványtételi jog olyan garanciális szabály, amelynek megsértése önmagában, minden további vizsgálat nélkül az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez. A felperes álláspontja szerint a felülvizsgálati végzés alapján több eljárási jogszabálysértés együttesen vezetne az alperesi határozat megsemmisítéséhez akkor is, ha az egyik jogszabálysértés a bizonyítékok megismerésének elmulasztásában áll.
- [20] A felperes hivatkozott a Kúria Kfv.VII.45.145/2021/5. számú közzétett határozatára is, amely rögzítette, hogy az Ákr. 76. §-a alapján a hatóság az ügyfelet akkor köteles értesíteni, ha bizonyítási eljárást folytatott le és van olyan bizonyíték, amelyet az ügyfél nem ismert meg. A konkrét ügyben az alperesnek a bizonyítási eljárás során beszerzett büntetőeljárás iratanyagáról kellett volna külön értesítenie a felperest, amelynek elmaradása az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő volt. A jogegységi panasszal támadott felülvizsgálati végzés szerint az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy a bizonyítékok ismertetésére vonatkozó előírások megsértése az ügy érdemére kiható lényeges eljárási jogszabálysértésnek minősült-e. Tartalmazta továbbá azt is, hogy mivel az ügyben büntetőeljárás iratanyagáról nem volt szó, ezért a hivatkozott határozattól való eltérés gyanúja nem állt fenn. A panaszos szerint azonban nem annak van jelentősége, hogy milyen iratanyag beszerzésére került sor, hanem annak, hogy a bizonyítási eljárás eredményeként bizonyíték keletkezett, amely megismerésének elmulasztása az Ákr. 76. §-ába ütköző módon akadályozza az ügyfelet további nyilatkozatok, bizonyítási indítványok megtételében.
- [21] Ezek alapján a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzésben tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a közzétett kúriai határozatok és a jogerős ítélet között jogkérdésben való eltérés elvi lehetősége nem áll fenn.
- Az ellenérdekű felek nyilatkozata**
- [22] Az alperes ellenkérelme szerint a jogegységi panasz elutasításának van helye a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján. Az alperes hivatkozott a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.II.60.030/2022/8. számú döntésekre, amelyek szerint a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Nem állapítható meg az ügyszabálysértés azonosság, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó, az azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult jogegységi panasszal támadott felülvizsgálati végzést és a felperes által hivatkozott valamennyi eseti döntést (Kfv.IV.37.936/2015/8., Kfv.IV.37.677/2014/6., Kfv.VII.45.145/2021/5.)
- eltérő anyagi jogi háttér és eltérő tényállás mellett hoztak. A felperes nem tudta igazolni a fenti döntések közti ügyszabálysértést, ami lehetővé tenné annak vizsgálatát, hogy van-e eltérés a hivatkozott döntések között, illetve – amennyiben van – indokolt volt-e az eltérés.
- [23] Az alperesi érdekelte szerint a jogegységi panasszal támadott felülvizsgálati végzés helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet a Kfv.IV.37.936/2015/8. számú határozatra kifejezetten hivatkozva és annak mentén vizsgálva jutott arra a következtetésre, hogy az Ákr. 76. §-ának megsértésével összefüggésben garanciális jogsérelem nem mutatható ki. Utalt arra, hogy a Kfv.IV.37.677/2014/6. és a Kfv.VII.45.145/2021/5. számú döntések, valamint a jogegységi panasszal támadott felülvizsgálati végzés tényállása és jogi háttere eltér egymástól.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [24] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát (*ratio decidendi*) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.002/2021/7.).
- [25] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelemének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelem orvoslására. (Jpe.I.60.001/2021/2.) Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. Más megfogalmazásban: a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indoklás felülmérlegelését. Nem működhet továbbá kvázi „szuper-felülvizsgálatként” sem. (Jpe.I.60.011/2021/3.)
- [26] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban azt is kifejtette, amit később a Jpe.II.60.027/2021/8. számú döntésében megerősített, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonatkozóan le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések

- tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [27] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyazonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit.
- [28] A Jogegységi Panasz Tanács korábban azt is kifejtette, hogy nincs ügyazonosság az eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyazonosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [29] A jogegységi panasz eljárás kereteit alapjaiban meghatározza az a kúriai döntés, illetőleg az azzal kapcsolatban lefolytatott eljárás, mellyel szemben a jogegységi panaszt előterjesztették. A Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadásának megtagadásával összefüggő Kp. szerinti eljárásban a jogegységi panasz döntően arra irányulhat, hogy ügyazonosság mellett a Kúria korábban a befogadás tárgyában eltérő döntést hozott. Az alapeljárásban érintett jogkérdések vizsgálatának annyiban lehet helye, amennyiben az a befogadás Kp. szerinti vizsgálatához szükséges és azt a panasszal támadott kúriai határozat is tartalmazza.
- [30] A panaszos a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére hivatkozással azt állítja, hogy a felülvizsgálati kérelme befogadásának megtagadásakor a Kúria nem észlelte, hogy az elsőfokú bíróság jogkérdésben eltért a felülvizsgálati kérelemben már hivatkozott Kfv.IV.37.936/2015/8., Kfv.IV.37.677/2014/6., Kfv.VII.45.145/2021/5. számú közzétett határozatoktól, ezáltal a közzétett eseti döntésekben kirajzolódó jogegységet megbontotta döntésével. Véleménye szerint téves a jogegységi panasszal támadott végzésben foglalt azon megállapítás, hogy az egyes ügyféli jogok garanciális, ezért a perben nem orvosolható megsértésére vonatkozó jogértelmezéstől való eltérés megállapítására az érdemi felülvizsgálat eredményeként sem kerülhetne sor. Emiatt a Jogegységi Panasz Tanácsnak azt kellett vizsgálnia, hogy az eljáró tanács helyesen következtetett-e arra, hogy a felülvizsgálati kérelemben megjelölt döntések és az előtte folyamatban lévő ügy között a jogkérdésben való eltérés lehetősége nem merülhet fel.
- [31] Mindenekelőtt azt kell kiemelni, hogy a jogegységi panasszal támadott végzésben a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta. A befogadásról való döntés célja, hogy a Kúria az egyedi ügyek intézésében is ellásson jogegységi funkciót, így a befogadás körében a Kúriának nem az egyedi ügyben meghozott jogerős ítélet jogszerűségét, hanem annak a jogegységgel való kapcsolatát kell vizsgálnia. Onmagában a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozat jogsértő jellegére való hivatkozás nem alapozza meg a befogadást (pl. Kfv.III.37.008/2023/2., Kfv.I.37.001/2023/3. számú közzétett határozatok).
- [32] A Jogegységi Panasz Tanács arra is utal, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó kúriai döntés adott esetben nem csak a befogadhatósági okok értelmezése tekintetében lehet a vizsgálat tárgya. A Jogegységi Panasz Tanács egyes korábbi ügyekben a befogadás megtagadási döntést nem csak a befogadás értelmezési körében vetette össze más kúriai határozattal, hanem részben érdemi vizsgálat tárgyává is tette a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó döntést a befogadási okok értelmezése körében [Jpe.I.60.019/2022/9. szám (29) bekezdés].
- [33] A panaszos a Kfv.IV.37.936/2015/8. számú közzétett határozatra azért hivatkozott, mert az Akr. 76. §-ában foglaltak megsértése szerinte olyan garanciális jogsérelemnek tekinthető, amely önmagában az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez és a közigazgatási határozat hatályon kívül helyezését vonja maga után. A Kfv.IV.37.936/2015/8. számú ügyben az volt a kérdés, hogy a felperesi beavatkozó ügyféli minőségének figyelmen kívül hagyása a közigazgatási eljárásban olyan mértékű jogszabálysértést eredményezett-e, hogy az az ügy érdemére is kihatással volt. Ezzel kapcsolatban mondta ki a Kúria, hogy nem annak van relevanciája, hogy az ügyféli jogok gyakorlása esetén a hatóság érdemben más döntést hozott volna, hanem annak, hogy vannak a közigazgatási eljárásnak olyan garanciális szabályai, amelyek figyelmen kívül hagyása értelemszerűen érinti az egész eljárás jogszerűségét, azaz az érdemét. Hivatkozott az 1/2011. (V. 9.) KK véleményre, miszerint az ügy érdemi eldöntésére is kihatással lehet, ha az eljáró hatóságok a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) alapelvei között, az 5. § (1) bekezdésében rögzített követelményt is megsértve, pl. az ügyfeleket megillető jogokat nem biztosították.
- [34] A panaszos a Kfv.IV.37.677/2014/6. számú közzétett határozatra pedig azért hivatkozott, hogy rámutasson: kihatással bír az érdemi döntésre az, ha a felperest elmulasztják határidőben formálisan tájékoztatni a felvett bizonyítás eredményéről. Ebben az ügyben a Ket. 70. § (1) bekezdése előírta, hogy ha a hatóság az ügyfélnek az eljárás megindításáról való értesítését mellőzte, és az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, akkor erről az ügyfelet határidőben tájékoztatnia kellett a nyilatkozattételi és a bizonyítás indítványozási

- jogának gyakorlása érdekében. A Kúria szerint azzal, hogy az alperes mellőzte a felperes határidőben történő formális tájékoztatását a felvett bizonyítás eredményéről, olyan jogsértést követett el, amely az érdemi döntésre is kihatással volt.
- [35] A jogegységi panasz középpontjában az áll, hogy az Ákr. 76. §-ának mint garanciális eljárási szabálynak a közigazgatási eljárásban történő megsértése minden további vizsgálat nélkül, önmagában az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez, amely a közigazgatási határozat hatályon kívül helyezését vonja maga után. Az Ákr. 76. §-a arról rendelkezik: ha a hatóság az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, melynek során a hatóság nem biztosította, hogy az ügyfél minden bizonyítékot megismerjen, a bizonyítás eredményéről az ügyfelet értesíti, hogy – az iratokba való betekintés szabályai figyelembevételével – megismerhesse a bizonyítékokat, és további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő.
- [36] A bizonyítékismertetés szabályát korábban a Ket. 70. §-a tartalmazta. Eszerint, ha a hatóság az ügyfélnek az eljárás megindításáról való értesítését mellőzte, és az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, annak befejezésétől számított nyolc napon belül értesíti az ügyfelet, hogy az – az iratokba való betekintés szabályai figyelembevételével – megismerhesse a bizonyítékokat, azokra nyolc napon belül észrevételt tehesen, élni tudjon nyilatkozáttételi jogával, és további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő. Megállapítható, hogy a két eljárási szabály tartalmilag nem azonos. Ebből az is következik, hogy a Ket. 70. §-át értelmező Kfv.IV.37.677/2014/6. számú kúriai ítéleti megállapítás az Ákr. 76. §-ára automatikusan nem irányadó.
- [37] A Kfv.IV.37.936/2015/8. számú ügyben az ügyféli minőség hiánya jelentette az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, amire a Kúria a Ket. 15. §-ának (ügyféli minőség) és az 5. § (1) bekezdésének (ügyféli jogok gyakorlása) alkalmazásával jutott. Attól, hogy az ügyféli minőség elismerésének elmulasztása lényeges jogszabálysértésnek minősült a Ket. alapján, nem következik, hogy ugyanez a megállapítás az Ákr. 76. §-ának értelmezésére is vonatkoztatható lenne. A panaszos feladata, hogy a támadott döntés és a közzétett kúriai döntések közötti ugyanazonosságot bemutassa, annak fennállását részletesen indokolja, a jogkérdésben való eltérést pontosan megjelölje. Feladata továbbá, hogy panaszában állítson fel párhuzamot a jogkérdés szempontjából releváns tények, alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóságára utalva, továbbá mutassa be, hogy a közzétett döntésekben milyen elvi megállapítás került rögzítésre, ugyanezen jogkérdésben milyen álláspontot fogadott el az ítélkező tanács és indokolja meg, miben látja a közzétett és támadott kúriai döntés közötti eltérést. A panaszos bemutatta azokat az elvi megállapításokat, amelyekről szerinte a támadott határozat eltért. Az úgyszólván fennálltához, ugyanakkor azt is alá kell támasztania, hogy a releváns tények, alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóak. (Jpe.I.60.023/2021/11.)
- [38] A felperes hivatkozott a Kfv.VII.45.145/2021/5. számú kúriai végzésre is, hogy bemutassa: az Ákr. 76. §-a alapján az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő, ha az alperes lefolytatta a bizonyítási eljárást, de a beszerzett bizonyítékról a felperest külön nem értesítette. Ebben az ügyben az alperesi hatóság a bizonyítási eljárás során a büntetőeljárás anyagát beszerezte, amelyről a felperest nem értesítette és nem tájékoztatta – az iratbetekintés szabályai figyelembevételével – a bizonyítékok megismerhetőségének, valamint a további bizonyításra irányuló indítvány előterjesztésének lehetőségéről. Ezzel az alperes megsértette az Ákr. 76. §-ában foglalt törvényi előírásokat. A jogegységi panasszal támadott végzés arra hivatkozással állapította meg az eltérés hiányát, hogy az előtte lévő ügyben az elsősokú bíróság vizsgálta, hogy a bizonyítékok ismertetésére vonatkozó előírás megsértése az ügy érdemére kiható, lényeges eljárási jogszabálysértésnek minősül-e, továbbá mert ebben az ügyben nem volt érintett büntetőeljárás iratanyaga.
- [39] Ezzel összefüggésben a felperes azért támadta a felülvizsgálati végzést, mert véleménye szerint az eljáró tanácsnak meg kellett volna állapítania az Ákr. 76. §-ának, mint garanciális eljárási szabálynak a közigazgatási eljárásban történő sérelmét. Azzal, hogy az alperesi hatóság nem biztosította a Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztató levelének felperes általi megismerhetőségét és további bizonyítási indítvány előterjesztését, eljárása az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő volt. A panaszos tulajdonképpen arra kéri a Jogegységi Panasz Tanácsot, hogy értékelje: vajon kihatással volt-e az ügy érdemére az, hogy az alperes elmulasztotta értesíteni a felperest a tájékoztató levélről.
- [40] A Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozza, hogy a precedenshatározatban tett megállapítás annak tükrében vizsgálható és lehet alkalmazható a jogegységi panasszal érintett ügyben, ha az Ákr. 76. §-ának sérelmét azonos tényállás mellett mondta ki a precedenshatározat vagy a tények, körülmények hasonlósága alapján azonos megállapítás tehető, így a precedensdöntés az adott ügyben is alkalmazható. Ennek megítéléséhez vizsgálni kell, hogy mi vezetett a precedensdöntésben a jogsértés megállapítására és mi történt a jelen, jogegységi panasszal érintett ügyben. A precedenshatározat szerint a bizonyítékok megismerésének lehetővé tételét az alperes teljes mértékben elmulasztotta, ezzel szemben a felperes által panaszolt ügyben a Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztató levele megismerésének elmaradása volt a kifogás tárgya. A Kúria arra tekintettel nem tartotta befogadhatónak a felülvizsgálati kérelmet, hogy a tájékoztató levél olyan új tényt és körülményt nem tartalmazott, amely a bizonyítás eredményét, az ügyben a panaszos nyilatkozáttételi jogának hiányában az ügy érdemét befolyásolta volna. A precedenshatározattal ellentétben az Ákr. 76. §-ának sérelme nem valószínűsíthető a befogadáshoz szükséges mértékben az ügy egyedi körülményeinek értékelése mellett, így igazolhatóan az ügy érdemére kiható eljárási jogsértés fennállása valószínűsítésének hiányában a befogadásnak nem volt helye. Az állított jogsértés mindig az ügy körülményeire,

tényeire, az anyagi és eljárási szabályozásra tekintettel vizsgálendő és ítéhető meg az, hogy egy bizonyítékról való tájékoztatás elmaradása vezethetett-e olyan lényeges jogsértésre, amely az ügy érdemi elbírálására kihatott. A Jogegységi Panasz Tanács nem az elsőfokú bíróság és a Kúria által elvégzett értékelést vizsgálja felül, hanem azt ítéli meg, hogy a precedensdöntésbe foglalt jogértelmezésnek a Kúria jogegységi panasszal támadott döntése megfelelt-e vagy a tényállás egyedi eltérései alapján az eltérő jogértelmezés lehetősége, a jogkérdéstől való eltérés fel sem merülhetett.

- [41] A jogegységi panasz eljárás alapja a panaszban megjelölt ügyekben felmerült tényhelyzet, valamint anyagi jogi és eljárásjogi háttér. A Jogegységi Panasz Tanács arról dönt, hogy azonos jogszabályi környezetben, a jogkérdés szempontjából releváns hasonló tények mellett jogkérdésben történt-e eltérés. A jogkérdésben való eltérést konkrét, az ügy érdemével összefüggésbe hozható jogértelmezések között kell igazolni, általánosan megfogalmazott eljárási jogsérelem állítása a panaszt nem alapozza meg.
- [42] A Jogegységi Panasz Tanács jogkérdésben a fentiek szerint eltérő értelmezést, eltérést nem észlelt, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Elvi tartalom

- [43] A jogegységi panasz eljárás alapja a panaszban megjelölt ügyekben felmerült tényhelyzet, valamint anyagi jogi és eljárásjogi háttér. A Jogegységi Panasz Tanács arról dönt, hogy azonos jogszabályi környezetben, a jogkérdés szempontjából releváns hasonló tények mellett jogkérdésben történt-e eltérés. A jogkérdésben való eltérést konkrét, az ügy érdemével összefüggésbe hozható jogértelmezések között kell igazolni, általánosan megfogalmazott eljárási jogsérelem állítása a panaszt nem alapozza meg.

Záró rész

- [44] Az alperes és az alperesi érdekelt perköltség igényt nem terjesztett elő, így arról a Jogegységi Panasz Tanácsnak határozni nem kellett.
- [45] A jogegységi panaszt előterjesztő felperes a jogegységi panasz eljárás illetékét előzetesen megfizette, így a jogegységi panasz elutasítása alapján annak viselésére köteles.
- [46] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. november 27.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Kalas Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.069/2023/4. számú végzése

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) és (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Kfv.II.37.400/2023/7. számú, a jogerős ítéletet hatályában fenntartó ítélete ellen. A panaszos a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontja alapján kérte a Kúriát, hogy állapítsa meg, hogy a támadott határozat „eltért elvi szinten a Kúria közzétett joggyakorlatától”, és a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Kúria a jogegységi panaszt Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (3) bekezdés d) pontja szerint, ha az eljárás tárgyának értéke az (1) bekezdésben foglaltak szerint nem állapítható meg, és ha törvény másként nem rendelkezik, az illeték számításának alapja a Kúria előtt felülvizsgálati és jogegységi panasz eljárásban 700 000 forint. Az így meghatározott illetékalap után az illeték mértéke ítélet elleni felülvizsgálat és jogegységi panasz esetén 10%. A jelen jogegységi panasz eljárás illetéke a fentiek alapján 70 000 forint.
- [5] Az eljárási illetékek megfizetésének és a megfizetés ellenőrzésének részletes szabályairól szóló 44/2004. (XII. 20.) PM rendelet 6/A. § (3) bekezdése szerint a bírósági eljárásban elektronikus úton eljáró fél az illetéket az Elektronikus Fizetési és Elszámolási Rendszeren (EFER) keresztül vagy az illetékes bíróság Kincstárnál vezetett illetékbevételei számlájára átutalással fizeti meg. Átutalás esetén a közleményrovatban fel kell tüntetni az eljáró bíróság jelzőszámát és az eljárási illetékfizetésre kötelezett fél nevét, a beadvány bírósági érkeztetési azonosító számát és – ha az ismert a – lajstromszámát. Átutalás esetén az illetéket annak a bíróságnak az illetékbevételei számlájára kell megfizetni, amely bíróság előtti eljárásban az illetékfizetési kötelezettség keletkezik.
- [6] A PM rendelet 6/A. § (8) bekezdése szerint az átutalással történő illetékfizetés tényét az eljáró bíróság [...] a Kincstártól kapott illetékbevételei számlakivonat adatai alapján, a számlaforgalomba történő betekintéssel, az Elektronikus Fizetési és Elszámolási Rendszeren keresztül történő illetékfizetés tényét a 6/B. § szerint ellenőrzi.
- [7] A panaszos a jogegységi panaszban úgy nyilatkozott, hogy a 70 000 forint illetéket az EFER rendszer útján, átutalással fizeti meg. A panaszos ugyanakkor az eljárási illeték megfizetését semmilyen módon nem igazolta.

- [8] Az illetékfizetés tényének a PM rendelet 6/A. § (8) bekezdése szerinti ellenőrzése során nem volt megállapítható, hogy a panaszos a jogegységi panasz eljárás illetékét leróta volna. Sem a panaszos, sem a jogi képviselője részéről, sem az eljárási illetékfizetésre kötelezett fél nevét, a beadvány bírósági érkeztetési azonosító számát és lajstromszámát tartalmazó közleménnyel nem történt illetékfizetés a Kúria Kincstárnál vezetett illetékbevételei számlájára való átutalással és az EFER-en keresztül sem.
- [9] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a jogegységi panasz befogadásához elvárható, hogy a panaszos vagy hiánytalanul fizesse meg az illetéket, vagy nyújtson be teljes körű, szabályszerű, érdemben elbírállható költségmentességi kérelmet. (Jpe.I.60.025/2023/4. [5], Jpe.I.60.017/2021/4. [7]; Jpe.I.60.021/2022/3. [4]; Jpe.I.60.028/2021/4. [4]; Jpe.II.60.032/2022/5. [5], Jpe.I.60.039/2022/6. [6], Jpe.I.60.065/2022/3. [5]) Ennek hiányában a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján.
- [10] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Záró rész

- [11] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja szerint illetékmentes.
- [12] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2024. január 15.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Táncczos Rita s.k. bíró

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.071/2023/4. számú végzése

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a Kúria Pfv.II.20.832/2023/2. számú, a felülvizsgálati kérelmet visszautasító végzésével (a továbbiakban: támadott határozat) szemben nyújtott be jogegységi panaszt. A panaszos a kérelmében nem jelölte meg a jogegységi panasz jogalapját, de tartalmát tekintve a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján terjesztette azt elő,

amelyben – tartalma szerint – kérte, hogy Kúria a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára.

- [2] A jogegységi panasz érdemben több okból nem bírálható el.
- [3] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés b) pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be.
- [4] A Bszi. 41/C. § (4) bekezdése kimondja, hogy a jogegységi panasz eljárásban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerinti jogi képviselet kötelező. Ezt elvi élel erősítette meg a Kúria már több korábbi döntésében is. (Jpe.I.60.017/2021/4. [3], [8]; Jpe.I.60.033/2021/4. [3]. Jpe.I.60.034/2021/3. [3], [13]; Jpe.I.60.039/2023/3. [6])
- [5] A panaszos a jogegységi panaszt jogi képviselő közreműködése nélkül, papír alapon nyújtotta be, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés b) pontja alapján.
- [6] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja szerint – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [7] A panaszos a jogegységi panasz eljárás illetékét nem róta le, így a jogegységi panasz visszautasításának a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján is helye van.
- [8] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés d) pontja szerint – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az elkésett.
- [9] A panaszos jogi képviselője a támadott határozatot 2023. szeptember 18. napján vette át. A panaszos a jogegységi panaszt 2023. december 9-i dátumozással írta alá. A jogegységi panasz a Kúriára – papír alapon – 2023. december 18-án érkezett. Mindezek alapján a panaszos 2023. december 18. napján érkezett jogegységi panaszát elkésett, mert a Bszi. 41/C. § (1) bekezdése alapján a jogegységi panasz a támadott határozat közlésétől számított 30 napon belül terjeszthető elő. A jogegységi panasz benyújtására nyitva álló határidő utolsó napja 2023. október 19. napja volt. Erre tekintettel a jogegységi panasz visszautasításának a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés d) pontja alapján is helye van.
- [10] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészt azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészt azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [11] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés e) pontja szerint – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az a 41/B. § (1) bekezdése alapján került előterjesztésre, de a felülvizsgálati kérelemben a panaszos nem hivatkozott a Kúria közzétett határozattól való eltérésre.
- [12] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés f) pontja szerint – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve –

- visszautasítja, ha azt nem 2012. január 1. után hozott a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozatól való eltérésre való hivatkozással nyújtották be.
- [13] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja szerint – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az nem tartalmazza a Bszi. 41/C. § (3) bekezdésében foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés a Bszi. 41/C. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nem történt meg.
- [14] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében utalt arra is, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszos per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Ezen vélt vagy valós sérelmek kezelésére az eljárási szabályok által biztosított rendes és rendkívüli jogorvoslati lehetőségek állnak rendelkezésre. A jogegységi panasz eljárás elsődleges célja, mint azt neve is tükrözi, a közzétett határozatok közötti eltérések feloldása és a jogegység biztosítása, nem pedig újabb jogorvoslati fórum megnyitása a panaszos számára az előző eljárások során már érvényesített jog-, és érdeksérelmének kezelésére. (Jpe.I.60.001/2021/2.; Jpe.I.60.011/2021/2.)
- [15] A panaszos nem jelölte meg a jogegységi panasz jogalapját, de tartalmát tekintve a Kúria azt a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése szerint értelmezte. E törvényi rendelkezés értelmében a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen jogegységi panasznak van helye, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta. Ezt a törvényi feltételt a panaszos nem teljesítette, mert sem a felülvizsgálati kérelemben, sem a jogegységi panaszban nem hivatkozott ilyen határozatra, ezért a jogegységi panasz visszautasításának van helye.
- [16] A Jogegységi Panasz Tanács megjegyzi, hogy a támadott határozat – felülvizsgálati kérelmet visszautasító végzés – nem tartalmaz jogértelmezésnek teret adó tényállást, amely más korábban hozott határozattal szemben felvethetné a jogegységi panasz eljárás megkezdésének a szükségességét. A magyar jogrendszerben a jogegységi panasz egy speciális jogorvoslati forma, amelynek elsődleges célja a jogegység biztosítása. Ez azt jelenti, hogy a jogalkalmazás során felmerülő ellentmondásokat és inkonzisztenciákat hivatott orvosolni. A panasz benyújtása során elengedhetetlen, hogy a panaszos hivatkozzon egy olyan másik határozatra, amely összeütközik a támadott határozattal. Enélkül a jogegységi panasz nem tudja elérni célját, mivel az eltérés vagy ellentmondás felismerése és orvoslása az eljárás alapvető lényege. Ezáltal a panasz elsődlegesen nem az egyéni jogvédelem eszköze, hanem a jogrendszer konzisztenciájának fenntartására irányul. A jogegységi panasz tehát a jogalkalmazás egységességét és koherenciáját szolgálja, és a jogrendszert a precedensjog elvéhez hasonlóan formálja is.
- [17] A panaszos [10]–[16] bekezdésben megjelölt törvényi feltételeket nem teljesítette, mert sem a felülvizsgálati kérelemben, sem a jogegységi panaszban nem hivatkozott olyan határozatra, amely a támadott határozattól eltért volna. Ugyanakkor megállapítható, hogy panaszos megjelölte azt a határozatot, amellyel szemben előterjesztette a jogegységi panaszt, de azokat a közzétett határozatokat nem, amelyekről a jogkérdésben való eltérést állította volna, ezzel nem tett eleget a Bszi. 41/C. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglaltaknak, így a panasz visszautasításának a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *e*), *f*) és *h*) pontjai alapján is helye van.
- [18] Mindezek alapján a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b*)–*f*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.

Záró rész

- [19] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az illetékről szóló 1990. évi XCII. törvény 57. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján illetékmentes.
- [20] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2024. január 15.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíroné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY

1/2024. (I. 23.) KK vélemény a választási jogorvoslat bírósági eljárási szabályai körében alkotott korábbi kollégiumi vélemények felülvizsgálatáról

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján, a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (továbbiakban: Ve.) módosításaira tekintettel, a választási eljárásban érvényesülő elektronikus kapcsolattartásról szóló 3/2017. (XI. 28.) KMK vélemény, a szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslatról szóló 1/2021. (IX. 27.) KK vélemény és a választói névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslat eljárási szabályairól szóló 2/2022. (X. 11.) KK vélemény felülvizsgálata körében az alábbi véleményt alkotta:

- 1.) A választási eljárásban érvényesülő elektronikus kapcsolattartásról szóló 3/2017. (XI. 28.) KMK véleményt fenntartja.**
- 2.) A szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslatról szóló 1/2021. (IX. 27.) KK véleményt a továbbiakban nem tartja fenn.**
- 3.) A választói névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslat eljárási szabályairól szóló 2/2022. (X. 11.) KK véleményt fenntartja.**

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma, valamint Közigazgatási Kollégiuma a Ve. egyes rendelkezésének értelmezéséről korábban több kollégiumi véleményt is alkotott. E vélemények közül a 3/2017. (XI. 28.) KMK vélemény a választási eljárásban érvényesülő kapcsolattartásra, az 1/2021. (IX. 27.) KK és 2/2022. (X. 11.) KK vélemény pedig a névjegyzékkel összefüggő jogorvoslati ügyekre vonatkozott. A Ve. szabályozását mindkét tekintetben módosította a választási eljárási szabályoknak az elektronikus ügyintézésrel összefüggő módosításáról szóló 2023. évi XXIV. tv. (a továbbiakban: Módtv.) így szükségessé vált a kollégiumi vélemények áttekintése és alkalmazhatóságuk vizsgálata.

- 1.) A Módtv. 2023. december 1-jei hatállyal módosította a Ve. egyes rendelkezéseit. A választási eljárásban érvényesülő elektronikus kapcsolattartásról szóló 3/2017. (XI. 28.) KMK vélemény korábban meghatározta a választási bírósági jogorvoslati eljárásban érvényesülő elektronikus eljárás kereteit és az alkalmazható jogintézményeket. A Módtv. a Ve. néhány rendelkezését illetően ugyan újabb elektronikus eljárási lehetőséget teremtett, azonban ezek érdemben nem befolyásolják a bírósági jogorvoslati eljárást, ideértve a jogorvoslati eljárás kezdeményezését, az iratok felterjesztésének módját, valamint a bíróság eljárási cselekményeit. Erre tekintettel a KMK vélemény továbbra is irányadó

álláspontot tartalmaz, úgy annak fenntartásáról határozott a kollégium.

- 2.) A 2019. évi CXXVII. törvény közelebbről nem határozta meg, hogy a Ve. 236. § (4) bekezdése szerinti a helyi választási iroda szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos döntése elleni fellebbezés elbírálására valamennyi törvényszék vagy csak a közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszék rendelkezik-e hatáskörrel. Az 1/2021. (IX. 27.) KK vélemény úgy foglalt állást, hogy a névjegyzékkel összefüggő jogviták elbírálása 2020. április 1. napját követően a közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszékek hatáskörébe tartoznak, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 21. § (6) és a Ve. 236. § (4) bekezdésére tekintettel.

A választási eljárási szabályoknak az elektronikus ügyintézésrel összefüggő módosításáról szóló 2023. évi XXIV. törvény 2023. december 1-jei hatállyal módosította a Ve. 235. § és 236. §-ait. A Ve. módosított 236. § (4) bekezdése szerint, ha a választási iroda vezetője a névjegyzékkel kapcsolatos fellebbezésnek nem ad helyt, a fellebbezést legkésőbb az elbírálásra rendelkezésre álló határidő utolsó napján felterjeszti a Fővárosi Törvényszékhez. A Módtv. továbbá hatályon kívül helyezte a Ve. 236. § (7) bekezdését. Észert a Fővárosi Törvényszék bírálja el azt a fellebbezést, amelynek a Nemzeti Választási Iroda elnöke nem adott helyt. A jogszabályváltozás következtében a névjegyzékkel kapcsolatos fellebbezés elbírálása 2023. december 1. napjától egységesen és kizárólag a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartozik. A módosításra tekintettel a korábbi KK vélemény, mely valamennyi közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszék hatáskörének fennállását állapította meg, nem tartható fenn, így a kollégium erről határozott.

- 3.) A választói névjegyzékkel kapcsolatos jogorvoslat eljárási szabályairól szóló 2/2022. (X. 11.) KK vélemény alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezéseket a Módtv. nem érintette. Ez azt is jelenti, hogy a KK véleményben írt azon álláspont, mely szerint a névjegyzékkel összefüggő jogorvoslati ügyekben a Ve. bírósági jogorvoslatra vonatkozó rendelkezései megfelelően alkalmazandók továbbra is összhangban áll a hatályos jogszabályokkal és azt a Kúria irányadónak tekinti.

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

56 A Btk. nem általánosságban, hanem kifejezetten konkrét (az elkövetőnek felrótt) bűncselekmény viszonyában rendelkezik a kóros elmeállapot beszámítási képességet érintő (korlátozó vagy kizáró) hatásáról. Erre tekintettel a tüneteknek a konkrét cselekménnyel összefüggő – a vádbeli vagy ítéleti tényállással összevetett – vizsgálata alapján tisztázható a felismerési képesség kérdése [Btk. 17. § (1) és (2) bek.].

- [1] A járásbíróóság a A járásbíróóság a 2022. szeptember 12. napján meghozott és aznap jogerős ítéletével a terheltet az ellene jármű önkényes elvétele büntetvényének kísérlete [Btk. 380. § (1) bek.] miatt emelt vád alól felmentette. Rendelkezett továbbá a bűnjelről és a bűnügyi költségről.
- [2] A bíróság által megállapított tényállás a következő.
- [3] A terhelt vasszerkezet-lakatos végzettségű, kiskorú gyermekről vagy eltartásra szoruló hozzátartozóról gondoskodnia nem kell. Nős családi állapotú. Munkahellyel nem rendelkezik, havi jövedelme 75 000 forint.
- [4] A terhelt 2019. szeptember 10. napján 6 óra 50 perc körüli időben ittas állapotban érkezett vonattal D.-ből az a.-i állomásra.
- [5] A vasútállomáson parkolt a sértett tulajdonát képező személygépkocsi.
- [6] Abból a célból, hogy a gépjárműbe beülve azzal b.-i lakcímére távozzon, a terhelt a gépjármű hátsó szélvédő ablakát egy helyszínen talált bottal betörte. Miután nem találta a kesztyűtartóban a kulcsot, a vezetékek összekötésével megkísérelte a gépjárművet beindítani. A cselekményét észlelő állampolgárok értesítették az állomás forgalomirányítóját, aki kihívta a rendőrséget, akik a terheltet a gépjárműben tetten érték.
- [7] A terhelt a gépjárműben 40 000 forint kárt okozott, mely nem térült meg.
- [8] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a vármegyei főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontjára alapítottan – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [9] Indokai szerint a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével mentette fel a terheltet kóros elmeállapot mint büntethetőséget kizáró ok miatt.
- [10] Kifejtette, hogy a jogerős ítéletben rögzített tényállás a terhelt elmeállapotával kapcsolatban nem tartalmaz semmilyen megállapítást. Kizárólag az ítélet indokolása utal arra, hogy az eljárás során szükségessé vált a terhelt igazságügyi elmeorvos-szakértői vizsgálata, ugyanakkor a szakértői megállapítások részben hiányosan, részben pontatlanul kerültek rögzítésre.
- [11] Hivatkozott rá, hogy az eljárás során beszerzett ismételt szakértői vélemény csupán azt rögzíti, hogy a terhelt beszámítási képessége a vizsgálat időpontjában hiányzott. Ez pedig nem alapozza meg a cselekmény elkövetésének időpontjában fennálló büntethetőséget kizáró okra történő következtetést.
- [12] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt – annak indokaival egyetértve – fenntartotta. Indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárásra.
- [13] Az ügyben nyilvános ülés kitűzését nem kérték.
- [14] A vármegyei főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítvány alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja.
- [16] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős ügydöntő határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 648. § a)–d) pontjaiban megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [17] A főügyészség felülvizsgálati indítványa joghatályos, a 2022. szeptember 12. napján tárgyaláson kihirdetett és aznap jogerős ítélettel szemben 2023. február 13. napján került előterjesztésre [Be. 651. § (1) bek., 652. § (3) bek.].
- [18] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével mentette fel a terheltet.
- [19] Felülvizsgálatban a felülbírálat az indítványhoz [Be. 652. § (1) bek.], a jogerős határozatban megállapított tényálláshoz [Be. 650. § (2) bek.] és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 659. § (2) bek.] kötött. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 659. § (1) bek.]. A jogkövetkeztetések – így jelen esetben a felmentő rendelkezés – helyességének kérdése kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [20] A felülvizsgálati indítvány szerint az ügyben eljáró bíróság tévedett, amikor az irányadó tényállás alapján kóros elmeállapot – mint büntethetőséget kizáró ok – miatt nem állapította meg a terhelt bűnösségét. Ez jogi – és nem ténybeli – támadás, a megállapított tényekből vont jogkövetkeztetés kifogásolása.
- [21] A Kúria általi felülbírálat jelen ügyben tehát annak vizsgálatát jelenti és igényli, hogy az eljáró bíróságnak az irányadó tényállás alapján a terhelt büntetőjogi felelőssége hiányára vont jogkövetkeztetése megfelel-e a büntető anyagi jog szabályainak.
- [22] Törvényt sértett a bíróság, amikor – az általa megállapított, lényegileg a váddal egyező tényállás alapján – a terheltet büntethetőséget kizáró ok miatt felmentette a terhére rótt bűncselekmény vádja alól [Be. 566. § (1) bek. d) pont].

- [23] A Btk. 17. § (1) bekezdése szerint nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követi el, amely képtelenné teszi cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen. A (2) bekezdés alapján a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a bűncselekmény következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.
- [24] A Btk. nem általánosságban, hanem kifejezetten a konkrét (az elkövetőnek felrótt) bűncselekmény viszonyában rendelkezik a kóros elmeállapot beszámítási képességet érintő (korlátozó vagy kizáró) hatásáról. Erre tekintettel a tüneteknek a konkrét cselekménnyel összefüggő – a vádbeli vagy ítéleti tényállással összevetett – vizsgálata alapján tisztázható a felismerési képesség kérdése.
- [25] Jelen ügyben az ügyiratok az alábbiakat tartalmazták:
- [26] – a terheltnek felrótt cselekmény elkövetési ideje a vádirat szerint 2019. szeptember 10. napja;
- [27] – vele szemben a járási ügyészség vádirattal 2019. október 3. napján emelt vádat jármű önkényes elvétele büntetnének kísérlete miatt [Btk. 380. § (1) bek.];
- [28] – a terheltet a járásbíróóság a 2019. október 28. napján meghozott büntetővégzésével jármű önkényes elvétele büntetnének kísérlete miatt 200 óra közérdekű munka büntetésre ítélte;
- [29] – a büntetővégzés kézbesítésének megkísérlése során, 2020. január 28. napján a b.-i kórház arról tájékoztatta a bíróságot, hogy a terhelt önellátásra nem képes, állandó felügyeletre szorul, nála a szellemi leépülés jelei mutatkoznak;
- [30] – ennek alapján 2020. február 12. napján igazságügyi elmeorvosszakértői vélemény beszerzésére került sor;
- [31] – a dr. S. M. és dr. O. E. szakértők által 2020. június 15. napján készített szakvélemény szerint a terhelt a terhére rótt cselekmény idején cselekménye veszélyességének felismerésében és a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsításában szenvedélybetegsége következtében kialakult enyhe fokú szellemi hanyatlása és személyiségtorzulása miatt közepes fokban volt korlátozott, a vizsgálat idején a megfelelő felismerésben és a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsításában enyhe fokban volt korlátozott;
- [32] – rögzíti továbbá azt is, hogy a terhelt eljárással való együttműködése kóros elmeállapota (szendélybetegsége következtében kialakult enyhe fokú szellemi hanyatlása és személyiségtorzulása) miatt akadályozott;
- [33] – erre figyelemmel a járásbíróóság a 2020. szeptember 30. napján meghozott és 2020. október 19. napján véglegessé vált végzésével az eljárást felfüggesztette;
- [34] – ezt követően járásbíróóság a 2022. január 27. napján meghozott végzésével ismételt szakértői vizsgálatot rendelt el;
- [35] – a dr. S. M. és dr. O. E. szakértők által 2022. május 13. napján készített szakvélemény szerint a terhelt alkoholos eredetű közepes fokú szellemi hanyatlása és alkoholos eredetű személyiségtorzulása miatt a vizsgálat során cselekménye veszélyességének felismerésére és a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsítására képtelen volt.
- [36] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy a kóros elmeállapot mint büntethetőséget kizáró ok fennállása jogkérdés, amelyre a jogerős ítélet tényállásában rögzített tényekből kell következtetést levonni. Ezért a terhelt elmebeli állapotával, elmeműködésének rendellenességeivel kapcsolatos ténymegállapításokat a tényállásnak értelemszerűen tartalmaznia kell. Kétségtelen ugyanakkor, hogy a tényállás az ítélet egészében és tartalmilag vizsgálendő. Ezért a történeti tényállás bevezető részében írtak valamennyi tényállási pont vonatkozásában figyelembe jönnek, és részei az indokolásban írt, de tartalmilag tényeket rögzítő részek is (BH 2015.216.I.).
- [37] Helytállóan hivatkozott a felülvizsgálati indítvány arra, hogy az eljáró bíróság a tényállásban elmulasztotta rögzíteni a terhelt elmeállapotára vonatkozó tényeket.
- [38] Ezzel szemben az ítélet indokolása valóban tartalmaz ezzel kapcsolatos megállapításokat, ám ezek nem a terheltnek a cselekmény elkövetésekor fennálló, hanem az ismételt elmeorvosszakértői vizsgálat idején tapasztalt állapotát rögzítik.
- [39] A Kúria a korábban kifejtettekkel egyezően rámutat arra, hogy a kóros elmeállapot csak akkor büntethetőséget kizáró ok, ha a cselekmény elkövetésének időpontjában áll fenn.
- [40] Mindezek miatt valóban minden ténybeli alapot nélkülöz az eljáró bíróság azon következtetése, hogy a terhelttel szemben – kóros elmeállapota okán – büntethetőséget kizáró ok áll fenn.
- [41] A felmentő rendelkezés támadása esetében a felülvizsgálat törvényi oka szerinti és indítvány által is célzott felülbírálat tárgya a bűnösség – vagyis a büntetőjogi felelősség – kérdése (az irányadó tényállás alapulvételével).
- [42] A Kúria döntési jogköre ilyenkor korlátozott, a felmentő rendelkezés bűnösséget megállapító megváltoztatására nincs törvényi lehetőség. Ha a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem ad helyet, a megtámadott határozatot hatályában fenntartja [Be. 662. § (1) bek.]; ha azonban a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor, akkor a határozatot hatályon kívül helyezi és az eljáró bíróságot új eljárásra utasítja [Be. 663. § (1) bek. a) pont].
- [43] A megismételt eljárás során állást kell foglalni abban a kérdésben, hogy a terhelt az elmeműködés olyan kóros állapotában követte-e el a cselekményt, amely képtelenné tette cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen [Be. 663. § (3) bek.]. A terhelt aktuális egészségügyi állapota ismeretében a Be. 487. §-ában írt rendelkezés alkalmazása is felmerülhet.
- [44] Ekként a Kúria a vármegyei főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálván a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 663. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

(Kúria Bfv.III.213/2023/8.)

57I. Nem felülvizsgálati ok, ha a magánvádas eljárásra vonatkozó szabályok megsértésével a magánvádló elmulasztotta az eljárási illeték, illetve a jogorvoslati illeték lerovását. Az eljárási illeték meg nem fizetése még abban az esetben sem képez felülvizsgálati okot, ha az az elsőfokú bíróság az illeték megfizetésére történő felhívásban foglalt határidő elmulasztása ellenére sem szüntette meg az eljárást [1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 52. § (1) és (5) bek.; Be. 608. § (1) bek. e) pont, 649. § (2) bek. d) pont, 649. § (1) bek. a) pont aa) alpont].

II. A rágalmozás esetén a cselekmény társadalomra veszélyességét önmagában nem zárja ki az, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény valós. A társadalomra veszélyesség hiánya az eredmény valóságbizonyítás következtében a közérdekből vagy jogos magánérdekből állított tény valóságában jelenik meg, amely a tényállásszerűség ellenére a társadalomra veszélyesség hiányában a jogellenességet zárja ki [Btk. 4. § (2) bek., 226. § (1) bek. és (2) bek. b) pont, 229. § (1) és (2) bek.].

III. A valóság bizonyításának megtörténte esetén a bizonyítás eredményének értékelése, és az annak alapján megállapított tényállás felülvizsgálati eljárásban nem támadható [Be. 659. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróság ítéletében a II. r. és a III. r. terhelt egyaránt bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett rágalmozás vétségében [Btk. 226. § (1) bek., (2) bek. b) pont], ezért őket megrovásban részesítette.
- [2] Kötelezte a II. r. és a III. r. terheltet (valamint a felülvizsgálati indítvánnyal nem érintett I. r. terheltet), hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül fizessenek meg külön-külön a magánvádló részére 10 000 forintot.
- [3] A törvényszék, mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. és a III. r. terhelt vonatkozásában megváltoztatta, az e terhelt terhére megállapított bűncselekmény minősítéséből a folytatólagos elkövetésre utalást mellőzte. A II. r. terhelt megrovását 2 év, a III. r. terhelt megrovását 1 év próbára bocsátásra súlyosította. A II. és III. r. terheltet személyenként 10 000–10 000 forint bünygyi költség megfizetésére kötelezte. Rögzítette a III. r. terhelt személyazonosító igazolványának számát, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletének egyéb rendelkezéseit a II. és III. r. terhelt tekintetében helybenhagyta. Kötelezte a II. r. és a III. r. terheltet további 10 000–10 000 forint bünygyi költség államnak történő megfizetésére, mulasztási bírság terhe mellett. Rendelkezett arról, hogy köteles a II. r. és a III. r. terhelt egyetemlegesen megfizetni a magánvádló részére 114 000 forint bünygyi költséget.
- [4] A jogerős vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben a II. r. és a III. r. terheltet javára meghatalmazott védőjük terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [5] A védő a II. r. terhelt vonatkozásában előterjesztett felülvizsgálati indítványában kérte a Kúriát, hogy elsődlegesen az első- és másodfokú ítéleteket változtassa meg; a II. r. terheltet mentse fel a rágalmozás vétségének vádjá alól, másodlagosan az ítéletet helyezze hatályon kívül és az első fokozott eljárás bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására és felmentő ítélet meghozatalára.
- [6] A védő felülvizsgálati indítványát a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára és a b) pont ba) alpontjára is alapította. A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában foglalt felülvizsgálati okkal kapcsolatosan sem jogi, sem ténybeli indokolást a felülvizsgálati kérelem nem tartalmaz.
- [7] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott ok alapjaként a védő azt jelölte meg, hogy mindkét ítélet iratellenes, az ügyben a konkrét magánindítvány hiányzik, a jogi képviselő útján beadott vádindítvány nem tartalmazza az ehhez szükséges törvényi elemeket, így magánindítványnak nem tekinthető.
- [8] A felülvizsgálati indítvány emellett sérelmezte, hogy a magánvádló az eljárási illetéket nem róta le. Álláspontja szerint önmagában az, hogy a valóság bizonyítása annak formális elrendelése nélkül megtörtént, nem helytálló, mert az legfeljebb az I. r. terhelt vonatkozásában történhetett meg. Állította, hogy a II. r. terhelt jogos magánérdekét a bíróságok figyelmen kívül hagyták akkor, amikor a valóság bizonyításának elrendelésére nem kerítettek sort. Kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok ítéletei arra a megállapításra jutottak, hogy a II. r. terhelt által levelezésben megirt tartalom valótlan.
- [9] A védő mindezek mellett hivatkozott arra, hogy az ügyben a fegyveregyenlőség elvének megsértése történt, mert az elsőfokú bíróság nem oktatta ki a II. r. terheltet arról, hogy létezik valóság bizonyítása, s ez esetben a bizonyítási teher megfordul és az általa állítottak tartalmát neki kell igazolni. Ezzel szemben az ellenoldalon mind a magánvádló, mind jogi képviselője jogi ismeretekkel és büntető védői tapasztalatokkal rendelkezett. Mivel a bíróságok a valóság bizonyítással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségüket elmulasztották, ezzel megszegték a Be. 39. § (1) bekezdés c) pontjában írt szabályt, mely szerint a terhelt jogosult arra, hogy a büntetőeljárás jogairól és kötelezégeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon.
- [10] A védő emellett támadta a bizonyítékértékelést és vitatta a bíróságok ezzel kapcsolatos tevékenységének eredményét.
- [11] A felülvizsgálati indítványban a védő hivatkozott arra is, hogy az ügyben eljáró bíróság nem rendelkezett általános illetékességgel, mert az interneten közzéssel megvalósult rágalmozás vagy becsületsértés esetén a bűncselekmény elkövetési helye a weboldal működtető szerver helye és nem a szerveret üzemeltető gazdasági társaság székhelye. Amennyiben a weboldal külföldi székhelyű szerverről működik, a bíróság illetékességét a terhelt lakó-, illetve tartózkodási helye határozza meg (BH 2022.65., BH 2016.167.).
- [12] A védő a III. r. terhelt vonatkozásában benyújtott felülvizsgálati indítványában részben ugyancsak a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában, illetve b) pont ba) alpontjában megjelölt felülvizsgálati okokra hivatkozott. A felülvizsgálati indítvány a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott felülvizsgálati okot alátámasztó jogi vagy ténybeli indokolást nem tartalmaz a jogszabályhely megjelölésén kívül.

- [13] A III. r. terhelt esetében a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjában megjelölt felülvizsgálati ok alapján a védő először is azt jelölte meg, hogy a III. r. terhelt magatartása nem veszélyes a társadalomra, a társadalomra veszélyesség hiánya pedig a bűncselekmény megállapítását kizárja. A III. r. terhelt tekintetében is hivatkozott arra a felülvizsgálati indítvány, hogy az első- és a másodfokú ítélet iratellenes. Ugyancsak kifogásolta, hogy az ügyben a konkrét magánindítvány hiányzik, a jogi képviselő útján beadott vádindítvány nem fogadható el magánindítványként, emellett az illetéktartási kötelezettségét a magánvádló nem teljesítette. Hivatkozott továbbá arra, hogy a feljelentés nem tartalmazza a magánindítvány kellékeit, így a törvényes vád hiánya állapítható meg.
- [14] A felülvizsgálati indítvány a felülvizsgálat okaként a magánvádló diszkriminatív eljárását jelölte meg. A felülvizsgálati indítvány ezen azt értette, hogy a magánvádló önkényesen csak a III. r. terhelttel szemben kezdeményezett büntetőeljárást, holott állítása szerint a levelezés internetes nyilvánosságra hozatala már hamarabb, más személy részéről megtörtént.
- [15] A védő hivatkozott továbbá arra, hogy az ítélet logikai ellentmondásban is szenved, emellett a magánvádlóval szemben elfogult. Ez utóbbi állítás vonatkozásában az indítvány sem tényállítást, sem jogi érvelést nem tartalmaz.
- [16] A felülvizsgálati indítvány a III. r. terhelt tekintetében is kifogásolja a valóság bizonyításról történő tájékoztatás nem megfelelőségét, valamint részben annak eredményét a tekintetben, hogy a III. r. terhelt vonatkozásában több „álprofil” is található a Facebook közösségi portálon, így ez alapján nem lehetett volna kétséget kizáróan megállapítani, hogy a III. r. terhelt terhére rótt bűncselekményt ő követte el.
- [17] A felülvizsgálati indítvány hivatkozott arra, hogy a közlés nem jogellenes, mert a magánvádló közszereplő. Közszereplőként a tűrségi kötelezettsége is nagyobb, nem lehet bűncselekmény a nyilvánosság tájékoztatása egy közintézményt, a helyi önkormányzatot érintő történésekről. Emellett az elkövetéskor a III. r. terhelt, mint a település nemzetiségi kisebbségi önkormányzatának elnöke, közfeladatot ellátó személy volt, akinek az adott helyzetben tett közlései nem jogellenesek, mivel jogszabály parancsa alapján teszi meg azokat. Közérdek, hogy tájékoztatás történjen, ha egy hivatali dolgozó munkájához és tisztségéhez nem méltó magatartást tanúsít. Erre figyelemmel a III. r. terhelt bűncselekmény hiányában történő felmentésének lett volna helye.
- [18] A felülvizsgálati indítvány szerint a III. r. terhelt társadalomra veszélyességben való tévedésben volt, alapos oka volt hinni abban, hogy a cselekménye nem bűncselekmény, mert az a társadalomra nem veszélyes.
- [19] Mindezekre figyelemmel a védő indítványozta, hogy a Kúria elsődlegesen az első- és másodfokú ítéleteket felülbírálván, azokat megváltoztatva hozzon a III. r. terhelt vonatkozásában felmentő ítéletet; másodlagosan pedig az ítéleteket helyezze hatályon kívül, és az első fokon eljáró bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására és felmentő ítélet meghozatalára. Emellett indítványozta azt is, hogy a III. r. terheltet mentesítse a magánvádló jogi képviselője díjának megfizetése alól is.
- [20] A felülvizsgálati indítványokra a magánvádló jogi képviselője nyilatkozatot terjesztett elő. Indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálattal megtámadott ítéleteket, mint megalapozottakat a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályukban tartsa fenn.
- [21] A magánvádló jogi képviselője hivatkozott arra, hogy a magánindítvány szabályszerű, a magánvádló által tett, az illetékes megyei főügyészséghez benyújtott feljelentés tartalmazta a cselekmény leírását, megnevezte az elkövetőket és a bűncselekmény megjelölését, valamint kifejezetten nyilatkozott, hogy a bűncselekmény megvalósulása esetén kívánja az elkövető felelősségre vonását. Ezt követően került sor a feljelentés elutasítására, az elutasítás elleni panaszára, majd a panasz elutasítására azzal, hogy pótmagánvádlóként léphet fel az ügyben.
- [22] A pótmagánvádló benyújtására is határidőben került sor, majd a H. Járásbíróság végzésével magánvádas eljárásba nyilvánította az ügyet, ami utóbb áttételre került az alapügyben eljáró bíróságra. A Be. 378. § (2) bekezdése értelmében magánindítványnak kell tekinteni a magánindítvány előterjesztésére jogosult feljelentését és bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja. A magánvádló feljelentését a nyitva álló határidőn belül megtette, így a magánindítvány joghatályos. Az illetékkel kapcsolatosan előadta, hogy annak lerovására azért nem került sor, mert a feljelentés benyújtásakor a magánvádló abban a tudatban volt, hogy a vádképviselőt az ügyészség látja majd el, ezt követően pótmagánvádas eljárásban, majd magánvádas eljárásban nem hívták fel az illeték lerovására, így azt nem önhibájából nem róta le.
- [23] A magánvádló jogi képviselőjének álláspontja szerint ezzel a bíróság nem büntetőeljárási szabályt sértett, hanem az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 52. § (5) bekezdésében írtakat, mely szerint, ha a magánvádló az illetéket nem fizeti meg, fel kell őt hívni az illeték 8 napon belül történő megfizetésére a büntetőeljárás törvényben írt jogkövetkezéseire való figyelmeztetéssel. Az ügyben az illeték lerovására történő felhívás elmaradása az ügy érdemi elbírálására nem volt hatással. Az illeték meg nem fizetése pedig nem felülvizsgálati ok.
- [24] A valóság bizonyításával kapcsolatosan kifejtette, hogy a II. és III. r. terhelt minden törvényes figyelmeztetést megkapott az eljáró bíróságtól. A valóságbizonyítás lefolytatására nem kerülhetett sor, mivel maga a II. r. terhelt többször is elmondta, hogy rágalmozó kijelentésének valóságtartalmát nem tudja igazolni és a valóság bizonyítására vonatkozó semmilyen bizonyítási indítvány nem volt az elsőfokú eljárás során, még akkor sem, amikor már meghatalmazott védővel járt el a II. r. terhelt.
- [25] A magánvádló jogi képviselőjének álláspontja szerint a bíróság az ügyben kizárás folytán történő kijelölés alapján járt el, így az ügyben elsőfokú bírósággal illetékes volt. Hivatkozott

- emellett arra, hogy a II. r. terhelt által elkövetett rágalmozás nem az interneten történő közléssel, nem weboldalon valósult meg, hanem emailben történő levélküldéssel, így a védő hivatkozása a II. r. terhelt vonatkozásában nem helytálló.
- [26] Hivatkozott arra, hogy a magánvádló szabadon döntheti el, ki ellen kíván magánvádlóként fellépni. A III. r. terhelt által híreszteléssel megvalósított rágalmozás veszélyes a társadalomra, ekként önmagában az, hogy előtte állítólag valaki már megosztotta ezt a bejegyzést, nem zárja ki a nagy nyilvánosság előtti rágalmozás, mint minősítő körülmény megállapíthatóságát. A III. r. terhelt nem csupán megosztott egy levelezést, de már ezt megelőzően is tényként állította kérdésre válaszolva, hogy a magánvádló életveszélyesen megfenyegette a II. r. terheltet. Előadta, hogy a III. r. terhelt saját nyilatkozatai alapján megállapítható, hogy az eljárás során végig nem vitatta azt, hogy a bejegyzést közlő profil a saját profilja volt, a közléseket ő tette. Ugyanakkor hivatkozott arra, hogy ezzel kapcsolatosan a felülvizsgálati indítvány a jogerős ítéletben megállapított tényállást támadja, aminek a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban nincs helye.
- [27] Kifejtette, hogy a III. r. terheltnek nem volt oka hinni abban, hogy a cselekménye nem bűncselekmény, nem veszélyes a társadalomra, mert a II. r. terhelt állítása konkrét bűncselekményre, zaklatás vétségének elkövetésére utal, ezért annak állítása vagy híresztelése, hogy a magánvádló konkrét bűncselekményt követett el a II. r. terhelt sérelmére, nyilvánvalóan alkalmas a magánvádló becsületének csorbítására. Bűncselekmény elkövetésével vádolni alaptalanul közszereplőt sem lehet, de a magánvádló ekkor álláspontja szerint nem volt közszereplő, csak köztisztviselő, mint aljegyző. Az alaptalan vádaskodás nem közérdek, az erre történő hivatkozás nem alapos.
- [28] Hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó anyagi jogszabálysértés vagy eljárási szabálysértés nem történt.
- [29] A magánvádló jogi képviselőjének nyilatkozatára a II. és III. r. terhelt védője észrevételt tett, amelyben lényegében fenntartotta az előterjesztett felülvizsgálati indítványokat. Kifejtette, hogy a II. r. terhelt védelemhez való joga sérült azáltal, hogy az ő motívumát a cselekmény elkövetésekor az eljáró bíróságok nem vizsgálták; emellett hivatkozott a T/3755. számon benyújtott Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatra, amely az érintett törvény 226. és 227. §-át (3) bekezdéssel egészíti ki. Álláspontja szerint ezen törvény módosításra irányuló javaslat jelen ügyben is releváns és a II. és III. r. terhelték felmentését vonja maga után.
- [30] A II. és III. r. terhelték vonatkozásában benyújtott felülvizsgálati indítványok egyes részeiben foglaltak alapján a felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt, nem kizárt részében pedig a felülvizsgálati indítványok alaptalanok.
- [33] A II. és III. r. terhelték nevében előterjesztett felülvizsgálati indítványokban megjelölt okoknak és indokoknak megfeleltethető felülvizsgálati okok a következők:
- [34] - A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja értelmében a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [35] - A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján ugyancsak a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt terjeszthető elő felülvizsgálati indítvány, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [36] - A Be. 649. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát magánindítvány hiányában, míg *c)* pontja alapján, ha nem az arra jogosult által emelt vád alapján hozta meg.
- [45] A felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat, nem a jogerős ügydöntő határozat esetleges ténybeli hiányosságainak orvoslására szolgál, a Be. 650. § (2) bekezdésében kimondja, a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [48] Erre tekintettel a felülvizsgálati indítványok azokban a részükben, amelyekben a tényállás iratellenességére, a bizonyítékok értékelésére, az első- és a másodfokú ítélet logikai ellentmondásaira, valamint a III. r. terhelt tekintetében a közlésre használt Facebook-profil valótlanosságára és az ezzel kapcsolatos, kétséget kizáró bizonyítás hiányára hivatkoznak, kizártak. A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, felülvizsgálati okot csak az irányadó tényállásban foglalt tényekkel összhangban álló tényekre alapítva lehet előterjeszteni. A felülvizsgálati okokat a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján kell elbírálni.
- [49] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényállást teljes egészében megalapozottnak tartotta, az a másodfokú felülbírálat alapjául szolgált. Erre figyelemmel felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállásnak az elsőfokú bíróság által megállapított ítéleti tényállást kell figyelembe venni.
- [50] A valóság bizonyításának megtörténte esetén a bizonyítás eredményének értékelése, és annak következtében a tényállás megállapítása felülvizsgálati eljárásban nem támadható (Kúria Bfv.I.901/2021/6. számú határozat [21] bekezdés).
- [51] Az elsőfokú bíróság ugyan formálisan nem rendelte el a valóság bizonyítását, azonban a bizonyítási eljárás során beszerezte mindazokat a rendelkezésre álló bizonyítékokat, amelyek alkalmasak lehetnek a II. r. terhelt állításának igazolására. A Kúria ítélezési gyakorlata szerint a jogerős ítélet tényállásához tartoznak mindazok a történeti tények, amelyek az ítéletben megállapításra kerültek, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba

- folytán esetlegesen nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében (BH 2016.163.III.).
- [52] Erre figyelemmel, amennyiben az elsőfokú bíróság a valóság bizonyítás eredményének értékelésekor a tényállás tárgyát képező kijelentés valóságtartalma tekintetében ténymegállapítást tesz, az a felülvizsgálati eljárásban nem támadható történeti tényállás részét képezi. Jelen ügyben azonban az elsőfokú bíróság a II. r. terhelt kijelentésének valóságtartalmát illetően ténymegállapítást nem tett; a hivatalból, bizonyítási eljárás keretében lefolytatott valóság bizonyítás eredményét olyan módon értékelt, hogy megállapította: a II. r. terhelt – részletesen elemzett – vallomása nem alkalmas arra, hogy igazolja a II. r. terhelt vád tárgyává tett, becsület csorbítására alkalmas tényállításának valóságtartalmát, éppen ellenkezőleg, komoly kételyeket ébreszt abban a vonatkozásban, hogy a II. r. terhelt valóságátlán rögzítette a cselekményeket, így a magánvádló magatartását és közléseit a vád tárgyává tett elektronikus leveleiben.
- [53] A Kúria megállapította, hogy ugyan mind a II. r., mind a III. r. terhelt vonatkozásában benyújtott felülvizsgálati indítvány utal a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjára, azonban a törvényhely megjelölésén kívül az indítvány annak sem ténybeli, sem jogi alapját nem tartalmazza. Önmagában a felülvizsgálati ok megjelölése az alapjául szolgáló indokolás nélkül felülvizsgálati eljárás lefolytatását nem eredményezheti, ezen hivatkozás alapján felülvizsgálatnak nincs helye.
- [54] Az indítványozó kifogásolta, hogy a magánvádas eljárásra vonatkozó szabályok megsértésével nem került sor az eljárás illetékének, illetve a jogorvoslat illetékének lerovására a magánvádló részéről. Az illeték megfizetésének elmulasztása azonban nem illeszkedik a Be. 649. § (2) bekezdésében írt eljárási szabálysértések körébe, ezért felülvizsgálatnak emiatt nincs helye, az a törvényben kizárt.
- [55] A Kúria a teljesség kedvéért rámutat arra, hogy az Itv. 52. § (1) bekezdése mind az első-, mind a másodfokú ítélet meghozatalakor úgy rendelkezett, hogy magánvádas eljárásban a feljelentés és a fellebbezés illetéke egyaránt 10 000 forint.
- [56] A 2021. évi CXXXIV. törvény 3. § (2) bekezdése 2022. március 1. napjától az Itv. 52. §-ába beiktatta az (5) bekezdést, mely szerint, ha az illetéket az indítvány előterjesztésekor nem vagy hiányosan fizetik meg, az illetékfizetésre kötelezett személyt fel kell hívni, hogy azt 8 napon belül pótolja és figyelmeztetni kell az illeték meg nem fizetésének a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott következményeire.
- [57] A Be. 771. §-a az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetése időpontjában még nem tartalmazta megszüntetési okként az eljárási illeték megfizetésének elmulasztását. A másodfokú ítélet meghozatalának napján hatályos rendelkezések szerint azonban – a 2021. évi CXXXIV. törvény 197. § (2) bekezdésével 2022. március 1. napjától beiktatott – Be. 771. § (1) bekezdés *d*) pontja már úgy rendelkezik, hogy a bíróság az eljárást megszünteti, ha az illetéket az illetékekről szóló törvény szerinti határidőben nem fizetik meg. Az adott ügy elbírálásakor még hatályban volt Be. 778. § (8) bekezdése alapján pedig, ha a fellebbezésért az illetéket az illetékekről szóló törvény szerinti határidőben nem fizetik meg, azt a fellebbezés visszavonásának kell tekinteni.
- [58] Megjegyzendő, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos eljárási törvény 778. § (8) bekezdését az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról szóló 2022. évi LX. törvény 104. §-a hatályon kívül helyezte azzal az indokolással, hogy a másodfokú eljárásban az elsőfokú eljárás szabályait értelemszerűen alkalmazni kell. Ekként a Be. 768. § (3) bekezdése szerint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetés mellett a 771. § (1) bekezdés *d*) pontja, illetve a 779. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a másodfokú eljárásban is irányadó az a szabály, hogy a fellebbezési illeték megfizetésének felhívás ellenére történő elmulasztása az eljárás megszüntetését vonja maga után.
- [59] E rendelkezések összevetéséből kitűnik, hogy az elsőfokú bíróság eljárásában nem merült fel olyan megszüntetési ok, amelyre figyelemmel az eljárást meg kellett volna szüntetni és azt az elsőfokú bíróság elmulasztotta volna; a másodfokú bíróság eljárásában ugyanez állapítható meg az eltérő jogszabályi rendelkezések ellenére is.
- [60] A büntetőeljárási törvényben foglalt megszüntetési kötelezettség alapjául szolgáló határidő ugyanis az illetékfizetésre köteles személy felhívásától számítandó, ilyen felhívás hiányában megszüntetést eredményező mulasztás nem volt megállapítható. A magánvádló jogi képviselője e körben helyesen hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság nem a büntetőeljárási törvény szabályát, hanem az illetékekről szóló törvény 52. § (5) bekezdésében foglalt szabályt sértette meg akkor, amikor a magánvádlót nem hívta fel a fellebbezés illetékének lerovására. Az ügyben emiatt sem az elsőfokú, sem a másodfokú eljárásban nem volt olyan eljárást megszüntető ok, amely ellenére folytatták volna a bíróságok az eljárást.
- [61] A Kúria ugyanakkor rámutat arra, hogy az eljárás megszüntetésére alapot adó ok ellenére történő ügydöntő határozat meghozatala esetén a megszüntetés elmaradása a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjára figyelemmel kizárólag akkor vezethet a felülvizsgálati eljárás lefolytatására, ha annak alapja olyan büntető anyagi jogi – a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben meghatározott – ok, amely a büntethetőség kizártságát vagy megszűnését eredményezi, mert ebben az esetben van lehetőség annak megállapítására, hogy a büntető anyagi jog olyan szabályának megsértése történt, amelyre figyelemmel törvénytörten került sor a bűnösség megállapítására.
- [62] Az eljárási illeték meg nem fizetése miatt történő megszüntetés értelemszerűen nem ilyen ok, ezért még abban az esetben sem képez felülvizsgálati okot, ha az illeték megfizetésére történő felhívásban foglalt határidő elmulasztása ellenére sem szüntette meg az elsőfokú bíróság az eljárást, vagy a másodfokú bíróság a törvény ellenére nem tekintette e mulasztást a fellebbezés visszavonásának; illetőleg a jelenleg hatályos Be. 779. § (2) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése mellett az eljárást nem szüntette meg. Ezekben az

- esetekben ugyanis büntető anyagi jogszabály megsértése nem állapítható meg.
- [63] Az eljárás megszüntetésének elmaradása egyébiránt nem valósított meg olyan eljárási szabálysértést sem, amely miatt felülvizsgálatnak lehet helye.
- [64] A Be. 608. § (1) bekezdés *e*) pontja – mint a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában meghatározott felülvizsgálatot is megalapozó ok – szerint feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés csak akkor állapítható meg, ha a bíróság a Be. 492. § (1) bekezdés *c)–d*) és *i*) pontjában, valamint (2) bekezdésében vagy az 567. § (1) bekezdés *a)–b*) és *g*) pontjában, valamint (2) bekezdésében meghatározott valamely ok törvénysértő megállapítása miatt az eljárást megszüntette. Az adott ügyben ugyanakkor az indítványozó nem az eljárás törvénysértő megszüntetését, hanem éppen annak elmaradását sérelmezte.
- [65] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a bíróság magánindítvány hiányában járt el. E kifogás a Be. 649. § (2) bekezdés *b*) pontja szerint alapja lehet a felülvizsgálatnak.
- [66] A Kúria a rendelkezésre álló iratok alapján megállapította, hogy a magánvádló 2018. június 26. napján a megyei főügyészséghez nyújtott be feljelentést, melyben kifejezetten nyilatkozik arról, hogy a megnevezett személyekkel szemben a feljelentésben írt bűncselekmény miatt az elkövetők büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.
- [67] A Be. 378. § (2) bekezdése szerint magánindítványnak kell tekinteni a feljelentő bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.
- [68] A cselekmény elkövetésére 2018. június 18. napján került sor, így a magánindítvány előterjesztésére a Be. 378. § (3) bekezdése szerint nyitva álló egy hónapon belül került sor.
- [69] Ezért a felülvizsgálati indítvány ebben a részében alaptalan.
- [70] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjára figyelemmel a Be. 608. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezési ok, így felülvizsgálat alapjául is szolgálhat, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vesz részt. A Be. 14. § (1) bekezdés *e*) pontja szerint bíróként nem járhat el, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható. A Kúria megállapítja, hogy ugyan a védő a III. r. terhelt vonatkozásában benyújtott felülvizsgálati indítványában az alapügyben hozott ítéletek logikai ellentmondásával kapcsolatosan utalt arra, hogy az ügyben eljáró bíróságok elfogultak voltak a magánvádlóval szemben, azonban ennek sem ténybeli, sem jogi alapját nem jelölte meg. A felülvizsgálati ok feltüntetése önmagában, az alapul szolgáló indokok megjelölése nélkül felülvizsgálati eljárás lefolytatását nem eredményezheti, a felülvizsgálati eljárás lefolytatása e tekintetben ugyancsak kizárt.
- [71] A II. r. terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítvány hivatkozik a „fegyverek egyenlőségének megsértésére”. A hivatkozott jogelv egy jogirodalomban ismert alapelv, amely a büntetőeljárási törvényben több helyen, az eljárási feladatok megoszlása alapelveiben, a védelemhez való jog, az ítélezés alapjára, a bizonyításra, védői jogokra, az ügyész jogaira és kötelezettségeire vonatkozó egyes részletszabályokban jelenik meg. A „fegyverek egyenlőségének elve” a büntetőeljárásban a bíróság előtt folytatott kontradiktórium eljárási cselekményekre vonatkozóan lényegében azt a követelményt fejezi ki, hogy a bíróság előtti eljárásban a vád és a védelem azonos eljárási lehetőségekkel rendelkezzen, jogaik és kötelezettségeik gyakorlására a bíróság azonos súlyú eljárási pozíciót biztosítson.
- [72] A Be. a fegyverek egyenlőségének elvét alapelvei szinten nem deklarálja, az abban foglalt büntetőeljárási alapelveket az eljárási törvény egyes részletszabályai jelenítik meg. Mindezekre figyelemmel, önmagában a „fegyverek egyenlőségének elve” megsértésére hivatkozással felülvizsgálati eljárásnak nincs helye, csak abban az esetben, ha az a Be. olyan eljárási szabályának megsértését is jelenti, amely a Be. 649. §-ában foglalt felülvizsgálati ok vagy ezzel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozatára figyelemmel van helye felülvizsgálati eljárásnak [Be. 649. § (3)–(5) bek.]. Ilyen szabálysértésre azonban az indítványozó sem hivatkozott.
- [73] Az indítványozó azon kifogása, hogy az első fokon eljáró járásbíróság nem rendelkezett az ügyben általános illetékességgel, úgyszintén nem felülvizsgálati ok. A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjára figyelemmel a Be. 608. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján csak akkor valósul meg feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, így erre figyelemmel felülvizsgálati ok, ha a bíróság a hatáskörét lépte túl, vagy katonai büntetőeljárásra vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bíralt el. Illetékesség tekintetében csak kizárólagos illetékesség megsértésére hivatkozással lehet felülvizsgálati indítványt benyújtani. A bíróság illetékességét a Be. 21. és 22. §-a tartalmazza. E körben kizárólagos illetékességet csak a Be. 21. § (5), (6) és (7) bekezdése határoz meg (Kúria Bfv.II.83/2020/9. számú végzés [53] bekezdés). A vád tárgyát képező cselekmények alapján ilyen kizárólagos illetékesség nem állapítható meg. A kizárólagos illetékesség körén kívül eső általános illetékesség megsértése nem felülvizsgálati ok.
- [74] A Kúria ugyanakkor a teljesség érdekében utal arra, hogy a járásbíróság az ügyben kijelölés folytán járt el, ekként illetékességét a Be. 24. §-a szerinti eljárásban meghozott határozat megalapozza.
- [75] Nem felülvizsgálati ok a védő észrevételében felhozott azon kifogás sem, miszerint a II. r. terhelt védelemhez való joga sérült, mert a cselekménye elkövetésének motívumait az eljáró bíróság nem vizsgálta. A Kúria rámutat arra, hogy a Be. 3. §-ában foglaltak szerint a terheltnek a büntetőeljárás minden szakaszában joga van a hatékony védelemhez. A védelemhez való jog Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését szolgálja a büntetőeljárásban, a védő részvételének lehetősége és bizonyos esetekben kötelező eljárása biztosítja azt, hogy a büntetőeljárási törvényben meghatározott módon a terhelt védekezését védő segítse, jogai gyakorlását előmozdítsa, kötelezettsége teljesítését támogassa.

- A Be. 3. § (2) bekezdése alapján a terheltnek joga van arra, hogy védelem ellátására védő közreműködését vegye igénybe; amennyiben védő meghatalmazására nem képes, vagy saját döntése szerint védőt nem hatalmaz meg, kérelmére, illetve az eljárásban megjelölt esetekben hivatalból a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság számára védőt biztosít [Be. 3. § (3) bek., 39. § (1) bek. d) pont, 44. §].
- [76] A védelemhez való jog érvényesülése nem kapcsolható össze a büntető anyagi jog szabályai közé tartozó kérdések vitatásával, így a tényállásszerűséghez tartozó célzat vagy motívum vizsgálatával. A Be. a védelemhez való jog szabályai közül kizárólag a védő kötelező jelenléte esetén a bíróság előtti eljárási cselekmény védő távollétében történő megtartását jelöli meg felülvizsgálati okként [Be. 649. § (2) bek. d) pont, 608. § (1) bek. d) pont, 723. § (3) és (5) bek.].
- [77] A védő észrevételében foglalt törvényjavaslata történő hivatkozással kapcsolatban a Kúria megállapítja, a Be. 659. § korábban megjelölt (2) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok az irányadók, az ezt követően az alkalmazott jogszabályban bekövetkezett változások közömbösek. Ez alól a törvény csak annyiban enged kivételt, hogy amennyiben a felülvizsgálat alapjául ez szolgál, az Alkotmánybíróság döntésében megállapított alaptörvény-ellenes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve, ha a felülvizsgálati indítvány nemzetközi emberi jogi szerv döntésén alapul, úgy a döntésben megállapított, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával kell a felülvizsgálati indítványt elbírálni [Be. 659. § (3)–(4) bek.]. A jogerős ügydöntő határozat meghozatalának időpontjában, 2022. június 30. napján az észrevételben hivatkozott törvényjavaslat az eljáró bíróság részéről értelemszerűen nem volt alkalmazható, így döntésének felülvizsgálata során sem vehető figyelembe.
- [78] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. Ez pedig akkor valósul meg, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem tartalmazza a terhelt terhére rótt (vagy más) bűncselekmény törvényi tényállási elemeit kimerítő tényeket (azaz a terhelt terhére rótt magatartás nem bűncselekmény), avagy a bűnösség megállapítása büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében történt. A Btk. 229. § (1) bekezdése szerint a Btk. 226–228. §-ában meghatározott bűncselekmény miatt nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valószínűsíthető.
- [83] A valóság bizonyításának elmaradása – ha annak helye van – felülvizsgálatra okot adó anyagi jogi jogszabálysértés (BH 2020.258.), mivel lényegében a Btk. 229. §-ában meghatározott büntethetőséget kizáró ok megállapítására vezethetne. A valóság bizonyítása ugyanakkor anyagi jogi – a Btk.-ban szabályozott – szabály, amely megsértése olyan anyagi jogi jogszabálysértés, ami közvetlenül vezet a valóság bizonyítással érintett körben a bűnösség téves megállapításához.
- [84] Az állított tény valósága tehát büntethetőséget kizáró ok; bizonyításának azonban csak akkor van helye, ha a Btk. 229. § (2) bekezdése szerinti feltétel teljesült. Amennyiben ezen feltétel fennállása ellenére a terhelti tényközlések valóságát vizsgálható lett volna és ezt a bíróság akár indítványra, akár hivatalból elmulasztotta, ennek elmaradása okán büntethetőséget kizáró ok ellenében történt a II. és III. r. terhelt bűnösségének megállapítása.
- [85] Az indítvány tehát ebben a részében megfelel a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában írt felülvizsgálati oknak.
- [86] Az eljáró bíróságok által megállapított tényállás lényege a következő:
- [87] A II. r. terhelt N. Várospolgármesteri Hivatalának hivatali e-mail címéről „Feljelentés előkészítése” tárgy-megjelöléssel e-mail üzenetet küldött 11 óra 56 perckor a következő címzetteknek: a rendszergazda és Polgármesteri Hivatal, illetve az elektronikus levelet másolatban megküldte a rendszergazda, irodavezetőnek, valamint arra az e-mail címre, ami a hivatali belső levelező listája, így az arra érkező elektronikus leveleket 25–50 személy megkapja.
- [88] Az e-mailben a II. r. terhelt azt állította, hogy a sértett őt az e-mail elküldésének napján kb. 11.20 és 11.35 óra közötti időben behívta a Polgármesteri Hivatal emeleti étkezőjébe és ott őt és családját, valamint más érintett személyek családját is szóban, életveszélyesen megfenyegette.
- [89] A sértett a hivatali e-mail címéről ugyanezen a napon 12.56 órakor válasz üzenetet küldött II. r. terhelt, a rendszergazda és a Polgármesteri Hivatal e-mail címére, továbbá a rendszergazda, irodavezetőnek és arra az e-mail címre, amely a belső levelező lista. Válaszában tagadta, hogy II. r. terheltet és családját, illetve bárki mást életveszélyesen megfenyegetett volna és előadta, hogy a II. r. terhelt által megjelölt napon, helyen és időpontban a II. r. terheltet az 1. vádpont alatt részletezett eseményekről tájékoztatta és felhárborodását tolmácsolta I. r. terhelt viselkedése kapcsán.
- [90] Ugyanezen a napon 13.57 órakor a II. r. terhelt a hivatali e-mail címéről egy újabb e-mail üzenetet küldött „Életveszélyes fenyegetés” tárgy-megjelöléssel, ezúttal a sértett hivatali e-mail címére, mely elektronikus levelet másolatban megküldte a Polgármesteri Hivatal, az önkormányzat ügyvédje, és egy ügyvéd részére, továbbá arra az e-mail címre, amely a belső levelezési cím. Ez utóbbi e-mail üzenetben megismételte azon tényállítását, mely szerint a sértett őt és családját, valamint több más érintett személy családját is 11.20 és 11.25 óra körüli időben életveszélyesen megfenyegette; amelyhez hozzátette, hogy a sértett a fenyegetést valamely erőszakszervezetre, illetve a sértett egykori és jelenlegi gárdistás kapcsolataira való utalással tette meg.
- [91] A város polgármestere az e-mail levelezést követő harmadik napon a sértett közszolgálati jogviszonyát – aki ekkor megbízott jegyzőként teljesített

- szolgálatot – méltatlanság címén felmentéssel, azonnali hatállyal megszüntette.
- [92] A III. r. terhelt a városi nemzetiségi Önkormányzat elnöke, aki ebbéli pozíciója révén a polgármesteri hivatal belső levelezési listájának e-mail címére érkező küldeményeket megkapja. A III. r. terhelt továbbá tagja és kezelője a városi véleménynyilvánítást szolgáló nyilvános Facebook csoportnak, amely több száz tagot számlál.
- [93] A fenti e-mail üzenetek napján 12.40 órakor az egyik csoporttag azt a kérdést tette fel a Facebook csoportban, hogy „Ki tudja, igaz-e, hogy a mai napon az aljegyző (a sértett) életveszélyesen megfenyegette a jegyző urat (II. r. terhelt)? Allítólag rendőrségi feljelentés is követi ezt. És kamera felvétel is lehet róla a hivatalban.” A bejegyzésre a III. r. terhelt a következőket válaszolta: „Sajnos igaz.[...] Ön igen jól értesült. Igaz, hisz körlevelet küldött a jegyző mindenkinek a köv. szöveggel, részlet: ... az aljegyző (a sértett) – kb. 11 óra 20 perc és 11 óra 35 perc között – behívott az emeleti étkezőbe, és ott szóban engem életveszélyesen megfenyegetett, illetve megfenyegette családomat... (valami büzlik Dániában?)”
- [94] Ezt követően 2018. június 20. napján 15.45 órakor ugyanezen Facebook csoportban a III. r. terhelt közzétette teljes terjedelmében a II. r. terhelt mindkét, a 2. vádpontban megjelölt levelét, továbbá sértett válaszlevelét is.
- [95] A sértett joghatályos magánindítványt terjesztett elő az I. r. terhelt ellen becsületsértés vétsége, továbbá a II. r. és a III. r. terhelt ellen rágalmozás vétsége miatt.
- [96] A büntetőjogi felelősség alapkérdése a tényállásszerűség. Ezért a Kúria a II. és III. r. terheltet terhére rótt cselekmény kapcsán elsőként ezt vizsgálta meg. A becsületbe vágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás – egyrészt a mással szemben becsület csorbitására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. 227. §), – másrészt, valakiről más előtt becsület csorbitására alkalmas tény állítása, híresztelése vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata; ami a rágalmozás (Btk. 226. §).
- [97] Az ügyben ugyanakkor jelentősége van annak, hogy a becsület csorbitására alkalmas bűncselekmény tényközléssel vagy véleménynyilvánítással valósul-e meg, mivel a valóság bizonyításának tárgya csak tényközlés lehet; következésképpen, ha a becsületsértés kizárólag becsületsértő kifejezés használatával valósul meg, kizárt a valóság bizonyítása (BH 2020.196.).
- [98] A bíróságnak először abban kell tehát állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása-e (híresztelése vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem tényállásszerű, tehát nem valósul meg a rágalmozás bűncselekménye (BH 2022.36. [63] és [65] bekezdés).
- [99] A rágalmozó tényállítása eseményt, történetet tartalmaz, és ezért az objektív valóság látszatát kelti, míg a becsületsértő saját értékítéletét adja tovább.
- [100] Ehhez képest a rágalmozás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, amelynek tartalma valamely múltban megtörtént vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.).
- [101] Az állandóan követett ítélezési gyakorlat szerint a tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a terhelt megnyilatkozásakor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot, így az ember múltban fennállt vagy jelenben fennálló tudatállapota is (BH 1994.161.).
- [102] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben is tartó cselekmény, történés, állapot. A tényállításnak – a törvényi tényállás szerint – „valakiről” kell megtörténnie, aki a közlés tartalma alapján egyértelműen azonosítható.
- [103] A tényre közvetlenül utaló kifejezés használata esetén az elkövető nem tényszerű közlést tesz (nem tényeket közöl), hanem olyan kifejezést vagy szókapcsolatot használ, amelyből egyértelműen meghatározott tényre (adott esetben egy múltbeli cselekményre) lehet következtetni.
- [104] A híresztelés a mások által tett tényállításnak a továbbadását, közvetítését jelenti.
- [105] Annak határozott állítása, hogy a magánvádló a II. r. terhelt elektronikus levele elküldésének napján körülbelül 11 óra 20 és 11 óra 35 perc közötti időben a II. r. terheltet, mint jegyzőt, behívta a polgármesteri hivatal emeleti étkezőjébe és ott őt és családját, valamint más személyek családját is szóban, életveszélyesen megfenyegette; továbbá, hogy a sértett a fenyegetést valamilyen erőszakszervezetre, illetve a sértett egykori és jelenlegi „gárdisták” kapcsolataira való utalással tette meg, egyértelmű tényállítás. A közlés ugyanis azt tartalmazza, hogy a magánvádló (sértett) a múltban milyen konkrét kijelentést tett egy meghatározott helyen és időpontban, illetve ezen kijelentésének mi volt a tartalma. A III. r. terhelt a II. r. terhelt által tett tényállítást közvetítette mások felé, így magatartása tény híresztelésének feleltethető meg.
- [106] A rágalmozás és a becsületsértés bűncselekménye esetén is a „becsület csorbitására alkalmasság” vizsgálata a bíróság feladata. A becsületcsorbitásra alkalmasság objektív ismérv, így objektíve a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy egy adott tény állítása, híresztelése, kifejezésként használata alkalmas-e a becsület csorbitására. Ekként nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni ezt az alkalmasságot (EBH 1999.87., BH 2001.462., BH 1994.171.III.).
- [107] Általában becsület csorbitására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.).
- [108] Jelen ügyben az eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy a II. r. terhelt által állított tények, és ezeknek a III. r. terhelt által történő híresztelése objektíve alkalmas a becsület csorbitására, mivel a tényállítás valósága esetén

- bűncselekmény [a Btk. 222. § (1) bekezdés a) pontja szerinti zaklatás vétsége] megállapítására adhat alapot.
- [109] Arra figyelemmel, hogy a rágalmozás szándékos bűncselekmény, a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja: a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személye becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat és közömbös a motívum is (EBH 2019.B.2. [49] bekezdés). Emiatt a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából nem releváns és nem eredményezheti a bűnösség törvénysértő megállapítását a felülvizsgálati indítványokban hivatkozott azon állítás, hogy a bíróságok nem vizsgálták a közlés célzatát és motívumát. Az irányadó tényállás alapján egyértelműen megállapítható, hogy mind a II., mind a III. r. terhelt tudata átfogta: a tényközlés mások előtt történik, és hogy az objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. A II. r. terhelt esetében ennek a sértett válaszában foglaltak alapján is egyértelműnek kellett lennie a második elektronikus levél megírásakor. A III. r. terhelt eleve egy olyan kérdésre adott válaszként híresztelte a tudomására jutott közlést, amely már magában hordozta a becsület csorbítására alkalmasságot arra figyelemmel, miszerint részéről a tény híresztelésére az után került sor, hogy a Facebook csoportban kérdésként hangzott el: valóban megtörtént-e, hogy az aljegyző életveszélyesen megfenyegette a jegyzőt. A „sajnos igaz” kifejezés önmagában megerősíti azt, hogy a híresztelt tény negatív értékítéletet, a település lakói részéről elítélendő magatartást jelenít meg.
- [110] A II. r. és a III. r. terhelt is tisztában volt azzal, hogy az általuk közölt, illetve híresztelt tényállítás a becsület csorbítására alkalmas, a tény állítását és híresztelését pedig, mint elkövetési magatartást, egyenes szándékkal fejtették ki. Rágalmazás esetén az elkövetési magatartás a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, illetve híresztelése, mely esetben a tudati és akaratlan oldalt az elkövetési magatartás kifejtésében kell vizsgálni; mégpedig abban, hogy az elkövető tudja, hogy annak a ténynek a közlése, amelyet ő állít vagy híresztel, becsület csorbítására alkalmas, és ezen közlést annak eredményét (a tényállítás közlését a címzettekkel) kívánva, vagy a közlés másokhoz történő eljutásába belenyugodva teszi meg. Ehhez képest mind a társadalomra veszélyesség hiányát, mind pedig a társadalomra veszélyességben való tévedést a tényállásszerűség megvalósulásában, az elkövetési magatartás vizsgálatával kell megítélni; a cselekmény társadalomra veszélyességét ugyanis önmagában nem zárja ki az, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény valós.
- [111] A becsületsértő állításokat „más előtt” tették a terhelték és mivel a II. r. terhelt esetében a kérdéses tényről az N. városi Polgármesteri Hivatal levelezési rendszerén keresztül nagyobb létszámú személy értesült, a III. r. terhelt közlését pedig egy több száz taggal rendelkező Facebook csoport internetes oldalán tette közzé, cselekményük egyben nagy nyilvánosság előtt elkövetettnek is minősül.
- [112] Az emberi méltóság elleni cselekmény a kifejtettek szerint tényállásszerű. Ezt követően vizsgálandó, hogy a tényállásszerűség mellett a bűncselekmény általános fogalmi elemét [Btk. 4. § (1) és (2) bek.] jelentő társadalomra veszélyesség (mint materiális jogellenesség) is fennáll-e az adott cselekmény vonatkozásában, illetve büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok megállapítható-e az adott ügyben.
- [113] A jogellenességet – a valóság bizonyítása nélkül is – kizárhatják az elkövetés konkrét körülményei, így például hivatali kötelezettség teljesítése, valamely hatósági vagy bírósági eljárásban a tanúzási kötelezettség teljesítése. Ide sorolható még a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény 1. § (2) és (3) bekezdése szerinti panasz vagy bejelentés tartalma is, ha az nem szükségtelenül gyalázkodó.
- [114] A III. r. terhelt védője hivatkozott arra, hogy közérdekből tájékoztatta a lakosságot az őket érintő városi közügyekről, azonban az internetes fórumon történő nyilvános tényközlés nem felel meg a törvény által védett közérdekű bejelentés fogalmának. A III. r. terhelt ugyanis nem a törvény szerinti módon, az arra illetékes hatóság előtt tett bejelentést, hanem a nyilvánosság előtt, egy internetes fórumon tette közzé a becsületsértő tényállításait a sértett – általa vélt, büntetendő – magatartásáról. Ez nyilvánvalóan nem a 2013. évi CLXV. törvény által is védett közérdekű bejelentés, és e vonatkozásban a terhelt nem minősül közérdekű bejelentőnek. Emiatt pedig nem értelmezhető a terhelt azon állítása sem, hogy a büntetőeljárás vele szemben „üldözés” lenne a közérdekű bejelentése miatt.
- [115] A védő felülvizsgálati indítványában állította: a III. r. terheltnek oka volt hinni abban, hogy cselekménye nem veszélyes a társadalomra, így nem bűncselekmény.
- [116] A Kúria e kifogással összefüggésben az alábbiak kiemelését tartja szükségesnek. A tényállásszerűség megvalósulása esetén a társadalomra veszélyesség hiánya csak kivételesen, a büntető anyagi jogi szabályokban meghatározott büntethetőséget kizáró okok mellett állapítható meg általában, a becsület csorbítására alkalmas cselekményeknél pedig a társadalomra veszélyesség hiányát a jogalkotó jellemző módon a valóságbizonyítás intézményében jeleníti meg; a becsület csorbítására alkalmas cselekmény ugyanis nélkülözi a társadalomra veszélyességet, ha az állított tény valóban bizonyul, és emellett a tény közlését közérdek vagy jogos magánérdek indokolta. Ebben az esetben a társadalomra veszélyesség hiánya az eredményes valóságbizonyítás következtében a közérdekből vagy jogos magánérdekből állított tény valóságában jelenik meg, amely a tényállásszerűség ellenére a társadalomra veszélyesség hiányában a jogellenességet zárja ki.
- [117] Ehhez képest a társadalomra veszélyességben való tévedés csak ezen körülményekben jelenhet meg, a tényállásszerűségben való tévedés ugyanis ténybeli tévedést eredményezhet: az elkövető annak tudatában van, hogy az állított vagy híresztelt tény a becsület csorbítására nem alkalmas, és ezt ténybeli, neki fel nem róható tévedése okozza. Az abban való tévedés, hogy a cselekmény annak ellenére nem veszélyes a társadalomra, hogy az becsület csorbítására alkalmas tény állítását vagy híresztelését jelenti: vagy abban kell, hogy

- megnyilvánuljon, hogy a cselekmény tényállásszerűség ellenére sem jogellenes (mivel a közügyek megvitatása körében és/vagy közszereplővel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság által meghatározott keretben történik, és így a jogellenességet zárja ki); vagy abban, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény állítása és híresztelése azért nem veszélyes a társadalomra, mert azt közérdek vagy jogos magánérdek indokolta. Ez utóbbi pedig a valóságbizonyítás intézményében jelenik meg, ezért a büntetethez való kizártságának megállapításához csak az eredményes valóságbizonyítás vezethet.
- [118] Összességében tehát a Kúria megállapította, hogy a tényállásban rögzített tényállítások, kijelentések közvetlenül és egyértelműen a magánvádló által megvalósított bűncselekmény, zaklatás vétsége elkövetésére utalnak. Ekként rágalalmazás vétsége megállapítására alkalmasak.
- [119] A tényállásszerűség megállapítását követően a bíróságnak a cselekmény jogellenességét kellett vizsgálni. Ennek során annak van jelentősége, hogy a sértett közszereplőnek tekinthető-e, a tényközlés tárgya a közügyek megvitatása körébe tartozik-e, és erre tekintettel a jogellenesség a szólásszabadság alkotmányos védelmére figyelemmel kizárható-e.
- [120] Ha a rágalalmazás sértettje közszereplő és/vagy a vád tárgyává tett kijelentések közügyet érintenek, a szólásszabadság alkotmányos alapelveire tekintettel kell a büntető jogszabályokat alkalmazni. A felülvizsgálati indítvány is javarészt emiatt sérelmezte mindkét terhelt esetében a bűnösség megállapítását.
- [121] A Kúria elsőként megvizsgálta, hogy a magánvádló közszereplőnek minősült-e a II. r. terhelt nyilvános közlése idején.
- [122] A magánvádló az irányadó tényállás szerint a kérdéses időpontban N. város megbízott aljegyzője volt, azaz a helyi önkormányzat alkalmazásában állt közszolgálati jogviszonyban, ekként közszereplőnek minősült.
- [123] Az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozat [39] bekezdésében kimondta, hogy a nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni: az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad megvitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontból szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi.
- [124] A hivatkozott határozatban az Alkotmánybíróság azt is kifejtette: a véleménynyilvánítás gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e. Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás esetében megállapította, hogy a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán- vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelynek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata vagy más jogsérelem okozása. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsúszásában öltönek testet (indokolás [40] bekezdés).
- [125] A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan és nem élveznek védelmet a gyalázkodó, bűncselekmény elkövetésére utaló, valótlan tartalmú tényállítások. Az olyan, a közszereplő működésével kapcsolatos tényállítások, amelyek valóságuk esetén a közszereplő ellen büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhatnak, meghaladják a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos határait, és alkalmasak a sértett jó hírének, becsületének megsértésére (EBH 2018.B.19.).
- [126] Az Alkotmánybíróság a 3328/2017. (XII. 8.) AB határozatban állapította meg a tényállításokkal összefüggésben a megengedett közlés határait. Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a védett véleménynyilvánítás szabályainak alkalmazását nem a közszereplői minőséghez, hanem a vita tárgyához (közügyhöz) kötötte korábbi határozataiban, ezzel eleget tett az Alaptörvény negyedik módosítása IX. cikk (4) bekezdésének 2013. április 1-jén hatályba lépett rendelkezésével kapcsolatos alaptörvényi elvárásnak. Ettől kezdve ugyanis a vizsgálati szempontrendszer központjában nem a személy státusza áll, a közszereplői minőség önmagában feltétlenül nem eredményezheti azt, hogy az adott ügyben a csökkentett méltóság védelem szabályai az irányadók. A közszereplővel kapcsolatos azon közlések ugyanis, amelyeknek a közügyekkel való összefüggése, közéleti vonatkozása nem állapítható meg, nem indokolják a védett szólás szabályainak alkalmazását. Az Alkotmánybíróság indokoltan tartotta, hogy a tényállításokkal összefüggésben is meghatározza, hol húzódnak a megengedett közlés határai, amely az emberi méltóságot és az abból származó jó hírnévhez való jogot még közügyek megvitatása során sem sértheti. Ezt mérlegelve az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az összefoglalt alkotmányos szempontrendszer alapján a védett véleménynyilvánítás szabályai a valótlan tényállításokra nem terjednek ki. A valótlan tények tudatos állítása ugyanolyan szélsőséges magatartás, mint az értékítéletek tekintetében az emberi státusz tagadása, ezért indokolt, hogy a büntetőjogi védelem ultima ratioként a sértett rendelkezésére álljon ([71]–[74] bekezdések).
- [127] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a korábbi határozataiban felállított alkotmányos szempontrendszert a tényállítások kapcsán érvényesülő alkotmányos védelem határát érintően aszerint pontosította, hogy kimondta: az emberi méltósághoz való jog védelmének és a véleménynyilvánításhoz való jog korlátozásának a

- büntetőjogi eszköze a tényállításnak minősülő kijelentések esetén a hazai büntetőjogban a rágalmazás. A közügyekben történő védett véleménynyilvánítás körében a tény valóságtartalmának a tisztázása az Alkotmánybíróság álláspontja szerint továbbra is hangsúlyos kérdés maradt. A tény valóságának a megállapítása valóságbizonyítás elrendelése útján történik. A Btk. 229. § (1) bekezdésének szövege szerint „nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul”, vagyis a büntetőeljárásban a terhelt a tény valóságtartalmának a bizonyításával eredményesen védekezhet. Az Alkotmánybíróság megállapította: az egyedi esetekben a bíróság mérlegelésétől függ, hogy a tény valótlanságának a bizonyításával összefüggésben a konkrét büntetőeljárásban lehetőséget teremtenek-e a valóság bizonyítására, és hogy milyen kereteket szabnak a vádló bizonyítási kötelezettsége teljesítésének (3328/2017. (XII. 8.) AB határozat [84]–[86] bekezdés).
- [128]Az Alkotmánybíróság döntéseiben hangsúlyosan megjelenik az, hogy a közéleti szereplők tevékenységének, személyiségének, múltjának, a közéleti tevékenységgel összefüggő, azokra kihatással levő tényeknek, körülményeknek valós megismerése közérdek. Közérdek akkor is, ha az ilyen tények, körülmények nyilvánosságra hozatala, állítása, híresztelése a becsület csorbítására és objektíve a közélet, a politikai élet szereplője társadalmi megítélésének negatív irányú befolyásolására alkalmas. A szabad véleménynyilvánítás alkotmányos alapjoga folytán a közhatalmat gyakorló, a közélet, a politikai élet szereplőivel kapcsolatosan ugyanis a megengedett véleménynyilvánítás köre tágabb, mint más személyeknél. Ebből következően a közszereplő politikai személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása indokolt. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közügyek alakítóinak személyiségét, hitelességét érintő megnyilvánulások általában a közügyek vitájának védett körébe tartoznak (3263/2018. (VII. 20.) AB határozat [43] bekezdés, 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48] bekezdés).
- [129]Közszereplő esetében sem megengedett azonban a tisztán magánéleti, a közszereplés megítélésével közvetett kapcsolatban sem lévő tények (felvételek) engedély nélküli nyilvános közlése, mivel ez a magánélethez való jogot sérti (Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata, Von Hannover kontra Németország ügy).
- [130]A közéleti szereplőkre vonatkozó beszéd mindazonáltal a politikai véleménynyilvánítás központi alkotóeleme. A közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják (7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48], 3237/2022. (V. 18.) AB határozat Indokolás [31]).
- [131]A közszereplő politikusoknak, mint a közéletet alakító, tisztségüket választás útján elnyerő személyeknek a jellege, személyisége tehát közzévala tárgyát képezheti. Az ennek megítélésénél jelentős, a magánélet méltányos határait nem sértő, valós tényközlések (híresztelések és tényre közvetlenül utaló kifejezések) megengedettek, így ezek ellen a büntetőjogi fellépés sem indokolható.
- [132]A Kúria ezzel kapcsolatban rámutat, hogy az állam, illetve szervei irányításában, működtetésében, közhatalmat gyakorolva részt vesznek olyan közhatalnokok, köztisztviselők is, akik a politikától általában semlegesek, de döntéseik az érintett személycsoportok életviszonyait kisebb-nagyobb körben alakítják (pl. központi vagy decentralizált hivatalok vezetői, gyámügyi ügyintézők, rendőrségi alkalmazottak). Ők magánszemélynek nem minősülnek a közérdekű ügyekben, más szóval az általuk intézett közügy tekintetében közszereplők, hivatali működésükkel összefüggésben más előtt megfogalmazott tényállítások valóságbizonyításnak vehetők alá. Jelentőséget kell azonban tulajdonítani annak, hogy az adott közszereplő milyen közfeladatot lát el, eltérő ugyanis a közhatalmat gyakorló politikus és a közigazgatásban közhatalmi feladatot ellátó alkalmazott megítélése a véleménynyilvánítás szabadsága körében. (Kúria Bfv.I.803/2022/8. [77], [80] bekezdés)
- [133]Az Alkotmánybíróság kifejtette: „a személyiségvédelem korlátozottsága már a közhatalmat gyakorlók körében is változik, és értelemszerűen más mércék alakíthatók ki a közvetlen közhatalom-gyakorlással nem járó köztisztviselők, illetve az esetileg érintetté váló magánszemélyek esetében. A bírálat fokozott türelem a közügyek vitáján belül mindenre kiterjedő általános követelmény, ennek mértéke azonban már speciális mércék szerint alakul. Míg a közszereplő politikusok esetében a szólásszabadság melletti érvek erejük teljében jelentkeznek, addig más érintettek esetében már gyengül az erejük” (3236/2018. (VII. 9.) AB határozat Indokolás [30] bekezdés).
- [134]Mindezek összevetésével megállapította a Kúria, hogy a közszereplőkkel kapcsolatosan a választott tisztségviselőkhöz, politikusokhoz képest a közhatalom gyakorlásában közvetlenül, önálló döntési jogkörrel résztvevő, a köz szolgálatára irányuló jogviszonyban tevékenykedő személyek alacsonyabb túrési kötelezettséggel, de a közhatalom gyakorlása körében ellátott tevékenységekkel kapcsolatosan közszereplőnek minősülnek, a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos tevékenységük megvitatása közügynek tekinthető. A jegyző és az aljegyző ebben a körben közszereplők, azonban kizárólag a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos tevékenységük ellátásával összefüggő megszólalás, közérdekű vita tekinthető esetükben a közügyek megvitatásának. Még ebben a körben sem részesül azonban alkotmányos védelemben a tudatosan valótlán tény állítása.
- [135]Az adott ügyben azonban a tényállítás nem a közhatalom gyakorlásával, a jegyző önkormányzati tevékenységével, a helyi közösség életével, avagy a település gazdálkodásával volt összefüggésben,

- hanem a közlés az aljegyző (a magánvádló) és a jegyző (a II. r. terhelt) közötti személyes konfliktus tényeit hordozta, egyikük hivatali működéséhez sem kapcsolódott. Az a tény, hogy a II. r. terheltet és családját a magánvádló „életveszélyesen” megfenyegette, nem tartozik a közügyek vitatása körébe, nem érinti a közösség életét.
- [136]A kérdéses közlés a címzettek részéről a hivatali működéssel nem volt összefüggésbe hozható, hiszen a II. r. terhelt üzenetében arra hivatkozott: azért küldi el az e-mailt a polgármesteri hivatalban dolgozó kollégái részére, hogy tudjanak erről az eseményről arra az esetre, ha a magánvádló őket és családjukat is megfenyegetné.
- [137]Mindez egyébiránt tükröződik az EJEB gyakorlatában is, amikor azt hangsúlyozza: a „közérdek olyan kérdésekre vonatkozik, amelyek olyan mértékben érintik a nagyközönséget, hogy az jogosan érdeklődhet irántuk, megragadják a nyilvánosság figyelmét, vagy jelentős mértékben foglalkoztatják az embereket, különösen ha a polgárok jólétét vagy a közösség életét érintik” [13/2019. (IV. 8.) AB határozat, Magyar Helsinki Bizottság kontra Magyarország [GC] (18030/11), 2016. november 8., 161–162. bekezdés].
- [138]A magánvádló ugyanakkor nem közszereplő politikus, nem kiemelt közszereplő, tisztségét nem választás útján nyeri (nem választott politikus), akik esetében különös jelentősége lehet a jellemüket, személyiségüket árnyaló tények, így bűncselekmény, szabálysértés elkövetése nyilvánosságra kerülésének (EBH 2019.B.2.II.).
- [139]A magánvádló és a II. r. terhelt közötti szóváltás a polgármesteri hivatal étkezőjében történt, azt közvetlenül senki nem észlelte, kép- és kamerafelvétel nem készült. Emellett a közlés tárgya a hivatali működésben nem játszott szerepet és a magánvádló, mint jegyző személyének a közmegejtésére sem volt hatással; az sokkal inkább a sértett személyének öncélú becsmérése volt alkalmas, nem pedig a köz érdekének szolgálatában a közügyek vitatását célozta. Mivel a magánvádló nem közszereplő politikus, a tényállítás nem érint közügyet, a Kúria nem tartotta az adott közlés tartalmát közvitába bocsátható kérdésnek.
- [140]A Kúria ugyanilyen következtetésre jutott a III. r. terhelt vonatkozásában és nem adott helyt a köz érdekére történő hivatkozásnak azzal, hogy a hivatali dolgozó magatartásáról a település lakóinak tájékozódni kell. A III. r. terheltnek, mint a N. város nemzetiségi Önkormányzat elnökének tisztában kellett lennie azzal, hogy az általa az interneten közzétett tények a jegyző és az aljegyző személyes konfliktusát érintik, a magánélet szférájába tartoznak, azok a köz érdeklődésére számot tartó tartalmat nem hordoznak. Az adott körülmények között az adott személyt érintően észlelnie kellett, hogy két személy egymás közötti vitája és az internetre bocsátott közlés még közvetve, távolról sem utal olyan tényre, amely a közösség életét vagy a hivatali működést érinti.
- [141]Miután a közszereplővel kapcsolatos közlések közéleti vonatkozása nem volt megállapítható, nem volt indokolt a védett szólás Alaptörvényben előírt szabályainak alkalmazása sem.
- [142]Mindezekre figyelemmel a cselekmény jogellenességét nem zárta ki az, hogy a tényállítás a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartozik és a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt.
- [143]A jogerős ítélet tényállásában foglalt emberi méltóság elleni cselekmény tehát tényállásszerű. és a jogellenesség hiánya sem volt megállapítható.
- [144]Ezt követően vizsgálendő, hogy büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok fennáll-e az adott ügyben.
- [145]A rágalmozás miatti büntetőjogi felelősség megállapítása akkor felel meg a büntető anyagi jog szabályainak, ha a cselekmény tényállásszerű, jogellenes és amennyiben a valóság bizonyításának helye van, az nem vezet eredményre (BH 2020.258.).
- [146]A Btk. 229. § (1) bekezdésére figyelemmel sem a rágalmozás, sem a becsületsértés miatt nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valóban bizonyul.
- [147]A Btk. 229. § (2) bekezdése értelmében a valóság bizonyításának akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta. Ez utóbbi kettős feltétel teljesülését jelenti egyrészt a közérdek (jogos magánérdek) azonosíthatósága a kijelentéssel kapcsolatban, másrészt annak szükségessége (indokoltsága) az adott körülmények (előzmények, tartalom, megjelenés módja, formája, a terhelt és sértett viszonya stb.) között.
- [148]A törvény rendelkezése alapján tehát nem büntethető az elkövető rágalmozás miatt, ha a becsület csorbítására egyébként alkalmas tény állítását vagy híresztelését a közérdek vagy jogos magánérdek védelme indokolta, és az az eljárásban lefolytatott, erre irányuló bizonyítás alapján valószínűsíthető. A bizonyítás sikere – Btk. 15. § h) pontja szerinti – büntethetőséget kizáró okot képez.
- [149]Mivel a közérdek vagy a jogos magánérdek védelmének indokoltsága büntethetőségi akadályt jelenthet, törvénytörő a valóság bizonyításának mellőzése, ha attól a büntethetőség kizárása függhet.
- [150]Ezzel összefüggésben a becsület csorbítására alkalmas tény tekintetében a büntető anyagi jog által biztosított valóság bizonyításának elmaradása – ha annak helye van – felülvizsgálatra okot adó anyagi szabálysértés (BH 2020.258., BH 2000.285.IV.). A valóság bizonyításának elmulasztása ezért olyan anyagi jogi jogszabálysértésként értékelhető, amely a meghozott jogerős határozat hatályon kívül helyezését eredményezheti.
- [151]A Kúria ugyanakkor utal arra, hogy a közérdek (vagy a jogos magánérdek) fennállása esetén sem illeti védelem az olyan kifejezéseket, amelyekben megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsméréseiben öltenek testet; azok a kijelentések, amelyek kifejezetten gyalázkodó, lealacsonyító, megszégyenítő, az emberi méltóságot, az emberi mivolt lényegét durván sértők, nem minősíthetők véleménynyilvánításnak, értékítéletnek (BH 2020.196. [26]–[27] bekezdés).
- [152]Az ítélkezési gyakorlat általában nem engedi a valóság bizonyítását a magánéletre, a családi életre vonatkozó tények tekintetében, azonban minél

- közelebb áll a közülethez az életviszonyoknak az a köre, amelyre a tényállítás vonatkozik, annál szélesebb kört fog át a közérdeknek vagy a jogos magánérdeknek az a védelme, amely alapján a valóság kimondható.
- [153] Mindezek előre bocsátása után a Kúria megállapította, hogy ugyan a tényközlés nem volt a közügyek vitatása körébe tartozó, a magánvádló pedig nem volt a közélet olyan szereplője, akivel összefüggésben közérdek fűződött ahhoz, hogy a helyi lakosság a kollégájával történt személyes vitájáról tájékozódjon, ám a tényközlés nem a magánvádló magánéletét érintette, hanem azt tartalmazta, hogy egy másik önkormányzati alkalmazott a személyét és családját a polgármesteri hivatalban megfenyegette. A valóság kimondásához fűződő nyomós érdeke volt valószínűsíthető. Az állítás a zaklatás bűncselekményének megállapítására is alkalmas tartalmat hordozott, közszolgálati jogviszonyát, ha áttételesen is, de érintette, így a Kúria a jogos magánérdek fennállását megállapíthatónak találta.
- [154] Ekként a magánvádlóval szemben a II. r. terhelt által megfogalmazott állítások – a jogos magánérdek által indokoltan – bizonyítás tárgyát képezhették és kellett képezniük a büntetőeljárásban. Miután a valóság bizonyítása bárki jogos érdeke esetén elrendelhető, annak eredménye vagy eredménytelensége a tényállásban írt cselekmény személyi és tárgyi összefüggéseire tekintettel mindkét terheltre kiterjed.
- [155] Az officialitás elvénél fogva a bíróságnak a terhelt vagy a védője kérelme nélkül, akár hivatalból is el kell rendelnie a valóság bizonyítását, amikor azt a közérdek vagy bárkinek a jogos magánérdeke indokoltá teszi (BH 1992.226., 1994.171.).
- [156] Ha a bíróság a becsület csorbítására alkalmas tény valóságát a bizonyítási eljárás keretében a szükséges körben megvizsgálta, a valóságbizonyítás kifejezett elrendelésének elmaradása nem sérelmezhető (BH 2015.323.). Ekként az arról való tájékoztatás esetleges elmaradása sem kifogásolható.
- [157] Az ügyben eljáró bíróságok a valóságbizonyítást lefolytatták, annak eredményét értékelték. A valóságbizonyítás kérdésében a bíróságnak hivatalból és alakszerű határozat mellőzésével kell döntenie (BH 2015.323., BH 2002.226.).
- [158] A valóság bizonyítása ugyanakkor sikertelen volt, a bíróság megállapította, hogy a II. r. terhelt által állított tények valótlanok voltak, a személyét érintő fenyegetés valójában nem hangzott el. Mindezekre figyelemmel, a valóságbizonyítás eredményének megkérdőjelezése azzal, hogy a bizonyítékok értékelése nem helytálló, mert a jogerős ítélet tényállásában szereplő tényállítás valós, kétségtelenül a bíróságok bizonyíték értékelő tevékenységének vitatása, egyúttal az irányadó tényállás támadása, mely a felülvizsgálati eljárásban kizárt.
- [159] Ekként a II. r. és a III. r. terheltnek vonatkozásában a bűnösség megállapítására törvényesen került sor. A Kúria megállapította, hogy a cselekmény minősítése és az alkalmazott intézkedés mindkét terheltet érintően törvényes.
- [160] A Be. 662. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartja, ha a felülvizsgálati indítványnak nem ad helyt.
- [161] Mindezekre tekintettel a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsülésen, a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése szerinti összetételben eljárva, a járásbíróság és a törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta.
- (Kúria Bfv.I.160/2023/6.)
- 581. A büntetővégzés rendelkező részének tartalmaznia kell a Be. 561. § (2) bekezdésében foglaltakat, valamint a Be. a 742. §-ában és a 744. §-ában foglaltakra való figyelmeztetést.**
- Az indokolás a megállapított tényállást, a vádra és a büntetővégzés feltételeinek fennállására való utalást, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelölését tartalmazza [Be. 741. § (3) és (4) bek.].**
- II. Ha a büntetővégzés indokolása nem tartalmazza azoknak a cselekményeknek a tényállását, amelyeket a járásbíróság garázdaság vétségének, testi sértés vétségének, rongálás vétségének és zaklatás vétségének minősített, akkor a megtámadott határozatból a tényállás hiányában nem állapítható meg, hogy a terhelt milyen bűncselekményt követett el, az miként minősül. Ez a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti felülvizsgálati ok és feltétlen hatályon kívül helyezést eredményez [Be. 608. § (1) bek. f) pont].**
- [1] A járásbíróság a 2021. június 24. napján meghozott és 2021. július 13. napján jogerős büntetővégzésével a terhelttel szemben sikkasztás büntette [Btk. 372. § (1) bek., (3) bek. a) pont], garázdaság vétsége [Btk. 339. § (1) bek.], testi sértés vétsége [Btk. 164. § (1) bek., (3) bek.], rongálás vétsége [Btk. 371. § (1) bek., (2) bek. a) pont] és zaklatás vétsége [Btk. 222. § (1) bek., (2) bek. a) pont] miatt halmazati büntetésül 1 év szabadságvesztést szabott ki, amelynek végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette. Rendelkezett arról, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, és megállapította, hogy a terhelt legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte a terhelt pártfogó felügyeletét, elbírált a sértett polgári jogi igényét, továbbá rendelkezett a bűnjelekről.
- [2] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a vármegyei főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára alapítottan – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [3] Indokai szerint az eljáró bíróság a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjában meghatározott abszolút eljárási szabálysértést valósított meg azzal, hogy a jogerős büntetővégzés indokolásában nem szerepel a vád tárgyává tett további cselekmények történeti tényállása és azok jogi minősítése, annak ellenére, hogy a rendelkező részben a terhelt bűnösségét a bíróság ezen cselekmények miatt is megállapította.
- [4] Kifejtette, hogy a terhelttel szemben a járási ügyészség a vádirat 1. pontjában szereplő cselekmény miatt nagyobb értékre elkövetett sikkasztás büntette miatt, továbbá a vádirat 2.

- pontjában leírt, 2020. november 24. napján elkövetett garázdaság vétsége, könnyű testi sértés vétsége, kisebb értékre elkövetett rongálás vétsége és zaklatás vétsége miatt emelt vádat.
- [5] A járásbíróóság a büntetővégzés rendelkező részében a vád tárgyává tett valamennyi bűncselekményt elbírált, azonban az indokolásban nem szerepel a terhelt terhére rótt, 2020. november 24. napján elkövetett cselekmények történeti tényállása és azok jogi minősítése.
- [6] Az irányadó bírói gyakorlatra hivatkozással utalt rá, hogy feltétlen hatályon kívül helyezéshez vezető eljárási szabálysértés, ha a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó tényállás, vagyis a bűnösség kimondásának ténybeli alapja teljes egészében hiányzik, mert az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [7] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására.
- [8] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt – annak indokaival és jogi álláspontjával egyetértve – fenntartotta.
- [9] A vármegyei főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítvány alapos.
- [10] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a jogerős ítélettel szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [11] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [12] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja értelmében ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [13] A Kúria ezzel összefüggésben rámutat a következőkre.
- [14] A bíróság indokolási kötelezettségének teljesítése közjogi és perjogi szabályokból fakadó kötelezettség, amely nem diszkrecionális, hanem törvényileg szabályozott. A bírói döntés indokolásának megléte törvényileg egzakt kötelezettség, legfeljebb mikéntje lehet mérlegelés tárgya; ez utóbbi immár relatív eljárási szabálysértés körébe tartozó [Be. 609. § (2) bek. d) pont].
- [15] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés második fordulata szerint „a hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni”.
- [16] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 13. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróság határozatát – ha a törvény kivélt nem tesz – indokolni köteles.
- [17] Értelemszerűen, ha az indokolási kötelezettséghez kapcsolódó eljárási szabálysértés kifejezett törvényi szabály sérelmével jár és nem mérlegelés körébe vonható, akkor az az eljárási sérelem nem lehet relatív szabálysértés, hanem feltétlen hatályon kívül helyezéshez vezető, vagyis abszolút eljárási szabálysértés.
- [18] Nyilvánvalóan ilyennek tekintendő, ha a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó tényállás, vagyis e rendelkezés ténybeli alapja teljes egészében hiányzik (Bfv.III.777/2020/9. szám, BH 2021.193.).
- [19] A Be. 451. § (1) bekezdése alapján a bíróság határozata – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – bevezető részből, rendelkező részből, jogorvoslati részből, indokolásból és záró részből áll. Az (5) bekezdés szerint az indokolás a bíróság által megállapított, a döntés alapjául szolgáló, jelentős tényeket és körülményeket, valamint a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat tartalmazza.
- [20] A Be. 739. § (2) bekezdése egyértelművé teszi, hogy a büntetővégzés ügydöntő határozat. A büntetővégzésre – ha a törvény másképp nem rendelkezik – az ítéletre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.
- [21] A Be. 741. § (3) bekezdése alapján a büntetővégzés rendelkező részének tartalmaznia kell a Be. 561. § (2) bekezdésében foglaltakat, valamint a Be. a 742. § és a 744. §-ban foglaltakra való figyelmeztetést.
- [22] A Be. 741. § (4) bekezdése szerint a büntetővégzés indokolása a megállapított tényállást, a vádra és a büntetővégzés feltételeinek fennállására való utalást, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelölését tartalmazza.
- [23] Az iratokból kitűnően a terhelttel szemben a járási ügyészség a járásbíróósághoz 2021. június 15. napján érkezett vádiratával – a 2020. október 27. napján nagyobb értékre elkövetett sikkasztás büntette (1. vádpont), valamint – a 2020. november 24. napján elkövetett garázdaság vétsége, könnyű testi sértés vétsége, kisebb értékre elkövetett rongálás vétsége és zaklatás vétsége (2. vádpont) miatt emelt vádat.
- [24] A járásbíróóság büntetővégzésének rendelkező része tartalmazza, hogy a bíróság a terhelttel szemben sikkasztás büntette [Btk. 372. § (1) bek., (3) bek. a) pont], garázdaság vétsége [Btk. 339. § (1) bek.], testi sértés vétsége [Btk. 164. § (1) bek., (3) bek.], rongálás vétsége [Btk. 371. § (1) bek., (2) bek. a) pont] és zaklatás vétsége [Btk. 222. § (1) bek., (2) bek. a) pont] miatt szabott ki büntetést.
- [25] Ezzel szemben a büntetővégzés indokolása nem tartalmazza azoknak a – járási ügyészség vádiratának 2. vádpontjában körülírt – cselekményeknek a tényállását, amelyeket a járásbíróóság garázdaság vétségének, testi sértés vétségének, rongálás vétségének és zaklatás vétségének minősített.
- [26] Ekként e bűncselekmények kapcsán nincs olyan ügydöntő, vádról rendelkező határozat, amely a történeti tényállást tartalmazná, holott annak mellőzésére a már idézett törvényi rendelkezések nem adnak lehetőséget.
- [27] Ily módon a megtámadott határozatból a tényállás hiányában nem állapítható meg, hogy a terhelt milyen bűncselekményt követett el, az miként minősül.
- [28] Ekként a Kúria a vármegyei főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálván a megtámadott határozatot a Be. 663. § (2) bekezdése alapján, a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára

figyelemmel, a Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti abszolút eljárási szabálysértés megvalósulása miatt hatályon kívül helyezte, és az eljárást bíróságot új eljárásra utasította.

(Kúria Bfv.III.246/2023/11.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

59 Szabálytalanságnak minősül az a jog-, szerződés- vagy kötelelesszegés (együtt: jogsértés), amely Magyarország pénzügyi érdekeit, illetve az Unió költségvetését sérti vagy sértheti. A pénzügyi érdeksérelem megvalósulásához nem kell összességében meghatározható vagyoni hátrányt kimutatni.

A szabálytalanság miatt alkalmazott jogkövetkezmény meghatározásánál a jogsértést és a pénzügyi érdeksérelemet is magában foglaló szabálytalanság mértékét, súlyát, jellegét, annak a jogkövetkezménnyel kapcsolatos arányosságát kell értékelni, nem kizárólag a jogsértést vagy csak a pénzügyi érdeksérelemet.

Az arányosság szempontjának figyelembevétele a döntéshozatal során nem diszkrecionális jogon alapuló méltányosság gyakorlását jelenti, hanem a jogszabály szerinti jogkövetkezmények közötti választás alapját képezi [272/2014. (XI. 5.) Korm. r. 3. § (1) bek. 47. pont, 36. §, 164. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes jogelődje (a továbbiakban: alperes) által közzétett felhívásra az I. rendű felperesből mint konzorciumvezetőből, valamint a II. rendű felperesből és egy egyesületből (a továbbiakban: egyesület) álló konzorcium támogatási kérelmet nyújtott be, amit az alperes támogatásban részesített. Ennek eredményeként az alperes mint támogató és az összes konzorciumi tag nevében eljáró I. rendű felperes mint kedvezményezett 2017 novemberében támogatási szerződést kötöttek a perbeli projekt elszámolható költségeinek uniós és hazai központi költségvetési előirányzatból vissza nem térítendő támogatás formájában történő finanszírozására (2.1.). Az I. rendű felperes vállalta a projektnek a megjelölt helyszínen, a jogszabályoknak megfelelően, kellő alapossággal, hatékonysággal és gondossággal történő megvalósítását, valamint a fenntartási időszak alatti üzemeltetését, figyelemmel a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) szabályozására (2.2.). A projekt összköltsége és elszámolható összköltsége 199 997 635 forint volt, a támogatás intenzitása 100% (4.1., 4.2., 4.4.). A szerződő felek a támogatási szerződést 2018 januárjában két alkalommal módosították a támogatás kifizetésének ütemezésére és feltételeire vonatkozóan. A támogatási szerződés általános szerződési feltételei (a továbbiakban: ÁSZF) szabályozta a kedvezményezett általi szerződészegés eseteit (7.1), annak jogkövetkezményeit (7.2), ezen belül a támogató elállási jogát (7.4). Ha a kedvezményezett a rá vonatkozó bármilyen jogszabályi, szerződéses vagy egyéb, a támogatói intézményrendszer előírását

vagy útmutatóját megszegi, a támogató jogosult a szerződéstől elállni, így különösen a 7.1 pontban írt szerződészegések esetén [7.4.2.a)], ha a kedvezményezett a támogató szerződés szerű teljesítésre vonatkozó felszólítására az abban megjelölt határidőt követő 30 napon belül sem teljesíti fennálló kötelezettségét [7.4.2.b)], valamint ha a kedvezményezett a szerződés megkötésétől számított 12 hónapon belül a támogatás igénybevitelét a kedvezményezett érdekkörében felmerült okból nem kezdeményezi, kifizetési kérelem benyújtásával a megítélt támogatás legalább 10%-ának felhasználását nem igazolja és késedelmét ezen idő alatt írásban sem menti ki [7.4.2.d)].

[2] Az alperes 2019 márciusában szabálytalansági eljárás lefolytatását rendelte el az alábbiak miatt: a perbeli projekt és egy másik projekt szakmai tervének és költségvetésének nagyfokú azonossága, és az ebből adódó összefonódás (a továbbiakban: 1. gyanúpont); a két projekt megvalósításában közreműködő személyek közötti átfedés és az ebből eredő összefonódás, amit az alperes később csak a szakmai vezető személyére tartott fenn (a továbbiakban: 2. gyanúpont); a két projekt vonatkozásában az egymástól történő szolgáltatások igénybeviteléből és a tartalmilag azonos szállítási szerződésekből adódó összefonódás (a továbbiakban: 3. gyanúpont); a projekt kötelező arculati elemei megjelenítésének hiánya (a továbbiakban: 4. gyanúpont). Az alperes értékelése szerint, mivel a két projekt azonos mennyiségű és pontosan megegyező témájú programot valósít meg ugyanabban a megyében és azonos időszámban, ezért a kettős finanszírozás veszélye jelentős. Az alperes 2020 márciusában újabb szabálytalansági eljárás lefolytatását rendelte el a Korm. rendelet 90. § (1) bekezdés b) pontjának megsértése miatt, mert a kedvezményezett a támogatási szerződés megkötésétől számított 12 hónapon belül a támogatás igénybevitelét nem kezdeményezte, nem igazolta a megítélt támogatás legalább 10%-ának felhasználását és késedelmét írásban sem mentette ki (a továbbiakban: 5. gyanúpont).

[3] Az alperes 2020. május 4-i szabálytalansági döntésében a szabálytalansági eljárást „szabálytalanság történt” megállapítással lezárta, jogkövetkezményként pedig a támogatási jogviszony elállással történő megszüntetését rendelte el. Indokolásában a 4. gyanúpontra kapcsolatban rögzítette, hogy a felperesi honlapokon hiányoznak vagy hiányosak a kötelező arculati elemek, így a kedvezményezett nem tett eleget a kötelező arculati elemek megjelenítésére vonatkozó elvárásoknak, ezért indokolatlan és jogosulatlan kiadások merültek fel Magyarország és az Európai Unió Általános Költségvetésében. Az 5. gyanúpontra kapcsolatban megállapította az ÁSZF

- 7.4.2.b) pontjában foglaltak megsértését, mert a kedvezményezett határidőben nem tett eleget vállalásának, a támogató ezért nem tudott a projekt szakmai előrehaladásáról meggyőződni, ezzel indokolatlan és jogosulatlan kiadások merültek fel Magyarország és az Európai Unió Általános Költségvetésében. Mindezekre figyelemmel megállapította a szabálytalanság tényét, annak jogkövetkezményeként pedig a támogatási jogviszony elállással történő megszüntetésének indokoltságát.
- [4] A kedvezményezett jogorvoslati kérelme alapján meghozott jogorvoslati döntés a szabálytalansági döntést helybenhagyta. Indokolása szerint a szabálytalansági döntés a jogsértés ténye tekintetében megalapozott. A pénzügyi érdeksérelem körében rögzítette, hogy a kedvezményezett nem felelt meg a kötelező arculati elemek megjelenítésére vonatkozó előírásoknak, valamint a támogatási szerződés aláírásától számított 12 hónapon belül nem igazolta a támogatás 10%-ának a felhasználását, ezért indokolatlan és jogosulatlan kiadások keletkeztek/keletkezhetnek Magyarország és az Európai Unió költségvetésében, ezért a pénzügyi érdeksérelem, illetve annak veszélye fennáll. A szabálytalansági döntés így a szabálytalanság ténye tekintetében is megalapozott. Az alkalmazni rendelt jogkövetkezmény körében idézte a Korm. rendelet 164. § (4) bekezdését és a 90. § (1) bekezdés b) pontját, valamint az ÁSZF 7.4.2.b) pontját, majd rögzítette, a jogorvoslati eljárás során megállapítást nyert, hogy a szabálytalansági döntésben megállapított jogkövetkezmény igazodik az elkövetett szabálytalanság súlyához és arányos azzal. Az alperes a jogorvoslati döntésre hivatkozva a támogatási szerződéstől elállt, és felszólította a felpereseket a kifizetett támogatás és kamatai visszafizetésére.
- [5] A perbeli projekt vonatkozásában a szakmai terv elkészítése 8 001 000 forintba került. A perbeli és a másik projekt szakmai terve – a projekt címe, a kedvezményezett, a konzorciumi partner neve, a konzorcium tagjainak, célja és a célcsoportok bemutatása kivételével – megegyezett. A perbeli és a másik projekt szakmai vezetője ugyanaz a személy volt, aki a perbeli projektben munkaviszonyban járt el legalább heti 40 óras munkaidőben 220 000 forint munkabérért, míg a másik projektben megbízási szerződés alapján heti 40 órában. A felperesek konzorciumi partnere (az egyesület) mint megrendelő a perbeli projektben vállalkozási szerződést kötött egy kft.-vel, amelyben a vállalkozási díjat 285 750 forintban határozták meg.
- A kereset és az alperes védekezése**
- [6] A felperesek a támogatási szerződés fennállásának megállapítását kérték.
- [7] Indokolásuk szerint a megállapítási kereseti kérelemnek a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésében írt feltételei fennállnak. Az alperes elállása a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:213. § (1) bekezdésébe ütközik. A szabálytalansági döntés jogellenes, az elállás megalapozatlan, annak sem a jogszabályi, sem a szerződési feltételei nem álltak fenn.
- [8] Az alperes kérte a kereset elutasítását.
- [9] Indokolása szerint a szabálytalansági döntés és az elállás megfelelt a jogszabályoknak és az ÁSZF-nek, így az elállás megalapozott volt.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [10] Az elsőfokú bíróság megállapította a támogatási szerződés fennállását.
- [11] Indokolása szerint a felek közötti támogatási szerződés egy atipikus polgári jogviszony, az attól való elállásra a polgári jog szabályai irányadók. Az alperes elállási jogát az ÁSZF 7.4.2.b) pontjára alapította azzal, hogy elállási nyilatkozatában ugyan a 7.4.2.a) pontjának a sérelmére hivatkozott, de ez nyilvánvaló elírás. A szabálytalansági eljárással kapcsolatban a Korm. rendelet szabályozását vette figyelembe, az elállás jogszerűségének megítélése körében pedig az elállási nyilatkozatban rögzített felperesi szerződésszegő magatartásokat vizsgálta.
- [12] Az 1., 2. és 3. gyanúpontra kapcsolatban rögzítette, hogy az ÁSZF 7.4.2.b) pontja alapján az alperes akkor gyakorolhatta elállási jogát, ha a kedvezményezettek a szerződésszerű teljesítésre vonatkozó felszólításra sem teljesítették kötelezettségeiket, ilyen felszólítás azonban nem volt.
- [13] A 4. gyanúpontra kapcsolatban is megállapította a felhívás elmaradását, valamint azt, hogy az arculati kézikönyv nem jogszabály, nem szerződéses kötelezettség, így annak megsértésére nem alapítható elállás. A szabálytalansági döntés csak általánosságban állította az arculati elemek hiányát és annak alkalmasságát a hazai és uniós érdeksérelem megvalósulására, de ezt nem indokolta.
- [14] Az 5. gyanúpontra kapcsolatban annak tulajdonított jelentőséget, hogy az alperes a kifizetések teljesítésekor nem kifogásolta a felperesi késedelmet, hanem csak jelentősen később közölte a szabálytalansági gyanút. Ebből következően maga az alperes sem értékeltte ezt a mulasztást olyan súlyúnak, amely indokolná a szabálytalansági eljárás megindítását, ezért ez a szabálytalanság nem olyan súlyos, amely megalapozná az elállást. A szabálytalansági döntés nem tartalmazta, hogy a felperesi késedelem miként sérti a hazai és az uniós pénzügyi érdekeket figyelemmel arra, hogy a Korm. rendelet 156. § (5) bekezdése és a 164. § (4) bekezdése alapján az alperes köteles törekedni arra, hogy a projekt célja megvalósuljon, továbbá a jogkövetkezményt úgy kell megállapítani, hogy az igazodjon a jogsértés súlyához.
- [15] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [16] A két projekt kapcsolata vonatkozásában a tényállást kiegészítette. Arra a következtetésre jutott, hogy e kiegészítést meghaladóan az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, valamint az érdemi döntéssel is egyetértett, eltérő jogi indokok alapján.
- [17] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság helytelenül jutott arra a következtetésre, hogy az 1., 2., 3. és 4. gyanúpontra vonatkozásában az alperes elállási jogát az ÁSZF 7.4.2.b) pontjára alapította.

- Egyértelműen megállapítható, hogy az alperes kizárólag az 5. gyanúpont körében hivatkozott az ÁSZF 7.4.2.b) pontjára, az egyéb gyanúpontok vonatkozásában a 7.4.2.a) pontot jelölte meg. Ez azonban a másodfokú eljárásban orvosolható, így nem volt szükség az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére. Ebből ugyanakkor az is következik, az elsőfokú bíróság megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy az első négy gyanúpont körében a teljesítésre való felszólítás hiányában jogszerűtlen az alperesi elállás.
- [18] Megalapozottnak ítélte az alperesnek azt a fellebbezési érvelését is, hogy az elállás körében a polgári jog Ptk.-ban rögzített általános szabályaihoz képest elsősorban a Korm. rendelet szabályai alkalmazandók. A Kúria Pfv.V.20.699/2020/6. számú határozatában írtakra figyelemmel a per tárgyát annak vizsgálata képezte, hogy történt-e szabálytalanság, olyan jogsértő magatartás, ami egyben pénzügyi érdeksérelmet is okoz vagy arra alkalmas, továbbá az alperes által alkalmazott jogkövetkezmény igazodott-e a szabálytalanság súlyához. A szabálytalanság fogalma körében idézte a Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés 47. pontját, valamint az 1303/2013/EU Rendelet (a továbbiakban: EU rendelet) 2. cikk 36. pontját.
- [19] Az 1. gyanúponttal kapcsolatban abból indult ki, hogy a felperesek nem vitatták a szakmai tervek egyezőségét. Ez megvalósítja az ÁSZF 7.1.1. pontjában rögzített szerződésszegést, a szakmai terv elkészítésére vonatkozó támogatás nem rendeltetésszerű felhasználását, valamint a szakmai terv elkészítésére vonatkozó támogatás mögött nem állapítható meg tényleges, valós munka, így – a szakmai terv elkészítésének költségéből eredő nyilvánvaló pénzügyi érdeksérelme is tekintettel – a szabálytalanság megvalósult. Az alperes ezért az ÁSZF 7.4.2.a) pontja alapján jogosult volt elállni. A 2. gyanúpont körében az alperes helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a szakmai vezető heti 80 órában egy személyben nem tudja ellátni a feladatait, ezért a felperesek a támogatást e körben nem rendeltetésszerűen, illetve nem a projekt céljának megvalósítására használták fel, ami szerződésszegés és – a munkabér kifizetéséből eredő nyilvánvaló pénzügyi érdeksérelme is tekintettel – szabálytalanság, így az alperes elállhatott a szerződéstől. A 3. gyanúponttal kapcsolatban az alperes helyesen állapította meg, hogy az egyesület által ugyanazon tevékenységre vonatkozóan a másik projektben beszállítóként, a perbeli projektben megrendelőként megkötött vállalkozási szerződés nem felelt meg a racionális és hatékony pénzgazdálkodás elvének, ami szerződésszegés és – a vállalkozói díj kifizetéséből eredő nyilvánvaló pénzügyi érdeksérelme is tekintettel – szabálytalanság, így az alperes jogosult volt elállni.
- [20] A 4. gyanúponttal kapcsolatban rögzítette, a felperesek nem teljesítették az ÁSZF szerinti tájékoztatási és nyilvánossági kötelezettségeiket. Mindezek önmagukban azonban nem eredményeznek pénzügyi érdeksérelmet, különösen arra is figyelemmel, hogy az arculati elemeket nem vitásan utóbb pótolták. Pénzügyi érdeksérelme hiányában a szabálytalanság tényét sem lehet megállapítani, így az elállás sem lehet megalapozott.
- [21] Az 5. gyanúponttal kapcsolatban kiemelte, szabálytalanság megállapítására akkor kerülhet sor, ha a támogatási szerződés és a Korm. rendelet szabályainak megsértése pénzügyi érdeksérelmet eredményez. A felperesek – ha késedelmesen is – benyújtották a kifizetési igényléseket, amely alapján az alperes meggyőződhetett arról, hogy a projekt végrehajtása érdemben megkezdődött-e, valamint van-e reális esély annak megvalósítására. Mindezek, valamint a pénzügyi érdeksérelme kockázatának mérlegelése alapján került sor – a felperesi késedelemtől függetlenül – az alperes részéről az igényléseknek megfelelő kifizetésekre a szabálytalanság haladéktalan megállapítása helyett. A fentiek értelmében nem állapítható meg pénzügyi érdeksérelme, azaz a szabálytalanság ténye sem, ezért az elállás megalapozatlan.
- [22] A másodfokú bíróság értékelése szerint az alperes az első három gyanúpont vonatkozásában megalapozottnak állapította meg a szabálytalanság tényét, ezért az ÁSZF alapján jogosult volt elállni. A Korm. rendelet 164. § (4) bekezdése alapján azonban vizsgálendő a támogatási szerződéstől való elállás jogkövetkezménye alkalmazásának helytállósága, azaz az elállásnak a szabálytalanság súlyához való igazodása. A jogkövetkezmény arányos alkalmazása körében arra volt figyelemmel, hogy a szabálytalanságok természete és súlyossága nem indokolja a támogatási szerződéstől elállás jogkövetkezményének alkalmazását (BH 2019. 304.). Különösen arra is figyelemmel, hogy a szabálytalanságok kapcsán megvalósuló pénzügyi érdeksérelme a támogatási összeghez képest csekély súlyú: az 1. gyanúponttal összefüggésben a szakmai terv költségével (8 001 000 forint), a 2. gyanúpont kapcsán a szakmai vezető munkabérével, a 3. gyanúponttal összefüggésben a vállalkozói díjjal (285 750 forint) azonos. A pénzügyi érdeksérelme összességében így alig haladta meg a támogatási összeg 10%-át, ezért az alperes által alkalmazott jogkövetkezmény nem igazodik a szabálytalanságok súlyához, így az elállás megalapozatlan. Az elsőfokú bíróság ezért helytállóan állapította meg a támogatási jogviszony fennállását.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [23] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és új határozat hozatalával a kereset elutasítását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:140. § (1) bekezdését, az EÜ rendelet 2. cikk 36. pontját, a Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés 47. pontját és a 164. § (4) bekezdését, valamint a Pp. 279. § (1) bekezdését.
- [28] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben kérték a jogerős ítélet hatályában fenntartását.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [30] A Pp. 413. § (1) bekezdése és a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.

- [31] Az 1/2017. PJE jogegységi határozat szerint megfelelően irányadó, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontja szerint a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyt konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. A 3. ponthoz fűzött indokolás szerint a felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása, mert ezek határozzák meg a Kúria felülbírálati lehetőségének tartalmi és perjogi kereteit. A 4. ponthoz fűzött indokolás szerint érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény által előírt tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek, az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja.
- [32] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül, valamint érdemben csak azokat a hivatkozásokat vizsgálhatta, amelyek tartalmazzák a megsértett jogszabályhely megjelölését és a jogszabálysértés körülírását is.
- [33] Az alperes felülvizsgálati kérelmében az általa megjelölt egyes kérdések – a speciális jogszabályok és a támogatási szerződés tartalma, az elállás joga – vonatkozásában arra hivatkozott, hogy azokat az első- és a másodfokú eljárásban részletesen bemutatta. A Kúria következetes gyakorlata szerint azonban a felülvizsgálati kérelemben nem elegendő a korábbi nyilatkozatokra történő utalás (Kúria Pfv.V.20.301/2015/6., megjelent BH 2015.307.; BH 2009.122., BH 1998.558., BH 1995.99.). A Kúria ezért a korábbi nyilatkozatokat – mivel azok nem a jogerős ítélet jogszabálysértésére vonatkoznak – érdemben nem vizsgálhatta, csak a felülvizsgálati kérelemben ténylegesen előadottakat vehette figyelembe.
- [34] A felülvizgálat a fellebbezés alapján meghozott jogerős ítélet jogkérdésben állított hibájának az orvoslására szolgáló rendkívüli perorvoslat. A Kúria következetes gyakorlata szerint a jogerős ítélet csak olyan kérdésben, olyan jogi állásponttal összefüggésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt (BH 1995.163.; BH 1996.372.; Kúria Pfv.V.20.797/2016/11., megjelent: BH 2017.232.). A felülvizsgálati kérelmet nem lehet olyan új körülményre alapítani, amelyre a fél az első- és a másodfokú eljárás során nem hivatkozott (EBH 2002.653.). A felülvizsgálati kérelemben nem jelölhető meg olyan új jogszabálysértés, amelyre a fél korábban nem hivatkozott, és amelyre vonatkozóan a jogerős határozat nem tartalmazott döntést (Kúria Gfv.VI.30.317/2022/6. [20]). Az alperes a jogerős ítélet meghozatalát megelőzően nem hivatkozott a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnésére, valamint a Ptk. 6:140. § (1) bekezdésére. Az elsőfokú bíróság ítéletében az elállást a Korm. rendelet 164. § (4) bekezdése alapján vizsgálta ([19], [48]). Az alperes fellebbezésében arra hivatkozott, hogy a támogatási szerződéstől való elállás tárgyában a polgári jog Ptk.-ban rögzített általános szabályaihoz képest elsősorban a Korm. rendelet szabályai alkalmazandók (27.P.20.486/2021/25. 7. oldal első bekezdés). A másodfokú bíróság a fellebbezésnek ezt a hivatkozását jogerős ítéletében maga is relevánsnak értékelte ([24]), és azt helyesnek ítélve kimondta, hogy az elállás körében a polgári jog Ptk.-ban rögzített általános szabályaihoz képest elsősorban a Korm. rendelet szabályai alkalmazandók ([46]). A Kúria ezért a Ptk. 6:140. § (1) bekezdésének a megsértésére történő felülvizsgálati hivatkozást figyelmen kívül hagyta, az elállást a felülvizsgálati kérelemben – annak tartalma szerint – megsértésként megjelölt Korm. rendelet 164. § (4) bekezdésének a megsértése körében vizsgálta.
- [35] Az alperes felülvizsgálati kérelmében megsértett jogszabályhelyként megjelölte a Pp. 279. § (1) bekezdését is. E jogszabályi rendelkezés a bizonyítás eredményének a mérlegelését és a tényállás megállapítását szabályozza. A szabálytalanság fogalmának értelmezése, valamint a szabálytalanság jogkövetkezményének alkalmazása nem a bizonyítékok értékelésén alapuló ténykérdés, hanem a felek közötti jogviszonyt szabályozó speciális jogszabályok értelmezésén és alkalmazásán alapuló anyagi jogkérdés, így a Kúria a Pp. 279. § (1) bekezdésének a megsértését érdemben nem vizsgálhatta.
- [36] Mindezek alapján – a felülvizsgálati kérelem tartalmára figyelemmel – a Kúriának azzal kapcsolatban kellett elvégeznie a jogerős ítélet felülvizgálatát, hogy a 4. és az 5. gyanúpont vonatkozásában a szabálytalanság megtörténte megállapításának hiánya sérti-e az EU rendelet 2. cikk 36. pontját és a Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés 47. pontját, valamint az elállás jogkövetkezménye alkalmazásának a mellőzése sérti-e a Korm. rendelet 164. § (4) bekezdését.
- [37] A szabálytalanság fogalmával kapcsolatban az alperes felülvizsgálati kérelmében arra helyesen hivatkozott, hogy az EU rendelet 2. cikk 36. pontjából, valamint a Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés 47. pontjából következően szabálytalanságnak minősül az a jog-, szerződés- vagy köteleességszegés (a továbbiakban együtt: jogsértés), amely az Unió költségvetését, illetve Magyarország pénzügyi érdekeit sérti vagy sértheti. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében ([46]) maga is idézte ezeket a jogszabályi rendelkezéseket, valamint a Kúria Pfv.V.20.699/2020/6. számú határozatát. A Kúria ez határozata [34]–[37] bekezdésében hivatkozott az Európai Unió Bíróságának a szabálytalanság fogalmát értelmező gyakorlatára, valamint az ezt ismertető korábbi határozatára (Kúria Pfv.V.20.231/2018/11., megjelent: BH 2019.304.). E határozatok alapján a pénzügyi érdeksérelem megállapításához nem kell valamilyen összecszerűen meghatározható vagyoni hátrányt kimutatni. A pénzügyi érdeksérelem megvalósul önmagában azzal, hogy valamely projekt uniós, valamint a nemzeti joggal össze nem egyeztethető finanszírozása az Európai Unió

általános költségvetését indokolatlan költség formájában terhelte vagy terhelheti. Ennek megfelelően Magyarország pénzügyi érdekei sérülnek, illetve sérülhetnek, ha a közpénzek nem szabályszerű felhasználása a költségvetésben indokolatlan kiadási tételt eredményez (Kúria Pfv.V.20.699/2020/6. [35]). A másodfokú bíróság jogerős ítéletében nem fogalmazott meg ezzel ellentétes definíciót, nem mondta ki, hogy a szabálytalanság megállapításához összegszerűsíthető pénzügyi érdeksérelemre van szükség. A 4. és az 5. gyanúpontok tekintetében elfoglalt álláspontja nem ezen alapult, hanem a jogsértő magatartást találta olyan jellegűnek, ami nem jár pénzügyi érdeksérelemmel. Az alperes helyesen utalt a Kúria gyakorlatára annyiban, hogy a pénzügyi érdeksérelem megvalósulásához nem kell összegszerűen meghatározható vagyoni hátrányt kimutatni. Ha azonban egy adott ügyben indokolatlanul felmerülő költség vagy más kiadás kifejezetten kimutatható, akkor annak figyelembevétele nem mellőzhető: a jelen perben irányadó tényálláson alapuló kereset és védekezés elbírálása során ezért a másodfokú bíróság ennek helyesen tulajdonított jelentőséget.

- [38] Az alperes felülvizsgálati kérelmében részletesen indokolta, hogy általánosságban mikor valósul meg szabálytalanság, valamint azt, hogy a 4. és az 5. gyanúpont vonatkozásában ez miért következett be. A Kúria fent ismertetett következetes gyakorlata szerint a felülvizsgálati kérelmet azonban nem lehet olyan új körülményre alapítani, amelyre a fél az első- és a másodfokú eljárás során nem hivatkozott. A szabálytalansági döntés a 4. és az 5. gyanúponttal kapcsolatban indokolta a jogsértést, majd rögzítette, azzal, hogy a kedvezményezett nem tett eleget a kötelező arculati elemek megjelenítésére vonatkozó elvárásoknak, valamint azzal, hogy határidőben nem tett eleget a kifizetési igényléssel kapcsolatos vállalásának és ezért a támogató nem tudott a projekt szakmai előrehaladásáról meggyőződni, indokolatlan és jogosulatlan kiadások merültek fel. A szabálytalansági döntésben a szabálytalanság tényének megállapítása tehát azon alapult, hogy a jogsértés miatt kiadások merültek fel, így bekövetkezett a költségvetés tényleges sérelme anélkül azonban, hogy ezzel kapcsolatban a szabálytalansági döntés bármilyen indokot vagy tényt tartalmazott volna. A szabálytalansági döntést helybenhagyó jogorvoslati döntés a jogsértés fennállását gyanúpontként indokolta. A szabálytalanság ténye körében a pénzügyi érdeksérelmet vizsgálva rögzítette, hogy a kedvezményezett nem felelt meg a kötelező arculati elemek megjelenítésére vonatkozó előírásoknak, valamint a támogatási szerződés aláírásától számított 12 hónapon belül nem igazolta a támogatás 10%-ának a felhasználását, így indokolatlan és jogosulatlan kiadások keletkeztek/keletkezhetek Magyarország és az Európai Unió költségvetésében, ezért a pénzügyi érdeksérelem, illetve annak veszélye fennáll. A jogorvoslati döntés sem tartalmazott arra vonatkozó indokot, hogy a jogsértések miatt milyen kiadások keletkeztek, illetve keletkezhetek, milyen okból, és ezért miért áll fenn a pénzügyi érdeksérelem, illetve annak a veszélye. A szabálytalansági és a

jogorvoslati döntés egyaránt a jogszabály szövegében megfogalmazott definíció idézésével indokolta a pénzügyi érdeksérelem megvalósulását, de egyik sem tartalmazott a konkrét gyanúpont egyedi körülményeire vonatkozó olyan adatot, körülményt vagy bármilyen indokot, amelyből arra következett, hogy megvalósult a pénzügyi érdeksérelem és így a szabálytalanság. Az alperes ellenkérelmében a 4. gyanúponttal kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a felperesek az elismert hiányosságokat ugyan javították, de ettől még a szabálytalanság megvalósult, míg az 5. gyanúponttal kapcsolatban annyit rögzített, hogy a felperesek magatartása nem felelt meg a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvének, indokolatlan és jogosulatlan kiadások merültek fel Magyarország és az Európai Unió Általános Költségvetésébe. Az alperes ellenkérelmében így ismételtén már felmerült kiadásokra hivatkozott. Ezzel szemben 17. sorszámú beadványában általánosságban azt adta elő, a szabálytalanság tényének megállapításához nem szükséges az, hogy konkrét pénzügyi érdeksérelem keletkezzen, az érdeksérelemmel fenyegető helyzet is önmagában szabálytalanságot keletkeztet. Az alperes fellebbezésében a 4. gyanúponttal kapcsolatban csak idézte az EU rendelet szabálytalanságra vonatkozó definícióját, majd előadta, hogy az arculati elemek hiánya olyan szerződésszegés, amelynek eredményeképp sérülhetnek az Unió pénzügyi érdeke. Az 5. gyanúponttal kapcsolatban pedig az EU rendelet 136. cikk (1) bekezdése alapján arra hivatkozott, hogy a forrás felhasználásának a kötelezettségvállalás évét követő három éven belül meg kell történnie, ezért kell a támogatási összeg 10%-ának a felhasználását igazolni. A jogerős ítélet meghozatalát megelőzően így az alperes egyrészt ellentmondásos nyilatkozatokat tett a szabálytalanság megvalósulásáról azzal kapcsolatban, hogy a költségvetés (pénzügyi érdek) sérelme vagy annak csak a lehetősége következett-e be. Másrészt azt követően, hogy a sérelem lehetőségének a megvalósulását állította, semmilyen konkrét tényt nem adott elő azzal kapcsolatban, hogy az egyes gyanúpontok konkrét (egyedi) tényei alapján milyen okból következett be a sérelem lehetősége. Ilyen konkrét tényeket felülvizsgálati kérelmében sem adott elő, ugyanakkor korábbi hivatkozásaitól részben eltérő módon indokolta általánosságban a sérelem lehetőségét. Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló alperesi nyilatkozatok alapján helyesen következtetett arra, hogy az alperes által a 4. és az 5. gyanúpont vonatkozásában előadottakból nem állapítható meg a pénzügyi érdeksérelemre való alkalmasság.

- [39] Az alperes helyesen hivatkozott arra, hogy az elállással összefüggésben a speciális jogszabályoknak van jelentősége, de éppen emiatt a jogsértés tényszerű bekövetkezése nem alapozza meg önmagában az elállás mint jogkövetkezmény arányosságát, mivel a jogszerű elálláshoz szabálytalanság, ehhez pedig pénzügyi érdeksérelem is szükséges. Ha az elállás a megállapított szabálytalanságon alapul, az elállás jogszerűsége körében a szabálytalanság megvalósulásának és a szabálytalanság

- körülményeinek van jelentősége. Az alperes felülvizsgálati kérelmében maga sem vitatta, annak eldöntése, hogy él-e elállási jogával, saját mérlegelési jogkörébe tartozik, és ilyenkor az arányosság szempontját is figyelembe kell vennie. Az arányosság kérdésének megjelenése a döntéshozatal során tehát nem diszkrécionális jogon alapuló méltányosság gyakorlását jelenti, hanem a jogszabály szerinti jogkövetkezmények közüli választás alapját képezi.
- [40] A másodfokú bíróság jogerős ítéletében a Korm. rendelet 164. § (4) bekezdése alapján vizsgálta, hogy a három megállapított szabálytalanság jogkövetkezményeként alkalmazott elállás igazodik-e a szabálytalanságok súlyához. Az e körben általa hivatkozott határozat (Kúria Pfv.V.20.231/2018/11., megjelent: BH 2019.304.) – a felülvizsgálati kérelemben írtakkal megegyezően – nem elállásra, hanem pénzügyi korrekcióra vonatkozott. A másodfokú bíróság azonban ezt a határozatot nem speciálisan az elállás jogkövetkezménye vonatkozásában, hanem abból a szempontból tekintette irányadónak, hogy általában, minden jogkövetkezmény arányos alkalmazása körében a szabálytalanság természetét és súlyosságát kell értékelni. Ezek a szempontok pedig összhangban állnak a jelen ügyben alkalmazandó Korm. rendelet 164. § (4) bekezdésével, amely a 164. § (3) bekezdésében megjelölt valamennyi jogkövetkezmény alkalmazása körében – általánosságban – szabályozza, hogy annak a szabálytalanság súlyához kell igazodnia. A másodfokú bíróság által alkalmazott szempontok – a szabálytalanságok természete és súlyossága – összhangban állnak a Kúria gyakorlatával is, amely szerint a jogkövetkezmény arányosságát a szabálytalanság mértéke, súlya és jellege alapján kell vizsgálni (Kúria Pfv.V.20.627/2022/6., megjelent: BH 2023.100. [52]–[55]).
- [41] A jelen ügyben a jogkövetkezmény alkalmazását megalapozó három szabálytalanság mértéke, súlya, jellege, azoknak a jogkövetkezménnyel kapcsolatos arányossága körében a szabálytalansági döntés nem tartalmazott semmilyen szempontot vagy tényrt. A jogorvoslati döntés – az 5. gyanúponthoz kapcsolódó szabályozás normaszövegének idézésén túl – csak annyit tüntetett fel, a jogorvoslati eljárás során megállapítást nyert, hogy a szabálytalansági döntésben megállapított jogkövetkezmény igazodik az elkövetett szabálytalanság súlyához és arányos azzal. Az alperes ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy a felperesek által megvalósított tényállások közül ugyan nem mind volt olyan súlyú, amely önmagában elállást eredményezett volna, ugyanakkor – különös figyelemmel az 5. gyanúpontra szerinti tényállásra – azokat együttesen értékelve az egyéb szabálytalanságokkal, az alperes mérlegelt és jogszerűen élt elállási jogával, amely jogkövetkezmény – tekintettel a szabálytalanságok számára, súlyára és jellegére – arányos jogkövetkezménynek minősül. Fellebbezésében pedig előadta, hogy elállását a felperesi magatartások egyenként és összességében történt értékelésére alapította, nem kizárólag az 5. gyanúpontra szerinti sérelemre. Az alperes először felülvizsgálati kérelmében hivatkozott arra, hogy a felperesek a projekt pénzügyi megvalósításának megkezdésekor követték el a szerződésszegéseket, amelyek ismétlődő jellege miatt a projekt feltehetően nem vagy nem teljes egészében lesz elszámolható az Unió irányába; így ezeket a hivatkozásokat a Kúria nem értékelhette.
- [42] Az alperes felülvizsgálati kérelmében arra helytelenül hivatkozott, hogy a jelentős súlyú szerződésszegésnek (jogsértésnek) lenne jelentősége a jogkövetkezmény arányossága szempontjából. A szerződésszegés vagy bármilyen jogsértő felperesi magatartás vagy mulasztás csak az egyik eleme az elállást lehetővé tevő szabálytalanságnak, ezért a szabálytalanság jellege, súlya alatt nem önmagában a szerződésszegés (jogsértés) jellegét és súlyát kell érteni. Az alperes arra ugyanakkor helyesen hivatkozott, hogy a jogkövetkezmény meghatározásánál nem lehet kizárólag az okozott vagyoni hátrány összevontságát vizsgálni. A Kúria gyakorlata szerint ez is egy szempont (Kúria Pfv.V.20.627/2022/6., megjelent BH 2023.100. [53]), ugyanakkor a – jogsértést és pénzügyi érdeksérelmet is magában foglaló – szabálytalanság mértékét, súlyát, jellegét, azoknak a jogkövetkezménnyel kapcsolatos arányosságát kell értékelni. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében figyelembe vette ezeket, hiszen részletesen ismertette a három megállapított szabálytalanság tényeit és körülményeit. A jogkövetkezmény arányosságának indokolásánál ezeket külön nem tüntette fel, ugyanakkor – különösen – kiemelte a megvalósult szabálytalanság egyik eleme, a pénzügyi érdeksérelmet csekély súlyát. Az alperes a jogkövetkezmény alkalmazásának arányossága körében a jogerős ítélet meghozatalát megelőzően nem adott elő olyan tényeket és körülményeket, amelyeket a másodfokú bíróság döntése során ne értékelt volna, a felülvizsgálati kérelemben ezeket meghaladóan előadottakat pedig a Kúria nem vehette figyelembe [Pp. 422. §, 423. § (2) bekezdés].
- [43] Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a Kúria a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Pfv.I.21.121/2022/10.)
- 60**Ha az állított károkozó magatartás nem az ügyvezetés körébe tartozik, a vezető tisztségviselőnek a jogi személlyel szembeni, a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségét megállapítani nem lehet [2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:24. § (1) bek., 6:142. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. § (1) bek., 342. § (3) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az I. rendű alperes 1995. december 11-től a felperes munkavállalója volt, 2013. január 1-jétől gazdasági igazgatói munkakörben. Az utóbbi időponttól megbízás alapján a felperes ügyvezetését is ellátta. A felperes a II. rendű alperesnél a vezető tisztségviselők károkozására kiterjedő felelősségbiztosítással rendelkezett.
- [2] A felperes levelezési rendszerét ismeretlen elkövetők feltörték, és ennek eredményeként a felperes 2018 novemberében és decemberében

- egyres esetekben téves bankszámlákra utalta a beszállítóit megillető összegeket.
- [3] A felperes taggyűlése 2019. április 30-án az I. rendű alperes ügyvezetői jogviszonyának visszahívással, azonnali hatállyal történő megszüntetéséről, az I. rendű alperes munkaviszonyának közös megegyezéssel való megszüntetéséről és az I. rendű alperes magatartására visszavezethető kár megtérítése iránti igény érvényesítéséről határozott.
- A kereseti kérelem és az alperesek védekezése**
- [4] A felperes keresetében 534 030,76 euró, 6 871 119 forint és 95,6 lengyel zloty, valamint ezekből különböző részösszegek után eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest. A II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes mint biztosított felelősségbiztosítási fedezete a károkozás időpontjában fennállt.
- [5] Állítása szerint az I. rendű alperes felróhatóan megszegte a pénzáttalások ellenőrzésével, a megfelelő ellenőrzési rendszer kialakításával kapcsolatos ügyvezetői kötelezettségeit, és ezzel kárt okozott neki. Keresetének jogalapjaként – egyebek mellett – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:24. § (1) bekezdését és 6:142. §-át jelölte meg.
- [6] Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.
- [7] Az I. rendű alperes hivatkozott arra, hogy a perindításról és a jogi képviselő meghatalmazásáról döntő taggyűlési határozat hiányában a felperes perbeli legitimációja hiányzik. Álláspontja szerint az alkalmazotti feladatait a felperes tévesen az ügyvezetői feladataival azonosította, holott a gazdasági igazgatói munkakör tekintetében a felelőssége kizárólag a munkajogi szabályok alapján vizsgálható.
- [8] A II. rendű alperes előadta, hogy az I. rendű alperes kártérítési felelősségének hiányában helytállási kötelezettség nem terheli.
- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet – a felperes keresetösszegei jogának és a polgári bíróság hatáskörének hiánya miatt – elutasította.
- [10] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 381. §-a alapján – az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az elsőfokú bírósággal ellentétben azt állapította meg, hogy a felperes taggyűlésének döntése kiterjedt az I. rendű alperessel szembeni ügyvezetői felelősségből eredő kárigény érvényesítésére. Emiatt nem osztotta az elsőfokú bíróságnak a keresetösszegei jog és a hatáskör hiányára vonatkozó álláspontját. A megismételt eljárásra az elsőfokú bíróság számára előírta, hogy az érdemi tárgyalási szak megismétlésével az I. rendű alperes kártérítési felelőssége szempontjából releváns tényekre nézve, a felek indítványai alapján le kell folytatnia a bizonyítást, és annak eredményétől függően kell érdemben eldöntenie a jogvitát.
- [11] A megismételt eljárásban a felperes a keresetét, míg az alperesek az ellenkérelmüket fenntartották.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [13] Mindenekelőtt rögzítette, hogy az 1/2014. PK vélemény 4. pontjára is tekintettel a megismételt eljárásban a felek indítványai alapján lefolytatott bizonyítás eredményére figyelemmel a másodfokú bíróság határozatában foglaltaktól eltérő tényállást állapított meg, és annak megfelelő jogkövetkezményt alkalmazott.
- [14] Kiemelte, hogy a felperes a kártérítési igényét az I. rendű alperessel mint ügyvezetővel szemben kifejezetten a Ptk. 3:24. § (1) bekezdésére alapította, amelyhez a taggyűlés döntésére volt szükség. Ehhez képest a 2019. április 30-án meghozott taggyűlési határozatok és az I. rendű alperes munkaszerződését megszüntető megállapodás összevetése alapján azt állapította meg, hogy a taggyűlés a munkaviszonyból származó igény érvényesítéséről döntött. Hivatkozása szerint pedig a taggyűlés határozatába egy más jogterületre tartozó igény érvényesítésére szóló meghatalmazás a taggyűlés tájékoztatanságára hivatkozással nem magyarázható bele. Kifejtette továbbá, hogy a felperes akkor határozhatta volna meg a követelése érvényesítésének eljárási rendjét és jogcímét, ha a taggyűlése a jogviszony specifikálása nélkül, kizárólag kártérítési igényről döntött volna. Ezzel szemben egyértelműnek tartotta, hogy a taggyűlés a munkaviszony alapján ellátott gazdasági igazgatói, nem pedig az ügyvezetői tisztség ellátásából keletkezett kárról rendelkezett, és a perindításról sem határozott. Éppen ezért ismételtlen arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel érvényesített követelés elbírálására nincs hatásköre, és taggyűlési határozat hiányában a felperest keresetösszegei jog nem illeti meg.
- [15] A megismételt eljárásban felvett bizonyítás eredményét értékelve azonban megállapította azt is, hogy a tanúvallomások a keresetet nem támasztották alá. Azokkal ugyanis szintén azt tartotta bizonyítottnak, hogy az I. rendű alperes a számlák ellenjegyzésére gazdasági igazgatóként volt jogosult; és mivel ezt a tisztségét munkaviszony alapján látta el, ezért álláspontja szerint az annak alapján fennálló igény elbírálására nem volt hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az informatikai szabályzat kidolgozása, az annak megfelelő informatikai védelmi rendszer alkalmazásának kezdeményezése, a beszállítók bankszámla-változásának kezelésére megfelelő protokoll kidolgozása, a számlaváltozás igazolásának bekérése, a bankszámla-változások kezelésével, ellenőrzésével kapcsolatos utasítás nem tartozott az I. rendű alperes ügyvezetői feladatai közé, erről a megbízási szerződés nem rendelkezett. Ezzel szemben rögzítette, hogy az I. rendű alperesnek a munkaszerződésben előírt feladata volt a számlaszámok ellenőrzése, e körben az esetleges hiba észlelésének kötelezettsége.
- [16] Mindezek miatt, a Ptk. 6:470. § (1) bekezdésére tekintettel a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet is megalapozatlannak minősítette. A felperes által felajánlott további tanúbizonyítást pedig a Pp. 276. § (5) bekezdése alapján mellőzte.

- [17] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [18] Álláspontja szerint a bíróságnak a fellebbezésben hiányolt közrehatására, a Pp. 237. § (1) és (2) bekezdése szerint további anyagi pervezetésre azért nem volt szükség, mert a perben nem volt vitás, hogy a felek a jogvita érdemére vonatkozó állításait mely tényekre alapítják, és azok tekintetében a bizonyítás melyiküket terheli. Figyelemmel volt arra, hogy az elsőfokú bíróság alapvetően a felperes keresetjogi joga és az ügyvezetői felelősség körébe vonható károkozó magatartás hiánya miatt utasította el a keresetet, és az utóbbival összefüggésben utalt arra, hogy a felperes által az I. rendű alperes terhére rótt magatartások érdemi vizsgálata munkaügyi perre tartozna. Hivatkozása szerint ezzel a megállapítással az elsőfokú bíróság az érdemi döntés Pp. 342. § (1) bekezdésében meghatározott kereteit nem lépte túl, és azt is helyesen fejtette ki, hogy az indítványozott további bizonyítás lefolytatása sem eredményezhetett a felperesre nézve kedvezőbb döntést. Rögzítette továbbá, hogy az elsőfokú ítélet a felperes jogállításhoz képest a szükséges mértékben kiterjedt az I. rendű alperes kártérítési felelősségének elemeire, és a felek jogorvoslati joga sem sérült.
- [19] Továbbra sem osztotta azonban az elsőfokú bíróságnak a keresetjogi jog hiányával kapcsolatos álláspontját. A korábbi hatályon kívül helyező végzésében foglaltakat megismételve kiemelte, hogy a Ptk. 3:109. § (3) bekezdése kizárólag a kártérítés iránti igényről hozott döntés létét, és nem az arról szóló meghatározott tartalmú határozatot kívánja meg az igényérvényesítés előfeltételként. A taggyűlési határozatok tartalma és sorrendje alapján egyértelműen megállapíthatónak tartotta, hogy a taggyűlés döntése kiterjedt az ügyvezetői felelősségből eredő károk érvényesítésére, különös tekintettel arra, hogy az I. rendű alperes ügyvezetői minőségében a Ptk. 3:117. § (1) és (2) bekezdése szerinti felmentvényt a felperestől nem kapott.
- [20] A kártérítési követelés elbírálása során abból indult ki, hogy a felek az ügyvezetői megbízással egyidejűleg az I. rendű alperes alkalmazotti jogviszonyát fenntartották, és a megbízási szerződésben kifejezetten úgy rendelkeztek, hogy a megbízott ügyvezetői és alkalmazotti státusza egymástól elkülönül. Lényegesnek tartotta, hogy a 2012. november 30-án kelt munkaszerződés-módosítás mellékletét képező tájékoztató (munkaköri leírás) értelmében az I. rendű alperesnek gazdasági igazgatóként feladata volt a társaság pénzügyi, számviteli, adózási, kereskedelmi, személyzeti, informatikai, ingatlanvédelmi, valamint biztosítással és ingatlankezeléssel összefüggő területeinek önálló, teljes felelősséggel való irányítása.
- [21] Rámutatott arra, hogy a Ptk. 3:24. § (1) bekezdésének a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályaira történő utalásából nem következik, hogy az ügyvezetési kötelezettség megszegéséből eredő károk megtérítése iránti igény kizárólag a polgári jogvita keretében érvényesíthető. Ehhez képest értékelte, hogy az I. rendű alperes a társaság vezetésében kettős minőségben vett részt, és ennek következtében a társasággal szembeni felelőssége is attól függ, hogy melyik jogviszony alapján fejtette ki a felperes által terhére rótt magatartást.
- [22] Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy azok a feladatok, amelyek nem teljesítése miatt a felperes az ügyvezetői felelősség fennállását állította, az I. rendű alperes gazdasági igazgatói munkakörébe tartoztak. Álláspontja szerint ezzel szemben sem az ügyvezetési tevékenység társaság érdekében való ellátásának a Ptk. 3:21. § (2) bekezdésében írt általános kötelezettségéből, sem önmagában a megbízási szerződésben a társaság vagyonának megőrzésére vonatkozó ügyvezetői feladatból nem következett, hogy az I. rendű alperes ügyvezetőként a munkaviszonya alapján ellátott tevékenységért, illetve mulasztásért is felelős. Emiatt az I. rendű alperesnek a Ptk. 3:24. § (1) bekezdésén alapuló vezető tisztségviselői kártérítési felelősségét nem tartotta megállapíthatónak.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [23] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és a keresetének helyt adó ítélet meghozatalát, másodlagosan a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [24] Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 2. § (1) bekezdését, 3. §-át, 6. §-át, 20. § (2) bekezdését, 24. §-át, 174. §-át, 276. § (1) és (5) bekezdését, 279. § (1) bekezdését, 342. § (1) bekezdését és 386. § (2) bekezdés *d*) pontját, a Ptk. 3:24. § (1) bekezdését, 3:109. § (3) bekezdését és 6:142. § „(1) bekezdését” jelölte meg.
- [25] Előadta, hogy az elsőfokú bíróság a másodfokú bíróság által a megismételt eljárásra adott utasításnak nem tett eleget, a jogvitát érdemben nem bírálta el, és a bizonyítási eljárást a keresetjogi jog hiányára tekintettel csak részlegesen folytatta le.
- [26] Sértelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási terhet a felek között nem osztotta ki, és ezért a jogerős ítélet megállapításával ellentétben anyagi pervezetés egyáltalán nem történt.
- [27] Az okiratokkal és a felek nyilatkozataival ellentétesnek tartotta az elsőfokú bíróságnak a perbeli legitimációval kapcsolatos ténymegállapításait. Utalt egyúttal arra, hogy a másodfokú bíróság a perbeli legitimáció tényét már jogerősen megállapította.
- [28] Az elsőfokú bíróságnak azzal az értelmezésével sem értett egyet, hogy a követelés jogcímének és érvényesítése eljárási rendjének megválasztása a taggyűlés határozata hiányában nem illette meg. Ezzel szemben állította, hogy a keresetét a Ptk. 3:24. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Ptk. 6:142. § „(1) bekezdésére” alapította. Ebből pedig álláspontja szerint az következett, hogy a bíróságok kizárólag azt vizsgálhatták volna, hogy az I. rendű alperes tevékenységei és mulasztásai az ügyvezetői felelősség körébe tartoztak-e, ez azonban elmaradt.
- [29] Kifogásolta, hogy az indítványa ellenére a bíróságok a kártérítési felelősséggel összefüggő bizonyítást nem folytattak le, és elmulasztották a

- kártérítési felelősség feltételei fennállásának vizsgálatát.
- [30] Hivatkozott az I. rendű alperessel kötött megbízási szerződésnek arra a kikötésére, amely szerint a taggyűlés a felügyelt területek működtetése tekintetében a munkát az ügyvezetők között megosztotta, és ezt az ügyvezetők munkaszerződése, illetve az ahhoz csatolt tájékoztató tartalmazta. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság ezt figyelmen kívül hagyta.
- [31] Előadta, hogy mivel a keresetet mindkét fokú bíróság a felek jogviszonya és a peresített követelés munkajogi alapjára figyelemmel utasította el, ezért az áttételről kellett volna intézkedni.
- [32] Hangsúlyozta, hogy a vezető tisztségviselőkkel szembeni kártérítési igény érvényesítésének kizárólag az arról hozott döntés léte az előfeltétele, és mivel az I. rendű alperes az ügyvezetői megbízása mellett munkaviszonyban is állt, ezért a taggyűlés többféle jogviszony alapján fennálló kártérítési igényről hozhatott döntést. A taggyűlési határozatok tartalma és sorrendje alapján pedig megállapíthatónak tartotta, hogy a taggyűlés döntése az ügyvezetői felelősségből eredő kártérítési igény érvényesítésére kiterjedt. Éppen ezért állította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen alkalmazta a Ptk. 3:109. § (3) bekezdését.
- [33] Megismételte azt a hivatkozását is, amely szerint a vezető tisztségviselői jogviszony a jogi személy döntéshozó szervének jognyilatkozatával és annak a vezető tisztségviselő részéről történő elfogadásával jön létre, a megbízási szerződés vagy munkaszerződés csak e jogviszony szükséges tartalmi kereteit adja meg, és a Ptk. 3:24. § (1) bekezdése nem tesz különbséget az ügyvezetői felelősség vonatkozásában annak alapján, hogy az ügyvezetői jogviszonyt milyen szerződéses konstrukció tölti meg tartalommal. Arra is utalt, hogy az ügyvezetői jogviszony minden kétséget kizáróan kiterjed a pénzügyek kezelésére, utalványozására, és az adott esetben a megbízási szerződés egyértelműen az I. rendű alperes ügyvezetői kötelezettségeként írta elő a társaság vagyonának megóvását. Mindezekhez képest sérelmesnek tartotta, hogy a bíróságok egyike sem vizsgálta érdemben a vezető tisztségviselői jogviszony és a munkaviszony kapcsolatát a felelősség szempontjából. Álláspontja szerint teljesen mellékes, hogy a károkozás az I. rendű alperes által ügyvezetőként felügyelt területek mely munkafázisával függött össze, mivel az I. rendű alperes a teljes ellenőrzése alá utalt terület működéséért felelt. Kifogásolta azt is, hogy a másodfokú bíróság azt a megállapítását, amely szerint az I. rendű alperes tevékenységeit munkavállalóként fejtette ki, egyetlen okira alapította. Érvelése szerint azonban ettől függetlenül is megállapítható, hogy az I. rendű alperesnek ügyvezetőként közbe kellett volna avatkoznia, és ennek hiányában ugyanúgy felelősség terhelte.
- [34] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [35] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [36] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő.
- [37] A felülvizsgálat a fellebbezés alapján meghozott jogerős ítélet jogkérdésben állított hibájának az orvoslására szolgáló rendkívüli perorvoslat (Kúria Pfv.III.21.045/2020/8.). Mivel a felülvizsgálat tárgya a jogerős ítélet, és nem az elsőfokú bíróság ítélete (Kúria Pfv.III.21.631/2019/5., Pfv.III.20.088/2020/3.), ezért a felülvizsgálati kérelemben az azt előterjesztő félnek az álláspontja szerint a másodfokú bíróság által a jogerős ítélet meghozatalakor elkövetett jogszabálysértéseket kell megjelölnie [Kúria Pfv.V.20.797/2016/11. (BH 2017.232.)].
- [38] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott ítéletével – a hatályon kívül helyezett ítéletében foglaltakkal egyezően – részben a kereshetőségi jog hiánya miatt utasította el a keresetet. Noha a másodfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában ebben a körben eltérő jogi álláspontot fejtett ki, és visszautalt a hatályon kívül helyező végzésének indokaira, a felperes a felülvizsgálati kérelmében a fellebbezési érveinek megismétlésével az elsőfokú bíróság ítéletének jogszabálysértő jellegét állította. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásra adott utasításnak nem tett eleget, a jogvitát érdemben nem bírálta el, és a kereshetőségi jog hiányára figyelemmel a bizonyítási eljárást csak részlegesen folytatta le. Az elsőfokú bíróságnak a kereshetőségi joggal összefüggő ténymegállapításait vitatta, azokat az okiratokkal és a felek nyilatkozataival ellentétesnek tartotta. Emellett változatlanul hivatkozott arra, hogy a taggyűlés döntése az ügyvezetői felelősségből eredő kártérítési igény érvényesítésére kiterjedt. Ezek a Pp. 2. § (1) bekezdésének és a 386. § (2) bekezdés *d*) pontjának, a Ptk. 3:109. § (3) bekezdésének, továbbá az előzőekben ismertetett indokokhoz kapcsolódóan a Pp. 276. § (1) és (5) bekezdésének, valamint a 279. § (1) bekezdésének sérelmére alapított felülvizsgálati támadások érdemben nem voltak vizsgálhatóak.
- [39] A felperes a túlterjeszkedés tilalmát rögzítő Pp. 342. § (1) bekezdésének megsértését arra hivatkozással állította, hogy bár a keresetét a Ptk. 3:24. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Ptk. 6:142. § „(1) bekezdésére” (helyesen: Ptk. 6:142. §-ára) alapította, a bíróságok a keresetet mégsem az I. rendű alperes tevékenységeinek és mulasztásainak az ügyvezetői felelősség körébe való tartozása, hanem az I. rendű alperes munkaviszonya vonatkozásában vizsgálták. Ez az érvelés valójában az érdemi döntés Pp. 342. § (3) bekezdésében meghatározott korlátja figyelmen kívül hagyásának kifogásolását jelentette. Ennek ellenére, a Pp. 415. § (2) bekezdésére tekintettel nem volt eljárásjogi akadálya annak, hogy a Kúria a jogállításhoz való kötöttség fenti szabálya érvényesülésének kérdésében foglaljon állást. A jogerős ítéletben foglalt érdemi döntés ugyanakkor a felperes által a perben nem állított jogra nem terjedt ki: a másodfokú bíróság a megjelölt jogalap figyelembevételével határozott a keresettel érvényesített jog fennállásáról. A jogerős ítélet

- indokolásában – e körben az elsőfokú bírósággal egyetértve – azt fejtette ki, hogy a felperes részéről hivatkozott mulasztások nem az I. rendű alperes ügyvezetői feladatkörébe sorolható kötelezettségek megszegésével voltak azonosíthatóak, és ezért a keresetben feltüntetett Ptk. 3:24. § (1) bekezdése alapján az I. rendű alperest vezető tisztségviselőként kártérítési felelősség nem terhelte.
- [40] A másodfokú bíróság tehát a kereset tárgyára figyelemmel a felek jogvitáját nem tekintette a Pp. 20. § (2) bekezdése értelmében a törvényszék mint munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozó munkaügyi pernek, és ilyen hatásköri kifogása a felperesnek sem volt. Ennélfogva a felülvizsgálati kérelemben megjelölt hatásköri szabályoknak, vagyis a már említett Pp. 20. § (2) bekezdése mellett a Pp. 24. §-ának, valamint az áttételt szabályozó Pp. 174. §-ának megsértése fel sem merülhetett.
- [41] A felperes a felülvizsgálati kérelmében azt a fellebbezési hivatkozását is megismételte, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási terhet a felek között nem osztotta ki. Vitatta egyúttal a másodfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy ezzel kapcsolatban további anyagi pervezetésre nem volt szükség. Tévesen állította azonban, hogy mindez önmagában alkalmas volt a másodlagos kérelmének teljesítésére. Sem a fellebbezésében, sem a felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg ugyanis azt, hogy mely, a perben jelentős tény tekintetében tartotta volna indokoltnak az elsőfokú bíróság említett közrehatását. Ennek hiányában, az általánosság szintjén maradt jogi okfejtése ismeretében annak megállapítása sem volt lehetséges, hogy mivel azonosította azt az eljárás szabálysértést, amelynek a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontja szerint az ügy érdemére kihatónak kell lennie. Mindez azt jelentette, hogy a felülvizsgálati kérelem ebben a részében nem felelt meg az utóbbi jogszabályhely és az 1/2017. Polgári jogegységi határozat értelmében a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintett 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontja által támasztott tartalmi követelményeknek. Éppen ezért a Pp. 3. §-ának, 6. §-ának, valamint a 237. § (1) és (2) bekezdésének sérelmén nyugvó felülvizsgálati támadás érdemben nem volt vizsgálható. Az ugyanitt feltüntetett 1/2009. (VI. 24.) PK vélemény figyelembevételét pedig – ahogyan arra a felülvizsgálati ellenkérelmükben az alperesek is helyesen utaltak – eleve kizárta, hogy az a már hivatkozott 1/2017. Polgári jogegységi határozat szerint a Pp. alapján elbírálandó ügyekben nem alkalmazható.
- [42] A felperes a bizonyítási eljárás általános szabályai között található Pp. 276. § (1) és (5) bekezdésének megsértését – a fentebb írtakon túl – amiatt is állította, hogy indítványa ellenére a bíróságok a kártérítési felelősséggel kapcsolatos bizonyítást nem folytattak le, és elmulasztották a felelősségi feltételek fennállásának vizsgálatát. A további bizonyítás szükségességének megítélésekor viszont annak kellett jelentőséget tulajdonítani, hogy a jogerős ítélet ténymegállapítása szerint a keresetben állított mulasztások nem az I. rendű alperest ügyvezetőként terhelő kötelezettségek megszegését jelentették. A másodfokú bíróság ebből vonta le azt a jogi következtetését, hogy a Ptk. 3:24. § (1) bekezdése szerinti kártérítési felelősség fennállása nem volt megállapítható. Vagyis: álláspontja szerint a károkozó magatartással azonosítható szerződésszegés mint a kontraktuális felelősség Ptk. 6:142. §-ában megkövetelt szükségképpeni feltétele hiányzott. Ehhez képest a felelősség további tényálláselemeinek vizsgálata és azokkal összefüggésben bizonyítás felvétele nem volt indokolt.
- [43] A bizonyítékmérlegelés általános szabályát tartalmazó Pp. 279. § (1) bekezdésének sérelmére alapított felülvizsgálati hivatkozás megalapozottságának vizsgálatakor abból kellett kiindulni, hogy a Pp. alkalmazása körében is irányadó az a korábbi, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 206. § (1) bekezdésén alapuló bírói gyakorlat, amely szerint a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésének hiányában a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség [Kúria Pfv.III.20.229/2022/5. (BH 2022.293.)]. A felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni [Kúria Pfv.I.21.474/2011/10. (BH 2013.119.II.)].
- [44] A másodfokú bíróság a fentieknek megfeleltethető bizonyítékmérlegelési hibát nem vétett. A korábbiakban már ismertetett, az I. rendű alperes ügyvezetői és gazdasági igazgatói feladatainak elkülönítésére vonatkozó ténymegállapítása a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben nem egyetlen okirat tartalmán alapult, és az nem volt iratellenes. A másodfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy az I. rendű alperes a társaság vezetésében kettős minőségben vett részt, az ügyvezetői megbízásával egyidejűleg ugyanis a gazdasági igazgatói munkakör betöltésére irányuló alkalmazotti jogviszonyát is fenntartották. E körben figyelembe vette az alkalmazotti és az ügyvezetői státuszt egymástól kifejezetten elkülönítő megbízási szerződés, valamint a munkaköri leírás részletező munkaszerződés-módosítás tartalmát. Ezen túlmenően az elsőfokú bíróság a tanúbizonyítás eredményét is értékelte, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a tanúvallomások a keresetet nem támasztották alá, mert azok szerint a számlák ellenjegyzésére az I. rendű alperes gazdasági igazgatóként volt jogosult. Ezt a bizonyítékmérlegelést a másodfokú bíróság is helytállóan tartotta, ugyanis az elsőfokú bírósággal egyezően állapította meg, hogy az állított mulasztásokhoz társítható feladatok az I. rendű alperes gazdasági igazgatói munkakörébe tartoztak.
- [45] A jogerős ítéletben foglalt és – az előzőekben részletezettek miatt – a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak tekintendő tényállásból levont jogi következtetés a felülvizsgálati kérelemben feltüntetett anyagi jogi jogszabályhelyek, a Ptk. 3:24. § (1) bekezdésének és 6:142. §-ának helyes alkalmazásán alapult. Abban az esetben ugyanis, ha az állított károkozó magatartás nem az ügyvezetés körébe tartozik, a vezető tisztségviselőnek a jogi személlyel szembeni, a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségét megállapítani nem lehet.

A felperes felülvizsgálati érvelésével szemben tehát az adott esetben nem annak volt jelentősége, hogy az I. rendű alperes a társaság ügyvezetését megbízási jogviszonyban vagy munkaviszonyban látta-e el, hanem annak, hogy a megtéríteni kért kár okaként nevesített mulasztások az I. rendű alperes gazdasági igazgatói, nem pedig az ügyvezetői feladatainak teljesítéséhez kapcsolódtak. Ezeknek, a felperes által eredménytelenül vitatott tényeknek a figyelembevételével mellett az anyagi jogi jogszabálysértésre történt felülvizsgálati hivatkozás sem lehetett megalapozott.

- [46] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.20.389/2023/6.)

61. I. Ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség 2016. január 6-án vagy azt követően, jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, a szerződésre a továbbiakban a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

II. A mezőgazdasági ingatlan tulajdonjogának 2016. január 6-át követő átruházása esetében az a 2014. március 15. előtt kötött haszonbérleti szerződésben létrejött jogok és kötelezettségek – a Magyar Állam személyéhez tapadó jogok és kötelezettségek kivételével – átszállnak az új haszonbérbe adóra [1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 206. § (1) bek., 221. § (1) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:3. §, 6:62. §; 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 53/C. § (1)–(2) bek.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Magyar Állam tulajdonában álló „szántó és árok, kivett udvar” művelési ágú ingatlant (a továbbiakban: ingatlan) az alperes – más ingatlanokkal együtt – a 2001. augusztus 31-én kötött haszonbérleti szerződéssel 2051. augusztus 31-ig haszonbérbe vette.
- [2] A haszonbérleti szerződés 2. pontja értelmében a haszonbérlet a szerződés szerinti földterületeket a földek művelési ágának megfelelő művelésére vette haszonbérbe. A haszonbérlet a használatba vett földterületek művelését rendeltetésszerűen, a termőföld védelméről szóló jogszabályoknak megfelelően köteles végezni.
- [3] A haszonbérleti szerződés 5. pontja alapján a haszonbérleti szerződésben, valamint a külön jogszabályban foglalt rendelkezések súlyos megsértése esetén rendkívüli felmondásnak van helye. Felmondási oknak minősül – egyebek mellett –, ha a haszonbérlet a haszonbérlet földet vagy annak egy részét nem műveli, vagy nem a föld művelési ágának megfelelő gazdálkodást folytat, illetőleg a termőföld védelmére, hasznosítására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket nem tartja be; ha a haszonbérlet föld művelési ágát a haszonbérbe adó előzetes hozzájárulása és az egyéb rendelkezések betartása nélkül megváltoztatja.
- [4] A Magyar Állam képviselőjében tulajdonosi jogokat gyakorló Nemzeti Földalapkezelő Szervezet 2016. március 10-én eladta az ingatlant.
- [5] Az adásvételi szerződés 1. pont 2. bekezdése rögzítette, hogy az ingatlan 2051. augusztus 31. napjáig haszonbérleti joggal terhelt.
- [6] Az adásvételi szerződés 1. pont 6. bekezdése alapján a Vevő kijelentette, hogy az ingatlan elhelyezkedését és határait ismeri. Az ingatlan természetbeni állapotának és ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett művelési ágának egyezőségéről a vevő köteles meggyőződni. A vevő tudomásul vette, hogy ennek elmaradása esetén szavatossági, kártérítési, illetve egyéb igénnyel az Eladóval szemben nem élhet. Az esetleges eltérésekért az Eladó a felelősségét kifejezetten kizárta.
- [7] Az adásvételi szerződés 16. g) pontja értelmében, amennyiben az ingatlan haszonbérleti vagy/és megbízási jogviszonnyal terhelt, a vonatkozó jogviszonyok szerződéseit, feltételeit megismerte, azzal kapcsolatosan minden tájékoztatást az Eladótól megkapott és további kérdése nincs, továbbá tudomásul vette, hogy a vonatkozó jogviszonyokban az Eladó helyébe lép.
- [8] A 2016. szeptember 14-én kelt elővásárló adásvételi szerződésbe belépését tanúsító okirat 3.) pontja értelmében a felperes mint elővásárló vevő az eredeti vevővel megkötött adásvételi szerződésbe belépett.
- [9] Az ingatlant az alperes engedély nélkül a művelési ágtól eltérően használta, azon engedély nélkül trágyakazalt, karámot, mezőgazdasági tárolóteret és utat létesített, amelyet a felperes az ingatlan felmérésekor észlelt. A felperes megbízásából elkészített 2017. április 10-én kelt igazságügyi szakvélemény rögzítette, hogy az alperes a perbeli földterületet 2 ha 3864 m² nagyságban a haszonbérbeadó hozzájárulása nélkül, jogellenesen, nem a művelési ágának megfelelően használja, azon olyan gazdálkodást folytat, amely tartósan veszélyezteti a föld termőképességét, nem műveli meg a teljes földterületet.
- [10] A felperes a szakvéleményben foglaltak alapján a 2017. június 6-án kelt, az alperes által 2017. június 8-án átvett levelében felszólította az alperest, hogy a haszonbérleti szerződés szerinti földhasználati kötelezettségének tegyen eleget, a kifogásolt magatartással és mulasztással 15 napon belül hagyjon fel. A felszólításban kifogásolta, hogy a haszonbérlet engedély nélkül nem a föld művelési ágának megfelelően hasznosítja a területet, egyben figyelmeztette, hogy amennyiben a jogszabály- és szerződésellenes magatartást nem szünteti meg, a szerződést azonnali hatállyal felmondja.
- [11] Az alperes a 2017. június 23-án kelt válaszában részletezte, hogy a művelési ágtól való eltérés hogyan alakult és a felperes együttműködését kérte az ügy megoldásában.
- [12] A felperes a 2017. június 26-án kelt és az alperes által ugyanezen a napon átvett nyilatkozatával a 2017. június 6-i levelében foglaltakra utalással, az alperes súlyos szerződésszegésére hivatkozással a haszonbérleti szerződést azonnali hatállyal felmondta. Az azonnali hatályú felmondás jogszabályi alapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 457. § (2) bekezdésére, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:354. § (2) bekezdésére és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló

2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 57. § e) pontjára és 58. § (1) bekezdés a) és b) pontjára, 61. §-ára és 62. § (1) bekezdésére hivatkozott.
- [13] Az illetékes kormányhivatal járási hivatala 2017. augusztus 25-én kelt határozatában az alperes mint igénybe vevő által az ingatlan engedély nélküli más célú hasznosítását követően elvégzett ingatlan-nyilvántartás szerinti eredeti állapot helyreállítását elfogadta. A határozat indokolása szerint az alperes saját felelősségeként az ingatlan 1916 m² területet kitevő földrésztletének trágyatárolás céljára történő, más célú hasznosítási engedély hiányában való igénybevételét elismerte, amely 2016. november – december hónaptól a betakarítás végéig áll fenn, azt követően kihelyezik a trágyát a környező földterületre.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [14] A felperes keresetében az alperest a perbeli ingatlan 15 napon belüli birtokba adására kérte kötelezni. Negyedleges keresete azon alapult, a haszonbérleti szerződés az azonnali hatályú felmondása folytán megszűnt.
- [15] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A negyedleges keresettel szembeni ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy a felperes az adásvételi szerződés megkötésekor tudott az eltérő művelésről, így rosszhiszeműen járt el akkor, amikor a művelés helytállóságával kapcsolatos problémáját kötelezettsége és lehetősége ellenére nem hozta az alperes tudomására, hanem a haszonbérelővel szembe fordulva mielőbbi felmondásra és a birtoklás céljával kötötte meg a szerződést. Utalt arra, hogy a felperes által a felmondást megelőző felhívásban biztosított 15 napos határidő nem volt elegendő a felperes által kért tevékenység elvégzésére, a válaszelevelében pedig tájékoztatta a felperest arról, hogy a művelési ágat meg kívánja változtatni, az ezzel kapcsolatos eljárás már folyamatban van.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [16] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 53/C. §-a és a Kúriának a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény szerződésátruházási szabályainak érvényesüléséről szóló 7/2021. számú Polgári jogegységi határozata (a továbbiakban: 7/2021. PJE határozat) alapján – a haszonbérleti jogviszonyra a jogvita elbírálása során a régi Ptk. rendelkezéseit alkalmazva – annak 457. § (2) bekezdés b) pontjára, 4. § (1) bekezdésére hivatkozva megállapította, hogy a felperes a felmondás előtt már több hónappal tisztában volt azzal, hogy az alperes a művelési ágtól eltérő módon használja az ingatlant, ezáltal a föld termőképességét és a termelés eredményességét veszélyezteti. Ehhez képest csak 15 napos, nyilvánvalóan nem megfelelő határidőt biztosított a művelési ág helyreállítására, amely arra nem volt elegendő, így az azonnali hatályú felmondás érvénytelen, joghatás kiváltására nem alkalmas.
- [17] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a tényállás kiegészítését követően az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes negyedleges keresetének helyt adva kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül adja a felperes birtokába az ingatlant.
- [18] Döntése azon alapult, hogy a 7/2021. PJE határozatra tekintettel a Ptk. 53/C. §-a alapján a felek közötti jogviszonyra a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni és a felperes, valamint az alperes között a szerződést új szerződésnek kell tekinteni.
- [19] Rögzítette, hogy nem vitatottan az alperes a haszonbérlet földterület egy részét a művelési ágtól eltérő módon használta, amelyhez a haszonbérleti szerződés 5. pontja a felperes rendkívüli felmondási jogát kapcsolta. Egyebekben utalt arra is, hogy a 7/2021. PJE határozat alapján alkalmazandó a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 58. § (1) bekezdés a) és b) pontja értelmében is lehetőség volt az azonnali hatályú felmondásra. A Földforgalmi tv. 58. § (1) bekezdés b) pontja a felek szerződéses megállapodásával egyezően rögzítette felmondási jogként a művelési ágtól eltérő földhasználatot és ez esetben kötötte előzetes írásbeli felhíváshoz az azonnali hatályú felmondást. Erre tekintettel a felperes 2017. június 26-i nyilatkozatában a művelési ágtól eltérő földhasználatra hivatkozással jogszerűen mondta fel a haszonbérleti szerződést.
- [20] Megállapította, hogy a haszonbérleti szerződés 3. és 5. pontja alapján az alperesnek is tudnia kellett, hogy a művelési ágtól eltérő földhasználat alapul szolgál a szerződés azonnali hatályú felmondásához. Erre tekintettel a Ptk. 1:3. § (1) bekezdése alapján elsődlegesen az alperestől volt elvárható a szerződéses kötelezettségének teljesítése, az, hogy a termőföldet a művelési ágnak megfelelően használja, vagy az eltérő használat kapcsán akár a haszonbérbe adóval egyeztessen.
- [21] Azon körülmények együttes értékelésével, hogy az alperes e kötelezettségének nem tett eleget, a felperes 2017. június 6-án kelt felszólítására érdemben nem válaszolt – érdemi egyeztetést a felperessel a nem kezdeményezett, a felszólításban biztosított határidőt nem kifogásolta, annak meghosszabbítását nem kezdeményezte, a művelési ág megváltoztatására hajlandóságot nem mutatott –, a másodfokú bíróság annak vizsgálata nélkül is, hogy a 15 napos határidő elegendő volt a felhívás teljesítésére, azt állapította meg, hogy a felperes azonnali hatályú felmondása jogszerű volt, terhére joggal való visszaélés nem állapítható meg. Utalt e körben a másodfokú bíróság arra is, hogy a felperes a perbeli termőföldet a „Földet a gazdáknak!” program keretében vásárolta meg. A program célját összevetve azzal, hogy az alperes évek óta nem a művelési ágnak megfelelően hasznosította a földterületet, ugyancsak nem lehetett okszerű következtetést levonni arra, hogy a felperes azonnali hatályú felmondása jogellenes.
- [22] Megjegyezte továbbá, hogy a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet és az eredeti vevő közötti adásvételi szerződésben a művelési ággal kapcsolatos nyilatkozat kizárólag ezen szerződő felek jogviszonyában bírt jelentőséggel, a felelősség szempontjából azt nem lehet olyan kiterjesztően

- értelmezni, hogy az ezen adásvételi szerződésbe belépő felperes tudomásul vette, vagy kifejezetten hozzájárult a művelési ágtól eltérő alperesi földhasználathoz.
- [23] Egyebekben rögzítette, hogy a felhívásban megszabott határidő megfelelosége szakkérdésnek minősül, szakértői bizonyítás viszont nem folyt az elsőfokú eljárásban. Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére azonban nem látott okot, mert a fellebbezéséhez csatolt magánszakértői vélemény és az azzal kapcsolatos alperesi nyilatkozat alapján a magánszakértői véleményt szakértői véleményként elfogadta. A szakvéleményt aggálytalanak találta, annak alapján arra jutott, hogy a felperes által biztosított 15 napos határidőn belüli művelési ág visszaállítására irányuló munkák megkezdése az alperestől mint szakkégtől elvárható volt.
- [24] Mindezekre figyelemmel a felperes jogszerű azonnali hatályú felmondása alapján megállapította, hogy a Ptk. 6:213. §-a és a Földforgalmi tv. 57 § e) pontja alapján a haszonbérleti szerződés megszűnt, az alperes a Ptk. 5:9. § (1) bekezdése alapján köteles az ingatlant a felperes birtokába adni.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [25] A jogerős ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak a hatályon kívül helyezését és – tartalma alapján – az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.
- [26] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (3) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését, Ptké. 53/C. § (2) bekezdését, a Fétv. 45/A. §-át, a Földforgalmi tv. 70. § (2) bekezdését, a régi Ptk. 4. §-át, 277. § (4) és (5) bekezdését, a Ptk. alkalmazása esetén a Ptk. 1:3. § (1) bekezdését, 6:62. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [36] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [37] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [38] A felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálata során elsődlegesen azt szükséges rögzíteni, hogy a felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem a rendes jogorvoslat, a fellebbezés alapján hozott jogerős bírósági határozat anyagi jogi és/vagy eljárásjogi hibájának az orvoslására szolgáló, kérelemhez kötött, rendkívüli jogorvoslati eljárás. A jogerős ítélet felülbírlatának a tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [régii Pp. 272. § (2) bekezdése, 275. § (2) bekezdése]. A régi Pp. 272. § (2) bekezdése és az azt értelmező, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény (a továbbiakban: 1/2016. PK vélemény) értelmében a felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi eleme a jogszabálysértés és a megsértett jogszabály megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okok keretei között bírálhatja felül: köti a kérelemben megfogalmazott jogszabálysértés és annak tartalmi körülményeire.
- [39] Az alperes eljárásjogi és anyagi jogi alapon is támadta a jogerős ítéletet. Anyagi jogi támadásai elsődlegesen arra irányultak, hogy a felek közötti jogviszonyra, így a jogvita elbírálására a régi Ptk. vagy a Ptk. rendelkezései az irányadóak. Mivel ez esetben az anyagi jogi normák határozzák meg a jogilag releváns tényeket, a Kúria először ebben a kérdésben foglalt állást.
- [40] Annak eldöntésére, hogy az eredeti haszonbérleti szerződést szerződésátruházás folytán új haszonbérleti szerződés váltja-e fel, a Ptké. 53/C. §-a irányadó. A Ptké. 53/C. §-a vonatkozásában az Alkotmánybíróság a 22/2018. (XI. 20.) AB számú határozatában mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg és felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatát 2019. március 31-ig végezze el, alkossa meg azokat a külön szabályokat, amelyek alapján a nováció konkrét tartalma és joghatásai, illetőleg a Ptk. szerződésátruházási szabályainak és a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének egymáshoz való viszonya egyértelműen megállapítható. A jogalkotó ezeket a jogszabályokat ezidáig nem alkotta meg. A Ptké. 53/C. §-a azonban a hiányosságai ellenére hatályos jogszabályi rendelkezés, amelyet az általa szabályozott jogviszonyokban alkalmazni kell. Mivel jogvita esetén a bíróságok feladata e jogszabályi rendelkezés és a nováció tartalmának, joghatásainak az értelmezése, a Kúria Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdése alapján – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – meghozta a bíróságokra kötelező a 7/2021. PJE határozatot.
- [41] A Kúria a 7/2021. PJE határozatban kifejtette, hogy a Ptk. szerinti szerződésátruházás jogutódlást eredményez. Ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség 2016. január 6-án vagy azt követően, jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, a szerződésre a továbbiakban a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A szerződésátruházás ilyenkor is jogutódlást jelent, a szerződést ez esetben a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése alkalmazásában a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél közötti új szerződésnek kell tekinteni, azzal, hogy a szerződés tartalma, a feleket a jogviszony alapján megillető jogok és kötelezettségek változatlanok maradnak. Ha tehát a Ptk. hatályba lépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, úgy erre a Ptk. 6:211. §-át [*Szerződésátruházás jogszabály rendelkezése alapján*] kell alkalmazni. A Kúria ezzel a jogértelmezéssel oldotta fel a novációs elemre tekintettel felmerült jogalkalmazási bizonytalanságot (PJE [27]–[34] bekezdése), egyben meghatározta a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének szabályozása alá tartozó szerződések körét (PJE [35]–[42] bekezdések).
- [42] Az adásvételi szerződést az alperes által 2001. év óta haszonbérlet ingatlanra 2016. március 10-én kötötték, amelybe a felperes 2016. szeptember 14-én lépett be, így helytállóan mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy a felperes tulajdonszerzésére tekintettel a 7/2021. PJE határozatban foglalt feltételek megvalósultak (a felperes a tulajdonjogát adásvétel útján szerezte, a régi Ptk. hatálya alá

- tartozó haszonbérleti szerződés alanyává a 2016. január 6-át követően megkötött adásvételi szerződés folytán jogszabály [Ptk. 6:356. §-a alapján alkalmazott 6:340. § (2) bekezdése], nem pedig egy szerződésátruházási megállapodás alapján vált), tehát a Ptké. 53/C. §-a alkalmazható. Ez a jogértelmezés egyben azt is jelenti, hogy alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a jogerős ítélet sérti a Fétv. 45/A. §-át, mert azon túl, hogy e rendelkezés az adásvételi szerződés megkötésekor nem volt hatályban, nem a Ptk. jogszabályi rendelkezésén, hanem a felek megállapodásán alapuló szerződésátruházás szabályainak az alkalmazását zárta ki.
- [43] A fentiek a 7/2021. PJE határozat [50] bekezdésében kifejtettek alapján azt eredményezik, hogy a kötelem a szerződésből kilépő Magyar Állam és a szerződésben maradó alperes között megszűnt, a korábban létrejött jogok és kötelezettségek összessége pedig – a Magyar Állam személyéhez tapadó jogok és kötelezettségek kivételével – a szerződésbe belépő felperes és a szerződésben maradó alperes között maradt fenn. Hasonlóan foglalt állást a Kúria a Pfv.21.802/2018/4., (BH 2020.106.) és a Pfv.20.206/2020/7., Pfv.20.818/2021/7. számú határozataiban is. A Kúria gyakorlata e tekintetben tehát már a 7/2021. PJE határozat meghozatala előtt is egyértelmű volt, hiszen függetlenül attól, hogy az ítélező tanácsok a haszonbérleti szerződésben az adásvételi szerződés megkötésével beállt alanyváltozás hatását novációnak vagy szerződésátruházásnak minősítették, álláspontjuk abban egyező volt, hogy az új tulajdonosra nem száll át a Magyar Állam személyéhez fűződő jog.
- [44] A 7/2021. PJE határozat szerint tehát a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének novációs hatásaként a szerződésre alkalmazni kell a Ptk. szabályait és a kapcsolódó egyéb anyagi jogi szabályokat, így a Földforgalmi tv. és a Fétv. rendelkezéseit is annak ellenére, hogy az eredeti szerződést korábban kötötték meg (indokolás [50] pont). A jogerős ítélet ezért nem sérti a Ptké. 53/C. §-át, a Földforgalmi tv. 70. § (2) bekezdését és nem sértheti a régi Ptk.-nak az alperes által felhívott rendelkezéseit sem.
- [45] A perbeli esetben a haszonbérleti szerződés 5. pontja szerint a haszonbérleti szerződés azonnali hatályú felmondására jogosult a tulajdonos bérbeadó, ha a haszonbérlet a föld művelési ágát a haszonbérbeadó előzetes hozzájárulása és az egyéb rendelkezések betartása nélkül megváltoztatja vagy azon nem a föld művelési ágának megfelelő gazdálkodást folytat. Ez a felmondási ok nem kötődik a Magyar Állam személyéhez, nem ahhoz tapadó jog, hiszen valamennyi tulajdonosnak alapvető érdeke fűződik ahhoz, hogy a tulajdonát képező földterület művelési ágát fenntartsák, a termőföld megfelelő minőségét megőrizzék. Erre tekintettel – amennyiben az eltérő hasznosítás bizonyított – a felperes a haszonbérleti szerződés 5. pontja alapján jogosult volt az ingatlan vonatkozásában a szerződés azonnali hatályú felmondására.
- [46] Mindezek alapján a perben azt kellett vizsgálni, hogy a felmondási ok megvalósult-e és a felperes az azonnali hatályú felmondás jogát jogszerűen gyakorolta-e. Az alperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság e kérdések megítélése során sértette meg a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének, 221. § (1) bekezdésének, 3. § (3) bekezdésének és a Ptk. 1:3. § (1) bekezdésének, 6:62. §-ának a rendelkezéseit.
- [47] A régi Pp. 206. § (1) bekezdése kapcsán szükséges azt rögzíteni, hogy a bírói mérlegelés felülvizsgálati kérelemmel való támadhatóságáról a Kúria már több határozatában állást foglalt. Ezek lényege, hogy – főszabály szerint – nem állapítható meg jogszabálysértés, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok szabad mérlegelését támadja (BH 1994.221.). Megalapozhatja viszont a felülvizsgálati kérelmet a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelése (BH 1994.196.) az, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes, hiányos vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz (BH 1994.85.). Nyilvánvalóan okszerűtlen a következtetés akkor, amikor a bizonyítékokból csak a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Pfv.21.474/2011/10. – megjelent: BH 2013.119.). Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megalapozatlanságára, a bizonyítékok mérlegelésének a hiányosságaira, az azokból levont következtetés okszerűtlen voltára hivatkozott, erre alapozta a Ptk. 1:3. § (1) bekezdésének, 6:62. §-ának a megsértését is. A felülvizsgálati eljárásban ennek megfelelően azt kellett vizsgálni, hogy a jogerős ítéletben foglaltak alapján a másodfokú bíróság mérlegelési tevékenysége, illetve annak esetleges hiányosságai elérik-e azt a mértéket, hogy az a régi Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétben állónak minősül.
- [48] A Kúria ennek vizsgálata során megállapította, hogy a perbeli esetben a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat teljeskörűen, okszerűen és logikai ellentmondásoktól mentesen, a maguk összességében értékelte, ennek folytán a régi Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően járt el akkor, amikor az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a szükséges mértékben kiegészítette és abból jogszerű anyagi jogi következtetéseket vont le. A másodfokú bíróság érdemben helyes döntésével Kúria is egyetértett és nagyobb részben annak indokait is osztotta, így a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel csak a következők kiemelését tartja szükségesnek.
- [49] A perben nem volt vitás, hogy az ingatlan a) földrészlete „szántó” művelési ág besorolású, az sem, hogy azt az alperes ettől eltérően (trágyakazal, karám, út, hullatároló) hasznosította. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható volt az is, hogy az eltérő hasznosítás nem 2016. évben kezdődött. Az alperes 2015. január 12-én már kezdeményezte, hogy a tulajdonos Magyar Állam 1152 m² vonatkozásában a földterület eltérő hasznosítása (hullatároló megvalósítása, szomszédos majorság megközelítéséhez bejárás biztosítása) miatt a mezőgazdasági művelés alóli kivonáshoz és a művelési ág változás ingatlan-nyilvántartási bejegyeztetéséhez járuljon hozzá. A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet a 2015. április 27-i válaszlevelében arról tájékoztatta az alperest, hogy kérését akképpen támogatná, hogy a terület megosztásával az eltérő hasznosítással érintett 1152

m²-es terület az alperes részére értékesítésre kerülne. Ez azonban nem valósult meg és 2015. június 2-án a kormányhivatal kizárólag a szomszédos major megközelítésére szolgáló térrész és hullatároló kialakítása céljából és csak 1152 m²-re engedélyezte az eltérő hasznosítást. Mindebből megállapíthatóan helyállónan jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az alperes és a korábbi tulajdonos Magyar Állam között nem jött létre a 2017. évi tényleges állapot szerinti eltérő hasznosítási módban (trágyatárolás, karám) és az azzal érintett terület vonatkozásában megállapodás. Mindezt a 2017. augusztus 25-én kelt, az alperes által csatolt kormányhivatali határozat is alátámasztotta, amely szerint trágyatárolásra engedély nélkül 1916 m² területet használt az alperes.

[50] Helyálló a jogerős ítélet azon megállapítása is, amely szerint a haszonbérleti szerződés 3. pontja alapján a haszonbérlet kötelezettségeire és az 5. pontjában rögzített felmondási okokra figyelemmel, valamint arra tekintettel, hogy a művelési ágtól eltérő hasznosítást az alperes valósította meg, az alperest terhelte a szerződéses kötelezettségének teljesítése. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az alperest terhelte a jogellenes hasznosítás megszüntetése is, akár úgy, hogy az eredeti művelési ág szerinti hasznosítási módot felhívás nélkül visszaállítja, vagy akként, hogy az eltérő hasznosításról a tulajdonos bérbeadó felperest tájékoztatja és ahhoz a hozzájárulását megszerzi. Az alperes e kötelezettségének nem tett eleget. A megvásárolt földterület szakértő bevonásával való felmérését jogszabály nem tiltja, az adásvételi szerződés 1. pont 6. bekezdése pedig kifejezetten elő is írta a felperes részére az ingatlan természetbeni állapota és ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett művelési ága egyezőségének az ellenőrzését, így sem a szakértő igénybevétele, sem az elkészült szakvéleménynek az alperes szerződésszegő magatartására tett megállapításainak a felhasználása nem minősülhetett a felperes részéről jogszerűtlen vagy rosszhiszemű joggyakorlásnak. Mindezekre tekintettel a felperes 2017. június 6-án jogszerűen szólította fel az alperest a nyilvántartott művelési ágtól való eltérő használat megszüntetésére, tekintettel arra is, hogy a trágyatárolás nyilvánvalóan károsítja a mezőgazdasági területet. Nem volt jelentősége annak, hogy a felperes ismerte az adásvételi szerződés létrejöttkor a haszonbérleti szerződés tartalmát, illetve annak sem, hogy részben tisztában volt az eltérő hasznosítással is, hiszen ez az eltérő hasznosításhoz való hozzájárulásként nem értelmezhető és a szerződésszegés tényén sem változtat.

[51] Egyetértett a Kúria azzal is, hogy az alperes a 2017. június 23-i válaszfellevelében a felhívásban megszabott 15 napos határidő nem megfelelő voltára nem hivatkozott, nem kért több időt a helyreállításra, a levél tartalma ettől elérően nem értelmezhető. Az alperes nem állította azt sem, hogy nem valós a felperes 2017. június 6-án kelt levelében megjelölt szerződésszegő magatartás (eltérő hasznosítás), illetve, hogy lenne engedélye az előző tulajdonostól, kizárólag annyit írt, hogy törekszik a megoldásra, tárgyaljanak. Az alperes

2017. június 23-i levele tehát nem volt adekvát válasz a felperes felszólítására. Mindez egyben azt is eredményezte, hogy a válaszfellevelé tartalmára tekintettel a felhívásban megszabott határidőnek nem volt relevanciája, mert az alperes nem hivatkozott arra, hogy az alatt nem tudja megszüntetni az eltérő használatot. Nem volt más vizsgálható kérdés sem, mert a súlyos szerződésszegés ténye – bérbeadói hozzájárulás hiányában eltérő hasznosítás – a fentiek alapján nem is volt vitás, így a határidő leteltét követően a felperes jogszerűen felmondhatta a szerződést.

[52] A jogerős ítélet a fentiekre tekintettel nem sérti a Ptk.-nak az alperes által felhívott rendelkezéseit.

[53] A [51] bekezdésben kifejtettek tekintettel szükségtelenül vizsgálta a másodfokú bíróság a felperes által megszabott határidő megfelelőségét, a Kúria a jogerős ítélet e hivatkozásait, e körben a jogerős ítélet [117]–[120] bekezdésben foglalt indokokat mellőzi. A felülvizsgálati eljárásban erre tekintettel a jogerős ítéletnek a szakértői bizonyítás szükségességére és az erről való tájékoztatás elmaradására alapított, a régi Pp. 3. § (3) bekezdésének a sérelmét állító alperesi hivatkozás vizsgálatára nem volt mód.

[54] Egyetértett a Kúria az alperessel abban, hogy a „Földet a gazdáknak!” program célja a jogvita elbírálása szempontjából irreleváns, az azonnali hatályú felmondás jogszerűsége megítélésénél ez szempontként nem vehető figyelembe, így a jogerős ítélet [115] bekezdésében kifejtett indokokat ugyancsak mellőzi.

[55] Az alperes megsértett jogszabályként jelölte meg a régi Pp. 221. § (1) bekezdését is, amely a bíróság indokolási kötelezettségéről és annak tartalmáról rendelkezik. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat, hogy a másodfokú bíróság az indokolási kötelezettségének eleget tett a jogerős ítéletében, kifejtette, hogy milyen körülményeket értékelt döntése meghozatalakor, rögzítette a mérlegelés körébe vont bizonyítékokat, kifejtette az azokkal kapcsolatos jogi álláspontját, amelyet megindokolt. A [53] bekezdésben foglaltakra tekintettel a jogerős ítélet indokolása ellentmondásosnak sem tekinthető. A jogerős ítélet tehát megfelelt a régi Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak. Az, hogy a jogerős ítéletben kifejtett indokokkal az alperes nem ért egyet, nem jelenti ezen eljárási szabály megsértését.

[56] A Kúria a kifejtettek tekintettel a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.20.299/2023/9.)

62 A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény szerinti eljárásban a sértett (károsult) és a terhelt (károkozó) között létrejött megállapodás alapján teljesített pénzbeli jóvátételt a károsultat ért kártérítés, sérelemdíj összegénél - mint már megtérült igényt - figyelembe kell venni [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:522. § (2)–(3) bek.; 2006. évi CXXIII. törvény (Bkt.) 2. § (1) bek., 13. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 2018. április 28-án a tulajdonát képező motorkerékpárral közlekedett, amikor súlyos, nyolc

- napon túl gyógyuló sérülésekkel járó, idegen hibás közúti balesetet szenvedett.
- [2] A baleset bekövetkezéséért felelős személlyel szembeni büntetőeljárást az ügyészség határozatával közvetítői eljárásra utalás miatt felfüggesztette. A közvetítői eljárás keretében e személy a baleset okozásáért a felelősségét teljes mértékben elismerte, és jóvátételként 500 000 forintot fizetett meg a felperesnek. Erre tekintettel az ügyészség a büntetőeljárást megszüntette.
- [3] A balesetet okozó személy az alperesnél rendelkezett kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással.
- [4] Az alperes megbízásából a felperest 2018. december 6-án igazságügyi orvosszakértő, traumatológus szakorvos vizsgálta meg, aki szakértői véleményében megállapította, hogy a jobb oldali distalis ízületbe hatoló tibia törése, a külboka törése a lemezes synthesist követően a boka feszítés és hajlítás beszűkülésével, a terhelhetőség fájdalmas csökkenésével, kozmetikai hátrányt jelentő hegekkel gyógyult, amelyek maradandó egészségkárosodást jelentenek. A maradandó baleseti munkaképesség csökkenés 10%, a baleseti, össz-szervezeti egészségkárosodás 8%, az egészségi állapot a baleset vonatkozásában 92%.
- [5] A felperes az alpereshez bejelentette a kárát. Az alperes a helytállási kötelezettségét 50%-ban ismerte el kármegosztásra hivatkozva. Különböző címen 2018. október 29-én 1 328 675 forintot fizetett meg oly módon, hogy az összesen 1 645 477 forint vagyoni kár 50%-át térítette meg azzal, hogy jogcím nélküli előlegként 500 000 forintot már térített. 2019. március 6-án további 535 648 forintot fizetett meg vagyoni kárra 50%-os kármegosztás alkalmazásával 500 000 forint jogcím nélküli előleggel. A keresetlevél benyújtását követően 2020. május 25-én további 1 140 044 forintot teljesített megint csak 50%-os kármegosztás mellett vagyoni kárra. Az általa elismert és térített sérelemdíj 2 000 000 forint volt.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [6] A felperes módosított keresetében sérelemdíj, vagyoni kártérítés és járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Sérelemdíj címén figyelembe véve az alperes teljesítését további 3 000 000 forintra és annak 2018. április 28-tól számított késedelmi kamatára tartott igényt.
- [7] Álláspontja szerint a baleset okozója által fizetett jóvátétel nem számolható el az őt megillető kártérítésben. A kártérítés és a jóvátétel két különböző jogintézmény, a kártérítés polgári jogi, a jóvátétel büntetőjogi kategória. Ezek nem vonhatók össze és különböző célt is szolgálnak. A közvetítői eljárásban létrejött megállapodásban a felek rögzítették, hogy a jóvátétel összege a biztosító által fizetendő kártérítésbe nem számít bele, azon felül értendő, és a felperes olyan költségeinek fedezésére szolgál, amelyet a biztosító nem fizetne meg bizonyíthatóság hiányában, továbbá, hogy a megállapodás nem érinti a biztosító kártérítési kötelezettségét, az kizárólag a büntetőeljárásban felmerülő jóvátételre terjed ki.
- [8] Az alperes a kereset részbeni elutasítását kérte.
- [9] Azt nem vitatta, hogy a kéreseménnyel összefüggésben a felperes jogosult kártérítési igényt

érvényesíteni. A sérelemdíjjal kapcsolatban előadta, hogy a közvetítői eljárás során biztosítottja 500 000 forintot fizetett meg a felperes részére jóvátétel címén, amit beszámítani kért abban az esetben, ha a bíróság a már megfizetett 2 000 000 forint összegén túlmenően megalapozottnak találja a felperes sérelemdíj iránti igényét. A felperes sérelemdíjra való jogosultságát nem vitatta, és azt sem, amit e tárgyban a keresetlevelében előadott, de a felperes károsulti felróható magatartása miatt a 4 000 000 forint összegű sérelemdíj helyett 2 000 000 forint megállapítását tekintette elfogadhatónak, amit a pert megelőzően a kárrendezési eljárás során már teljesített.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság – kiegészített – ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek tizenöt napon belül 7 513 506 forintot, ebből 4 316 701 forint után 2018. április 28., 8 195 forint után 2018. április 30., 6 150 forint után 2018. május 11., 45 000 forint után 2018. május 15., 1 073 480 forint után 2018. augusztus 1., 107 500 forint után 2018. november 19., 151 350 forint után 2019. február 1., 42 000 forint után 2019. április 1., 67 190 forint után 2020. június 12. napjától a kifizetésig terjedő időre a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot és 2023. január 1. napjától előre esedékesen minden hónap 1. napján 56 198 forint járadékot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A 2022. december 31. napjáig lejárt 1 695 940 forint járadék és a 2023. január 1. napjától fizetendő havi 56 198 forint folyamatos járadék tekintetében az ítéletet előzetesen végrehajthatóvá nyilvánította.
- [11] Idézte a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:52. § (1)–(3) bekezdését, 6:519., 6:520. §-át, 6:522. § (1)–(4), 6:525. § (1), (2)–(3), 6:527. § (1)–(3) bekezdését, 6:532. §-át, 6:539. § (1) bekezdését, a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény 27. §-át, 28. § (1) bekezdését, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) és (3) bekezdését.
- [12] A felülvizsgálati kérelemmel érintett körben, a sérelemdíjjal kapcsolatban kifejtette, hogy a felperes a sérelemdíjat 5 000 000 forintban határozta meg, amelyből az alperes 2 000 000 forint teljesítésére tekintettel 3 000 000 forint összegű kereseti kérelmet terjesztett elő. Az alperes a sérelemdíjra való jogosultságot nem vitatta, de 4 000 000 forint sérelemdíj 50%-át tartotta elfogadhatónak, amit már teljesített.
- [13] Az elsőfokú bíróság szerint a felperest nem terhelte felróhatóság a baleset bekövetkezéséért, közrehatása nem volt megállapítható, kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettségét nem szegte meg, ezért teljes sérelemdíjra jogosult. A felperes által kért 5 000 000 forint sérelemdíjat nem tekintette eltúlzottnak, ezért a módosított keresettel egyezően 3 000 000 forint sérelemdíj megfizetésére kötelezte az alperest. A sérelemdíj meghatározásakor értékelte, hogy a felperes Alaptörvényben kinyilvánított testi és lelki egészséghez fűződő joga súlyosan sérült, értékelte a sérülések jellegét, a felperes életkorát, korábbi

- életvitelét, az abban bekövetkezett életminőségromlást. A sérelemdíj körében vette figyelembe a felperes baleset miatti maradandó egészségkárosodását, baleseti munkaképesség-csökkenését, amit igazságügyi orvosszakértő is megállapított. A felperes a munkáját csak erőmegfeszítéssel tudja végezni, ami maradandó, a további életét végig kísérő, meghatározó és számottevő hátrány. Az elsőfokú bíróság szerint az 5 000 000 forint összegű sérelemdíj nem haladja meg azt a mértéket, ami e jelentős hátrányok kompenzálására alkalmas, a hátrányok súlyosságához viszonyítva nem eltúlzott mértékű, ezért a már megfizetett 2 000 000 forinton felül az alperest ezen a címen további 3 000 000 forint és ennek a baleset napjától számított a Ptk. 6:48. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata megfizetésére kötelezte.
- [14] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a perben a jóvátétel nem számítható be, a kártérítés és a jóvátétel két különböző, polgári jogi és büntetőjogi kategória és különböző célt szolgálnak. Emellett a felperes és a károkozó írásbeli megállapodásukban ki is zárták a jóvátétel beszámíthatóságát az alperes által fizetendő kártérítésbe, és rögzítették, hogy ez olyan költségek fedezésére szolgál, amit a biztosító nem fizetne meg a sértettnek bizonyítottság hiányában.
- [15] Az ítélet ellen az alperes fellebbezést, a felperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.
- [16] A másodfokú bíróság – kijavított – ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét érintve, fellebbezett részét részben megváltoztatta, és az alperest terhelő 7 513 506 forint tőkét 7 013 506 forintra leszállította, amelyből 4 316 701 forint helyett 3 816 701 forint után köteles az alperes a 2018. április 28. napjától járó, az elsőfokú ítélet szerinti késedelmi kamat megfizetésére. Egyebekben az elsőfokú ítéletet fellebbezett részében helybenhagyta.
- [17] A felülvizsgálati kérelem folytán releváns körben kifejtette, hogy az alperes fellebbezési kérelme az elsőfokú bíróság által megállapított 3 000 000 forint összegű sérelemdíj teljes elutasítására irányult.
- [18] A jogerős ítélet értelmében az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a baleset bekövetkezésében a felperest közrehatás nem terhelte, nem volt olyan jogellenes magatartása, ami a közrehatását megalapozná.
- [19] Rögzítette, hogy a sérelemdíjnak mint pénzbeli szolgáltatásnak az a célja, hogy a baleset következtében a felperesnél felmerült nemvagyoni hátrányok hozzávetőleges kiegyensúlyozásáról másnemű előny nyújtásával gondoskodjon. A sérelemdíj iránti igény elbírálása során az elsőfokú bíróság a baleset kapcsán a releváns körülményeket helytállóan és teljeskörűen figyelembe vette. Helyesen határozta meg a felperest megillető sérelemdíj összegét 5 000 000 forintban, a keresettel egyezően, ami nem tekinthető eltúlzottnak a balesetkorai ár- és értékviszonyok értékelése mellett.
- [20] A másodfokú bíróság az alperes fellebbezését kizárólag a közvetítői eljárás során megfizetett 500 000 forint jóvátétel beszámítása körében találta alaposnak.
- [21] A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Bkt.) 2. § (1) és a 13. § (1) bekezdéséből, valamint a törvény indokolásából is az következik, hogy a közvetítői eljárás eredményeként a sértett és az elkövető között létrejött megállapodás a bűncselekmény hátrányos jogkövetkezményeinek jóvátételére is irányul a terhelt jövőbeni jogkövető magatartásának elősegítése mellett. A közvetítői eljárás tehát nem csupán a terhelt, hanem a sértett érdekeit is szolgálja azáltal, hogy az őt a bűncselekmény miatt ért hátrányok enyhítésére vagy teljes kiküszöbölésére a büntető- vagy polgári peres eljárásnál gyorsabb, egyszerűbb eljárásban kaphat elégtételt. A Bkt. 13. § (1) bekezdése szerint a megállapodásnak a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátételére vonatkozóan kell létrejönnie. Ezen rendelkezés értelmében a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás – fogalmából adódóan – nem irányulhat másra, mint a bűncselekmény elkövetésével okozott károsodás következményeinek, vagyis a bűncselekménnyel okozati összefüggésben álló vagyoni és nemvagyoni hátrányoknak az enyhítésére vagy kiküszöbölésére. Csak ebben az esetben vezethet ugyanis a megállapodás arra az eredményre, hogy a terhelttel szemben indított büntetőeljárást megszüntessék, vagy a büntetést korlátlanul enyhítsék. A Kúria is hasonlóan foglalt állást a Pfv.III.20.316/2021/4. számú eseti döntése [15] bekezdésében, amikor kifejtette, a Bkt. 13. § (1) bekezdése szerint „a közvetítői eljárásban a megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és a terhelt között a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésében vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében azonos álláspont alakul ki. Az idézett törvényi rendelkezés alapján a jóvátétel kétféle lehet: kártérítés vagy a káros következmények egyéb módon való jóvátétele. (...) A káron szerzés tilalma folytán ugyanakkor a megállapodás nem ölelhet fel olyan fizetési kötelezettséget, amely nem kár megtérítését szolgálja, ajándékozási funkciója sem lehet.”
- [22] A Kúria a Pfv.III.21.757/2016/5. és Pfv.III.20.217/2022. számú döntéseiben is úgy foglalt állást, hogy a károsult a keresettel csak a meg nem térült kárának megfizetését, nemvagyoni hátrányainak ellentételezését igényelheti, míg a jóvátétel az elszenvedett kár, sérelemdíj megtérítésének része.
- [23] Jelen esetben a károkozó anyagi jellegű jóvátételként fizette meg az 500 000 forintot a felperesnek. A megállapodás továbbá úgy szólt, hogy „a fenti összeg jóvátétel, a biztosító által fizetendő kártérítésbe nem számít bele, azon felül értendő, és a sértett olyan költségeinek fedezésére szolgál, amelyet a biztosító nem fizetne meg bizonyíthatóság hiányában. Jelen megállapodás nem érinti a biztosító kártérítési kötelezettségét, az kizárólag a büntetőeljárásban felmerülő jóvátételre terjed ki.” A megállapodás ezen két rendelkezése a másodfokú bíróság szerint részben ellentmondásban áll, minthogy 500 000 forint megfizetése anyagi jellegű jóvátételként, vagyis a bűncselekménnyel okozott károk jóvátételeként történt meg, amíg a megállapodás úgy is rendelkezik, hogy ez az összeg olyan költségek fedezésére szolgál, ami a biztosító

- által fizetendő kártérítésbe nem számít bele. A megállapodás ezen utóbbi rendelkezése a közvetítői eljárásban kötött megállapodás jogszabályi fogalmával is ellentétes a Bkt. 13. § (1) bekezdéséből és a már kifejtettekben következően, az nem írhatja felül a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket és az ezen alapuló kúriai joggyakorlatot.
- [24] Az 5 000 000 forint sérelemdíjból az alperes peren kívül 2 000 000 forintot teljesített, az 500 000 forint jóvátétel beszámítását követően az elsőfokú bíróság által megítélt 3 000 000 forint sérelemdíj 2 500 000 forintra módosul.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [25] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozatként sérelemdíj címén az alperest összesen 3 000 000 forint és ennek 2018. április 28. napjától számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni.
- [26] Kifejtette, a sérelemdíj leszállítása a Ptk. 2:52. § (2) és 6:522. § (1) bekezdését sérti. A sérelemdíj körében a károsult teljes „nemvagyoni” sérelmét kell reparálni. Az első- és a másodfokú bíróság is – azonos indokolás mellett – azt állapította meg, hogy a felperest ért személyiségi jogsértés reparációjára mindösszesen 5 000 000 forint alkalmas, amiből a peren kívül megfizetett 2 000 000 forint levonandó. A másodfokú bíróság mégis csupán 4 500 000 forintot (vagyis a peren kívüli teljesítés beszámítása mellett csupán 2 500 000 forintot) ítélte meg, tekintettel arra, hogy a meghatározott összegű sérelemdíjat még csökkentette a jóvátétel összegével. Azzal, hogy a felperest megillető sérelemdíj (5 000 000 forint), illetve a részére ténylegesen megítélt sérelemdíj (4 500 000 forint) eltér egymástól, azaz a felperest megillető sérelemdíj nem teljes egészében lett megítélve, sérült a teljes kártérítés elve.
- [27] A jóvátétel összege beszámításának anyagi jogi akadályát jelenti a Ptk. 6:49. § (1) és 6:51. § (2) bekezdése. Az alperes a felperes követelését a hatályos szabályozás alapján kizárólag akkor és úgy teljesítheti beszámítás útján, ha és amennyiben a felperessel szemben lejárt pénzkövetelése áll fenn. A másodfokú bíróság csak akkor dönthetett volna a beszámítás mellett, ha az alperes bizonyítja, hogy őt a felperessel szemben lejárt pénzkövetelés illeti meg. Ennek bizonyítása nem történt meg, de felperesi álláspont szerint ténykérdés, hogy az alperesnek a felperessel szemben nem volt lejárt pénzkövetelése. A jóvátételt az alperesi biztosított fizette meg, alperes pedig annak összegét utólag nem térítette meg a biztosítottjának. A Ptk. 6:51. § (2) bekezdése értelmében egyébként sincs helye beszámításnak olyan pénzkövetelés kapcsán, ami bírósági eljárásban nem érvényesíthető. A Bkt. 14. § (1) bekezdése szerint az írásba foglalt megállapodás a közvetítői eljárás célján túlmenően joghatás kiváltására nem alkalmas. A közvetítői megállapodásban foglaltak nem teljesítésének jogkövetkezménye kizárólag az lehet, hogy a büntetőeljárást nem szüntetik meg, hanem tovább folytatják a károkozóval szemben. A hatályos Ptk. egyértelműen kimondja, hogy beszámítani kizárólag bírósági eljárásban érvényesíthető pénzkövetelést lehet.
- [28] A másodfokú bíróság döntése felperesi álláspont szerint a szerződési szabadság [Ptk. 6:59. § (2) bekezdés] jogellenes korlátozását jelenti. A felperes és a károkozó között létrejött megállapodás szövege és a vonatkozó jogszabály tartalma egymással nem ellentétes, és mindenben megfelel a Bkt. 13. §-ában írt törvényi feltételeknek, mert tartalmazza, hogy a sértett és a terhelt között azonos álláspont alakult ki a bűncselekmény káros következményeinek jóvátételében, hogy a terhelt pontosan milyen módon nyújt jóvátételt, továbbá, hogy az eljárás költségeit a felek maguk viselik. Amennyiben a létrejött megállapodás tartalma ellentétes lett volna a jogszabály szövegével, vagy ha nem tartalmazta volna valamely, a jogszabály által előírt kötelező tartalmi elemet, úgy a megállapodás érvényesen nem jöhetett volna létre, az alapján a büntetőeljárást nem lehetett volna megszüntetni az alperes biztosítottjával szemben. A Bkt. 13. § (1) bekezdésével nem ellentétes a megállapodás azon kitétele, hogy a fizetendő jóvátétel részben a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére, részben pedig a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátételére szolgál.
- [29] A jogerős ítélet indokolása nem jelölte meg azt a kommentári részletet vagy egyéb jogszabályértelmezést tartalmazó joganyagot, amelyből egyértelműen levezethető lenne, hogy a Bkt. 13. § (1) bekezdésének második fordulata – azaz „a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátétele” – egyértelműen a sérelemdíjjal azonosítható. A közvetítői eljárás alá vont személy nem csupán pénzt ajánlhat fel a sértett részére, de szóban is kiengesztelheti a károsultat, illetőleg természetben is nyújthat számára elégtételt, amely utóbbinak van eszmei/piaci ellenértéke, azonban ez nem vonható le a sérelemdíjból. Nem érheti joghátrány a károsultat, mert a közvetítői eljárásban meghatározott pénzösszeg megfizetésében állapodott meg a károkozóval ahelyett, hogy természetbeni teljesítést kért volna. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely kifejezetten korlátozná a szerződési szabadságot, így pedig megállapítható, hogy a károsult és a károkozó megállapodásukban akár el is térhetnek (volna) a vonatkozó jogszabályi rendelkezésektől és szabadon állapodhattak meg abban, hogy a károkozó hogyan, miként és milyen formában nyújt jóvátételt a felperes számára. A jogerős ítélet nem támasztotta alá, hogy pontosan mely jogszabályi rendelkezést írta volna felül a megállapodás, míg a felek szerződési szabadsága – a törvényben megjelölt kivételektől eltekintve – felülírja, mert felül is írhatja a jogszabályi rendelkezéseknek vagy azok alapján kialakult gyakorlatnak való megfelelést, amennyiben azt jogszabály kifejezetten nem tiltja. A károsult és a tényleges károkozó egyértelműen akként állapodtak meg, hogy az alperes biztosítottja által fizetett jóvátétel, a biztosító által fizetendő kártérítésbe nem számít bele, az nem érinti a biztosító kártérítési kötelezettségét. A bíróságnak a károkozó és a károsult között létrejött megállapodásban foglaltak szerint kellett volna döntenie, vagyis a felperest megillető és az alperes

- által fizetendő sérelemdíj összegét nem csökkenthette volna a tényleges, károkozó által fizetett jóvátétel összegével.
- [30] A felperes jelen perben kizárólag a meg nem térült kárai és a sérelemdíj igénye kapcsán terjesztett elő követeléseket, olyan kár, illetve sérelem vonatkozásában, amit a pert megelőzően már megtérítettek/ellentételeztek, kereseti követelést nem adott elő. A károkozó és a felperes között létrejött megállapodás kifejezetten úgy szól, hogy a fizetendő jóvátétel elsődlegesen azon költségek fedezésére szolgál, amelyet a biztosító nem fizetne meg, illetőleg, hogy a jóvátétel összege nem vonható az alperes által fizetendő kártérítés és sérelemdíj összegéből. A közvetítői eljárásban született megállapodás keretében kifizetett jóvátétel nem minősül polgári jogi értelemben vett kártérítésnek, sérelemdíjnak, így pedig azt jelen eljárásban nem lehet értékelni, nem vonható össze más polgári jogi igényekkel. A jogerős ítélet azt sem tette világossá, hogy a másodfokú bíróság miért a sérelemdíjat csökkentette a jóvátétel összegével, e döntés pontos jogszabályi indokát sem adta.
- [31] A Ptk. 6:470. § (1) bekezdése értelmében a felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított módon és mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése, illetve sérelemdíj megfizetése alól, amelyre jogszabály értelmében köteles. A jóvátétel nem tartozik azon fizetési kötelezettségek körébe, amelynek megfizetése alól a felelősségbiztosítónak mentesítenie kellene a biztosítottját. Amennyiben az érintettek nem kötnek megállapodást a közvetítői eljárásban, úgy a károkozóval szemben – nagy valószínűséggel – pénzbüntetés szabnak ki. Ez esetben az alperesnek sem a pénzbüntetés, sem a bűnügyi költség megfizetése alól nem kellett volna mentesítenie a biztosítottját, de ezeket a költségeket nem is lehetett volna levonni a sérelemdíj összegéből. Az alperes nem hivatkozhat alappal egy olyan kifizetésre, amelyet ténylegesen nem ő teljesített a felperesnek, illetőleg amelyet utólag sem kell megfizetnie saját biztosítottja irányába.
- [32] Amennyiben a felperest megillető sérelemdíj összege mégis csökkenthető a károkozó által fizetett jóvátétel összegével, úgy deklarálásra kerül, hogy a jóvátétel nem más mint sérelemdíj. Ez esetben azonban az alperesnek mégis fizetési kötelezettsége keletkezik a biztosítottja irányába, hiszen a Ptk. 6:470. § (1) bekezdése alapján az alperesnek utólag meg kell fizetnie biztosítottjának a kifizetett 500 000 forintot. Az alperes ennek megtörténtét nem igazolta. Nem tette ezt, mivel a kifizetett jóvátétel vonatkozásában saját biztosítottja felé nincs megtérítési kötelezettsége.
- [33] A felperes szerint sérült a közvetítői eljárás jogalkotó által meghatározott célja [Bkt. 2. § (1) bekezdés], ami elsődlegesen az volt, hogy a károsult és a károkozó közötti konfliktust – amennyiben erre lehetőség nyílik – mindkét fél számára kedvező módon rendezze. A közvetítői eljárásban született megállapodás értelemszerűen kedvező a károkozóra nézve, hiszen a megállapodásban foglaltak teljesítése esetén az ellene indult büntetőeljárás megszűnik, nem szabnak ki büntetést, mentesül a büntetett előélettel együtt járó negatív következmények alól is. A megállapodás kedvező a károsultnak is, hiszen tényleges anyagi előnyt jelent számára, hogy ő jut hozzá ahhoz (vagy azzal megegyező mértékű) összeghez, amelyet a károkozó egyébként az állam részére pénzbüntetés formájában fizetne meg. Amennyiben a másodfokú bíróság által képviselt joggyakorlat lesz irányadó, és a polgári ügyekben és a közvetítői eljárás keretében fizetett jóvátétel összegével minden esetben csökkenteni kell a polgári jogi értelemben vett sérelemdíjat, úgy a közvetítői eljárások létjogosultsága a károsult oldalán értelmét veszti, hiszen ez esetben károsult számára semmiféle előnyt nem jelent, ha hozzájárul a közvetítői eljáráshoz, mert a kifizetett jóvátételt utóbb levonják a sérelemdíj összegéből. A károsultak számára a közvetítői eljárás nem nyújt előnyt, és ez esetben vélhetően úgy fognak dönteni, hogy inkább folytatódjon a büntetőeljárás, szabjanak ki büntetést az eljárás alá vont személyekkel szemben, hiszen így legalább a büntetőjog pónális és preventív hatása érvényesül. A károsultak nem lesznek érdekeltek a közvetítői eljárás lefolytatásában, így pedig alapján fog megváltozni a büntetőeljárások joggyakorlata, mégpedig egyértelműen negatív irányban és a jogalkotó eredeti szándékával ellentétben. A közvetítői eljárás jogintézménye a közlekedési balesetes ügyek kapcsán előreláthatóan teljesen érvényét fogja veszíteni a másodfokú bíróság által osztott joggyakorlat tükrében, mert az a jövőben kizárólag a károkozó vonatkozásában marad előnyös, a károsult szempontjából közömbössé válik.
- [34] A káron szerzés tilalma folytán a kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt. A Ptk. bizonyos esetekben (amelyek köre nincs pontosan meghatározva) lehetőséget biztosít arra, hogy az eljáró bíróság megfelelő indokok mentén a káron szerzés tilalmát is áttörje. A vitatott joggyakorlat általánossá válásával együtt járó, már ismertetett negatív következmények egyértelműen alapot adnak és megfelelő indokul szolgálhatnak a Ptk. 6:522. § (3) bekezdés második fordulatának jelen eljárásban történő alkalmazhatóságára.
- [35] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- [36] A teljes kártérítés elvének sérelméltől illetően előadta, hogy a Kúria Pfv.III.20.316/2021/4. számú ítéletének [15] és Pfv.III.21.757/2016/5. számú ítéletének [13] bekezdése szerint a sérelemdíj összegének csökkentése a közvetítői eljárásban megfizetett jóvátétel összegével nem sérti ezt az elvet, hiszen a perben érvényesített összeg teljes egészében megtérült.
- [37] Álláspontja szerint a felperes tévesen hivatkozott a Ptk. 6:49. §-a szerinti beszámításra, mert a beszámítás nem e szerint értendő. E hivatkozásnak nincs jelentősége, a beszámítás itt ugyanis nem a felek egymással szemben fennálló, lejárt pénzkövetelésére értendő, hanem a jóvátételi összeg beszámítására.
- [38] A felek szerződési szabadságának jogellenes korlátozását illetően rámutatott, hogy a megállapodásban szereplő azon kikötés, miszerint „a fenti összeg jóvátétel, a biztosító által fizetendő

- kártérítésbe nem számít bele, azon felül értendő”, valamint, hogy a „jelen megállapodás nem érinti a biztosító kártérítési kötelezettségét” a kialakult bírói gyakorlat által alá nem támasztott, így felesleges kikötések. A közvetítői eljárásban a károkozó által megfizetett jóvátételt nem lehet figyelmen kívül hagyni (Kúria Pfv.III.20.217/2022/5. számú ítélet [40] pont). Az alperes álláspontja szerint a megállapodásban szereplő kikötések teljes mértékben érvényüket veszítik, mivel azok nem állnak összhangban a Kúria döntéseivel. Mindez azonban nem jelenti a felek szerződési szabadságának jogellenes korlátozását.
- [39] A jóvátétel alperesi biztosított által történő érvényesíthetőségének akadályait illetően is hivatkozott a Kúria Pfv.III.20.217/2022/5. számú ítéletének [40] pontjára. Rámutatott, hogy nem a biztosítottja helyett, hanem mögöttesen van jelen az eljárásban, és az alperes valamint a biztosított által megtérített összegeket együttesen kell figyelembe venni, amit a hivatkozott határozatok is szemléltetnek.
- [40] Alperes szerint a közvetítői eljárás célja az, hogy a felek közötti konfliktust egy megállapodás keretében, mindkét fél számára kedvező módon rendezze, amely egyértelműen előnyös mind a károkozóra, mind pedig a károsultra nézve. A károkozó mentesül a büntetőjogi felelősségre vonás alól, míg a károsult számára a megállapodás általában tényleges, közvetlen anyagi előnyt jelent. A felek megállapodása teljesíti a közvetítői eljárás Bkt. 2. §-ában megjelölt célját, hiszen orvosolja a felek között a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben keletkezett konfliktust, továbbá az mindkét félre nézve kölcsönös előnyökkel jár, így a közvetítői eljárás jogalkotó által meghatározott célja nem sérült.
- [41] A káron szerzés tilalmával összefüggésben hivatkozott a Tatabányai Törvényszék Pf.21.283/2013/6. számú ítéletében írtakra, arra, hogy a „polgári jog kártérítési rendszere alapelveinek tekinthető káron szerzés tilalma folytán a kárból minden esetben le kell vonni a károkozásból eredő esetleges vagyoni előnyöket is. A kártérítésnek a károsult részére teljes jóvátételt kell biztosítania, azonban nem eredményezhet anyagi előnyt a károsult javára, tehát nem lehet függetleníteni a felperes kártérítési igényét az ugyanennek a közlekedési balesetnek a következtében lefolytatott közvetítői eljárás nyomán már megkapott jóvátételtől.”
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [42] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem alapos.
- [43] A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. Az e tárgyban irányadó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmében a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülvizsgálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [Pp. 413. § (1) bekezdés b), c) pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].
- [44] A felülvizsgálati kérelem tárgyává tett 500 000 forintot a károkozó a Bkt. 13. §-ával szabályozott megállapodás alapján fizette meg a felperesnek. A törvény az Európai Unió Tanácsának 2001. március 15-i 2001/220/IB kerethatározata végrehajtása érdekében jött létre. A kerethatározat 9. cikk (2) bekezdése alapján minden tagállam megfelelő intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy ösztönözze az elkövetőt a sértettet megillető megfelelő kártérítés nyújtására. A kerethatározatot a törvény hatálybalépését követően felváltotta az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU irányelve, amely a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szól. Az irányelv 16. cikk (2) bekezdése szerint is a tagállamok ösztönzik az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az elkövetőket az áldozatot megillető megfelelő kártérítés nyújtására készítsék. Egyik európai jogi dokumentum sem szól a sértettet megillető kártérítésen felüli vagyoni juttatás elősegítéséről, a jóvátétel kifejezés nem is szerepel magyar fordításukban.
- [45] A Bkt. általános indokolása a törvény által bevezetett jogintézmény rendeltetését abban jelöli meg, hogy a kárhelyreállító igazságszolgáltatásban az érintettek bevonásával megtörténjen a „bűncselekménnyel okozott kár jóvátétele”. A Bkt. 2. § (1) bekezdése értelmében az eljárás célja a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő írásbeli megállapodás létrejötte. Az e rendelkezéshez fűzött indokolás szerint az eljárás célja akkor teljesül, ha a terhelt és a sértett önként, minden befolyástól mentesen megállapodnak abban, hogy a terhelt hogyan, milyen módon téríti meg a sértettnek okozott kárt, illetve milyen más módon gyakorol jóvátételt. A sértett szempontjai ebben deklaráltan annyiban jelennek meg, hogy a büntető-, illetve a polgári peres eljárásnál gyorsabb, egyszerűbb eljárásban kaphat számára megnyugtató elégtételt, amelynek tényleges kártérítésnek kell lennie. A Bkt. 13. § (1) bekezdése kimondja, hogy a közvetítői eljárásban a megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és a terhelt között a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésében vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében azonos álláspont alakul ki. E § (2) bekezdés a) pontja értelmében a terhelt és a sértett közötti megállapodás egyik fő tartalmi eleme a kár megfizetésének módja és ideje.
- [46] Már nem fenntartott, de ide kapcsolódó indokait illetően a polgári perekben is irányadónak tekinthető a Legfelsőbb Bíróságnak a közvetítői eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések értelmezéséről szóló 3/2007. BK véleménye. Ez tartalmazta, hogy a közvetítői eljárás, illetve az abban született megállapodás büntetőjogi jelentősége a terhelt tevékeny megbánásának megállapíthatósága, amelynek két együttes eleme a közvetítői eljárást megelőző beismerő vallomás és a jóvátétel vállalása, valamint a megállapodás és a jóvátétel megtörténte (III.2. pont). A tevékeny megbánás megállapításának nem feltétele a bűncselekménnyel okozott kár maradéktalan megtérítése. Ebben az

értelemben az eljárás eredményes lehet akkor is, ha az elfogadott, illetve a megtérített kártérítési összeg az elkövetési értéktől (okozott kártól, vagyoni hátránytól stb.) eltér, attól akár alacsonyabb, akár magasabb (IV. pont). Ebből az következik, hogy elvileg nem kizárt az okozott kárt meghaladó mértékű jóvátétel fizetése a terhelt részéről, de ez csakis a közvetítői eljárás keretében történhet. Ha például a megállapodásban a szerződő felek azt rögzítik, hogy a sértett vagyonában bekövetkezett kár pótlására szolgál a jóvátétel összege, miközben a vagyoni kár értéke annál alacsonyabb, a többlet nem követelhető vissza, de értelemszerűen vagyoni kár címén nem támasztható olyan további igény sem, amelyre a jóvátétel összege egyébként fedezetet nyújt.

[47] Az előzőekben felhívott jogi dokumentumokból megállapítható, hogy a jóvátételként fizetett összeg a bűncselekmény sértett által elszenvedett következményeinek, a bűncselekménnyel neki okozott kár enyhítésére vagy reparálására szolgál. Nincs szó arról, hogy az a felülvizsgálati kérelemben írt ún. „plusz előnyt” jelenthetne a sértettnek, és arról sem, hogy az a sértett felé a büntetésként alkalmazható pénzbüntetés átengedése lenne az állam részéről. Mivel a jóvátétel nem a pénzbüntetés helyébe lép, nincs jelentősége annak sem, hogy a felelősségbiztosító szerződéses kötelezettsége kiterjed-e a pénzbüntetésre és a bűnügyi költségre.

[48] A sértettnek nincs rendelkezési joga a büntetőeljárás fölött. A közvetítői eljárás nem azt a célt szolgálja, hogy a sértett eltekintsen a büntető igényétől, mert ilyen igénye – a magánvádas eljárásokat kivéve – nincs. A büntető igény az államot illeti meg. Az eljárás alapvető célja a terhelt tevékeny megbánása. A megbánás tevékeny jellege abban fejeződik ki, hogy jóvátételt nyújt a sértett számára. A sértett oldalán jelentkező előny az, hogy ilyen módon hamarabb, egyszerűbb eljárásban juthat hozzá kártérítési igényéhez vagy annak legalább valamely részéhez (Bkt. 2. §-ához fűzött indokolás). Nem az a cél, hogy a sértett profitáljon a károsodásából. A jogalkotó olyannyira elképzelhetőnek tartotta, hogy a sértetteket ne csak a pénzbeli megtérülés igénye készítse a megállapodás megkötésére, hogy a Bkt. 13. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a jóvátételnek a pénzfizetésen kívüli más – közelebről meg nem határozott – módját is lehetővé tette, ami egyes jogirodalmi álláspontok szerint lehet akár egyszerű bocsánatkérés is vagy például a megrongált dolog megjavítása, a sértett részére nyújtott személyes szolgáltatás, munkavégzés, gondozás is. A jogalkotó alapvetően más, elsősorban nem anyagi alapon nyugvó sértetti megbocsátást feltételez. A károsult anyagi kötelezettségvállalását mint általános jóvátételi formát nem a sértett szerződéskötési akaratának előmozdításához, hanem a terhelt tevékeny megbánásának megállapíthatóságához kívánja meg.

[49] A felek szerződési szabadsága megengedi ugyan, hogy a terhelt a sértettnek a tényleges kárt meghaladó vagyoni szolgáltatást teljesítsen akár jóvátétel címén is, de ez a szabadság nem terjed ki a kötelmen kívül álló személy anyagi terheinek növelésére. Azok a kárelemek, amelyek a közvetítői eljárás eredményeként kötött megállapodásban

nevesítetten túlkompensáltak, értelemszerűen már nem érvényesíthetők egyéb úton. Ha viszont a jóvátétel a tényleges kár kompenzálására csak részben elegendő, a sértett jogosult a többletigénye polgári eljárás keretében való érvényesítésére, de csakis a többlet erejéig és nem azt meghaladó mértékben. Ha a közvetítői eljárásban kötött megállapodás nem terjed ki arra, hogy a fizetendő jóvátétel mely valódi kárelem vagy kárelemek térítésére szolgál, az a teljes – vagyoni és nem vagyoni – kár összegében elszámolandó, közömbös, hogy éppen melyik kártételt csökkenti vele a bíróság. Ez nem értelmezhető a Ptk. 6:49–52. §-ai szerinti beszámításként. A per egészen végigvezethetően a felek, de a bíróságok is tévesen alkalmazták a beszámítás fogalmát. A jogerős ítélet szóhasználata helytelen, nem felel meg a szaknyelvi jelentésnek, a másodfokú bíróság köznyelvi értelemben használta ezt a kifejezést. Olyan költségek károkozó általi megtérítéséről nem lehet szó jóvátétel keretében, amelyeket a felelősségbiztosítója nem hajlandó megtéríteni. A felelősségbiztosítási szerződésen alapuló szolgáltatás mértéke – a szerződés keretösszegén belül – nem a biztosító fizetési hajlandóságának a függvénye, hanem a bekövetkezett kárhoz igazodik. A felperes által hivatkozott, a közvetítői eljárásban eredményeként megkötött megállapodásban szereplő „nem bizonyítható költségek” pedig nemcsak meghatározatlanok, de bizonyítottság hiányában a bíróság számára figyelmen kívül is maradnak, nem léteznek tekintendők.

[50] A másodfokú bíróság tehát nem sértette meg a teljes kártérítés elvét [Ptk. 6:522. § (2) bekezdés] sem. A felperes a nem vagyoni kárát 5 000 000 forintban határozta meg. Ebből az alperes teljesített 2 000 000 forintot, ezért a felperes a perben 3 000 000 forintot érvényesített. Mindkét fokú bíróság a felperes által kért nem vagyoni kár teljes összegét, és az abból az alperes által már térített összeget azonosan határozta meg. A két döntés közötti különbség abban állt, hogy a jogerős ítélet a máshonnan, a károkozótól származó összeget is figyelembe vette, ami megfelelt a Ptk. 6:522. § (3) bekezdésének foglaltaknak. A káron szerzés tilalmának feloldását nem alapozzák meg a felülvizsgálati kérelemben kifejtett indokok.

[51] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv. VI.21.030/2023/4.)

63I. A Pp. 204. § (1) bekezdése lehetővé teszi a keresettől eltérő jogviszonyból eredő, a kereset előkérdésének minősülő vagy a keresettől függő alperesi igény viszontkereset útján való érvényesítését. Az elsőfokú ítélet meghozatala nem szünteti meg a kereset előkérdés jellegét.

II. Ilyen jellegű viszontkereset esetén a Pp. 372. § (1) bekezdését a Pp. 371. §-ával és 204. § (1) bekezdésével együttesen, az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezései elvekre is figyelemmel akként kell értelmezni, hogy a felperesnek az elsőfokú ítélet keresetét elutasító rendelkezésének a megváltoztatására irányuló fellebbezése – a kereset előkérdés jellege miatt – érinti a viszontkereseti

döntést is, ezzel megnyitja az alperesnek azt a jogát, hogy az attól függő viszontkeresetét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést a felperes fellebbezésének alaposága esetére, csatlakozó fellebbezés útján, a másodfokú eljárás tárgyává tegye [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 204. § (1) bek., 358. § (5) bek., 371. § (1) bek., 372. § (1) és (3) bek.].

A felperes keresete és az alperes viszontkeresete

- [1] A felperes keresetében a perbeli ingatlanra 1989. október 30-án kötött adásvételi szerződés hatálytalanságának megállapítását, az alperes tulajdonjoga törlése mellett 1/1 arányú tulajdonjoga – eredeti állapot helyreállítása címén való – bejegyzését, továbbá az ingatlan birtokba adást kérte.
- [2] Az alperes viszontkeresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes az ingatlan tulajdonjogát – jogelődjének a felperessel szembeni közbenső elbirtoklásán keresztül jogutódlással – megszerezte, kérte jogelődje közbenső tulajdonszerzése mellett jogutódlás jogcímén 1/1 arányú tulajdonjoga bejegyzését és a felperes kötelezését ennek az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének türése. E viszontkereseti kérelmével tárgyi keresethalmazatban kérte, hogy a bíróság rendelje el az ingatlanon fennálló beépítési kötelezettségére vonatkozó bejegyzés törlését és kötelezze egyidejűleg a felperest a fenti ingatlan-nyilvántartási bejegyzés mint törlés türése.

Az elsőfokú ítélet

- [3] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét és erre tekintettel az alperesnek a viszontkereseti kérelmei közül azt, amely a perbeli ingatlan tekintetében tulajdonjoga bejegyzésére irányult, elutasította. Helyt adott ugyanakkor a további viszontkereseti kérelemnek elrendelve a beépítési kötelezettségre vonatkozó ingatlan-nyilvántartási bejegyzés törlését.

A felperes fellebbezése és az alperes csatlakozó fellebbezése

- [4] Az elsőfokú ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen kérte annak megváltoztatását: a keresetének helyt adó döntés meghozatalát és a viszontkereset teljes elutasítását. A másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányult.
- [5] Az alperes csatlakozó fellebbezési kérelmében kérte egyrészt az elsőfokú ítélet megváltoztatását akként, hogy a másodfokú bíróság az elsődleges viszontkereseti kérelmének adjon helyt, másrészt az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatását a második viszontkereseti kérelem kapcsán.

A fellebbezéssel támadott határozat

- [6] Az ítéletábra végzésével az alperes csatlakozó fellebbezését a tulajdonjoga megállapítására irányuló viszontkereset elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést támadó részében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 372. § (3) bekezdése alapján visszautasította.
- [7] Indokolása szerint az alperes valódi tárgyialmazatban álló két csatlakozó fellebbezési kérelmet terjesztett elő. Az első csatlakozó

fellebbezési kérelem az elsőfokú ítéletnek az elsődleges viszontkereseti kérelem szerinti megváltoztatására irányult, aminek tekintetében az elsőfokú ítélet elutasító rendelkezését a felperes fellebbezése nem érintette. A csatlakozó fellebbezés a fellebbező ellenfele által igénybe vehető járulékos jellegű perorvoslat abból következően, hogy a Pp. 372. § (1) bekezdése alapján csatlakozó fellebbezéssel az ítéletnek csak az a része támadható, amelyet a fellebbezés érint. A csatlakozó fellebbezés tekintetében tehát nem annak van jelentősége, hogy a fellebbezés a per főtárgyát, a perbeli ingatlan tulajdonjogát érinti, hanem annak, hogy a fellebbezés az elsőfokú ítéletnek mely részét támadja. Bár a kereset és a viszontkereset egymással szoros kapcsolatban áll és az egyik érdemi döntése kihathat a másikra, ezek egymásnak nem megfeleltethetőek, az egyikkel kapcsolatban benyújtott fellebbezés nem jelenti feltétlenül a másíkról szóló döntés megtámadását is. Mivel a felperes fellebbezése az elsőfokú ítéletet csak a kereset elutasító és az alaposnak talált viszontkeresettel érintett részében támadta, ezért az elsődleges viszontkereset elbíráló részében az elsőfokú bíróság ítélete jogerőre emelkedett, így nem támadható csatlakozó fellebbezéssel [BH 2023.70.].

Az alperes fellebbezése és a felperes észrevétele

- [8] A végzés ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítéletábra határozatának hatályon kívül helyezését és az ítéletábrának a csatlakozó fellebbezési kérelme teljes körű érdemi elbírlására utasítását kérte.
- [9] Álláspontja szerint a támadott végzés azért jogszabálysértő, mert az ítéletábra a csatlakozó fellebbezés részbeni visszautasítása kapcsán nem megfelelően értékelt a felperes fellebbezése, valamint az alperes csatlakozó fellebbezése visszautasított részének kapcsolatát, ezért a Pp. 372. § (1) bekezdésében, a 204. § (1) bekezdésében és közvetetten a 123. § (2) bekezdésében, valamint a 128. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltakat megsértve, okszerűtlen mérlegeléssel jutott arra a következtetésre, hogy a csatlakozó fellebbezés visszautasításának van helye.
- [10] Hangsúlyozta, hogy az elsődleges viszontkereseti kérelmét, amelyben tulajdonjoga megállapítását kérte, a Pp. 204. § (1) bekezdésének második mondata alapján terjesztette elő, vagyis az elsődleges viszontkereset elbírlása függ a kereset elbírlásától. A viszontkereset befogadhatóságára tekintettel az alperesnek nem kellett külön eljárást kezdeményeznie, így nem került sor az eljárás felfüggesztésére, de ennek feltételei és szabályozása a csatlakozó fellebbezés megítélése kapcsán értékelést kell, hogy nyerjen, ugyanis a Pp. 123. § (2) bekezdése szerint az elsődleges viszontkereseti kérelem eldöntése függ a kereseti kérelem mint előkérdés elbírlásától. A kereseti kérelem és az elsődleges csatlakozó fellebbezési kérelem függőségi viszonyára tekintettel ezért nem annak van jelentősége, hogy a felperes fellebbezése az ítélet elsődleges viszontkereseti kérelemmel kapcsolatos rendelkezését nem, csak a tárgyi keresethalmazatban álló másodlagos viszontkeresetét támadta, hanem annak, hogy a

felperes fellebbezése bármely részében érinti-e az ítéletnek azt a részét, amelyet a csatlakozó fellebbezés is támad. Abból, hogy a felperes a fellebbezésében a kereseti kérelmének megfelelő tartalommal kéri tulajdonjogának megállapítását, következik az is, hogy ez kiterjed az alperes elbirtokláson alapuló tulajdoni igényére. Utalt arra is, hogy részére az önálló fellebbezés lehetősége tartalmi szempontból nem nyílt meg, az alperes ugyanis önálló fellebbezésében nem tudna olyan anyagi, illetve eljárásjogi jogszabálysértést megjelölni, amely alappal cáfolná meg azt a jogi tény, hogy saját ingatlant nem lehet elbirtokolni. A függőségi viszonyra tekintettel ezért az alperesnek a felperesi fellebbezésre figyelemmel nyílt meg a lehetősége arra, hogy az elbirtoklással kapcsolatos viszontkereseti igényét a felperesi igény elbírálása mellett és annak függvényében – csatlakozó fellebbezés útján – szintén a másodfokú eljárás tárgyává tegye.

- [11] A felperes a fellebbezésre tett észrevételében az ítéletábra végzésének helybenhagyását kérte, annak jogi indokolását és érvelését mindenben osztotta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [12] Az alperes fellebbezése alapos.
- [13] A felperes ítélet elleni fellebbezéséhez csatlakozó alperesi fellebbezés elbírálása során a másodfokú bíróság az alperes tulajdonjoga megállapítására irányuló viszontkeresetet elutasító elsőfokú ítélet rendelkezését támadó csatlakozó fellebbezési kérelmét a Pp. 372. § (1) bekezdése szerinti feltételek – amely szerint a csatlakozó fellebbezéssel az ítéletnek csak az a része támadható, amelyet a fellebbezés érint – hiányára hivatkozással visszautasította. A Kúria az ítéletábra jogi álláspontját az alábbiakra tekintettel nem osztja.
- [14] A csatlakozó fellebbezés megengedhetősége elbírálásához a viszontkereset előterjeszthetőségének és a feleket megillető fellebbezési jognak a vizsgálata is szükséges.
- [15] A Pp. hatályba lépését megelőzően a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 147. § (1) bekezdése alapján viszontkeresettel – a beszámításra alkalmas követelések kivételével – a keresettel nem azonos vagy azzal nem összefüggő jogviszonyból eredő igény nem volt érvényesíthető. Azonos vagy összefüggő jogviszonyból eredő igény esetén is kizárt volt viszontkereset előterjesztése, ha az a kereset alapossága esetén kialakuló jogi helyzethez igazodva került előterjesztésre (5/2013. Polgári jogegységi határozat indokolása III/3. pont). Az ilyen igény tehát kizárólag egy másik perben volt érvényesíthető.
- [16] A Pp. 204. § (1) bekezdés utolsó fordulata ezzel szemben kifejezetten lehetővé teszi a keresettől eltérő jogviszonyból eredő, a kereset előkérdésének tekinthető vagy a keresettől függő alperesi igény viszontkereset útján való érvényesítését, amikor kimondja, hogy más jogviszonyból eredő jog iránt akkor terjeszthető elő viszontkereset, ha a kereset tekintetében a per eldöntése függ a viszontkereset elbírálásától vagy a viszontkereset eldöntése függ a kereset elbírálásától.
- [17] Jelen perben az alperes viszontkeresete a Pp. 204. § (1) bekezdésének hivatkozott rendelkezése szerinti

viszontkeresetnek minősül, az ugyanis más jogviszonyból ered és annak alapossága attól függ, hogy a bíróság a felperes keresetének helyt ad-e, hiszen ez esetben a perbeli ingatlan ingatlan-nyilvántartás szerinti tulajdonosa a felperes lenne és így az alperes kérheti vele szemben tulajdonjoga megállapítását. Ezzel szemben, a kereset elutasítása esetén az első viszontkereset nyilvánvalóan alaptalan, hiszen az alperes a saját tulajdonát elbirtoklás útján nem szerezheti meg.

- [18] A felperes keresete és az ilyen jellegű alperesi viszontkereset egy eljárásban való elbírálása lehetővé teszi a bíróság számára, hogy egy perben bírálja el a keresetet/viszontkeresetet és annak előkérdését és így azokól egyszerre, egy ítéletben hozzon döntést. Ennek folytán a viszontkereset előterjesztésének a Pp. 204. § (1) bekezdése hivatkozott mondata szerinti feltétele egy olyan sajátos eljárásjogi helyzetet generál, amelyre az egész eljárás során figyelemmel kell lenni és amelyet értékelni kell, hiszen az ilyen típusú viszontkereset előterjesztésének a jogszabályi megengedése sem változtat azon, hogy a bíróság kizárólag az előkérdés, azaz a keresetről/viszontkeresetről való döntést követően, annak következményeként hozza meg döntését az ettől függő viszontkeresetről vagy keresetről. Nem kezelhető tehát akként az ilyen igényérvényesítés, mintha a keresetben és a viszontkeresetben érvényesített igények önállóan elbírálhatóak lennének, azaz az előkérdésben való döntés nélkül is módja lenne a bíróságnak a viszontkereset vagy a kereset elbírálására.
- [19] Mindez egyben azt is jelenti, hogy ilyen típusú viszontkereset esetén, amennyiben a bíróság – mint ahogy jelen perben is – az ítéletében az előkérdésnek minősülő keresetet és ennek folytán a viszontkeresetet is elutasítja, az alperesnek formálisan ugyan megnyílik az ítélettel szembeni fellebbezési joga, valójában Pp. 371. § (1) bekezdés b)–d) pontja alapján az elsőfokú döntéssel szemben fellebbezést nem tud előterjeszteni, mert a felperesi fellebbezés eredményességétől függő fellebbezés előterjesztésére nincs mód, ennek hiányában pedig fellebbezésében lényegében az ellenkérelmében foglalt tény- és jogállításait cáfoló érvelést és kérelmet kellene előterjesztenie, hiszen viszontkereseti kérelmének a kereset alaptalansága miatti elutasítása az érdekeit nem sérti. Tekintettel arra, hogy a viszontkeresetnek helyt adó döntés feltétele a kereset alapossága, a viszontkeresetet elutasító döntés elleni fellebbezés előterjesztése lényegében az alperes jogi érveit osztó, általa kért döntést tartalmazó ítélet megváltoztatása, illetve hatályon kívül helyezése iránti kérelem előterjesztésére, azt alátámasztó anyagi jogi vagy eljárási jogszabálysértés megjelölésére kényszerítené az alperest, amely nyilvánvalóan nem lehetett a jogalkotó célja.
- [20] A felperes elsődleges fellebbezési kérelmének petitum része valóban csak az elsőfokú ítélet keresetet elutasító rendelkezését érintette, értelemszerűen ő sem kérte az alperes elutasított viszontkeresetének helyt adó döntés meghozatalát vagy annak hatályon kívül helyezését, a fellebbezés tartalma azonban kihat a tőle függő viszonyban lévő első viszontkeresetre is, hiszen az elsőfokú ítélet

meghozatala sem szüntette meg a kereset előkérdés jellegét. Mindebből következően a jogszabályi rendelkezések Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 28. cikk szerinti értelmezése mellett nem juthat a bíróság más következtetésre, mint arra, hogy a jogalkotó célja arra irányult, a keresetet érintő fellebbezés folytán az attól függő viszontkeresetről hozott elsőfokú döntés sem emelkedik jogerőre, mert a fellebbezés folytán nincs végleges döntés a viszontkereset előkérdéséről és így a viszontkeresetről sem. Ezen értelmezés mellett nem sérül a Pp. 358. § (5) bekezdése és az eltérő tényállásra tekintettel a Kúria Pf.I.24.933/2022/2. számú (közvetéve: BH 2023.70) eseti határozatától jogkérdésben való eltérés sem állapítható meg.

- [21] A Pp. 372. § (1) bekezdését tehát a Pp. 371. §-ával és 204. § (1) bekezdésével együttesen, az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési elvekre is figyelemmel akként kell értelmezni, hogy a felperesnek az elsőfokú ítélet keresetét elutasító rendelkezésének a megváltoztatására irányuló fellebbezése – a kereset előkérdési jellege miatt – érinti a viszontkereseti döntést is és ezzel megnyitja az alperes jogát, hogy az attól függő viszontkeresetét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést a felperes fellebbezésének alapossága esetére – csatlakozó fellebbezés útján – a másodfokú eljárás tárgyává tegye. Ettől eltérő értelmezés ahhoz vezetne, hogy az alperes Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslati joga sérül, mert a viszontkeresete előkérdését képező keresetet számára kedvezőtlenül eldöntő, így lényegében a viszontkereseti igény alaposságát is eredményezhető másodfokú döntés esetén a viszontkeresetét elutasító döntés elleni jogorvoslati joga kizárt. Tévedett ezért az ítélőtábla akkor, amikor a Pp. 372. § (1) bekezdésére figyelemmel az alperes csatlakozó fellebbezését a megjelölt részében visszautasította.
- [22] A kifejtettekre tekintettel a Kúria az ítélőtábla végzését a Pp. 389. § útján alkalmazott 381. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és utasította, hogy az alperes csatlakozó fellebbezését teljes terjedelemben érdemben bírálja el.

(Kúria Pf.V.24.747/2023/2.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

64 Az ügy érdemére kiható jogszabálysértést jelent, ha a másodfokú bíróság bár nem minősíti okszerűtlennek az elsőfokú bíróság által foganatosított bizonyítás eredményét, ennek ellenére lényeges kérdésben módosítja és a megállapított tényekből az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést von le, a megállapított tényeket másként minősíti [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 346. § (4) és (5) bek., 369. § (3) bek. a) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó között 2019. január 7-én vállalkozási keretszerződést jött létre. Ennek 1. pontja szerint az alperes vállalta, hogy elvégzi a felperes telephelyén telepített technológiai berendezéseknek előre tervezett megelőző karbantartási, valamint az előre nem tervezhető meghibásodásból adódó javítási munkálatait. A felperes részéről kapcsolattartásra F. P. volt jogosult. A 2. pont értelmében a felek megállapodtak abban, hogy a felperes az előre tervezett munkákat 48 órával a munkavégzést megelőzően írásban megrendeli az alperestől, aki e munkákat a felperes által kért időben és létszámmal a felperes telephelyén köteles elvégezni. A meghibásodásból vagy üzemzavarból eredő javítási munkát a felperes jelzését követő 24 órán belül az alperes köteles volt megkezdeni. A 3. pont alapján a gépek karbantartásához, javításához, amennyiben a felperes kéri, akkor az alperes a tartalék alkatrészeket legyártja vagy beszerzi a felperessel egyeztetve. A 4. pont szerint a felek megállapodtak abban, hogy a felperes a szerződés keretében elvégzett munkák díjaként munkanaponként 4 500 forint/fő/óradíjat és 10 000 forint egyszeri kiszállási díjat, a munkaszüneti és ünnepnapon munkavégzéskor 5 500 forint/fő/óradíjat és 10 000 forint egyszeri kiszállási díjat köteles az alperesnek megfizetni, azzal, hogy az előre nem tervezhető meghibásodásból eredő javítási munkák díját a felek 20%-os felárral számolják. A díjak nem tartalmazzák az áfát. Az 5. pont értelmében az elvégzett munkák ellenértékét a felperes köteles az alperes által kiállított számla alapján, a számla kézhezvételét követő tizenöt napon belül az alperes bankszámlájára átutalni azzal, hogy fizetési késedelem esetén a felek a törvényes késedelmi kamat kétszeres összegét kötik ki. A szerződést a felek határozatlan időre kötötték, és mindkét fél jogosult volt írásban harminc napos felmondási idővel a következő hónap utolsó napjára felmondani.
- [2] A keretszerződés alapján a felperes 2019. február 1. és 2020. május 18. között egyedi megrendeléseket adott az alperesnek karbantartási munkálatok elvégzésére. A megrendelések folyamata ténylegesen eltért a keretszerződésben meghatározottaktól: az alperes elvégezte az adott karbantartási munkát, a saját nyilvántartása alapján erről munkalapot állított ki (hány fő és milyen munkát végzett el), az alperes árajánlatot küldött a felperesnek, ami tartalmazta az elvégzett munkáknak az alperes által meghatározott idejét és díját. Ezt követően a felperes kapcsolattartója megírta a megrendelést az alperes által megküldött árajánlatban foglaltakkal megegyezően, majd az alperes megküldte a felperesnek a munkákról kiállított számlát, mellékelte az alperes munkavállalói által kitöltött munkalapot, amit a felperes kapcsolattartója leigazolt, és továbbította a számlákat kifizetés céljából a felperes pénzügyi osztályához.
- [3] Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az alperes munkavállalói a keretszerződés alapján ténylegesen 278 alkalommal összesen 3618 órát töltöttek munkavégzéssel a felperes telephelyén, erre figyelemmel az alperest a keretszerződés alapján az általa végzett munkáért, valamint az általa szállított alkatrészekért ténylegesen 21 936 544 forint vállalkozói díj illette meg.
- [4] A felperes 2020. májusában belső vizsgálatot folytatott le, ennek során összevetette az alperes által elszámolt és kiszámlázott munkaórák számát az alperes munkavállalóinak a felperes telephelyére történő belépését és ott tartózkodását rögzítő portanyilvántartással, és a belső vizsgálata kimutatta, hogy a kiszámlázott órák száma minden egyes alkalommal meghaladta a felperes nyilvántartása szerinti ténylegesen teljesített órák számát.
- [5] Az alperes a 2019. február 1. és 2020. március 31. között kiállított számlákon összesen nettó 10 066 000 forint összeget a vállalkozási keretszerződést meghaladóan, ténylegesen el nem végzett munkáért számlázott ki.
- [6] A felperes nem fizetett meg az alperesnek az alperes által 2020. március 19. és 2020. május 18. között kiállított számlák alapján nettó 5 628 550 forint+áfa, összesen 7 148 250 forintot.
- [7] Az alperes a 2020. április 14. és 2020. május 18. között kiállított számlákon nettó 1 472 000 forint összeget a vállalkozási keretszerződést meghaladóan, ténylegesen el nem végzett munkáért számlázott ki.
- [8] A felperes az elvégzett munkáért kiszámlázott nettó 4 156 550 forintot beszámította az alperessel szemben fennálló nettó 10 066 000 forint összegű követelésébe, amiről az alperest 2020. július 17-i iratában tájékoztatta, egyúttal felszólította az alperest 5 909 450 forint tartozás tizenöt napon belül történő megfizetésére. Az alperes 2020. július 21-én kelt válasziratában vitatta a túlszámlázás tényét, nem tett eleget a fizetési felszólításban foglaltaknak, egyúttal felszólította a felperest a kiszámlázott 5 628 550 forint megfizetésére.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [9] A felperes pontosított kereseti kérelmében az alperes kötelezését kérte 5 909 450 forint+áfa, azaz bruttó 7 505 002 forint, ennek 2020. július 10-től a kifizetés napjáig járó a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:48. § (1) és 6:155. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata és 40 euró behajtási költségátalány megfizetésére. Kereseti kérelme jogalapjaként a Ptk. 6:579. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [10] Előadta, hogy a kapcsolattartóként működő munkavállalója távozásával összefüggésben lefolytatott belső vizsgálat eredményeként egyértelművé vált, hogy az alperes munkavállalóinak a felperes telephelyére történő belépését és ott tartózkodását rögzítő portanyilvántartás és az alperes által elszámolt, kiszámlázott munkaórák száma összevetése alapján 2019. február és 2020. március közötti időszakban nettó 10 066 000 forinttal többet fizetett az alperesnek. Az alperes túlárazással számlázta ki a tevékenységét, a felperes a többletként megfizetett összeget kérte visszatéríteni azzal, hogy abba beszámította az alperes felé fennálló visszatartott tartozását.
- [11] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [12] Vitatta, hogy több munkaórát számlázott ki, mint amennyit valóban teljesített. Állította, szerződészerűen teljesített, nem gazdagodott a felperes rovására. Vitatta a felperes belső vizsgálatának hitelességét és bizonyító erejét, mivel az csupán a felperes véleményét tükrözi. Tagadta a portanyilvántartás bizonyító erejét. A jogalap nélküli gazdagodásra alapított követelést értelmezhetetlennek minősítette a felek közötti szerződéses kapcsolat miatt.
- [13] Az ellenkérelmével egyidejűleg előterjesztett, felhívásra pontosított viszontkeresetében kérte a felperest kötelezését 514 985 forint, ennek 2020. május 1., 650 875 forint, ennek 2020. május 1., 220 980 forint, ennek 2020. május 1., 472 440 forint, ennek 2020. május 1., 520 700 forint, ennek 2020. május 1., 906 780 forint, ennek 2020. május 1., 1 130 999 forint, ennek 2020. június 7., 116 840 forint, ennek 2020. június 6., 416 560 forint, ennek 2020. június 6., 769 620 forint, ennek 2020. június 6., 769 620 forint, ennek 2020. június 7., 657 860 forint, ennek 2020. június 7. napjától a kifizetés napjáig járó a Ptk. 6:48. § (1) és a 6:155. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata megfizetésére a vállalkozási szerződés alapján teljesített karbantartási munkálatok ki nem egyenlített ellenértéke címén. Hivatkozott arra, a felperes a munkalapokon írásbeli nyilatkozattal elismerte, hogy az alperes hány munkaórában milyen munkát végzett el, ő ennek alapján számlázta ki a vállalkozási díjat.
- [14] A felperes a viszontkereset elutasítását kérte 4 156 550 forint összegben figyelemmel arra, hogy az alperes követelését ezen összeg erejéig beszámította, így az alperes követelése a Ptk. 6:49. § (2) bekezdése alapján megszűnt. Kérte továbbá 1 472 000 forint erejéig az alperes viszontkeresetének elutasítását, mivel nem gazdagodott ezen összeggel a Ptk. 6:579. § (1) bekezdése értelmében jogalap nélkül.
- [15] Hangsúlyozta, hogy keresetének tárgya kizárólag az, hogy az alperes által ténylegesen elvégzett munkaórák száma azonos-e az általa az alperesnek kifizetett munkaórák számával. Amennyiben több munkaórára teljesített kifizetést, mint amennyit az alperes tényleges munkával töltött, az alperes a különbözet összegével jogalap nélkül gazdagodott.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [16] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest 7 505 002 forint és késedelmi kamatai, valamint 13 855 forint behajtási költségátalány megfizetésére. Az alperes viszontkeresetét elutasította.
- [17] Rögzítette, hogy a jogalap nélküli gazdagodás leggyakoribb esete a tartozatlan fizetés, túlfizetés, azaz ha valamelyik fél a szerződés kereteit meghaladó vagyoni szolgáltatást-ellenszolgáltatást teljesít anélkül, hogy azt szerződés módosításnak lehetne tekinteni. Ilyen esetben a vagyoni előnynek, illetve a visszakövetelésének jogcíme nem a szerződés, hanem a jogalap nélküli gazdagodás, ugyanis szerződéses jogviszonyban is jogalap nélküli vagyoneltolódást okozhat az alaptalan számlázásra történő túlfizetés vagy a jogi személy alkalmazottjának jogellenes magatartása folytán történő teljesítés (Kúria Pfv.IX.20.324/2007/5., Győri Ítélet Gy.I.20.050/2015/4.).
- [18] Az elsőfokú eljárásban a felek által az nem volt vitatott, hogy a felperes fizetési kötelezettségét, annak terjedelmét a felek által megkötött vállalkozási keretszerződésben foglaltak, illetőleg az ennek alapján ténylegesen elvégzett alperesi teljesítés határozza meg. A felek a vállalkozási keretszerződésben óradíj alapú elszámolásban állapodtak meg (szerződés 4. pont).
- [19] A felperes állítása az volt, hogy a telephelyén ténylegesen karbantartási munkák elvégzésével töltött időt meghaladó óradíjat számlázott ki az alperes összesen nettó 10 066 000 forint, valamint további nettó 1 472 000 forint összegben. Ennek bizonyítása a felperest terhelte.
- [20] Az elsőfokú bíróság tanúként hallgatta meg a B Kft. ügyvezetőjét és a portaszolgálat biztonsági őrét. E két tanú egybehangzó és következetes nyilatkozatát a tényállás megállapításának alapjául elfogadta, akiket az alperes állításával ellentétben nem tekintett elfogultnak, hiszen semmilyen érdekük nem fűződött ahhoz, hogy a portanyilvántartás adatait, azaz a felperes munkavállalóinak, az egyéb külsős alkalmazottaknak, továbbá a vendégeknek a felperes telephelyére történő ki- és belépését a valóságtól eltérően rögzítsék. Továbbá a B. Kft. és a felperes által a kamerafelvételek alapján szűrőpróbaszerűen végzett ellenőrzések miatt ahhoz fűződött érdekük, hogy a portanyilvántartást pontosan vezessék, a tényleges be- és kilépési időpontokat megfelelően rögzítsék. E tanúk egyezően számoltak be arról, hogy a személyi bejárón a felperes munkavállalói saját kártyájukkal léphettek be a felperes telephelyére, illetőleg távozhattak onnan, a külsős munkavállalók és a vendégek részére a portaszolgálaton dolgozó biztonsági őr nyitotta ki kártyájával a forgóvilág kaput, illetőleg a saját kártyájával engedte ki a külsős munkavállalókat és a vendégeket, továbbá a

- ki- és belépés pontos időpontját minden esetben dokumentálták a nyilvántartásban. A biztonsági őrok nyitották a gépjárművel érkező külsős munkavállalók részére a teherbejáró sorompóját, illetve az alvállalkozók ügyvezetői és egyéb vendégek részére a vendégparkoló kapuját. Az alvállalkozó alkalmazottai, ha gépjárművel érkeztek, minden egyes alkalommal rögzítették a gépjárműben tartózkodó személyek nevét, a pontos ki- és belépési időpontokat. A portaszolgáltatnak főszabályként előzetesen le lett adva, hogy mely alvállalkozó részéről melyik alkalmazott és milyen típusú munkavégzés céljából érkezik a felpereshez. Az alperesi cégtől Sz. K. és M. L. járt a felperes telephelyére rendszeren karbantartási munkálatok elvégzésére.
- [21] Tanúként hallgatta ki továbbá az elsőfokú bíróság az alperes munkavállalóit, akik állítása szerint a felperes telephelyén karbantartási munkálatokat végeztek. M. G., D. G. és P. Sz. (az alperes ügyvezetőjének gyermeke) tanúvallomása alapján nem látta megállapíthatónak, hogy ők rendszeresen végeztek munkát a felperesnél, a nyilatkozatuk nem alkalmas a portanyilvántartásban foglalt adatok cáfolására.
- [22] Az elsőfokú bíróság az alperes és a felperes részben egyező előadása, valamint G. A. és M. G. tanúk nyilatkozatainak, valamint a becsatolt okirati bizonyítékoknak – árajánlatok, az árajánlatokkal megegyező formátumú munkalapok, a megrendelők és számlák – egybevetése alapján megállapította, hogy a megrendelések folyamata ténylegesen a keretszerződésben meghatározottaktól eltérő volt: az alperes elvégezte az adott karbantartási munkát, ezt követően az alperes árajánlatot küldött a felperesnek, ami tartalmazta az elvégzett munkáknak az alperes által meghatározott idejét és díját, majd a felperes kapcsolattartója a megrendelést megírta az alperes által megküldött árajánlatban foglaltakkal megegyezően, az alperes megküldte a felperes részére a munkákról kiállított számlát, és a számlához mellékelte az alperes munkavállalói által kitöltött munkalapot, amit a felperes kapcsolattartója leigazolt, és továbbította a számlákat kifizetés céljából a felperes pénzügyi osztályához.
- [23] Az alperes bírói felhívásra csatolta a 18/A/1. számú táblázatot, ami a saját nyilvántartása alapján készült, és azt tartalmazta, hogy mikor, hány alkalommal nem lettek regisztrálva a karbantartók, illetőleg azokat az alkalmakat, amikor több karbantartó helyett csak egyet regisztráltak. A táblázat tartalmazta azt is, hogy a beosztás szerint melyik munkavállaló végzett munkát a felperesnél. E táblázatban foglalt tartalma azonban nem egyezett meg az alperes által kiállított, a felperes kapcsolattartója által leigazolt munkalapok tartalmával. Az alperes ügyvezetője az ellentmondást akként próbálta feloldani, hogy a táblázatban nem tüntették fel az alkalmi munkavállalók neveit. Később azt állította, hogy csak vasárnapokon alkalmazott alkalmi munkavállalókat, hétköznapokon főállású munkavállalói mentek a felperes telephelyére munkavégzés céljából, és azért nem lett a nevük teljeskörűen feltüntetve a táblázatban, mivel nem voltak előzetesen beosztva a felperesnél munkavégzésre. Az alperes 24. sorszámú újabb táblázatot csatolt, amely állítása szerint teljeskörűen tartalmazta a perbeli időszakban a felperesnél munkát végző munkavállalók nevét, e táblázat több ponton eltért az általa 18. sorszám alatt csatolt táblázattól. Az elsőfokú bíróság nem fogadta el a 24. sorszámú táblázatban foglalt tartalmát a tényállás megállapításának alapjául a táblázatok tartalma közötti ellentmondások, továbbá az alperes által indítványozott tanúknak az alperes által csatolt táblázatban foglaltakkal ellentétes nyilatkozatai miatt.
- [24] Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás adatainak egybevetése és mérlegelése alapján a portaszolgálat nyilvántartásában szereplő óraszámokat fogadta el hitelesnek a munkalapokon szereplő óraszámokkal szemben. Megállapította, hogy az alperes alkalmazottai ténylegesen 278 alkalommal összesen 3618 órát töltöttek munkavégzéssel a felperes telephelyén, amelyre tekintettel az alperest a keretszerződés alapján az általa végzett munkáért, valamint az általa szállított alkatrészekért ténylegesen 21 936 544 forint vállalkozói díj illette meg. Az alperes ugyanakkor összesen 316 alkalom mellett 5794 óra munkavégzésről, valamint az általa szállított alkatrészek értékéről állított ki összesen 33 468 544 forint összegben számlát, vagyis 2019. február 1. és 2020. március 31. közötti időszakban kiállított számlákon összesen nettó 10 066 000 forint összeget, illetőleg 2020. április 14. és 2020. május 18. közötti időszakban kiállított számlákon nettó 1 472 000 forint összeget a vállalkozási keretszerződést meghaladóan, ténylegesen el nem végzett munkáért számlázott ki. A felperes a 2020. április 14. és 2020. május 18. között kiállított számlákat nem fizette meg az alperesnek. Mindezekre tekintettel az alperes ténylegesen 10 066 000 forint vagyoni előnyhöz jutott a felperes rovására.
- [25] Az óradíj alapú elszámolásnál a munkavégzéssel nem töltött órák után történő számla kiállítása a vállalkozási szerződés kereteit meghaladó túlszámlázásnak minősül, a felperes ezen számlák kifizetésével a szerződés kereteit meghaladó vagyoni ellenszolgáltatást nyújtott anélkül, hogy azt szerződésmódosításnak lehetne tekinteni, az alperesnél realizálódott vagyoni előny visszakövetelésének jogcíme így nem a szerződésen alapul, hanem a megfelelő jogcím a jogalap nélküli gazdagodás.
- [26] Az elsőfokú bíróság a vizontkereset tárgyában kifejtette, a felek között nem volt vitatott, hogy vállalkozási szerződést kötöttek, a felperes nem fizetett az alperes által nagyobb részben a vállalkozási keretszerződés alapján végzett munkáért 2020. március 19. és 2020. május 18. között kiállított számlák alapján nettó 5 628 550 forint+áfa, összesen 7 148 250 forintot.
- [27] A felperes a vizontkereset elutasítását egyrészt azért kérte, mert az alperes a 2020. április 14. és 2020. május 18. között kiállított számlákon nettó 1 472 000 forintot a vállalkozási keretszerződést meghaladóan, ténylegesen el nem végzett munkáért számlázott ki. Az elsőfokú bíróság megalapozottnak találta ezt a kifogást. Másrészt a felperes az alperes által elvégzett munkáért kiszámlázott nettó

- 4 156 550 forintot beszámította [Ptk. 6:49. § (1), (2) bekezdés] az alperessel szemben fennálló nettó 10 066 000 forint összegű követelésébe, amelyről az alperest 2020. július 17-én kelt iratában tájékoztatta.
- [28] A felperesnek jogalap nélküli gazdagodás címén az alperessel szemben fennálló nettó 10 066 000 forintos követelése 2020. augusztus 5-én, a fizetési felszólításban meghatározott időtartam elteltét követően lejárt, az alperessel szemben fennálló pénzkövetelését beszámíthatta az alperes felé fennálló tartozásába, ezzel nettó 4 156 550 forint összegű pénztartozása 2020. augusztus 5. napjától kezdődő hatállyal megszűnt.
- [29] Az ítélet ellen az alperes fellebbezett.
- [30] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. Kötelezte a felperest az alperes javára tizenöt napon belül mindösszesen 514 985 forint, ennek 2020. május 1., 650 875 forint, ennek 2020. május 1., 220 980 forint, ennek 2020. május 1., 472 440 forint, ennek 2020. május 1., 520 700 forint, ennek 2020. május 1., 906 780 forint, ennek 2020. május 1., 1 130 999 forint, ennek 2020. június 7., 116 840 forint, ennek 2020. június 6., 416 560 forint, ennek 2020. június 6., 769 620 forint, ennek 2020. június 6., 769 620 forint, ennek 2020. június 7., 657 860 forint, ennek 2020. június 7. napjától a megfizetés napjáig terjedő időtartamra a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8 százalékponttal növelt mértékű késedelmi kamata megfizetésére. A keresetet elutasította.
- [31] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást teljeskörűen lefolytatta, a tényállást nagyrészt helyesen állapította meg, azonban az abból levont jogi következtetéseivel nem értett egyet.
- [32] A Pp. 380. § c) pontja szerinti hatályon kívül helyezésre nem látott okot, mivel az alperes nem adott elő olyan orvosolhatatlan formai hiányosságot, ami miatt érdemi felülbírálatra alkalmatlan az elsőfokú ítélet. Az ítélet hatályon kívül helyezésének a Pp. 381. §-a alapján sincs helye, az elsőfokú bíróság nem követett el eljárási szabálysértést.
- [33] Az elsőfokú bíróság által megállapított, és az általa is elfogadott tényállás körében a másodfokú bíróság azt tartotta lényeges körülménynek, hogy a felek között szerződéses kapcsolat állt fent, amelynek tartalmát a keretszerződés, illetve a felek gyakorlata rendezte. Nem volt vitatott az elszámolás módja, a munkák megrendelésének folyamata, az, hogy azt a felperes részéről munkavállalója, a kapcsolattartó igazolta le. A felperes alappal nem hivatkozhat arra, hogy a volt munkavállaló nyilatkozatait nem lehet a felperes nyilatkozatának betudni, hogy a munkavállalójának nyilatkozatait nem ismeri el sajátjaként.
- [34] A felek megállapodása szerint a munkalapok kitöltése megtörtént. Sem a felek szerződésében, sem bármilyen megbeszélésen az alperes figyelmét nem hívták fel arra, hogy a portanyilvántartásnak, mint egy a szerződésben nem szereplő fél által vezetett nyilvántartásnak az adatai jelentősek lennének a szerződés teljesítése kapcsán. A jogerős ítélet szerint utólag nem tehető a felek szerződésének részévé, illetve a felek elszámolásának feltételévé a portanyilvántartás adatainak való megfelelés, hiszen ez egy olyan utólagos körülmény, amelyet a felek szerződése nem tartalmazott, és az alperes sem tudhatta, hogy ennek bármilyen jelentősége van. Éppen ezért a másodfokú bíróság annak sem tulajdonított perdöntő jelentőséget, hogy alperes nyilvántartásai között ellentét van, valamint az alperes munkavállalói vagy a volt munkavállalók tanúvallomása, illetve a nyilvántartás nem fedi egymást teljes egészében, hiszen korábbi időszakra kellett volna emlékezni nagy részletességgel. Az alperesnek nem volt olyan szerződéses kötelezettsége, hogy pontos nyilvántartást vezessen az elvégzett munkákról, hiszen a felek szerződése, illetve a köztük kialakult gyakorlat ezt pontosan rendezte. A felperes a szerződés hatályban léte alatt egyszer sem vitatta a munkalapok tartalmát, a fizetéseket teljesítette, a számlákat befogadta, így az alperesnek sem kellett arra gondolnia, hogy alaposabb munkavállalói nyilvántartást kellene vezetnie.
- [35] A kereset és a viszontkereset összecszerúsége körében a felek között nem volt vita, mindkét fél egyezően nyilatkozott, hogy a munkalapok alapján az alperes által állított összegű vállalkozói díj járna, míg a portanyilvántartás adatait figyelembe véve a felperes által állított összecszerúség az alapos. Mivel a másodfokú bíróság a munkalapok tartalma alapján határozta meg a felek közötti elszámolást, az elsőfokú ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján teljes egészében megváltoztatta, helyt adott az alperes viszontkeresetének, így azzal szemben a felperes beszámítási kifogása, ami ugyanazon ténybeli alapon nyugodott mint az ellenkérelme, nem lehetett alapos.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [36] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [37] Megsértett jogszabályi rendelkezésként a Pp. 346. § (4), (5) bekezdését, 364. §-át, 386. § (1) bekezdését, 369. § (3) bekezdés a) pontját, 279. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [38] Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben rögzített tényállással – egy rendelkezést kivéve – egyetértett. Az eltérés a következő megállapítást érintette „[a]z alperes munkavállalói a keretszerződés alapján ténylegesen 278 alkalommal összesen 3618 órát töltöttek munkavégzéssel a felperes telephelyén”. Ezzel szemben a jogerős ítélet szerint „[a]z alperes munkavállalói a keretszerződés alapján ténylegesen 316 alkalommal összesen 5794 órát töltöttek munkavégzéssel a felperes telephelyén.” Ezzel a megállapítással ugyanakkor a másodfokú bíróság önmagának ellentmondóan foglalt állást, és nem utalt arra, hogy okszerűtlen lenne az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás, és emiatt az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megváltoztatása szükséges. Ezért a tényállás másodfokú bíróság általi indokolás nélküli megváltoztatása jogszabálysértő volt.
- [39] Állította, hogy a 2020. május–júniusban lefolytatott belső vizsgálat derített fényt arra, hogy az alperes

- által kiszámlázott órák száma meghaladta a felperesi nyilvántartások szerinti ténylegesen teljesített órák számát. 2019. február és 2020. március közötti időszakban összesen nettó 10 066 000 forinttal fizetett többet a felperes az alperesnek azon összeghez képest, amely a portanyilvántartást szerint valóban járt volna. A belső vizsgálat során felderített túlszámlázási gyakorlatra tekintettel a nettó 5 628 550 forint számlaösszeg megfizetését visszatartotta. A jogosan kiszámlázott nettó 4 156 550 forintot pedig beszámította az alperes felé fennálló követelésébe.
- [40] Hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság eljárásával ellentétben nemhogy részletes levezetést nem végzett arra vonatkozóan, miért jutott a tényállás megváltoztatásának szükségességéhez, de még csak említést sem tett annak megváltoztatásáról. A felperes kereseti kérelmében foglaltakkal nem foglalkozott, nem vizsgálta a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó körülményeket, kizárólag a felek közötti szerződéses viszonyt vizsgálta, annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság részletesen levezette, a kúriai gyakorlatra is hivatkozva bemutatta, hogy a túlfizetés a szerződés keretén túllép, ebből következően az alperesnél keletkezett előny tekintetében irreleváns a felek közötti szerződés.
- [41] Érvelése szerint a másodfokú bíróság félreértelmezte a felek jogvitáját, a kereseti kérelmet teljes egészében figyelmen kívül hagyta. Annak vizsgálata helyett, hogy a ténylegesen elvégzett munkaórák lettek-e kiszámlázva, vagy pedig túlszámlázás történt, kizárólag a felek közötti elszámolási folyamatot elemezte.
- [42] A jogerős ítélet megsértette a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését, a 364. §-át és a 386. § (1) bekezdését, mivel az ítélete indokolásában nem tér ki a kereset elutasítására, kizárólag az alperes viszontkeresetét vizsgálta. A jogerős ítélet indokolásában meg sem említi a jogalap nélküli gazdagodást, vagyis a felperes kereseti kérelmének elutasítását megalapozó indokait. Ezzel az indokolási kötelezettségre vonatkozó törvényi előírás nem teljesült. Hivatkozott az EBH 2018.K.13. és BDT 2004.1085. számú döntésre.
- [43] Állította, hogy sérült a Pp. 369. § (3) bekezdés *a*) pontja, mivel a másodfokú bíróság elmulasztotta kifejtetni a tényállás megváltoztatását alátámasztó és indokló érveit. Minthogy a másodfokú bíróság a bizonyítást nem minősítette okszerűtlennek, a tényállás megváltoztatásának nem volna helye. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet tényállásának egy részét érintette, amikor az alperes munkavállalói által eltöltött munkaórák számát az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárás eredménye ellenére az alperes állítása szerint határozta meg. Erre ugyan a másodfokú bíróságnak a felülbírálati jogkörének gyakorlása során lehetősége van, azonban kizárólag abban az esetben, ha a másodfokú bíróság a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősíti. A másodfokú bíróság azok után, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállással általa is elismerten egyetértett, azt mégis megváltoztatta annak kimondása nélkül, hogy az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást okszerűtlennek tartotta.
- [44] A Pp. 279. § (1) bekezdésének megsértését a felperes abban látta, hogy a másodfokú bíróság tévesen értékelt a bizonyítékokat, amikor nem tulajdonított jelentőséget a portanyilvántartásnak, illetve a tanúvallomásoknak. Tévesen járt el a bizonyítékok értékelése során, azokat nem a felek közötti szerződéses viszony keretében kellett volna értékelnie, hanem a jogalap nélküli gazdagodás vonatkozásában, figyelemmel arra, hogy az elsőfokú ítélet a jogalap nélküli gazdagodás megállapítására irányuló kereset tárgyában született.
- [45] Az elsőfokú eljárásban benyújtotta a portanyilvántartást azon tény igazolására, hogy az alperes munkavállalói nem végeztek annyi alkalommal, olyan óraszámban munkát a felperes telephelyén, mint ahogy azt az alperes által kiállított számlák mutatják. E tény további bizonyítása érdekében, illetve a portanyilvántartás hitelességének igazolására a felperes tanú bizonyítást indítványozott. Ezért irreleváns az a jogerős ítéleti állítás, hogy a portanyilvántartás nem képezte a szerződés részét, így az nem vehető figyelembe, hiszen a felperes ezen bizonyítékot nem a vállalkozási keretszerződésből fakadó tény igazolására nyújtotta be. A felperes kereseti kérelme sem a vállalkozási keretszerződésen alapszik.
- [46] A jogalap nélküli gazdagodás jogintézményének alapjára, hogy nem a felek között fennálló szerződés vizsgálendő, hanem azon vagyoneletelődés, amely bármiféle jogalap nélkül a szerződés keretein túl jelentkezett. A másodfokú bíróságnak a portanyilvántartást, illetve a felperes által indítványozott tanúk vallomásait kizárólag abból a szempontból kellett volna mérlegelnie, hogy azok igazolják-e a felperes kereseti kérelmében hivatkozott túlszámlázást. A bizonyítás során az alperes a portanyilvántartás megfelelőségét táblázattal kívánta megtámadni, azonban ezen táblázat semmiféleképpen nem volt hitelesnek tekinthető, hiszen még csak azon alperesi munkavállalók nevét sem tartalmazta, akik az alperes saját állítása szerint munkát végeztek a felperes telephelyén, azonban a portanyilvántartásban nem szerepelnek. E visszesség az elsőfokú bíróságnak feltűnt, erre rá is kérdezett, de az alperes ügyvezetője nem tudott választ adni. Ezzel szemben Sz. Gy. tanú előadta, hogy a portanyilvántartást nagyon precízen kellett vezetni. Bemutatta a felperes telephelyére történő beléptetés folyamatát is. Ezzel összhangban állt Zs. S. vallomása. Az alperes törvényes képviselőjének nyilatkozata, illetve az alperes által indítványozott tanúk vallomásai egymásnak és az okirati bizonyítékoknak is ellent mondtak.
- [47] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság körültekintő mérlegelés eredményeként arra jutott, hogy a lefolytatott bizonyítás adatainak egybevetése és mérlegelése alapján a portaszolgálat nyilvántartásában szereplő óraszámokat fogadta el hitelesnek a munkalapokon szereplő óraszámokkal szemben. A másodfokú bíróságnak azt kellett volna vizsgálnia, vajon ez a bizonyítás okszerű volt-e arra nézve, hogy az alperes munkavállalói valójában mennyi időt töltöttek a felperes telephelyén. A felperes a kereseti kérelmét bizonyítékokkal alátámasztotta, míg az alperes a viszontkeresete vonatkozásában, azt igazoló megfelelő

- bizonyítékokat az eljárás során nem tudott szolgáltatni. A másodfokú bíróság azzal, hogy a bizonyítékokat nem megfelelően, nem azon tények igazolása körében vizsgálta, amelyekre a felperes azokat előterjesztette, megsértette a Pp. 279. § (1) bekezdését.
- [48] Kiemelte, hogy a kereseti kérelmét a Ptk. 6:579. § (1) bekezdése szerinti jogalap nélküli gazdagodásra alapította. Ennek törvényi tényállási elemeit illetően kifejtette, hogy megfizette az alperes által kiállított, túlszámlázással érintett számlák teljes összegét, amit az alperes sem vitatott. A csatolt portanyilvántartással, illetve a meghallgatott tanúk vallomásaival bizonyította, hogy az alperes túlszámlázással érintett számlái esetén azok mögött valós teljesítés nem volt, ezáltal egyértelműen megállapítható, hogy ezzel az összeggel, vagyis a túlszámlázással érintett összeggel megegyező, azaz 5 909 450 forint+áfa vagyonszökkenés következett be. A vállalkozási keretszerződés 4. pontja is meghatározza, hogy a vállalkozói díj az elvégzett munka után illeti meg az alperest. A követelt összeg az alperest nem illeti meg, mivel azok mögött nem volt tényleges munkavégzés, vagyis az érintett számlák az alperesi munkavállalók által ténylegesen elvégzett munkákért járó vállalkozói díjat meghaladva, az alperest meg nem illető összeget tartalmaznak.
- [49] Rámutatott, hogy bizonyította, mely számlák és milyen mértékben voltak érintettek a túlszámlázással. Összefoglaló táblázatban részletesen bemutatta, hogy mekkora összeget számlázott ki az alperes, mekkora összeget fizetett meg a felperes az alperes részére, mennyi volt annak a túlszámlázással érintett része. Az alperes az eljárás során próbálta támadni a felperes által becsatolt portanyilvántartás hitelességét, azonban az ellenbizonyítás nem járt sikerrel.
- [50] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [51] A felülvizsgálati kérelem a következők miatt alapos.
- [52] A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. A felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [Pp. 413. § (1) bekezdés b), c) pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].
- [53] A felperes eljárási szabályok megsértésére hivatkozott. Az eljárási szabály megsértése akkor vezet eredményes felülvizsgálatra, ha az az ügy érdemére kihatott [Pp. 424. § (1), (3) bekezdés].
- [54] Elsőként az ítélet tartalmát szabályozó és ezen belül is az ítélet indokolására vonatkozó rendelkezés [Pp. 346. § (4), (5) bekezdés] sérelmét állította amiatt, hogy a jogerős ítélet nem tartalmazta a kereset elutasításának indokait. Tényszerűen a másodfokú bíróság nem foglalkozott részleteiben azzal, hogy a felperes keresetét, de egyben a beszámítási kifogását miért nem találta alaposnak. A jogerős ítélet logikája viszont az volt, hogy a viszontkereset megalapozottnak minősítette, és ez kizárta a kereset (a beszámítási kifogás) teljesíthetőségét. Az indokolás ugyan hiányos volt, ez azonban még nem eredményezi a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését.
- [55] A felperes következőként a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörére vonatkozó, a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontja megsértését állította. E szerint a másodfokú bíróság felülbíráhatja az elsőfokú bíróság ítélete anyagi jognak való megfelelőségét. Az anyagi jogi felülbírálat során a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősítheti, és ennek alapján a tényállást módosíthatja, kiegészítheti.
- [56] Ezzel összefüggésben a Kúria rögzíti, hogy a jogerős ítélet [30] bekezdése azt tartalmazza, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást teljeskörűen lefolytatta, a tényállást nagyrészt helyesen állapította meg, azonban a másodfokú bíróság az abból levont jogi következtetésekkel nem értett egyet. A tényállást illetően a másodfokú bíróság mégis egy releváns részt módosított, amikor ítéletének [8] bekezdésében – szemben az elsőfokú ítéletben írtakkal – az alperes által a szerződés alapján ténylegesen megállapított munkavégzési alkalmakat és ezek időszükségletét, ezáltal az alperes vállalkozói díjigényét a viszontkeresettel egyezően határozta meg, vagyis a per legjelentősebb mozzanatát illetően az elsőfokú bíróság által a bizonyítási eljárás eredményének mérlegelésével megállapított tényállást felülmérlegelte. A Pp. indokolása e tárgyban a következőket tartalmazza: „A jogszabálysértő döntések korrekcióján túlmutató kérdés az, hogy a mérlegelési jogkörben hozott, nem jogszabálysértő döntéseket felülbíráhatja-e a másodfokú bíróság. E körben a bizonyítás eredményének mérlegelésére és az anyagi jogi mérlegelési jogkör gyakorlására szükséges röviden kitérni. Előbbi esetben, vagyis a bizonyítás eredményének mérlegelését illetően a törvény csak az okszerűtlen mérlegelés felülbírálatát engedi meg, vagyis a bizonyítás eredményének mérlegelése csak akkor változtatható meg, ha az okszerűtlen, vagyis jogszabálysértő. Szűk értelemben vett felülmérlegelésre (azaz jogszabálysértés megállapítása nélkül a mérlegelés megváltoztatására) nincs lehetőség. Ezzel szemben az anyagi jogi mérlegelési jogkör gyakorlása tekintetében a másodfokú bíróságot felülmérlegelésre is jogosítja a törvény.”
- [57] Amikor a másodfokú bíróság ítélete [8] bekezdésében a tényállás egy elemét megváltoztatta, nem vette figyelembe, hogy a Pp. e körben korlátozásokat vezetett be, a régi Pp. gyakorlatán alapuló korlátlan felülvizsgálati jogkört leszűkítette. A tényállás módosítására, kiegészítésére csak a bizonyítás eredményének okszerűtlen, jogszabálysértő mérlegelése esetén van lehetőség. Ez esetben viszont a másodfokú bíróságnak rá kell mutatnia, hogy miben állt az elsőfokú ítéletben írt okszerűtlen mérlegelés, és el kell végezni a rendelkezésre álló bizonyítás alapján az általa okszerűnek tartott mérlegelést. A Pp. a korábbi eljárási törvénnyel (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénnyel) szemben már nem engedi meg az érdemi döntés alapjául szolgáló tényállás

másodfokú bíróság általi módosítását anélkül, hogy az elsőfokú bíróság által a bizonyítékok mérlegelése körében vétett eljárási jogszabálysértést ne állapítsa meg. A hatályos törvény értelmében a tényállás megváltoztatására a másodfokú bíróság nem jogosult anélkül, hogy a bizonyítás eredménye ne lenne okszerűtlen, illetve ne folytatna le további bizonyítást. Hasonló jogértelmezést tartalmaz a Kúria Gfv.V.30.250/2021/5. számú ítéletének [47] bekezdése.

- [58] Az elsőfokú ítélet részletes indokolást adott az egyes bizonyítékok (tanúvallomások, portanyilvántartás, alperes által szolgáltatott kimutatások) értékeléséről. A másodfokú bíróság a bizonyítékok „egyszerű” felülmérlegelését végezte el, anélkül, hogy e tekintetben az elsőfokú bíróság által vétett jogszabálysértést megállapította volna. Ez megállapítható ítélete jogi indokolásának egészéből. A [31] bekezdés lezárása szerint „[ö]nmagában az a körülmény, hogy a lefolytatott bizonyítás adatait [...] a másodfokú bíróság másként értékeli [...] nem ad alapot az ítélet hatályon kívül helyezésére”. Tehát a másodfokú bíróság szerint is csupán a bizonyítás adatainak másként értékeléséről van szó. A [35] bekezdésben az áll, hogy „a törvényszék annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy...”, a [36] bekezdésben pedig az, hogy „a törvényszék a munkalapok tartalma alapján határozta meg a felek közötti elszámolást”. Vagyis megállapítható, hogy a jogerős ítélet indokolásából nem egyszerűen kimaradt a Pp. 279. § (1) bekezdés elsőfokú bíróság általi megsértésének kimondása, hanem a bizonyítékok értékelése tekintetében a másodfokú bíróságnak csupán eltérő volt az álláspontja.
- [59] Az elsőfokú bíróság által teljesített bizonyítás eredményének megállapítását a jogerős ítélet nem minősítette okszerűtlennek, ennek ellenére azt a per releváns kérdésében módosította, ami sérti a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontját, kihatott az ügy érdemére. A másodfokú bíróság az adott módon az elsőfokú bíróság által végzett bizonyítás eredményét nem mérlegelhette volna felül, a tényállást nem módosíthatta.
- [60] A felperes harmadikként a bizonyítás eredményének mérlegelésére vonatkozó szabály, a Pp. 279. § (1) bekezdése megsértésére is hivatkozott, de ennek az előzőekben kifejtettek alapján már nincs jelentősége.
- [61] A jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő volt, ezért azt a Kúria a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

(Kúria Gfv.VI.30.254/2023/6.)

65 A magánszakértői vélemény megállapításainak ellenőrizhetetlensége annak aggályosságát eredményezi. A félnek ugyan joga van az üzleti titok megőrzéséhez, igényérvényesítése esetén azonban annak kockázatát, ha erre hivatkozva nem teszi lehetővé annak ellenőrzését, hogy az általa megbízott magánszakértő milyen adatokból dolgozott, ő köteles viselni. A magánszakértői vélemény objektivitásának megítélése ugyanis nem biztosított az adatok hiányában, ezért a magánszakértői vélemény helyességéhez nyomatékos kétség fér [2016. évi

CXXX. törvény (Pp.) 149. § (1), 265. § (1) 300. § (1)–(3), 316. § (1)–(3) bek., 317. § (1) bek., 346. § (4)–(5) bek., 371. § (1) bek. d) pont, 383. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A használt ruha kereskedelemmel foglalkozó Kft. a tevékenységét a felperestől bérelt üzlethelyiségben és az alperestől bérelt telephelyen végezte.
- [2] A felperes 2013. március 4-én bizományosi szerződéssel 2550 kg, nettó 3 825 000 forint értékű használt ruhát adott át a Kft. részére. A Kft.-vel szemben 2013. május 10-én végelszámolás indult.
- [3] Az alperes a bérleti szerződést 2013. áprilisában bérleti díjtartozás miatt felmondta, majd ezt követően a telephelyet lezárta, és az árukészletet zálogjogára hivatkozással magához vette.
- [4] A peres felek és a Kft. képviselőjeként eljáró végelszámoló 2013. november 26-án megállapodtak, hogy a Kft. korábbi dolgozói, illetőleg a felperes képviselője részvételével a telephelyen található árukészletből a felperes bizományosi készlete értékének megfelelő minőségű és súlyú használt árut a felperes részére átadnak, majd a fennmaradó készletből a két bérbeadó cég hitelezői igényének arányában és értékének megfelelő súlyú használt ruhákat elkülönítenek és azt hitelezői tulajdonba veszik.
- [5] Az áru kiadását 2013. december 9-én az alperes – mennyiségi hiányra hivatkozással – megtagadta.
- [6] A felperes 2016. május 26-án kelt levelével felszólította az alperest, hogy fizessen meg részére kártérítés címén 7 253 140 Ft-ot, amelynek hiányában a követelését bírósági eljárásban érvényesíti elmaradt hasznával és egyéb járulékos költségeivel együtt. A felszólítás nem vezetett eredményre.
- [7] A felperes keresete alapján indult perben (a továbbiakban: előzményi per) a Járásbíróság 19. számú ítéletével kötelezte az alperest 7 253 140 forint és annak 2013. december 9. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére. A másodfokú bíróság 11/I. számú – a Kúria Pfv.V.20.475/2019/7. sorszámú ítéletével hatályában fenntartott – jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben, a késedelmi kamat mértéke tekintetében megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta. Indokai szerint az alperest a 2013. november 26-i megállapodásban foglaltak szerint elszámolási kötelezettség terhelte a felperes felé, amely időponttól kezdődően a telephelyen lévő további árukészlettel nem rendelkezhetett, azon a zálogjoga már nem állt fent, az áru kiadását a felperes részére nem tagadhatta volna meg. Az alperes rosszhiszemű birtokossá vált, ezért a felperes kártérítési igénye megalapozott.
- [8] Az előzményi perben meghozott jogerős ítélet alapján az alperes 2019. május 17-én összesen 8 892 074 forintot fizetett meg a felperesnek, amelyből a tőke 7 253 140 forint, a késedelmi kamat 760 144 forint, a perköltség 878 790 forint volt.
- [9] A felperes 2019. október 17-én az alperest a 2014–2018. években felmerült, 14 315 000 forint összegű, elmaradt haszonból álló kára megfizetésére hívta fel. A felszólítást az alperes 2019. október 21-én átvette, a követelt összeget nem fizette meg.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [10] A felperes keresetében kérte az alperest kötelezni 14 315 000 forint és járulékai megfizetésére a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 193. § (1) és (3) bekezdése, a 196. §-a, a 339. § (1) bekezdése, a 355. § (4) bekezdése és a 359. § (1) bekezdése alapján.
- [11] Az alperes alaki ellenkérelme ítélt dologra hivatkozással az eljárás megszüntetésére irányult, érdemi ellenkérelmében pedig a felperes keresetének elutasítását kérte elsődlegesen a 2013. december 9-én esedékessé vált követelés elévülése, másodlagosan annak alaptalansága, illetve bizonyítatlansága okán.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletével az alperes eljárás megszüntetésére irányuló kérelmét elutasította, kötelezte az alperest 4 460 696 forint és kamata, valamint perköltség megfizetésére, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.
- [13] Az elsőfokú bíróság a perbeli adatokkal összhangban állónak, aggálymentesnek tekintett, az alperes észrevételeinek ismeretében pontosított, kiegészített, felperes által bevont magánszakértő által elkészített szakértői vélemény alapján úgy ítélte meg, hogy amennyiben a felperes 2013. december 9-én az előzményi perben megítélt kártérítési összeget megkapja és azt teljes egészében ruházati termékek vásárlására fordítja, úgy a befektetett 7 253 140 forint „hozadékként” a 2014–2018-as években összesen 14 000 000 forint haszna keletkezhett volna. Ebből levonva egy munkavállaló 5 évre vetített 8 789 160 forint bérköltségét, a felperes összesen 5 220 840 forint adózott eredményt érhetett volna el. Ezen összegből a 760 144 forint kárártalány összegének levonása után a felperes elmaradt haszna 4 460 696 forint.
- [14] Az elsőfokú bíróság alaptalannak ítélte az alperes kifogását a magánszakértői vélemény számszaki adatai alapjául szolgáló főkönyvi kivonatok, és egyéb dokumentumok becsatolásának hiányával kapcsolatban. Arra hivatkozott, hogy a magánszakértő nyilatkozata szerint a felperes a szakvélemény elkészítéséhez valamennyi üzleti dokumentumot teljeskörűen a rendelkezésre bocsátott, a könyvelésbe való betekintést engedélyezte, a felperessel kötött titoktartási nyilatkozat miatt azonban az okiratok becsatolása nem lehetséges.
- [15] A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a felperes keresetét teljes egészében elutasította.
- [16] A jogerős ítélet indokolásának a felülvizsgálat szempontjából releváns része szerint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdése alapján a felperes érdekében állt, hogy a különös szakértelmet igénylő állításait a bíróság valónak fogadja el. A különös szakértelmet igénylő tények bizonyítására csak aggálytalan szakértői vélemény alkalmas. A felperes által csatolt magánszakértői vélemény a másodfokú bíróság szerint ennek a feltételnek nem felelt meg, mivel a magánszakértő a szakvélemény elkészítéséhez felhasznált, a nyilvános számviteli dokumentumok között el nem érhető könyvelési

dokumentumokat (főkönyvi adatok) a szakvéleményéhez – a felperes üzleti titokra való hivatkozása miatt – nem csatolta. A magánszakértői vélemény ténymegállapításai, számszaki levezetései ezért mind a bíróság, mind az alperes számára ellenőrizhetetlenek. Nem állapítható meg, hogy a magánszakértő az eljárása során valamennyi, a jogvita elbírálása szempontjából releváns könyvelési dokumentum birtokában volt-e, azokat teljeskörűen, illetve a helyes tartalommal használta-e fel. A másodfokú bíróság a szakvéleményt arra tekintettel is aggályosnak találta, hogy az 2014. évtől dolgozta fel a felperesi adatokat, abból kiindulva, hogy a felperes valamennyi bevételét a használt ruha kereskedésbe forgatta vissza. Nem tartalmaz összehasonlító adatot a korábbi évek bevételének felhasználási módjára és arra sem, hogy történt-e osztalék kifizetés, továbbá nem állapítható meg a 2016. évi tőkeinjekcióval járó pluszköltség számításának alapja, módja sem. A másodfokú bíróság megítélése szerint az alperes kéllően alátámasztotta az elsőfokú eljárás során számos alkalommal vitatott magánszakértői vélemény aggályosságát, amelyet annak többszöri kiegészítése és a magánszakértő személyes meghallgatása sem küszöbölt ki.

- [17] A másodfokú bíróság a Pp. 381. § második fordulata alapján lehetőséget látott a szakértői bizonyítással összefüggő eljárási szabálysértés másodfokú eljárásban történő orvoslására, a 2022. október 6-án megtartott tárgyaláson azzal összefüggésben anyagi pervezetést is végzett és a tárgyalást elhalasztó végzésében a felperest a dokumentumok csatolására és a magánszakértői vélemény kiegészítésére hívta fel. A felperes a felhívásnak elkesztetten tett eleget, ez a perbeli cselekmény Pp. 149. § (1) bekezdése szerinti hatálytalanságát eredményezte. Az igazolási kérelem jogerős elutasítása folytán a benyújtott iratok nem vehetők figyelembe. A másodfokú bíróság a felperes által az állításai alátámasztására benyújtott aggályos magánszakértői véleményre tekintettel úgy ítélte meg, hogy a felperes a bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, így az anyagi jogi felülvizsgálat során a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta és a teljes keresetét elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [18] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben – tartalma alapján – annak hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetének helyt adó döntés meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítását kérte.
- [19] Megsértett jogszabályként a Pp. 265. § (1) bekezdését, a 268. §-át, a 300. § (1)–(3) bekezdését, a 316. § (1)–(3) bekezdését, 317. § (1) bekezdését, a 346. § (4) és (5) bekezdését, a 371. § (1) bekezdés *d*) pontját, 383. § (2) bekezdését jelölte meg.
- [20] Érvelése szerint a másodfokú bíróság alapvető eljárási hibát vétett akkor, amikor a Pp. 371. § (1) bekezdés *d*) pontjában foglaltak ellenére, a fellebbezés korlátain túlterjeszkedve, elbírált a konkrét anyagi vagy eljárási jogszabályhely megjelölése nélkül előterjesztett azon alperesi

hivatkozást, hogy a magánszakértő figyelmen kívül hagyta a kifogásait, észrevételeit. A magánszakértői vélemény alperes indítványainak megfelelő kiegészítése megtörtént, a szakértő pedig az alperes feltett kérdéseire a tárgyaláson válaszolt, az alperes által aggályosnak, ellentmondásosnak állított körülményeket feloldotta. A magánszakértői vélemény nem volt aggályosnak tekinthető az alperes által kifogásolt kérdésekben. A Pp. 316. §-a tartalmazza, hogy a szakértői véleményt mikor lehet aggályosnak tekinteni, azonban az alperes a magánszakértői vélemény aggályosága körében sem jogszabályhelyet, sem azon alapuló indokolást nem adott elő.

- [21] A felperes hivatkozott arra, hogy tévesen állapította meg a másodfokú bíróság azt is, hogy a magánszakértői vélemény aggályosságát eredményezte a főkönyvi kivonat csatolásának elmaradása, illetve az, hogy a felperes a főkönyvi kivonatot az alperesnek nem kívánta átadni. Nincs olyan jogszabályhely, amely szerint a magánszakértői vélemény aggályos amiatt, mert az annak elkészítéséhez felhasznált irat az alperesnek nem került átadásra. Az ezen alapuló jogerős ítélet jogszabálysértő. A főkönyvi kivonat valójában az eljárás részét képezte, a felperes vállalta, hogy azt az annak megvizsgálására jogosult szakértő(k) részére átadja, ami meg is történt. A magánszakértő a főkönyvi kivonat alapulvételével készítette el a szakvéleményt, az alperes részére történő átadásától pedig okkal zárkózott el a felperes figyelemmel arra, hogy az iratok üzleti titkot tartalmaznak. Mivel a főkönyvi kivonat kizárólag a magánszakértő kompetenciájába tartozó irat, ezért az a körülmény, hogy az alperes részére nem került átadásra, nem teszi aggályossá a magánszakértői véleményt és ezzel összefüggő jogszabályhelyet a jogerős ítélet sem jelölt meg. A perben a főkönyv ismeretében elkészített magánszakértői vélemény annak többszöri kiegészítése során ellenőrizhető volt.
- [22] A Pp. 268. §-ának és 300. § (1)–(3) bekezdésének a sérelmét azon az alapon állította, hogy a perben az volt a kötelezettsége, hogy a keresetlevélhez csatolt magánszakértői véleményben állított elmaradt hasznának a jogalapját és mértékét bizonyítsa. Ezt a Pp. 300. § rendelkezéseinek megfelelően megtette, mégpedig egy, a Pp. rendelkezéseinek megfelelően benyújtott másik igazságügyi szakértői véleménnyel. Bizonyítási kötelezettségének teljeskörűen eleget tett, a magánszakértői vélemény elkészítése során a szakértő a Pp. 303–304. §-ainak rendelkezéseit betartotta.
- [23] Utalt arra is, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon, anélkül változtatta meg a szakértői véleményt, hogy arra szakmai kompetenciája kiterjedt volna. Elmulasztotta a saját elszámolása helyessége megállapítása körében a szakvélemény kiegészítését.
- [24] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [27] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárásjogi szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, amely a fellebbezés alapján hozott jogerős bírósági határozat anyagi jogi és/vagy

eljárásjogi hibájának az orvoslására szolgál. A jogerős áttörésének olyan kivételes eszköze, amelyre csak törvényben meghatározott esetekben és feltételek fennállása esetén kerülhet sor. A Kúria a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálhatja [Pp. 423. § (1) bekezdés].

- [28] A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérní. A Pp. 413. § (1) bekezdése és – az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat alapján a Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is alkalmazandó – a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. pontja és annak indokolása szerint, a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő, kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen konjunktív feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt megjelöli a megsértett jogszabályhelyet, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, azaz a jogszabálysértésre való hivatkozása indokát ismerteti. A Kúria a megjelölt jogszabálysértésekhez és annak indokaihoz kötve van.
- [29] A felülvizsgálati eljárás tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406. § (1) bekezdés], így az elsőfokú ítélet jogszabálysértő voltára előadott érvek és hivatkozások a felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálhatóak.
- [30] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet csak eljárásjogi alapon támadta, anyagi jogi jogszabályhely megsértését nem állította.
- [31] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság túlterjeszkedett a fellebbezés korlátain, mivel az alperesnek a magánszakértői vélemény aggályosságára alapított fellebbezési hivatkozásait jogszabályhely feltüntetése hiányában vizsgálta. Ennek kapcsán hangsúlyozandó, hogy az elsőfokú ítélet elleni alperesi fellebbezés előterjesztésére 2022. április 4-én, azaz a Pp-t módosító 2020. évi CXIX. törvény (a továbbiakban: Pp. Novella) 2021. január 1-jei hatályba lépését követően került sor. A Pp. Novella indokolása – amelyet Magyarország Alaptörvénye 28. cikke szerint a jogszabály preambuluma mellett a bíróságoknak a jogszabály értelmezése során elsődlegesen figyelembe kell vennie – a Pp. 371. § (1) bekezdésének módosításával elegendőként írta elő a fellebbezésben annak megjelölését, hogy az elsőfokú ítélet kifogásolt rendelkezését vagy részét a másodfokú bíróság mennyiben és milyen okból változtassa meg vagy helyezze hatályon kívül, továbbá annak az anyagi, illetve eljárási jogszabálysértésnek a megjelölését, amelyre a fellebbező a fellebbezését alapítja. Amennyiben tehát a felülbírálati jogkör gyakorlásának feltétele a jogszabálysértés, a Pp. 371. § (1) bekezdés d)

- pontjában írt tartalmi követelményeknek a fellebbezés akkor felel meg, ha a fellebbezés alapjául szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabálysértés egyértelműen beazonosítható (Kúria Fpkf.III.30.196/2023/2.). Az alperes fellebbezésének 4-5. és 7-9. oldalán – tartalmát tekintve [Pp. 110. § (3) bekezdés] – kifejezetten a magánszakértői vélemény aggályosságával, a könyvelési dokumentumok hiányával kapcsolatos indokait fejtette ki. Mindezek alapján megállapítható, hogy az alperes a fellebbezésében – korábbi perbeli nyilatkozataival egyezően – következetesen állította a magánszakértői vélemény aggályosságát és a felperesi kárigény bizonyítatlanságára hivatkozott, ezért a jogerős ítélet és a másodfokú bíróság eljárása nem sérti a Pp. 371. § (1) bekezdés *d*) pontját.
- [32] A felperes alaptalanul állította a Pp. 265. § (1) bekezdésének, 268. §-ának, 300. §-ának és 316. § (1) bekezdésének a megsértését is. Ezen jogszabálysértések megítélése kapcsán abból kellett kiindulni, hogy a felperes a keresetében kártérítési igényt érvényesített. A régi Ptk. 339. § (1) bekezdése – egybe vetve a Pp. 265. § (1) bekezdésével – a felperes bizonyítási érdekébe utalja a jogellenes magatartás, a kár, valamint e tényállási elemek közötti okozati összefüggés bizonyítását. Bármelyik tényállási elem bizonyítatlansága már önmagában a kereset elutasítását eredményezi. A felperes a kárát elmaradt haszonban jelölte meg, amelynek meghatározása a Pp. 300. § (1) bekezdése alapján szakkérdésnek minősült, így e körben a bizonyítás szakértő útján volt lehetséges. A felperes a kár összegszerűségét ennek megfelelően – élve a Pp. által biztosított lehetőséggel – magánszakértő útján kívánta bizonyítani, az elsőfokú bíróság engedélyezte a magánszakértői vélemény beszerzését és csatolását.
- [33] A felperes által csatolt magánszakértői vélemény értékelése során a perben eljáró bíróságok hivatalból vizsgálták a Pp. 316. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott aggályossági okok fennállását, a magánszakértői vélemény aggályosságát illetően azonban eltérő következtetésekre jutottak. Az elsőfokú bíróság a kiegészített magánszakértői véleményt aggálytalannak találta és azt ítélete alapjául elfogadta, nem adott helyt e körben az alperes könyvelési dokumentumok hiányára alapított kifogásainak, a másodfokú bíróság viszont ezzel ellentétes megállapításra jutott. Ebben a körben a másodfokú bíróság álláspontja és eljárása volt helytálló az alábbiakra tekintettel.
- [34] A másodfokú bíróság a magánszakértői vélemény aggályosságát egyrészt azon az alapon látta megállapíthatónak, hogy a felperes által beszerzett magánszakértői vélemény megállapításai az elmaradt haszon összegszerűségének körében a számítások alapjául szolgáló könyvelési adatok hiányában nem voltak sem a bíróság, sem az alperes számára ellenőrizhetőek; másrészt amiatt, mert a magánszakértői vélemény hiányos, mivel nem tartalmaz összehasonlító adatot a felperes 2014. előtti bevételének a felhasználási módjára, valamint arra sem, hogy történt-e osztalék kifizetés, de nem állapítható meg a 2016. évi tőkeinjekcióval járó pluszköltség számításának alapja, módja sem. A felperes a felülvizsgálati kérelmében kizárólag azon az alapon támadta a jogerős ítéletet, hogy a magánszakértői vélemény aggályosságát a könyvelési dokumentumok csatolásának hiánya nem okozhatja, azonban a magánszakértői vélemény hiányos voltára, azaz tartalma alapján a Pp. 316. § (1) bekezdés *a*) pontjára alapított jogerős ítéleti indokok helytállóságát nem vitatta, így ez – figyelemmel a [27] bekezdésben kifejtettekre – már önmagában kizárta a felülvizsgálati kérelem alaposságát.
- [35] A felülvizsgálati kérelem által felvetett jogkérdés tekintetében is helytálló a másodfokú bíróság azon álláspontja, hogy a magánszakértői vélemény megállapításainak a jogerős ítéletben kifejtett okból való ellenőrizhetetlensége is annak aggályosságát eredményezi. Ez az ok nem csak az alperes tekintetében, hanem a bíróság tekintetében is fennáll, hiszen az adatok a bíróság számára sem álltak rendelkezésére, azokat a bíróság sem ellenőrizhette. Az üzleti titok megőrzéséhez a felperesnek joga van, igényérvényesítése esetén azonban annak kockázatát, ha erre hivatkozva nem teszi lehetővé annak ellenőrzését, hogy az általa megbízott magánszakértő milyen adatokból dolgozott, ő köteles viselni. Az adatok hiányában ugyanis nem biztosított a magánszakértői vélemény objektivitásának megítélése, amely miatt a szakvélemény helyességéhez nyomatékos kétség fér [Pp. 316. § (2) bekezdés *a*) pont szerint irányadó Pp. 316. § (1) bekezdés *d*) pont]. Az adatok hiánya elzárta az alperest is attól, hogy ellenőrizhesse és esetlegesen elfogadhassa a szakvélemény megállapításait, vagy ő maga szerezhessen be szakértői véleményt, amellyel cáfolja a felperesi magánszakértői véleményében foglaltakat, azaz akadályozta a bizonyítási eljárás és ezzel a jogvita – akár egyezséggel történő – lezárását.
- [36] A másodfokú bíróságot, amennyiben a szakvélemény aggályosságát észleli, a Pp. 317. § (1) bekezdés *d*) pontjában előírt, anyagi pervezetés körébe tartozó, a magánszakértői vélemény aggályosságával kapcsolatos figyelemfelhívási kötelezettség terheli. A másodfokú bíróság ezen kötelezettségének megfelelően a Pp. 237. § (2) bekezdése szerint eljárva nyújtott anyagi pervezetést a feleknek (Gf.40.011/2022/11. jegyzőkönyv 3–4. oldalai) és a tárgyalást elhalasztó végzésében a felperest a magánszakértői vélemény 30 napon belüli kiegészítésére hívta fel azzal, hogy a kiegészítő magánszakértői véleménnyel együtt nyújtsa be a magánszakértői vélemény alapját képező valamennyi könyvelési dokumentumot. Eljárása tehát mindenben megfelelt a felperes által megsértettként állított jogszabályi előírásoknak.
- [37] A felperes a 11. számú végzésben megszabott határidőt elmulasztotta, a határidő elmulasztása miatti igazolási kérelmét a másodfokú bíróság Gf.40.011/2022/18. számú végzésével elutasította, azt a Debreceni Ítéletábla a Gpkf.III.30.007/2023/2. számú végzéssel helybenhagyta. A másodfokú bíróság erre tekintettel helytállóan mutatott rá arra, hogy a felperes határidőn túli perbeli cselekménye a Pp. 149. § (1) bekezdése alapján hatálytalan, ugyanis a Pp. – szemben az 1952. évi Pp.-vel – a határidő elmulasztásának jogkövetkezményét a bírói és a törvényi határidő esetében egységesen, az

- elkésetten teljesített perbeli cselekmény hatálytalanságában határozza meg.
- [38] A másodfokú bíróság tehát a szükséges tájékoztatást, felhívást megadta, a magánszakértői vélemény kiegészítését elrendelte, azonban a felperes volt az, aki a bíróság felhívására határidőben nem csatolta a kért bizonyítékokat, így végső soron ezzel önmagát zárta el a kár fennállásának és annak összegszerűségének a bizonyításától. Az aggályos magánszakértői vélemény a Pp. 316. § (3) bekezdése alapján nem vehető figyelembe bizonyítékként, azt a másodfokú bíróság tehát helytállóan zárta ki a bizonyítékok köréből. Szakvélemény hiányában pedig a másodfokú bíróság a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tett eleget, így keresete a [31] bekezdésben kifejtettek alapján nem alapos.
- [39] A jogerős ítéletből kitűnik a kereset elutasításának indoka és az is, hogy a másodfokú bíróság a magánszakértői véleményt miért nem fogadta el, azt miért tekintette aggályosnak, így a másodfokú bíróság a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdése szerinti indokolási kötelezettséget sem szegte meg. A Pp. 316. § (1) bekezdés *a)* és *d)* pontjának és (2) bekezdése *a)* pontja felhívásának elmaradása az ítélet hatályon kívül helyezésére – a részletes indokolásra tekintettel – nem adott alapot. A jogerős ítélet tehát nem sérti a Pp. 383. § (2) bekezdését sem.
- [40] A Kúria a kifejtettek alapján a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta, mert az megfelelt a felülvizsgálat tárgyává tett jogszabályi rendelkezéseknek.

(Kúria Gfv.V.30.208/2023/4.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

66. Azokban a perekben, amelyekben a „munkavállaló” a jogviszony tartalmának megállapíthatóságát, a munkaviszony fennállásának vagy fennálltának a deklarációját kéri úgy, hogy marasztalási igénye nincs, vagy ilyen igénye nem lehet, megfelelően igazolhatja az általa előadott tény és jogállításai alapján a jogvédelem foglalkoztatóval szembeni szükségességét [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 172. § (3) bek.].

II. A platform munkavégzés keretében végzett ételfutár tevékenységre kötött szerződés minősítése során kiemelt jelentősége van az alá-fölérendeltség fenntartását igazoló széles körű: a munkavégzés helyére, idejére, módjára is kiterjedő utasítás és ezt biztosító ellenőrzési jog megállapíthatóságának az adott ügyben [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 42. § (2) bek., 45. § (1) bek., 88. § (1)–(2) bek., 93. § (1) és (5) bek., 96. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes az üzemeltetője a perbeli időszakban egy weboldalon, illetve annak mobil applikációjának. Az üzemeltetett platformon keresztül az alperes közvetítő tevékenységet biztosít az ételeket, italokat megrendelő ügyfelek, és az adott éttermek között. Ezt meghaladóan 2019 óta kiszállítási szolgáltatást is nyújt, ha az adott étteremmel is megállapodott. A kiszállítást ténylegesen az alperes futárai végzik.
- [2] A felperes az alperesnél futárként foglalkoztatott ismerőse útján került kapcsolatba az alperessel, mivel ételfutárként kívánt dolgozni. Alperes képviselőjében eljáró „futárkapitánnyal”, történt telefonos egyeztetés és üzenetküldést követően személyesen is találkoztak 2019. október 17-én. A felperes ekkor azt a tájékoztatást kapta, hogy az alperes által működtetett alkalmazáson keresztül tud az alperes által egy héttel előre megadott szabad időszakokban (aktív periódusokban) munkát végezni, napi szinten választhatóan 2–4–8 órában. Elhangzott, hogy 1 000 forint az órabér, és erre jön az úgynevezett címpénz a kiszállítások után.
- [3] A felperes tisztában volt azzal, hogy a futár tevékenységet egyéni vállalkozóként kell ellátnia, ezért a 2019. október 17-i megbeszélésre már úgy érkezett, hogy vállalkozói engedéllyel rendelkezett. A közhiteles nyilvántartás adatai alapján a felperes 2019. október 17. és 2020. január 18. között volt egyéni vállalkozó.
- [4] A 2019. október 17-i megbeszélés végén a felperes aláírta a „Megbízási Szerződés Különös Szerződési Feltételei” (a továbbiakban: KSZF) elnevezésű okiratot, melyben a felperes mint megbízott vállalta, hogy a felhasználók által a weboldalon és/vagy a appon keresztül leadott ételrendeléseket a felhasználó által megadott szállítási címre kiszállítja egyedi megbízások alapján, tehát az alperes utasításaival összhangban ételkiszállításra irányuló futár szolgáltatást nyújt. Az aktív periódusokban

alperes rendelkezésére áll, és várja az alperes appon keresztül érkező egyedi megbízásait. A KSZF-et a felek határozatlan időre kötötték, a díjazásra pedig a „Megbízási Keretszerződés Általános Szerződési Feltételei” (továbbiakban: ÁSZF) rendelkezéseit tették irányadónak azzal, hogy az aláírással a felperes elismerte, miszerint annak mellékleteivel is tisztában van.

- [5] Az aláírásokat követően A. Á. átadta a felperes részére az alperes arculati elemeit tartalmazó melegen tartó táskát és ruhadarabokat, amelyet a felperes a kiszállítások alkalmával köteles volt viselni. A felperesnek a feladatok ellátásakor saját telefonját kellett használni, illetve saját gépjárművel kellett a futár tevékenységet végeznie.
- [6] A felperes 2019. október 18. és 2020. január 15. között futár feladatokat látott el, platform alapú munkavégzést teljesített az alperesnél egyéni vállalkozóként, polgári jogi jogviszony keretében.
- [7] A felperes úgy végezte a tevékenységet, hogy minden héten szerdán egy hétre jelentkezett olyan időszakokra, amikor ő D. területén futárfeladatokat kívánt ellátni, majd a vállalt periódusokban az applikáción kellett bejelentkeznie. A felperes a futárfeladatait akként látta el, hogy a vállalt időszak kezdetén bejelentkezett, majd az automatizált rendszer küldött a részére egy számsort, amely a kiszállítási első lépése volt, ezt el kellett fogadnia, ezt követően az applikáció kiírta, hogy melyik étteremből kell kiszállítani, a felperes az étteremben felvette a számsornak megfelelő azonosítójú csomagot és amikor ennek a tényét az applikációban rögzítette, utána kapta meg a címet, ahová az ügyfélhez (a vásárlóhoz) az ételeket ki kellett szállítania. A kiszállítási folyamatban, amikor a számsor a futár eszközére megérkezik, 75 másodperce van arra válaszolni, illetve azt elfogadni. Amennyiben ezt nem teszi, úgy a rendszer automatikusan keres a zónában lévő másik futárt.
- [8] Amennyiben az adott futár egy napra egybefüggő 8 órás időszakot vállalt, úgy kérésére az alperes biztosított 30 perc óradíjjal számított szünetet.
- [9] Az alperes 2019-ben a futárok részére díjazást akként adott, hogy az aktív periódusban vállalt és teljesített óraszámokra alapdíjat (850 forintot), a kiszállások után pedig címpénzt (kiszállítási díjat 350 forintot) fizetett.
- [10] A felperes regisztrált a számlázz.hu weboldalon, ahová meghatalmazást adott alperesnek a felperes felhasználónevével és jelszavával történő belépésre és két hetente a nevében történő számlázásra, amelyet alperes kifizetett. 2019. október 18. és 2020. január 15. között teljesítés igazolás alapján alperes felperesnek 1 039 749 forintot fizetett.
- [11] 2020. január 15-én az alperes ügyfélszolgálatára kereste fel a felperest érdeklődve, hogy a munkát

tovább kívánja-e folytatni, mivel bizonyos ideje (a 2019. decemberben történt balesetét követően) kevés aktív periódusa volt. A felperes ekkor közölte, hogy a tevékenységet nem folytatja, a felperes és az alperes között ezzel szűnt meg a jogviszony.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [12] A felperes módosított keresetében kérte annak megállapítását, hogy 2019. október 17. és 2020. január 15. között heti 40 órás általános munkaidő figyelembevételével havi bruttó 161 000 forint alapbér mellett munkaviszonyban állt az alperesnél.
- [13] Előadta, hogy a futártevékenységet személyesen volt köteles ellátni az alperes által rendelkezésére bocsátott eszközökkel. Közte és az alperes között olyan alá-fölé rendeltségi kapcsolat volt, amely alapján az alperes utasítása szerint rendszeres jelleggel végzett tevékenységet, ezért közöttük munkaviszony állt fenn. A felek egyező megbízási vagy vállalkozási jogviszony létrehozására irányuló akarata sem vonhatja ki a jogviszonyt a munkajog hatálya alól.
- [14] Utalt a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) vonatkozó rendelkezéseire, valamint a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 43. §-ban, 45. §-ban, 51. §-ban és 52. §-ban foglaltakra.
- [15] A felperes érvelése szerint a megbízási keretszerződés rendelkezéseiből az tűnik ki, hogy állandó jellegű feladatellátást volt köteles nyújtani az alperes utasításainak megfelelően. A munkavégzés helyét, illetve munkaidejét az alperes határozta meg, közreműködő és/vagy al megbízott igénybevételére nem volt jogosult. Az alperestől folyamatosan kapott egyedi megbízások során realizálódott a foglalkoztatása.
- [16] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Érvelése szerint a felperes a keresettel érintett időszakban egyéni vállalkozó, önfoglalkoztató volt, és a megbízási keretszerződést kifejezetten ilyen minőségben kötötte meg.
- [17] Hivatkozott arra, hogy a felperes az általa teljesített szolgáltatások után megbízási díjra volt jogosult, a díjtétel mértékének alperes általi meghatározásához a KSZF aláírásával kifejezetten hozzájárult. A futártevékenységet a felperes saját járművével végezte, az applikációt saját mobiltelefonja segítségével használta, eszközei karbantartásáról és üzemeltetéséről maga gondoskodott.
- [18] A felperest semmilyen általános és állandó rendelkezésre állási kötelezettség nem terhelte a keretszerződésből fakadóan, ezzel ellentétben a számára alkalmas napokon, a számára alkalmas időszakokban és időtartamban szabadon jelentkezhetett az alperesnél, hogy egyáltalán az aktív periódusban rendelkezésre kíván-e állni valamely futárfeladat elvégzésére. Amennyiben a felperes heteken vagy akár hónapokon át egyetlen aktív periódusra sem jelentkezett volna az applikációban, az sem jelentett volna szerződészegő magatartást a részéről.
- [19] Az alá-fölérendeltségi viszonytal összefüggésben az alperes állította, hogy az őt esetlegesen megillető utasításadási és ellenőrzési jogok nem terjedtek túl a polgári jogban szokásos módon és mértéken, a megbízási keretszerződésből fakadó feleket

megillető jogok és kötelezettségek összessége nem mutatott olyan fókú, az alperes javára fennálló aszimmetriát, amely a munkaviszonyhoz tenné hasonlónvá a perbeli jogviszonyt.

- [20] A szerződéskötéskor a feleket nem vezérelte a munkaviszony létesítésére irányuló szándék, a kifizetések felperes mint egyéni vállalkozó számlája történtek, a jogviszony fennállta alatt a felperes mindezt nem is kifogásolta.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [21] A törvényszék ítéletével a keresetet elutasította
- [22] Az elsőfokú bíróság utalt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésére, 508. § (1) bekezdés a) pontjára, 20. § (2) bekezdésére.
- [23] Leszögezte, hogy a megállapítási kereset jogszabályban megkövetelt konjunktív feltételei az alperessel szembeni jogvédelmi helyzet, továbbá az, hogy a jogviszony természeténél fogva marasztalás nem kérhető. A felperes által érvényesített megállapodás minősítése tekintetében ezek maradéktalanul fennálltak, ezért a kereset érdemben volt vizsgálható.
- [24] Az elsőfokú bíróság utalt az Mt. 42. § (2) bekezdés a), b) pontjára, valamint az 50. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra. Rögzítette, hogy nem egy részleteiben kimunkált szempontrendszer alapján, hanem a munkaszerződés lényeges tartalmának meghatározásán keresztül kell a minősítést elvégezni.
- [25] A Pp. 265. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel a felperes érdekében állt azt bizonyítani, hogy 2019. október 17. és 2020. január 15. között az alperes őt munkaviszony keretében foglalkoztatta. A munkaviszony fennálltát, annak tartalmi elemeit is ő volt köteles bizonyítani.
- [26] A perben nem volt annak jelentősége, hogy az egyébként következtetlen nyilatkozatai alapján a felperes 2019. október 17-én aláírta-e vagy sem az általa színleltnek minősített szerződést tekintettel arra, hogy a KSZF aláírásának a tényét a perben elismerte. A KSZF felperes általi aláírásából az is következik – tekintettel annak 2.1. pontjára –, hogy a felperes az ÁSZF rendelkezéseit annak mellékleteivel együtt megismerte.
- [27] A platform alapú foglalkoztatás egyik legfőbb jellemzője, hogy csak a tényleges munkavégzés után fizet, a másik fő specifikuma pedig az, hogy noha fenntartja a platform bizonyos mértékű kontrollját, a személyes ellenőrzés helyett leginkább a digitális minősítést használja.
- [28] Az alperes következetes vitatása és A. Á. tanú azon vallomása alapján, miszerint a díjazásról nem adott részletes tájékoztatást, a felperes alapbérben történő megállapodással összefüggő nyilatkozata nem volt elfogadható.
- [29] B. B. A. tanúvallomásában a felperes által ténylegesen megkötött szerződések folyamatára nyilatkozni nem tudott, ugyanakkor azt megerősítette, hogy a felperessel A. Á. kötött szerződést az alperes képviselőjében. A futároknak az alperesnél 2019-ben létezett egy kalkulált besorolása, amelyben rangsorolták őket aszerint, hogy mennyire megbízhatóak, mennyire jelennek meg pontosan az általuk vállalt aktív periódusban, milyen teljesítményt nyújtanak. Amennyiben egy

- futár egybefüggően hosszabb aktív periódusra jelentkezett 6 órát meghaladóan, akkor számára biztosítottak az aktív időszakon belül olyan szünetet, amely az óradíjat tartalmazta. Ennek az volt az indoka, hogy előre tervezhető legyen a rendszerben, miszerint adott esetben a futár éppen mikor tölti ezt az idejét.
- [30] A munkavégzés alapjául szolgáló szerződések minősítése során figyelembe kellett venni a 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irányelvben foglalt minősítési kritériumokat annak hatályvesztését követően is a jogviszonyok elhatárolásakor, azok adott perben is irányadóak voltak.
- [31] Kétségtelen tény, hogy a felperes a feladatait személyesen volt köteles ellátni, ez azonban önmagában nem döntő klasszifikációs ismérvt tekintettel arra, hogy a megbízott is személyesen köteles eljárni, ha a felek így állapotnak meg.
- [32] A felperes által végzett tevékenység az alperessel szerződött étermekből termékek kiszállítása volt. Az a körülmény, hogy a foglalkoztató bizonyos körben felügyeli és meghatározza a futárok részére az egyedi feladatok teljesítésének a módját (arculati elemek viselését) és az a követelmény, hogy a vállalt aktív periódusban egyfajta rendelkezésre állást várt el az alperes, majd ebben az időszakban az egyedi kiszállítási feladatot a futár 75 másodpercen belül fogadhatta el, nem minősülnek az Mt. szerinti munkáltatói utasításnak. Az, hogy ezen feladatkiosztás a futárok esetében egy applikáción keresztül történt, önmagában az alá-fölrendeltséget nem igazolja. A kiszállítás megtörténtének ellenőrzése pedig a teljesítés igazolásához szükséges volt, amely a díjazás alapjául szolgált.
- [33] A felperes maga osztotta be az az időtartamot, amikor feladatokat kívánt ellátni, azt senki nem ellenőrizte, és nem kérte számon. Az aktív periódusok vállalásának lehetőségét ugyan kétségtelenül befolyásolta a futárok rangsora, azonban a feladatellátásra fordított időtartamot alapvetően a felperes határozta meg, az ő döntése volt, hogy mennyi aktív periódust vállal. Az alperes azon előadását pedig, miszerint a rangsorban hátrébb értékelt futároknak is volt lehetősége megfelelő számú „slotra” jelentkezni, lényegében a felperes nem is vitatta.
- [34] A díjazás formájának a jogviszony minősítése szempontjából nincs döntő jelentősége, mert tartós megbízási jogviszonyban a nyújtott szolgáltatás után is rendszeresen visszatérő díjazás illeti meg a megbízottat. Az a tény, hogy az alperes kéthetes időszakonként számolt el a teljesítések alapján a felperessel, illetve, hogy a díjazás részben az elvállalt, és ténylegesen teljesített aktív periódusban történt feljelentkezés, „online jelenlét” után részben óradíjat is tartalmazott, nem jelentheti azt, hogy mindez munkabérnek minősül.
- [35] A felperes a futár tevékenységet saját eszközeivel végezte, így a feladatok ellátáshoz feltétlenül szükséges erőforrásokat döntően nem az alperes biztosította.
- [36] A felperes nem vitatta az alperes azon előadását, miszerint lényegében semmilyen mértékben nem kötött ki kizárólagosságot, a felperes előzetes bejelentés és az alperes engedélye nélkül szabadon létesíthetett további foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt. Mindez szintén a felek mellérendelt szerződésére enged következtetni.
- [37] A munkajogviszonyban a munkáltatót foglalkoztatási kötelezettség terheli, és a jogviszony alapján díjazást fizet. Ezzel összefüggésben helytállóan hivatkozott alperes az Mt. 86. §-ára. A magyar munkajog még a rugalmas foglalkoztatás lehetőségeinek növelése érdekében bevezetett atipikus munkaviszonyok között sem ismer olyan típust, amelynél a foglalkoztatás óraszámja kizárólag a munkavállaló igényeihez igazodna.
- [38] A felperes nem az alperes szervezetében munkát végezve látta el feladatait, hiányzott a hierarchikus kapcsolat, a függőség. Az utasítás jogosultságától nincs megfosztva a megbízó sem, tehát azt kellett e körben vizsgálni, hogy az utasítás a munkavégzés minden fázisára, elemére kiterjed-e, azonban ezt a perben a felperes nem tudta bizonyítani.
- [39] A felperes ugyan állította, hogy a perrel érintett időszakban kizárólag az alperesnél fennállt jogviszonyából származott bevétele, azonban ezt semmivel nem tudta igazolni. Nem lehetett megállapítani, hogy az alperes által üzemeltetett platformon végzett munka a felperes létfenntartásában olyan jelentős súlyt képviselt, ami alárendelt, kiszolgáltatott, gazdaságilag függő helyzetét alátámasztotta volna.
- [40] A felperes ítéleti bizonyosságot elérően nem tudta igazolni az általa aláírt okiratokkal szemben a tényelődásait, ezért a bizonyítatlanság tényét pervezetés formájában viselnie kell.
- [41] A felperes fellebbezése folytatn eljárárt ítéletábla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy a felperes 2019. október 17. napja és 2020. január 15. napja között heti 40 óras általános munkaidő figyelembevétel havi bruttó 161 000 forint alapbér mellett munkaviszonyban állt az alperesnél. Rögzítette, hogy a felperest munkavállalói költségkedvezmény illeti.
- [42] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a másodfokú bíróság kiegészítette. Hivatkozott ennek során az ÁSZF 3.2.1. pontjára, 3.2.2. pontjára, 6.4.1. pontjára, 6.4.2. pontjára, 6.4.3. pontjára, 9.1.1. pontjára, 9.1.1.2. pontjára, 9.1.2.2. pontjára, 9.1.2.4. pontjára, 9.1.2.5. pontjára, 9.1.3. pontjára, 9.1.6. pontjára, és utalt arra, hogy a 2019 októberi, novemberi, decemberi és a 2020 januári díjtáblázatok alapján D.-ben a kiszállítási díj 350 forint volt, míg a futár alapidíj 850 forint. Amennyiben egy adott futár egy napra 6 vagy 8 óras időszakot vállalt, úgy a részére – az ügyfélszolgálat által engedélyezett időpontban – az alperes 30 perc futár alapidíjjal számított szünetet biztosított. Az alperes a futárokat a perbeli időszakban 1-től 5-ig terjedő kategóriába sorolta. Az előrébb soroltak az aktív időszakokra időben hamarabb jelentkezhetnek be, mint a hozzájuk képest alacsonyabb kategóriába tartozók. A besorolás alapján a platform munkás megbízhatósága, pontossága és teljesítménye volt. Amennyiben az aktív periódusban több visszautasítás szerepelt, késedelem történt, vagy több héten keresztül nem vett fel műszakot, akkor a felperes a besorolási kategóriáját nem tarthatta meg.
- [43] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a megállapítási kereset jogszabályi konjunktív

- feltételei fennálltak és a felperes annak kellő indokát is adta, az ezzel kapcsolatos érvelés fellebbezéssel nem volt támadva.
- [44] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezésében megjelölt eljárási szabálysértésre hivatkozást alaptalannak tartotta. A felperes meghallgatása, a tényállás megállapítása megfelelő módon megtörtént.
- [45] A másodfokú bíróság leszögezte, hogy adott perben vizsgálni kellett a jogviszony jellemző tartalmi elemeit, hiszen az alapján minősülhet a magyar binális modell miatt polgári vagy munkajogi jogviszonynak.
- [46] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság azon megállapításával, hogy a felek között létrejött jogviszony jellegének megítélésénél nem a felek által megkötött szerződés elnevezésének, hanem annak van jelentősége, hogy a foglalkoztatásban döntően a polgári jogviszony elemei vagy a munkaviszonyé érvényesül-e. Ebben a tekintetben a másodfokú bíróság álláspontja szerint egyrészt az Mt. 42. § (2) bekezdésében és 45. §-ában meghatározott feltételek fennállását, másrészt a joggyakorlat számára továbbra is iránymutatásul szolgáló, és az elsőfokú bíróság által is felhívott 7001/2005. (MK170.) FMM-PM együttes irányelvben foglalt minősítési kritériumokat kell vizsgálni.
- [47] Felperesnek az ÁSZF szerint kellett rendelkezésre állnia és az alperes által egyoldalúan adott egyedi megbízások alapján futárfeladatokat ellátnia. Az ÁSZF tartalmából és a perbeli időszakban ténylegesen megvalósult egyedi megbízásoknak nevezett futárfeladatok számából aggálymentesen megállapítható, hogy az alperes ezeket ténylegesen munkakörként határozta meg, melyet a felperesnek folyamatosan kellett ellátnia az aktív periódusokban.
- [48] A személyes munkavégzési kötelezettség nem volt vitás, azt az elsőfokú bíróság is helyesen rögzítette.
- [49] A munkáltató foglalkoztatási kötelezettsége és a munkavállaló rendelkezésre állása tekintetében a másodfokú bíróság nem osztotta alperes jogi álláspontját. Rendelkezésre állás megszűnése esetén a futár, így a felperes aktív periódusa megszűnt, míg az ÁSZF 9.1.1. pontja alapján az egyedi megbízásra várás időtartamára rendelkezésre állási óradíjra (azaz futár alapidíjra) volt jogosult. (Ezt az aktív periódus minden órájára fizették, ezen felül fuvar esetén kiszállítási díj is járt.)
- [50] Ugyancsak a foglalkoztatási kötelezettség teljesítését támasztja alá az alperes törvényes képviselőjének nyilatkozata, aki előadta, hogy az aktív periódusokat az alperes úgy határozta meg, hogy több éves tapasztalati adatok alapján megbecsülte, az adott zónákban az adott időszak rendelésállományát, és az ehhez szükséges kapacitást.
- [51] A futár, amennyiben munkavégzési kötelezettségének nem tett eleget, akkor az alperes nem volt köteles munkabért fizetni a részére. Az alperesnek elemi érdeke volt, hogy a futárai rendelkezésre álljanak, hiszen a harmadik személyektől érkező megrendeléseket csak így tudta teljesíteni. Ezt támasztja alá az a körülmény is, hogy a távolmaradást, a rendelkezésre állási kötelezettség megszűnését a besorolási rangsorban való visszavetéssel, az aktív periódusból való kizárással, illetve az óradíj megvonásával szankcionálta.
- [52] Az alperes maga vállalta azt az ÁSZF-ben, hogy amennyiben nem tud munkát adni a felperesnek, akkor is fizet részére futár alapidíjat. Ez az alperesi szabályozás maradéktalanul megfelel az Mt. 146. § (1) bekezdés (állásidő) rendelkezéseinek.
- [53] Az alá-fölérendeltségi viszonyt illetően a másodfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes számára nem volt reálisan meghatározott mozgástér abban a körben, hogy milyen feltételek mentén köthetnek egymással szerződést, ténylegesen a feladatokat miként láthatja el. Az alperes egyoldalúan határozta meg a díjazást, a fuvarfeladatokat, azok ellátásának helyét és idejét, valamint az aktív periódusokat.
- [54] Az a körülmény, hogy az aktív periódusokat a felperes maga választhatta ki, valójában csak látszólagos kötetlenséget biztosított számára, hiszen ha munkabért akart kapni, akkor mindenképpen jelentkeznie kellett. Ebben a körben utalt a másodfokú bíróság az Mt. 96. § (2) bekezdésére. A munkavégzés időtartamának, a munkaidő beosztásának meghatározása tekintetében tény, hogy a felperes a kötetlen munkarend szabályai szerint az alperes által egyoldalúan meghatározott aktív periódusokban jelentkezhetett munkára, maga osztotta be az időtartamukat is. Az alperes saját applikációja vezette a munkaidő nyilvántartást, amelyről időszakos elszámolásokat, kimutatásokat készített.
- [55] A futárok számára a pihenő idő is biztosított volt, hiszen 6 vagy 8 órás aktív periódusok vállalása esetén is ennek lehetőségével élni tudtak.
- [56] A felperes köteles volt a GPS-t is bekapcsolva tartani, amelynek kikapcsolása és elérhetetlenné válás esetén az aktív periódusa automatikusan megszűnt az ÁSZF 6.4.1.c. pontja alapján, és ilyenkor díjazásra sem volt jogosult. Ebből fakadóan a GPS bekapcsolásra való kötelezéssel alperes a felperes tartózkodási helyét és elérhetőségét folyamatosan ellenőrizte. A vállalkozó/megbízott továbbá saját arculatának megfelelő ruházatot hord, nem a megrendelőt.
- [57] A munkavégzés helye a megrendelések teljesítése során változó munkavégzési hely volt, ez a felek között nem volt vitás.
- [58] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy vállalkozási/megbízási szerződésben a vállalkozó/megbízott az, aki a megrendelt munka ellenértékét megjelöli, és a felek a mellérendelt kapcsolatból adódóan annak végleges összegét meghatározzák. A munkaviszonyban azonban jellemzően a munkáltató a kezdeményező, az alá-fölé rendeltségi viszonyból adódóan meghatározza a munkabért.
- [59] A munka díjazását illetően a díj két részből állt. Egyrészt a rendelkezésre állás miatt az aktív időszakban töltött idő után járó futár alapidíjból, amely egész letöltött óránként illette meg a felperest, másrészt a teljesített fuvarfeladatok után járó kiszállítási díjból. Mind a két díjrészt az alperes egyszerre, kéthetente fizette. Az alperes által meghatározott teljesítménybér mértéke a felperes által teljesített futár feladatok száma alapján teljes munkaidős foglalkoztatás esetén elérte az Mt. 153. § (1) bekezdése szerint kötelező legkisebb munkabér

2019. évi 149 000 forintos és a 2020. évi 161 000 forintos mértékét.
- [60] A másodfokú bíróság egyetértett az alperessel abban, hogy a felperessel nem állapodott meg az Mt. 45. § (1) bekezdése szerinti egyösszegű, forintban kifizetett alpbérben. Ugyanakkor a felperes az alperes által felajánlott 850 és 350 forintos teljesítménybért a szerződések aláírásával elfogadta, munkavégzését teljesítette, és az alapján megállapítható volt, hogy napi 8 óra munkavégzéssel elért teljesítménybére a minimálbér mértékét mindig meghaladta.
- [61] A saját járművel való közlekedés és telefonhasználat sem zárja ki a munkaviszonyt, hiszen ez munkaviszony, sőt bizonyos atipikus foglalkoztatási formáknál (bedolgozói jogviszony) is megengedett.
- [62] A felperes az alperes által működtetett applikáción keresztül kapta az utasításokat, az alperes a felperes munkáját felügyelte és ellenőrizte. Azokat a felperes végrehajtotta, az alperessel a kapcsolatot ezen vagy a futárkapitányon keresztül tartotta.
- [63] Az Mt. 27. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a színlelt megállapodás semmis, ha pedig más megállapodást leplez, azt a leplezett megállapodás alapján kell megítélni. A peres felek megállapodása az Mt. 42., 45. és 51. §-aiba ütközött, ezért az semmis volt, így a bíróság arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a peres felek között ténylegesen munkajogviszony jött létre.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes ellenkérelme**
- [64] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését kérte. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.
- [65] Az alperes eljárásjogi szabálysértésként utalt a Pp. 172. § (3) bekezdésében foglaltakra. Érvelése szerint adott ügyben megállapítási kereset nem terjeszthető elő, a peresített jogviszony természeténél fogva a felperesnek lehetősége lett volna marasztalást kérni, és nincs olyan jogvédelmi szituáció, amely a felperes alperessel szembeni jogainak megóvását indokolná.
- [66] Az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése körében helyesen rögzítette, hogy a felperesnek állt érdekében azt bizonyítani, hogy a perbeli időszakban az alperes munkaviszony keretében foglalkoztatta, ezért a Pp. 265. § (1) bekezdése értelmében a bizonyítatlanság az ő terhére esik.
- [67] A jogviszony munkaviszonykénti minősítésének lényege abban áll, hogy a bíróság a szerződésekben rögzített (*de jure*) állapotot összeveti a jogviszony teljesítése során előállt (*de facto*) állapottal, amelynek a feltárása érdekében szükségszerűen többlételemű elemeket értékel. Hivatkozott a Pp. 279. § (1) bekezdésének és a 346. (4) és (5) bekezdésének megsértésére is.
- [68] A jogvitában alkalmazandóként a másodfokú bíróság egyetűl az Európai Unió Bíróságának (EUB) Yodel ügyben hozott C-692/19. számú ítéletére hivatkozott helyesen, amelyben annak ellenére nem állapították meg a munkaviszony fennállását, hogy az ügyben érintett futár a jelen per felpereséhez képest jóval szűkebb körben, kizárólag annak kapcsán dönthetett, hogy egyetlen előre meghatározott időszámban mikor végez munkát.
- [69] A munkaviszonyra jellemző elemek vizsgálata során hangsúlyozni kell, hogy a felek munkabérben nem állapodtak meg. A felperes maga dönthetett arról, hogy mikor és mennyi munkát kíván végezni. Nem jött létre olyan megállapodás, amely szerint a felperes napi 8 órás munkavégzéssel elért teljesítménybére mindig meghaladja a minimálbér mértékét.
- [70] A. A. tanúvallomása tehát egyértelműen bizonyítja, hogy a felek között még a munkabér legkisebb mértékét illetően sem jött létre megállapodás, mert a felperes részére megfizetett díj mértéke mindvégig esetleges, az általa esetenként vállalt időtartamtól, a teljesítendő egyedi megbízások számától függő volt. A felperes a per során azt sem tisztázta, hogy a keresetében megjelölt havi bruttó 160 000 forint alpbérnek megfelelő összegben mikor, milyen körülmények között állapodtak meg.
- [71] Az alperes a teljesítendő egyedi megbízások számát illetően a felperes irányába semmilyen elvárás nem támasztott, ezért teljesítménykövetelmény hiányában teljesítménybérrel fogalmilag nem lehet szó. A munkavállalóra irányadó teljesítménybér tényezőzt úgy kell megállapítani, hogy amennyiben a teljesítménykövetelmény 100%-os teljesítése, és a munkabérben történő megállapodás közül bármelyik hiányzik, a felek között nem jön létre munkaszerződés.
- [72] A felperesnek a megbízási keretszerződés értelmében – és ténylegesen is – egyetlen feladata az volt, hogy a megrendeléseknek megfelelően étel- és italkiszállításokat végezzen. Az alperes által meghatározott feladat jellegénél fogva olyan eredménykötelem, amelyet a polgári jog szabályoz.
- [73] Abból, hogy a felperesnek a feladatokat a másodfokú bíróság álláspontja szerint az aktív periódusokban folyamatosan kellett végeznie, nem következik azok munkaköri jellege. Általában megbízási vagy vállalkozási jogviszonyban a megbízott vagy a vállalkozó is folyamatosan teljesíti a szerződésben vállalt feladatait.
- [74] A szerződés nem tartalmazott munkabérben való megállapodást, a felperes személyes igényeitől és élettritmusától függően egyoldalúan eldönthette, hogy csakis a számára alkalmas napokon, a számára alkalmas időszakokban és időtartamban jelezze alperesnél, hogy rendelkezésre kíván állni. Teljesen randomizált időpontokban és mennyiségben végzett tevékenységet, amely egyértelműen igazolja, hogy a felperes saját munkaszervezése körében rendkívüli szabadság illette meg.
- [75] A futár alapidíj nem feleltethető meg az állásidőre járó díjazásnak, mert abban az esetben, ha az alperes valamely futár részére nem tudott megfelelő számú egyedi megbízást közvetíteni, akkor az aktív periódust jogosult volt megszüntetni anélkül, hogy a meg nem kezdett órákra járó futár alapidíjat köteles lett volna kifizetni. Kötetlen munkarendről csak akkor beszélhetünk, ha a felek a munkaidő első dimenzióját, a munkavégzéssel töltendő idő mennyiségét meghatározzák. A foglalkoztatás óraszámában való megállapodás nélkül nincs kötetlen munkarend. Munkaidő hiányában a

- pihenőidő fogalma eleve nem értelmezhető, ahogy a szabadság sem.
- [76] A munkáltatót terhelő foglalkoztatási kötelezettség azt jelenti az Mt. 42. § (2) bekezdés *b*) pontja és 51. § (1) bekezdése szerint, hogy köteles a munkavállalót munkával ellátni. Az alperes nem vállalt semmiféle kötelezettséget arra nézve, hogy a felperes igényeinek megfelelő számú és jellegű aktív periódust fog megnyitni a szerződés fennállása alatt, ahogy azt sem ígérte, hogy akár a megbízási keretszerződés fennállta alatt, akár a ténylegesen visszaigazolt aktív periódusokban feladattal látja el.
- [77] A másodfokú bíróság döntése a foglalkoztatási kötelezettség kapcsán kirívóan okszerűtlen volt. Az alperesnek nem állt érdekében, hogy a felperest folyamatosan foglalkoztassa, az pedig végképp nem, hogy napi 8 órában lássa el munkával. Egyedüli üzleti érdeke az volt, hogy elegendő megbízottal legyen szerződéses kapcsolatban ahhoz, hogy D. területén mindig legyen annyi a saját elhatározásából aktív periódusokra jelentkező futár, amennyi a szolgáltatás megfelelő ellátását biztosítja.
- [78] A rendelkezésre állási kötelezettségről [Mt. 52. § (1) bekezdés] sem döntött helytállóan a másodfokú bíróság. A perbeli jogviszonyt a flexibilitásra mint a felek jól meghatározható közös érdekére tekintettel alakították ki. E rugalmasság folytán a felperest a megbízási keretszerződésből fakadóan az év egyetlen napján sem terhelte rendelkezésre állási kötelezettség. Nem volt akadálya annak, hogy a felperes hetekig vagy akár hónapokig egyetlen aktív periódusra se jelentkezzen.
- [79] Az alperes racionálisan működő gazdasági társaság módjára egyfajta versenyt alakított ki a futárok között, ezzel előmozdítva a saját hatékonyságát és az ügyfelek elégedettségét. Elsődleges igényük ugyanis nem más, mint az, hogy a megrendelt ételek és italok szinte azonnal, a lehető legjobb minőségben a rendelkezésükre álljanak.
- [80] A csoportokba sorolásból kifolyólag a futárokat hátrány nem érte, díjukat ugyanúgy állapították meg, és az esetleges hátrébb sorolásuk ellenére minden futárnak lehetősége volt aktív periódusokra jelentkezni.
- [81] Az aktív periódusokban az egyedi megbízások teljesítésén kívül a futár nem tudott volna más tevékenységet végezni. Ez az ismérv eleve alkalmatlan a jogviszony minősítésére, mert értelemszerűen a megbízott vagy vállalkozó nem tud más munkavégzésre irányuló tevékenységet kifejtteni, miközben a megbízást vagy a megrendelést teljesíti.
- [82] Az alá- fölérendeltségi viszonyal összefüggésben alperes arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kiszállítási tevékenység végzése tekintetében nem gyakorolt utasítási jogot. Semmi jelentősége nincs annak, hogy az alperes az applikáción keresztül jelezte a felperes részére, hogy honnan, hova, mit kell szállítani. Nem lehet munkaviszony fennállására következtetni abból, hogy amennyiben a felajánlott fuvarfeladatot a felperes elfogadta, akkor köteles volt az alperes által megadott utasításnak megfelelően azt leszállítani a megadott címre. Erre a felperes megbízási és vállalkozási jogviszony keretében éppúgy köteles lett volna, ez ugyanis maga a szerződés teljesítése.
- [83] A másodfokú bíróság tévesen következtetett az alperes ellenőrzési jogának fennállására abból, hogy a GPS használatát megkövetelte. Ez ugyanis a platform alapú munkavégzés lényegéből fakadó elengedhetetlen szervezési eszköz. Az alperes ellenőrzési joga nem arra irányult, hogy a felperes munkavégzését vagy munkaszervezését ellenőrizze, hanem arra, hogy az egyes ételkiszállítások teljesítése szerződésszerűen megtörtént-e.
- [84] Szintén a jogviszony polgári jogi természetét támasztja alá, hogy a számlázás a felperes saját nevében és érdekében történt. Az nem tekinthető munkabér jegyzéknek, amely kiállítására a munkáltató által egyoldalúan, saját nevében, a munkavállaló tájékoztatása céljából kerül sor.
- [85] A személyes munkavégzési kötelezettség körében alperes előadása szerint a megbízási keretszerződés teljesítése érdekében alperes betéti társaságokkal vagy éppen diákszövetkezettekkel is szerződött, ahogy a felperes is teljesített az alperes részére futárfeladatokat betéti társaságon keresztül.
- [86] A munkavégzés helyét a felperes szabadon választhatta meg, hiszen tevékenységét nem az alperes székhelyén vagy telephelyén tartozott ellátni, hanem amikor éppen nem teljesített egyedi megrendelést, maga választhatta meg hol tartózkodik, várakozik, pihen, telefonál, stb.
- [87] A perben nem volt vitatott, hogy a munkavégzést a felperes a saját járművel és telefonjával végezte, mint ahogy az sem, hogy az alperes által a részére átadott ruhát és melegen tartó dobozt kellett használnia. A másodfokú bíróság azonban jogszabálysértő módon állapította meg, hogy ez a körülmény nem volt alkalmas annak alátámasztására, hogy a felek között polgári jogi jogviszony jött létre.
- [88] A felperes nem integrálódott az alperes szervezetébe. A munkáltatói szervezetrendszerbe való betagozódást ugyanis a munkaszervezet és nem a külvilág szempontjából kell vizsgálni. Közvetkezésképp irreleváns, hogy az alperes harmadik személyek szemében milyen módon jelent meg.
- [89] A melegen tartó doboz alkalmazása ételmiszerbiztonsági okokból, jogszabályi kötelezettségeknél fogva történt. Ebből a jogviszony minősítése szempontjából releváns következtetés nem vonható le.
- [90] Nyomatékosan értékelendő, hogy a felek akarata polgári jogi jogviszony létesítésére irányult. E körben utalt a Ptk. 6:8. § (1) bekezdésében foglaltakra. A felek az ÁSZF-ben maguk rögzítették, hogy a felperes megbízási keretszerződésben önálló vállalkozóként munkaviszony keretében teljesíti az applikáción keresztül leadott étel- és italszállításokat.
- [91] Összegezve a peresített jogviszony még az Mt. által szabályozott atipikus munkaviszonyok egyikének sem feleltethető meg, mert azt mindenestül a felperes választási és döntési szabadsága határozza meg.
- [93] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme és összefoglaló irata a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [94] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy a felek között létrejött megbízási keretszerződés nyelvtani értelmezéséből

is az következik, hogy az egyedi megbízások teljesítésekor az alperes által felhozott nagymértékű rugalmasság és az ebből következő önfoglalkoztatási jelleg nem mutatható ki. Alperes részéről volt elvárás, hogy a felperes egyéni vállalkozóként lépjen be a kötelembé.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [99] A munkaügyi perekre vonatkozó speciális szabályokat (a Pp. 523. §-át) kell alkalmazni a jelen felülvizsgálati eljárásban, ebből következően a Pp. 408. § (1) bekezdésében foglalt konjunktív feltételek nem irányadóak. A felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 12. pontja indokolását is figyelembe véve, ha a pertárgy értéke nem meghatározható [Pp. 20. § (3) bekezdés a) pont], a pertárgyérték meghatározása nem a Pp. 21. §-án alapul, az értékhatártól függő kizárás [így a Pp. 523. § (1) bekezdése] nem alkalmazható (Kúria Pfv.I.20.752/2021./5.). A felülvizsgálat engedélyezése szükségtelen volt.
- [100] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [101] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát.
- [102] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy 2019. október 17. és 2020. január 15. között heti 40 óras általános munkaidő figyelembe vételével havi bruttó 161 000 forint alpbér mellett munkaviszonyban állt az alperesnél. Ebből következően elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy adott jogvita eldöntése során megállapítás iránti keresetnek helye volt-e.
- [103] A Pp. 172. § (3) bekezdése értelmében valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt akkor terjeszthető elő kereseti kérelem, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges és a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás nem kérhető. A bíróságnak e törvényes feltételek fennállását hivatalból kell vizsgálnia.
- [104] Munkaügyi perben a munkavállaló felperesnek nincs alanyi joga annak kikényszerítésére, hogy a perben nem álló harmadik személy (pld. közigazgatási szerv) felé a munkáltató alperes milyen bejelentést tegyen, adatot közöljön, milyen közjogi kötelezettséget teljesítsen, mivel az adó, társadalombiztosítási jogszabályi rendelkezések nem a munkavállalónak a munkáltatóval szembeni jogait, hanem a foglalkoztató közigazgatási szervek felé teljesítendő közjogi kötelezettségeit nevesítik. A munkáltató ezen közjogi jellegű kötelezettségei tehát nem a munkajogviszonyból származnak, hanem arra épülnek. Azokban a perekben, amelyekben a munkavállaló a jogviszonya tartalmának megállapítását, a munkaviszonya fennállásának vagy fennálltának a deklarációját kéri úgy, hogy marasztalási igénye nincs vagy ilyen igénye nem lehet, megfelelően igazolhatja az általa előadott tény és jogállításaiban a jogvédelem alperessel szembeni szükségességét. Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.), valamint a társadalombiztosítási ellátásairól jogszabályokról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény (Tbj.) szerinti közjogi jellegű kötelezettségek abban az esetben terhelik az alperest, amennyiben a felek közötti jogviszonyt munkaviszonynak minősítik, amelyhez a kedvezőbb egészségbiztosítási ellátás és nyugellátás miatt a felperesnek nyilvántaló érdeke fűződik. Az adott közjogi kötelezettségek teljesítése jelenti a hatósági eljárás megindulását, azonban a bejelentések kizárólag a munkáltató magatartásától függenek, annak magánjogi úton történő kikényszerítése a felperes oldalán kizárólag abban a formában történhet meg, ha a bíróság jogerősen megállapítja, hogy munkaviszony áll fenn a felek között.
- [105] Fentiekből következően jelen ügy eldöntése során a megállapítási kereset elbírálása nem volt kizárt, annak feltételeit a bíróságnak hivatalból kellett vizsgálni fellebbezéstől függetlenül, amit a bíróságok a Pp. 172. § (3) bekezdés helyes alkalmazásával jogszerűn megtettek.
- [106] A fentiek alapján tehát az ügy érdemében kellett állást foglalni arról, hogy az ételfutárként tevékenységet folytató felperes munkaviszonyban vagy megbízási jogviszony keretében tette-e ezt a platform munkavégzés formájában.
- [107] A platform munkavégzés lényege az, hogy a vállalkozások információs és kommunikációs technológiát használnak a munkavégzők nagyobb csoportjának a megszervezésére annak érdekében, hogy kiszervezzék a munka elvégzését. Az internet segítségével biztosítják azt, hogy a gazdasági szereplők számára folyamatosan rendelkezésre álljon a munkavégzők nagy, meghatározatlan számú személyből álló, állandóan változó csoportja. A platform elsődlegesen a felek egymásra találásában segít, de része van a díjazás meghatározásában és kifizetésében, illetve az elvégzett munka értékelésében is. A platform munka nem egy homogén egységes jelenség, illetve fogalom.
- [108] A digitális platformon keresztül végzett tevékenység sokféle lehet (személy vagy áruszállítás, ételkihordás, programozás stb.). A végzett munka jellegére tekintettel nincs lehetőség általános szabályok alkalmazására megfelelő jogszabályi környezet hiányában, így mindig az adott munkavégzés körülményeit kell a vizsgálat körébe vonni.
- [109] Az Európai Unió honlapján megjelenő jogesetek sem tükröznek egységes álláspontot és szabályozást, és ugyanez igaz a hazai jogértelmezésre is. Ezért jelen esetben kizárólag egyedi ügyben, a felperes mint ételfutár esetében kellett meghatározni, hogy tevékenységét megbízási vagy munkaviszony keretében végezte-e. Ennek során nyomatékosan kellett értékelni a felek által megkötött és a másodfokú bíróság által helyesen a tényállás részévé tett ÁSZF hivatkozott pontjait. Nem volt figyelmen kívül hagyható, hogy a bizonyítási teher a felperesen volt [Pp. 265. § (1) bekezdés], így a bizonyítatlanság az ő terhére esik.
- [110] A jogviszony minősítése során fontos kiindulópont, hogy ma Magyarországon még mindig meghatározó az önállóan (munkaviszonyban történő) és önálló (polgári jogi jogviszonyban megvalósuló) munka

- alapján tipizáló bináris modell, tehát vagy polgári jogi jogviszonyban áll a munkát ellátó vagy munkaviszonyban. Hazánkban nincs külön jogi kategória a kettő közötti átmenetnek megfelelő jellegzetességeket mutató foglalkoztatásra, ami más nemzetek jogában fellelhető. Ezért a hivatkozott jogesetek sem vonatkoztathatóak egyértelműen a felperesi foglalkoztatás milyenségének meghatározására. A Kúria jelen ügyben nem általános jogpolitikai vagy jogalkotói kérdésben foglalt állást, hanem a meghatározott egyedi ügyben, a kereseti kérelem alapját képező jogszabályok alapján.
- [111]A következetes ítélkezési gyakorlat szerint amennyiben a munka természete folytán a tevékenység nemcsak munkaviszony, hanem munkavégzésre irányuló más jogviszony keretében is ellátható, a szerződési szabadság elvére figyelemmel a felek szabadon dönthetnek arról, hogy a munkavégzés milyen típusú szerződés (polgári jogi vagy munkaszerződés) alapján történjen (Kúria Mfv.I.10.566/2016., megjelent: BH 2017.412.).
- [112]A per során az alperes mindvégig állította, hogy nem kívánt munkaviszonyt létesíteni, munkaszerződést egyetlen, felperessel azonos tevékenységet végző személlyel sem kötött, gyakran a foglalkoztatás Bt-jén keresztül történt vagy azt vállalkozási igazolvány meglétéhez kötötte, és eszerint alkalmazta a futárokat. A felperes előadása szerint „Azt, hogy nekem egyéni vállalkozóként kell ezt a tevékenységet folytatnom, én ezt már M. J.-től tudtam...”. Nem tagadta, hogy a vállalkozói igazolvány kiváltását az alperes a foglalkoztatás feltételévé tette, azzal a szerződés megkötésekor rendelkezett, és azt sem vitatta, hogy a jogviszony fennállta alatt sosem kifogásolta a foglalkoztatás mikéntjét.
- [113]Jelen esetben nem volt kizárt a tevékenység jellege folytán, hogy a felperes munkaviszony vagy polgári jogviszony keretében lássa el azt. Ezért nem volt kiemelt jelentősége a felek által kötött szerződés elnevezésének, hanem abban kellett állást foglalni, hogy a foglalkoztatás megvalósulása során a polgári jogviszonyra vagy a munkaviszonyra jellemző elemek kerültek-e túlsúlyba.
- [114]Az Mt. 42. § (2) bekezdése szerint a munkaszerződés alapján a munkavállaló köteles a munkáltató irányítása szerint munkát végezni, a munkáltató pedig köteles a munkavállalót foglalkoztatni és munkabért fizetni. Az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette ítéletében, hogy mindez egy szigorú alá- fölé rendeltségi viszonyt feltételez, amely együtt jár a munkáltató utasításadási és ellenőrzési jogával. Ezen túlmenően a munkavállalónak személyesen kell munkát végezni és rendelkezésre állni a jogviszony teljes tartama alatt. Mindettől a munkaviszony alanyai megállapodás útján sem térhetnek el az Mt. 50. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel.
- [115]Az Mt. 45. § (1) bekezdése szerint pedig a munkaszerződésben a feleknek meg kell állapodniuk a munkavállaló alaphérében és munkakörében.
- [116]Fentiekből következően mindezen kritériumok vizsgálata volt szükséges, ami az Mt. hivatkozott szabályai alapján megtörténhetett, nem volt kiemelt jelentősége a 7001/2005. (MK.170) FMM-PM rendelet hatályon kívül helyezésének, szempontrendszere a bíróságok joggyakorlatába beépült a jogviszonyok elhatárolása során.
- [117]Elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a felek az elvégzendő munkát munkakörként határozták-e meg. A törvény a munkakör fogalmát nem definiálja, az irányadó jogértelmezés szerint azonban azon munkák összességét, illetve jellegét kell alatta érteni, amelyeket a munkavállaló köteles végezni. Az általános megfogalmazás mellett a jogirodalom szerint a munkakör azoknak a feladatoknak a fajlagos meghatározását jelenti, amelyeket a munkavállalóknak teljesítenie kell, azt juttatja kifejezésre, hogy a munkáltató a szervezeti munkamegosztás szerint egy munkavégzőre milyen feladatokat juttat a munkaszerződés alapján.
- [118]A felülvizsgálati kérelem helytállóan utalt arra a másodfokú bíróság okfejtésével szemben, hogy a megbízási keretszerződés értelmében adott esetben a futárnak kizárólag az volt a feladata, hogy meghatározott címről meghatározott címre étel-, illetve italkiszállítást teljesítsen. Az ÁSZF tartalmából és az egyedi megbízásokból sem lehetett arra a következtetésre jutni, hogy a feladatokat az alperes ténylegesen munkakörként határozta volna meg. A felperes nem bizonyította, hogy az alperesnek a feladat teljesítésére bármilyen ráhatása lett volna, meghatározta volna annak teljesítési módját, illetve lényeges körülményeit.
- [119]A bérezés körében hangsúlyozandó, hogy nem vitásan az alperes egy applikáció segítségével végezte a fuvarok elszámolását, ez azonban nem jelenti azt, hogy teljesítménybérezés történt volna, ami esetlegesen a jogviszony munkaviszonnyá minősítését eredményezhetné. A felperes előadása szerint A. A. „csapatkapitány” elmondta, hogy „1 000 forint óraber és erre jön a cimpénz a kiszállítások után (...) nem volt arról szó, hogy konkrétan mennyit kell dolgozni, erről A. nem mondott semmit”. Az a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, hogy a felperes – az általa meghatározott munkarendben – havonta valamely összegű juttatásban megállapodott volna alperessel, az ÁSZF elfogadásával közöttük két részből álló díjazás (fix óraber plusz a kiszállítások után díj) rögzült. A javadalmasítás összege nem volt fixált vagy maximalizált.
- [120]Az Mt. 51. § (1) bekezdése szerint a munkáltató köteles a munkavállalót a munkaszerződés és a munkaviszonyra vonatkozó szabályok szerint foglalkoztatni, továbbá – a felek eltérő megállapodása hiányában – a munkavégzéshez szükséges feltételeket biztosítani.
- [121]Az elsőfokú bíróság az alperes érvelésével egyezően helytállóan fejtette ki az Mt. 86. §-ára utalással, hogy a hatályos munkajogi szabályozás az atipikus foglalkoztatási formákban sem ismer olyan metódust, amelynél a foglalkoztatott teljesítési órászáma kizárólag a tevékenységet ellátó személy igényéhez igazodna. Az alperes foglalkoztatási kötelezettséget nem vállalt sem a KSZF-ben, sem az ÁSZF-ben, még az aktív periódusokban sem: felpereshez hasonlóan jogosult volt a már megkezdett aktív periódust is egyoldalúan

- megszüntetni (ÁSZF 6.4.5. pontja) például akkor is, ha nem tudott egyedi megbízást adni.
- [122]A felperes volt az, aki az általa megjelölt időpontokban jelentkezhetett munkára és olyan időtartamban, ami megfelelt az igényeinek, vagyis jogosult volt meghatározni, hogy rendelkezésére akar-e állni az alperesnek valamely aktív periódusban (ÁSZF 1.2. pont, ÁSZF 1.44. pont, ÁSZF 1.45. pont, ÁSZF 6.3. pont). V. D. tanúvallomásával megerősítetten nem volt olyan elvárás, hogy mennyit kell dolgozni. Hangsúlyozandó, hogy amikor a felperes nem jelentkezett munkavégzésre, nem volt munkaidő figyelembe vehető. Nem egyenlőtlen munkarendben történt a foglalkoztatása, hiszen a felek nem állapodtak meg szerződésben a munkaidő mértékében (napi teljes vagy rész munkaidőben [Mt. 88. § (1) bekezdés, 92. § (1), (5) bekezdés], amelyet munkanapra elrendelt rendes munkaidőként [Mt. 88. § (2) bekezdés] főszabályként a munkáltató oszt be [Mt. 96. § (1) bekezdés]. A felperes által saját elhatározásából vállalt, alkalmanként változó napi 2, 4, 8 óra munkavégzés a munkaidő mértékében való megállapodás hiányában nem minősülhetett az Mt. 96. § (2) bekezdése szerinti kötetlen munkarendnek. A felperes igényei határozták meg azt, hogy mely napon, annak melyi időszávjában, milyen időtartamban és kíván-e munkavégzésre rendelkezésre állni, továbbá a vállalt aktív periódust jogosult volt közben is megszüntetni anélkül, hogy ezt jelentenie kellett volna vagy engedélyezésre lett volna szükség. Az aktív periódusok számának, hosszának algoritmus alapján történő alperesi meghatározása – mivel azokra való feljelentkezés felperes (illetve más megbízottak) döntése volt – nem értékelhető a munkavégzésre adott munkáltatót megillető széles körű utasításadási jogként, továbbá a munkáltató foglalkoztatási kötelezettségeként sem. Nem volt elvárás alperes részéről a vállalt aktív periódusok számát illetően, illetve az aktív periódus végig munkával eltöltésére vonatkozóan, arról felperes feljelentkezhetett, indokolás, hozzájárulás nélkül (ÁSZF 6.4.1 pont) illetve egyedi megbízásokat visszautasíthatott (ÁSZF 6.5.5. pont). Az aktív periódusokban sem terhelte tehát felperest rendelkezésre állási kötelezettség.
- [123]Nem vitásan az aktív periódus felperes általi megszakítása, a kapcsolattól elzárkózás, elérhetetlenség a munkáltatói rangsorolás folytán az aktív periódusokra jelentkezés lehetőségét annyiban befolyásolta, hogy később jelentkezhetett az általa kívánt időszávjára, azonban a feladatellátásra fordított időtartamot így is a felperes határozta meg, és a rangsorolás a díjazását nem érintette. Az alperes a rangsorban hátrább értékelt futároknak is lehetőséget biztosított aktív periódusra jelentkezésre, amelyet a felperes sem vitatott. Ugyanakkor alperes üzleti érdekeként, hatékonysági kérdésként fogadható el, hogy az alperes azon futárokat előnyben kívánta részesíteni, akik megbízhatóan, rendszeresen feljelentkeztek hosszabb aktív periódusokra, és azokban végig dolgoztak.
- [124]Helyesen hivatkozott tehát a felülvizsgálati kérelemben az alperes arra, miszerint a felperes részére ténylegesen munkaidő nem volt meghatározva, a rendelkezésre állási kötelezettség pedig kifejezetten meghatározott munkaidő esetén értelmezhető.
- [125]A felperes és a vele azonos tevékenységet ellátó futárok (a kiszállítási díjon felül) úgynevezett futár alapdíjban részesültek. Az ÁSZF 6.4.5., 6.4.7. és 9.1.11. pontjának együttes értelmezéséből következően amennyiben a futár részére nem tudott megfelelő számú egyedi megbízást adni az alperes, akkor jogosult volt az aktív periódust megszüntetni anélkül, hogy futár alapdíjat fizetett volna (ÁSZF 6.4.5; 6.4.7; 9.1.1.1 pontok), illetve a kiszállítási díj – mivel az egységáras volt – nem függött a kiszállítás időigényességétől, ezért kiegészítésként járt az óradíj. A másodfokú bíróság ítéletének [108] bekezdésében foglaltak ezért téves következtetést tartalmaznak, a futár alapdíj nem feleltethető meg az Mt. 146. § (1) bekezdése szerinti állásidőre fizetett díjazásnak.
- [126]Az elsőfokú bíróság ítéletének [62] bekezdésében helyesen fejtette ki, hogy a felperes nem az alperes szervezetében végezte a munkáját, tevékenysége nem az alperes céges struktúrájához kötődött. Nem volt megállapítható szigorú alá- fölrendeltségi viszony, sem pedig a munkáltatót illető széles körben megvalósuló, egyoldalú irányítási és utasítási jogkör. A felperes a kiszállítási tevékenységet maga szervezte meg: az útvonal és a közlekedési eszköz megválasztása az ő döntésén múlt, ami ugyancsak a munkavégzés nagyfokú önállóságára utal.
- Az, hogy az alperes GPS rendszert használt, önmagában a munkáltatókénti felügyeletet nem támasztja alá, mivel a funkciója annak ellenőrzése volt, hogy a vállalt kiszállítás megfelelően történik-e, illetve, hogy adott címhez melyik futár van legközelebb, akinek a teljesítés lehetősége felajánlható. Ugyanezt a hatékonyságot kívánta biztosítani az aktív periódus alperes általi megszüntethetőségének lehetősége is., amely a felperesre nézve csak a besorolás szintjén eredményezett nem jelentős, időszávjokra jelentkezésre vonatkozó időbeli korlátozást.
- [127]A személyes munkavégzési kötelezettség tekintetében helyesen hivatkozott az alperes a felperes saját személyes nyilatkozatára. Eszerint „egyéni vállalkozói tevékenységet megszüntettem, aztán alapítottam a B. F. Bt-t, ez 2020 februárja körül volt, ezzel párhuzamosan egy ideig a tanú egyéni vállalkozásába voltam bejelentve és úgy végeztem a futárkodást az alperes részére, majd amikor a Bt-mmel már tudtam szerződni az alperessel, akkor pedig a cégen keresztül végezzük a futártevékenységet én is meg a tanú is, mert a Bt. a megalakulását követően akkor vált jogosulttá állami támogatásra, hogyha volt alkalmazottja. Nem dolgoztunk másik futárcégnek sem én, sem a tanú ebben a konstrukcióban, csak az alperesnek. Ezt követően én a Bt-t saját vállalkozásomként használva nyújtottam személyes közreműködést”. Ez az előadás igazolja alperes állítását, hogy a futárszolgálat működtetése során ez az elvárás nem volt hangsúlyos. Kikötése esetén a megbízási jogviszonyban is személyes teljesítésre köteles a megbízott.
- [128]A felperes nem vitásan saját eszközeivel (jármű, mobiltelefon) végezte a munkáját, ami ugyancsak

- egy vállalkozási jogviszony létét támasztja alá. Onmagában pedig az a körülmény, hogy a felperes az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaruha és melegen tartó bokszt használatára, alapvető etikai normák betartására volt köteles, a munkaviszony fennállását nem bizonyítja, értékelhető marketing fogásként.
- [129] A munkavégzési hely sem meghatározó jelentőségű, mert a felperes által végzett szolgáltatás az volt, hogy egyik címről a másikra szállítsa az ételt, italt. A kiszállítások között tartózkodási helyét maga határozhatta meg.
- [130] A már hivatkozott atipikus foglalkoztatásból következően nem lehetett kiemelt jelentőséget tulajdonítani a kötetlen foglalkoztatás, a teljesítménybér, a szabadság, a munkaközi szünet intézményének. Ezek nem alapvetően kategorizáló körülmények a jogviszonyok elhatárolása során. Színlelt szerződés esetén ugyanis a munkaviszonyra jellemző nem minden ismerv lelhető fel, illetve a foglalkoztatás nem minden eleme jogszerű. Azon megállapításnak, hogy „döntő kérdés az, hogy a munkavégző személy gazdasági értelemben is alárendelt, azaz „függő helyzetben van-e”, azaz megélhetése tekintetében is ki van-e szolgáltatva a munkavégzésre irányuló jogviszonynak, nincs jogalkalmazási alapja. A rendkívül csekély, jelentéktelen jövedelmet biztosító munkavégzésre irányuló jogviszony is minősíthető munkaviszonynak, ha a minősítő egyéb elemek fennállnak, ami jelen esetben hiányzik.
- [131] Említésre méltó, hogy az EU Bizottsága 2021. december 9-én Irányelv Javaslatot (2021/04.14/COD/COM/2021/762. final) tett közzé a platform alapú munkavégzés munkakörülményeinek javításáról, elfogadása azonban azóta sem történt meg. A Javaslat II. fejezete a foglalkozási viszony címet viseli és 3–5. cikkei lényegében a platform munkavégzésre irányuló jogviszony minősítésével foglalkoznak. A 3. cikk a foglalkozási viszony meghatározó ismérveit, a 4. cikk a jogi vélelmet rögzíti. Ez utóbbi (1) bekezdése szerint a (2) bekezdés értelmében ellenőrző digitális munkaplatform és az e platformon keresztül platform alapú munkát végző személy közötti szerződéses jogviszonyról jogilag vélelmezhető (bizonyos ismérvek fennálltakor), hogy az munkaviszony. Az 5. cikk a jogi vélelem megdöntésének lehetőségével foglalkozik azzal, hogy a tagállamok biztosítják, miszerint a 4. cikkben említett jogi vélelmet bármely fél megcáfolhassa bírósági vagy közigazgatási eljárásban vagy mindkettőben. Mindebből pedig az következik, hogy a javaslat ebben a formában történő elfogadása után is – amely a platform alapú munkavégzést valóban munkaviszonynak vélelmezi – lehetőség lesz annak bírósági úton való megcáfolására.
- [132] A perbeli esetben a munkaviszony mint függő munka elsődleges minősítési jegyét jelentő alá-fölérendeltség fennálltát igazoló széles körű: a munkavégzés helyére, idejére, módjára is kiterjedő utasítás és ezt biztosító ellenőrzési jog az alperes oldalán nem volt megállapítható.
- [133] Fent kifejtettek alapján – a rendelkezésre bocsátott szabályzatok, illetve bizonyítékok (tanúvallomások) mellett – arra a következtetésre lehetett jutni adott esetben, hogy a felperes nem munkaviszony keretében látta el ételfutári tevékenységét, bizonyítékai ezzel ellentétes megállapításra nem adtak módot, a jogerős ítélet ezzel ellentétes álláspontja téves.
- [134] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján.
- (Kúria Mfv. VIII.10.091/2023/7.)
- 67I. Az Mt. 287. § (1) bekezdése kizárólag az igény bíróság előtti érvényesíthetősége anyagi jogi határidejét határozza meg, amely nem azonos a kereset Pp. szerinti közlésével [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 287. § (1) bek.].**
- II. A magasabb vezetői megbízással is rendelkező személy vétkes kötelezettségsgése esetén nemcsak a vezetői megbízás visszavonására, hanem a jogviszonya megszüntetésére is van lehetőség. Ennek jogszerűsége azonban csak esetről esetre vizsgálható. Ez esetben a bíróságoknak abban a kérdésben kell állást foglalniuk, hogy a jogviszonyt megszüntető intézkedés indokolásában világosan közöltek valósága esetén okszerűen kihathatnak-e a közalkalmazott eredeti munkaköre szerinti jogviszonyára vagy sem [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 64. § (2) bek.].**
- A tényállás**
- [1] A felperes az alperesi jogelőddel 2013. november 2-től létesített közalkalmazotti jogviszonyt családsegítő tanácsadó munkakörben, amelyhez a munkáltatói jogkör gyakorlója munkaköri leírást nem készített. A felperes a T. Város Önkormányzata Képviselő-testületétől 2013. november 2-től 2018. augusztus 31-ig terjedő időtartamra magasabb vezetői megbízást kapott intézményvezetői feladatok ellátására, amellyel összefüggésben 2015. április 16-án munkaköri leírást is kézhez vett.
 - [2] Az alperes a perrel érintett időszakban önálló jogi személy volt, de az önkormányzat képviselő-testületének döntése alapján pénzügyi és gazdálkodási feladatait együttműködési megállapodás alapján a Városi Kincstár látta el.
 - [3] A felperes 2016. január 26-án kelt nyilatkozatával a magasabb vezetői megbízásáról lemondott, 2016. február 1-jétől kinevezését az alperes módosította, amelynek alapján jogi és szervezési ügyintéző munkakörben végezte tovább feladatait, 2016. április 25-től heti 20 óras részmunkaidőben. A felperes a jogi és szervezési ügyintézési munkakörében munkaköri leírást nem kapott.
 - [4] A képviselő-testület határozatával 2016. július 1-jétől 2021. június 30-ig terjedő időtartamra a felperest ismételten intézményvezetői feladatok ellátásával bízta meg napi 8 órás foglalkoztatással. Kinevezésében a felperes munkakörét foglalkozásszervező és jogi ügyintézői munkakörben határozta meg, a felperes azonban a munkakörére vonatkozóan munkaköri leírást nem kapott.
 - [5] A képviselő-testület a 2020. január 30-án, zárt ülésen meghozott határozatával a felperes közalkalmazotti jogviszonyát a közalkalmazottak

- jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 30. § (1) bekezdés c) pontjának második fordulata alapján felmentéssel megszüntette. Megállapította, hogy a felperes a Kjt. 37. § (2) bekezdése alapján végkielégítésre nem jogosult. A felmentés indokolása szerint: „Az alább körülírt körülményekből, információkból a munkáltatói jogkör gyakorló arra az álláspontra jutott, hogy az intézményvezető közalkalmazott jogviszonyát megszünteti felmentéssel a Kjt. 30. § (1) bekezdés c) pontja szerint, mivel az intézményvezető intézményvezetői munkáját nem végzi megfelelően.” A felmondás tételes indokolásában az alperes utalt a Városi Kincstár 2017., 2018. és 2019. években az önkormányzat felé irányuló és az alperesi intézmény gazdálkodási szabálytalanságát illető megkereséseire, valamint az önkormányzat ezekkel kapcsolatos válaszleveleire, amelynek alapján megállapította, hogy a felperes intézményvezető pénzügyi ellenjegyzés nélkül vállalt kötelezettséget, továbbá több esetben az érvényesítés és az azt követő pénzügyi teljesítés az intézményvezető írásbeli utasítására történt. Az intézkedés rögzítette, hogy 2018 novemberében a polgármester írásban felszólította a felperest a kötelezettségvállalások, illetve beszerzések esetében a jogszabályokban, továbbá a belső szabályzatokban foglaltak betartására. A felmentés megállapította, hogy a felperes intézményvezető vétkeesen megszegte a körülírt ügyekben, a jelentésben is megjelölt jogszabályi rendelkezéseket, valamint a munkaköri leírásában meghatározott kötelezettségeit.
- [6] A felperes a felmondással szemben a 30 napos törvényes határidőben keresetlevelet terjesztett elő T. Város Önkormányzatával mint alperessel szemben, majd az alperes írásbeli ellenkérelme és a bíróság felhívása alapján perbe vonta az alperest, amelyet a bíróság engedélyezett és a korábbi alperest a perből elbocsájtotta. Az elsőfokú bíróság végzése – fellebbezés hiányában – jogerőre emelkedett.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [7] A felperes a pontosított keresetében a felmentés jogellenességének jogkövetkezményeként elsődlegesen a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 82. § (4) bekezdése alapján kompenzációs kárátalány címén 2 havi távolléti díjának megfelelő 1 161 996 forint és ezen összeg késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [8] Keresete indoklásaként arra hivatkozott, hogy az alperes felmentésének indokolása kizárólag az intézményvezetői munkáját kifogásolta, az alap közalkalmazotti jogviszony megszüntetésének indokát nem adta meg, ezért a Kjt. 23. § (6) bekezdése alapján a kinevezése szerinti munkakörében kellett volna tovább foglalkoztatni. Vitatta a kötelezettségszegések megtörténtét, továbbá utalt arra, hogy azok valóságuk esetén is legfeljebb a magasabb vezetői megbízás visszavonását alapozhatták volna meg. Állította, hogy a közalkalmazotti jogviszonyában meghatározott munkaköre a gazdálkodással kapcsolatos kötelezettség teljesítésére nem vonatkozott. A jogi tanácsadás nem jelentette a mindenkori intézményvezető munkájának segítését.
- [9] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a keresetindítási határidő elkesétsége miatt az eljárás megszüntetését, a per érdemében pedig a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felmentés jogszerű, annak indoka világos, valós és okszerű volt. Állította, hogy a felmentés indokolásában megjelölt kötelezettségszegések a felperes alap közalkalmazotti jogviszonyára vonatkozóan is megállnak, mivel a felperesnek jogi ügyintézőként a kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos pénzügyi ellenjegyzések tekintetében feladatokat kellett volna ellátnia, amelyet elmulasztott.
- Az első- és a másodfokú bíróság határozata**
- [10] A törvényszék ítéletével az alperes eljárás megszüntetése iránti kérelmét elutasította. A felperes közalkalmazotti jogviszonyának jogellenes megszüntetése jogkövetkezményeként kötelezte az alperest 1 161 996 forint elmaradt jövedelem és 1 161 996 forint végkielégítés, valamint ezen összegek 2020. március 7-től számított késedelmi kamatának megfizetésére.
- [11] Ítéletének indokolásában a Pp. 51. § és az Mt. 287. § (1) bekezdés b) pontjának rendelkezései, valamint a 4/2003. PJE és a 4/2013. (IX. 23.) KMK vélemény rendelkezéseire utalással megállapította, hogy csupán annak volt jelentősége, hogy a felperes a keresetlevelét határidőben terjesztette elő, eljárásjogi értelemben pedig nem volt relevanciája annak, hogy az nem megfelelő alperessel szemben történt meg. A keresetindítási határidő anyagi jogi természetű, amelyre a Pp. határidőkre és mulasztásra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak.
- [12] A per érdemében megállapította, hogy a felmentés nem felelt meg a világosság, valóság és okszerűség követelményének, ezért jogellenes. Álláspontja szerint az alperes kizárólag az intézményvezetői magasabb vezetői megbízással összefüggő kötelezettségszegésekre alapította a felperes közalkalmazotti jogviszonyának megszüntetését, annak indokát azonban nem adta, hogy az alap közalkalmazotti jogviszony megszüntetését milyen okokra alapítja. Mindezt a felmentés indokolásának első bekezdése is alátámasztotta, amely kizárólag a felperes intézményvezetői munkájára utalt. Rámutatott arra is, hogy a felmentés indokolásának további tartalma tételesen azokat a kötelezettségszegéseket sorolja fel, amelyek kivétel nélkül az intézményvezetői feladatokat érintették. Erre figyelemmel a bíróság nem tartotta szükségesnek a felperes alap közalkalmazotti jogviszonya szerinti munkakör tartalmának és megnevezésének bizonyítását, valamint a felmentés indokolásában megjelölt kötelezettségek vizsgálata érdekében a szakértői bizonyítást sem.
- [13] Az alperes fellebbezése alapján eljárás ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezett részében helybenhagyta.
- [14] A másodfokú bíróság ítéletének indokolása szerint az elsőfokú bíróság az ügy érdemére kiható lényeges eljárás szabálysértést nem követett el, a bizonyítékokat a Pp. 279. § (1) bekezdése szerint az egyéb adatokkal összevetve megfelelően értékelté

- és mérlegelte, a megállapított tényállásból helyes következtetésre jutott.
- [15] Az alperesnek az eljárás megmegszüntetésre irányuló fellebbezési érvelésével összefüggésben rámutatott arra, hogy a felperes a keresetlevelét az Mt. 287. § (1) bekezdés *b)* pontja által meghatározott 30 napos határidőn belül előterjesztette, az pedig a per érdemi eldöntésére tartozó kérdés, hogy a megfelelő alperessel szemben nyújtotta-e be.
- [16] Megállapította, hogy a Pp. 51. §-a valóban nem tartalmaz rendelkezést a keresetlevél előterjesztése joghatásainak fenntartására vonatkozóan, mivel ez az eljárásjogi kérdés a téves perlés esetén fel sem merül. A Pp. 178. § (1) bekezdése rendelkezik a visszautasított keresetlevélhez fűződő joghatások fenntartásáról. A Pp. 51. § rendelkezése éppen azt az eljárásjogi lépést iktatja ki a perben, hogy a nem megfelelő alperes perlésekor a keresetlevél visszautasításra kerüljön, ilyen esetben a keresetlevél előterjesztésének joghatásai folyamatosan fennállnak. Mindezek alapján az alperes eljárás megszüntetési kérelmét elutasító rendelkezés megalapozott, a jogszabályoknak megfelelő volt.
- [17] A per érdemében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság megalapozottan következtetett arra, hogy az alperes felmentése semmilyen formában nem érintette a felperes foglalkoztatásszervezői és jogi ügyintézői munkakörét, amelyre vonatkozóan szabályos kinevezés nem is készült. Az elsőfokú bíróság ezért megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes intézményvezetői megbízásának megszüntetése nem érinti a volt vezető határozatlan időre létrejött közalkalmazotti jogviszonyát, azaz a felperest az eredeti munkakörében kellett volna tovább foglalkoztatni. Az alperes szándéka a felperes közalkalmazotti jogviszonya megszüntetésére irányult, ennek ellenére a felmentés indokolásában a közalkalmazotti kinevezése szerinti munkakört teljes mértékben figyelmen kívül hagyta. Rámutatott arra, hogy a felperes határozott idejű vezetői megbízása nem egyezett meg a határozatlan idejű közalkalmazotti kinevezés szerinti munkakörével. Az ítéletábra az EBH 2009.1992. számú eseti döntésre utalva megállapította, hogy a vezetői megbízás megszűnése vagy megszüntetése független a közalkalmazotti jogviszony fennállásától, amennyiben ezen közalkalmazotti jogviszony megszüntetésére vonatkozóan intézkedés nem történik.
- [18] A másodfokú bíróság érvelése szerint az alperes felmentése a felperes közalkalmazotti jogviszonyából származó feladatára vonatkozóan indokolást egyáltalán nem tartalmazott, ezért nem elégítette ki a világos indoklás követelményét, így jogellenesnek tekinthető. Az alperesnek a felmentés indoklásában legalább meg kellett volna jelölnie a felperes közalkalmazotti jogviszonyban meghatározott munkakörét és ezen belül azokat a kötelezettségzégeket, amelyek igazolják, hogy ezen munkakörében nem végezte a munkáját megfelelően. Rámutatott arra is, hogy maga az alperesi fellebbezés is bizonytalanságot mutatott a felperes közalkalmazotti jogviszonyában ellátandó – jogi és szervezési ügyintéző vagy foglalkoztatásszervező és jogi ügyintéző – munkakörét illetően.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [19] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő, a közalkalmazotti jogviszony megszüntetésével kapcsolatos részbeni hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan a felperes keresetének elutasítását, harmadlagosan pedig az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára történő utasítását kérte.
- [20] Elsődleges felülvizsgálati kérelmében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján az eljárás megszüntetését indítványozta és a Pp. 176. § (1) bekezdés *i)* pontja, a Pp. 379. §-a és a Pp. 240. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott. Sérelmezte, hogy a felperes a 2020. január 31-én átvett felmentése ellen 2020. február 28-án előterjesztett keresetében alperesként a T. Város Önkormányzatát jelölte meg, amely nem volt munkáltatója a felperesnek, ugyanakkor a per jelenlegi alperesét a bíróság felhívására – igazolási kérelem előterjesztése nélkül – csak 2020. július 30-án vonta perbe. A keresetlevelet az Mt. 287. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint a munkáltatói jognyilatkozat közlésétől számított 30 napon belül kell előterjeszteni, amelyben a Pp. 170. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján meg kell jelölni a felek nevét és perbeli állását. Mivel a felperes által határidőben előterjesztett keresetlevél T. Város Önkormányzatát tüntette fel alperesként, a felperes az alperessel szemben elmulasztotta az Mt.-ben foglalt anyagi jogi határidőt. A keresetindítási határidő elévülési jellegű, ezért annak elmulasztása esetén a Pp. 240. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján az eljárás hivatalból történő megszüntetésének van helye.
- [21] További érvelése szerint a Pp. 51. §-a ugyan lehetőséget biztosít a megfelelő alperes perbevonására, ugyanakkor nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy a téves perlés esetén az új alperes perbevonásakor a keresetlevél előterjesztésének joghatályai fennmaradnának a perbe vont új alperes esetében is. Mindebből az következik, hogy a Pp. 51. § mint általános szabály szerinti téves perlés esetén a keresetlevél előterjesztésének joghatásai nem maradnak fenn a perbe vont új alperes tekintetében.
- [22] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kifogásolta annak megállapítását is, hogy a felperes közalkalmazotti jogviszonyát jogellenesen szüntette meg. A Kjt. 23. § (1) bekezdésére utalva kifejtette, hogy a magasabb vezetői, illetve vezetői megbízás feltétele, hogy a közalkalmazott a kinevezés szerinti munkaköre mellett lássa el a magasabb vezetői, illetve vezetői beosztásból eredő feladatait, ezért a felperes munkaköri feladatait a vezetői és a kinevezésben megjelölt munkaköri feladatok együttesen alkották. Ebből következően a Kjt. 30. § (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott felmentéshez akár a vezetői megbízáson kívüli kinevezés szerinti munkakör, akár a vezetői feladatokhoz kapcsolódó nem megfelelő

- munkavégzés is vezethet. A Kjt. 39. § (2) bekezdésében és az Mt. 52. § (1) bekezdés c) pontjában írt elvárások ugyanis a megbízott vezető által ellátott, valamennyi feladatra egységesen vonatkoznak. Mindebből következően a Kjt. 30. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző és téves az az elsőfokú ítéletben kifejtett, és a másodfokú bíróság által helybenhagyott jogi álláspont, amely szerint a felperes esetében az intézményvezetői feladatok nem megfelelő ellátása kizárólag a vezetői megbízás visszavonását eredményezhette volna. Érvelése szerint a vezetői feladatok kapcsán tapasztalt mulasztásokat a munkáltató nemcsak a vezetői megbízás visszavonása során róhatta a felperes terhére, hanem ezen okból lehetősége volt a közalkalmazott felmentésére is.
- [23] Utalt arra, hogy a Kjt. 23. § (6) bekezdése alapján a megbízás visszavonása után a közalkalmazottat a kinevezése szerinti munkakörében kell tovább foglalkoztatni. Ezen jogszabályi rendelkezést a Kjt. 30. § (1) bekezdés c) pontjával együtt helyesen értelmezve arra a következtetésre kell jutni, hogy az eredeti munkakörben való tovább foglalkoztatás lehetősége csak abban az esetben merülhet fel, ha a vezetői megbízás visszavonásának alapjául szolgáló kötelezettségesség nem veti fel a felmentést. A Kjt. 23. § (6) bekezdése tehát nem kizárja a munkáltató felmentéshez fűződő jogát, hanem a tovább foglalkoztatás esetére írja elő azt a kötelezettséget a munkáltató számára, hogy annak a közalkalmazott eredeti munkakörében kell megvalósulnia. Rámutatott arra, hogy a felperes alap jogviszonyból eredő munkaköre jogi és szervezési ügyintéző volt, amelyből azonban ténylegesen csak a jogi ügyintézői munkakört látta el. Ez a munkakör élesen nem különült el az intézményvezetői munkakortól, illetve megbízásból eredő feladatoktól, ahhoz szorosan kapcsolódott.
- [25] Az alperes érvelése szerint az előzőeken túl a jogerős ítélet azért is jogszabálysértő, mert a felperes nemcsak a magasabb vezetői munkaköréből eredő, hanem a jogi ügyintézői munkaköréből eredő kötelezettségét is vétkesen megszegte. Az eljárás során állította és tanúkkal is bizonyítani kívánta, hogy a felperesnek jogi ügyintézőként feladta volt az alperes által kötött polgári jogi szerződések előkészítése és az azzal kapcsolatos jogi tevékenység ellátása annak érdekében, hogy a szerződések tartalmazzák az intézményre vonatkozó kötelezettségvállalási és beszerzési szabályzatban meghatározott kötelező tartalmi elemeket. Mindezek alapján megalapozatlan és iratellenes az indoklás azon része, hogy a felmentés nem tartalmaz az alap közalkalmazotti jogviszony munkakörével kapcsolatos kötelezettségességét, illetve hogy nem nyert bizonyítást, hogy a felperesnek mint szakvizsgázott jogásznak a jogi ügyintézői munkakörével kapcsolatban milyen kötelezettségei voltak.
- [26] Az eljárás adatai tehát alátámasztják, hogy a felperes mint intézményvezető a szerződések aláírásával úgy vállalt kötelezettséget a sorozatos figyelmeztetés ellenére, hogy a felmentésben körülírt szerződéseken nem volt pénzügyi ellenjegyzés. Ez a kötelezettségesség már önmagában megalapozza a közalkalmazotti jogviszony nem megfelelő munkavégzés miatti megszüntetését a Kjt. 30. § (1) bekezdés c) pontja alapján.
- [27] Az alperes álláspontja szerint a felmentés indokolásának azon része, hogy az intézmény által megkötött szerződések nem tartalmazzák az intézményre vonatkozó kötelezettségvállalási és beszerzési szabályzatokban meghatározott kötelező tartalmi elemeket (pl. szerződés értékét, becsült értékét, fizetési ütemezését, esetlegesen garanciális elemeket) felperesnek a közalkalmazotti alapjogviszonyából eredő jogi ügyintézői munkakörrel kapcsolatos feladatainak nem megfelelő elvégzését is tartalmazza. A perben bizonyítani tudta volna, hogy a felperes mint jogi ügyintéző ténylegesen végezte az alperes által megkötött szerződések jogi előkészítését. A jogerős ítélet ezzel összefüggésben iratellenesen tartalmazza azt a megállapítást, hogy a felperes közalkalmazotti jogviszonyát megszüntető határozat csak a felperes mint intézményvezető által megvalósított kötelezettségességeken alapul.
- [28] Az alperes a harmadlagos felülvizsgálati kérelme indokolásában a Pp. 263. § (1) bekezdése és a Pp. 265. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott. Hivatkozása szerint az elsőfokú bíróság bizonyítási érdekre, bizonyítási teherre való tájékoztatását követően a felperes jogi ügyintézői munkakör tartalmának bizonyítására vonatkozóan tanúk meghallgatását indítványozta, megjelölve azt, hogy mely bizonyítandó tényre vonatkozóan kéri a nyilatkozatukat. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor a bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül arra a következtetésre jutott, hogy a felmentésben felrótt kötelezettségességek csakis intézményvezetői hatáskörbe tartoznak, ezért nem volt szükség az alpermunkakör tartalmának bizonyítására. Az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával ugyanakkor elzárta az alperest attól, hogy a Pp. 265. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási érdekek megfelelően a perben jelentős azon tény bizonyítsa, hogy a felperesnek mint jogi ügyintézőnek volt kötelezettsége a szerződések előkészítése, amely kötelezettségének nem megfelelően tett eleget, így munkáját jogi ügyintézőként sem végezte megfelelően.
- [29] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [30] A felülvizsgálat a megelőző eljáráshoz kapcsolódó rendkívüli, korlátozottan igénybe vehető perorvoslat, amelynek kizárólag jogszabálysértésre hivatkozásra alapítottan van helye. A felülvizsgálat funkciója a kérelmet előterjesztő fél által állított jogsérelem elbírálása, és megalapozottsága esetén annak orvoslása. A Kúria kizárólag azt bírálhatja el, hogy a felülvizsgálati kérelemben előadott okból, a megjelölt jogszabályokat megsértette-e a jogerős ítélet.
- [31] Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [32] Az alperes az elődleges felülvizsgálati kérelmében alaptalanul állította, hogy a folyamatban lévő perben a megfelelő alperes perbevonására már nem volt jogi lehetőség, mert ezáltal a felperes az Mt. 287. § (1) bekezdésében foglalt keresetindítási határidőt a megfelelő alperessel szemben elmulasztotta.

- [33] A Kjt. 2. § (3) bekezdése szerint a közalkalmazotti jogviszonyra a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) szabályait az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A munkajogban érvényesülő általános 3 éves elévülési időn belüli igényérvényesítéssel szemben a közalkalmazotti jogviszonyban is irányadó Mt. 287. §-a felsorolja azokat az eseteket, amikor a munkáltatói jognyilatkozat közlésétől számított 30 napon belül kell előterjeszteni a keresetlevelet, amelynek b) pontja tartalmazza a munkaviszony megszüntetésének jogellenességével kapcsolatos igényérvényesítést. Alperes érvelésével szemben azonban a hivatkozott jogszabályhely az igény bíróság előtti érvényesítésére vonatkozik, amely nem azonos a kereset közlésével. Az Mt. 287. § (1) bekezdése kizárólag az igény bíróság előtti érvényesíthetőségének határidejét határozza meg, amellyel összefüggésben az Mt. 285. § (1) bekezdése kimondja, hogy a munkavállaló és a munkáltató a munkaviszonyból vagy az e törvényből származó, a szakszervezet, az üzemi tanács, az e törvényből, vagy kollektív szerződésből vagy üzemi megállapodásból származó igényét bíróság előtt érvényesítheti. A felperes az igényét az Mt. 287. § (1) bekezdés b) pontjának megfelelően a 30 napos keresetindítási határidőn belül bíróság előtt érvényesítette, ezért az ítéletábra helytállóan állapította meg, hogy az már a per érdemi eldöntésére tartozó kérdés, hogy a keresetlevelet a megfelelő alperessel szemben nyújtotta-e be.
- [34] A másodfokú bíróság helytálló megállapítása szerint a Pp. 51. § kifejezett rendelkezése hiányában a téves perlés esetén a keresetlevél előterjesztésének joghatásai folyamatosan fennállnak. A felperesnek a megfelelő alperes perbevonása iránti kérelmével egyidejűleg igazolási kérelmet sem kellett előterjesztenie, mivel a keresetindítási határidőt nem mulasztotta el.
- [35] Az alperes felülvizsgálati kérelme a per érdemben is megalapozatlan.
- [36] Arra helytállóan hivatkozott az alperes, hogy magasabb vezetői megbízással is rendelkező személy vétkes kötelezettségszegése esetén nemcsak a vezetői megbízás visszavonására, hanem a jogviszonya megszüntetésére is van lehetőség. Ennek jogszerűsége azonban csak esetről esetre vizsgálható. Ez esetben a bíróságoknak abban a kérdésben kell állást foglalniuk, hogy a jogviszonyt megszüntető intézkedés indokolásában világosan közöltek valósága esetén okszerűen kihathatnak-e a közalkalmazott eredeti munkaköre szerinti jogviszonyára vagy sem.
- [37] Nem volt vitatott a perben, hogy a felperes közalkalmazotti kinevezésben foglalt munkaköre 2016. február 1-jétől jogi és szervezési ügyintéző volt, amely mellett a képviselő-testület határozata alapján 2016. július 1. napjától intézményvezetői megbízással látta el a magasabb vezetői feladatokat [Kjt. 23. § (1) bekezdés]. Mindebből következően a felperes közalkalmazotti jogviszonyban ellátandó feladatait a jogi és szervezési ügyintézői, valamint az intézményvezetői feladatok ellátása együttesen képezte. Az alperes a felmentéssel a felperes teljes – jogi ügyintézői és intézményvezetői munkakörben fennálló – közalkalmazotti jogviszonyát megszüntette, amely ekként kihatott az alap jogviszonyára is annak ellenére, hogy a munkáltató az intézkedésében ezt kifejezetten nem tüntette fel.
- [38] A fentiekől eltérő kérdés azonban a felmentés indokolásának jogszerűsége, amelyet a bíróságoknak a közalkalmazotti jogviszonyokban szintén alkalmazandó Mt. 64. § (2) bekezdése és az MK 95. számú állásfoglalás alapján kellett megítélni, amelyek szerint a felmondás (felmentés) indokolásának világosnak, valósnak és okszerűnek kell lenni, ezek fennállását a nyilatkozattevő igazolja, továbbá a felmentés indokolásának kiegészítésére utóbb a perben nincs lehetőség.
- [39] Az alperesi indoklás világosan megfogalmazza a felperes terhére rótt kötelezettségszegést – azt, hogy a szerződések nem tartalmazzák az intézményre vonatkozó kötelezettségvállalási és beszerzési szabályzatokban meghatározott kötelező tartalmi elemeket -, amelynek valóságát a perben a felperes maga sem vitatta.
- [40] Az eljáró bíróságok azt helytállóan állapították meg, hogy a felmentés szövegezésében és tartalmában is az intézményvezetői feladatokkal összefüggő kötelezettségek megszegésére vonatkozik, ami ezért okszerűen nem támasztja alá a jogi és szervezési ügyintézői munkakörben fennálló közalkalmazotti jogviszony megszüntetését. Az intézkedés indokolása nem tartalmazza azt sem, hogy a felperes alap munkakörében a felperes munkájára a továbbiakban miért nincs szükség.
- [41] Az alperes harmadlagos felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a bíróság a Pp. 265. § (1) bekezdésének megsértésével elzárta a jogi ügyintézői munkakör tartalmának bizonyításától.
- [42] Az elsőfokú bíróság a perfelvételt lezáró végzésében valóban utalt arra, hogy a felperes alap közalkalmazotti munkaköre tartalmának bizonyítását szükségtelennek ítéli, azonban ezt megelőzően a 16. számú jegyzőkönyvben a feleket részletesen meghallgatta és tanúbizonyítást is fogadosított. Az ekként rendelkezésre álló bizonyítékokból ítéleti bizonyossággal megállapítható, hogy a felperes jogi tanácsadóként a szerződések előkészítését, ellenőrzését nem végezte, az nem tartozott a munkaköri feladataiba. A felperes munkaköre a 2016. január 26-i lemondását követően a képviselő-testület határozatában megfogalmazott ajánlás szerint 2016. február 1-jétől foglalkoztatás szervező és jogi ügyintézői munkakörre módosult. A felek által 2016. február 3-án aláírt kinevezés-módosítás a felperes munkakörét már jogi és szervezési ügyintézőként határozta meg, ugyanakkor az alperes sem vitatta, hogy e munkakörhöz kapcsolódóan munkaköri leírást nem készített és nem adott át a felperes részére. A felperes a módosítást követő tanácsadói munkaköre tartalmát a nyilatkozatában a kifelé nyújtott jogi tanácsadásban határozta meg. A perben meghallgatott intézmény vezető helyettes a felperes munkakörét foglalkoztatásszervezőként jelölte meg és vallomásában állította, hogy a jogszabályoknak való megfelelés vizsgálata az intézményvezetői munkakörhöz tartozó feladat volt valamint a Kincstár és az önkormányzat dönthetett a szerződések ellenjegyzéséről. A per anyagából megállapítható, hogy a felperes 2016. januárban benyújtott, az intézményvezetői megbízásról történő

lemondását követően a megbízott intézményvezető a kinevezés-módosításban megjelölt munkakör tartalmát nem határozta meg, a felek nem állapodtak meg abban, hogy a felperes a jövőben jogász munkakörben fog dolgozni, munkaköri leírást nem kapott, így a bizonyítási eljárás adatai cáfolják az alperes azon hivatkozását, hogy a felperes alap közalkalmazotti jogviszonyában volt köteles a szerződések előkészítésére, a perbeli iratok is azt támasztják alá, hogy ezt mint jogi végzettséggel rendelkező intézményvezető végezte.

- [43] A fentiekből következően az alperes a perben nem bizonyította, hogy a felperes intézményvezetői magasabb vezetői megbízása keretében felrótt kötelezettségzegések a jogi és szervezési ügyintéző munkakörben fennálló közalkalmazotti jogviszony megszüntetését is okszerűen alátámasztották, ezért az eljáró bíróságok érdemben helytálló döntése szerint a felperes felmentése jogellenes volt.
- [44] Mindezekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet jogszabálysértés hiányában – az indokolás pontosításával, illetve kiegészítésével – a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv. VIII.10.114/2023/4.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

68 Az OLAF jelentése a közigazgatási vagy bírósági eljárás során elfogadható bizonyítéknak minősülnek abban a tagállamban, amelyben ezek felhasználása szükségesnek bizonyul, ugyanolyan módon és ugyanolyan feltételek mellett, mint az adott ország nemzeti közigazgatási vizsgálói által készített jelentések [2017. évi CLII. törvény (Vámtv.) 120–128. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 278–279. §, 300. §, 346. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes a közvetlen vámjogi képviselője útján 2019., 2020. és 2021. években thaiföldi, illetve indonéz származású „alátét nélküli alumínium fólia” szabadforgalomba bocsátását kezdeményezte, 7607 19 10 90 TARIC kód alkalmazásával. A felperes 2019-ben a thaiföldi L. Ltd.-től, (a továbbiakban: L.) 2019-ben és 2020-ban az Indonéz PT. (a továbbiakban: PT.), 2021-ben a thaiföldi F.Ltd.-től (a továbbiakban: F.) szerezte be az árukat.
- [2] A szabadforgalomba bocsátást követően az elsőfokú vámhatóság az Unió Vámkódex létrehozásáról szóló 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: UVK) 48. cikke, valamint az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2017. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Vámtv.) 120–128. §-ai szerinti áruátengedést követő ellenőrzést indított az áru osztályozás és a dömpingellenes vámmal való érintettség, valamint a származás jogszerűségének vizsgálata tekintetében. Az ellenőrzést azzal indokolta, hogy az Európai Csalás Elleni Hivatal (továbbiakban: OLAF) az OLAF-Thaiföld közös misszió közigazgatási együttműködés keretében arra a megállapításra jutott, hogy a L. által a vizsgálattal érintett időszakban (2016–2019) thaiföldi származással ellátott, az Európai Unióba exportált alumínium fóliákon gazdaságilag nem indokolt feldolgozási munkálatokat végeztek abból a célból, hogy elkerüljék az EU által a kínai alumínium fóliára kivetett dömpingellenes intézkedések alkalmazását. Az OLAF jelentés szerint a L. által 2016 és 2019 között az Európai Unióba exportált valamennyi alumínium fólia kínai származású.
- [3] Az Indonéz Köztársaság Kereskedelmi Minisztérium Export és Import Könnyítések Külkereskedelmi Főigazgatóságának Igazgatója tájékoztatása szerint az Európai Unióba irányuló 2008–2019-es kivitelek tekintetében a PT elismerte, hogy az EU általános preferenciális rendszerében az indonéz származási nyilatkozaton helytelen nyilatkozat szerepel, az uniós kivitelre felhasználható nyersanyagokra vonatkozó EU GSP szabály félreértése miatt. Az OLAF üzenete szerint az Indonéz hatóságok által a 2019. május 31-én és 2019. december 30. napján kiállított „FORM A” származási bizonyítványok az indonéz minisztérium levelében kifejtett szabálytalanságok alá esnek, így azok nem alkalmasak az érintett termékek preferenciális származásának bizonyítására.
- [4] Az elsőfokú vámhatóság az ellenőrzés eredményeképpen a felperes terhére 27 687 000 Ft vám, és 7 475 482 Ft általános forgalmi adó fizetési kötelezettséget állapított meg. A bizonyítékok alapján megállapította, hogy nem történt olyan megmunkálás, amely a 7607 11 HR kódon túlmutat, az alumínium fólia tekercecseken nincs minta, nem domborított, nincs bevonva stb. vagyis a hengerelésen túl nincs megmunkálva, ezért a helyes TARIC kód a 7607 11. Rámutatott arra, hogy a felperes weblapján is ez a TARIC kód szerepel, ott sincs adat a megmunkálásra. Hangsúlyozta, hogy a kínai származású alumínium fólia az ún. listaszabályoknak sem felel meg, ahol az elsődleges szabály a vámtarifaszám változása. A vámtarifaszám változásra Indonéziában nem került sor, ezért az áru nem is nyerhette el Indonéz származó helyzetet, azaz megtartotta kínai származását.
- [5] Az elsőfokú vámhatóság hivatkozott az UVK 60. cikke és a Bizottság 2015. július 28-i 2015/2446 felhatalmazáson alapuló, a 952/2013 EU Európai Parlamenti és Tanácsi rendeletnek az uniós vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályainak tekintetében történő kiegészítéséről szóló rendelete (a továbbiakban: FJA) 31., 36. cikkeire, és felsorolta azokat az Európai Parlamenti és Tanácsi rendeleteket, amelyek alapján az OLAF jegyzőkönyvekre és megállapításokra bizonyítékként lehet hivatkozni.
- [6] A PT feladótól érkező áruk tekintetében az Indonéz minisztérium levele és az OLAF üzenete alapján rögzítette, hogy az Indonéz hatóság megállapította, hogy a Kínából importált alumínium fólia a fenti szabályoknak nem felel meg, ezért az alumínium fólia megtartotta kínai származó helyzetét, az indonéz származó helyzetet igazoló „FORM A” származási bizonyítványok kiállítása jogszerűtlen volt.
- [7] Az elsőfokú vámhatóság megállapításait jegyzőkönyvbe foglalta, annak kézbesítését követően az UVK 22. cikk (6) bekezdése alapján meghallgatási jogot biztosított a felperes részére. A jegyzőkönyv mellékleteként megküldte személyes adatokkal kizárva az OLAF jelentést és üzenetet, valamint az Indonéz minisztérium levél angol és magyar nyelvű változatát, az elsőfokú határozat mellékleteként pedig az OLAF jelentést és üzenetet kizárások nélkül, valamint az OLAF jelentéshez tartozó iratokat 48 oldal terjedelemben.
- [8] Az alperes a 6446447150 számú határozatával az elsőfokú határozatot helyben hagyta, annak helytálló ténymegállapításai és okszerű következtetései alapján. Nem találta alaposnak a felperes meghallgatási joga sérelmére vonatkozó érvelését, miután a hátrányos következményt tartalmazó határozat meghozatala előtt biztosította az elsőfokú vámhatóság annak érvényesülését.

A felperesi kereset és alperesi védírat

- [9] A felperes keresetében az alperesi határozat elsőfokú döntésre kiterjedő megsemmisítését és a kiszabott közterhek törlését, másodlagosan a határozatok megsemmisítését és az elsőfokú vámhatóság új eljárásra kötelezését kérte. Elsősorban a meghallgatási jogának sérelmére hivatkozott, továbbá állította, hogy a vizsgálatról három kitakarással érintett, bizonyításra alkalmatlan iratot csatoltak, a kért iratokat a meghallgatási joga gyakorlása előtt nem tárták elé, ami sérti az ÚVK meghallgatási jogra vonatkozó rendelkezéseit. Azzal, hogy az elsőfokú hatóság határozatához csatolta kitakarás nélkül a bizonyítékokat és további iratokat, nem teszi jogszerűvé az eljárást.
- [10] Állította, hogy az elsőfokú vámhatóság tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségét megsértette, határozatának indokolása zavaros, nem állapítható meg, hogy milyen benyújtott bizonyítékokat vett alapul, melyeket mellőzött. Nem meghatározható a csatolt bizonyítékokról, hogy melyik OLAF irathoz kapcsolódik és az idegennyelvű iratok bizonyítékként történő felhasználására fordítás hiányában jogszabálysértőn került sor. Vitatta a tarifális átsorolás helyállóságát is, attól, hogy a termék nem domborított, nem lehet arra következtetni, hogy az mindenképpen 11-es alszám alá kerül. A termék domborításának hiánya nem zárja ki, hogy a gyártási folyamat szerint további megmunkálási folyamatot végezzenek a terméken.
- [11] Előadása szerint az OLAF jelentés általánosságban fogalmaz, csak gyanút tartalmaz konkrét bizonyítékok nélkül, ezen túlmenően ellentmondásos olyan iratokra hivatkozik, amelyek nem állnak rendelkezésre. A származás és a tarifálás besorolás tekintetében teljes mértékben az OLAF által közölt adatokra támaszkodva hozta meg az alperes döntését, nem jelölte meg, hogy az egyes állításokat melyik bizonyíték igazolja.
- [12] Az Indonéz Minisztérium levele vonatkozásában kifogásolta annak általános megfogalmazását, illetőleg abból szerinte nem állapítható meg az OLAF tájékoztatásában lévő következtetés. Rámutatott az Indonéz minisztérium levelében fellelhető ellentmondásra, mely szerint nem kellene alkalmazni a dömping ellenes vámot.

Az elsőfokú bíróság döntése

- [14] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét alaptalannak találta.
- [15] A meghallgatási jog sérelmével kapcsolatban hivatkozott az ÚVK 22. cikk (6) bekezdése, és a Vámtv. 114. § (2) bekezdés i) pontjára, megállapította, hogy jelen ügyben e sérelem nem áll fenn, mert a felperessel közölt jegyzőkönyv tartalmazza a később meghozott határozat alapjául szolgáló tényeket, azok bizonyítékait, mely bizonyítékokat a vámhatóság a jegyzőkönyv megküldésével egyidejűleg a felperes tudomására hozott. Arra is iratellenesen hivatkozott a felperes, hogy a vámhatóság a meghallgatási jog gyakorlása előtt nem tárta fel teljeskörűen a megállapítás okait, hiszen azokat a jegyzőkönyv tartalmazza. Nem történt jogszabálysértés az alperes részéről akkor sem, amikor nem gondoskodott a 48 oldal terjedelmű irat magyar nyelvre történő fordításáról.

- [16] Vizsgálta a kitakarás nélküli és a kitakarásokkal érintett iratokat is, és ezeket egymással összevetve megállapította, hogy nem volt semmilyen értelmezési nehézség, a kitakarással kizárólag olyan szövegrészek voltak érintettek, amelyek semmilyen összefüggésbe nem voltak hozhatók a felperessel. Ekként nincs érdemi, a releváns tényállásra vonatkozó különbség az OLAF jelentés két említett verziója között. A kitakarással érintett részeket a felperes is azonosíthatta az elsőfokú határozathoz mellékelt OLAF jelentés alapján, ennek ellenére keresetében nem adott elő semmilyen konkrétumot, hogy miért lett volna értelmezhetetlen számára a jegyzőkönyvhöz mellékelt, kitakarással érintett verziója között. Utalt az Európai Parlament és a Tanács 2013. szeptember 11-i 883/2013 EU Euratom 11. cikk (1) és (2) bekezdésére, valamint a Tanács 1997. március 13-i 515/97 EK rendeletének 12. és 21. cikkére, mely alapján az OLAF jelentésre a nemzeti bíróságok előtti nem büntető jogi jellegű bírósági eljárásokban és a tagállami közigazgatási eljárásokban bizonyítéknak minősülnek. Azt elismerte, amennyiben az OLAF jelentés, annak szóban forgó helyzetet általánosságban leíró jellemzője miatt elégtelennek bizonyul, akkor a vámhatóságnak olyan kiegészítő bizonyítást kell lefolytatnia, ami alapján jogilag megkövetelt módon képes bizonyítani a jogkövetkezmények alkalmazásához szükséges tényállást. Azonban a perbeli jelentésre ez nem volt vonatkoztatható, mert a jelentés bemutatta, hogy milyen bizonyítási cselekményeket végzett az OLAF. Az OLAF jelentés nem általános utalások formájában rögzítette a tényeket, hanem konkrétumokat tartalmazott, ezért az bizonyítékként felhasználható.
- [17] A jelentés összhangban áll az egyéb bizonyítékok, így a felperes által csatolt iratok, fotók, termék paraméterei, a felperes nyilatkozata, a thaiföldi külkereskedelmi hatóság, illetőleg a vámhatóság statisztikai kutatását tartalmazó Excel táblázattal is. Megállapítható tehát, hogy a vámhatóság nem csak az OLAF jelentésre alapította határozatát a tarifális besorolás, illetve a származó helyzetre vonatkozóan. Helytállóan rögzítette az alperes, hogy a Kínából Thaiföldre és Indonéziába exportált kínai származású alumínium fólián nem történt olyan mértékű megmunkálás, amely vámtarifaszám változást eredményezett volna.
- [19] Részletesen kitért ítéletében arra, hogy miért fogadta el a L-től, valamint a PT-től beszerzett áruk származási helyét kínainak. Nem fedezett fel ellentmondást az Indonéz Minisztérium levelének tartalmában, mert a levélben annak kiállítója az exportőrre vonatkozóan fogalmazta meg véleményét. Álláspontja szerint helytállóan mutatott rá az elsőfokú határozatban a vámhatóság arra, hogy a PT által feladott termékek nem tesznek eleget az FJA 22-01 mellékletekben foglaltaknak. A 7607 vtsz. ezen mellékletben nem szerepel, az utolsó lényeges átalakítás fogalma az ún. listaszabályok szerinti előírás vámtarifaszám változást ír elő, amire Indonéziában nem került sor, a levélben is említett megmunkálások nem eredményeznek vtsz. változást.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelem teljesítését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljáró bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.
- [22] Álláspontja szerint a vámhatóság több olyan eljárási szabályt is megsértett az ellenőrzés során, melyek érdemben érintik a vámhatóság döntését. A határozat megalapozatlan, az eljárás során a bizonyítékok egyoldalú értékelésével a gazdálkodót megillető alapvető jogok figyelmen kívül hagyásával kizárólag az OLAF jelentésre alapozva hozta meg döntését a vámhatóság. Szerinte sérült a tisztességes eljáráshoz való joga a meghallgatási jog vámhatóság szerinti alkalmazásakor, illetve azzal, hogy az ügy szempontjából jelentős dokumentumokat az eljárásnak nem a megfelelő szakaszában vagy egyáltalán nem tette megismerhetővé, továbbá nem megfelelő formában tett elérhetővé.
- [24] Tévesnek tartotta az elsőfokú bíróság azon érvelését, mely szerint nem történt jogsérelem, hiszen a felperesnek csak a jogorvoslati eljárás keretében volt lehetősége álláspontját kifejteni, ezáltal kiüresedett a meghallgatási jog intézménye, a felperesnek nem volt miről véleményt alkotnia.
- [25] Felülvizsgálati kérelmében megismételte a kereseti kérelmében az exportőr megkeresésére, az OLAF jelentés vitatására vonatkozó érveit. Az OLAF jelentés bizonyító erejének igazolására az Európai Bíróság C-407/16. számú ügyében foglaltakra hivatkozott. Szerinte ebben az ügyben is alkalmazni kéne az ott kifejtett következtetéseket, vagyis amennyiben egy ilyen jelentés az abban foglalt információkra tekintettel elégtelennek bizonyul ahhoz, hogy a jogilag megkövetelt módon bizonyítsa, hogy e feltételek minden szempontból ténylegesen teljesültek-e, – amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia – a vámhatóságnak e célból többek között utólagos ellenőrzéseket lefolytatva, adott esetben kiegészítő bizonyítékokat kell beszereznie. Ez pedig jelen ügyben nem történt meg.
- [26] Változatlanul fenntartotta az indonéz levél vonatkozásában már előadott, az ellentmondásokra rámutató érveit, hogy nincs adat a korábban kiadott „FORM A” bizonyítvány visszavonására és az is kétségtelen, hogy a levél általánosan fogalmaz, nem egy konkrét ügy vonatkozásában. Szerinte ebből a levélből megállapítható az is, hogy az ügyben érintett exportőr vonatkozásában az indonéz hatóságok szerint nem kellene alkalmazni a dömping ellenes vámkat. Előadta, hogy az OLAF igazolása nem alkalmas a származás eldöntésére, származási kérdésben a magyar hatóságnak megerősítési eljárást kellett volna kezdeményeznie.
- [27] Kifogásolta azt a bírósági megállapítást is, hogy ne került volna sor az áru fizikai vizsgálatára, illetőleg azt az álláspontot, hogy ezt amúgy sem kellett volna figyelembe vennie. Allította, hogy a termékek vámtarifális besorolására is helytelen módon került sor, az ügyben nem volt vitatott, hogy a termék a 7607 alá sorolandó, ugyanakkor a hatóság által megállapított 11-es alszám szövege szerint oda

„hengerelve, de tovább nem megmunkálva” kifejezés alapján csak olyan termékek tartoznak, amelyek a hengerelésen túl további megmunkáláson nem estek át. Az elhatároló tényező a 11 és a 19-es alszámok között nem az, hogy a fólia domborított-e vagy sem, hanem további megmunkálás igazolása. A domborítás csak egy ilyen lehetőség, de nem kizárólagos lehetőség a megmunkálás igazolására.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [30] A felperes felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [34] Elsőként a meghallgatási jog sérelmével kapcsolatos felperesi álláspontot vizsgálta, és állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen utasította el a felperesnek ezzel kapcsolatos érvelését. Hangsúlyozza a Kúria azt is, hogy uniós jogintézményről lévén szó irányadók az EUB ezzel kapcsolatos döntései is.
- [35] Az EUB már több döntésében kifejtette, hogy ha a közigazgatási szervek valamely személlyel szemben olyan aktus meghozatalát helyezik kilátásba, amely e személlyel szemben kifogásokat tartalmaz, a határozatok címzettjei számára, amely határozatok e címzettek érdekeit érzékenyen érintik, lehetővé kell tenni, hogy hasznosan kifejthessék álláspontjukat azon elemekkel kapcsolatban, amelyekre a közigazgatási szerv a határozatát alapozni kívánja (2014. július 3-i Kamino International Logistics és Datema Hellmann Worldwide Logistics ítélet, C-129/13 és C-130/13, EU:C:2014:2041, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Előírta azt is, hogy e kötelezettség a tagállamok közigazgatási szerveire hárul, amennyiben azok az uniós jog hatálya alá tartozó határozatokat fogadnak el, akkor is, ha az alkalmazandó szabályozás nem ír elő kifejezetten ilyen alakszerűséget. (2008. december 18-i Sopropé ítélet, C-349/07, EU:C:2008:746, 38. pont; 2014. július 3-i Kamino International Logistics és Datema Hellmann Worldwide Logistics ítélet, C-129/13 és C-130/13, EU:C:2014:2041, 31. pont). Rögzítette, hogy az az előírás, hogy a kifogást tartalmazó határozat címzettjének olyan helyzetben kell lennie, hogy a határozat elfogadása előtt képes legyen észrevételeit megtenni, az a célja, hogy az illetékes hatóság megfelelően figyelembe vehesse a releváns adatok és tények összességét. Az érintett személy vagy vállalkozás hatékony védelmének biztosítása érdekében e szabálynak többek között az a célja, hogy kijavíthassanak valamilyen hibát, vagy személyes helyzetükre vonatkozó olyan tényekre hivatkozhatnak, amelyek a határozat elfogadása ellen szólnak, vagy az ellen, hogy a határozat ezt vagy azt tartalmazza (2008. december 18-i Sopropé ítélet, C-349/07, EU:C:2008:746, 49. pont; 2014. július 3-i Kamino International Logistics és Datema Hellmann Worldwide Logistics ítélet, C-129/13 és C-130/13, EU:C:2014:2041, 38. pont). Ugyanakkor emlékeztetett arra is, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a védelemhez való jog tiszteletben tartásának általános uniós jogi elve nem tekinthető abszolút követelménynek, hanem korlátozhatók, feltéve, hogy a korlátozás a kérdéses intézkedés által követett közérdekű célkitűzéseknek megfelel, és nem jelent a kitűzött célhoz képest aránytalan és megengedhetetlen beavatkozást, amely az így biztosított jogok lényegét sértené.

- (2014. július 3-án hozott, Kamino International Logistics és Datema Hellmann Worldwide Logistics ítélet, C-129/13 és C-130/13, EU:C:2014:2041, 42. pont; 2017. november 9-i Ispas ítélet, C-298/16, EU:C:2017:843, 35. pont). Ezzel összhangban fejtette ki azt az álláspontját, hogy a nemzeti bíróság azon kötelezettségének, hogy biztosítania kell az uniós jog teljes érvényesülését, nem minden esetben a megtámadott határozat megsemmisítése a következménye, ha azt a védelemhez való jog megsértésével fogadták el. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanis a védelemhez való jog – különösen a meghallgatáshoz való jog – megsértése csak abban az esetben vonja maga után a szóban forgó közigazgatási eljárás végén hozott határozat megsemmisítését, ha e szabálytalanság hiányában ez az eljárás eltérő eredményre vezetett volna (2013. szeptember 10-i G. és R. ítélet, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 38. pont; 2014. július 3-i Kamino International Logistics és Datema Hellmann Worldwide Logistics ítélet, C-129/13 és C-130/13, EU:C:2014:2041, 78. és 79. pont). Ezt az álláspontját erősítette meg a T-324/21. számú ügyben, mikor kimondta, hogy „e szabálytalanság a jelen ügyben csak akkor vezethet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez, ha fennáll annak a lehetősége, hogy e szabálytalanság miatt a közigazgatási eljárás más eredménnyel zárulhatott volna, ami ily módon konkrétan sérti a védelemhez való jogot.” [176.pont]
- [36] A Kúria előtti eljárásban maga a felperes is elismerte, hogy a bírósági peres eljárás megindításáig tisztában volt valamennyi bizonyítékkal, így védekezését semmi sem gátolta. Helytálló az az elsőfokú bírósági megállapítás, hogy a vámhatóság a jegyzőkönyvbe felsorakoztatta azokat a tényeket és bizonyítékokat, amelyek alapján a felperesre nézve hátrányos határozatot kívánt hozni. Téves a felperesnek az a vélekedése, hogy ezt külön döntésben kellene közölni a vizsgálat alá vont személlyel, ilyen előírást az UVK és a tagállami szabályozás nem tartalmaz. Mindezek alapján nem állapítható meg a felperes védelemhez való jogának és a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme.
- [37] A bizonyítékok teljes körű megismerésére vonatkozó felperesi beismerésre figyelemmel a Kúria nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a felperes az elsőfokú eljárás során az OLAF jelentést a rá nem vonatkozó részeket kitarva kapta meg. Egyrészt annak teljes megismerését a későbbiek során a vámhatóság biztosította, másrészt ahogy arra az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében helytállóan hivatkozott a felperes semmivel nem bizonyította, hogy a jelentés kitarásokkal értelmezhetetlen. A felülvizsgálati kérelme is csupán az erre való hivatkozást tartalmazza, de a felperes adós maradt annak bemutatásával, hogy ez mennyiben befolyásolta a védekezéshez való jogának gyakorlásában. Az elsőfokú ítélet [31–32] pontjai részletesen bemutatja, hogy ez a felperesi álláspont miért nem fogadható el, az a kitarások ellenére nem vetett fel értelmezési problémát, mellyel a Kúria is egyetért.
- [38] Az OLAF vizsgálatát a 883/2013. (Euratom) rendelet 3. cikke alapján folytatta, az Euratom rendelet 11. cikk (1) bekezdése mindössze azt rögzíti, hogy a zárójelentésben ismertetni kell a vizsgálat jogalapját, a követett eljárási lépéseket, a megállapított tényeket, ezek előzetes jogi minősítését, becsült pénzügyi következményeit, be kell számolni a 9. cikkben előírt eljárási garanciák tiszteletben tartásáról, valamint a vizsgálat következtetéseiről és mellékelni kell hozzá az ajánlást is. A 11. cikk (2) bekezdése szerint a zárójelentések a közigazgatási vagy bírósági eljárás során elfogadható bizonyítéknak minősülnek abban a tagállamban, amelyben ezek felhasználása szükségesnek bizonyul, „ugyanolyan módon és ugyan olyan feltételek mellett, mint az adott ország nemzeti közigazgatási vizsgálói által készített jelentések. A jelentésekre a nemzeti közigazgatási vizsgálok által készített közigazgatási jelentésekre alkalmazott értékelési szabályokkal azonos értékelési szabályok vonatkoznak, és az ilyen jelentésekkel egyenértékű bizonyítékként kell figyelembe venni őket”. A BH 2017.169. döntésében a Kúria kifejtette, hogy az OLAF-jelentés ugyanolyan feltételekkel értékelhető bizonyítékként, mint a magyar hatóságok jelentései. Az OLAF által készített jelentések bizonyítóerejének, az abban foglaltak valódiságának megítélése ugyanolyan szempontok szerint történik, mint a nemzeti hatóságok által készített jelentéseké.
- [39] A felperes által hivatkozott C-47/16. és C-407/16. EUB döntés foglalkozott az OLAF jelentések bizonyítékként való felhasználásának kérdésével. Az EUB hangsúlyozta, hogy az ilyen jelentések azon tagállamban, amelyben azok felhasználása szükségesnek bizonyul, ugyanolyan módon és ugyanolyan feltételek mellett, mint az adott ország nemzeti közigazgatási felügyelői által készített közigazgatási jelentések a közigazgatási vagy bírósági eljárásban elfogadható bizonyítéknak minősülnek [56. pont]. Az ítélet 57. pontja rögzíti, hogy amennyiben egy ilyen jelentés csak a szóban forgó helyzet általános leírását foglalja magában, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata, akkor önmagában nem lehet elegendő annak bizonyításához, hogy e feltételek minden szempontból, különösen az exportőr vagy adott esetben az exportáló állam vámhatóságainak releváns magatartását illetően teljesültek-e. Az elsőfokú bíróság részletesen vizsgálta, hogy vajon a jelentés valóban csak általános megállapításokat tartalmaz, minden konkrétum nélkül. A Kúria maga is ellenőrizte, hogy a jelentés és a hozzá kapcsolódó mellékletek tartalmazzanak-e egzakt bizonyítékot és meggyőződött arról, hogy az OLAF részéről felvett jegyzőkönyvek mindenre kiterjedő, konkrét exportőr, konkrét ügyleteire egyediessített bizonyítékokat rögzített, nem általános megállapításokat tartalmaz. (elsőfokú iratanyag 6,7,8, sorszám alatt alperes részéről benyújtott iratok) Az OLAF jelentés részletesen kitért a jegyzőkönyvekben szereplő valamennyi bizonyítékra, nem csupán gyanút fogalmazott meg, hanem konkrét jegyzőkönyvi jelentésen alapuló bizonyítékokat tárt elő. Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság az OLAF jelentésben és a hozzá kapcsolódó jegyzőkönyvben foglaltakat, a bizonyítékok értékelése körében hiba nem lelhető fel.

- [40] Egyetért a Kúria azzal az elsőfokú bírósági megállapítással is, hogy a vámhatóságnak utólagos megerősítési eljárást nem kellett kezdeményeznie. Az OLAF jelentés, az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek, az indonéz minisztérium levele, az abban foglaltakat megerősítő OLAF nyilatkozat elegendőnek bizonyult a származási ország meghatározására. Nem talált a Kúria sem olyan ellentmondást az indonéz minisztérium levelében, amely lehetőséget adott volna a határozat megsemmisítésére, hiszen annak első része a származási igazolás cáfolására megfelelő fontos ténybeli megállapításokat tartalmaz, míg a levél további része az indonéz alumínium ipar védelmében előadott minisztériumi véleményt fogalmaz meg. Attól, hogy a származási igazolások nem kerültek visszavonásra, nem jelenti, hogy azok változatlanul igazolnák a feltárt tények ellenében az áruk indonéz származását.
- [41] Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság ítélete arra is, hogy vizsgálni kellett milyen jellegű megmunkálást végeztek a termékeken, ami a vámtarifaszám megváltoztatását eredményezhette. Ennek a feladatának az alperes eleget tett és a felperes nyilatkozata, termékekre vonatkozó leírás, fényképek és egyéb adatok alapján helytállóan rögzítette, hogy a hengerelésen túl a termékek nem kerültek megmunkálásra, a termékek származó helye változatlanul Kína maradt.
- [42] Az iratokban szereplő munkálatok a Kúria megítélése szerint sem változtattak a vámtarifaszám besoroláson, a hengerlés, a félbe hajtás, hasítás, lágyítás, hűtés, termék tesztelés és végül csomagolás nem tekinthetők olyan átalakítási, feldolgozási munkának, amely származó helyet meghatározná. A felperes nem hivatkozott olyan bizonyítékra, amely ezen túlmenő feldolgozás megállapítását tenné lehetővé, önmagában az exportóri nyilatkozat, az általa alkalmazott vámtarifaszám besorolás nem elegendő a vámtarifaszám változáshoz. Ebből a szempontból ellentmondásos a felperes hivatkozása, hiszen mint ahogy az alperes rámutatott weblapján a termékek tekintetében maga sem alkalmazza 7607 19 számú vámtarifát.
- [43] Az EUB 2023. szeptember 21-i C-210/22 számú döntésében ennek kapcsán kifejtette, hogy a származást ugyanis minden esetben azon meghatározó szempont függvényében kell megállapítani, amelynek az érintett áruk „utolsó lényeges feldolgozása vagy megmunkálása” minősül. E kifejezést magát úgy kell érteni, mint amely a gyártási folyamat azon szakaszára utal, amelynek során ezen áruk jövőbeni felhasználása meghatározásra kerül, továbbá azok olyan sajátos tulajdonságokra és összetételre tesznek szert, amelyekkel korábban nem rendelkeztek, és amelyek tekintetében a későbbiekben nem terveznek jelentős minőségi változtatásokat (2021. május 20-i Renesola UK ítélet, C-209/20, EU:C:2021:400, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). [54. pont] Bár valamely áru vámtarifaszámának az áru feldolgozása miatti megváltozása az áru feldolgozásának vagy megmunkálásának lényeges jellegét tükrözi, ettől még a feldolgozás vagy megmunkálás lényegesnek minősülhet a vámtarifaszám megváltozása nélkül is.

A vámtarifaszám megváltozásának kritériuma az esetek többségében teljesül, de ez alapján nem lehet azonosítani az összes olyan helyzetet, amelyben az áru feldolgozása vagy megmunkálása lényeges (lásd ebben az értelemben: 2010. február 11-i Hoesch Metals and Alloys ítélet, C-373/08, EU:C:2010:68, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). [58. pont] Az EUB döntésében felsorolt szempontok figyelembevételével sem állapítható meg a terméken végzett munkálatok alapján a termékek vonatkozásában a vámtarifaszám változás.

- [46] Mindezekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.I.35.191/2023/7.)

69 A közigazgatási határozatnak a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti távolság megállapítására, e törvényi feltétel teljesülésére vonatkozó indokolása a védíratban nem módosítható [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi törvény) 46. § (1) bek. a) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perben nem álló haszonbérbe adó, valamint az alperesi érdekelt mint haszonbérlet 2020. július 22. napján haszonbérleti szerződést kötött, a 0303 hrsz-ú, szántó művelési ágú földrészletre vonatkozóan, 2020. november 1. napjától 2025. október 31. napjáig terjedő időtartamra. Az alperesi érdekelt a haszonbérleti szerződésben a haszonbérleti jogosultságát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 46. § (1) bekezdésének a) pontjában jelölte meg. A haszonbérleti szerződés kifüggesztésének időtartama alatt 1 db elfogadó jognyilatkozat érkezett a II. rendű felperestől, aki az előhaszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdésének b) pontjában jelölte meg. Az alperes a 2020. október 22. napján meghozott 570843/2020. számú határozatával (a továbbiakban: Hat1.) a haszonbérleti szerződést a haszonbérbe adó és az alperesi érdekelt között jóváhagyta.
- [2] A perben nem álló haszonbérbe adó, valamint az alperesi érdekelt mint haszonbérlet 2020. július 22. napján haszonbérleti szerződést kötött, a /12 hrsz-ú, szántó művelési ágú földrészletre vonatkozóan, 2020. november 1. napjától 2025. október 31. napjáig terjedő időtartamra. Az alperesi érdekelt a haszonbérleti szerződésben a haszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés a) pontjában jelölte meg. A haszonbérleti szerződés kifüggesztésének időtartama alatt 1 db elfogadó jognyilatkozat érkezett az I. rendű felperestől, aki az előhaszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés b) pontjában jelölte meg. Az alperes a 2020. október 22. napján meghozott 570844/2020. számú határozatával (a továbbiakban: Hat2.) a haszonbérleti szerződést a haszonbérbe adó és az alperesi érdekelt között jóváhagyta.
- [3] A perben nem álló haszonbérbe adó, valamint az alperesi érdekelt mint haszonbérlet 2020. július 22. napján haszonbérleti szerződést kötött, a /18 hrsz-ú, szántó művelési ágú földrészletre vonatkozóan,

2020. november 1. napjától 2025. október 31. napjáig terjedő időtartamra. Az alperesi érdekelt a haszonbérleti szerződésben a haszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *a*) pontjában jelölte meg. A haszonbérleti szerződés kifüggesztésének időtartama alatt 1 db elfogadó jognyilatkozat érkezett az I. rendű felperestől, aki az előhaszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *b*) pontjában jelölte meg. Az alperes a 2020. október 22. napján meghozott 570845/2020. számú határozatával (a továbbiakban: Hat3.) a haszonbérleti szerződést a haszonbérbe adó és az alperesi érdekelt között jóváhagyta.
- [4] A perben nem álló haszonbérbe adó, valamint az alperesi érdekelt mint haszonbérő 2020. július 22. napján haszonbérleti szerződést kötött, a /9 hrsz-ú, szántó művelési ágú földrészletre vonatkozóan, 2020. november 1. napjától 2025. október 31. napjáig terjedő időtartamra. Az alperesi érdekelt a haszonbérleti szerződésben a haszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *a*) pontjában jelölte meg. A haszonbérleti szerződés kifüggesztésének időtartama alatt 1 db elfogadó jognyilatkozat érkezett az I. rendű felperestől, aki az előhaszonbérleti jogosultságát a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *b*) pontjában jelölte meg. Az alperes a 2020. október 22. napján meghozott 570846/2020. számú határozatával (a továbbiakban: Hat4.) a haszonbérleti szerződést a haszonbérbe adó és az alperesi érdekelt között jóváhagyta.
- [5] A Hat1-4. indokolása tartalmazza, hogy a lefolytatott vizsgálat alapján mind az alperesi érdekelt, mind pedig – a Hat1. szerint – a II., illetve – a Hat2-4. szerint – az I. rendű felperes megfelel a hatályos jogszabályi feltételeknek, azonban a Földforgalmi törvény 51. § (3) bekezdése alapján készített előhaszonbérleti rangsорт megállapító jegyzékből kiderült, hogy az ingatlant tekintve az alperesi érdekelt volt haszonbérő mezőgazdasági termelőszervezet megelőzi az előhaszonbérleti sorrendben – a Hat1. szerint – a II., illetve – a Hat2-4. szerint – az I. rendű felperes helyben lakó szomszédnak minősülő földművest, ezért a haszonbérleti szerződést a szerződés szerinti haszonbérő alperesi érdekelttel hagyta jóvá.
- [6] Az alperes a Hat1-4. indokolásában rögzítette, hogy az előhaszonbérleti jogosultságról a haszonbérleti szerződésben foglalt nyilatkozat helytálló, egyebek mellett azért is, mert az alperesi érdekelt földhasználó mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van K., amelynek közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település H. közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van. Az alperes arra tekintettel, hogy a nyilvános útvonaltervező adatbázisok szerint a fenti két település távolsága közúton a 20 km-t meghaladja, tényállástisztázást folytatott le annak megállapítására, hogy mekkora a két település távolsága az esetleges közforgalom elől el nem zárt magánút/magánutak figyelembevételével úgy, hogy a két település közigazgatási határától kerül megállapításra e távolság. A tényállástisztázás keretében megállapította, hogy az alperesi érdekelt térképen részletesen ábrázolva, leírással és számítással igazolta, hogy K. (a haszonbérő üzemközpontja szerinti település) közigazgatási határa H. (a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település) közigazgatási határától – részben közúton (10,50 km), részben közforgalom elől el nem zárt magánúton (8,39 km) – 18,89 km távolságra van, így az alperesi érdekelt ilyen vonatkozásban is megfelel a Földforgalmi törvény rendelkezésének.
- Az alperes az eljárásai során az alperesi érdekeltet hívta fel a két település távolságának igazolására. Az alperesi érdekelt mind a négy eljárásban a 2020. október 12-i keltezéssel benyújtott nyilatkozatában 18,89 km távolságot igazolt, a nyilatkozatban részletes útvonal leírást adott, amelynek alátámasztására Google Maps térképmásolatot mellékelte.
- A kereseti kérelem, a védírat és az alperesi érdekelt nyilatkozata**
- [7] A felperesek pontosított keresetükben kérték a Hat1-4. megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését, másodlagosan a Hat1-4. hatályon kívül helyezését, harmadlagosan a Hat1-4. megváltoztatását oly módon, hogy a bíróság a perrel támadott döntések alapját képező szerződéseket az elfogadó nyilatkozatot benyújtó I., illetve II. rendű felperessel hagyja jóvá. A kereseti kérelem indokaként előadták, hogy a Hat1-4. nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, mivel a két település (H. és K.) közigazgatási határainak a távolsága közúton a 20 km-t meghaladja, s az alperesi érdekelt által benyújtott útvonal számos olyan elemet tartalmaz, amely a Földhivatal nyilvántartásában nem útként szerepel, hanem pl. árokként, erdő határvonalaként, valamint közforgalom elől elzárt magánútként. A kereseti kérelemben foglaltak igazolására a peres eljárás során benyújtották több ingatlan tulajdoni lapját, amelyek alapján ezek az ingatlanok az erdészet vagyonkezelésében állnak. Hivatkoztak az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 15/B. § (1) bekezdésében foglaltakra, amely szerint az erdészeti magánút közforgalom elől elzárt magánútnak minősül.
- [8] Az alperes a védíratában kérte a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását. Álláspontja szerint a megelőző eljárásban az irányadó anyagi és eljárási jogszabályok betartásával járt el. Rámutatott, hogy a tényállástisztázás keretében külön vizsgálta a két település távolságát, mivel a nyilvános útvonaltervező adatbázisok szerint a települések központjának távolsága közúton a 20 km-t meghaladja. A vizsgálat szerint a két település közigazgatási határa egymáshoz legközelebbi pontjának távolsága közúton csekély mértékben, néhány száz méterrel meghaladja a 20 km-t, azonban a 21 km-t nem éri el. Vizsgálta a két település távolságát a közforgalom elől el nem zárt magánutak figyelembevételével, s az alperesi érdekelt térképen részletesen ábrázolva, leírással és számítással igazolta, hogy K. közigazgatási határa H. közigazgatási határától részben közúton (10,5 km), részben közforgalom elől el nem zárt magánúton (8,39 km) 18,89 km távolságra van.

Mindezek alapján igazoltnak értékelte, hogy az alperesi érdekelt mezőgazdasági üzemműközpontja szerinti település közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalomtól el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van. Figyelembe vette azt, hogy a távolság közúton csak minimális mértékben haladja meg a 20 km-t, továbbá az alperesi érdekelt igazolta egy 20 km-nél egyértelműen rövidebb alternatív útvonal meglétét.

- [9] Az alperes a védíratában előadta, hogy a keresetlevélben foglaltak alapján ismételt megvizsgálta a 20 km-es távolság meglétét. A közigazgatási eljárásban az alperesi érdekelt által benyújtott útvonalszámítást a Google Maps alkalmazás segítségével ellenőrizte és azzal egyező eredményt kapott. A keresetre figyelemmel ismét elvégzett ellenőrzés során megállapította, hogy a nyilvános térképi alkalmazás olyan ingatlan is útnak tekintett, amely a 20 km-es távolság szempontjából nem vehető figyelembe útként. A védírat szerint valós a keresetlevélben foglalt állítás, az alperesi érdekelt által benyújtott számítás valóban hibás, egy ingatlan tekintetében. Előadta, hogy a bíróság a kereseti kérelemnek csak az ügy érdemére kiható jogszabálysértés azonosítása esetén adhat helyt, tehát akkor, ha a jogszabály által megkövetelt 20 km-es távolság egyébként nem áll fenn. A tévesen figyelembe vett ingatlan kikerülésével azonban a jogszabályban előírt maximális távolságon belül lehet maradni az általa a védíratban részletezett útvonal megtartásával. Így a K., H. községek közigazgatási határai közti távolság mindösszesen 19577 méter. Az alperes a részletezett útvonal leírás térképi alátámasztására mellékleteket csatolt.
- [10] Az alperes hangsúlyozta, hogy jogosan találta igazoltnak azt, hogy az alperesi érdekelt mezőgazdasági üzemműközpontja szerinti település közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van, így a Hat1-4. nem jogszabálysértő, a kereseti kérelem nem alapos.
- [11] Az alperesi érdekelt teljes mértékben oszotta az alperes által előadottakat, azzal a tapasztalattal kiegészítve, hogy amennyiben az erdészet egy erdészeti magánutat le kíván zárni a közforgalom elől, akkor ezt sorompóval meg is teszi.

A jogerős ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság a 2023. május 30. napján meghozott 9.K.700.363/2023/13. számú jogerős ítéletével a felperesek keresetét elutasította. A jogerős ítélet indokolásában rögzítette, hogy az alperes a védíratában új útvonalszámítást csatolt, amely bár eltért a Hat1-4. indokolásában meghatározott számítástól, azonban igazolta, hogy a települések közigazgatási határai közötti távolság a Földforgalmi törvény 46. §-ában foglalt szabályozásnak megfelelően a jogszabály szerinti távolságot nem haladják meg. Megállapította, hogy bár a perrel támadott határozatok indokolásában szereplő számítás részben hibás, az alperes olyan utakat is beleszámolt, amelyek a közforgalom

számára nem voltak megnyitva, azonban a közigazgatási per során bizonyította, hogy K. és H. községek települési határai közötti távolság az alperes által igazolt útvonalon közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánutakon 20 km-nél rövidebb távolsággal áthidalható. Megítélése szerint a támadott döntések jogszabálysértéssel terheltek, a Földforgalmi törvény 46. §-a alapján elvégzendő számítással okozott jogszabálysértés az ügy érdemére kiható jogsérelmet nem jelentett, mivel a két település közötti távolság a felperesek által sem vitatottan a helyes számítás alapján sem haladja meg a 20 km-t. A perben korrigált számítás a keresettel támadott döntésekben megjelenített következményhez vezet, így az ügy érdemére kiható jogszabálysértést nem állapított meg.

- [13] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a per tárgya szerinti közigazgatási tevékenység jogsértést nem valósított meg, az alperes eljárása és határozata a kereseti kérelem által sérelmezett körben a Földforgalmi törvény 46. §-ában, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. §-ában, valamint 81. § (1) bekezdésében foglaltakat nem sértette meg, ezért az alaptalan keresetet a Kp. 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelmek

- [14] A felperesek az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, valamint a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozva felülvizsgálati kérelemben kérték a Kp. 121. §-a alapján elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését a keresettel támadott közigazgatási cselekményekre is kiterjedően és az alperes új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítását, harmadlagosan a jogerős ítélet megváltoztatását, a keresettel támadott közigazgatási cselekmények megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését. Perköltséget igényeltek, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján a felmerült ügyvédi munkadíj megtérítésére tartottak igényt.
- [15] A felperesek előadták, hogy a határozatok hibás, valamint jogszabályba ütköző tartalma ellenére az elsőfokú bíróság a fogyatékosokban szenvedő határozatokat és az azokban megjelenő jogszabályellenes tartalmat nem minősítette érdemi jogszabálysértésnek és a perben benyújtott új útvonalszámítások alapján utasította el a keresetet. Álláspontjuk szerint sérül a Földforgalmi törvény 46. § a) pontja. Kifejtették, hogy a döntés nem képzelhető el szillogizmus nélkül, a szillogizmus pedig tények és bizonyítékok nélkül. Amennyiben hiányoznak a döntést megalapozó bizonyítékok, úgy az adott döntés megalapozatlan tényekben, ezzel egyidejűleg jogszerűségében is. Hangsúlyozták, hogy veszélyes gyakorlatot eredményezne, ha a határozatban foglalt döntés indoka utólag, a közigazgatási per alatt pótolható lenne, mivel egy ilyen, az előhaszonbérleti jogosultságra történő

- utólagos hivatkozás alkalmas a többi jogosult megtévesztésére, és visszaélészerű joggyakorlásra.
- [16] Hivatkoztak a tisztességes eljáráshoz való joguk sérelmére, e körben az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésére, valamint a Kp. 2. § (2) bekezdésére, mivel a jogerős ítélet több helyen a nyilatkozatukkal ellentétes tartalmú nyilatkozatot rögzít. Rámutattak, hogy a jogi képviselő útján 2023. május 15. napján kelt nyilatkozatukban úgy fogalmaztak, hogy „Vitatjuk, hogy a védíratban írt útvonal megfelelne az ide vonatkozó jogszabályi előírásoknak”, azonban a jogerős ítélet [35] és [37] bekezdése szerint a felperesek által sem vitatott, hogy az alperes által igazolt új útvonalon a két település távolsága nem haladja meg a 20 km-t. Álláspontjuk szerint a nyilatkozatukkal ellentétes indokolás folytán sérült a tisztességes eljáráshoz való joguk, valamint az elsőfokú bíróság a Kp. 84. § (1) bekezdésének rendelkezése folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettségnek sem tett eleget, mivel a Pp. 346. § (4) bekezdésének rendelkezése ellenére nem a felek nyilatkozatát vette figyelembe az indokolás során, továbbá a Pp. 346. § (5) bekezdésének utolsó fordulata ellenére úgy tért el a kúriai gyakorlattól, hogy az eltérésnek nem adta indokát. A felperesek nézete szerint az eltérés indokolása azért maradt el, mert annak nem volt kellő jogi alapja. A nyilvánvaló iratellenesség mellett az elsőfokú bíróság azt sem indokolta meg, hogy miért nem értékelte bizonyítottan azt a vitatást, hogy az alperesi érdekelt nyilatkozata és az alperes védírata alapján a két település legfeljebb 20 km távolságon belül nem elérhető. Utaltak a 20/2017. (VII. 18.) AB határozat [23] pontjára („Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, formailag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.”).
- [17] Kifejtették, hogy a Kúria a Kfv.III.37.273/2017/5. számú határozatának elvi tartalma szerint a hatóságot a szerződésben rögzített előhaszonbérletre vonatkozó nyilatkozat köti, annak kiegészítésére a nyilvántartások adatai felhasználásával a sorrend megállapítása során hivatalból nincs törvényes lehetősége. Hivatkoztak továbbá e határozat [23] bekezdésére, amely szerint a hatóságnak nincs jogosultsága a nyilatkozatok tartalmi felülbírálatára. A felperesek álláspontja szerint a jogerős ítélet jogkérdésben eltér ezen [23] bekezdésben rögzített követelménytől, mivel az elsőfokú bíróság elfogadta azt, hogy a peres eljárásban az alperes új - már kijavított - útvonalat csatoljon, azt az ítélet meghozatala során figyelembe vette, a jogerős ítéletet arra alapozva hozta meg. Rámutattak, hogy ugyanez a határozat a [26] bekezdésében azt tartalmazza, hogy a mezőgazdasági igazgatási szervnek a jóváhagyási eljárásban a már kifüggesztett és jegyző által továbbított haszonbérleti szerződés jóváhagyását a Földforgalmi törvény 51. § (2) bekezdésében foglaltak bekövetkezése esetén kötelezően meg kell tagadnia. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet ettől is eltér, mivel a téves útvonal rögzítésével sérült a Földforgalmi törvény 51. § (2) bekezdése, amely ténynek objektíven a haszonbérleti szerződés megtagadását kellett volna eredményeznie. Az elsőfokú bíróság a jogszabálysértést észlelte, azonban azt helytelenül nem tartotta az ügyre kiható érdemi jogszabálysértésnek.
- [18] Hivatkoztak a Kúria Kfv.II.37.234/2021/8. számú határozatától való eltérésre is. E határozat elvi tartalma szerint amennyiben a fél az előhaszonbérleti jog gyakorlására irányuló elfogadó nyilatkozatot tesz, ahhoz csatolni kell az előhaszonbérleti jogosultságot igazoló okiratokat is. A jognyilatkozat csatolásának elmulasztása esetén a mezőgazdasági igazgatási szerv az elfogadó jognyilatkozatot a nyilvántartás adataiból történő lekérdezéssel nem pótolhatja. A hivatkozott határozat [22] és [27] bekezdése értelmében az eljárás során csatolni kell az előhaszonbérleti jogosultságot bizonyító okiratokat is, a földforgalmi tárgyú jogszabályok a hiánypótlást csak rendkívül szűk körben teszik lehetővé, arra pedig egyáltalán nincs lehetőség, hogy a fél mulasztását a hatóság pótolja. A felperesek előadták, hogy a jogerős ítélet eltér e [27] bekezdésben rögzített követelménytől is, mivel az elsőfokú bíróság elfogadta és az ítékezés során figyelembe vette az alperes által a peres eljárásban csatolt – már kijavított – új útvonalat.
- [19] A felperesek kiemelték, hogy az alperes a védíratban nem vitatta, hogy az alperesi érdekelt által benyújtott okirat olyan tartalmat rögzített, amely szerint a Földforgalmi törvény 46. §-a által meghatározott 20 km-es távolság szabálya nem teljesült. A mezőgazdasági igazgatási szervnek az eljárása során vizsgálnia, így észlelnie kellett volna, hogy az alperesi érdekelt a benyújtott okiratok alapján nem felel meg a jogszabályi követelményeknek. Az alperes ezt elmulasztotta, így a támadott határozatait jogszabálysértő módon hozta. Hangsúlyozták, hogy a hivatkozott kúriai határozatok még azt sem engedik meg, hogy az alperes a még folyamatban lévő (azaz megelőző) eljárás során pótolja, vagy éppen kiegészítse a benyújtott jognyilatkozatokat, az pedig végképp szembe megy a közigazgatási bírósági gyakorlattal, hogy az alperes elsőként a védíratában ismertetett útvonalterv alapján kéri helybenhagyni a határozatait, amely útvonaltervet nem is az alperesi érdekelt, hanem maga az alperes készítette.
- [20] A felperesek nevesítették továbbá a Kf.39.011/2020/9. számú kúriai határozatot, a BH 2016.189. és az EBH 2017.K.14. számú döntéseket, amelyek értelmében az alperes a védíratával nem pótolhatja a határozata hiányosságait, azt nem egészítheti ki, a perben erre már nincs jogi lehetősége, illetve a közigazgatási határozat tartalma a per során nem egészíthető ki, a hiányzó indokokat a bíróság nem pótolhatja.
- [21] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján, mivel az megalapozott és jogszerű. Kérte továbbá a felperesek kötelezését a felmerülő perköltség viselésére. A perköltséget a kamarai jogtanácsos munkadíjában és a tárgyaláson való megjelenéssel összefüggésben felmerült útiköltségben jelölte meg, amelynek megállapítását az IM rendelet 4. § (1) bekezdés a) pontja alapján kérte.
- [22] A felülvizsgálati ellenkérelem indokai között rámutatott, hogy a közigazgatási eljárás során a 20

km-es távolság tekintetében végzett tényállástisztázáskor bizonyítottak talála a jogszerű távolságot. Álláspontja szerint nem pótolta döntésének indokait, azok mindvégig ugyanazok voltak, kizárólag a 20 km-es távolságot számította másként, amely számítást a határozat indoklásában nem is vezette le tételelesen, a határozatok érdemére a hibás számítás nem hatott ki, a haszonbérleti szerződéseket jogszerűen hagyta jóvá az alperesi érdekelttel.

- [23] A jogerős ítélet iratellenességére vonatkozó felperesi hivatkozások kapcsán felhívta a figyelmet a 2023. május 30. napján tartott tárgyalás tanúságára, a tárgyalási jegyzőkönyv azt tükrözi, hogy a Pp. 4. §-a szerint (azaz a bizonyítási teherre is kiterjedő) tájékoztatásra került sor, s a jogi képviselővel eljáró felperesek sem megelőző nyilatkozataikban, sem a tárgyaláson nem kérték földmérő szakértő kirendelését a 20 km-es távolság mint ténykérdés bizonyítására. Emellett rámutatott arra is, hogy a felperesek jogi képviselőjének nyilatkozata szerint a bíróságnak nem azt kell eldöntenie a perben, hogy 20 km-nél kevesebb vagy nagyobb a távolság a perrel érintett ingatlanok közigazgatási határai között, hanem azt, hogy jogszabályszerű-e egy olyan közigazgatási döntés, amelynek az alapjául szolgáló adatok jogszabálysértő számításához vezetnek. E nyilatkozatukkal a bíróság döntésének a korlátait a felperesek határozták meg. Az alperes álláspontja szerint ezek alapján a jogerős ítélet nem ellentétes a felek nyilatkozataival.
- [24] Az alperes nem tartotta megalapozottnak a Kúria közzétett határozataitól való eltérésre vonatkozó hivatkozásokat. Előadta, hogy a Kfv.III.37.273/2017/5. számú ítélettől nincs eltérés, mivel az előhaszonbérleti jogosultságra vonatkozó nyilatkozatot az alperes nem bírálta felül, s a Földforgalmi törvény 51. § (2) bekezdésében meghatározott megtagadási ok nem áll fenn. A Kfv.II.37.234/2021/8. számú ítélettől való eltérésre hivatkozás kapcsán előadta, hogy az előhaszonbérleti jogosultságot igazoló okiratok közé nem tartozik a 20 km-es távolság térképi levezetése, erre vonatkozó okirat-csatolási kötelezettség nem áll fenn, e távolságra hivatkozás megalapozottságát a közigazgatási szerv a tényállástisztázás körében vizsgálja. Álláspontja szerint a megelőző eljárásban elvégzettnél részletesebb, mélyebb ellenőrzés nem vált szükségessé, a jogorvoslati kérelem alapján elvégzett, helyrajzi számok szerinti részletes számítás szintén a határozat jogszerűségét igazolta. Előadta, hogy nem pótolta semmiféle indokolási hiányosságot a védiratban, a keresettel támadott határozatok indokolása teljes, egész, logikus, ezért megalapozatlan a Kfv.39.011/2020/9. számú határozatra hivatkozás is.
- [25] Az alperesi érdekelt a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását, valamint a felperesek kötelezését a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltség viselésére. Előadta, hogy a haszonbérlet nem köteles útvonal számítás alátámasztani a hivatkozott előhaszonbérleti jogcímét, ezt az alperes akkor vizsgálja, ha a 20 km távolsággal kapcsolatban kétsége merül fel. Az alperesnél áll minden adat rendelkezésre a távolság mérésére. Az alperes az

eljárásban a távolság mérését ellenőrizte, így hozta meg határozatát. A közigazgatási perben az alperes másik útvonal bemutatásával is alátámasztotta határozatának helyességét, s a határozat lényegét másik útvonal bemutatása nem befolyásolja. Az eljárás megismétlése felesleges lenne, mert a megismételt eljárásban az alperes már figyelembe venné az alternatív útvonalat is. Mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet jogszerűnek tartja.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] Az I. rendű és a II. rendű felperes felülvizsgálati kérelme – a következők szerint – alapos.
- [27] A Kúria a 2. sorszámú végzésével a felperesek felülvizsgálati kérelmét a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)*, *ab)* és *ad)* alpontjának, valamint a *b)* pont alkalmazásával befogadta. A Kúria a Kp. 115. §-ának (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdésének, továbbá a Kp. 120. § (5) bekezdésének megfelelően a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján vizsgálhatja felül. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az alperes határozatainak a jogszabálysértő voltát felismerte ugyan, azonban helytelenül vonta le azt a következtetést, hogy az indokolás hiányossága az ügyek érdemére nem hatott ki. A felperesek felülvizsgálati érveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.
- [28] A felülvizsgálati kérelemben a felperesek alapvetően eljárásjogi jogszabálysértésekre, így az indokolás hiányosságaira, továbbá a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozva vitatták a jogerős ítélet jogszerűségét. A Kúria elsődlegesen kiemeli, hogy a Kp. 121. §-ának (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem akkor vezet eredményre, ha a felülvizsgálni kért határozat az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér, ennél fogva pedig az eljárásjogi jogszabálysértések megvalósulásuk esetén is kizárólag akkor alapozzák meg a felülvizsgálati kérelmet, ha azok az ügy érdemi megítélésére kihatottak.
- [29] A Kúria a periratok alapján megállapította, hogy a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt szabályozásnak megfelelő 20 km-es távolságon belüli megközelíthetőség vagy e törvényi előírás teljesülésének hiánya (azaz a 20 km távolságon belüli meg nem közelíthetőség) már a kereseti kérelemben vitatott volt. Az alperes keresettel támadott határozataiból egyértelműen kitűnik, hogy a haszonbérleti szerződések szerinti haszonbérlet alperesi érdekelt földhasználó mezőgazdasági üzemközpontja szerinti település (K.) közigazgatási határa és a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település (H.) közigazgatási határa között a Földforgalmi törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő, 20 km-t meg nem haladó távolságot olyan bizonyíték alapján állapította meg, amely bizonyíték által igazolt útvonal szerint – részben közüton (10,50 km), részben közforgalom elől el nem zárt magánúton (8,39 km) – 18,89 km a két település távolsága. A határozatok tehát úgy rögzítették a távolság Földforgalmi törvényben meghatározott

- feltételeknek való megfelelését, hogy annak során bizonyítékra vonatkozó utalást is tartalmaztak, mégpedig oly módon, hogy az alperes határozataiból egyértelműen kitűnik, hogy azok az alperesi érdekelt által bizonyítékként becsatolt útvonalszámításon alapulnak.
- [30] A közigazgatási határozatok jogszerűségének alapvető kritériuma, hogy a határozatok meghozatalának alapjául elfogadott bizonyítéknak a közigazgatási határozatok rendelkező részében foglalt döntést alá kell támasztani. Amennyiben az alperes által a határozathozatal alapjául elfogadott bizonyíték nem támasztja alá a közigazgatási határozat rendelkező részében foglalt döntést, úgy a közigazgatási határozat nem megalapozott. A közigazgatási határozatok megalapozottságának kérdése ezáltal az ügy érdemét érinti, mivel a törvényi feltételek fennállását alátámasztó bizonyíték hiányában nem állapítható meg, hogy mi alapozza meg a rendelkező részben foglalt döntést, emellett alapvető eljárásjogi garanciákra, az ügyféli jogok gyakorlására is kihat, mivel a döntést alátámasztó bizonyíték határozatból való megismerésének hiányában a jogorvoslatra jogosultak érdemben nem tudják e jogukat gyakorolni. A közigazgatási határozatok megalapozatlansága ezért olyan érdemi hiba, amely a közigazgatási perben nem orvosolható.
- [31] A Kúria kiemeli, hogy a keresettel támadott határozatok alapjául az alperes által értékelt bizonyíték tekintetében a felperesek jelen közigazgatási perben eredménnyel vitatták, hogy az nem igazolja a törvényi feltételek fennállását, továbbá az alperes már a védiratban elismerte a tényállás tisztázás során beszerzett, az alperesi érdekelt által becsatolt, s a határozatok meghozatala során bizonyítékként felhasznált nyilatkozatban ismertetett útvonal hibáját. A határozatok meghozatalának alapjául szolgáló bizonyíték ezáltal nem támasztja alá a határozati megállapítást, ennél fogva a keresettel támadott határozatok megalapozatlanok. Az elsőfokú bíróság helyesen ismerte fel az alperes által felhasznált bizonyíték hibáját, azonban tévesen vont le azt a következtetést, miszerint a közigazgatási határozatokban foglalt döntést alátámasztó, a határozat indokolásából egyértelműen beazonosítható bizonyíték hibája az ügy érdemére nem hat ki. A Kúria hangsúlyozza, hogy a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti távolsági kritérium igazolására a közigazgatási eljárások során egyetlen bizonyíték állt rendelkezésre, az alperes - a határozatok indokolásából is egyértelműen beazonosíthatóan - ezen egyetlen bizonyíték, az alperesi érdekelt nyilatkozatában ismertetett útvonal elfogadásával hozta meg határozatait. Az alperes határozatainak indokolásából nem tűnik ki olyan további bizonyíték, amely a távolsági kritérium jogszerűségét igazolná, a felhasznált bizonyíték pedig nem volt alkalmas a döntés alátámasztására. Ennél fogva az elsőfokú bíróság megalapozatlan közigazgatási határozatok vonatkozásában tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az ügy érdemére kiható hiba nem áll fenn.
- [32] Az alperes a védiratában az új útvonal ismertetésével a határozatok megalapozatlanságát kívánta orvosolni, erre azonban a közigazgatási perben már nincs lehetőség. A felperesek e tárgyban helyesen hivatkoztak a következőket Kúriai gyakorlatra, így a Kf.39.011/2020/9., a BH 2016.189. és az EBH 2017.K.14. számú határozatokra. A Kúria rámutat arra, hogy e hivatkozott határozatok nem felelnek meg az ügyazonosság kritériumának, az alapul szolgáló tényállások és a támadott közigazgatási határozatok indokolásbeli hiányossága is eltérést mutat, továbbá a hivatkozott esetek között van olyan, amely tényállása szerint az alperes a per során már módosító határozatot hozott, így kívánta a keresettel támadott határozat indokolásbeli hiányosságát pótolni. Ugyanakkor azon jogkérdés, hogy milyen követelményeknek kell megfelelnie a közigazgatási határozat indokolásának, valamennyi esetben felmerült. A felperesek által hivatkozott BH 2016.189. számú határozatban foglaltak szerint „A Kúria hangsúlyozza, hogy a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló per tárgya ugyanis maga a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat, a perben eljáró bíróságnak ezen határozat jogszerűsége kérdésében kell ugyanis a vizsgálatát - a felperesi kereseti kérelem korlátai közt - lefolytatnia. A közigazgatási határozat tartalma pedig a közigazgatási per alatt nem egészíthető ki, a bíróság a hiányzó indokokat jogszerűen nem pótolhatja.”. Az EBH 2017.K.14. számú határozat általános érvényű követelményként mondja ki, hogy „A közigazgatási határozat indokolásának az ügy érdemére kiható hiánya nem pótolható az indokolás peres eljárás során történő módosításával.”, továbbá azt is rögzíti, hogy „A bírósági felülvizsgálat tárgyát képező közigazgatási döntés valós indokait az ügyfélnek/felperesnek a közigazgatási eljárásban kell megismerni, a hiányzó indokolás az ügy érdemére kiható eljárási hiba [...]”, amely a perben nem pótolható. Jelen perbeli esetben a keresettel támadott közigazgatási határozatok indokolásbeli hiányosságát az alperes nem módosító határozattal, hanem a védiratban tett nyilatkozatával kívánta pótolni, illetőleg az indokolást módosítani, azonban a megalapozatlanság a közigazgatási perben ilyen módon sem orvosolható.
- [33] A felperesek által nevesített, a Kúria Kfv.III.37.273/2017/5. és Kfv.II.37.234/2021/8. számú határozatai a Földforgalmi törvény kapcsán kialakult joggyakorlatot tükrözik, azonban az azoktól való eltérést a Kúria nem vizsgálta, mivel azok – bár előhaszonbérlettel összefüggő, de – tényállásában jelen perbelitől eltérő ügyek voltak, ezért ügyazonosság hiányában a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében (BHGY) közzétett határozatától való eltérés nem állapítható meg.
- [34] A Kúria a fentiekre figyelemmel a jogerős ítéletet úgy változtatja meg, hogy a megtámadott közigazgatási cselekményeket megsemmisíti, és a közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezi a Kp. 121. § (1) bekezdésének *b*) pontjában foglalt rendelkezés alapján.
- [35] Az alperesnek az új eljárásban ismételtelen meg kell vizsgálnia, hogy a Földforgalmi törvény 46. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt távolsági kritérium az alperesi érdekelt vonatkozásában teljesül-e, az erre vonatkozó megállapítását a határozatok indokolásában okszerűen értékelt bizonyíték(ok)
- [32] Az alperes a védiratában az új útvonal ismertetésével a határozatok megalapozatlanságát

ismertetésével kell alátámasztania, amely a döntését kellően megalapozza, fel nem használt bizonyíték esetén pedig a bizonyíték mellőzésének okáról is számot kell adni.

(Kúria Kfv.I.37.511/2023/8.)

70 Amennyiben a keresetlevél nem egyértelmű és abból többféle módon értelmezhető a jogsérelem állítás, valamint többféle módon értelmezhető a vitatott közigazgatási cselekmény meghatározása, az első fokon eljáró közigazgatási bíróság feladata a Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja szerinti jogsérelem állítás hiánypótlás keretében történő pontosítása [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (4) bek., 37. § (1) bek., 45. § (1) bek., 46. §, 48. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes iráni állampolgár, akit a menekültügyi hatóság befogadottként ismert el.
- [2] A felperes és jogi képviselője az alperesi hatóság budapesti ügyfélszolgálatán 2022. augusztus 1-jén a felperes menekültkénti elismerése iránti kérelem előterjesztése céljából megjelentek. A kérelem előterjesztéséhez kapcsolódóan felvett jegyzőkönyvben rögzítésre került, hogy az eljáró ügyintéző tájékoztatta a felperest arról, hogy a hatályos és részletesen ismertetett jogszabályok szerint a felperes Magyarország Belgrádi Nagykövetségén jogosult nemzetközi védelem iránti kérelemre irányuló szándéknyilatkozatot előterjesztetni, és az ennek előterjesztését követően dönt a menekültügyi hatóság a nemzetközi védelem iránti kérelem Magyarországon történő előterjeszthetőségéről. A jegyzőkönyvben szó szerint idézve szerepel a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Atv.) – a menedékjogi kérelem benyújtására irányuló szándéknyilatkozat személyes benyújtására vonatkozó – 268–271. § rendelkezései.
- [3] A jegyzőkönyv rögzítette az ügyintéző által feltett azon kérdést is, mely szerint tudja-e a felperes igazolni, hogy az Atv. 271. § (1) bekezdése szerinti kivételi körbe tartozik, melyre a felperes jogi képviselője a következő választ adta a jegyzőkönyv szerint: „Nem tudom igazolni, a menedékkérelem a vonatkozó uniós jog közvetlen alkalmazása miatt benyújtható. Én, mint jogi képviselő és ügyfelem át kívántuk adni az ügyfél menedékkérelmét, melyet arra tekintettel kíván előterjesztetni, hogy Iránban keresztény hitre való áttérése miatt üldöztetés veszélyének volt kitéve és ez a veszély visszatérése esetén is fennáll. Tájékoztatom a menekültügyi hatóságot, hogy a kérelem átvételének megtagadása jogellenes. Az ügyintéző többszöri felhívás ellenére megtagadta azt, hogy jegyzőkönyvben rögzítse, hogy az ügyfél írott menedékkérelmének átvételét a menekültügyi hatóság megtagadta. Az ügyintéző engem arról tájékoztatott, hogy felettes utasítása az, hogy a jegyzőkönyvben nem szerepelhet az, hogy a menedékkérelem átvételét megtagadják.”
- [4] A jegyzőkönyv a felperes nyilatkozataként rögzítette, hogy menedékkérelmet kíván benyújtani.

A kereseti kérelem és védírat

- [5] A felperes a jegyzőkönyv felvételének másnapján, 2022. augusztus 2-án kereseti kérelmet terjesztett elő, melyben többek között állította, hogy az alperes által felvett jegyzőkönyv tartalma szerint a felperes menedékkérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasító egyedi, alakszerűtlen döntés, és kérte az alperes döntésének, azaz közigazgatási cselekményének megsemmisítését és az alperes menekültügyi eljárás lefolytatására kötelezését.
- [6] Keresetében az alperes cselekményét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 4. § (3) bekezdés a) pontja szerinti egyedi döntésnek nevezte, mivel egyedi ügyben hozta meg az alperesi közigazgatási szerv, amely valamilyen módon rendezni kívánta az elé vitt ügyet, hiszen az alperes eldöntötte, hogy nem hajlandó befogadni a felperes menekültkénti elismerés iránti kérelmét.
- [7] Keresetében hangsúlyozta, hogy a közigazgatási cselekmény az általános fogalom szerint megvalósult, ugyanis a javaslatot hozó alperes egyértelműen közigazgatási szerv volt, az alperes tevékenységét közigazgatási jog szabályozza, konkrétan a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.), harmadrészt az alperes tevékenysége tevőleges volt, mert jegyzőkönyvet vett fel, negyedrészt joghatást váltott ki, jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányult, mert „az alperes a jegyzőkönyv érdemét, lényegét tekintve megtagadta a felperes menedékkérelmének a bevételeit, és ezáltal annak érdemi elbírálását, ezáltal elvonta a felperestől azt a lehetőséget, hogy menekültként vagy oltalmazottként nemzetközi védelemben részesüljön.”
- [8] Keresetében hangsúlyozta, hogy az alperesi jegyzőkönyv megnevezése, illetve alakszerűségének és indokolásának hiánya és a közlés módjának szabálytalan volta nem vonja el a javaslat közigazgatási cselekmény, illetve egyedi döntési jellegét, legfeljebb az egyedi döntés jogszerűtlenségét eredményezheti, a jegyzőkönyv tartalma és ebből következő joghatása releváns annak eldöntése tekintetében, hogy tárgya lehet-e közigazgatási jogvitának.
- [9] Keresetében érvelt amellet, hogy az érdemi vizsgálat nélkül elutasító döntés az ügyet befejező döntésnek is minősült, ezért vele szemben önálló jogorvoslatot kell biztosítani.
- [10] Keresetében nem vitatta, hogy az Atv. 270. § (1) bekezdése és 271. §-a együttes értelmezése szerint elméletileg valóban nem lehet menedékkérelmet a felperesnek benyújtania Magyarországon, ugyanakkor az ügy érdemére tartozó olyan kérdésnek tekintette ennek megválaszolását, amelyről az alperesnek érdemi döntésben kellett volna állást foglalnia. Azzal, hogy az alperes gyakorlatilag megtagadta a kérelem bevételeit, ezzel megakadályozta az eljárás megindulását, és bármely döntés meghozatalának a lehetőségét is.
- [11] Keresetében utalt az alperes eltérő gyakorlatára, ezzel összefüggésben az alperes eljárásának diszkriminatív voltára.
- [12] Keresetében hivatkozott arra is, hogy a kérelem benyújtásának korlátozása ellentétes az Európai Unió jogával, az Atv. által bevezetett alternatív

menekültügyi rendszer számos ponton sérti a menekültügyi eljárási irányelvet (2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv). Hivatkozott arra, hogy a menekültügyi eljárási irányelv 2. cikk c) pontja szerint nemzetközi védelmet kérelmezőnek attól az időponttól kezdve minősül a kérelmet előterjesztő, amikor az érintett tagállam területén bármely hatóság előtt kinyilvánította nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtására irányuló szándékát. A nemzetközi védelmet kérelmezői minőség és jogállás megszerzése pedig nem függhet sem a kérelem nyilvántartásba vételétől, sem annak benyújtásától. Utalt arra, hogy mivel az Átv. ellentétes az eljárási irányelv rendelkezéseivel, ezért az irányelv az Európai Unió Bírósága joggyakorlata szerint közvetlenül alkalmazandó. Így akkor járt volna el jogszerűen a felperes ügyében az alperes, ha a menekültügyi eljárási irányelv közvetlen alkalmazásával szabályosan lefolytatja a Met. szerinti menekültügyi eljárást.

- [13] Az alperes védiratában a keresetlevél visszautasítását kérte a Kp. 48. § (1) bekezdés d) és e) pontjai alapján.

Az első- és a másodfokú közigazgatási bíróság döntése

- [14] A Fővárosi Törvényszék 13.K.703.211/2022/5. számú végzésével a keresetlevelet visszautasította, a Kp. 48. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozással. A végzés indokolása szerint a keresetlevél alapján a bíróság azt vizsgálta, hogy az eljárási cselekményről felvett jegyzőkönyv tekinthető-e a Kp. 4. § (1) bekezdésében foglalt közigazgatási cselekménynek, és megállapította, hogy a jegyzőkönyv az alperes részéről kizárólag tájékoztatást tartalmaz, nem felel meg azon fordulatnak, hogy a cselekménynek a jogalany jogi helyzete megváltoztatására kell irányulnia, vagy azt kell eredményeznie. Az indokolás szerint annak sem volt jelentősége, hogy a felperes keresetében azt adta elő, hogy szóban a menedékkérelmi kérelem átvételének a megtagadásáról őt tájékoztatták.
- [15] A felperes fellebbezésére eljáró Fővárosi Ítéletábrla mint másodfokú bíróság 2.Kpkf.750.911/2022/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta. A Fővárosi Ítéletábrla végzése indokolása szerint arról kellett döntenie a közigazgatási bíróságnak, hogy a keresettel támadott jegyzőkönyv közigazgatási cselekménynek tekinthető-e. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy nem foglalhat állást a jelen eljárásban abban a kérdésben, hogy a felperes tárgybeli kérelme joghatályosan előterjesztettnek tekinthető-e, ezáltal az alperes menekültügyi elismerésre irányuló kérelem elbírálása vonatkozásában kötelezettségét elmulasztotta-e, mivel ezzel elvonná a Kp. 38. § (1) bekezdés b) pontja szerint felperes részéről esetlegesen kezdeményezett közigazgatási cselekmény elmulasztásának megállapítása során az eljáró elsőfokú bíróság hatáskörét.
- [16] A végzés indokolása szerint a jegyzőkönyv kizárólag a felperes nyilatkozatát és az alperes által adott jogszabályi tájékoztatást tartalmazza, abban az alperes egyedi döntést nem rögzített, a felperes jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező cselekményt nem tett. Az indokolás

szerint ettől különálló és jelen ügyben keresettel nem érintett kérdés, hogy az alperes közigazgatási cselekményt esetlegesen elmulasztott.

- [17] A Fővárosi Ítéletábrla szerint az elsőfokú bíróság helyes döntést hozott akkor, amikor a keresetlevelet a Kp. 48. § (1) bekezdés b) pontja szerint visszautasította, ezért a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság végzését a Kp. 112. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 109. § (1) bekezdése alapján helyben kellett hagynia.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [18] A jogerős végzéssel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az alperes határozatának megsemmisítését, az alperes új eljárásra kötelezését, másodlagosan a jogerős végzés hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [19] Az első- és a másodfokú bíróság végzését jogsértőnek azért állította, mert nem került megfelelően értékelésre, hogy mit kell a közigazgatási jogvita szempontjából közigazgatási tevékenységnek, egyedi döntésnek tekinteni. Ebből is következően álláspontja szerint érdemben nem is kellene kifejeznie, hogy kérelem átvételének a megtagadása miatt minősül egyedi döntésnek. Érvelése szerint a Kp. 4. § (3) bekezdés a) pontja szerinti fogalmi elemeket értékelve megállapítható, hogy az alperes által felvett jegyzőkönyv, illetve a menedékkérelmi átvételének fizikai megtagadása és/vagy a szóbeli kérelem alapján a menedékkérelmi érdemi vizsgálatának elmaradása tartalmuk szerint összességében a felperes menedékkérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasító egyedi, alakszerű döntés(ek)nek minősülnek.
- [20] Kiemelte, hogy a vizsgált jegyzőkönyv az ügyfél nyilatkozataként rögzítette, hogy menedékkérelmet kíván benyújtani, azaz a felperes kétséget kizáró módon nemzetközi védelemért folyamodott. Hivatkozott arra, hogy bár a jegyzőkönyv nem tartalmazza az eljáró hatóság ügyintézőjének nyilatkozataként az írott menedékkérelmi átvételének megtagadását, a hatóság a jegyzőkönyvben rögzítette a jogi képviselő nyilatkozataként ezt a tényt, amely tényt az első- és másodfokú bíróságok előtti eljárásban az alperes nem is vitatott.
- [21] Érvelése szerint a bíróság tévedett akkor, amikor a kérelem benyújtásának megkísérlése során felvett jegyzőkönyvet kizárólag és önmagában az abban foglalt tartalom szerint értékelte és értelmezte, és nem a ténybeli történésekkel együtt.
- [22] Álláspontja szerint az az alakszerűtlen alperesi magatartás, hogy az alperesi ügyintéző megtagadta a felperes menedékkérelmének átvételét, illetve hogy a szóban előterjesztett kérelmet tulajdonképpen tartalmát tekintve elutasította, a jegyzőkönyvvel együtt vagy önmagában értelmezve egyedi döntésnek minősül.
- [23] Hangsúlyozta, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely megengedi az alperesi hatóság számára, hogy a nála személyesen megjelenő felperes menekültügyi elismerés iránti írásbeli vagy szóbeli kérelmének befogadása megtagadásáról alakszerű döntés nélkül rendelkezhet, függetlenül

- attól, hogy a felperesnek a magyar jogszabályok szerint joghatályosan elő lehet-e terjeszteni kérelmét Magyarországon vagy sem.
- [24] Hivatkozott arra, hogy a magyar bíróságok jelen ügyben is előadott jogi érvelés alapján több ítéletükben mondták ki, hogy az Európai Unió joga közvetlenül alkalmazandó, és az azt átültető Met. általános szabályait kell az érintett felperesek menedékkérelmével kapcsolatban alkalmaznia. Hangsúlyozta, hogy különösen a menekültügyi eljárási irányelv 6. cikk (4) bekezdés közvetlen alkalmazásával a menedékkérelmek benyújtottak minősül a hatóság előtti személyes benyújtásával, függetlenül attól, hogy ez a benyújtás megfelelt-e az Átv. 270. § (1) bekezdés átmeneti szabályainak.
- [25] Utalt az EUB több ítéletére, így a C-924/19. PP és C-925/19 PPU egyesített ügy, és a C-528/21 számú M.D. ügyben hozott ítéletekre, amelyekben kimondta a magyar közigazgatási bíróság vonatkozásában a jogszabályok félértelmezése vonatkozó kötelezettséget.
- [26] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős végzés hatályában való fenntartását indítványozta.
- [27] Az alperes szerint a Fővárosi Ítéltábla helyes következtetésre jutott akkor, amikor megállapította, hogy a felperes által egyedi döntésnek nevezett dokumentum nem minősíthető a Kp. 4. § (3) bekezdés a) pontja szerinti egyedi döntésnek, s ezért a keresetlevél visszautasításának van helye.
- [28] Hangsúlyozta, hogy a vizsgált jegyzőkönyv a menekültügyi hatóság munkatársa felvilágosítását tartalmazza az irányadó jogszabályi környezetről, azt tisztázta, hogy az ügyfél kivételi körbe tartozik-e, és tájékoztatást adott a szándéknyilatkozat benyújtása szükségességéről.
- [29] Utalt arra, hogy az Átv. 84. alcímét a jogalkotó menekültügyi eljárás átmeneti szabályai elnevezéssel látta el. Az Átv. 267. §-a szerint a menekültügyi hatóság a menedékjogi kérelmet 2023. december 31-ig az abban az alcímben foglalt eltérésekkel bírálja el. Sem a 84. alcímből, sem az Átv. 267. §-ából nem következik, hogy a szándéknyilatkozati eljárásrend a Met. hatálya alá tartozó menekültügyi eljárás volna, az Átv. maga rendelkezik arról, hogy a menedékjogi kérelmek kapcsán a hatóságnak figyelemmel kell lennie a törvény eltérő szabályaira, amelyek a menedékjogi kérelmek benyújtása körében korlátozást tartalmaznak a Met. általános szabályaihoz képest.
- [30] Kiemelte, hogy a felperes mivel befogadott, ezáltal nem tartozik az Átv. 271. § (1) bekezdése szerinti kivételi körbe, azaz jogállása nem jogosítja fel a menedékkérelmek szándéknyilatkozat előterjesztése nélküli benyújtására.
- [31] A felülvizsgálati ellenkérelem szerint a felülvizsgálati kérelem eredménytelenül hivatkozott az Átv. uniós joggal való ütközésére, és az Európai Unió Bírósága ítéleteire, ugyanis jelen ügy jogkérdése csak annak megítélése, hogy a hatóság a jegyzőkönyvbe foglalt tájékoztatása közigazgatási cselekménynek tekinthető-e vagy sem, azaz ennek megítélését semmilyen módon nem befolyásolja az EUB ítélete.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [32] A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét a Kp. 118. §-a alkalmazásával befogadta, majd a Kp. 115. § (2) bekezdése és 112. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó, Kp. 108. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között megvizsgálta a felülvizsgáltnak kért első és másodfokú végzéseket, és megállapította, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme alapos az alábbiak miatt.
- [33] A Kp. – Preambulumában is – vállalt célkitűzései között szerepel a közigazgatás jogsértő tevékenységével szemben nyújtott jogvédelem és jogorvoslat, a hézagmentes jogvédelem biztosítása. A Kp. normaszöveg szintjén a 2. § (1) bekezdésében rögzíti a bíróság feladataként a hatékony jogvédelem biztosítását, mely jogvédelmi feladatának a bíróság akkor tud eleget tenni, ha a jogsérelmet szenvedett fél a közigazgatási bíróság előtt közigazgatási jogvitát kezdeményez.
- [34] Az olyan közigazgatási szabályozás, mely nem biztosítja a hatékony jogvédelem alkalmazása lehetőségét, nem tekinthető a tisztességes eljárásról való alapjog alkotmányos megvalósulására irányuló rendelkezésnek. [Alkotmánybíróság 39/1997. (VII. 1.) AB határozat; 38/2006. (IX. 20.) AB határozat]
- [35] A hatékony jogvédelmi feladatát a közigazgatási bíróság – néhány hivatalbóli eljárást leszámítva – a közigazgatási per keretei között látja el, az eljárás kereteit pedig a felek által előadott kérelmek, nyilatkozatok határozzák meg. Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy a kereseti kérelemnek pontosnak, határozottnak kell lennie, ugyanis ez jelöli ki a közigazgatási bíróság eljárásának a keretét (Kfv.V.35.084/2014/10.).
- [36] A közigazgatási bíróság feladata tisztázni annak kérdését, hogy a keresetlevél mit tartalmaz, melynek meghatározása során egyrészt sorvezetőként szolgál a Kp. 2. § (4) bekezdése, mely szerint a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat tartalma szerint kell figyelembe venni, másrészt a Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja, mely szerint a keresetlevél kötelező tartalma a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelem, az annak alapjául szolgáló tények, illetve bizonyítékok előadása mellett.
- [37] A felperes felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra, hogy mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság tévedett akkor, amikor az alperes részéről megvalósított közigazgatási cselekményt mindössze egy tájékoztatást tartalmazó jegyzőkönyvként értékelte, s az alperes felülvizsgálati ellenkérelme alaptalanul állította, hogy mindössze arról kellett döntenie a közigazgatási perben, hogy a jegyzőkönyvben foglalt tájékoztatás közigazgatási cselekmény-e.
- [38] A Kúria több eseti döntése foglalkozott már az alakszerűtlen döntések közigazgatási cselekménnyé minősítése kérdésével (Kpkf.VI.40.257/2020/2; Kpkf.VI.39.029/2021/2; Kpkf.VI.40.523/2021/2), melyekből következik, hogy egy tevékenység közigazgatási cselekménnyé minősítése során gondosan kell vizsgálni a Kp. 4. § (1) bekezdés fogalmi elemeit, s juthat a közigazgatási bíróság arra a következtetésre, hogy egy tájékoztató levélnek nevezett aktus is hordozhatja a közigazgatási tevékenység fogalmi elemeit.
- [39] A Kúria álláspontja szerint a felperes keresete tartalmának értékelése során nem lehetett arra a következtetésre jutni, hogy az csupán a tájékoztatást tartalmazó jegyzőkönyvet jelöli meg sérelmezett

- közigazgatási cselekményként. A Kúria megjegyzi, hogy amennyiben a keresetlevél nem egyértelmű, és abból többféle módon értelmezhető a jogsérelem állítás, és a közigazgatási cselekmény megjelölése sem egyértelmű, akkor a közigazgatási bíróság feladata tisztázni a felperessel a Kp. 45. § (1) bekezdés a) pontja és 46. §-a keretei között a keresetlevélben állított jogsérelmet, s azt, hogy mi a vitatott közigazgatási cselekmény, továbbá annak kérdését is, hogy ha több jogsérelemre és több megvalósult közigazgatási cselekményre vonatkozó állítás van, akkor mi az elsődleges és mi a másodlagos kereset. Ennek a kérdésnek a tisztázása nem a Kúria felülvizsgálati eljárására tartozó kérdés.
- [40] A Kúria szerint az első- és másodfokú bíróság azért nem juthatott arra a következtetésre, hogy a kereset csupán egy tájékoztatást tartalmazó jegyzőkönyvet nevezett meg közigazgatási cselekményként, mert egyrészt a keresetlevél 5. oldala első bekezdése egyértelműen rögzítette, hogy az alperes által felvett jegyzőkönyv tartalma szerint a felperes menedékkérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasító egyedi, alakszerűtlen döntés, másrészt a keresetlevél 3. oldalán és az 5. oldal második bekezdés 4. pontjában, továbbá a 7. oldal 4. pontjában jogsérelemként a menedékkérellem bevétele megtagadását jelölte meg.
- [41] Ezen jogsérelem állítások nem maradhattak figyelem nélkül még akkor sem, hogyha a keresetlevél 4. oldal 2. pontja az alperesi jegyzőkönyv közigazgatási cselekmény jellege címet viseli.
- [42] Figyelemmel arra, hogy a Kúria szerint a felperes kereseti kérelme nem tisztázott, az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárásban elsődlegesen az a feladata, hogy pontosítsa a felperessel a keresetét.
- [43] Ennek megtörténte után lesz az elsőfokú bíróság abban a helyzetben, hogy állást foglaljon – a kereset pontosításától függően – abban a kérdésben, hogy tekinthető-e a jegyzőkönyvben foglalt tartalom egy nemzetközi védelem iránti kérelem érdemi elbírálása alakszerűtlen megtagadásának, avagy tekinthető-e az ott zajló eseménysor a felperes nemzetközi védelem iránti kérelme szóbeli megtagadásának.
- [44] Ez utóbbiak vizsgálata során az elsőfokú bíróságnak értékelnie kell, hogy a felperes részéről megnevezett és sérelmesnek tartott közigazgatási cselekmény magában hordozza-e a Kp. 4. § (1) bekezdése közigazgatási tevékenység fogalmi elemeit.
- [45] Amennyiben arra a következtetésre jut, hogy igen, az alperes közigazgatási cselekménye jogszerűségét arra figyelemmel is kell értékelni, amennyiben az szükségesnek látszik, hogy az Európai Unió Bírósága 2023. június 22-én kihirdetett C-823/21. számú ítélete értelmezte a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlament és tanács irányelv (menedékjogi eljárási irányelv) 6. cikkét, és ezzel összefüggésben megállapította, hogy a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készületségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 269–275. §-ai azon szabályozása, mely a nemzetközi védelem iránti kérelem előterjesztésének lehetőségét ahhoz köti, hogy valamely harmadik országban található magyar nagykövetségen előzetesen szándéknyilatkozatot kell benyújtani, és Magyarország területére való jogosító utazási okmányt szerezni, az Európai Unió jogával ütközik.
- [46] A fentiekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a felperes keresetlevele Kp. 48. § (1) bekezdés b) pontja szerinti visszautasításának – a kereset a kérelem pontos azonosításának elmaradása miatt – nem volt helye, ezért a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján a felperes keresetlevelét érdemi vizsgálat nélkül visszautasító első- és másodfokú közigazgatási bírósági végzéseket hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot utasította új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára.
- (Kúria Kfv.II.37.340/2023/7.)
- 71** Az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatát úgy kell értelmezni, hogy csak a jogszerű, szabályos használat gyakorlásába való beavatkozásért jár kártalanítás, amennyiben a változtatás a korábbi jogszerű, szabályos használatot megnehezíti vagy ellehetetleníti [1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 30. § (3), (5) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes 2003. június 4-én szerezte meg a „kivett műhely, udvar” megnevezésű ingatlan 1/1 tulajdoni hányadát. Az ingatlanra a II. rendű alperes jegyzője adott ki a felperes kérelmére festőműhely és zárt szennyvíztároló építésére építési engedélyt, majd az építési munkák befejezését követően a 2005. február 4-én jogerős határozatában végleges használatbavételi engedélyt.
- [2] A felperesi társaság a perbeli ingatlanon lévő telephelyén autófényező tevékenységet kezdett, amelyet folyamatosan végzett.
- [3] Az ingatlan megvásárlásakor, az építési munkák elvégzésekor és a tevékenység megkezdésekor hatályban lévő, a II. rendű alperes által az általános rendezési terv helyi építési előírásairól kiadott 34/1994. (XII. 21.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: ÁRT) szerint az ingatlan lakóövezeti besorolású volt, amelyhez kapcsolódó előírások lehetővé tették az autófényező tevékenységhez kapcsolódó épület építését és tevékenység végzését.
- [4] Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése 7/2004. (I. 24.) számú önkormányzati rendeletét adta ki Székesfehérvár Megyei Jogú Város külterületének, valamint egyes belterületi területrészeinek szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról (a továbbiakban: HÉSZ 1.). A jogszabály a perbeli ingatlant az Lke-11.1. jelű kertvárosias lakóterület építési övezetbe sorolta.
- [5] A HÉSZ 1.-et a Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése a 22/2008. (VI. 25.) számú rendeletével (a továbbiakban: Mód. rendelet) 2008. július 1-jével módosította. A módosítás eredményeként megalkotott 4. számú melléklet a kertvárosias lakóterületen újonnan nem tartotta engedélyezhetőnek autófényező műhely (telephely terület) elhelyezését.
- [6] A Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése Székesfehérvár Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról alkotta meg a 17/2019. (VII. 12.) önkormányzati rendeletét. (a továbbiakban: HÉSZ 2.) A 2019. augusztus 11-én

- hatályba lépett jogszabály a kertvárosias lakóterületen a 8. számú melléklet 4. pontjára alapítottan kizárta autófényezés tevékenység számára telephely létesítését, továbbá ilyen tevékenység céljára rendeltetési egység elhelyezését vagy rendeltetés módosítását.
- [7] A felperes 2015. október 28-án a II. rendű alperes jegyzője felé utólagos bejelentést tett a perbeli ingatlanon és a vele szomszédos – szintén a felperes tulajdonában lévő – ingatlanon folytatott autófényező ipari tevékenység folytatására vonatkozóan. A jegyző a 2015. december 15-én hozott határozatával a felperes tevékenységét mindkét ingatlanra vonatkozóan megtiltotta figyelemmel a Mód. rendelet szabályaira. A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú hatóság határozatával az elsőfokú határozatot módosítással helybenhagyta. A felperes keresettel támadta a másodfokú határozatot, a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 14.K.27.182/2016/11. számú ítéletével a határozatokat hatályon kívül helyezte és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Az új eljárást az elsőfokú hatóság nem folytatta le.
- [8] A felperes időközben a perbeli ingatlanon álló műhelyt bérbé adta a Kft. részére. A Kft. kérelmére eljáró II. rendű alperes jegyzője határozatával megtiltotta a Kft.-nek az autófényezési tevékenység végzését. A fellebbezés folytán eljáró II. rendű alperes az elsőfokú határozatot kiegészítéssel helybenhagyta.
- [9] A felperes az I. rendű alpereshez 2022. szeptember 14-én kérelmet nyújtott be a helyi építési előírások változása miatt kártalanítás megállapítása iránt az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 30. §-ára alapítottan.
- [10] Az I. rendű alperes az FE/03/2221-34/2022. számú határozatában a felperesnek a székesfehérvári 14127/5 helyrajzi számú ingatlanra vonatkozó kártalanítás iránti kérelmét elutasította.
- [11] Az indokolásban megállapította, hogy a HÉSZ 2.-ben foglaltak irrelevánsak, mert már a 2008. július 1-jétől hatályos Mód. rendelet tartalmazta azt, hogy a város lakóterületein, így a tárgyi ingatlanon sem lehet autófényező műhelyt építeni, autófényező tevékenységet végezni. A felperesnek az Étv. 30. § (3) bekezdésében meghatározott építési jogai az ART alapján állnak fenn, vagyis az építési jogokban a tárgyi ingatlan vonatkozásában az ART-hez képest a Mód. rendelet által a 30. § (3) bekezdése szerinti változás megtörtént. Az Étv. 30. § (3) bekezdés harmadik mondata szerint a 7 év a korábban hatályba léptetett helyi építési szabályzat, szabályozási terv esetében 2000. március 1-jétől számítandó, amelyhez képest a Mód. rendelet 2008. július 1-jén történő hatályba lépése későbbi időpont, így az Étv. 30. § (3) bekezdés első fordulataiban megjelölt kártalanítási alap nem áll fenn. Ezért az Étv. 30. § (3) bekezdés második fordulataiban rögzített, a kártalanítás szűkített körére vonatkozó jogszabályi rendelkezést kellett alkalmazni, vagyis csak akkor jár kártalanítás, ha beavatkozás a használat gyakorlásában történt és ez a változtatás a korábbi használatot megnehezíti vagy ellehetleníti.
- [12] Az I. rendű alperes szerint a Mód. rendelet a korábbi használatot nem nehezítette meg, és nem lehetetlenítette el, mivel a felperes a tárgyi ingatlanon tevékenységét 2005-től 2020-ig saját maga vagy bérlője útján végezte.
- [13] A tevékenység végzése 2008. június 30-án és 2008. június 1-jén is jogellenesen történt, mert a festőműhely használatbavételi engedélyének 2005. évben kiadásakor hatályos, a 2009. március 31-től hatályos és a 2013. február 28-tól hatályos telepengedélyre irányadó jogszabályok csak a hatáskörrel rendelkező hatóság által kiadott telepengedély vagy/és bejelentés, illetve nyilvántartásba vétel esetén adtak lehetőséget autófényező tevékenység végzésére a telephelyen.
- [14] A felperes az autófényező műhelyében 2005-től jogellenesen, telepengedély hiányában végezte tevékenységét, amely így szabálytalannak minősül, erre figyelemmel az Étv. 30. § (5) bekezdés első mondata szerinti szabálytalan használat miatt sincs lehetőség kártalanítás megállapítására.

A kereseti kérelem

- [15] A felperes eljárási- és anyagi jogi jogséremlekre hivatkozással keresetet nyújtott be az I. rendű alperes határozatával szemben.

Az elsőfokú ítélet

- [16] A törvényszék jogerős ítéletében az I. rendű alperes határozatát megsemmisítette és az I. rendű alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [17] Hangsúlyozta, helytállóan hivatkoztak arra az alperesek, hogy a Mód. rendelettel beiktatott 4. számú melléklet a nem engedélyezett funkciójú létesítményekről szól, amely alapján a szabályozással érintett területen újonnan nem engedélyezhető autófényező műhely létesítése. Ez a korlátozás azonban a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) és a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szolg. rendelet) vonatkozó szabályait is figyelembe véve, a Kúria Kfv.III.38.035/2014/6. számú döntésében kimondott értelmezésre tekintettel egyben magában foglalja az autófényezési tevékenység végzésének korlátozását, mivel a telepengedélyezési és bejelentési eljárásban a jegyzőnek vizsgálnia kell a vonatkozó helyi építési szabályzat rendelkezéseit is. Ebből következően a Mód. rendeletben foglalt építészjogi korlátozás egyben az ingatlanon végezhető tevékenységeket is korlátozza.
- [18] A perbeli ingatlan vonatkozásában az építési jogok az ART és a HÉSZ 1. alapján 2000. március 1-jét megelőzően keletkeztek, így az Étv. 30. § (3) bekezdésében foglalt 7 éves határidőt 2000. március 1-jétől kell számítani, így az építési jogok megváltozásához fűződő kártalanítási igény 2007. március 1-jével elenyészett. Ezért a bíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a 7 év eltelte után miként avatkozott be a Mód. rendelet a felperesi ingatlan használatába.

- [19] Nem vitás, hogy a felperes az építést a Mód. rendelet hatályba lépése előtt befejezte, a tevékenységét szintén ezen határidőt megelőzően már folytatta.
- [20] A felperesi tevékenység megkezdésekor hatályos, a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről szóló 80/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 3. § (2) bekezdésére tekintettel a felperes telepengedély hiányában autófényezési tevékenységet jogszerűen nem végezhetett volna, így az Étv. 30. § (3) bekezdésében foglalt korábbi használat, illetve gyakorolt jog nem állt fenn.
- [21] Helytállóan hivatkozott a II. rendű alperes arra, hogy a Mód. rendelet értelmében a korlátozás kizárólag az új telephelyek létesítésére és így a használat engedélyezésére terjedt ki, azonban, mivel a felperes ilyen engedéllyel nem rendelkezett, ezért a Mód. rendelet hatályba lépését követően már csak úgy kérelmezhetette volna a telepengedélyt, hogy a Rendelet 5. § (1) bekezdésének megfelelően a hatósági eljárásban a jegyző vizsgálja a Mód. rendelet által bevezetett szabályokat.
- [22] A törvényszék szerint a Mód. rendelet 2008. július 1. napjával a felperes használati jogait oly módon korlátozta, illetőleg lehetetlenítette el a perbeli ingatlan vonatkozásában, hogy a hatályba lépést követően benyújtott telepengedély iránti kérelem elbírálásának már a tiltó szabályokat kellett volna figyelembe venni, míg az ezt megelőző engedélyezési eljárásban ezen korlátozások még nem álltak fenn.
- [23] Erre tekintettel a felperes ingatlanhoz fűződő használati jogait a Mód. rendelet 2008. július 1-jétől korlátozta, a korlátozási kártalanításból eredő vagyoni követelés ettől a naptól vált esedékessé.
- [24] Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az alperesek hivatkozásával ellentétben az Étv. 30. § (5) bekezdésében foglalt szabálytalan használat alatt az Étv.-ben foglalt építésügyi használatot kell érteni. Helyes az a felperesi okfejtés, amely szerint a Rendelet vagy a Szolg. rendelet szabályainak meg nem felelő ingatlanhasználat nem minősül az Étv. 30. § (5) bekezdésében foglalt szabálytalan használatnak, azt kizárólag az Étv.-ben foglaltak szerint a használatbavételi engedély hiányában vagy attól eltérő használat alapozza meg az Étv. 44. § (1) és (4) bekezdéseire is figyelemmel.
- [25] A korlátozási kártalanítási igény nem kötelmi jogi, hanem dologi jogi jellegű, az a fennálló tulajdonjog védelmére és megóvására szolgál, ekként annak elévülése a Kfv.II.37.173/2007/7. számú végzésben írtak szerint nem állapítható meg.
- [26] Összefoglalóan a törvényszék rögzítette, hogy a felperes korlátozási kártalanításhoz fűződő joga az Étv. 30. § (3) bekezdésében foglaltakra alapítottan a jogalap tekintetében fennáll, mert a Mód. rendelet 2008. július 1-jei hatállyal a felperest megfosztotta attól, hogy a jogerős használatbavételi engedély alapján használható ingatlanon a tevékenységét szabályszerűen bejelenthesse. A korlátozási kártalanítás érvényesíthetőségét az Étv. 30. § (5) bekezdése az ügyben nem zárja ki, a követelés pedig nem évül el.
- [27] A megismételt eljárásra az elsőfokú bíróság előírta, hogy az I. rendű alperesnek szükséges vizsgálnia a korlátozási kártalanítás összecszerúségét és erre vonatkozóan kell döntést hoznia.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [28] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítása iránt.
- [29] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a feltárt tényállásból megalapozatlan, jogszabálysértő következtetéseket vont le, az Étv. 30. §-ában foglaltakat tévesen értelmezte és ennek okán szintén tévesen értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat is. Kiemelte, hogy a törvényszék lényegében arra alapította a korlátozási kártalanítás jogalapjának fennállását, hogy a felperest a Mód. rendelet megfosztotta attól a jogától, hogy autófényezési tevékenységet végezzen. Az I. rendű alperes szerint a Mód. rendelet a tárgyi ingatlan használati módját megváltoztatta, megtiltotta az autófényezési tevékenységet, ugyanakkor erre tekintettel 7 évvel belül lehetett volna kártalanítást megállapítani az Étv. 30. § (3) bekezdés első fordulata alapján.
- [30] A felperesnek a Mód. rendelet hatályba lépéséig lehetősége volt a telepengedély iránti kérelem benyújtására. Vállalkozóként tudnia kellett arról, hogy autófényezési tevékenységet csak telepengedély birtokában végezhet, de nem élt ezzel a jogával.
- [31] A törvényszék figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy a felperes is elismerte, miszerint az ingatlanon 2005-től 2020-ig általa és a bérlője által gépjármű festő/autófényező tevékenység végzése folyt; illetve a felperesnek a jogerős használatbavételi engedély kiadásától, 2005. február 4-től a Mód. rendelet hatályba lépéséig, vagyis 2008. július 1-jeig három és fél év állt rendelkezésére arra, hogy benyújtsa a telepengedély iránti kérelmét a jegyzőhöz.
- [32] A törvényszék ítélete indokolásának [49] bekezdésében úgy foglalt állást, hogy mivel a felperes jogszerűen nem végezhetett volna az autófényezési tevékenységet, így a korábbi használat, illetve gyakorolt jog nem állt fenn. Az I. rendű alperes szerint ebből következően a Mód. rendelet nem avatkozott be a használat gyakorlásába, így nem minősül a korábbi használat el lehetetlenülésének az, hogy az autófényező tevékenység végzése szabályszerűen nem jelenthető be 2008. július 1-jétől.
- [33] Nem vitás, hogy a felperes rendelkezett jogerős építési és használatbavételi engedéllyel a perbeli ingatlanra vonatkozóan a Mód. rendelet hatályba lépése előtt, ugyanakkor ezen engedélyek nem jogosították autófényezési tevékenység végzésére, sem a Mód. rendelet hatályba lépése előtt, sem pedig utána.
- [34] A fentiekből következően a törvényszék az Étv. 30. § (3) bekezdés második fordulatainak értelmezésekor helytelen következtetésre jutott a korlátozási kártalanítás jogalapjának megállapításakor, amikor pusztán az építési helyi szabályozásban bekövetkezett változásra alapította a korlátozási kártalanítás jogalapjának fennállását.
- [35] Okfejtése alátámasztására az I. rendű alperes hivatkozott több kúriai (legfelsőbb bírósági) döntésre.

- [36] Kifejtette, az ítélet [63] bekezdésében foglaltakkal szemben az Étv. 30. § (5) bekezdésében foglalt szabálytalan használat megvalósult, a Rendelet, a Szolg. rendelet és a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Szolg. törvény) nem tartalmaz ingatlanhasználatra vonatkozó rendelkezést. A felperesnek a tárgyi ingatlanhoz fűződő korábbi, az Étv. 13. § (1) bekezdése szerint építési joga az volt, hogy a Mód. rendelet hatályba lépése előtt autófényező tevékenységre használhatta a perbeli ingatlant. Az Étv. felhatalmazása alapján helyi építési szabályzatban kell megállapítani többek között az adott ingatlan felhasználási módját is. A szabálytalan használat abban valósult meg, hogy a felperes olyan tevékenységre használta az ingatlant, amelyet építésügyi szabály, a Mód. rendelet tiltott.
- [37] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását indítványozta.
- [38] Hangsúlyozta, hogy a Mód. rendelet hatályba lépését követően autófényező tevékenységre telepengedély nem adható, a 4. számú mellékletre figyelemmel. Ezért amikor 2020-ban a II. rendű alperes jegyzője megtiltotta a felperes bérlőjének a tevékenység végzését, arra a Mód. rendelet okán telephely-bejelentést nem tudtak tenni, így a tevékenység ellehetetlenülésével együtt a rendeltetésszerű épülethasználat is megghiúsult. A változtatás a korábbi használatot nem csak megnehezítette, hanem ellehetetlenítette, így megvalósult az Étv. 30. § (3) bekezdésének második fordulata szerinti feltétel.
- [39] A II. rendű alperes a felülvizsgálati kérelemre nyilatkozatot nem tett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [40] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [41] A Kp. 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [42] A Kúria szerint az elsőfokú bíróság a pontosan és törvényesen megállapított tényállásból a korlátozási kártalanítás jogalapjának fennállása körében nem helytálló jogi következtetésre jutott.
- [43] Az Étv. 30. §-a tartalmazza a kártalanításra irányadó szabályokat. A 30. § (1) bekezdése értelmében, ha az ingatlan rendeltetését, használati módját a helyi építési szabályzat másként állapítja meg (övezeti előírások változása) vagy korlátozza (telekalakítási vagy építési tilalom), és ebből a tulajdonosnak, hasznélvezőnek kára származik, a tulajdonost, hasznélvezőt kártalanítás illeti meg. A 30. § (2) bekezdése szerint a kártalanítás összege az ingatlanok a korábbi rendeltetése alapján megállapítható régi és az új szabályozás eredményeként megállapítható új forgalmi értéke közötti különbözet.
- [44] Az Étv. 30. § (3) bekezdése alapján, ha az ingatlanhoz fűződő korábbi, a 13. § (1) bekezdése szerinti építési jogok keletkezésétől számított 7 éven belül kerül sor e jogok megváltoztatására vagy megszüntetésére a helyi építési szabályzat módosításával, a tulajdonosnak – kérelmére – a (2) bekezdés szerinti kártalanítási jár. A 7 év eltelte után csak a használat gyakorlásába való beavatkozásért és csak akkor jár kártalanítás, ha a változtatás a korábbi használatot megnehezíti vagy ellehetetleníti. A hét év a korábban hatályba léptetett helyi építési szabályzat, szabályozási terv esetében 2000. március 1-jétől számítható. A 30. § (5) bekezdése kimondja, nem jár kártalanítás a természeti veszélyeztetettségből eredő kár megelőzésére, a tulajdonos érdekeinek védelme céljából elrendelt tilalom, továbbá a 21. § szerinti változtatási tilalom, a 19. § (3) bekezdésében elrendelt tilalom, valamint a szabálytalan építmény, építményrész és használat esetében. Védett terület, építmény vagy egyedi érték védelme érdekében elrendelt tilalom esetén a fizetési kötelezettségre az erre vonatkozó külön jogszabályok az irányadók.
- [45] Az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel a jogszabály értelmezésekor kötelezően figyelembe veendő, az Étv. 30. §-ához kapcsolódó jogalkotói indokolás szűk körű. Rögzíti, hogy a törvény differenciált kártalanítási szabályokat állapít meg mindazokra az esetekre, amikor valamely településrendezési intézkedés következtében az ingatlan korábbi rendeltetése, felhasználási módja megváltozik és ebből a tulajdonosnak kára származik. Ilyen esetekben a tulajdonost kártalanítás illeti meg.
- [46] A felperes kérelmében kártalanítási igényét az Étv. 30. § (3) bekezdése szerinti használat ellehetetlenítésében jelölte meg, mivel telephelyének forgalmi értéke jelentősen csökkent, mert a Mód. rendelet miatt azt autófényezési célra nem tudja hasznosítani. A felperes tehát kártalanítási igényét az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatára alapította.
- [47] Helytállóan állapította meg a törvényszék ítélete [44] bekezdésében, hogy az Étv. 30. § (3) bekezdés első mondatában megjelölt, az Étv. 13. § (1) bekezdése szerinti építési jogok az ART és a HESZ 1. alapján 2000. március 1-jét megelőzően keletkeztek, így a 7 éves határidőt 2000. március 1-jétől kell számítani, ezért az építési jogok megváltoztatásához fűződő kártalanítási igény 2007. március 1-jén elenyészett. Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében ezt az ítéleti megállapítást nem vitatta.
- [48] A Kúriának elsődlegesen abban kellett döntenie, hogy az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatára alapítottan fennáll-e a kártalanítás jogalapja.
- [49] Az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondata a használat gyakorlásába való beavatkozáshoz köti a kártalanítás jogalapjának megállapítását azzal a feltétellel, hogy a változtatás a korábbi használatot megnehezíti vagy ellehetetleníti. Ez a jogszabályhely tehát a használatához, vagyis a tevékenységhez kapcsolódik, nem pedig a tevékenység gyakorlásának helyét képező építményhez.
- [50] A 2009. március 30-ig hatályos Rendelet 3. § (2) bekezdése előírta, hogy új telep létesítése esetén az új telep használatba vételét (építési tevékenység végzése esetén a használatbavételi engedélyezési eljárást követően) megelőzően telepengedélyt kell kérni.
- [51] A felperes a perbeli ingatlanon lévő telephelyén autófényezési tevékenységét 2005-ben, a Rendelet

- hatálya alatt kezdte meg, de – megsértve a Rendelet 3. § (2) bekezdését – telepengedélyt nem kért, tevékenységét jogszerűtlenül végezte. A tevékenység megkezdésekor hatályos helyi építési szabályzat, az ART, majd a később hatályba lépő HÉSZ 1. lehetővé tették az ingatlanon autófényező tevékenységhez kapcsolódó épület építését és tevékenység végzését.
- [52] Utóbbi körben hozott változást a HÉSZ 1.-et módosító Mód. rendelet, amely a 4. számú mellékletében a perbeli ingatlanon már nem tartotta újonnan engedélyezhetőnek autófényező műhely (telephely terület) elhelyezését.
- [53] A Kúria megítélése szerint a törvényszék jogszabálysértéstől mentesen fogadta el helytállónak azt az I. rendű és II. rendű alperesi érvelést, hogy a Mód. rendelet által beiktatott 4. számú melléklet nem engedélyezett funkciójú létesítményekről szól, amely alapján a szabályozással érintett területen újonnan nem engedélyezhető autófényező műhely létesítése. Ez a korlátozás azonban a későbbi telepengedélyezésre vonatkozó jogszabályok – Korm. rendelet, Szolg. rendelet – vonatkozó szabályait is figyelembe véve egyben magában foglalja az autófényező tevékenység végzésének korlátozását, mivel a telepengedélyezési és bejelentési eljárásban a jegyzőnek vizsgálnia kell az irányadó helyi építési szabályzat rendelkezéseit is.
- [54] A fentiekből következően a felperesnek tevékenysége megkezdésétől a Mód. rendelet hatályban lépéséig, 2008. június 30-ig volt lehetősége arra, hogy a telepengedély iránti kérelmét a számára kedvező jogszabályi környezetben benyújtsa a pozitív döntés lehetőségével. Ennek elmulasztása a felperesnek felróható magatartásnak minősül.
- [55] Helytállón fejtette ki a törvényszék ítélete [49] bekezdésében, miszerint figyelemmel arra, hogy a felperes a Mód. rendelet hatályba lépésekor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján az ingatlanon telepengedély hiányában autófényező tevékenységet jogszerűen nem végezhetett volna, így az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatában foglalt korábbi használat, illetve gyakorolt jog nem állt fenn.
- [56] A felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet [50] bekezdése az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondata szerinti kártalanítási jogalap fennállását arra alapította, hogy a Mód. rendelet 2008. július 1-jével a felperes használati jogait oly módon korlátozta, illetőleg lehetetlenítette el az ingatlan tekintetében, hogy a hatályba lépést követően benyújtott telepengedély iránti kérelem elbírálásánál már a tiltó szabályokat kellett volna figyelembe venni, ugyanakkor az ezt megelőző engedélyezési eljárásban ezen korlátozások – helyesen – még nem álltak volna fenn.
- [57] A Kúria rámutat, a törvényszéki ítélet [49] bekezdése és [50] bekezdése között ellentmondás tapasztalható. Ugyanis a [49] bekezdésben az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy miután az ingatlanon telepengedély hiányában a felperes autófényező tevékenységet jogszerűen nem végezhetett volna, így az Étv. 30. § (3) bekezdésében foglalt korábbi használat, illetve gyakorolt jog nem állt fenn. Ebből a felülvizsgálati bíróság szerint az következik, hogy korábbi használat hiányában azt a jogszabályi változtatás nem nehezítheti meg vagy lehetetlenítheti el. Ezzel szemben áll [50] bekezdésben elfoglalt törvényszéki álláspont, amely a kártalanítás Étv. 30. § (3) bekezdés második mondata szerinti jogalapjának fennállását megállapítja.
- [58] Az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondata a „a használat gyakorlásába való beavatkozásért” és a „korábbi használatot megnehezíti vagy ellehetetleníti” mondatrészeknél a használathoz kapcsolódóan külön nem nevesíti azt, hogy a használat alatt az irányadó jogszabályoknak megfelelő szabályos használatot ért. A Kúria hangsúlyozza, nem lehetett a jogalkotó szándéka olyan rendelkezés megszövegezése, amely a vonatkozó jogszabályokkal ellentétes használat gyakorlásába való beavatkozásáért állapít meg kártalanítást a kérelmezőnek, aki saját felróható magatartása miatt végezte tevékenységét jogellenesen.
- [59] Az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatát úgy kell értelmezni, hogy 7 év eltelte után csak a jogszerű használat gyakorlásába való beavatkozásért és csak akkor jár kártalanítás, ha a változtatás a korábbi jogszerű használatot megnehezíti vagy ellehetetleníti. A felperes a perbeli ingatlan autófényező tevékenységéhez – a korábban kifejtetteknek megfelelően – jogszerűtlenül használta, erre tekintettel részére kártalanítás az Étv. 30. § (3) bekezdés második mondatára alapítottan sem jár.
- [60] Az Étv. 30. § (5) bekezdése a felülvizsgálati bíróság szerint olyan *sui generis* jogszabályhely, amely olyan esetköröket sorol fel, amelyek megvalósulása esetén akkor sem lehet kártalanítást megállapítani, ha az Étv. 30. §-ának egyéb rendelkezései azt lehetővé teszik.
- [61] Az Étv. 30. § (5) bekezdése egyebek mellett rögzíti, hogy nem jár kártalanítás a szabálytalan építmény, építményrész és használat esetében. A jogalkotó az „és” kötőszó alkalmazásával egyértelművé tette, hogy a „szabálytalan” jelző a használatra is vonatkozik, vagyis a szabálytalan használat megvalósulása is kizárja kártalanítás megállapítását.
- [62] Az Étv. 30. § (5) bekezdésének idézett részéből egyértelmű, hogy az építésügyi szabályok szerint szabálytalanul megépített építmény, építményrész esetén nem jár kártalanítás. A Kúria a Kfv.III.37.845/2017/8. számú ítéletében ehhez kapcsolódóan kifejtette, hogy önmagában az a körülmény, mely szerint egy építményt szabálytalanul építettek meg, azaz az eredeti tervtől való eltérésre engedélyt nem kértek, tehát engedélyköteles munkát engedélytől eltérően végeztek, önmagában megalapozza az Étv. 30. § (5) bekezdésében foglalt kizáró feltételt. Az a körülmény, hogy bizonyos feltételek fennállása mellett egy szabálytalanul megépített épület, építmény fennmaradása is engedélyezhető, az az Étv. 30. § (5) bekezdése körében született döntést nem befolyásolja.
- [63] A felperes a perbeli ingatlanon álló épületet a jogerős építési engedélynek megfelelően építette fel, arra jogerős végleges használatbavételi engedélyt kapott, ezért a megvalósított épület nem szabálytalan.

- [64] A Kúria – a törvényszéki állásponttal szemben – az Étv. 30. § (5) bekezdését úgy értelmezi, hogy szabálytalan használat alatt nem kizárólag a szabálytalan építményhasználatot kell érteni az építésügyi jogszabályok figyelembevételével, hanem az tágabb körű, kiterjed a szabálytalan tevékenység végzésre is. Az ezen jogszabályhelyben rögzített szabálytalan használat kifejezést ugyanis nem lehet leszűkíteni a szabálytalan építményhasználatra, ez ellentétes lenne egyrészt a jogszabályhely nyelvtani, másrészt annak teleologikus értelmezésével is. A nyelvtani értelmezés körében döntő fontosságú, hogy a jogalkotó nem szabálytalan építményhasználatot, hanem az ennél tágabb körű szabálytalan használatot köti a kártalanítás kizárásához. A teleologikus értelmezés tekintetében a Kúria rámutat, nem lehetett jogalkotói cél a szabálytalan használat mint kizáró ok korlátozása a szabálytalan építményhasználatra.
- [65] A felperes a korábban leírtak szerint a perbeli ingatlanon az autófényező tevékenységét jogszerűtlenül, így szabálytalanul végezte, a vonatkozásában megvalósult a szabálytalan használat, erre figyelemmel kártalanítás megállapítását az Étv. 30. § (5) bekezdése részére kizárja.
- [66] A Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásával a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [67] A megismételt eljárás során a törvényszék köteles a jelen ítéletben szereplő jogértelmezést követni és annak megfelelő döntést hozni a kártalanítás jogalapjáról.

(Kúria Kfv.III.37.638/2023/5.)

72 Tiltott keresetváltoztatásnak minősül, ha a felperes az első tárgyalást követően a Kp. 38. § (1) bekezdésének a) pontja helyett az f) pontban meghatározott kereseti kérelmet terjeszt elő. Ez a keresetváltoztatás akkor sem megengedett, ha a felperes keresetlevele még a Kp. 38. § (1) bekezdés f) pontjában megjelölt kereseti kérelmet tartalmazta [2017. évi I. törvény (Kp.) 37. §, 38. §, 43. § (1) bek.].

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A peres felek között fennállt közszolgálati jogviszony 2020. március 31-én közös megegyezéssel szűnt meg. A felperes 2020. március 27-én elszámolt az alperessel, melynek eredményeként az alperes által kiállított elszámoló lapon kizárólag 66 667 forint fizetési előleg jogcímén keletkezett tartozás szerepelt. A felperes a feltüntetett összeget nem vitatta, az ügyintéző pedig arról tájékoztatta, hogy a tartozás a 2020. március havi illetményéből levonásra kerül. Az alperes ezt követően megfizette a felperes járandóságait, azonban utóbb észlelte, hogy tévesen kétszeresen számolta el az úgynevezett rekreációs juttatás összegét, ezért bruttó 111 885 forinttal – nettó 74 404 forinttal – többet utalt át a felperes részére. Erre figyelemmel az először kiállított fizetési jegyzéken a rekreációs támogatás kétszeres összege szerepelt, a másodszor kiállított mindezt törölték,

és a harmadik alkalommal készített fizetési jegyzék tartalmazta a helyes számfejtést.

- [2] Az alperes 2020. május 26-án levelet írt a felperesnek, amelyben értesítette, hogy a rekreációs juttatás összege kétszeresen került számfejtésre, és egyben felhívta, hogy a tévesen utalt nettó 74 404 forint összeget 8 napon belül fizesse vissza. A felperes ennek nem tett eleget, ezért az alperes két évvel később – jogszabályi hivatkozással és jogorvoslati záradékkal ellátott – fizetési felszólítást bocsátott ki, amelyet a felperes 2022. június 20-án vett át.

A felperes keresete és az alperes védírata

- [3] A felperes a fizetési felszólítással szemben előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, hogy a fizetési felszólítás nem keletkezett fizetési kötelezettséget az alperes felé. Ervelése szerint az alperes a jogszabály által előírt 60 napos igényérvényesítési határidőn túl követelte vissza a 74 404 forint összeget; ezen felül az alperes az igényét a kereset benyújtására nyitva álló törvényi határidőn belül bírósági úton nem érvényesítette.
- [4] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy a perben megállapítási keresetnek nem lehet helye. Az alperes nem vitatta, hogy a jogalap nélküli illetmény kifizetését követő 60 napon túl terjesztett elő fizetési felszólítást, azonban a felperesnek a kifizetés alaptalanságát fel kellett ismernie. A felperes az adott illetménykülönbséggel jogalap nélkül gazdagodott, ezért annak visszatérítésére köteles.

A bíróság ítélete

- [5] A bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes fizetési felszólítása nem keletkezett fizetési kötelezettséget az abban feltüntetett 74 404 forint összegű tartozás felperes általi visszafizetési kötelezettsége vonatkozásában. Rendelkezett a perköltség és az illeték viseléséről.
- [6] A bíróság mindenekelőtt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 38. § (1) bekezdés f) pontjában, valamint (2) bekezdésében rögzített feltételek fennállását – azaz a megállapítás iránti kereset előterjeszthetőségét – vizsgálta. E körben alapvető fontosságúnak tartotta azt a kérdést, hogy az alperes érvényesíthet-e jogot a felperessel szemben fizetési felszólítással anélkül, hogy igényét bírósági úton érvényesítette volna a perindításra nyitva álló, törvény által meghatározott közens határidőn belül. Mivel e kérdéskör eldöntése a felperes illetményjogosultságához, annak kifizetéséhez, védelméhez és az azzal kapcsolatos korrekt elszámoláshoz való jogának alperessel szembeni megóvása érdekében szükséges – és ennek eldöntése a Kp. 38. § (1) bekezdés a)–e) pontjai alapján nem lehetséges –, a bíróság a megállapítási kereset feltételeit fennállónak tekintette. A továbbiakban a bíróság azt vizsgálta, hogy az alperes intézkedése a felperessel szemben keletkeztet-e alanyi fizetési jogot és kötelezettséget.
- [7] A közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 148. § (1)–(2) bekezdésére, 149. § (1), (7) és (8) bekezdésére, továbbá a Kttv. 192. § (7) bekezdésére hivatkozással rögzítette, hogy a Kttv. nem tartalmaz

a kormányzati szerv igényérvényesítésére vonatkozó speciális keresetindítási határidőt, ezzel szemben a Kp. általánosságban írja elő, hogy ha a közigazgatási szerv nem közigazgatási szerv ellen pert indít, azt csak a tudomásszerzéstől számított 90 napon belül teheti meg, amennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik. A Kúria Kpkf.VII.40.182/2020/3., valamint Kpkf.VII.45.085/2021/5. számú határozataira figyelemmel megállapította, hogy a munkáltatónak joga van ugyan az igényét fizetési felszólítással érvényesíteni, ez azonban nem mentesíti őt azon kötelezettsége alól, hogy az igényt a munkavállalóval szemben indított perben, a Kp. 134. § (3) bekezdésében meghatározott határidőn belül érvényesítse. Önmagában a fizetési felszólítás fizetési kötelezettség megállapítására nem alkalmas, mivel a törvény a munkáltató igényének érvényesítésére kötelező keresetindítási határidőt ír elő. Ezért amennyiben a munkáltató észleli, hogy a fizetési felszólítás a tudomásszerzéstől számított 90 napon belül eredménytelen maradt, az igény hatályos érvényesítése érdekében keresetet kell benyújtania a munkavállalóval szemben a Kp. 134. § (3) bekezdése szerint, ellenkező esetben az igényérvényesítési jog törvényi akadályba ütközik. Ennélfogva az alperes fizetési felszólítása sem keletkeztethetett fizetési kötelezettséget a felperessel szemben.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [9] Az alperes álláspontja szerint a jogerős ítélet egyrészt sérti a Kp. 2. § (4) bekezdésében és 43. § (1) bekezdésében foglaltakat, másrészt Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikkének (1) bekezdését, továbbá a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 13. § (1) bekezdését, valamint a Kp. 84. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdéseit.
- [10] A bíróság egyrészt azzal az eljárási szabályszegéssel folytatta le az eljárást, hogy a felperes keresetváltoztatás iránti kérelmének a második tárgyaláson adott helyét és ezáltal megfosztotta az alperest a rendes jogorvoslati út igénybevételének lehetőségétől, másrészt nem tett eleget az indokolási kötelezettségének sem, mivel nem adta indokát annak, hogy miért alkalmazta a hivatkozott kúriai döntéseket, amelyek a jelen ügyben – az alperes álláspontja szerint – nem voltak irányadóak.
- [11] A keresetváltoztatással összefüggésben az alperes előadta, hogy a felperes a bíróság 5. számú végzésében foglalt felhívásnak eleget téve keresetét még az első tárgyalás előtt megváltoztatta, és a korábbi, megállapításra irányuló kereseti kérelem helyett a Kp. 38. § (1) bekezdés a) pontja szerint a fizetési felszólítás hatályon kívül helyezését kérte. Ezt követően a második tárgyaláson ismételt megváltoztatta a keresetét, és visszatért a megállapítás iránti kereseti kérelméhez. A keresetváltoztatás Kp. 43. § (1) bekezdésében rögzített feltételeit a bíróság hivatalból nem vizsgálta meg, arról elutasító döntést nem hozott, és a keresetváltoztatásról az alperest sem nyilatkoztatta, így egy jogszerűtlenül megváltoztatott kereset alapján hozott ítéletet. A bíróságnak a perben figyelemmel kellett volna lennie a kereseti kérelem és a védirat kereteire is, ezért eljárásával a Kp. 2. § (4) bekezdését is megsértette. A bíróság a jogszerűtlen eljárásával elvonta az alperes rendes jogorvoslatához fűződő jogát is, mivel a Kp. szabályai szerint megállapítási perben hozott ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.
- [12] Az indokolási kötelezettség elmulasztása körében az alperes arra hivatkozott, hogy a jogerős ítéletben felhívott kúriai határozatok a Kttv. 149. § (7) bekezdése, valamint a Kp. 134. § (3) bekezdése együttes alkalmazása esetére tartalmaztak iránymutatást, és abban a kérdésben foglaltak állást, hogy a tévesen kifizetett illetmény közigazgatási szerv részéről elévülési időn belül történő bíróság előtti visszakövetelése során érvényesül-e az igényérvényesítésre előírt 90 napos keresetindítási határidő. Az alperes érvelése szerint e kúriai döntések nem alkalmazhatóak, mivel jelen ügyben az alperes nem indított pert a fizetési felszólítás alapját képező követelésének érvényesítése érdekében, így fogalmilag kizárt, hogy keresetindítási határidőt mulasztott volna.
- [13] Az alperes kiemelte, hogy egy konkrét ügyben azokat a precedensképes határozatokat lehet alkalmazni, amelyek olyan jogkérdés vonatkozásában tartalmazznak megállapításokat, amelyek az alapul fekvő ügyben is relevánsak. Jelen esetben a jogkérdésben való egyértelmű különbözőség tetten érhető, ezért ügyazonosság nem állapítható meg. Ezzel összefüggésben utalt a Jpe.I.60.002/2021/7. számú döntésre. A bíróság indokolási kötelezettségének sem tett eleget, mivel nem indokolta, hogy mire alapította az eltérő jogkérdésben született kúriai határozatok alkalmazhatóságát.
- [14] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- [15] A keresetváltoztatás engedélyezése körében előadta, hogy az alperes a tárgyalás berekesztését megelőzően a bíróság felhívására nem nyilatkozott, a keresetváltoztatással szemben nem emelt kifogást, vélhetően azért, mert az alperes maga is észlelte, hogy a keresetváltoztatásnak az ügy érdemére nincs kihatása. Az nem tartalmazott új jogalapot, új jogi érdeket, annak pusztán szükségszerű eljárásjogi indokai voltak. Nem elhanyagolható az sem, hogy az eredetileg jogi képviselő nélkül eljáró felperes a keresetlevélben megállapításra irányuló kereseti kérelmet terjesztett elő, amelyben többek között éppen a fizetési felszólítás elkészítésére hivatkozott. A megállapításra irányuló kereseti kérelemről a hatályon kívül helyezés iránti kereseti kérelemre való áttérés a bíróság 5. számú végzésére tekintettel történt. A felperes terhére nem eshet az, ha a bíróság felhívásának megfelelően megváltoztatott kereseti kérelem befogadását követően utóbb – a pervezetés folytán – eljárásjogi szempontból mégis az eredeti kereseti kérelemhez tér vissza, mivel az igénye érvényesítésére az bizonyul alkalmasabbnak. Az alperes szempontjából

- lényegtelen, hogy az ítélet a per tárgyává tett fizetési meghagyást hatályon kívül helyezi, vagy arról megállapítja, hogy nem válthat ki joghatást. A keresetváltoztatás így pusztán technikai jellegű, tehát érdemi kihatása az ügyre nincs.
- [16] A felperes a Kp. 2. § (4) bekezdésének azon szabályát is kérte értékelni, mely szerint a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakyszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. A felperes igényérvényesítése a perindítástól kezdve a teljes elsőfokú eljárásban arra irányult, hogy a fizetési felszólításban szereplő fizetési kötelezettség alól mentesüljön, mivel az megalapozatlan, illetve elkésett. Ilyen körülmények között nincs jelentősége annak, hogy formálisan ez milyen típusú kereseti kérelemnek helyt adó ítélet alapján történik.
- [17] Mindezekről függetlenül a megállapítási kereset Kp.-ban lefektetett feltételei fennálltak, e körben a bíróság ítélete megalapozott indokolást tartalmaz. Amikor a perben nyilvánvalóvá vált, hogy az alperes a fizetési felszólítás kibocsátásával késedelembe esett, az szükségszerűen azt jelentette, hogy hatályon kívül helyezés iránti kereseti kérelemnek nincs helye.
- [18] A felperes kiemelte azt is, hogy a fizetési felszólítás csak az igényérvényesítés módja, amely a Kp.-ban és a Kttv.-ben megállapított speciális határidőket nem érinti. Ha tehát a közigazgatási szervnek olyan vagyoni igénye van a köztisztviselővel szemben, amely marasztalási perben érvényesíthető, úgy arra a Kp. 134. § (3) bekezdésében szabályozott keresetindítási határidő vonatkozik. Amennyiben jogszabály az érvényesítésre vonatkozóan keresetindítási határidőt ír elő, az igényérvényesítés másik módja – a munkáltatói fizetési felszólítás – ezt nem írhatja felül. Ezzel ellentétes jogértelmezés azt jelentené, hogy a lényegesen kevesebb garanciális elemeket jelentő fizetési felszólítás útján történő igényérvényesítési út a törvényben meghatározott eljárási garanciákat lefektető peres úton történő igényérvényesítés határidejéhez képest lényegesen később, az elévülési határidőn belül is gyakorolható lenne. Ezzel azonban éppen a keresetindítási határidő lényege és jogpolitikai célja veszne el.
- [19] A felperes álláspontja szerint a Kpkf.VII.40.182/2020/3. számú precedensképes határozatában a Kúria pontosan a jelen perrel analóg eljárásjogi helyzetre vonatkozóan fejtette ki, hogy a közigazgatási szerv (munkáltató) a marasztalási igényét az igényérvényesítés módjától függetlenül a Kp. 134. § (3) bekezdése szerinti tudomásszerzéstől számított 90 napon belül érvényesítheti keresettel.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [20] A felülvizsgálati kérelem megalapozott az alábbiak szerint.
- [21] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között bírálta felül a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdésének megfelelően. Elsőként a Kp. 43. § (1) bekezdésében rögzített keresetváltoztatás szabályainak betartását vizsgálta, amennyiben ugyanis a felperes a kereseti kérelmét a keresetváltoztatás tilalmába ütköző módon terjesztette elő, az az ügy érdemére kiható olyan súlyos jogszabálysértés, amely a jogerős ítélet érdemi vizsgálat nélkül történő hatályon kívül helyezését eredményezi.
- [22] A felperes jogi képviselő nélkül eljárva azért indított keresetet a közigazgatási bíróság előtt, mert az alperes – mint munkáltató – által kibocsátott fizetési felszólítás jogszerűségét vitatta. Annak megállapítását kérte, hogy a munkáltató 74 404 forint összegű követelése jogalap nélküli és késedelemes; továbbá, hogy a munkáltató szabálytalanul járt el, amikor részére fizetési jegyzéket nem állított ki vagy adott át; valamint a munkáltató a fizetési felszólításban valótlan állítást tett. A védirat beérkezését követően a bíróság az 5. sorszámú végzésében tájékoztatta a felperest arról, hogy a Kp. 38. § (1) bekezdés *a)–f)* pontjai alapján milyen típusú kereseti kérelmek terjeszthetők elő, és hogy a Kp. 38. § (1) bekezdés *f)* pontjában megjelölt megállapítási kereset esetében a Kp. 38. § (2) bekezdése milyen feltételek fennállását követeli meg. E végzésben a bíróság kifejezetten felhívta a felperest arra, hogy pontosan jelölje meg, minek a megállapítását kéri, és hogy tegye ezt olyan tartalommal és formában, hogy az megfeleljen a Kp. 38. §-ának, azaz közölje a védendő jogi érdeket, amelynek a megóvása szükséges, tekintettel arra is, hogy már nem áll az alperessel jogviszonyban.
- [23] A bíróság felhívására még az első tárgyalást megelőzően érkezett előkészítő iratában a felperes – már jogi képviselővel eljárva – a Kp. 43. §-ára hivatkozással megváltoztatta a kereseti kérelmét, és a továbbiakban a fizetési felszólítás hatályon kívül helyezését kérte a Kp. 38. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján. Az első tárgyaláson – amelyen mind a felperes, mind az alperes jogi képviselője jelen volt – a felperes a keresetet „az írásbelivel mindenben megegyezően” tartotta fenn, majd a második tárgyaláson keresetét megváltoztatta, és megállapítási keresetet terjesztett elő, amelyben azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a fizetési felszólításnak nincsen olyan joghatálya, amely fizetési kötelezettséget eredményezne az alperes által feltüntetett tartozás vonatkozásában.
- [24] A Kp. 37. § (1) bekezdése a keresetlevél tartalmi követelményei között sorolja fel, hogy abban meg kell jelölni a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelmet az annak alapjául szolgáló tények, illetve azok bizonyítékai előadásával [*f)* pont], és elő kell terjeszteni a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet is [*g)* pont]. Ez utóbbi követelményhez kapcsolódóan a Kp. 38. § (1) bekezdése határozza meg, hogy a keresetben
- a)* a közigazgatási cselekmény hatályon kívül helyezése, megsemmisítése vagy megváltoztatása,
- b)* a közigazgatási cselekmény elmulasztásának megállapítása,
- c)* közigazgatási cselekmény megvalósításának megtiltása,
- d)* a közigazgatási jogviszonyból eredő kötelezettség teljesítésére kötelezés,
- e)* a közigazgatási szerződéses jogviszonnyal vagy a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatban okozott kár megtérítésére, illetve sérelemdíj megfizetésére kötelezés,
- f)* a közigazgatási tevékenységgel előidézett jogsértés tényének vagy a közigazgatási jogviszony

- szempontjából lényeges egyéb ténynek a megállapítása kérhető. Annak nincs akadálya, hogy a felperes több – egymással akár eshetőlegesen vagy vaglyagos viszonyban álló – kereseti kérelmet is előterjesszen, amennyiben azok megfelelnek a Kp. 38. § (3) és (4) bekezdésében szabályozott feltételeknek.
- [25] A Kp. 37–38. §-ainak megfelelően benyújtott kereseti kérelem a közigazgatási perben nem változtatható meg korlátlanul. A Kp. 43. § (1) bekezdése szerint a felperes a keresetét legkésőbb az első tárgyaláson változtathatja meg. A keresetet a közigazgatási cselekmény keresettel nem támadott, a cselekmény egyéb rendelkezéseitől egyértelműen elkülöníthető rendelkezésére csak a keresetindításra nyitva álló határidőn belül lehet kiterjeszteni. A Kp. 43. § (2) bekezdése értelmében az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem zárja ki, hogy a fél a keresetét felemelje vagy leszállítsa, az eredetileg nem követelt járulékokra vagy a követeléseknek, illetve járulékoknak a per folyamán esedékessé vált részleteire is kiterjessze vagy a kereseti kérelmek valamelyikétől elálljon.
- [26] A perbeli esetben a felperes a keresetlevelében a Kp. 37. § (1) bekezdés *f*) pontjának megfelelően határozta meg az alperes által kibocsátott fizetési felszólítással megvalósított jogsértéseket, és a Kp. 37. § *g*) pontjának megfelelően határozott kereseti kérelmet is előterjesztett, amely a Kp. 38. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti megállapításra irányuló kereseti kérelmet tartalmazott. A bíróság az 5. sorszámú végzésben azért hívta fel a felperest hiánypótlásra, mert a Kp. 38. § (2) bekezdése alapján hivatalból vizsgálta azt a körülményt, hogy fennállnak-e a megállapítási kereset előterjeszhetőségének a feltételei. A felperes e felhívásra a kereseti kérelmét még az első tárgyalást megelőzően megváltoztatta, és azzal, hogy a továbbiakban a fizetési felszólítás hatályon kívül helyezését kérte, a Kp. 38. § (1) bekezdés *a*) pontjában szabályozott megtámadási keresetre tért át, azaz élt a Kp. 43. § (1) bekezdésében szabályozott keresetváltoztatás lehetőségével. Közigazgatási peres eljárásban azonban az első tárgyalást követően a kereseti kérelmet megváltoztatni nem lehet, kivéve a marasztalási kereset esetében, amelyben a felperes a keresetét a tárgyalás berekesztéséig változtathatja meg, feltéve, hogy a megváltoztatott keresettel érvényesített igény ugyanabból a jogviszonyból ered [Kp. 131. § (4) bekezdés]. Tekintettel azonban arra, hogy a felperesnek sem az eredeti, sem a módosított kereseti kérelme nem tartalmazott a Kp. 38. § (1) bekezdés *d*)–*e*) pontjában meghatározott kereseti kérelmet – amelyekre a Kp. 130. § (1) bekezdése szerint a marasztalási perek szabályai alkalmazandók –, az általa megindított eljárásra a Kp. XXIII. fejezetében szabályozott marasztalási perek rendelkezései nem voltak irányadóak.
- [27] Mindezek alapján az alperes alappal hivatkozott arra, hogy a második tárgyaláson a felperes már nem módosíthatta volna a kereseti kérelmét, mivel azt a Kp. 43. § (1) bekezdése tiltja. E szabály összefüggésben áll a Kp. 2. § (2) bekezdésében foglalt tisztességes, koncentrált és költségtakarékos eljárás követelményével, valamint a Kp. 2. § (4) bekezdésében lefektetett rendelkezési elvvel, amely szerint – eltérő rendelkezés hiányában – a bíróság a közigazgatási jogvitát a kereseti kérelem, a felek által előterjesztett kérelmek és jognyilatkozatok keretei között bírálja el. Bár a Kp. 2. § (4) bekezdése tartalmazza azt is, hogy a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. E kiegészítő jellegű szabály a konkrétan előterjesztett kereseti kérelem vonatkozásában nem tud érvényesülni. A keresetlevél ugyanis mindaddig nem fogadható be, ameddig az nem tartalmaz a bíróság döntésére irányuló határozott kereseti kérelmet [Kp. 37. § (1) bekezdés *g*) pontja]. A Kp. 2. § (4) bekezdése alapján a felperes szabja meg a bírósági vizsgálat irányát azzal, hogy megjelöli a vizsgálandó jogsérelmet és a Kp. 38. § (1) bekezdésében meghatározott kereseti kérelmek valamelyikének – esetleg azokból többnek – az alkalmazását kéri.
- [28] Mindezekre figyelemmel nem fogadható el a felperes azon védekezése, amely szerint a keresetváltoztatásnak az ügy érdemére nem volt kihatása. Az, hogy a felperes milyen kereseti kérelmet határozott meg, meghatározza a bíróság eljárásának az irányát, ezért is korlátozott a keresetváltoztatás lehetősége. A felperes által megjelölt jogsérelem szabja meg a bíróság számára azokat a korlátokat, amelyek között a közigazgatási tevékenység jogszerűségét vizsgálhatja (Kfv.IV.37.364/2022/5.). A bíróságnak a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között kell vizsgálnia [Kp. 85. § (1) bekezdés]. A közigazgatási perben a kereseti kérelem nem általánosságban vonatkozik a közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálatára, hanem a felperes meghatározott irányú felülvizsgálatot kér. Eppen ezért a bíróság vizsgálódása sem teljes körű, annak irányát, korlátait a felperes által a keresetében megjelölt jogsérelem szabja meg (Kfv.VII.37.607/2022/5.).
- [29] A keresetváltoztatás szabályainak alkalmazása körében a kereseti kérelem eljárási irányt meghatározó jellegéből eredően nincs relevanciája annak, hogy az időben elkészen – azaz a per második tárgyalásán – módosított kereset alapvetően egyezik az elsőként előterjesztett kereseti kérelemmel. A keresetváltoztatás jogszerűségének megítélése során nincs jelentősége annak sem, hogy az ellen az eljárás során az alperes nem tiltakozott. A Kp. 71. § (2) bekezdés *c*) pontja szerint a tárgyalást vezető elnök ügyel arra, hogy a felek és az érdekeltek a tényállításaikat, nyilatkozataikat és bizonyítási indítványaikat időben terjesszék elő. A Kp. 2. § (6) bekezdése alapján a bíróság köteles gondoskodni arról is, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, nyilatkozatot, a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra – megfelelő határidőn belül – nyilatkozhassanak. A bíróság e kötelezettségeit mulasztotta el akkor, amikor a második tárgyaláson a módosított kereseti kérelem előterjesztését követően nem hívta fel az alperest a megváltozott kereseti kérelem körében nyilatkozattételre, hanem figyelmeztette a feleket a tárgyalás berekesztésére, majd azt berekesztette, és érdemi döntést hozott.

- [30] Mindezek alapján a Kúria a közigazgatási bírósági eljárás szabályainak az ügy érdemére kiható megsértése miatt a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az eljárást bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [31] A megismételt eljárásban a bíróságnak a felperes jogszerűen módosított kereseti kérelméről kell döntenie, amelyben a felperes a fizetési felszólítás hatályon kívül helyezését kérte a Kp. 38. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján. A Kp. 38. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti megtámadási kereseti kérelem esetén a bíróság nincs kötve ahhoz, hogy a felperes megváltoztatást, megsemmisítést vagy hatályon kívül helyezést kér, tekintettel arra, hogy e szabályok alkalmazhatóságára a Kp. 90–92. §-ai konkrét rendelkezéseket tartalmaznak. Ezért a bíróságnak jogsértés esetén a közigazgatási cselekmény – jelen esetben a fizetési felszólítás – megváltoztatásáról megsemmisítéséről vagy hatályon kívül helyezéséről az e szabályokban rögzítetteknek megfelelően kell döntenie.

(Kúria Kfv.III.45.102/2023/7.)

73 A nemzeti minősítésű személyes adat megismerésére irányuló eljárás az alapjául szolgáló idegenrendészeti eljárástól elválik.

Az alapjog-korlátozás szükségességénél figyelembe kell venni, hogy a minősítés alapjául szolgáló közérdek a hatályos szabályozási környezetben alkotmányos értéket takar, az arányosság megítélésekor pedig irányadó az is, hogy az érintett a minősített adatokon kívül az ügy iratait megismerheti, továbbá, hogy az alperes határozata a megtagadási okok tekintetében indokolást tartalmaz-e, végül az, hogy a bíróság a minősített iratokba történő betekintés során az arányosságról döntött-e [2009. évi CLV. törvény (Mavtv.) 5. §, 11. §; 1995. évi CXXV. törvény (Nbtv.) 5. §].

A felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes tartózkodási engedélye meghosszabbítása iránti kérelme nyomán eljárást idegenrendészeti hatóság megkeresésére az alperes 2022. február 28. napján kelt, AH/13922/2022. iktatószámú szakhatósági véleményében arról tájékoztatta a megkeresőt, hogy a felperes „Magyarország területén való tartózkodása veszélyezteti a nemzetbiztonságot”, továbbá, hogy az azt megalapozó adatok „az Alkotmányvédelmi Hivatal – a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény [a továbbiakban: Mavtv.] alapján minősített és az e törvényben írtak szerint megismerhető – AH/12690/2022-1. számú iratban kerültek részletes rögzítésre.”
- [2] A felperes 2022. október 10. napján az AH/13922/2022-2. számú szakhatósági vélemény alapját képező nemzeti minősítésű személyes adatai megismerésének engedélyezését kérte, amelyet az alperes – a Mavtv. 11. § (2) bekezdése alapján – a 2022. október 28. napján kelt AH/12690-2/2022-1. számú határozatával azért tagadott meg, mert a kérelemmel érintett adatok a Mavtv. 5. § (1) bekezdés *c*) pontjában foglalt, Magyarország nemzetbiztonsági tevékenysége mint minősítéssel

védhető közérdek körébe tartoznak. Kifejtette, hogy a felperes nemzetbiztonsági szempontú ellenőrzése során olyan információszerző tevékenységet végzett, amelyben a megszerzett információk nem függetleníthetők a felhasznált eszközöktől, módszerektől, ezért ezek az adatok olyan többletinformációkat tartalmaznak, amelyek felperes által történő megismerése az alperes nemzetbiztonsági tevékenységét gyengítené vagy akadályozná. A megismerni kért adatok nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, illetőleg az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele károsítja Magyarországnak nemzetbiztonsági tevékenységét, továbbá jelentősen zavarja vagy hátráltatja a nemzetbiztonsági tevékenység hatékonyságát, megzavarja az alperes működési rendjét, feladat- és hatáskörének gyakorlását, és ezáltal közvetve sérti Magyarország törvényben meghatározott érdekeit, ezért a Mavtv. 5. § (4) bekezdés *c*) pontja, 5. § (5) bekezdése, valamint 5. § (6) bekezdés *b*) pontja alapján 2041. december 31. napjáig „Bizalmas!” szintre minősítette az adatokat, amelynek fenntartása továbbra is indokolt, mert a felperes nemzeti minősítésű személyes adatainak megismerése, azok alapján az alperes – a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) 5. § *g*) pontjában meghatározott – nemzetbiztonsági tevékenységére, annak irányultságára, metodikájára, eljárásrendjére levonható következtetések az alperes befolyástól mentes, hatékony feladatellátását hátráltatnák, ezzel közvetve Magyarország nemzetbiztonsági érdekeit sértenék.

- [3] A felperes személyes adatainak megismeréséhez való jogát és a védendő közérdeket az alperes megvizsgálta, egymással összevetette, „és – különös tekintettel a felperesnek az alperes felderítő-elhárító tevékenységi körébe illeszkedő tevékenységére, kockázati tényezőt jelentő kapcsolati körére – gondos mérlegelés alapján” úgy döntött, hogy a védendő közérdek kellő alapját képezi a megismerés szükséges és arányos korlátozásának.
- [4] A felperest arról is tájékoztatta, hogy a kért irat megismerése – az iratban rögzített adatok komplex, összefüggő jellegére tekintettel – a védendő közérdek sérelme nélkül még tartalmi kivonatos formában sem volt lehetséges.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes keresetében az alperes határozatának megváltoztatását kérte úgy, hogy tegye lehetővé a részére, hogy a róla kialakított vélemény alapjául szolgáló tényeket és körülményeket megismerhesse, hogy sikerrel védekezhessen az általa igaztalannak tartott alperesi véleményekkel szemben.
- [7] Azért tartotta a határozatot jogszabálysértőnek, mert az alperes nem tett eleget a Mavtv. 11. § (2) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének, így különösen, hogy a megismerés iránti kérelmében hivatkozott, az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-159/21. sz. ítéletében foglaltak ellenére miért nem ismerheti meg az általa megismerni kívánt iratokat. Sérelmezte, hogy alperestől nem kapott választ sem arra a felvetésére, hogy az uniós jog nem teszi lehetővé, hogy a

- nemzetközi védelem iránti kérelmek megvizsgálásáért felelős hatóság módszeresen a nemzetbiztonsági hatóságok indokolás nélküli állásfoglalására támaszkodjon, sem a 2013/32. számú irányelv 33. cikke (1) bekezdésének második albekezdésére, sem pedig az uniós jog elsőbbségével kapcsolatos hivatkozására.
- [8] Kifejtette, hogy a perben nem érvényesül a fegyveregyenlőség elve, amely miatt sérül a tisztességes eljárás elve. Hivatkozott arra, hogy sérült az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt tisztességes eljáráshoz való jog, és a betekintés megtagadása sérti a Charta 41. és 47. cikkeit, 52. cikk (1) bekezdését is. A jogsérelmet a bírói megismerési jogosultság ugyan enyhíthette, de azt kiküszöbölni nem tudta. Az alperes eljárását azért is az uniós jogot sértőnek tartotta, mert nem ismerhette meg az alperes szakhatósági véleményének ténybeli alapjait, így lényegében megfosztották az érdemi védekezés lehetőségétől.
- [9] Az alperes védíratában a határozatában foglaltakat fenntartotta és a kereset elutasítását kérte.
- Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat**
- [15] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.
- [16] Az indokolás a Kúria Kfv.I.37.086/2021/9. számú határozatára hivatkozva kifejtette, hogy az alperes határozata jogszerűségének megítélésekor az elsőfokú bíróság a szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával kizárólag a Mavtv.-ben írt feltételek alapján dönthet a határozat jogszerűségéről, az e körbe nem tartozó felperesi személyes életkörülményeket sem veheti figyelembe.
- [17] A Kúria Kfv.I.37.055/2022/9., Kfv.I.37.455/2022/11. és Kfv.I.37.665/2022/9. számú ítéletei felhívásával rámutatott, hogy a nemzeti minősítésű személyes adat megismerése iránti engedélyt megtagadó határozat jogszerűségét vizsgáló pernek nem tárgya az alapidegenrendészeti eljárás vizsgálata. Az az eljárás, amelyben az alperes a szakhatósági állásfoglalását kiadta, a jelen megismerési engedély kiadása iránti eljárástól elkülönül. Erre figyelemmel a jogerős ítélet szerint a felperes által ismertetett uniós jog, EUB joggyakorlat (C-159/21. sz. döntés), valamint az Alapjogi Charta hivatkozott rendelkezései sem lehetnek irányadóak a nemzeti minősítésű adatok megismerhetősége tárgyában indult eljárásban, így ezeket sem az alperes, sem pedig az elsőfokú bíróság nem értékelhette. A Kúria Kfv.I.37.055/2022/9. számú ítéletére hivatkozva rámutatott, hogy az alapeljárás és a Mavtv. szerinti minősített adat megismerésére irányuló „[...]” eljárások ezen elkülönülése eredményezi azt, hogy a Mavtv. szerinti minősített adat megismerési engedély kiadása iránti kérelemre folytatott eljárás során nem alkalmazhatóak a felperes által hivatkozott uniós és más nemzetközi normák, valamint az azokhoz kapcsolódó eseti döntések.”
- [19] A Kúria Kfv.I.37.086/2021/9. számú ítéletének [28] és [30] pontja és elvi lényege alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes alaptalanul állította a tisztességes eljáráshoz való joga megsértését, mert a számára nyitva álló bírói utat igénybe vette, a megismerni kért minősített iratokba a bíróság betekintett, megvizsgálta, hogy a szükségesség-arányosság tesztje alapján az alperes megalapozottan állította-e a megismerés megtagadásának megalapozottságát, továbbá a szükségességi-arányossági tesztet az elsőfokú bíróság maga is elvégezte.
- [20] Rámutatott, hogy a határozatból kitűnik, hogy a felperes kérelme alapján az alperes megvizsgálta, hogy a kérelemmel érintett felperesi adatok minősítettek-e és milyen okból, továbbá, hogy az adatok minősítését fenn kell-e tartani, és ennek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy a minősítés oka változatlanul fennáll. A határozat indokolása szerint a minősített adatok olyan többletinformációkat tartalmaznak, amelyek felperes által történő megismerése az alperes nemzetbiztonsági tevékenységét gyengítené vagy akadályozná, továbbá, hogy a megismeréshez fűződő magánérdek és a védendő közérdek összevetése alapján az alperes megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a kérelem teljesítése a közérdek – Magyarország nemzetbiztonsági tevékenysége – károsításához vezetne. Azt is megalapozottan állapította meg az alperes, hogy a felperesnek az alperes felderítő-elhárító területére tartozó tevékenységére, kockázati tényezőt jelentő kapcsolati körére tekintettel a védendő közérdek kellő alapját képezi a megismerés szükséges és arányos korlátozásának.
- [21] A jogerős ítélet szerint a határozat Mavtv. 5. § (1) bekezdés c) pontjára és az Nbtv. 5. § g) pontjára utalva egyértelműen rögzítette a védendő közérdeket, és megindokolta, hogy miért járna ennek sérelmével a megismerés engedélyezése. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes a Mavtv. 11. § (2) bekezdése szerinti vizsgálatot elvégezte, a közérdek sérelmét megvizsgálta, indokolási kötelezettséget nem sértette meg.
- [22] Az elsőfokú bíróság a Kúria Kfv.I.37.673/2022/12., Kfv.I.37.455/2022/11., Kfv.I.37.259/2022/8., Kfv.I.37.055/2022/9., Kfv.I.37.931/2021/8., Kfv.I.37.747/2021/7., Kfv.I.37.468/2021/7., Kfv.I.37.127/2021/10., Kfv.I.37.086/2021/9., Kf.I.37.587/2019/6., Kf.I.38.387/2019/12., Kfv.I.37.019/2017/5., Kfv.I.37.381/2017/6., Kf.I.37.924/2018/5. határozatainak felhívásával rámutatott, hogy a megismerés teszi lehetővé a bíróságnak a szükségességi-arányossági teszt elvégzését, így biztosított a tisztességes eljáráshoz való jog, a hatékony bírói jogvédelem, és az az alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben döntsön.
- [23] A hatékony jogvédelem és a tisztességes eljárás biztosítása érdekében az elsőfokú a bíróság is megismerte a minősített adatokat tartalmazó iratokat, elvégezte a szükségesség-arányosság vizsgálatot és megállapította, hogy jogszerű, a szükségesség és arányosság követelményeinek megfelelő korlátozó döntést hozott az alperes. Tényként állapította meg, hogy a kérelem teljesítése az alperes nemzetbiztonsági tevékenységére, annak irányultságára, metodikájára, eljárásrendjére levonható következtetések az alperes befolyásolástól mentes, hatékony feladatellátását hátráltatnák, és ezzel közvetve Magyarország nemzetbiztonsági érdekeit sértené. A közérdek védelmét a felperes személyes adatai megismeréséhez fűződő magánérdekénél

hangsúlyosabb érdekként értékelte, ezért alperes – a szükséges összevetést követően – alappal, a szükségesség-arányosság követelményének megfelelően tagadta meg a felperes számára a megismerést.

- [24] Az alperes – a minősített adatok védelmének jogszabályi kötelezettségére tekintettel – a határozatban foglaltaknál részletesebb indokolást nem adhatott, az tartalmazta az adatok megismerésének a minősítéssel védett közérdeksérelemmel való okozati összefüggését. Az elsőfokú bíróság szerint a minősített irat olyan komplex összefüggéseket tartalmaz, amelyekből az alperes nemzetbiztonsági tevékenységére nézve további következtetések vonhatók le, az adatok bármilyen szétválasztása nem lehetséges.
- [25] A jogerős ítélet – hivatkozva a Kúria Kfv.I.37.127/2021/10. számú ítélet [34] pontjára – rámutatott, hogy a Mavtv. irányadó rendelkezéseinek vonatkozásában a felperes által hivatkozott, unions jog elsőbbségének szükségessége nem merült fel.

A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem

- [26] A felperes felülvizsgálati kérelmében az alperes határozatának megváltoztatását kérte akként, hogy a Kúria „azt semmisítse meg és kötelezze az [...] alperest új eljárás lefolytatására.”
- [27] Felülvizsgálati kérelmében azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzte az uniós jogot, és úgy utasította el a keresetét, hogy nem biztosította felperes számára az iratok megismerését, amelyet a 2013/32/EU irányelv 23. cikke előír, és amelynek értelmezését a C-159/21 EUB ítélet is tartalmazza. A 2013/32/EU irányelv 23. cikke (1) bekezdésének megsértésével nem biztosították részére a törvényben előírt eljárási joga gyakorlását.
- [29] Sérelmesnek tartotta és vitatta az elsőfokú bíróság azon megállításait, hogy az alap-idegenrendészeti eljárás és a megismerési eljárás elkülönülése miatt az uniós jog, az EUB gyakorlata és az Alapjogi Charta rendelkezései nem lehetnek irányadók a nemzeti minősített adatok megismerhetősége tárgyában indult eljárásban. Ez ellentétes az említett közösségi rendelkezésekkel. Előadta, hogy a C-159/21 EUB ítélet „egy menekült ügyében született ugyan, de egyes rendelkezései olyan kérdésekről szólnak, amelyek tekintetében mindegy, hogy menkültről vagy tartózkodási engedélyre jogosultságról van szó.” Álláspontja szerint az EUB C-159/21. számú ítélet és a 2013/32/EU Irányelv alkalmazhatósága kiterjed azokra a harmadik országbeli állampolgárokra, akiknek nemzetbiztonsági okból nem adtak vagy nem hosszabbították meg a tartózkodási engedélyt. Ezzel összefüggésben indítványozta, hogy a Kúria kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az EUB-nál.
- [30] Arra hivatkozva állította a tisztességes eljáráshoz való joga sérelmét, hogy nem biztosították részére az alperessel szembeni elsőfokú eljárás során a szakhatósági vélemény alapját képező iratok megismerésének lehetőségét a közérdekre, a közérdek védelmére hivatkozással. Álláspontja szerint a jogerős ítélet megállapításaival szemben a bíróság Mavtv. 11. § szerinti iratmegismerési joga

nem tette tisztességesé az eljárást, mert ennek következtében nem ismerhette meg az iratokat, és a bíróság megismerési joga magában nem keletkeztethetett kontradikciót sem. Azt is kifejtette, hogy a bíróság megismerési joga csak arra terjedhet ki, hogy az alperes iratában szereplő minősített adatokból összességükben okszerűen lehetett-e következtetni nemzetbiztonsági veszélyeztetésre. Az alperes álláspontjának felülbírálata körében csak erre volt lehetőség. Sérelmezte, hogy ha nem történhetett meg az alperes adatainak valóságkontrollja, az teret adhat a jogalkalmazói önkénynek, és olyan feltételezésnek is, hogy a felperes nemzetbiztonságot sértő magatartása tények nélküli, az alperes által összeállított, egymással összefüggő adathalmaz.

- [31] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- [38] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelemre tett észrevételében fenntartotta a felülvizsgálati kérelmét.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [39] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [43] A Kúria elsőként arra utal, hogy az idegenrendészeti eljáráshoz külön-külön eljárások kapcsolódnak, amelyeknek más-más az eljárási rendje. Ide kapcsolódhat a minősítés jogszerűségének vizsgálata a titokfelügyeleti eljárásban, a jelen ügy tárgyát képező megismerési eljárás vagy a megismerési engedély birtokában a felhasználási engedély adására irányuló eljárás. Ezen eljárásokban adott esetben az alapjogérvényesítés is más-más aspektusban merül fel. A Kúria Kfv.VII.37.517/2023/12. számú határozata szerint „[a] Kúriának kialakult joggyakorlata van a minősített adaton alapuló idegenrendészeti hatósági határozatok jogszerűségének megítéléséről. E körben előjáróban szükséges kiemelni, hogy a feleknek a tisztességes eljárás alkotmányos követelményéből eredően joguk van arra, hogy minden, az ügyükben lényeges és a döntéshozatalhoz szükséges adatot megismerhessenek, azokra nyilatkozhassanak. Ez az iratmegismerési jog azonban nem lehet korlátlan. Ahogyan az az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből is következik, az az alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. A minősített adaton alapuló idegenrendészeti hatósági határozatok esetében a felperes tisztességes eljáráshoz való jogából levezethető iratmegismerési joga az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti más személyek szabadsághoz, személyi biztonsághoz való alapjogával ütközik. Ez utóbbinak biztosítása során az arra kijelölt hatóságok – törvényben meghatározott keretek között – Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme érdekében járnak el.” (Indokolás [27])
- [44] Jelen felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló közigazgatási per tárgya az alperes nemzeti minősítésű személyes adat megismerése iránti kérelemről hozott, AH/12690-2/2022-1. számú közigazgatási határozat jogszerűségének vizsgálata,

- nem pedig a felperes idegenrendészeti ügyében hozott határozatok vagy az alperes szakhatósági állásfoglalásának vizsgálata. A minősített adat megismerése iránti kérelemre folytatott eljárástól és az abban hozott döntés jogszerűségétől az alapeljárás (idegenrendészeti eljárás) teljesen elkülönül, azok más-más közigazgatási cselekményt valósítanak meg, ezért szükségképpen más-más közigazgatási jogvita (Vö. Kp. 4. §) tárgyai lehetnek, amelyek során az alkalmazandó anyagi- és eljárásjogi szabályok is eltérőek. Amint az idegenrendészeti eljárás során nem ítélt meg a minősített adat megismerési engedély kiadása iránti kérelme tárgyában hozott határozat jogszerűsége, úgy a megismerési engedély iránti kérelem ügyében hozott határozat miatt indított közigazgatási pernek sem tárgya az alapeljárás – és e körben az alperes szakhatósági közreműködése – jogszerűségének vizsgálata.
- [45] A jelen perbeli határozat elbírálása tehát – annak ellenére, hogy a felperes nem csak a jelen eljárás és az idegenrendészeti eljárás szoros összefüggését állítja, hanem felülvizsgálati kérelmében azokat össze is mossa, amikor e per tárgyát az idegenrendészeti eljárásban született szakhatósági vélemény vitatásaként említi – önálló, az idegenrendészeti eljárástól és a minősítési eljárástól egyaránt független ügy. Erre figyelemmel a Kúria sem vonhatta vizsgálatra körébe a felperes idegenrendészeti eljárással összefüggésben tett előadásait.
- [46] A felülvizsgálati eljárás tárgya a jogerős ítélet jogszerűségének vizsgálata, ezért a Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmében előadottakat arra figyelemmel értékelte, hogy azok alátámasztják-e a jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő voltát. A felperes a jogerős ítélet jogszerűségét az ügyében folytatott idegenrendészeti eljárással összefüggésben, az azzal való szoros összefüggésre hivatkozva, olyan érvekkel vitatta, amelyek körében kialakult és következetes a Kúria gyakorlata.
- [47] Az elsőfokú bíróság a Kúria Kfv.I.37.019/2017/5., Kfv.I.37.381/2017/6., Kfv.I.37.924/2018/5., Kfv.I.38.063/2018/5., Kfv.I.37.587/2019/6., Kfv.I.38.387/2019/12., Kfv.I.37.468/2021/7., Kfv.I.37.747/2021/7., Kfv.I.37.931/2021/8., Kfv.I.37.086/2021/9., Kfv.I.37.127/2021/10., Kfv.I.37.259/2022/8., Kfv.I.37.055/2022/9., Kfv.I.37.665/2022/9., Kfv.I.37.455/2022/11. és a Kfv.I.37.673/2022/12. számú határozataival támasztotta alá jogi indokolását. Mivel zárt tárgyalás esetén is nyilvánosan kell kihirdetni az ítéletet, az ítélet anonimizált szövege felkerül a Bírósági Határozatok Gyűjteményébe.
- [48] A Kúria nemzeti minősítésű személyes adatai megismerése iránti közigazgatási perben hozott határozatait is a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 163. §-a alapján a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzé kell tenni.
- [49] A Kúria nem lát okot arra, hogy a fenti, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben eltérjen, azt továbbra is irányadónak tartja. Az eltérésre egyébként csak a jelen eljárás felfüggesztése mellett előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztése útján kezdeményezett jogegységi eljárás eredményeként nyílna lehetőség [Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése], a Kúria azonban az eljárás felfüggesztését és az ilyen indítvány előterjesztését arra tekintettel nem látta indokoltnak, hogy a hivatkozott döntésbe foglalt jogértelmezéssel egyetért.
- [50] A felperes felülvizsgálati kérelmében indítványozta, hogy a Kúria az EUB-nál kezdeményezzen a 2013/32/EU irányelv és a C-159/21 EUB ítélet értelmezése érdekében előzetes döntéshozatalt.
- [51] Amint arra a Kúria Kfv.I.37.127/2021/10. és Kfv.I.37.259/2022/8. számú ítéletében rámutatott, a Mavtv. szerinti minősített adat megismerése során nem alkalmazhatók felperes által hivatkozott uniós és más nemzetközi normák, az azokhoz kapcsolódó eseti döntések. Ez következik a Kúria Kfv.VII.37.517/2023/12. számú határozatából is. Az elsőfokú bíróságnak a kereseti kérelmet, majd a Kúriának a felülvizsgálati kérelmet a Mavtv. és az Nbtv. keretei között kellett elbírálni. Erre tekintettel a felülvizsgálati kérelem vonatkozó előadásait a Kúria érdemben nem vizsgálhatta, és kauzalitás hiányában mellőzte az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.
- [52] Az Alkotmánybíróság 29/2014. (IX. 30.) AB határozata érintette a Mavtv. szabályait is. E szerint „analógia szintjén figyelembe lehet venni az uniós jog által biztosított védelmi szintet akkor is, ha a Mavtv. rendelkezései egyébként nem tartoznak az uniós jog hatálya alá”. Megállapítható, hogy az alkotmánybírósági határozat sem mondja azt, hogy a Mavtv. rendelkezései az uniós jog alá tartoznak, hanem azt rögzíti, hogy a nemzeti minősített adatok védelmi rendszere jelenleg szervezetenként elkülönül a nemzetközi (NATO, illetve Európai Unió) titokvédelmi rendszertől, azonban a nemzeti minősített adatvédelmi rendszer kialakítása és működése kapcsán is eleget kell tenni a nemzetközi követelményeknek, kötelezettségvállalásoknak (pl. egységes adatvédelmi rendszer és hatósági felügyelet létrehozása). (Indokolás [11]) Vagyis a védelmi szintről rendelkezik. Az alapjogok védelmi szintjét az Európai Unióban az EU Alapjogi Charta, az Európa Tanács keretében annak alapjogi dokumentuma, az EJEE, a hazai jogot tekintve az Alaptörvény tartalmazza. A nemzetközi emberi jogi dokumentumokban garantált absztrakt védelmi szintet az alaptörvény-konform értelmezés is biztosítja.
- [53] Az előbbiekre figyelemmel a felülvizsgálati kérelem vonatkozó előadásait a Kúria érdemben nem vizsgálhatta, és mivel a fentiek szerint az ügyben nem merült fel uniós joggal való közvetlen összefüggés, és az ítélet meghozatalához sem a a Szerződés értelmezésére, sem pedig az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusai érvényességének vizsgálatára vagy értelmezésére nem volt szükség, a Kúria nem kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást.
- [54] A C-159/21 számú ügynek a tárgya nem idegenrendészeti eljárással függött össze, hanem menekültügygel, és az EUB abban adott válaszai a jelen felülvizsgálati eljárásban a nemzeti minősítésű személyes adat Mavtv. hatálya alatti konkrét, nem általánosítható, nem kivonatható minősége következtében nem irányadók. Így nem irányadók

- az EuB C-159/21 számú határozata által értelmezett – és a felülvizsgálati kérelemben többször hivatkozott – 2013/32/EU irányelv sem. (Megjegyzendő azonban, hogy az Irányelv 23. § (1) bekezdése alapján a tagállamok eljárási autonómiája nagy, maga az irányelv is kivételként határozza meg a nemzetbiztonságot.) A jelen felülvizsgálati eljárás tárgya ugyanis – amint azt a Kúria pl. Kfv.I.37.127/2021/10., Kfv.I.37.931/2021/8., Kfv.I.37.055/2022. és Kfv.I.37.455/2022. számú ügyekben már többször kifejtette – nem az idegenrendészeti hatóság idegenrendészeti eljárás során hozott határozatának jogszerűsége vagy az alperes szakhatósági véleményének tartalma, hanem az alperes nemzeti minősített személyes adat megismerése iránti kérelem tárgyában hozott határozat jogszerűsége volt.
- [55] A Kúria rámutat, hogy az alapvető jogok Alaptörvényben biztosított védelmi szintje nem marad el a nemzetközi emberi jogi dokumentumok által garantált védelmi szintjétől. Az Alaptörvény, a nemzetközi jog, és a belső jog között normahierarchia áll fenn. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése kimondja, hogy Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Az EJEE nemzetközi jognak tekintendő, a belső jogot a Q) cikk alapján az Alaptörvénnyel a nemzetközi szerződésekkel együtt kell értelmezni.
- [56] A felperes a tisztességes eljáráshoz való jogra, azon belül az iratmegismerés és a nyilatkozattétel jogára, továbbá a hatékony bírói jogvédelemhez, jogorvoslathoz való jogra, a védelemhez való jogra is hivatkozott. Ezekkel összefüggésben megjelölte az Alaptörvény érintett cikkeit, utalt az Alapjogi Charta 47. cikkére, 52. cikk (1) bekezdésére. Hivatkozott továbbá arra, hogy az eljárás során nem valósul meg az alperesi adatok valóságkontrollja.
- [57] Abszolút jog a tisztességes eljáráshoz való jog, amely egyben az eljárási jogok anyajoga is. Vele szemben más jog vagy alkotmányos érték nem mérlegelhető, azonban levezethetők belőle további jogok, amelyek azonban az alapjog-korlátozás általános mércéje szerinti szükségesség/arányosság tesztje alapján korlátozhatók. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes elemei – indokolási kötelezettség, jogorvoslathoz való jog, bírósághoz fordulás joga, a nyilvános tárgyalás követelménye vagy az anyanyelv használata – azonban korlátozhatók. A tisztességes eljárás követelményéből további „részjogok” vezethetők le, ezek azonban már nem korlátozhatatlanok.
- [58] Az alapvető jogok korlátozásának mércéjeként az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése – ahogy az Alapjogi Charta 52. cikk (1) bekezdése is – nevesíti az ún. szükségességi arányossági tesztet. Az Alaptörvény szerint alapjogot korlátozni csak más alkotmányos jog vagy alkotmányos érték tehet szükségessé. A közérdek ugyan önmagában szükségességi okként nem fogadható el, azonban a korlátozás alkotmányosága esetenként ítéltető meg. Az Alkotmánybíróság 3378/2023. (VII. 27.) AB határozata vizsgálta a Mavtv. 11. § (2) bekezdésének alkotmányosságát, alkotmányosértést nem állapított meg. A határozat indokolásának [40] bekezdése egyértelművé teszi, hogy a „A minősítés
- alapjául szolgáló közérdek a hatályos szabályozási környezetben alkotmányos értéket takar” Az Alaptörvény 1. cikk (3) bekezdése szerint pedig alkotmányos érték alapján az alapjogok korlátozhatóak.
- [59] Az alperes perbeli határozata tartalmazza a korlátozás szükségességét alátámasztó okokat, az elsőfokú bíróság azokat helyesen ismerte el alapjogkorlátozási okoknak, és ugyanerre a következtetésre jutott a Kúria is a minősített adatok megismerését követően. A megismerni kért adatokból az alperes nemzetbiztonsági tevékenységére, annak irányultságára, metodikájára, eljárásrendjére lehet következtetni, ezért a minősített adat felperes általi megismerése az alperes befolyástól mentes, hatékony feladatellátását hátráltatná, összességében pedig Magyarország nemzetbiztonsági érdekét sértene.
- [60] A felperes szerint akkor lenne arányos a fenti jogok korlátozása, ha valamilyen szinten megvalósulna az alperesi adatok valóságkontrollja.
- [61] Ezzel összefüggésben indokolt rámutatni, hogy a felperes az eljárás során az Ákr. 33. § (1) bekezdése és 34. § (2) bekezdésének együttes értelmezése, „összeolvasása” alapján az eljárás során keletkezett iratokba – az olyan irat vagy az irat olyan része kivételével, amelyből következtetés vonható le a minősített adatra – betekinthez, azokat megismerheti. Az alperes perbeli határozata 3. oldala első bekezdésében tartalmazza azokat a tényeket, amelyeket kockázati tényezőként azonosított, és amelyeket a minősített adattal összefüggésben – anélkül, hogy azokból a minősített adatra vonatkozó következtetés volna levonható – a felperes is megismerhetett. Ilyenként határozta meg, hogy a felperes „a nemzetbiztonsági szolgálatok információszerzési, illetve elhárítási feladatkörébe tartozó, határokon átnyúló jogellenes cselekményekben érintett személy”. Indokolt tehát rámutatni, hogy korántsem az történt, hogy a felperes kapott egy határozatot, amiben az alperes egyszerűen megtagadta a megismerést, hanem az előbbi, kockázati tényezőként azonosított konkrétumokat abból megismerhette.
- [62] A minősített adatok megismerhetőségének korlátozása következtében a megismerési engedély megtagadásának kontrollja a Mavtv. 11. § (3) bekezdése szerinti peres eljárásban valósul meg. Ennek során a bíróság nem csak a megelőző eljárásban hozott határozat indokolását vizsgálja, hanem a megismerni kért adatot tartalmazó iratot is, azt, hogy annak tartalma alapján megalapozott-e a minősítéssel védett közérdek sérelmére való hivatkozás. A Kúria Kfv.I.37.747/2021/7. számú ítéletében rámutatott arra, hogy a szükségességi-arányossági teszt elvégzésére csak a Mavtv. által meghatározott személyeknek van lehetősége. A minősített adatot tartalmazó iratokat a bíróság megismerheti, azokat összevetheti az alperesi határozatban foglaltakkal, a felperes hivatkozásaival, és a jogorvoslati rendből következően az elsőfokú bíróság ezen értékelésének jogszerűségét a Kúria vizsgálhatja. Ez a vizsgálata pedig a fent említett szükségesség fennállása mellett az arányosság értékelésére is kiterjed.
- [63] Az arányosság kérdése tehát nem választható el attól, hogy a Kúria – éppúgy, mint az elsőfokú

- bíróság – betekintett és be is tekintett a minősített iratokba, a megismerni kért nemzeti minősítésű adatot megismerte.
- [64] Helytállóan hivatkozott az elsőfokú bíróság a Kúria Kfv.I.37.086/2021/9. számú ítélete [28] pontjára, miszerint „[a]hhoz, hogy a bíróság állást tudjon foglalni a határozat jogszerűsége kérdésben, óhatatlanul meg kell ismernie a szakvéleményben foglaltakat, mert csak így tudja elvégezni a szükségesség-arányosság tesztjét. Az adatok megismerésére az Mavtv. 11. § (3) bekezdése jogosítja fel.” Vagyis a perben eljáró elsőfokú bíróságnak és a Kúriának is el kell végeznie a szükségesség-arányosság tesztjét, és a korlátozás arányosságát is értékelni kell.
- [65] Amint arra a Kúria már Kfv.I.37.931/2021/8. számú ítéletében rámutatott, hogy ha a szükségesség-arányossági teszt elvégzése során a bíróság arra a megállapításra jut, hogy a korlátozás nem szükséges az elérni kívánt cél teljesítéséhez, akkor a megismerési engedély kiadását nem lehet megtagadni. Ez mutatis mutandis érvényesül akkor is, ha a korlátozást a bíróság nem találja az elérni kívánt céllal arányosnak. Jelen ügyben azonban a Kúria ilyen okot nem tárt fel, maga győződött meg arról, hogy a korlátozás az alperes határozatában megjelölt okból szükséges, és a felperes által felhívott alapvető jogok tekintetében arányos, továbbá, hogy a szükségesség-arányosság tesztjét az elsőfokú bíróság elvégezte, és annak eredményeként helytálló következtetésre jutott.
- [66] A felperes álláspontja szerint az, hogy a bíróság megismerheti a nemzeti minősített adatot, nem biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogát. Ezt a Kúria nem osztja, mert egyfelől, ha a bíróság a szükségesség-arányosság tesztjének eredményéhez képest elrendeli a minősített adat megismerését, akkor magától értetődően van. Másfelől az alapjogi teszt elvégzésének előfeltétele, hogy a bíróság a teljes iratanyagot korlátozásmentesen megismerje, és ezt követően juthat arra a megállapításra, hogy a minősítő a megismerési engedély iránti kérelmet megalapozottan tagadta meg. Az alperesi adatok valóságkontrollját maga a bíróság végzi – a Kp. 78. § (2) bekezdése alapján – az ügyben keletkezett bizonyítékok egyenkénti és összességében való figyelembevételével. Az Alkotmánybíróság már említett 3378/2023. (VII. 27.) AB határozat is elismeri, hogy az alapjogok korlátozásának rendszerében az arányossági oldalon értékelni kell, hogy a bíróság a minősített iratokba betekinthet, sőt ha a feltételek fennállnak, e határozat a [48] bekezdésben azt a kötelezettséget rója a bíróságra, hogy „a döntése indokolását úgy kell megfogalmazni, hogy abból ne lehessen következtetni a szóban forgó adatokra”.
- [67] A hatékony bírói jogvédelemhez való jog azt jelenti, hogy a bíróságnak a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben el kell bírálnia. A bíróság a betekintést követően, a szükségesség fennállásának megvizsgálása után éppen arról dönt, hogy arányos-e teljeskörűen vagy csak részben minősítéssel védeni az adatokat. Az elsőfokú bíróság ennek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy arányos a felperes személyét érintő adatok teljes körű minősítése, és a felperes alaptalanul hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglaltak és Kp. 2. § (1) és (2) bekezdésében foglalt alapvető rendelkezések megsértésére.
- [68] Összefoglalva tehát az arányosság akkor biztosan érvényesül, ha a felperes a minősített iratokon kívül valamennyi iratot megismerhette, a minősített iratokban megjelölt kockázati tényezőként azonosított okokat (pl. a kérelmező határon átnyúló jogellenes cselekménye) megismerhette, továbbá ha a bíróság az iratokba való betekintés nyomán, arra figyelemmel érdemben döntött a korlátozás arányosságáról.
- [69] A felülvizsgálati kérelem nem tartalmazott a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését megalapozó indokokat, ezért azt a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv.IV.37.473/2023/11.)
- 74** **A vállalkozás eleget tesz a neve és címe feltüntetésére vonatkozó kötelezettségének, amennyiben a jótállási jegyet a tartalmának megfelelő helyen a cégnevét és székhelyét tartalmazó, olvasható bélyegzőlenyomattal látja el [151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 3. § (3) bek.].**
- A felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A perben nem álló fogyasztó a 2021. október 31. napján vásárolt termékre minőségi kifogás miatt két ízben panaszt tett a felperesnél, majd kérte az alperest, hogy vizsgálja meg a minőségi kifogás intézésének módját.
- [2] Az alperes a fogyasztó kérelmére fogyasztóvédelmi hatósági eljárást indított, melyben a felperes a rendelkezésére bocsátotta a termék jótállási jegyének másolatát, és az alkalmazott a jótállási jegyeinek mintáit.
- [3] Az alperes a BP/2200/02034-6/2022. számú határozatával négy kötelezés mellett a felperest figyelmeztette és felszólította, hogy a jövőben tartózkodjon a közigazgatási szabályszegés elkövetésétől, ellenkező esetben fogyasztóvédelmi bíróság kerülhet vele szemben kiszabásra. A második kötelezés szerint a felperes a jótállási jegyein az eddigiek feltüntetése mellett tüntesse fel a vállalkozás nevét és címét (a továbbiakban: kötelezés2). Indokolásában megállapította, hogy a felperes megsértette az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 3. § (3) bekezdés c), e), f) pontját, (4) bekezdését, valamint a 19/2004. (IV. 29.) NGM rendelet 4. § (5) bekezdését. A jogkövetkezményről a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 47. § (5) bekezdése és a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény 2. § (3) bekezdés a) pontja szerint határozott.
- [4] Az alaphatározatra tekintettel benyújtott keresetlevél alapján az alperes a BP/2200/02034-11/2022. számú módosító határozatával alaphatározatát úgy módosította, hogy a négy kötelezésből hármat törölt, de a kötelezés2-t és a figyelmeztetés jogkövetkezményét fenntartotta (a

módosított alaphatározat a továbbiakban: alperes határozata).

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes a módosított keresetében elsődlegesen az alperes határozatának megváltoztatását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte, és perköltséget igényelt. Arra hivatkozott, hogy jótállási jegyein a jogszabály által előírt kötelező elemek szerepelnek, közöttük a vállalkozás neve és címe is, melyet minden esetben bélyegzővel tüntet fel; álláspontja szerint nincs olyan jogszabályi rendelkezés, mely kötelezővé tenné ezeknek az adatoknak nyomdai úton való feltüntetését. A módosító határozat átvételét követően arra is hivatkozott, hogy az alperes a rá irányadó ügyintézési határidőt túllépte.
- [6] Az alperes a módosított kereset elutasítását kérte, vitatva, hogy a felperes által alkalmazott jótállási jegyek a Korm. rendelet 3. § (2) és (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelnek. Kifejtette, hogy a bélyegzőlenyomat nem mindig olvasható, a Korm. rendelet sem írja elő a bélyegzőlenyomat kötelező tartalmi elemeit, a bélyegző nem mindig tartalmazza a vállalkozás címét. Az olyan jótállási jegy pedig, amely nem felel meg a teljes körű tájékoztatás követelményének, sérti a fogyasztói jogokat.

Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat

- [7] Az elsőfokú bíróság az alperes BP/2200/02034-11/2022. számú határozatával módosított BP/2200/02034-6/2022. számú határozatát megsemmisítette, az alperest új eljárásra kötelezte. Megállapította, hogy a felperes a 2021. évben kétféle jótállási jegyet alkalmazott. Az egyik típuson a „vállalkozás (forgalmazó) üzlet neve, címe”, alatta lévő sorban „(bélyegzője)” szövegrész került feltüntetésre, a másik mintán a „terméket a fogyasztó részére értékesítő vállalkozás neve, címe:” és alatta helykihagyással pontozott vonal alatt „vállalkozás bélyegzőlenyomata a kiállítás során a képviselőjében eljáró személy aláírása (bélyegzője)” szöveg szerepelt. A termék eladásakor felperes az első típusú jótállási jegyet adta át a fogyasztónak, melyen a nyomtatott szöveg felett a felperes nevét, címét és adószámát tartalmazó bélyegzőlenyomat látható egy olvashatatlan aláírás mellett; a bélyegzőlenyomaton minden adat magyar nyelvű, közérthető és egyértelmű.
- [8] A jogerős ítélet szerint a felperes a módosító határozat átvételét követően a keresetét meg nem engedett módon terjesztette ki az ügyintézési határidő megsértésére, így azt nem vizsgálta.
- [9] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes határozatában a Korm. rendelet 3. § (2) bekezdésének megsértését nem állapította meg, a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés a) és g) pontjait pedig annak ellenére nem jelölte meg a felperes által megsértett jogszabályhelyek között, hogy a felperes terhére megállapított jogsértés ezek értelmezésén alapul.
- [10] A jogerős ítélet szerint a Korm. rendelet nem határozza meg, hogy a jótállási jegyen a vállalkozás nevét és címét hogyan kell feltüntetni. A felperes jótállási jegyei tartalmazták a vállalkozás nevét,

címét és bélyegzőlenyomatát. Rámutatott, hogy a vállalkozások bélyegzőlenyomata nem feltétlenül tartalmazza a vállalkozás címét, ezt jogszabály nem is zárja ki, azonban a vállalkozás nevének és címének feltüntetésére vonatkozó kötelező alakíságot sem határoz meg, ezért a névre és címre kiterjedő kötelező adattartalom bármilyen olvasható és közérthető alakísággal megjeleníthető. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes által alkalmazott mindkét jótállási jegy minta és a termékre vonatkozóan a fogyasztónak átadott jótállási jegy megfelel a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés a) és g) pontjainak.

- [11] Az elsőfokú bíróság iránymutatása szerint az új eljárásban „az alperesnek a fogyasztó kérelmét akként kell elbírálnia, hogy a felperes jogszabálysértést nem valósított meg, és a kérelemre indult eljárást az ennek megfelelő tartalmú döntéssel kell befejezni.”

A felülvizsgálati kérelem

- [12] Az alperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [13] Előadta, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdése kögens rendelkezéseket tartalmaz, attól még közös megegyezés esetén sem térhetnek el a szerződő felek.
- [14] Álláspontja szerint az, hogy határozatában a Korm. rendelet 3. § (2) bekezdésének megsértését nem állapította meg, a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés a) és g) pontjait pedig nem jelölte meg, nem nyújthat alapot arra, hogy az új eljárásban azt kellene megállapítania, hogy nem történt jogsértés. Sérelmezte a jogerős ítélet jótállási jegy tartalmával kapcsolatos megállapításait. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy a Korm. rendelet valóban nem határozza meg azt, hogy a jótállási jegyen a vállalkozás nevét és címét milyen módon kell feltüntetni, azonban a Kúria Kfv.37.617/2016/4. számú ítéletének [17] pontja „a jótállási jegy tartalma kapcsán az elsőfokú bíróság helytállóan fejtejtette ki, hogy az R. (151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet) 3. § (3) bekezdése és (4) bekezdése kögens rendelkezést tartalmaz, a jótállási jegyen való feltüntetés kötelezettséget fogalmazza meg”. Álláspontja szerint ezért tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság ítéletének a [17] pontja, hogy „a felperes által alkalmazott mindkét jótállási jegy minta megfelel a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés a) és g) pontjainak és ez igaz a termékre vonatkozóan a fogyasztónak átadott jótállási jegyre is”.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [15] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozatlan.
- [16] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése, 108. § (1) bekezdése értelmében csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályok körében vizsgálhatja felül. Bizonyítás felvételének a

- felülvizsgálati eljárásban nincs helye figyelemmel a Kp. 120. § (5) bekezdésére.
- [17] A Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés *a), c), e)* és *g)* pontjai szerint a jótállási jegyen fel kell tüntetni:
a) a vállalkozás nevét, címét,
c) a gyártó nevét, címét, ha a gyártó nem azonos a vállalkozással,
e) a fogyasztó jótállásból eredő jogait, azok érvényesíthetőségének határidejét, helyét és feltételeit, továbbá
g) a vállalkozás bélyegzőlenyomatát és a kiállítás során a képviselőként eljáró személy aláírását, elektronikus dokumentumon való átadás esetén az elektronikus aláírást.
- [18] A Kúria megállapította, hogy az alperes a per szempontjából lényeges, módosított határozatával azt állapította meg, hogy a csatolt jótállási jegyről hiányzott a vállalkozás neve és címe, azonban az indokolásban nem hivatkozott a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés *a)* pontjának megszegésére, ezzel az alperes megsértette az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 81. § (1) bekezdését. Az elsőfokú bíróság rögzítette továbbá, hogy a jótállási jegy tartalmazta a felperes nevét és címét, mely az olvasható bélyegzőlenyomat útján került feltüntetésre.
- [19] Az alperes felülvizsgálati érvelése szerint nem mellőzhető a név és a cím feltüntetése és a bélyegzőlenyomat szerepeltetése, mivel a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdése kógens és mindkettő feltüntetését előírja. Abból továbbá, hogy a jogszabálysértést megalapozó jogszabályhely nem szerepelt a határozatban, nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a felperes jogszabálysértést nem valósított meg.
- [20] A Kúria rögzíti, hogy az alperes határozata nem tartalmazott arra vonatkozó megállapítást és kötelezést, hogy a bélyegzőlenyomat ne szerepelt volna a jótállási jegyen. Az iratokból megállapítható továbbá, hogy a vállalkozás neve és címe felirat felett a felperes neve és címe feltüntetésre került, mely megállapítást a felek sem vitatták. A feltüntetés módjára vonatkozóan nincs jogszabályi előírás, ahogyan arra sem, hogy a vállalkozásnak bélyegzővel kellene rendelkeznie, az esetlegesen létező bélyegző tartalmát sem határozza meg jogi norma. Ebből következően – az Alaptörvény 28. cikkére tekintettel – azt kellett figyelembe venni, hogy a vállalkozás neve és címe feltüntetésének célja az, hogy a fogyasztó tudja, hogy az esetleges igényét kivel szemben érvényesítheti. Ezen cél elérése nem függ attól, hogy a kívánt adatok feltüntetése milyen módszerrel valósul meg.
- [21] Az elsőfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal ellentétben nem azért adta a megismételt eljárásra azt az utasítást, hogy a felperes jogszabálysértését nem lehet megállapítani, mert a határozatban az azt megalapozó jogszabályhely nem szerepelt, hanem azért, mert tényként rögzítette, hogy a hivatkozott jótállási jegyen olvashatóan szerepelt a felperes neve és címe. Ez a megállapítás pedig a megismételt eljárásban is kizárja a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés *a)* pontjának sérelmét. A keresettel támadott módosított határozat pedig éppen ezen egyetlen jogszabálysértést róta a felperes terhére.
- [22] Az alperes hivatkozott a Kúria Kfv.37.617/2016/4. számú ítéletének [17] pontjának azon megállapításától való eltérésre, hogy a Korm. rendelet 3. § (3) bekezdése és (4) bekezdése kógens rendelkezést tartalmaz, a jótállási jegyen való feltüntetési kötelezettséget fogalmazza meg. A Kúria megállapította, hogy – bár a felhívott döntés és jelen ügy tényállása jelentős mértékben eltér – a hivatkozott megállapítás nem állhat ellentétben a jele ügyben hozott elsőfokú ítélettel, mivel az nem azt állapította meg, hogy a vállalkozás nevének és címének feltüntetése nem kötelező, hanem azt, hogy a felperes a bélyegzőlenyomaton való feltüntetéssel ezen kötelezettségének eleget tett.
- [23] A Kúria az alperes perben előadott védekezésére tekintettel jegyzi meg, hogy bár valóban előfordulhat, hogy egy bélyegzőlenyomat nem olvasható, valamint jogszabály nem írja elő a bélyegzőlenyomat kötelező tartalmi elemeit, illetve a bélyegző nem mindig tartalmazza a vállalkozás címét, a felperes esetében a hatósági eljárásban nem merült fel, hogy olyan jótállási jegyet használt volna, amelyen a neve és címe csak olvashatatlan bélyegzőlenyomaton szerepelt volna, vagy a bélyegzőlenyomat esetleges hiánya ellenére azt más módon sem tüntette volna fel. A keresettel támadott – módosított – határozat ténybeli megállapítása csupán az eljárást kezdeményező fogyasztó részére átadott – és a fentiek szerint értékelt – jótállási jegyen alapult, további, az alperesi védekezés szerinti feltételezéseknek megfelelő jótállási jegy értékelése nem történt meg, így arra határozatot alapítani sem lehetne.
- [24] A kifejtettek szerint a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályoknak megfelelt, ezért azt a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.IV.37.604/2023/7.)

75 Építési ügyben – az Ákr. 10. § (2) bekezdése szerinti jogszabály által meghatározott személyeken kívül – ügyféli jogállás csak az adott építéshatósági ügyben, az építéshatóság által eldöntendő, illetve eldönthető, a kérelmező személy jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érintő körülmények alapján állapítható meg. A kérelmező személy által az ügyféli jogállása megalapozásaként előadott körülményeket ezért az adott közigazgatási ügygel kell összevetni, és ha a kérelmező a kérelmét kizárólag polgári jogi kártérítési igényére hivatkozással terjesztette elő, a kérelem elutasítása törvényes, mert az igény elbírálása nem a közigazgatási szerv hatáskörébe tartozik, így nem lehet az adott közigazgatási eljárás tárgya [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 7. § (2) bek., 10. § (2) bek.; 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 37. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Budapest Főváros I. Kerület Budavári Önkormányzat Jegyzője elsőfokú építésügyi hatóságként építési engedélyt adott a Budapest, I. kerület Toldy Ferenc út 19. szám alatti, 14903/2 hrsz-ú ingatlanon létesítendő földszint + több emeletes lakóépület (21 lakás) építésére az alperesi érdekelt mint építető kérelmére.

- [2] A felperes az építési engedéllyel érintett ingatlannal szemközt, az út aszfaltozott úttal elválasztott túloldalán, egy háromemeletes, magastetős társasház III. emeletén elhelyezkedő tetőtéri lakás, illetve természetbeni állapota szerint több lakás tulajdonosa. Az építési engedélyezési eljárásban az építéshatóság a felperes ügyféli jogállását nem fogadta el, ezirányú döntését a közigazgatási perben eljáró bíróság a felperes által előterjesztett kereset elutasításával törvényesnek ítélte.
- [3] Az építmény részben az építési engedélytől eltérően épült meg, ezért az építető (érdekelt) kérelmére az alperes fennmaradási és használatbavételi engedélyezési eljárásban döntött a határozatlan időre szóló fennmaradási és használatbavételi engedély kiadásáról és építésügyi bírság kiszabásáról a 2021. április 19. napján kelt – és a 2021. április 28-án a BP/2606/00033-30/2021. számú határozattal módosított –, 2021. május 10-én véglegessé vált BP/2606/00033-26/2021 számú határozatában. Megállapította, hogy a megvalósult építkezés az építési jogszabályoknak megfelel, az eltérések tekintetében a fennmaradási engedély megadható volt.
- [4] A szabálytalanul elvégzett építési munka az alábbi volt: 1. A IV. emelet egyik lakása bruttó 2,35 m² alapterülettel növekedett; 2. a homlokzat felső éle 0,98 m-rel, a tetőgerinc 0,44 m-rel emelkedett. A gerinc és párkányok eltérő mértékű emelkedése miatt a tető hajlásszöge alacsonyabb lett; 3. A déli oldali fal eltolódása az utcai homlokzaton 1,16 m-rel szélesebb homlokzatot eredményezett a tetőfelépítményen, a félnyeregű homlokzati sík 2,06 m mélységben. A tetőgerinc eltolódott 0,58 m-rel déli irányba. A gerincmagasság (fedéssel együtt) 0,78 m-rel magasabbra került és a homlokzat felső éle, vagyis az eresz két oldala 1,00 m-rel emelkedett.
- [5] A felperes 2021. június 18-án kérelmet terjesztett elő a használatbavételi és fennmaradási engedélyezési eljárásban történő ügyféli jogállásának elismerése iránt arra hivatkozással, hogy az épület megépítésével ingatlanában jelentős károk keletkeztek. Kérelméhez csatolta az épület megépítése előtt, előzetes bizonyítás keretében beszerzett szakvéleményt, amely szerint kára az értékcsökkenés mértékével egyező, az értékcsökkenés a panorámavesztés, benapozás csökkenés, intimitásvesztés, többlet gépkocsi forgalom okozta zaj- és légszennyezés miatt következett be és amely azóta fokozódott az épület megépítésével.
- [6] Az alperes a 2021. augusztus 2. napján kelt BP/2605/00033-40/2021 számú végzésével a kérelmet elutasította.
- [7] Végzését az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 34. § (2) bekezdés *d*) pontjára, 37. § (2) bekezdésére, 53/G. § (2) bekezdésére, az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Eljr.) 4. § (1)–(2) bekezdéseire, a 10. § (4) bekezdésére alapította, idézte az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényben (a továbbiakban: Ákr.) 10. § (1)–(2) bekezdéseit is.
- [8] Indokolása szerint a felperes esetében az építéssel érintett ingatlannal kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárás tekintetében az ügyféli jogállás nem áll fenn, mivel a felperes nem minősül építetőnek, az építéssel érintett ingatlanok nem tulajdonosa, illetve arra az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba nem jegyezték be, az ingatlannal közös határvonalú szomszédos ingatlanok vonatkozásában sincs rendelkezési jogosultsága, ezért az Eljr. 10. § (4) bekezdésében foglaltak alapján az ügyféli értesítési körbe nem tartozik.
- [9] A felperes az érdekelttel szemben polgári pert indított az ingatlanában bekövetkezett értékcsökkenés megtérítése iránt. A per a Fővárosi Törvényszék előtt 39.P.21.440/2022. számon indult, jelenleg 39.P.21.287/2023. számon van folyamatban.

A kereset és az alperes védekezése

- [10] A felperes keresetlevegében elsődlegesen az alperes végzésének megváltoztatását, ügyféli jogállása megállapítását, másodlagosan a végzés megsemmisítését, az alperes új eljárás lefolytatására való kötelezését kérte.
- [11] Jogsérelemként jelölte meg, hogy az alperes az ügyfél fogalmát jogszabálysértően szűkítette le az Eljr. 4. §-ában meghatározottakra, és elmulasztotta megvizsgálni, hogy szakvéleménnyel igazolta, hogy az építési munka jogát, jogos érdekét közvetlenül érinti, ezért az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján ügyfélnek minősül. A tényállástisztázási, az együttműködési és az indokolási kötelezettség megsértését, továbbá a jogorvoslati jogának sérelmét is állította.
- [12] Az alperes a kereset elutasítását kérte a végzésében foglalt indokok alapján.
- [13] Az érdekelt az alpereshez csatlakozva a kereset elutasítását indítványozta.

A jogerős ítélet

- [14] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a keresettel támadott végzést megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte.
- [15] Indokolása szerint az Eljr. 4. §-ának speciális rendelkezéseihez képest az Ákr. 10. §-a általános jogszabályként tágabban határozza meg az ügyfél fogalmát, ezért az alperesnek annak megállapítását követően, hogy a felperes az Eljr.-ban foglalt speciális ügyfél fogalomnak nem felelt meg, érdemben kellett volna vizsgálnia azt, hogy a felperes az ügyféli jogállása megalapozására előadott körülményeket bizonyította-e, illetőleg hogy azok a fennmaradási és használatbavételi engedély tekintetében megfelelnek-e az Ákr. 10. § (1) bekezdésében megjelölt ügyféli definíciót megalapozó tényállásnak.
- [16] Nem tartotta megalapozottnak az alperesnek az Étv. 37. § (2) bekezdésére alapozott érvelését, miszerint a kilátáshoz és a panorámához való jog érvényesítése a szabályos beépítést érintően polgári jogi úton rendezendő. Álláspontja szerint a hivatkozott jogszabályhely az engedéllyel létrehozott tényhelyzetből fakadó polgári jogi, vagyis kártérítési igények érvényesíthetőségét rendezi. A felperesi kérelem alapján indult közigazgatási eljárásban azonban az alperesnek azt

- kellett vizsgálnia az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján, hogy a felperes által megnevezett jog és az építési engedélytől eltérően megvalósult szabálytalan építkezés között a közvetlen jogi érintettség fennáll-e, mely tényállás lényegesen eltér a szabálytalan építkezés és az arra alapozott felperesi kártérítési igény polgári perben vizsgálendő tényállásától.
- [17] A megismételt eljárásra szóló iránymutatása szerint az alperesnek az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján vizsgálnia kell a felperes kérelmében megnevezett körülmények fennállását, továbbá azok és a felperes által hivatkozott és a fennmaradási és használatbavételi engedélyben rögzített szabálytalanságok közötti közvetlen érintettség fennállását a Kúria Kfv.III.37.258/2022/9., Kpkf.III.38.471/2000/2., Kfv.IV.37.056/2011/5. számú határozataiban és az Alkotmánybíróság 3278/2019. (XI. 5.) AB számú határozatában foglaltakra tekintettel.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [18] Az alperesi érdekelt a jogerős ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára való utasítását kérte.
- [19] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti az Ákr. 10. § (1) bekezdését.
- [20] Előadta, hogy a felperes ugyanazon körülményekre hivatkozással kívánt ügyfélként a használatbavételi és fennmaradási engedélyezési eljárásba bejelentkezni, mint amelyek vonatkozásában a bíróság jogerős ítéletével megállapította, hogy azok – közvetlen érintettség hiányában –, nem alapozzák meg a felperes ügyféli jogállását. Állította, hogy szemben a bíróság megállapításával, a jelen per tárgyát képező végzésében ténylegesen vizsgálta a felperes érintettségét, és ennek során megállapította, a felperes polgári jog igénye nem érintett közvetlenül az adott ügyben, mert azt nem az építésügyi hatóság dönti el. (Ezen érdekek közvetlen érintettsége a polgári bíróság előtt áll fenn.) Ennek kapcsán hivatkozott az Ákr. 10. § (1) bekezdésére is, eleget tett tehát a Kúria joggyakorlatában foglalt követelményeknek, a bírói gyakorlatban kialakult szempontokat figyelembe vette, értékelte.
- [21] Az elsőfokú bíróság által a döntés alapjául hivatkozott Kfv.III.37.258/2022/9. számú ítélet tényállása szerint a per felperese az építkezéssel érintett ingatlan szomszédos ingatlan tulajdonosa volt, és állítása szerint az építető a tulajdonában álló épületet aláalapozta, ezzel az ingatlan statikai szerkezetét érintő beavatkozás történt. Ez mind fizikailag, mind jogilag a perbelinél lényegesen közvetlenebb érintettséget jelent, ezáltal a Kúria ezen ítélete az érintettség közvetlen vagy közvetett volta tekintetében a jelen perben nem jelent támpontot.
- [22] Hangsúlyozta, hogy az érintettséget mindig az ügy egyedi körülményei határozzák meg, és annak a közigazgatási határozattal összefüggésben kell fennállnia [Kfv.IV.38.166/2018/5.]. Kizárólag polgári jogi igényre alapított ügyféli jogállás építési ügyekben nem állapítható meg.
- [23] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.
- [24] Vítatta az építési engedélyezési eljárásban való ügyféli jogosultságát elbíráló jogerős ítélet törvényességét is, és utalt arra, hogy az nem kötötte a használatbavételi és fennmaradási engedélyezési eljárást illetően az elsőfokú bíróságot.
- [25] Hivatkozása szerint a polgári per folyamatban létének ténye önmagában bizonyítja azt, hogy az Ákr. 10. § (1) bekezdése szerint a fennmaradási engedélyezési eljárás a jogát, jogos érdekét közvetlenül érinti. Ügyfélnek kellett volna őt minősíteni a fennmaradási engedélyezési eljárásban azon az alapon, hogy esetlegesen kár érthette, vagyis közvetlen jog- és érdeksérelme keletkezhetett az eljárás során. A szabálytalan építési munkával az építési engedélytől eltérés miatt az építető nagyobb kárt okozott az ingatlanában, mintha az építési engedélynek megfelelően valósította volna meg az épületet. Az engedélyezett építménymagasságtól való eltérés által okozott „többlet kár” az a jog- és érdeksérelme, ami a fennmaradási és használatbavételi engedélyezési eljárásban ügyféli jogállását megalapozza. E körben utalt a Kfv.VI.37.798/2017/8. számú határozat [32] bekezdésére.
- [26] Az alperes a felülvizsgálati eljárásban írásbeli nyilatkozatot nem tett, a felülvizsgálati tárgyaláson jog képviselője részt vett, nyilatkozata szerint az alperesi érdekelthez csatlakozott, kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára való utasítását.
- [27] Álláspontja szerint szabályszerűen megvalósult építkezésre az engedély kiadható, ezt a felperes ügyféli jogaira hivatkozva nem akadályozhatja meg. A felperesnek közvetlen érintettsége nem állt fenn.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [28] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [29] A jogerős ítélettel szemben jogszabálysértésre vagy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással van helye felülvizsgálatnak [Kp. 115. § (1) bekezdés, 117. § (1) bekezdés]. A Kúria a jogerős ítéletet - a bizonyítás és vizsgálat hivatalbóli elrendelésének körén kívül - csak a felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem, és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálhatja felül [Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdés], az eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt [Kp. 120. § (5) bekezdés].
- [30] A Kúria a felülvizsgálati eljárás során megállapította, hogy a jogerős ítélet az Ákr. 10. §-ának, és az értelmezésére kialakított – egyébként az elsőfokú bíróság által helyesen idézett – joggyakorlatának téves értelmezésén alapul, ezért jogszabálysértő.
- [31] Az Ákr. 10. § (1) bekezdés – perben releváns – első fordulata szerint ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. A (2) bekezdés értelmében törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon

- személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek. A felperes azt nem vitatta, hogy az Ákr. 10. § (2) bekezdése, illetve az Eljr. 4. §-a szerinti ügyféli státusza nem áll fenn.
- [32] Valamely személy ügyféli jogállása az Ákr. 10. § (1) bekezdés első fordulata alapján akkor állapítandó meg, ha az adott, közigazgatási jog által szabályozott ügy az adott személy jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érinti.
- [33] Az ügyféli jogállás elismeréséhez az adott ügy, és az ügyféli státuszára hivatkozó személy által, az adott közigazgatási ügyvel kapcsolatban előadott tények vizsgálata szükséges, ugyanis az ügyféli jogállás csak az adott közigazgatási ügyre nézve állhat fenn.
- [34] Az Ákr. 7. § (2) bekezdése szerint „E törvény alkalmazásában úgy az, amelynek intézése során a hatóság döntésével az ügyfél jogát vagy kötelezettségét megállapítja, jogvitáját eldönti, jogsértését megállapítja, tényt, állapotot, adatot (a továbbiakban együtt: adat) igazol vagy nyilvántartást vezet, illetve az ezeket érintő döntését érvényesíti.”
- [35] A felperes ügyféli joga megalapozásaként a lakása értékcsökkenését (a panorámavesztés miatt 12%, benapozás-csökkenés miatt 3%, intimitásvesztés miatt 5%, többlet-gépkocsiforgalom okozta zaj- és légszennyezés miatt 1%) állította, illetve jelölte meg. Nem vitatta, sőt hivatkozta az alperes által megállapított, az engedélytől való eltérés miatt egyes részleteiben szabálytalannak minősülő építési tevékenység mibenlétét. Elsősorban az építmény magasságának engedély nélküli megemelését kifogásolta, és nem is tett olyan nyilatkozatot, hogy az így kialakult tényleges építménymagasság bármely építésügyi, tehát közigazgatási jogi rendelkezést sértene, azaz jogát, jogos érdekét milyen módon, milyen okból, melyik építésügyi szabály megsértése érintené.
- [36] A per alapjául szolgáló ügyben a fennmaradási engedélyezési eljárás az építési engedélytől való eltérés, a használatbavételi eljárás pedig az elkészült építési munka okán került lefolytatásra. Az a közigazgatási eljárás, amelybe a felperes – annak lezárultát követően –, ügyfélként kívánt belépni, a módosított építési dokumentáció szerinti építési tevékenység építési szabályoknak való megfelelését állapította meg, és erre tekintettel engedélyezte az épület fennmaradását és használatbavételét. Az alperes által folytatott eljárás (közigazgatási ügy) az Ákr. 7. § (2) bekezdésében szereplő tartalommal a felperest nem érinthette, mert az általa megjelölt igénnyel kapcsolatban az ő jogát vagy kötelezettségét nem állapíthatta meg, jogvitáját nem dönthette el, terhére jogsértést nem állapíthatott meg, és rá vonatkozó tényt, állapotot, adatot nem igazolhatta, az alperes a felperessel kapcsolatos nyilvántartást nem vezetett, illetve az ezeket érintő döntését sem érvényesített. Ezért az adott közigazgatási ügyben a felperes ügyfél nem lehetett, mert az vele, illetve ingatlanával nem volt semmiféle összefüggésben. A felperes kérelmét nem a közigazgatási jog, hanem a polgári jog által szabályozott kártérítési igényére alapította: az épület megvalósulása miatt bekövetkezett károkozást állított. Ennek következtében az alperes helytállóan döntött az adott közigazgatási ügyben alkalmazandó
- Étv. 37. § (2) bekezdésére történő hivatkozással arról, hogy a felperes kárigénye nem alapozza meg az általa folytatott építésügyi hatósági ügyben az ügyféli jogállását, mert az eljárás eredményeként az adott ügyben kiadott fennmaradási és használatbavételi engedély az építési munkával kapcsolatos polgári jogi igényt semmiképp sem dönthette el. Ennek megfelelően az alperes részéről további vizsgálódásra a felperes ügyféli státuszával kapcsolatban nem volt szükség.
- [37] Rámutat a Kúria, hogy az elsőfokú bíróság tévesen alapította az alperes végzésének megsemmisítéséről szóló döntését a Kúria Kfv.III.37.258/2022/9. számú ítéletének jogi indokaira, azaz arra, hogy az alperes a végzésében foglaltakon túlmenően az Ákr. 10. § (1) bekezdése szerinti ügyféli jogállás további részletes vizsgálatára lett volna köteles. A Kúria ezen döntésének alapjául szolgáló tényállás szerint az ottani per felperese az építkezéssel érintett ingatlanul szomszédos ingatlan tulajdonosa volt, és ügyféli jogállását arra kívánta alapítani, hogy az építető a tulajdonában álló épületet aláalapozta, ezzel a kérelmező ingatlanának statikai szerkezetét érintette. A kérelmező tehát építésügyi elbírálást igénylő kérdés megvizsgálását, tehát az érintett közigazgatási ügyre tartozó kérdés elbírálását szerette volna elérni az ügyféli joga megállapítása által, szemben jelen ügyvel, amelyben a felperes kérelmének indoka a fennmaradási és használatbavételi engedélyezési eljárással nincs közvetlen összefüggésben. Ugyanakkor a felperes felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul hivatkozott a Kfv.VI.37.798/2017/8. számú ítéletre is, mert a Kúria ezen határozata [32] bekezdésében a szomszédos ingatlan tulajdonosának ügyféli jogállásán alapuló perindítási joga folytán a szomszéd keresetőségi jogát és annak terjedelmét vizsgálta és azt nem tekintette korlátlannak. Kifejtette, hogy az ingatlanulajdonos szomszéd a közvetlen érintettsége folytán csak azt vitathatja az építésügyi szabályok megsértése körében, amelyek a saját ingatlana használatát és hasznosítását közvetlenül érintik, így abban az ügyben a Kúria a beépítettséget, a zöldfelületi mutatót, a szinterületi mutatót, az építménymagasságot találta e körbe tartozónak. Az építési ügyekben az ügyfélként eljárni kívánó személyeknek konkrét – az ingatlanuk használatát és hasznosítását közvetlenül érintő – építésügyi jogszabálysértésekre kell hivatkozniuk, ennek hiányában az építésügyi eljárásban ügyfélnek nem tekinthetők az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján. A Kúria a Kfv.IV.37.403/2021/6. számú határozatában a Kfv.VI.37.798/2017/8. számú határozatban foglaltakat fenntartotta, továbbá kimondta, hogy a szomszédos ingatlanulajdonos jogosult ügyfél esetében a Kfv.II.37.601/2014/10. számú ítélet alapján a keresetőségi jog elismerése a védendő jogok (intimitás, kilátás, panorama) gyakorlásának építésügyi előírásokhoz kötődő vizsgálatára terjed ki. A Kfv.IV.37.403/2021. számú ügyben a felperes konkrét építésügyi szabályok megsértésére nem hivatkozott, konkrét építésügyi előírásoknak megfelelés helyességét a keresetben nem tette vitássá, így a Kúria megállapítása szerint a felperes keresetőségi joga nem állt fenn a polgári jogi igényekre alapított keresete folytán.

- [38] Olyan személy esetében is, aki nem az Ákr. 10. § (2) bekezdése alapján rendelkezik ügyféli jogállással (mint például a szomszéd ingatlanulajdonos), az ügyféli jogállást csak az adott építési tevékenységgel közvetlenül, az ingatlanát (annak használatát, hasznosítását) érintő építési jogszértés alapozhatja meg, önmagában polgári jogi igényekre alapítottan ügyféli jogállás nem biztosítható.
- [39] A Kúria mindezek alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta összevetni az adott hatósági ügy tárgyát a felperes által hivatkozott, az ügyféli jogállását megalapozó körülményekkel, jelen ügy tényei helyett mechanikusan alkalmazta a Kúria, illetve az Alkotmánybíróság határozataiban szereplő megállapításokat, ezáltal tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy az alperes végzése jogszabálysértő.
- [40] A Kúria ezért a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásával hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [41] Az elsőfokú bíróság az új eljárásban köteles a Kúria jelen végzésében foglaltakat követve dönteni a felperes keresetéről.

(Kúria Kfv.V.37.555/2023/7.)

76A kereset előterjesztésére és az előterjesztett kereset tartalmára vonatkozó rendelkezési jog a felperest illeti meg. Elő nem terjesztett kereset a bíróságra kötelezettséget nem ró, így azzal kapcsolatosan jogszabályt sem sérthet.

A régi Pp. 275. § (5) bekezdése szerint a Kúria jogerős ítéletet hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatására kötelező iránymutatást adó végzése köti az elsőfokú bíróságot. A megismételt eljárásban hozott döntés abban a körben bírálható felül, hogy megfelel-e a Kúria korábbi végzésében foglaltaknak [1952. III. törvény (Pp.) 206. §, 221. §, 275. § (5) bek., 335/A. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes toll kereskedelemmel, friss, tépett toll felvásárlásával és feldolgozásával, illetve tovább értékesítésével foglalkozó gazdasági társaság. Beszerzései részben vágóhidaktól származó igazolt forrásból, többek között az E. Kft.-től (a továbbiakban: E. Kft.), részben az M. Kft. (a továbbiakban: Kft.1), a B. Kft., (a továbbiakban: Kft.2) és az F. Kft. (a továbbiakban: Kft.3) számlakibocsátóktól származtak. A felperes a beszállítók által kiállított számlák általános forgalmi adó (áfa) tartalmát bevallásában levonásba helyezte. Az általa beszerzett, több esetben feldolgozott árut legfőbb belföldi partnerének: az F. Kft.-nek értékesítette tovább.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság a felperesnél 2012. január – március közötti időszakra áfa adónemben bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett. A felperes beszerzéseinek vizsgálata során megállapította, hogy az E.Kft.-től származó számlák részletezettek, az áru fajtája, minősége, származása beazonosítható. A Kft.1, Kft.2 és Kft.3 nevén a felperes részére kiállított bizonylatokon a „toll” megnevezésen túl az áru fajtájára, minőségére vonatkozóan semmilyen adat

nem került feltüntetésre, a toll Ft/kg egységára változó volt, 400 Ft/kg-tól 16 500 Ft/kg-ig terjedt. Az áru tényleges minősége, felhasználhatósága, piaci értéke a beazonosíthatatlan minőség miatt kétséges volt.

- [3] Az elsőfokú adóhatóság a számlák alaki és tartalmi hitelességének értékeléséhez bizonyítást folytatott, vizsgálta a beszerzés folyamatát, a bizonylatokat, a tollbeszerzésekkel kapcsolatos dokumentációt, a pénzügyi megállapodásokat. Megállapította, az igazolatlan eredetű toll bizonylatolása a Kft.1 és a Kft.2 nevében azért történt, hogy felperest - a termelőktől származó beszerzésből adódó - kompenzációs felár fizetési kötelezettség ne terhelje, a számlák tehát a rendeltetésellenes joggyakorlás tilalmába ütköző módon bonyolított ügyletek alapján kiállítottak, azokra adólevonási jog nem alapítható.
- [4] A Kft.3 által kibocsátott számlák vonatkozásában az adólevonási jogot szintén megtagadta arra hivatkozással, hogy a társaság áruval nem rendelkezett, így a felperes és e cég között a gazdasági esemény nem valósult meg.
- [5] Az elsőfokú adóhatóság az ellenőrzés eredményeként határozatával a felperest 32 640 000 Ft adóhiánynak minősülő adókülönbözet, 65 280 000 Ft adóbírság és 7 962 000 Ft késedelmi pótlék megfizetésére kötelezte.
- [6] Az alperes határozatával az elsőfokú határozatot megváltoztatta, a késedelmi pótlék összegét 2 773 000 Ft-ra leszállította, ezt meghaladóan helybenhagyta, megállapítva, hogy az árubeszerzés tényét a rendelkezésre álló bizonylatok a Kft.1, a Kft.2 és a Kft.3 vonatkozásában nem támasztják alá.
- [7] Döntését az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) 97. § (4) és (6) bekezdéseire, 170. § (1) bekezdésére, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 120. § a) pontjára, 127. § (1) bekezdés a) és ba) pontjaira, 179. § (1) bekezdésére és a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 15. § (3) bekezdésére, 165. § (2) bekezdésére, 166. § (2) bekezdésére alapította.

A kereset és az alperes védekezése

- [8] A felperes 2017-ben előterjesztett keresetlevelében foglalt keresetében az alperes határozatának - az elsőfokú határozatra is kiterjedő - hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését kérte.
- [9] Álláspontja szerint a másodfokú határozat sérti a régi Art. 1. § (1), (3) és (6) bekezdéseit, 95. § (1) bekezdését, 97. § (4)–(6) bekezdéseit, 170. § (1) bekezdését, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 50. § (6) bekezdését, az Áfa tv. 120. §-át, 127. §-át, 168–172. §-ait, az Sztv. 15. § (3) bekezdését, 16. § (3) bekezdését, 165. §-át, 166. § (1) bekezdését.
- [10] Előadta, hogy az alperes a tényállás tisztázási kötelezettségét hiányosan teljesítette, a bizonyítékokat tévesen mérlegelte, megalapozatlanul és iratellenesen állapította meg, hogy az adólevonási jog megtagadásához szükséges objektív körülmények fennállnak. Nem értékelte relevánsnak a tollkereskedelmi szakismeretekkel, a szemrevételezéssel vagy laboratóriumi vizsgálatokkal történő minőségmegállapítás

- kérdését. A feltárt körülmények nem alkalmasak az adólevonási jog megtagadására, a számlák nem hiteltelenek, a gazdasági események rekonstruálhatók. Minden befogadott számlához rendelkezik szállítólevéllel, súlylistával, beszállítói nyilatkozattal, 2011. február 23-tól adásvételi szerződéssel, elszámolási dokumentummal, szállítói menetlevelekkel. A beszállítói tekintetében elvárható gondossággal járt el, ellenőrizte adóalanyiságukat. A Kft.3 valós gazdasági tevékenységet végzett, megfelelő árualappal rendelkezett, melyet a 2010. évre folytatott ellenőrzések eredményei bizonyítanak. A beszállítóknál esetlegesen fennálló szabálytalanságok adólevonási jogát nem érintik, az adóhatóság objektív körülményekkel nem igazolta, hogy adókijátszásban vett részt, illetve arról tudomása volt.
- [11] Az alperes állításai (ismeretségi köre által kiépített szállítórendszer, R. J. befolyása, a befogadott számlákon beszerzett áru fajtája, minősége, ezek feltüntetésének hiánya, a számlakibocsátók árubeszerzése, adókötelezettségeik teljesítése, a velük szemben indult felszámolási, kényszerítő eljárással folyamata, adatai zártan kezelését kérő tanúk vallomása) nem igazolják a pozitív tudattartalmát, és azt sem, hogy tudta vagy tudnia kellett volna arról, fiktív számlák alapján gyakorolta adólevonási jogát.
- Pertörténet, meghozott elsőfokú ítéletek, kúriai döntések**
- [13] A felperes keresete folytán a Fővárosi KMB 2017. február 16-án 19.K.30.495/2017. számon indult eljárás. A felperes – az elsőfokú bíróság 11. sorszámu végzésére – előterjesztett előkészítő iratában hivatkozott arra, hogy 2017. december 14-én az Art. 141 §-a alapján felüyeleti eljárást kezdeményezett. A Fővárosi KMB a 2018. január 31-én kelt 14. sorszámu végzésével a felüyeleti eljárás elbírálásáig a per tárgyalását felfüggesztette.
- [14] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítása 2018. április 25-én a 2305645417 iktatószámú határozatával a felüyeleti intézkedést mellőzte.
- [15] A felfüggesztés oka ezáltal megszűnt, a per 13.K.32.384/2018. ügyszámon folytatódott, majd a Fővárosi KMB 2018. november 28. napján kelt 4. sorszámu ítéletével az alperes határozatát - az ügy érdemére vonatkozó jogszabálysértések vizsgálata nélkül - az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte. Indokolása szerint az alperes megsértette a Ket. 72. § e) pontját, az Art. 138. § (1) bekezdését, 97. § (4) bekezdését, az elsőfokú határozattól eltérő tényállást állapított meg, azonban a határozat rendelkező részében erre nem utalt.
- [16] Az alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a Kfv.V.35.171/2019/7. számú végzésével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az elsőfokú eljárás lényeges szabályait, a keresetben meg nem jelölt jogszabálysértésre alapozva hozta meg döntését, a felperes keresetében ugyanis nem sérelmezte az első- és másodfokú határozat ellentmondásosságát.
- [17] Az új eljárásra előírta, hogy az elsőfokú bíróság a kereset alapján, az eljárási szabályok szerint folytassa le a másodfokú határozat törvényességi vizsgálatát. Foglaljon állást a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével abban, hogy az alperes a tényállást helytállóan állapította-e meg, az áru hiányát a számlakibocsátó társaságoknál bizonyította-e, a felperes javára és terhére szolgáló bizonyítékokat teljes körűen értékelte-e, a bizonyítási indítványokat jogszerűen mellőzte-e, szükséges-e a tényállás kiegészítése a felajánlott bizonyítási indítványok teljesítésével. Ezen túlmenően állapítsa meg, hogy az adólevonási jog megtagadása a nemzeti és európai bírósági joggyakorlat tükrében jogszerű-e, a felperes terhére értékelt körülmények megalapozzák-e az adóhatósági megállapításokat. Hangsúlyozta a Kúria, hogy az adóhatósági határozat hatályon kívül helyezése esetén a bizonyítandó tény pontos megjelölésével és abban az esetben írható elő a hatóság számára további bizonyítás, ha az terjedelme folytán a perben nem foganatosítható ([31]–[34] bekezdések).
- [18] A megismételt bírósági eljárásban a szervezeti átalakulás folytán eljárta Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) 2021. július 2-án kelt 31.K.701.388/2020/35. számú jogerős ítéletével a másodfokú határozatot – az elsőfokú határozatra is kiterjedően – hatályon kívül helyezte és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte az eljárás érdemére kiható jogszabálysértésre hivatkozással azért, mert a Ket. 58. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére az adóhatóság szakértői bizonyítást nem rendelt el.
- [19] Az alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a 2022. március 11-én kelt Kfv.VI.35.556/2021/7. számú végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában megállapította, hogy felperes a keresetlevelében a jogorvoslati joga megsértésére nem hivatkozott, az elsőfokú bíróság lényeges eljárási jogszabálysértést elkövetve a keresetben meg nem jelölt jogszabálysértés miatt, így a kereseten túlterjeszkedve hozta meg döntését, továbbá nem tett eleget a Kúria korábbi (Kfv.35.171/2019/7. számú) végzése [31]–[34] bekezdéseiben adott iránymutatásnak.
- [20] A megismételt eljárásra döntése [47] bekezdésben előírta a korábbi kúriai végzés (Kfv.V.35.171/2019/7.) szerinti iránymutatás betartását. Rögzítette, hogy az adóhatóság bizonyítási kötelezettsége nem parttalan, amennyiben a feltárt bizonyítékok alátámasztják, hogy a felperes adókijátszást megvalósító ügyletekben vett részt, amit a tudata teljes mértékben átfogott, visszaélt az adólevonások rendszerével, nincs szükség további bizonyítás lefolytatására.
- Az elsőfokú bíróság ítélete**
- [23] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) alkalmazásával meghozott jogerős ítéletével a keresetet elutasította.
- [24] Indokolása szerint az új eljárásban figyelembe vette a Kúria Kfv.VI.35.556/2021/7. számú hatályon

- kívül helyező végzése [47] bekezdésében foglalt iránymutatást. Döntését a régi Art. 97. § (4), (6) bekezdéseire, az Áfa tv. 120. § a) pontjára, az Sztv. 15. § (3) bekezdésére, az áfa levonási jog megtagadásának feltételei körében az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) Bonik C-285/11., LVK-56, C-643/11., Mahagében és Dávid C-80/11. és C-142/11., Jagiello C-33/13., Stroy Trans C-642/11. számú döntéseire, valamint az azt követő hazai joggyakorlatra, a Kúria Kfv.VI.35.655/2016/4., Kfv.V.35.144/2021/9. számú eseti döntéseire, a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe.II.60.036/2021/13. számú határozatára, az Alkotmánybíróság 3331/2022. (VII. 21.) AB határozatára alapította. Rögzítette, hogy a perbeli közigazgatási határozat a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma által az Áfa tv. 120. § a) pontja értelmezéséről kiadott 5/2016. (IX. 26.) KMK vélemény (a továbbiakban: KMK vélemény) megalkotása előtt keletkezett, azonban az abban megfogalmazottak a bírói joggyakorlatban már érvényesültek, így azt jelen perben is figyelembe kellett venni.
- [25] Megállapította, az alperes eleget tett tényállásbiztosítási kötelezettségének, hiányzó tényállási elem nem volt, a számlakibocsátók adókijátszását objektíven bizonyította, e cégek jelentős forgalmuk ellenére minimális fizetendő adót vallottak, az adóhatósággal nem működtek együtt, iratokkal, árualappal nem rendelkeztek, az adókötelezettségük teljesítésére vonatkozó szabályokat súlyosan megsértették. A KMK vélemény 2. pontjában foglaltak teljesültek: a gazdasági események megvalósultak, de nem a számlákban feltüntetett felek között.
- [26] Az elsőfokú bíróság vizsgálta az alperes részéről a tudattartalom körében feltárt objektív körülményeket, ítélete [33]–[35] bekezdéseiben részletesen ismertette a számlakibocsátókkal kapcsolatosan feltárt tényeket, a személyi összefonódásokat, a számlakibocsátói, vevői kapcsolatokat. Rámutatott arra, hogy a felperes által végzett minőségvizsgálat eredményét a számlakibocsátók nem ismerték, az érdektelen volt számukra, mely valós kereskedelem esetén elképzelhetetlen. Ítélete [38] bekezdésében részletezte a felperes bizonylati rendszerével, a [39] bekezdésben a bemutatott fuvarlevelekkel kapcsolatos megállapításait, a [40] bekezdésben a felperesi tudattartalomra vonatkozó releváns tényeket, a [41] bekezdésben a felperes piacirányító szerepét, a R. Kft., R.J. és felperes közötti kapcsolatokat, ismertette és értékelte a két társaság összefonódását.
- [27] Megállapította, hogy a számlakibocsátó társaságok valós működés jelét sem mutatták, árualappal nem rendelkeztek. A felperesnek kötelessége lett volna e cégek teljesítőképességéről és működési körülményeiről meggyőződni, azonban ez elmaradt. Önmagában a cégjegyzék, az érvényes adószám megtekintése, ellenőrzése nem meríti ki az észszerűen várható intézkedések körét. Az alperes bizonyította az adókijátszást, és az erre vonatkozó felperesi tudattartalmat. A felperesnek évtizedes piaci ismeretei alapján fel kellett ismernie a számlakibocsátók gazdasági tevékenységének hiányát, a gazdasági kapcsolataiban, a partnerek kiválasztásában, a szerződések megvalósulásában, a termékkértékesítések teljesítése során az észszerűen várható intézkedéseket meg kellett volna tennie.
- [28] A zárt adatkezelést kérő tanúk vallomásai az adókijátszás tényét alátámasztották, utalt a Ket. 39/A. § (1) bekezdésére, 54. § (4) bekezdésére, a Kúria Kfv.II.37.364/2017/26. számú ítéletére. A súlyos jogkövetkezmény valószínűsítésére tekintettel a tanúk zárt adatainak feltárására nincs jogszerű lehetőség, így a tanúvallomásról felvett anonimizált jegyzőkönyvet bocsátotta a felperes rendelkezésére.
- [29] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy felperes a keresetindítási határidőn túl hivatkozott az adómegállapítási határidő túllépésének, a régi Art. 128. §-ának megsértésére, így azt a régi Pp. 335/A. § alapján érdemben nem vizsgálta ([51] bekezdés).
- [30] A felperes által előterjesztett, a szakértő kirendelésére és a becsatolt szakvélemények vizsgálatára vonatkozó bizonyítási indítványokat mellőzte azért, mert a perben a releváns tények megállapítása különleges szakértelmet nem igényelt, és szükségtelen a felperesi számviteli rendszernek és a tollpiacnak a szakértői vizsgálata.
- [31] A további tanúbizonyítási indítványokat arra figyelemmel mellőzte, hogy a tanúk nagyrészt a közigazgatási eljárásban már meghallgatták, illetőleg a számlakibocsátókkal kapcsolatosan feltárt tényektől eltérő előadás a tanúktól nem volt várható.
- [32] Az adóbírságra, késedelmi pótléokra vonatkozó határozati megállapításokat is jogszerűnek értékelte.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [33] A felperes felülvizsgálati kérelmében a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletnek a hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen a keresetének megfelelő határozat meghozatalát, másodlagosan az alperes határozatának - az elsőfokú határozatra is kiterjedő - hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte, harmadlagosan az adóbírságra vonatkozó ítéletrészek hatályon kívül helyezését, negyedlegesen az ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új határozat meghozatalára utasítását indítványozta.
- [34] Előadása szerint az ítélet iratellenes és kirívóan okszerűtlen megállapításokat tartalmaz, sérti régi Art. 1. § (1), (3) és (6) bekezdéseit, 95. § (1) bekezdését, 97. § (4)–(6) bekezdéseit, 100. § (4) bekezdését, 130. §-át, 170. § (1) bekezdését, az Áfa tv. 119. § (1) és (2) bekezdéseit, 120. §-át, 127. §-át, 168–172. §-ait, az Sztv. 15. § (3) bekezdését, 16. § (3) bekezdését, 165. §-át, 166. § (1) bekezdését, valamint a régi Pp. 3. § (2) és (4) bekezdéseit, 177. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 213. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését és a 339. §-át, a 2006/112/EK irányelv 168. cikkét, az Alaptörvény 28. cikkét, az Emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló Egyezmény (EJEE) 6. cikkét, ellentétes a Kúria EBH 2013.K.5., EBH 2014.K.14., Kfv.35.280/2015/6., Kfv.V.35.663/2014/4., Kfv.I.35.038/2017/6., Kfv.35.227/2021/6. számú, valamint az Alkotmánybíróság joggyakorlatát átvevő Kfv.I.35.760/2016/6., Kfv.V.35.547/2018/7., Kfv.I.35.454/2018/5. számú kúriai határozatokkal. A másodfokú határozat azon alapul, hogy tudta

- illetőleg tudnia kellett volna, a számlakibocsátók adócsalást követtek el. Az adóhatóság azonban a számlakibocsátók egyikét sem marasztalta adóhiányban, tulajdonosaikkal szemben nem indult büntetőeljárás.
- [35] Felülvizsgálati kérelme I. pontjában felperes a megsértett jogszabályhelyeket, a II. pontban a per „esszenciáját”, a III. pontban az eljárási előzményeket, a IV. pontban a Kúria iránymutatását rögzítette, az V. pontjában az adóbírság kiszabásának jogellenességére, a megállapítások ellentmondásosságára, az elégtelen ellenőrzésre hivatkozott. A Kúria gyakorlata szerint az adózó részéről esetlegesen elmaradt ellenőrző intézkedések nem alapozhatják meg a tudatos adóelkerülést, a jogerős ítélet ettől eltérően foglalt állást, melynek indokát nem adta. Utalva az Alkotmánybíróságnak a 200%-os adóbírság kérdését vizsgáló 3234/2021. (VI. 4.) AB határozatára sérelmezte, hogy az adóhatóság az eljárási határidőket nem tartotta be, a határozatai mégsem tartalmaznak érdemi indokolást arra, hogy az adóbírság mértékét miként igazította az egyedi ügy jellemzőihez. A hivatkozott döntések részletes ismertetését, felülvizsgálati kérelem Függelék I. melléklete tartalmazza. A régi Pp. 335/A. §-a alapján a keresetváltoztatás korlátai nem alkalmazhatók, ha a jogsértés alkotmányos követelményt sért, mivel azoknak nincs önálló időbeli hatályuk, ezt a bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie.
- [36] A felülvizsgálati kérelem VI. pontjában kifejtette, hogy a beszerzések értékelése nem végezhető el az EUB és a Kúria áfalevonás kapcsán kimunkált joggyakorlata nélkül, amit a felülvizsgálati kérelem Függelék II. mellékletében ismertetett. Az adólevonási jogának korlátozása jogellenes, az elsőfokú bíróság bizonyíték értékelése kirívóan okszerűtlenül és iratellenes, az alperes a régi Art. 97. §-ában előírt tényállás tisztázási kötelezettségét megszegte, nem tárta fel azokat az objektív körülményeket, amelyek az adókijátszásban való pozitív tudattartalmát bizonyítják. A beszerzései valóság és dokumentáltak, utalt az elsőfokú ítélet [39] bekezdésére. A felülvizsgálati kérelem Függelék IV. mellékletében bemutatta, hogy az elsőfokú ítéleti megállapítással szemben a számlakibocsátók rendelkeztek árualappal, melyet a rendelkezésre álló számviteli bizonylatok alátámasztanak. Azzal kapcsolatban, hogy a számlák, szállítólevelek csak „toll” megnevezést tartalmaznak, hivatkozott az EUB C-516/14., C-374/16., C-375/16. számú döntéseire, melyek szerint az adóhatóságnak a számlák vizsgálata mellett figyelembe kell vennie az adóalany által szolgáltatott kiegészítő információkat is. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a számlán kívül rendelkezésre álló dokumentumokat nem vagy iratellenesen értékelte. Az ítélet okszerűtlenül állapította meg a beszerzések beazonosíthatatlanságát, téves az iratok manipulálására, utalagos kiállítására hivatkozás, a könyvelő vallomása ezt nem támasztotta alá.
- [37] A felülvizsgálati kérelem VII. pontja szerint az elsőfokú bíróság jogellenesen állapította meg, hogy az adókijátszásról tudomása volt, ezzel kapcsolatos valamennyi hivatkozását figyelmen kívül hagyta.
- Részben az EUB gyakorlatával ellentétes lépéseket várt el tőle (elsőfokú ítélet [43] bekezdés, EUB C-44/12. Hardimpex, C-18/13. Makspen ügyek), nem fogadta el az általa megtett ellenőrző cselekményeket. A cégjegyzék, az adószám ellenőrzésén túl rendszeresen ellenőrizte a számlakibocsátók által közzétett mérlegeket, minden évben legalább egy alkalommal ellenőrzést végzett a számlakibocsátók telephelyén. Szükség van a gazdasági folyamatok rekonstruálhatóságának vizsgálatára, ami szakkérdés, így okszerűtlenül utasította el igazságügyi szakértő kirendelésére tett indítványát.
- [38] A számlakibocsátói szabálytalanságok a terhére nem értékelhetők. Az adóhatóság vele szemben annyit állapított meg, hogy az áru mennyisége és minősége a báladatak alapján nem rekonstruálható, mivel a számlakibocsátók nem vezettek készletnyilvántartást. Az EUB iránymutatására szerint az adólevonási jog nem tagadható meg arra hivatkozással, hogy a számlakibocsátóknál feltárt szabálytalanságok számára bármilyen módon felróhatóak lennének, illetőleg, hogy az alperes igazolta volna, a szabálytalanságokról tudott vagy tudnia kellett volna.
- [39] Nem értékelhető továbbá a terhére az üzleti partnereivel fennálló személyes kapcsolat, a partnerek kiválasztása különösen egy olyan ágazatban, ahol a termelési láncok, folyamatok évtizedek óta fennállnak. R. J. a felperesi társaságnak nem volt tagja, tisztségviselője, alkalmazottja.
- [40] Az alperes ellenkérelmében – a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján – a felülvizsgálati kérelem elutasítását, az elsőfokú ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [41] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [49] A jogszerűen előterjesztett keresetében felperes az adólevonási jogára vonatkozóan meghozott adóhatározatok jogszerűségét vitatta, mert a 2012. január – márciusi időszakban végzett ellenőrzés eredményeként az adóhatóság a Kft.1, Kft.2 és a Kft.3 meghatározott számláira az adólevonási jogot megtagadta.
- [51] A Kúria a rendkívüli perorvoslatban a régi Pp. 270. § (2) bekezdése alapján jogkérdésben dönt, felmerülő kérdés tehát, hogy miként lehetnek tényállási elemek a felülvizsgálati kérelem tárgyai, így a felülvizsgálati kérelem VI. pontja szerint: „a felperesi beszerzések értékelése”, a felülvizsgálati kérelem VII. pontja szerint: „a felperesi tudomásszerzés”.
- [52] A régi Pp. 206. § (1) bekezdése kimondja, a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. A Kúria tehát csak és kizárólag azt vizsgálhatja, hogy e törvényhelyet alkalmazta-e az elsőfokú bíróság és jogalkalmazása megfelelő volt-e.
- [53] A régi Pp. 275. § (5) bekezdése kimondja, ha a Kúria jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, és új eljárást rendel el, erre nézve kötelező iránymutatás ad, ami köti az új eljárást lefolytató bíróságot. A

- Kúria a Kfv.38.348/2019/11., Kfv.37.031/2021/5. számú eseti döntésekben kifejtettekkel egyezően megállapította, hogy a megismételt eljárásban hozott döntés a körben bírálható felül, hogy a Kúria a korábbi végzésében foglaltaknak teljes körűen megfelel-e.
- [54] A Kúria a régi Pp. 275. § (5) bekezdésében foglaltak szerint az új eljárásra vonatkozóan a Kfv.V.35.171/2019/7. számú végzése [31]–[34] bekezdéseiben, valamint a Kfv.VI.35.556/2021/7. számú végzése [47] bekezdésében előírta a kúriai iránymutatás betartását. A Kúria az első hatályon kívül helyező végzésében rámutatott az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelési, mérlegelési, indokolási kötelezettsége hiányosságaira, arra, hogy az alperes határozata értékelte a felperesi érvelést alátámasztó bizonyítékokat, és az adóhatósági határozat részletesen tartalmazza, hogy a felperes milyen szerepet töltött be a számlázási láncolatban, melyről a felperes tudott, illetve tudhatott.
- [55] A felperes felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú ítélettel összefüggésben a tényállás feltáratlanságát, okszerűtlen, iratellenes, a bizonyítékok – számára kedvezőtlen eredménnyel járó – értékelését, illetve a felajánlott bizonyítékai mellőzését, szakértői bizonyítás elmaradását, adólevonási joga jogellenes korlátozását sérelmezte.
- [56] A régi Pp. 221. § (1) bekezdése előírja, hogy az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást, az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.
- [57] Az elsőfokú ítélet tartalmazza a megállapított tényállást ([1]–[2] bekezdés), az elsőfokú határozat ([3]–[5] bekezdés), a másodfokú határozat lényegét ([6]–[7] bekezdés), a felperes keresetét ([8]–[13] bekezdés), a korábbi bírósági döntéseket ([14]–[20] bekezdés), majd a jogszabályi hivatkozással, EUB, kúriai joggyakorlattal is alátámasztott jogi indokolást ([21]–[61]) bekezdés, az elsőfokú bíróság az egyes keresetrészeket tételesen vizsgálta, a feltárt bizonyítékokat értékelte, a felperesi felvetésekre reagált, a felajánlott bizonyítás mellőzését indokolta.
- [58] A régi Pp. 324. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 206. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.
- [59] A bizonyítékok mérlegelésén alapuló ítélet felülvizsgálati eljárásban eredménnyel csak akkor támadható, ha a bíróság a tényállást iratellenesen állapította meg, illetőleg a bizonyítékok mérlegelése kirívóan okszerűtlen volt. A Kúria a bizonyítékok értékelését csak akkor minősíti jogszerűtlennek, ha az nyilvánvaló logikai hibában szenved, észszerűtlen vagy megfelelő indokolás hiányában önkényes (EBH 2017.K.20). A bizonyítékok ismételt egybevetésére, felülmérlegelésére nincs jogszabályi lehetőség, e körben a jogértelmezése kiforrott (Kfv.37.478/2017/8.).
- [60] A Kúria megállapította, a jogerős döntés hatályon kívül helyezéséről rendelkező Kfv.V.35.171/2019/7. számú végzés [31]–[34] bekezdéseiben, valamint a Kfv.VI.35.556/2021/7. számú végzés [47] bekezdésében rögzített bizonyítékértékelési, mérlegelési, indokolási hiányosságait az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban pótolta, értékelte, részletesen elemezte az adóhatósági eljárásban beszerzett bizonyítékokat, azok bizonyító erejét, megállapította, hogy az alperes eleget tett tényállástisztázási kötelezettségének, kitért a számlakibocsátókkal szemben tett adóhatósági megállapításokra (együttműködés, iratok hiánya, adóbevallás elmaradása) a felperesi tudattartalomra vonatkozó objektív körülmények vizsgálatára, a számlakibocsátók teljesítőképességének, személyi, tárgyi feltételeknek a hiányára, a fuvarlevelek vizsgálatára, a felperes és a számlakibocsátók közötti üzleti ismerettségre, bizalmi viszonyra, R. J. szerepére, a közeli hozzátartozói kapcsolatokra (lányai alapították a felperesi társaságot), személyi összefonódásokra, zárt adatkezelést kérő tanúk vallomásaira. Feltárta az ügyletek szereplői közötti gazdasági kapcsolatokat, érdekeltségeket, és okszerűen mutatta be az adólevonási joggyakorlás szempontjából lényeges körülményeket. A jogerős ítélet a felperes szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványa elutasításának indokát adta ([52] bekezdés), tény- és jogszerűen hangsúlyozva, hogy az ügy megítélése, a releváns tények megállapítása nem igényel különleges szakértelmet, az adójogi jogkövetkezmények ténybeli alapja nem szakkérdés.
- [61] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság teljes körűen eleget tett a Kúria iránymutatásainak, a tényállást a régi Pp. 206 § (1) bekezdése szerint állapította meg, a bizonyítékokat meggyőződése szerint mérlegelte, közérthető és logikusan felépített az ítélet jogi indokolása, megfelel a régi Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak, okszerűen állapította meg, hogy a felperes által befogadott számlákhoz valós teljesítések nem tartoznak, és tudott arról, hogy adókiírátszában vesz részt.
- [62] Az ítélet jogszerűségéhez tartozik az alapul szolgáló, irányadó jogszabályok megjelölése, értelmezésük helytállósága, a joggyakorlattal azonos bírósági eljárás és döntéshozatal, mely alapján az elsőfokú bíróságnak helytálló az a megállapítása, hogy a felperes adólevonási jogának megtagadása az alperes részéről törvényes volt.
- [63] A perben a felperes tudattartalmára vonatkozó értékelést az elsőfokú bíróság elvégezte, ennek eredményéről az ítéletben számot adott, megállapításaival a Kúria egyetért. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott elvi határozatok, kúriai eseti döntések tételes vizsgálata alapján nem állapítható meg a jogerős ítélet jogsértő okfejtése vagy kirívóan okszerűtlen mérlegelése.
- [64] Téves a felperes hivatkozása, hogy csupán a számlakibocsátói oldalról származó adatok szerepeltek a feltárt objektív körülmények között, mivel a felperesi tudattartalommal kapcsolatos vizsgálódás alapját – a számlakibocsátóknál fennálló hiányosságok mellett: a felperestől

- észszerűen elvárható intézkedéseket az adóhatóság és az elsőfokú bíróság is vizsgálta.
- [65] A felperesnek a gazdasági esemény rekonstruálhatóságára, a saját bizonylati rendszere zártságára, manipulálhatatlanságára hivatkozásával összefüggésben a Kúria hangsúlyozza, hogy ezek nem helyettesítik azokat az észszerű intézkedéseket, amelyeket a felperes köteles lett volna megtenni a számla befogadásakor, annak elkerülése érdekében, hogy ne legyen adókiírást részese.
- [66] Nem alapos felperesnek a zárt adatkezeléssel érintett tanúk vallomásának megismerhetőségére vonatkozó jogsértésre hivatkozása sem, mivel a tanúk által megjelölt indokok ismeretében helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság arról, hogy a súlyos jogkövetkezmény valószínűsítésére tekintettel a tanúk adatainak feltárására nincs mód. Az elsőfokú bíróság a tanúk meghallgatásról felvett jegyzőkönyvek anonimizált változatának megtekintését biztosította a felperes részére, aki arra nyilatkozatot is előterjesztett, gyakorolhatta észrevételezési jogát, nem sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, illetőleg az EUB döntéseiben is megjelenő fegyveregyenlőség elve sem.
- [67] Az elsőfokú bíróság ítélete a régi Pp. 206. és 221. §-aiban előírt követelményeknek megfelel, nem sérült a régi Pp. 177. § (1) bekezdésének, a 3. § (2) és (4) bekezdéseinek rendelkezése, a döntés megalapozott és törvényes.
- [68] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.VI.35.094/2023/5.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-537/22. sz. Global Ink Trade ügyben 2024. január 11-én hozott ítélet

1) Az uniós jog elsőbbségének elvét úgy kell értelmezni, hogy az azon nemzeti bíróságot, amely élt az EUMSZ 267. cikkben részére biztosított lehetőséggel, arra kötelezi, hogy mellőzze a felsőbb szintű nemzeti bíróság jogi értékeléseit, ha úgy ítéli meg, hogy az uniós jog valamely rendelkezésének a Bíróság által ítélet vagy az eljárási szabályzatának 99. cikke értelmében vett indokolt végzés formájában adott értelmezésére tekintettel ezen értékelések nem állnak összhangban az uniós joggal. Ugyanakkor az olyan nemzeti szabályozás, amely arra szorítkozik, hogy az alacsonyabb szintű nemzeti bíróságokat az ezen értékelésektől való bármely eltérés indokolására kötelezze, nem ellentétes ezen elvvel.

2) A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelvnek az adósemelegesség és a jogbiztonság elvével összefüggésben értelmezett 167. cikkét, 168. cikke *aa*

– e gyakorlat és ezen útmutató nem kérdőjelezi meg az említett hatóságot terhelő azon kötelezettséget, hogy a jogilag megkövetelt módon bizonyítsa azokat az objektív körülményeket, amelyek alapján megállapítható, hogy az említett adóalany héacsalást követett el, illetve tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy az érintett ügylettel ilyen csalásban vesz részt;

– az említett gyakorlat és az említett útmutató nem hátrítja ugyanezen adóalanyra a szerződéses partnerre vonatkozó összetett és alapos ellenőrzések lefolytatását;

– az ugyanezen hatóság által alkalmazott követelmények összhangban állnak az ugyanezen útmutatóban előírt követelményekkel, és

– az adóalanyok számára közzétett útmutatót egyértelműen fogalmazták meg, és annak alkalmazása kiszámítható volt a jogalanyok számára.

3) A 2006/112 irányelvet a következőképpen kell értelmezni:

– azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság arra hivatkozással kívánja megtagadni valamely adóalanytól az előzetesen felszámított héa levonásához való jog által biztosított előnyt, hogy ezen adóalany „körhinta” jellegű héacsalásban vett részt, akkor ezen adóhatóság annak megállapítására szorítkozik, hogy ezen ügylet körbeszámlázásos láncolat részét képezi;

– az említett adóhatóság feladata egyrészt az adócsalás tényállási elemeinek pontos meghatározása és a csalárd cselekmények bizonyítása, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az adóalany aktívan részt vett ezen adócsalásban, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott termékbeszerzéssel vagy szolgáltatás igénybevételével az említett adócsalásban vesz részt, ami nem foglalja szükségszerűen magában az adócsalásban részt vevő valamennyi szereplő, valamint az e szereplők által elkövetett valamennyi cselekmény azonosítását.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o., HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: adóhatóság) 167. cikkének, 168. cikke *aa*

2 E kérelmet a Global Ink Trade Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága (Magyarország) (a továbbiakban: adóhatóság) között termékbeszerzések utáni hozzáadottérték-adó (héta) levonásához való jog által biztosított előny utóbbi által való megtagadása tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Az alapeljárás

7 A Global Ink Trade ügynöki nagykereskedelmi tevékenységet folytat Magyarországon. E vállalkozás a 2012 júliusa és 2013 júniusa közötti időszakban különböző irodai eszközöket szerzett be. Az e beszerzésekhez kapcsolódó számlák többségén az érintett termékek értékesítőjeként a magyar Office Builder Kft. került feltüntetésre.

8 Az Office Buildernél végzett vizsgálatok során az adóhatóság többek között megállapította, hogy ez utóbbi nem folytatott valós gazdasági tevékenységet, és nem teljesítette adókötelezettségeit. E vállalkozás ügyvezetője, aki 2013 márciusában büntetés-végrehajtási intézetben volt fogvatartott, tagadta, hogy bármilyen számlát állított volna ki, és bármilyen levelezést folytatott volna a Global Ink Trade-del. Ezenkívül ugyanezen adóhatóság megállapította, hogy az Office Builder és a Global Ink

Trade közötti levélváltáshoz használt e-mail-cím nem egyezik meg az Office Builder hivatalos e-mail-címével.

9 Az adóhatóság tanúkat is meghallgatott, akik megerősítették, hogy az érintett termékeket a Global Ink Trade részére értékesítették. Ez utóbbi ügyvezetője elmondta, hogy az Office Builder által egy helyi újságban közzétett hirdetés útján került kereskedelmi kapcsolatba ez utóbbi társasággal, valamint hogy ellenőrizte e vállalkozás cégnyilvántartásban szereplő adatait, és hogy személyesen találkozott annak képviselőjével, ugyanakkor a kapcsolattartásra a továbbiakban elektronikus levél útján került sor.

10 Az összegyűjtött bizonyítékok alapján az adóhatóság úgy ítélte meg, hogy az állítólagosan az Office Builder által a Global Ink Trade nevére kiállított számlák nem hitelesek, mivel az Office Builder ügyvezetője kifejezetten tagadta azok kiállítását. Így e hatóság ebből azt a következtetést vonta le, hogy az e számlákon szerepeltetett ügyletekre nem e két vállalkozás között került sor. Következésképpen az említett adóhatóság úgy határozott, hogy megtagadja a Global Ink Trade-től az említett számlákon szerepeltetett hea levonásához való jogot, többek között arra hivatkozással, hogy a Global Ink Trade a tevékenysége gyakorlása során nem járt el kellő körültekintéssel, különösen mivel nem tájékozódott megfelelően az értékesítője személyazonosságáról, valamint arról, hogy ez utóbbi teljesítette-e az adókötelezettségeit, és így passzív adókijátszást követett el.

11 A Global Ink Trade keresetet nyújtott be e határozattal szemben a Fővárosi Törvényszékhez (Magyarország), amely a kérdést előterjesztő bíróság, arra hivatkozva, hogy a szóban forgó számlákra eső hea levonásához való jog adóhatóság általi megtagadása nem bizonyított tényeken alapult, és hogy e hatóság figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy őt terheli a bizonyítási teher.

12 A kérdést előterjesztő bíróság ezzel összefüggésben megállapítja, hogy a Bíróság a héairányelv releváns rendelkezéseit számos hasonló, magyar vonatkozású ügyben, így a 2020. szeptember 3-i Vikingo Fővállalkozó végzésben (C-610/19, EU:C:2020:673, a továbbiakban: Vikingo Fővállalkozó végzés) és a Crewprint végzésben (C-611/19, EU:C:2020:674, a továbbiakban: Crewprint végzés) értelmezte. Márpedig e bíróság szerint a Kúria (Magyarország) továbbra is alkalmazza az e végzéseket megelőzően fennálló ítélkezési gyakorlatát, amely, úgy tűnik, olyan követelmények révén korlátozza a healevonási jogot, amelyek nem a héairányelven alapulnak, azzal az indokkal, hogy az említett végzések nem tartalmazznak új elemeket az uniós jog értelmezéséhez.

13 Közelebről, a Kúria ítélkezési gyakorlata azt eredményezi, hogy minden adóalany köteles arra, hogy a beszállítói vonatkozásában összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, különösen a tekintetben, hogy e beszállítók tiszteletben tartották-e a saját héabevallási és -fizetési kötelezettségeiket, miközben a Vikingo Fővállalkozó végzésből az következik, hogy e vizsgálatok nem terhelhetők a healevonási jogát gyakorló adóalanyra. Így eltérés mutatkozik a magyar bíróságok között a Bíróság ítélkezési gyakorlatából levonandó következtetéseket illetően. Ebben az összefüggésben az adóhatóság maga is továbbra is olyan

követelményeket alkalmaz, amelyek összeegyeztethetetlenek a héairányelvnek a Bíróság által értelmezett rendelkezéseivel. E követelmények ezenkívül ellentétesek az e hatóság által az adóalanyok számára kiadott útmutatóban foglaltakkal, ami a kérdést előterjesztő bíróság szerint sérti a jogbiztonság elvét. Az említett követelmények között szerepel többek között az egyes beszállítókkal való személyes kapcsolattartás, valamint e beszállítók hivatalos e-mail-címének kizárólagos használata.

14 Mivel a kérdést előterjesztő bíróságot főszabály szerint kötik a Kúria ítéletei, és az ezen ítéletekben – amelyek kötelező precedensértékkel bírnak – foglalt jogi értékeléstől való bármilyen eltérést köteles indokolni, e bíróság arra keresi a választ, hogy az uniós jog elsőbbségének elvére tekintettel ténylegesen mellőznie kell-e a Kúria azon ítéleteit, amelyek összeegyeztethetetlenek tünnek számára a héairányelvnek a Bíróság által a Vikingo Fővállalkozó végzésben és a Crewprint végzésben értelmezett rendelkezéseivel.

15 E körülmények között határozott úgy a Fővárosi Törvényszék (Magyarország), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Az uniós jog elsőbbségének elvét, valamint a hatékony bírói jogvédelemhez való, az Európai Unió Alapjogi Charta 47. cikkében garantált jog sérelmét jelenti-e, ha a végső fokon eljáró tagállami bíróság a Bíróság előzetes döntéshozatal iránti indítványra végzés formájában meghozott azon döntését, melynek tárgya éppen a végső fokon eljáró tagállami bíróság által kialakított ítélkezési gyakorlat volt, akként értelmezi, hogy az nem tartalmaz olyan új elemet, ami a Bíróság korábbi döntéseinek elvetését, továbbá a végső fokon eljáró bíróság által kialakított korábbi tagállami ítélkezési gyakorlat megváltoztatását eredményezné, eredményezhetné?

2) Ugy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét, valamint a [z Európai Unió Alapjogi Chartájának] 47. cikkében garantált hatékony bírói jogvédelemhez való jogot, hogy abban az esetben is a Bíróság által hozott döntések elsőbbségének elve érvényesül, ha a végső soron ítélkező tagállami bíróság is precedensként hivatkozik a korábbi ítéleteire? A Bíróság Eljárási Szabályzatának 99. cikkére is tekintettel más válasz adható-e az esetben, ha a Bíróság döntése végzés formájában hozott döntés?

3) A [héairányelv] 167. cikkével, a 168. cikk a) pontjával és a 178. cikk a) pontjával, továbbá a jogbiztonság és az adósemlegesség elvével összefüggésben a számlák szerinti gazdasági esemény megvalósulására és jellegére tekintet nélkül az adózó általános ellenőrzési kötelezettsége körében megkövetelhető-e az áfa levonási jog feltételeként – erre vonatkozó tagállami jogszabályi előírás hiányában – az adózótól a számla kibocsátójával való személyes kapcsolattartás, illetőleg az, hogy csak a hivatalosan bejelentett e-mail-címen tartson kapcsolatot a beszállítójával? E körülmények tekinthetők-e az adózótól elvárt kellő körültekintés objektív tényekkel bizonyított hiányának, figyelemmel arra, hogy e körülmények az üzleti kapcsolat létrejötté előtt végzett

adózi ellenőrzés során még nem álltak fenn, hanem azok a felek közötti üzleti kapcsolat elemei?

4) Megfelel-e a [héairányelv] hivatkozott cikkeinek, az adósemlegesség elvének, de különösen a Bíróság ezen előírások értelmezése körében kialakított és az adóhatóság bizonyítási kötelezettségét rögzítő ítélezési gyakorlatának azon tagállami jogértelmezés és gyakorlat, mely a [héairányelv] szerinti számlával rendelkező adóalany héa levonási jogát arra hivatkozással tagadja meg, hogy nem járt el kellő körültekintéssel az ügyletek során, mert nem igazolt olyan magatartást, amelyre tekintettel meg lehetne állapítani azt, hogy tevékenysége nem pusztán a formailag megfelelő számlák befogadására korlátozódott, úgy, hogy az adóalany a vitatott ügyletekre vonatkozó összes dokumentációt becsatolta, az adóigazgatási eljárás során előterjesztett további bizonyítási indítványait pedig az adóhatóság elutasította?

A [héairányelv] fenti cikkeire, valamint a jogbiztonság alapelveire tekintettel objektív ténynek tekinthető-e a kellő körültekintés körében tett azon megállapítás, hogy a számlakibocsátó gazdasági tevékenységet nem végzett, ha az adóhatóság azt úgy állapítja meg, hogy a számlákkal, szerződéssel és egyéb számviteli bizonylatokkal, valamint levelezéssel dokumentált, továbbá a raktározó cég, valamint az adózó ügyvezetőjének és alkalmazottjának nyilatkozatával megerősített gazdasági esemény valóságban való megtörténtét kizárólag a beszállító cég ügyvezetőjének azt tagadó nyilatkozata alapján ítéli bizonyítatlannak, ekként meg nem történnék, tekintet nélkül a nyilatkozattétel körülményeire, a nyilatkozó érdekeire, továbbá arra, hogy az iratok tanúsága szerint ő alapította a céget és a rendelkezésre álló adatok szerint a cég nevében megbízott járt el?

Úgy kell[-e] értelmezni a [héairányelv] héa levonásra vonatkozó rendelkezéseit, hogy amennyiben az adóhatóság az adóigazgatási eljárás során feltárja, hogy a számlákban szereplő termékek a Közösségből származnak és az adózó a láncolat második szereplője, úgy – figyelemmel arra, hogy a Közösségből származó termékek áfamentesek, így az első magyarországi beszerzőt áfa levonási jog nem illeti meg, csak a láncolat második tagját – e séma felvázolása önmagában elegendő objektív tény az adócsalás bizonyítására, avagy az adóhatóságnak ez esetben is objektív tényekkel kell bizonyítania, hogy a láncolat mely tagja vagy tagjai követtek el adócsalást, azt milyen magatartással valósították meg, továbbá, hogy arról az adózó arról kellő körültekintéssel tudott, vagy tudhatott-e?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a második kérdéstről

16 Előljáróban, mivel a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésével az uniós jog elsőbbsége elvének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének értelmezését kéri a Bíróságtól, meg kell állapítani, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás alapján a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy még akkor is kötik a magasabb szintű nemzeti bíróságok ítéletei, ha azok olyan jogi

értékeléseket tartalmaznak, amelyek összeegyeztethetetlennek tűnnek számára az uniós joggal.

17 Mindemellett a kérdést előterjesztő bíróság nem fejt ki, hogy milyen összefüggést állapít meg az Európai Unió Alapjogi Chartájának a hatékony bírósági jogorvoslathoz való jogot rögzítő 47. cikke és e nemzeti szabályozás között. Ezenkívül, amint arra az Európai Bizottság az írásbeli észrevételeiben rámutatott, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat semmilyen olyan akadályra nem hivatkozik, amely meggátolná az említett bíróságot abban, hogy amennyiben kétség merül fel az érintett nemzeti ítélezési gyakorlatnak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjesszen a Bíróság elé. E körülmények között az említett kérdéseket kizárólag az uniós jog elsőbbségének elvére tekintettel kell megválaszolni.

18 Így meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az első és második kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét, hogy azzal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amelynek értelmében valamely felsőbb szintű nemzeti bíróság jogi értékelései kötik az alsóbb szintű nemzeti bíróságokat, amelyek az ezen értékelésektől való bármely eltérést kötelesek megindokolni, miközben ezen alsóbb szintű nemzeti bíróságok valamely uniós jogi rendelkezésnek a Bíróság által adott értelmezésére tekintettel úgy vélik, hogy az említett értékelések nem állnak összhangban e joggal.

Az elfogadhatóságról

19 A magyar kormány álláspontja szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis e kérdésekkel a Kúria által a Vikingo Fővállalkozó végzés és a Crewprint végzés alapjául szolgáló ügyekben hozott határozatokat kívánja kétségbe vonni, mégpedig azzal az indokkal, hogy e határozatok nem állnak összhangban e végzésekkel. Így az említett kérdések nem relevánsak az alapügyben felmerült jogvita elbírálása szempontjából, mivel az semmilyen kapcsolatban nem áll ezen ügyekkel.

20 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélezési gyakorlat értelmében a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések relevanciáját vélelmezni kell. A nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2023. szeptember 14-i Bezirkshauptmannschaft Feldkirch ítélet, C-55/22, EU:C:2023:670, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

21 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Kúria határozatai, valamint a Vikingo Fővállalkozó végzés és a Crewprint

végzés közötti esetleges ellentmondásra hivatkozik. Márpedig, mivel a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alapjogvita elbírálása érdekében az e végzésekben foglalt útmutatásokra kell hivatkoznia, és mivel az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás értelmében ugyanakkor kötik őt a Kúria határozatai, az előterjesztett kérdések összefüggnek az alapeljárás tárgyával, és azok nem hipotetikus jellegűek. Ezenfelül a Bíróság rendelkezésére állnak azok az elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy e kérdésekre hasznos választ adhasson.

22 Következésképpen az első és második kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

23 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jog elsőbbségének elve szentesíti az uniós jog elsődlegességét a tagállamok jogával szemben. Ez az elv tehát arra kötelezi a tagállamok valamennyi szervét, hogy biztosítsák a különböző uniós jogi normák teljes érvényesülését, mivel a tagállamok joga nem befolyásolhatja a különböző normáknak az említett államok területére nézve elismert hatását. Ebből az következik, hogy az uniós jog elsőbbségének elve értelmében nem sértheti az uniós jog egységességét és tényleges érvényesülését az, hogy a tagállam – akár alkotmányos jellegű – nemzeti jogi rendelkezésekre hivatkozik (lásd ebben az értelemben: 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország [A bírák függetlensége és magánélete] ítélet, C-204/21, EU:C:2023:442, 77. pont; 2023. július 24-i Lin ítélet, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 128. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

24 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy az a nemzeti bíróság, amely élt az EUMSZ 267. cikkben részére biztosított lehetőséggel, kötve van az alapügy elbírálásánál a Bíróság által az uniós jog szóban forgó rendelkezései tekintetében adott értelmezéshez, és így adott esetben mellőznie kell valamely felsőbb szintű bíróság értékelését, ha úgy ítéli meg, hogy a Bíróság által adott értelmezésre tekintettel azok nem állnak összhangban az uniós joggal, adott esetben eltekintve az őt arra kötelező nemzeti szabály alkalmazásától, hogy feleljen meg e felsőbb szintű bíróság határozatainak (lásd ebben az értelemben: 2023. július 24-i Lin ítélet, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 132. és 133. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 Ilyen feltételek között az uniós jog teljes érvényesülésének biztosítására vonatkozó követelmény e nemzeti bíróság azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítania kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a nemzeti jognak az uniós joggal összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul (2021. szeptember 9-i Dopravní podnik hl. m. Prahy ítélet, C-107/19, EU:C:2021:722, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 Ezenkívül, ha a Bíróság ítélkezési gyakorlata egyértelmű választ adott az uniós jog értelmezésével kapcsolatos valamely kérdésre, a nemzeti bíróságnak meg kell tennie mindent, ami az uniós jog ezen értelmezésének érvényre juttatásához szükséges (lásd ebben az értelemben: 2022. március 10-i Grossman ítélet, C-177/20, EU:C:2022:175, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 E tekintetben, amint arra a magyar kormány és a Bizottság rámutatott, nincs jelentősége annak, hogy a

Bíróság által megfogalmazott értelmezésre ítélet vagy az eljárási szabályzat 99. cikke szerinti indokolt végzés formájában kerül sor. Ugyanis az előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Szerződéseknak, az Európai Unió Bírósága alapokmányának, illetve ezen eljárási szabályzatnak egyetlen rendelkezése sem tesz különbséget az ítéletek és az indokolt végzések között azok terjedelmét és hatásait illetően. Így a nemzeti bíróság nem hagyhat figyelmen kívül valamely végzést azzal az indokkal, hogy az – az ítélettől eltérően – állítólagosan nem tartalmaz új elemeket az uniós jog értelmezéséhez.

28 A jelen ügyben tehát a kérdést előterjesztő bíróságot az alapjogvita elbírálása során köti az uniós jognak a Bíróság által adott értelmezése, és e bíróságnak adott esetben mellőznie kell a Kúria által korábban hozott, a nemzeti jogban kötelező precedensértékkel bíró határozatokban foglalt értékelést, ha úgy ítéli meg, hogy ez az értékelés ezen értelmezésre tekintettel nem áll összhangban az uniós joggal.

29 A kérdést előterjesztő bíróság és a magyar kormány által nyújtott információkból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás feljogosítja e bíróságot arra, hogy mellőzze a Kúria korábbi határozatait, még ha azok kötelező precedenserővel is rendelkeznek, feltéve többek között, hogy az említett bíróság úgy ítéli meg, hogy e határozatok összeegyeztethetetlenek az uniós joggal, és hogy értékelését e tekintetben indokolással látja el. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróságot e tekintetben terhelő indokolási kötelezettség önmagában nem tűnik olyan jellegűnek, amely sértené az uniós jog elsőbbségét, mivel a Bíróság rendelkezésére álló iratok egyetlen olyan körülményt sem foglalnak magukban, amely arra utalhatna, hogy e kötelezettség olyan akadályt képezne, amely rendkívül nehezé tenné az említett bíróság számára a Kúria korábbi határozataitól való eltérés lehetőségének gyakorlását.

30 E megfontolásokra tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jog elsőbbségének elvét úgy kell értelmezni, hogy az azon nemzeti bíróságot, amely élt az EUMSZ 267. cikkben részére biztosított lehetőséggel, arra kötelezi, hogy mellőzze a felsőbb szintű nemzeti bíróság jogi értékeléseit, ha úgy ítéli meg, hogy az uniós jog valamely rendelkezésének a Bíróság által ítélet vagy az eljárási szabályzatának 99. cikke értelmében vett indokolt végzés formájában adott értelmezésére tekintettel ezen értékelések nem állnak összhangban az uniós joggal. Ugyanakkor az olyan nemzeti szabályozás, amely arra szorítkozik, hogy az alacsonyabb szintű nemzeti bíróságokat az ezen értékelésektől való bármely eltérés indokolására kötelezze, nem ellentétes ezen elvvel.

A harmadik, a negyedik és az ötödik kérdésről

31 Harmadik, negyedik és ötödik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a héairányelvnek az adósemlegesség és a jogbiztonság elvével összefüggésben értelmezett 167. cikkét, 168. cikke a) pontját és 178. cikke a) pontját, hogy azokkal ellentétes az a gyakorlat, amely szerint az adóhatóság azzal az indokkal tagadja meg az adóalanytól az utóbbi részére

értékesített termékek beszerzése utáni héa levonásához való jogot, hogy az e beszerzésekre vonatkozó számlák a kellő körültekintés említett adóalanyok felróható hiányát tanúsító körülmények miatt – amely körülményeket főszabály szerint az e hatóság által az adóalanyok számára kiadott útmutatóra tekintettel kell értékelni – nem tekinthetők hitelesnek.

32 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az adóalanyok azon joga, hogy az általuk fizetendő héából levonják az általuk beszerzett áruk és igénybe vett szolgáltatások után fizetendő vagy előzetesen felszámított héát, a közös héarendszer egyik alapelvét képezi. Amint azt a Bíróság több alkalommal kimondta, a héairányelv 167. és azt követő cikkeiben foglalt adólevonási jog a héa mechanizmusának elválaszthatatlan részét képezi, és főszabály szerint nem korlátozható, amennyiben a levonási jogával élni kívánó adóalany részéről az e jog gyakorlása feltételül szabott valamennyi követelmény vagy anyagi és alaki jogi feltétel teljesül (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Ami a héa levonásához való jogra vonatkozó követelményeket vagy anyagi jogi feltételeket illeti, a héairányelv 168. cikkének a) pontjából kitűnik, hogy a levonási jog érvényesítéséhez az szükséges, hogy egyrészt az érdekelt az ezen irányelv értelmében vett „adóalany” legyen, másrészt pedig hogy az említett jog keletkezését megalapozó termékeket és szolgáltatásokat az adóalany utóbb adóköteles tevékenységéhez használja fel, és hogy e termékeket és szolgáltatásokat előbb más adóalany értékesítse, illetve nyújtsa. Az adólevonási jog gyakorlásának szabályait illetően, amelyek az alaki követelmények és feltételek közé tartoznak, az említett irányelv 178. cikkének a) pontja előírja, hogy az adóalanyoknak az ugyanezen irányelvben meghatározott követelményeknek megfelelően kiállított számlával kell rendelkeznie (lásd ebben az értelemben: 2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 A levonási jog említett anyagi jogi feltételei csak akkor teljesülnek, ha a számla által érintett termékértékesítést vagy szolgáltatásnyújtást ténylegesen teljesítették. A Bíróság már kimondta, hogy az adóköteles ügylet fennállásának vizsgálatát a nemzeti jog bizonyítási szabályainak megfelelően az adott ügy valamennyi tényállási elemének és körülményének átfogó értékelésével kell elvégezni (2023. január 9-i A. T. S. 2003 végzés, C-289/22, EU:C:2023:26, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2023. május 25-i Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie [Héa – Fiktív beszerzési ügylet] ítélet, C-114/22, EU:C:2023:430, 36. pont).

35 Ugyanakkor az adólevonáshoz való jog megtagadható az adóalanytól, ha objektív körülmények alapján megállapítható, hogy arra csalárd módon vagy visszaélésszerűen hivatkoztak. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy az adócsalással és az adókötelezővel, valamint az esetleges visszaélésekkel szembeni küzdelem a héairányelv által elismert és támogatott célkitűzés, és a Bíróság már több alkalommal kimondta, hogy a jogalanyok nem hivatkozhatnak az uniós jogi normákra csalárd módon vagy visszaélésszerűen. Ennélfogva, még ha a levonási jog anyagi jogi feltételei teljesülnek is, a nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak meg kell tagadniuk e

jogot, ha objektív körülmények alapján megállapítható, hogy az említett jogra csalárd módon vagy visszaélésszerűen hivatkoztak (2023. május 25-i Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie [Héa – Fiktív beszerzési ügylet] ítélet, C-114/22, EU:C:2023:430, 40. és 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 Ami az adócsalást illeti, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az adólevonáshoz való jog által biztosított előnyt nemcsak akkor kell megtagadni, ha maga az adóalany követ el héacsalást, hanem akkor is, ha objektív tényezők alapján bizonyításra került, hogy ezen adóalanyok, akinek a levonási jog alapját képező termékeket értékesítették, illetve szolgáltatásokat nyújtottak, tudomása volt vagy tudomással kellett volna lennie arról, hogy e termékek megszerzése vagy e szolgáltatások igénybevétele által ilyen csalásra irányuló ügyletben vesz részt (2023. május 25-i Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie [Héa – Fiktív beszerzési ügylet] ítélet, C-114/22, EU:C:2023:430, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Mivel a levonási jog megtagadása e jog alapvető elvének alkalmazása alóli kivételt képez, az adóhatóságok feladata, hogy a jogilag megkövetelt módon bizonyítsák azon objektív tényezők fennállását, amelyek alapján az a következtetés vonható le, hogy az adóalany adócsalást követett el, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jog alátámasztására hivatkozott ügylettel ilyen csalásban vesz részt. Ezt követően a nemzeti bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy az érintett adóhatóságok bizonyították-e az ilyen objektív tényezők fennállását (2023. május 25-i Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie [Héa – Fiktív beszerzési ügylet] ítélet, C-114/22, EU:C:2023:430, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 E tekintetben a héacsalás területén való bizonyításfelvételre vonatkozó uniós szabályozás hiányában ezen objektív tényezőket az adóhatóságnak a nemzeti jog bizonyításra vonatkozó szabályai szerint kell igazolnia. E szabályok azonban nem sérthetik az uniós jog hatékony érvényesülését (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Ebből az következik, hogy az adóalany részéről megkövetelt körültekintés és a tőle észszerűen elvárható intézkedések, amelyek az arról való meggyőződést szolgálják, hogy az adóalany a beszerzésével nem vesz részt az értékesítési láncban korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásra irányuló ügyletben, az adott ügy körülményeitől, és különösen attól függenek, hogy vannak-e olyan jelek, amelyek az adóalany számára az általa végzett beszerzés időpontjában szabálytalanságra vagy csalásra utalhatnak, vagy sem. Így csalásra utaló jelek fennállása esetén fokozott körültekintés várható el az adóalanytól. Ugyanakkor nem várható el tőle, hogy olyan összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, mint amelyek lefolytatására az adóhatóságnak lehetősége van (2022. december 1-jei Aquila Part Prod Com ítélet, C-512/21, EU:C:2022:950, 52. pont; 2023. január 9-i A. T. S. 2003 végzés, C-289/22, EU:C:2023:26, 70. pont).

40 Annak megállapítása, hogy az adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, az alapügy tényállásának értékelése körébe, következképpen a nemzeti bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik. E bíróságok

feladata annak értékelése, hogy a jelen ügy körülményeire tekintettel az adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, és megtette-e az ilyen körülmények között tőle észszerűen elvárható intézkedéseket (lásd ebben az értelemben: 2022. december 1-jei Aquila Part Prod Com ítélet, C-512/21, EU:C:2022:950, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 A héairányelv e tekintetben főszabály szerint nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok az adóalanytól megkövetelt kellő körültekintés szintjének pontosítása és az adóhatóság értékelésének elősegítése céljából olyan szabályozást vagy útmutatót fogadjanak el, amelyek e tekintetben kritériumokat írnak elő. Az ezen irányelv 273. cikkének első bekezdése alapján ugyanis a tagállamok megállapíthatnak az említett irányelvben előírtakon kívül más kötelezettségeket is, amelyeket szükségesnek ítélnék a héa megfelelő behajtása és az adócsalás megakadályozása érdekében.

42 Ugyanakkor, amint az az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, az ilyen intézkedés nem vezethet a héalevonáshoz való jog, ebből következően pedig a héa semlegességének szisztematikus megkérdőjelezéséhez (lásd ebben az értelemben: 2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ugyanígy nem sértheti az uniós jognak a héacsalás területén való bizonyításfelvételre vonatkozó hatékonyságát.

43 Így ugyanezen intézkedés nem kérdőjelezheti meg az adóhatóságoknak a jelen ítélet 37. pontjában hivatkozott azon kötelezettségét, hogy a jogilag megkövetelt módon bizonyítsák azon objektív körülményeket, amelyek alapján megállapítható, hogy az adóalany héacsalást követett el, illetve tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy az érintett ügylettel ilyen csalásban vesz részt. Hasonlóképpen, a jelen ítélet 39. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az nem vezethet ahhoz, hogy ezen adóalanyra hárítsák a beszállítójára vonatkozó összetett és alapos ellenőrzések lefolytatását.

44 Következésképpen, ha az adóhatóság többek között a számla kibocsátója körében elkövetett szabálytalanságokra hivatkozik, a bizonyítékok értékelése nem eredményezheti azt, hogy az említett adóalanyt, aki e számla címzettje, közvetett módon arra kötelezzék, hogy a szerződéses partnernél olyan ellenőrzést végezzen, amely főszabály szerint nem is a feladata (lásd ebben az értelemben: 2013. május 16-i Hardimpex végzés, C-444/12, EU:C:2013:318, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 Végül a jelen ítélet 41. pontjában említetthez hasonló intézkedés végrehajtásának meg kell felelnie a jogbiztonság elvének. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvét az Európai Unió intézményeinek, de az uniós irányelvek által rájuk ruházott hatáskörök gyakorlása során a tagállamoknak is tiszteletben kell tartaniuk (2015. július 9-i Cabinet Medical Veterinar Dr. Tomoiagă Andrei ítélet, C-144/14, EU:C:2015:452, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 Amint azt a Bíróság már több alkalommal megállapította, ebből többek között az következik, hogy az uniós jognak biztosnak, alkalmazásának pedig a jogalanyok számára kiszámíthatónak kell lennie, és a jogbiztonság e követelményének még szigorúbban kell érvényesülnie a pénzügyi következményekkel járó

szabályok esetén annak érdekében, hogy az érintettek pontosan megismerhessék a rájuk rótt kötelezettségek mértékét. Ugyanígy, az uniós jog által szabályozott területeken a tagállami jogszabályokat egyértelműen kell megfogalmazni, hogy azok lehetővé tegyék az érintettek számára, hogy jogaikat és kötelezettségeiket világosan és pontosan megismerjék, a nemzeti bíróságok számára pedig azt, hogy biztosítsák e jogszabályok tiszteletben tartását (2015. július 9-i Cabinet Medical Veterinar Dr. Tomoiagă Andrei ítélet, C-144/14, EU:C:2015:452, 34. és 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a Global Ink Trade-től azzal az indokkal tagadást követelt meg a részére értékesített termékek beszerzését terhelő héa levonásához való jogot, hogy az e termékekre vonatkozó számlák különösen az említett termékek értékesítőjének tényleges kilétével kapcsolatos bizonytalanság miatt nem tekinthetők hitelesnek. Ebben az összefüggésben úgy tűnik, hogy az adóhatóság arra is hivatkozott, hogy az említett számlákat kiállító vállalkozás ügyvezetője nem teljesítette a héa bevallására és megfizetésére vonatkozó kötelezettségét, amiről a Global Ink Trade-nek állítólag tudnia kellett volna. Az adóhatóság e tekintetben úgy ítélte meg, hogy a Global Ink Trade passzív adókiptárást követett el.

48 Amint az a jelen ítélet 37. és 40. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az adóhatóság a jogilag megkövetelt módon bizonyította-e azon objektív körülményeket, amelyek alapján megállapítható, hogy az adóalany héacsalást követett el, illetve tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy az érintett ügylettel ilyen csalásban vesz részt, valamint annak értékelése, hogy az adott ügy körülményeire tekintettel az említett adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, és megtette-e az ilyen körülmények között tőle észszerűen elvárható intézkedéseket.

49 Bár a héacsalásra utaló valószínűsítő körülmények fennállása esetén az ilyen adóalanytól kétségkívül megkövetelhető, hogy fokozott körültekintést tanúsítson, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az adóhatóság által feladatát követelmények nem járnak-e azzal a hatással, hogy arra kötelezik ezen adóalanyt, hogy a jelen ítélet 39. és 44. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében a beszállítójára vonatkozó összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, amelynek révén az e hatóságot terhelő ellenőrzési feladatok elvégzését ténylegesen az adóalanyra hárítanak át.

50 Közelebbről, emlékeztetni kell arra, hogy az említett hatóság nem követelheti meg általános jelleggel a héalevonási jogát gyakorolni kívánó adóalanytól annak ellenőrzését, hogy az azon termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó számla kibocsátója, amelyek tekintetében ezen levonási jog gyakorlását kérik, eleget tett-e héabevallási és -fizetési kötelezettségének (lásd ebben az értelemben: Vikingo Fővállalkozó végzés, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Végül, ami a jogbiztonság elvét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az adóhatóság a ráruházott hatáskörök gyakorlása során tiszteletben tartotta-e az említett elvet. Ebben az összefüggésben e bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az említett hatóság által az adóalanyok számára kiadott és az alapügy tényállására alkalmazandó

útmutatót egyértelműen fogalmazták-e meg, hogy annak alkalmazása a jelen ítélet 45. és 46. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében kiszámítható volt-e a jogalanyok számára, és hogy az ugyanezen hatóság által alkalmazott követelmények nem voltak-e ellentétesek ezen útmutatóval.

52 Következésképpen, a harmadik, negyedik és ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a héairányelvnek az adósemlegesség és a jogbiztonság elvével összefüggésben értelmezett 167. cikkét, 168. cikke a) pontját és 178. cikke a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az a gyakorlat, amely szerint az adóhatóság azzal az indokkal tagadja meg az adóalanytól az utóbbi részére értékesített termékek beszerzése utáni hea levonásához való jogot, hogy az e beszerzésekre vonatkozó számlák a kellő körültekintés említett adóalanyok felróható hiányát tanúsító körülmények miatt – amely körülményeket főszabály szerint az e hatóság által az adóalanyok számára kiadott útmutatóra tekintettel kell értékelni – nem tekinthetők hitelesnek, feltéve hogy:

- e gyakorlat és ezen útmutató nem kérdőjelezi meg az említett hatóságot terhelő azon kötelezettséget, hogy a jogilag megkövetelt módon bizonyítsa azokat az objektív körülményeket, amelyek alapján megállapítható, hogy az említett adóalany héacsalást követett el, illetve tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy az érintett ügylettel ilyen csalásban vesz részt;
- az említett gyakorlat és az említett útmutató nem hátrítja ugyanezen adóalanyra a szerződéses partnerre vonatkozó összetett és alapos ellenőrzések lefolytatását;
- az ugyanezen hatóság által alkalmazott követelmények összhangban állnak az ugyanezen útmutatóban előírt követelményekkel, és
- az adóalanyok számára közzétett útmutatót egyértelműen fogalmazták meg, és annak alkalmazása kiszámítható volt a jogalanyok számára.

A hatodik kérdésről

53 E kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a héairányelvet, hogy azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság arra hivatkozással kívánja megtagadni valamely adóalanytól az előzetesen felszámított hea levonásához való jog által biztosított előnyt, hogy ezen adóalany „körhinta” jellegű héacsalásban vett részt, akkor ezen adóhatóság, anélkül, hogy az e csalásban részt vevő valamennyi szereplőt és az azok által megvalósított cselekményeket azonosítaná, annak megállapítására szorítkozik, hogy ezen ügylet körbeszámlázásos láncolat részét képezi.

54 A jelen ítélet 35–38. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az adóhatóságnak, amely valamely adóalanytól meg kívánja tagadni a levonási jog által biztosított előnyt, a nemzeti jogban előírt bizonyításra vonatkozó szabályoknak megfelelően és az uniós jog hatékony érvényesülésének sérelme nélkül, a jogilag megkövetelt módon bizonyítania kell mind magának a héacsalásnak a fennállását alátámasztó objektív tényezőket, mind pedig azokat az objektív tényezőket, amelyek bizonyítják, hogy az adóalany elkövette ezen adócsalást, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott termékbeszerzéssel vagy

szolgáltatás-igénybevétellel az említett adócsalásban vesz részt.

E bizonyítási követelmény – a csalás típusától vagy a vizsgált cselekményektől függetlenül – tiltja az olyan feltételezések vagy vélelmek alkalmazását, amelyek a bizonyítási teher megfordításával sérthetik a közös héarendszer alapelveinek minősülő levonási jogot, és ebből következően az uniós jog hatékony érvényesülését (2022. december 1-jei Aquila Part Prod Com ítélet, C-512/21, EU:C:2022:950, 34. pont).

56 Következésképpen, ha a körbeszámlázásos láncolat fennállása adócsalás komoly gyanúját veti fel, amelyet az ügy valamennyi ténybeli elemének és körülményének átfogó értékelése keretében figyelembe kell venni, nem fogadható el, hogy az adóhatóság valamely „körhinta” jellegű adócsalás fennállásának bizonyítása érdekében annak megállapítására szorítkozik, hogy a szóban forgó ügylet ilyen körbeszámlázásos láncolat részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2022. december 1-jei Aquila Part Prod Com ítélet, C-512/21, EU:C:2022:950, 35. pont).

57 Az adóhatóság feladata egyrészt az adócsalás tényállási elemeinek pontos meghatározása és a csalárd cselekmények bizonyítása, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az adóalany aktívan részt vett ezen adócsalásban, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott termékbeszerzéssel vagy szolgáltatás igénybevételével az említett adócsalásban vesz részt. Az adócsalás fennállásának és az adóalany ez utóbbiban való részvételének bizonyítása ugyanakkor nem foglalja szükségszerűen magában az említett adócsalásban részt vevő valamennyi szereplő, valamint az e szereplők által elkövetett valamennyi cselekmény azonosítását. A nemzeti bíróságok feladata annak vizsgálata, hogy az adóhatóságok e bizonyítást a jogilag megkövetelt módon folytatták-e le (lásd ebben az értelemben: 2022. december 1-jei Aquila Part Prod Com ítélet, C-512/21, EU:C:2022:950, 36. pont).

58 Következésképpen a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a héairányelvet úgy kell értelmezni, hogy:

- azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság arra hivatkozással kívánja megtagadni valamely adóalanytól az előzetesen felszámított hea levonásához való jog által biztosított előnyt, hogy ezen adóalany „körhinta” jellegű héacsalásban vett részt, akkor ezen adóhatóság annak megállapítására szorítkozik, hogy ezen ügylet körbeszámlázásos láncolat részét képezi;
- az említett adóhatóság feladata egyrészt az adócsalás tényállási elemeinek pontos meghatározása és a csalárd cselekmények bizonyítása, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az adóalany aktívan részt vett ezen adócsalásban, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott termékbeszerzéssel vagy szolgáltatás igénybevételével az említett adócsalásban vesz részt, ami nem foglalja szükségszerűen magában az adócsalásban részt vevő valamennyi szereplő, valamint az e szereplők által elkövetett valamennyi cselekmény azonosítását.

II.

**C-181/21. sz. - G. és C-269/21. sz. X (Nomination des juges de droit commun en Pologne) egyesített ügyben
2024. január 9-én hozott ítélet**

A Sąd Okręgowy w Katowicach (katowicei regionális bíróság, Lengyelország) 2021. március 18-i és a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság, Lengyelország) 2021. március 31-i határozataival előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatatlanok.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az EUSZ 2. cikknek, az EUSZ 6. cikk (1)–(3) bekezdésének, valamint az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben történő értelmezésére vonatkoznak.

2 E kérelmeket a C-181/21. sz. ügyben egy magánvállalkozás és egy fogyasztó között hitelszerződésből eredő követelés tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében, a C-269/21. sz. ügyben pedig több fogyasztó és egy bank között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya devizában nyilvántartott hitelszerződésből eredő követelés és e szerződés megsemmisítése.

Az alapeljárások**A C-181/21. sz. ügy alapjául szolgáló tényállás**

30 Az alapeljárás egy magánvállalkozás és egy fogyasztó között hitelszerződésből eredő követelés tárgyában folyik.

31 E magánvállalkozás keresetet indított a fogyasztó ellen 16 000 lengyel zloty (PLN, hozzávetőleg 3450 euró) kamatokkal és eljárási költségekkel növelt összegének megfizetése iránt. A Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej (Dąbrowa Górnicza-i kerületi bíróság, Lengyelország) érdemi határozatot hozott, és fizetési meghagyást bocsátott ki. A fogyasztó e határozattal szemben ellentmondással élt. Az ellentmondást e kerületi bíróság végzésével elutasította.

32 A fogyasztó e végzés ellen panaszt nyújtott be a Sąd Okręgowy w Katowicachnál (katowicei regionális bíróság, Lengyelország). E panasz kivizsgálására egy három bíróból álló ítélkező testületet jelöltek ki, amelynek A. Z. bíró is a tagja volt.

33 Ami A. Z. bíró Sąd Okręgowy w Katowicachra (katowicei regionális bíróság) történő kinevezésének körülményeit illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e bíró, aki 1996 óta volt a Sąd Rejonowy w Jaworzniére (jaworznoi kerületi bíróság, Lengyelország) kinevezett bíró, pályázatot nyújtott be a Sąd Okręgowy w Katowicachon (katowicei regionális bíróság) megüresedett bírói álláshely betöltésére.

34 A Sąd Apelacyjny w Katowicach (katowicei fellebbviteli bíróság, Lengyelország) kollégiuma előzetes véleményt adott ki A. Z. bíró pályázatára vonatkozóan, majd ezt követően e bíróság bírának képviselői a pályázat véleményezésétől tartózkodtak. E közgyűlés ugyanis 2019. január 14-én elfogadott egy

határozatot, amelyben jelezte, hogy az ilyen kinevezési eljárásban szerepet játszó KRS jogállásával és működési módjával kapcsolatos aggályaira tekintettel nem veszi részt az e bíróságon, illetve az illetékességi területén működő sąd okręgowykon (regionális bíróságok) megüresedett álláshelyekre történő bírói kinevezésekre irányuló eljárásban.

35 Ezenkívül az ugyanezen a napon elfogadott határozatával a Sąd Apelacyjny w Katowicach (katowicei fellebbviteli bíróság) bírának képviselőiből álló közgyűlés felhívta az elnökét egyrészt, hogy tartózkodjon az e bíróság és a Sąd Okręgowy w Katowicach (katowicei regionális bíróság) bírói álláshelyeire benyújtott pályázatok továbbításától mindaddig, amíg a közgyűlés nem véleményezte azokat, másrészt pedig hogy a kinevezési eljárások előkészítésére vonatkozó napirendi pontot halassa el mindaddig, amíg a KRS-sel kapcsolatos kétségek eloszlására sor nem kerül.

36 A fenti határozatok ellenére a Sąd Apelacyjny w Katowicach (katowicei fellebbviteli bíróság) elnöke, aki egyben e bíróság bírói közgyűlésének elnöke is, és akit az igazságügyi miniszter nevezett ki e bíróság elnökévé, elfogadta A. Z. bíró pályázatát. A Lengyel Köztársaság elnöke A. Z.-t a Sąd Okręgowy w Katowicach (katowicei regionális bíróság) bírójává nevezte ki.

37 A 2021. március 18-án tartott zárt ülésen a jelen ítélet 32. pontjában említett ítélkező testület előadó bírójára kétségeit fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy ezen ítélkező testület „bíróságnak” minősül-e, tekintettel A. Z. bírónak a Sąd Okręgowy w Katowicach (katowicei regionális bíróság) bírójává történő kinevezésének körülményeire. E körülmények között fordult – a polgári perrendtartásról szóló törvény 367. cikkének 3. §-a alapján – egyedül eljárva a Bírósághoz.

A C-269/21. sz. ügy alapjául szolgáló tényállás

38 Az alapeljárás több fogyasztó és egy bank között devizában nyilvántartott hitelszerződésből eredő követelés, illetve e szerződés megsemmisítése tárgyában folyik.

39 E fogyasztók a 2019. október 3-i Dziubak ítéletre (C-260/18, EU:C:2019:819) hivatkozva a Sąd Okręgowy w Krakowiehoz (krakkói regionális bíróság) fordultak annak érdekében, hogy a bíróság kötelezze e bankot többek között 104 537 PLN (hozzávetőleg 22 540 euró) megfizetésére, és visszamenőleges hatállyal semmisítse meg az érintett hitelszerződést. Emellett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is előterjesztettek, amelyben többek között azt kérték, hogy engedélyezzék számukra az e hitelszerződés alapján teljesítendő havi törlesztőrészek megfizetésének felfüggesztését mindaddig, amíg az alapeljárásban jogerős ítélet nem születik.

40 Ezt az eljárást és az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálását a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) egyesbíróként eljáró bírójára szignálták, aki az ügyben a kérdést előterjesztő bíróság.

41 A bíróság 2020. október 9-i végzésével helyt adott az említett kérelemnek.

42 A bank a végzéssel szemben panaszt nyújtott be. A panasz megvizsgálására a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) három bíróból álló ítélkező testületet jelölték ki. Ezen ítélkező testület

egyik tagja A. T. bíró, aki egyben az előadó bíró és az említett ítélkező testület elnöke is volt. Ez az ítélkező testület az említett végzést megváltoztatta, és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet teljes egészében elutasította. Mivel az ilyen határozattal szemben további jogorvoslatnak nincs helye, az ügyet érdemi határozathozatalra visszautalták a kérdést előterjesztő bírósághoz.

43 Az A. T. bírónak a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) bírájává történő kinevezésének körülményeit illetően az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e bíró, aki 2009 óta a Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie (Krakkó-Krowodza-i kerületi bíróság, Krakkó, Lengyelország) kinevezett bírása volt, pályázatot nyújtott be a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) megüresedett bírói álláshelyének betöltésére. Ezen álláshelyre egyedül az említett bíró pályázott. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy nagy tapasztalatuk ellenére a sąd rejonowyk (kerületi bíróságok) számos bírása nem vesz már részt e pályázati eljárásokon, mivel a rendes bíróságok bíráinak kinevezésére irányuló eljárás már nem alkotmányos, többek között azért, mert a nagymértékben átpolitizálttá vált KRS döntései már nem objektív kritériumokon alapulnak, és azok az igazságügyi miniszter által kinevezett bírósági elnökök által támogatott pályázóknak kedveznek.

44 A Kolegium Sądu Okręgowego w Krakowie (a krakkói regionális bíróság kollégiuma, Lengyelország) a 2020. június 1-jei meghallgatáson véleményezte A. T. bíró pályázatát.

45 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy e kollégium tagjainak többségét a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) és a sąd rejonowyk (kerületi bíróságok) elnökei adják, akiknek a kinevezésére az igazságügyi miniszternek közvetlen befolyása van. Hozzáteszi, hogy A. T. bíró pályázatát nem terjesztették a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) bírói közgyűlése elé véleményezésre, tekintettel arra, hogy a lengyel jogalkotó teljes egészében megszüntette a bírói öngazgatási testületeknek a lengyelországi bírák kinevezési folyamatára gyakorolt tényleges befolyását. 2020. február 14-ét követően – és ezen belül különösen a rendes bíróságokról szóló törvény 58. cikke módosításának hatálybalépése óta – ugyanis már nem követelmény, hogy e közgyűlés véleményt adjon.

46 2020. július 7-én a KRS határozatot fogadott el, amelyben A. T. bírónak a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) bírájává történő kinevezését javasolta. 2021. február 4-én a Lengyel Köztársaság elnöke e kinevezésnek eleget tett.

47 Az említett kinevezés körülményei alapján a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a jelen ítélet 42. pontjában említett, a 2020. október 9-i végzésével szemben a bank által benyújtott panasz tárgyában határozatot hozó három bíróból álló ítélkező testület összetételének az uniós joggal való összeegyeztethetőségét, és következésképpen az ezen ítélkező testület által elfogadott határozat érvényességét illetően. A bíróság ebben az összefüggésben azt kérdezi, hogy kötelező-e rá nézve annak a bírói tanácsnak a végzése, amely hatályon kívül helyezte az általa elrendelt ideiglenes intézkedéseket, vagy az ügyek véletlenszerű elosztásának rendszere alapján új ítélkező

testületet kell kijelölni a panasz vizsgálatára, amelyben A. T. bíró nem vesz részt.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek indokolása, valamint a C-181/21. és C-269/21. sz. ügyben előterjesztett kérdések

48 A kérdést előterjesztő bíróságok lényegében előadják, hogy a Bíróság által eddig elbírált más ügyektől eltérően a C-181/21. és C-269/21. sz. ügyek tárgya nem a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság), hanem a rendes bíróságok bírói álláshelyeire történő kinevezés.

49 Ezzel kapcsolatban utalnak a KRS és a bírói öngazgatási testületek összetételével, ezeknek a bírói kinevezések folyamatában betöltött szerepével, valamint az ilyen kinevezések jogszerűségének bírósági felülvizsgálatával kapcsolatos közelmúltbeli lengyelországi igazságügyi reformhoz kapcsolódó bizonyos fejleményekre. E különböző tényezők arra készítetik őket, hogy megkérdőjelezzék, hogy az ilyen eljárás eredményeként kinevezett bírák részvételével megalakított ítélkező testületek „bírósnak” minősülnek-e nevezetesen az uniós jog értelmében.

50 E körülmények között a Sąd Okręgowy w Katowicach (katowicei regionális bíróság) és a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárásokat felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő – a C-181/21. és C-269/21. sz. ügyben közel azonos módon megfogalmazott – kérdéseket terjeszti a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni az EUSZ 2. cikket és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését, valamint a [Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 6. cikk (1)–(3) bekezdését, hogy

a) nem minősül az uniós jog értelmében törvény által létrehozott bíróságnak az a bíróság, amelynek keretében az e bíróságon belül bírói tisztségre a többségében a végrehajtó és jogalkotó hatalomtól függetlenül felállított bírói öngazgatási testületek részvételét mellőző eljárásban kinevezett személy jár el olyan helyzetben, amelyben az érintett tagállam alkotmányos vívmányainak fényében szükséges az e követelménynek megfelelő bírói öngazgatási testület bírói kinevezési eljárásban való részvétele az intézményi és strukturális összefüggésekre, és különösen arra tekintettel, hogy

– a bírói tisztségre vonatkozó pályázatok véleményezésének kötelezettsége a bírák közgyűléseire hárult, e kötelezettséget pedig szándékosan a nemzeti jogszabályokkal és e bírói öngazgatási testület álláspontjával ellentétes módon figyelmen kívül hagyták [(C-181/21. sz. ügy)]; vagy

a bírói tisztségre vonatkozó pályázatok véleményezésének kötelezettsége a bíróság kollégiumára hárult, amely szervet oly módon alakították ki, hogy tagjainak többségét a végrehajtó hatalom képviselője (az igazságügyi miniszter, egyben Prokurator Generalny [legfőbb ügyész, Lengyelország]) nevezte ki [(C-269/21. sz. ügy)];

– a lengyel alkotmányos és jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes módon megválasztott jelenlegi [KRS] nem független szerv, és annak nem tagjai a szakma e szervbe a végrehajtó és jogalkotó

hatalomtól függetlenül kinevezett képviselői, következésképpen ténylegesen nem nyújtottak be a bírói tisztségre történő kinevezésre irányuló, nemzeti jogszabályoknak megfelelő kérelmet;

– a pályázati eljárás résztvevőinek nem állt rendelkezésre az EUSZ 2. cikk, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése, valamint a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 6. cikk (1)–(3) bekezdése szerinti bíróság előtti jogorvoslat;

b) nem felel meg a törvény által létrehozott független bíróság követelményeinek az a bíróság, amelyben e bíróságon belül bírósági tisztségre a végrehajtó hatalom önkényes beavatkozásától függő és a többségében a végrehajtó és jogalkotó hatalomtól függetlenül létrehozott bírói öngazgatási testületek vagy a jelölt objektív értékelését biztosító egyéb szerv részvételét mellőző eljárásban kinevezett személy jár el, tekintettel arra, hogy a bírói öngazgatási testületek és a végrehajtó és jogalkotó hatalomtól független és a jelölt objektív értékelését biztosító egyéb szerv részvétele a bírói kinevezési eljárásban az EUSZ és a Charta fentiekben említett rendelkezéseiben gyökerező, és az Európai Unióhoz hasonló jogi unió alapját jelentő európai jogi hagyomány összefüggésében szükséges ahhoz, hogy a nemzeti bíróság az uniós jog hatálya alá tartozó ügyekben biztosítsa a hatékony bírói jogvédelem előírt szintjét, és következésképpen biztosított legyen a hatalmi ágak szétválasztásának és egyensúlyának elve, valamint a jogállamiság elve?

2) Ugy kell-e értelmezni a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 2. cikket és EUSZ 19. cikk (1) bekezdését, hogy amennyiben a bíróság valamely tanácsának az [első kérdésben] ismertetett feltételek mellett kinevezett személy a tagja,

a) azokkal ellentétben az olyan nemzeti jogi rendelkezések alkalmazása, amelyek az ilyen személy bírói tisztségre való kinevezése jogszerűségének vizsgálatát a bírói tisztségre kizárólag az [első kérdésben] ismertetett feltételek mellett kinevezett személyekből álló [rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács] kizárólagos hatáskörébe utalják, és amelyek egyúttal előírják a bírói kinevezésekkel kapcsolatos kifogások elbírálásának mellőzését – figyelembe véve az intézményi és rendszerszintű kontextust is;

b) az uniós jog tényleges érvényesülésének biztosítása érdekében a nemzeti jog olyan értelmezését követelik meg, amely lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a határozathozatalra alkalmatlan bíró kizárására vonatkozó szabályok analógia útján történő alkalmazása útján hivatalból kizárja az ilyen személyt az ügy elbírálásából (iudex inabilis)?”

51 A Bíróság elnöke a 2021. május 5-i határozataival az eljárás írásbeli és a szóbeli szakaszának lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából egyesítette a C-181/21. és a C-269/21. sz. ügyet.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatóságáról

60 A C-181/21. sz. ügyben a lengyel kormány többek között lényegében arra hivatkozva vitatja az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, hogy csak az alapügyben eljáró, három bíróból álló ítélkező testület rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az ebben az ügyben feltett kérdéseket a Bíróság elé

terjessze, az ezen ítélkező testület egyedül eljáró bírójának erre nem volt hatásköre.

61 A C-269/21. sz. ügyben e kormány arra hivatkozik, hogy a lengyel eljárási szabályok értelmében az ebben az ügyben kérdést előterjesztő bíróságnak nincs hatásköre az alapeljárás felperesei által előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elbíráló jogerős végzést meghozó, három bíróból álló ítélkező testület, ezen belül különösen az ezen ítélkező testület egyik tagja, A. T. bíró kinevezése jogszerűségének felülvizsgálatára. A lengyel kormány álláspontja szerint, amelyet a tárgyaláson a Bizottság is támogatott, ilyen körülmények között a Bíróságnak az ezen előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre adott válasza nem szükséges az alapeljárás tárgyát képező jogvita eldöntéséhez.

62 E tekintetben a Bíróság már többször hangsúlyozta, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén a Bíróság megadja számukra az uniós jog értelmezéséhez azokat a támpontokat, amelyek az általuk eldöntendő jogvita megoldásához szükségesek, továbbá az előzetes döntéshozatalra utalás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége (2022. március 22-i Prokurátor Generalny [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – kinevezés] ítélet, C-508/19, EU:C:2022:201, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

63 Az EUMSZ 267. cikkben foglaltak szerint a kért előzetes döntésnek „szükségesnek” kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság által az előtte folyamatban lévő ügyben kialakítandó „ítélete meghozatalához” (2022. március 22-i Prokurátor Generalny [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – kinevezés] ítélet, C-508/19, EU:C:2022:201, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 A Bíróság ily módon emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 267. cikk szövegéből és rendszeréből is kitűnik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás egyik előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet tekintetbe vevő határozatot kell hoznia (2022. március 22-i Prokurátor Generalny [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – kinevezés] ítélet, C-508/19, EU:C:2022:201, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 Az ilyen eljárás keretében tehát e jogvitának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz, hogy az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükséges legyen (2020. március 26-i Miasto Łowicz és Prokurátor Generalny ítélet, C-558/18 és C-563/18, EU:C:2020:234, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

66 A jelen ügyben a C-181/21. sz. ügyet illetően előjáróban hangsúlyozni kell, hogy – amint az az ezen ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik – e kérelmet az alapügyben eljáró, három bíróból álló ítélkező testület előadó bírója terjesztette a Bíróság elé. E bírónak kétségei vannak afelől, hogy ezen ítélkező testület összetétele összeegyeztethető-e különösen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésével és a Charta 47. cikkével, arra tekintettel, hogy az említett ítélkező testületnek A. Z. bíró is a

tagja, akit a lengyel igazságszolgáltatási rendszer reformja nyomán hatályba lépő eljárás szerint neveztek ki.

67 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel ez az előterjesztő bíró tehát arra keresi a választ, hogy megfelel-e az uniós jog értelmében vett, törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság követelményeinek az a bíró, aki az alapügyben eljáró ugyanazon ítélkező testület tagja, mint ő maga, és akit bizonyos sajátos körülmények között neveztek ki.

68 E tekintetben tény, hogy minden bíróság köteles megvizsgálni, hogy összetételénél fogva a – többek között az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése szerinti – törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróságnak minősül-e, ha e tekintetben komoly kétség merül fel, mivel e vizsgálat szükséges ahhoz a bizalomhoz, amelyet egy demokratikus társadalom bíróságainak a jogalanyban kelteniük kell (2020. március 26-i Simpson kontra Tanács és HG kontra Bizottság [felülvizsgálat] ítélet, C-542/18 RX-II és C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 57. pont; 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország [A bírák függetlensége és magánélete] ítélet, C-204/21, EU:C:2023:442, 129. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.).

69 Mindemellett a Bíróságtól előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezésnek az EUMSZ 267. cikk értelmében vett szükségessége azt jelenti, hogy ha a nemzeti bíróság – a C-181/21. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróhoz hasonlóan – úgy határoz, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordul a Bírósághoz, akkor egyedül le kell tudnia vonni a következtetéseket ezen értelmezésből azáltal, hogy annak fényében értékeli az ugyanazon ítélkező testület egy másik bírója kinevezésének jogszerűségét, és adott esetben dönt e bíró kizárásáról.

70 Márpedig sem az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, sem a C-181/21. sz. ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem következik, hogy a nemzeti jog szabályai értelmében az ebben az ügyben előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő bíró mindezt saját hatáskörében eljárva, egyedül megtehetné.

71 Így nem egyértelmű, hogy e bíró egyedül eljárva figyelembe vehetné a Bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire adott esetleges válaszokat.

72 Az uniós jog rendelkezéseinek a C-181/21. sz. ügyben kért értelmezése tehát az alapügyben a kérdést előterjesztő, egyedül eljáró bíró által meghozható határozat szempontjából nem objektíve szükséges.

73 Következésképpen a C-181/21. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet úgy kell tekinteni, hogy az a jelen ítélet 62. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánításra irányul, és ezért elfogadhatatlan.

74 Ami a C-269/21. sz. ügyet illeti, meg kell állapítani, hogy az ebben az ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemben maga az előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság) három bíróból álló ítélkező testülete által meghozott, az előterjesztő bíróság határozatát megváltoztató, és az érintett fogyasztók ideiglenes intézkedés iránti kérelmét

elutasító végzés ellen nincs helye további jogorvoslatnak. Ugyanakkor hivatkozik az e végzést övező jogbizonytalanságra, amelynek oka, hogy az azt meghozó ítélkező testület összetételének jogszerűsége A. T. bíró részvétele miatt kétséges. Mindemellett e bíróság nem hivatkozik a lengyel eljárási jog egyetlen olyan rendelkezésére sem, amely hatáskört biztosítana számára, hogy vizsgálja, ráadásul egyesbíróként eljárva, hogy az ilyen kérelem tárgyában egy három bíróból álló ítélkező testület által meghozott jogerős végzés összeegyeztethető-e nevezetesen az uniós joggal.

75 Egyébiránt a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alapügyben az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a kérdést előterjesztő bíróságra nézve – a polgári perrendtartásról szóló törvény 365. cikke értelmében – kötelező erejű végzessel jogerősen elbírálták, és e bíróság nem rendelkezik hatáskörrel sem az e végzést meghozó ítélkező testületben részt vevő bíró „kizárására”, sem pedig e végzés vitatására.

76 A jelen ítélet 74. és 75. pontjában kifejtettek tekintetével nem egyértelmű, hogy a C-269/21. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság a nemzeti jog szabályai értelmében hatáskörrel rendelkezne arra, hogy értékelje – nevezetesen az uniós jog szempontjából – az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában a jogerős végzést meghozó, három bíróból álló ítélkező testület, és különösen azon körülmények jogszerűségét, amelyek között A. T. bírót kinevezték, illetve hogy adott esetben vitassa e végzést.

77 A fentiekből ugyanis kitűnik, hogy a három bíróból álló, A. T. bíró részvételével működő ítélkező testület, amely az előterjesztő bíróság elsőfokú végzését megváltoztatta, teljes egészében elutasította az alapeljárás felperesei által előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet. A felperesek által az érdemi keresetükkel párhuzamosan benyújtott ezen kérelem elbírálása tehát véglegesen lezárult.

78 Így a C-269/21. sz. ügyben előterjesztett kérdések természetüknél fogva az alapeljárás olyan szakaszára vonatkoznak, amely jogerősen lezárult, és amely elkülönül a kérdést előterjesztő bíróság előtt egyedül folyamatban lévő érdemi jogvitától (lásd analógia útján: 2022. március 22-i Prokurator Generalny [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – kinevezés] ítélet, C-508/19, EU:C:2022:201, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). E kérdések tehát nem objektíve szükségesek e jogvita eldöntéséhez, hanem arra irányulnak, hogy a Bíróság az említett jogvita szempontjából szükséges válaszoktól elvonatkoztatva, általánosságban értékelje a lengyelországi rendes bíróságok bíráinak kinevezési eljárását.

79 Ebből következően az említett kérdések meghaladják a Bíróság EUMSZ 267. cikk értelmében fennálló igazságszolgáltatási feladatának keretét (lásd analógia útján: 2022. március 22-i Prokurator Generalny [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – kinevezés] ítélet, C-508/19, EU:C:2022:201, 82. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

80 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a C-269/21. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem szintén elfogadhatatlan.

81 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatatlanok.

III.

**C-621/21. sz Intervyuirasht organ na DAB pri MS
(Femmes victimes de violences domestiques) ügyben
2024. január 16-án hozott ítélet**

1) A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a származási országban fennálló körülményektől függően a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető „üldöztetési ok” szempontjából „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak tekinthetők mind az ezen országban élő nők – összességükben véve –, mind pedig a nők egy további közös jellemzővel rendelkező, szűkebb csoportjai.

2) A 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben a kérelmező a származási országában az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való félelemre hivatkozik, nem szükséges bizonyítani az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok egyike és az üldözésnek minősülő cselekmények közötti összefüggést, ha összefüggés állapítható meg ezen üldöztetési okok egyike és az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében említett védelemnyújtók ezen cselekményekkel szembeni védelmének hiánya között.

3) A 2011/95 irányelv 15. cikkének a) és b) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a „súlyos sérelem” fogalma kiterjed annak valószínűsére, hogy a kérelmezőt a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli vagy vele szemben erőszakot alkalmaz, és e fogalom az ezen irányelv 2. cikkének g) pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismeréséhez vezethet.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlament és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.) (17) preambulumbekzdésének, 6. cikke c) pontjának, 9. cikke (2) bekezdése a) és f) pontjának, illetve 9. cikke (3) bekezdésének, 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának, valamint 15. cikke a) és b) pontjának értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a WS és az Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet (a minisztertanács mellett működő nemzeti menekültügyi hivatal meghallgatási hivatala, a

továbbiakban: DAB) között, a nemzetközi védelem megadására irányuló eljárás WS újabb kérelme nyomán történő megindítását elutasító határozat tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

19 WS török állampolgár, aki etnikai hovatartozását tekintve kurd, szunnita muzulmán, és elvált. 2018 júniusában jogszerűen érkezett Bulgáriába. Ezt követően Berlinbe (Németország) utazott egyik családtagjához, ahol nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be. A DAB 2019. február 28-i, a német hatóságok kérelme alapján elfogadott határozatával a bolgár hatóságok WS-t a nemzetközi védelem iránti kérelmének vizsgálata céljából visszavették.

20 A DAB által 2019 októberében tartott három meghallgatás során WS azt állította, hogy tizenhat éves korában házasságra kényszerítették, és hogy három lánya van. Házastársa a házasesetük során bántalmazta, amiről a vér szerinti családja ugyan tudomással bírt, de nem segített rajta. WS 2016 szeptemberében menekült el a házastársi közös otthonból, 2017-ben egyházi házasságot kötött, és e házasságból 2018 májusában egy fia született. Miután elhagyta Törökországot, 2018 szeptemberében hivatalosan elvált első férjétől, annak tiltakozása ellenére. Úgy nyilatkozott, hogy ezen okok miatt attól tart, hogy családja megöli, ha visszatér Törökországba.

21 A DAB előtt WS benyújtotta a török polgári bíróságnak a házasság felbontását kimondó jogerős határozatát, valamint az általa a férjével, vér szerinti családjával és a férje családjával szemben 2017 januárjában a torbali (Törökország) főügyészséghez benyújtott panaszt, amelynek 2017. január 9-i jegyzőkönyvében szerepelnek a házastársa által neki küldött, fenyegető telefonüzenetek. Benyújtotta továbbá egy török bíróság 2017. június 30-i határozatát, amely öt bántalmazott nők számára fenntartott menedékhelyre helyezte, ahol nem érezte magát biztonságban.

22 2020. május 21-i határozatával a DAB elnöke elutasította a WS által benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet, mivel úgy ítélte meg egyrészt, hogy a WS által Törökország elhagyásának indoklására felhozott okok, többek között a családon belüli erőszak, illetve a házastársa és a vér szerinti családtagjai által tett halálos fenyegetések nem relevánsak e jogállás elismerése szempontjából, mivel azok nem kapcsolhatók a ZUB 8. cikkének (1) bekezdésében említett egyik üldöztetési okhoz sem. Ezenkívül WS nem hivatkozott arra, hogy nemi alapú üldöztetés áldozata lenne.

23 Másrészt a DAB elnöke megtagadta a kiegészítő védelmi jogállás WS számára történő elismerését. Úgy ítélte meg, hogy a felperes nem felel meg az ehhez szükséges feltételeknek, mivel „sem a hatóságok, sem meghatározott csoportok nem tettek olyan lépéseket a kérelmezővel szemben, amelyeket az állam ne tudott volna ellenőrizni”, és mivel „állítólagosan bűncselekmények áldozatává vált, amelyekről azonban nem tájékoztatta a rendőrséget, és feljelentést sem tett, Törökországot pedig [...] jogszerűen hagyta el”.

24 2020. október 15-i ítéletével, amelyet a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Bulgária) 2021. március 9-én helybenhagyott,

és amely így jogerőre emelkedett, az Administrativen sad Sofia-grad (szófia-i közigazgatási bíróság, Bulgária) elutasította a WS által a jelen ítélet 22. pontjában említett határozattal szemben benyújtott keresetet.

25 2021. április 13-án WS új bizonyítékok alapján nemzetközi védelem iránti újabb kérelmet nyújtott be, amelyben a „meghatározott társadalmi csoporthoz”, nevezetesen a családon belüli erőszak áldozatává vált nők, valamint a „becsület nevében elkövetett bűncselekmények” áldozatává válás veszélyének kitétt nők csoportjához tartozás miatt az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való megalapozott félelemre hivatkozott. Kifejtette, hogy a török állam nem képes őt megvédeni az államtól független ezen szereplőkkel szemben, és arra hivatkozott, hogy Törökországba való visszaküldése a „becsület nevében elkövetett bűncselekmények” vagy kényszerházasságnak, és így az EJEE 2. és 3. cikke megsértésének tenné ki.

26 E kérelem alátámasztására WS új bizonyítékként benyújtotta egy török büntetőbíróság azon határozatát, amely a volt férjét öt hónap szabadságvesztésre ítélte a vele szemben 2016 szeptemberében elkövetett fenyegetés büntetése miatt. E büntetés végrehajtását a büntetlen előéletére, személyes jellemzőire és az említett büntetés elfogadására tekintettel öt év próbaidőre felfüggesztették. Az említett kérelemhez csatolta a „Deutsche Welle” újság 2021-ben megjelent cikkeit, amelyek a nőekkel szemben Törökországban, különös erőszakkal elkövetett gyilkosságokról számoltak be. Egyébiránt új körülményként WS arra hivatkozott, hogy a Török Köztársaság 2021 márciusában kilépett az Isztambuli Egyezményből.

27 2021. május 5-i határozatával a DAB WS újabb kérelmét követően megtagadta a nemzetközi védelem megadására irányuló eljárás újbóli megnyitását azzal az indokkal, hogy WS nem terjesztett elő a személyes helyzetére vagy a származási országára vonatkozóan egyetlen fontos új bizonyítékot sem. A DAB hangsúlyozta, hogy a török hatóságok több alkalommal is segítséget nyújtottak neki, és jelezték, hogy készek minden jogi eszközzel segítséget nyújtani neki.

28 A kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt pontosítja, hogy még ha a WS által benyújtott, nemzetközi védelem iránti újabb kérelmet mint elfogadhatatlant el is utasították, a nemzetközi védelem megadására vonatkozó anyagi jogi feltételek értelmezése mindazonáltal szükséges annak meghatározásához, hogy WS olyan új bizonyítékokat vagy tényeket terjesztett-e elő, amelyek igazolják az ilyen védelem megadását.

29 E tekintetben megjegyzi, hogy a Bíróság még nem határozott a jelen ügyben felmerült „a nők elleni, nemi alapú, családon belüli erőszakra és a becsület nevében elkövetett bűncselekménnyel való fenyegetettségre mint a nemzetközi védelem megadásának indokára vonatkozó” kérdésekről. E bíróság arra keresi a választ, hogy az ilyen erőszak áldozatává vált nőnek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d)* pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásának mint üldöztetési oknak” a megállapításához a biológiai vagy társadalmi nem figyelembevétele elegendő-e, és hogy az üldözésnek minősített cselekmények – ideértve a családon belüli erőszakot is – meghatározóak lehetnek-e

ezen csoport társadalmi láthatóságának megállapítása szempontjából.

30 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság először is arra vár választ, hogy e rendelkezés értelmezéséhez és a 2011/95 irányelv (17) preambulumbekzdésére tekintettel figyelembe kell-e venni a CEDAW-ot és az Isztambuli Egyezményt annak ellenére, hogy a Bolgár Köztársaság nem részes fele ez utóbbi egyezménynek.

31 E bíróság megjegyzi, hogy az Isztambuli Egyezmény 34–40. cikkében felsorolt cselekmények, vagyis többek között a fizikai vagy szexuális erőszak, a kényszerházasság vagy a szexuális zaklatás a nők elleni, a 2011/95 irányelv (30) preambulumbekzdésében nem kimerítő jelleggel felsorolt erőszak körébe tartoznak, és ezen irányelv 9. cikke (2) bekezdésének *a)* és *f)* pontja értelmében vett „üldözést megvalósító cselekményeknek” minősíthetők.

32 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá arra keresi a választ, hogy hogyan kell értelmezni a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését abban az esetben, ha a nemi alapú üldözést, amely családon belüli erőszak formáját ölti, az ezen irányelv 6. cikkének *c)* pontja értelmében vett „államtól független szereplők” követik el. Különösen azt kérdezi, hogy az e 9. cikk (3) bekezdésében megkövetelt „összefüggés” feltételezi-e azt, hogy az államtól független szereplők elismerik, hogy az általuk elkövetett, üldözésnek minősített cselekményeket az áldozatok biológiai vagy társadalmi neme határozza meg.

33 Végül arra az esetre, ha a családon belüli erőszak áldozatává vált és a becsület nevében elkövetett bűncselekménynek kitétt nőnek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d)* pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozása nem állapítható meg, a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy WS-t csak akkor lehet visszaküldeni származási országába, ha megállapítást nyer, hogy ez a visszaküldés nem tenné ki az ezen irányelv 2. cikkének *f)* pontja értelmében vett „súlyos sérelem” elszenvedése tényleges veszélyének. Ennek keretében különösen azt kérdezi, hogy a „becsület nevében elkövetett bűncselekmény” veszélye az említett irányelv 15. cikkének az EJEE 2. cikkével összefüggésben értelmezett *a)* pontjának vagy ugyanezen irányelv 15. cikkének az EJEE 3. cikkével összefüggésben értelmezett *b)* pontjának hatálya alá tartozó súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének minősül-e.

34 E körülmények között az Administrativen sad Sofia-grad (szófia-i közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Alkalmazhatók-e [a 2011/95 irányelv] (17) preambulumbekzdése alapján a [CEDAW-ban] és az [isztambuli egyezményben] szereplő fogalom meghatározások [Genfi Egyezmény] és a [2011/95 irányelv] szerinti nemzetközi védelem megadása indokának való minősítése céljából, vagy a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak mint a [2011/95 irányelv] szerinti nemzetközi védelem megadásának indoka az említett nemzetközi jogi okmányok szerintitől eltérő, önálló jelentéssel bír?

2) Nőkkel szembeni nemi alapú erőszak alkalmazására való hivatkozás esetén kizárólag az üldöztetés (erőszak, amely egy nő ellen irányul csak azért, mert nő) áldozatának biológiai vagy társadalmi neme bír-e jelentőséggel a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás mint a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontja szerinti üldöztetési ok megállapítása szempontjából, meghatározóak lehetnek-e a (30) preambulumbekzdés nem kimerítő jellegű felsorolásában szereplőkhöz hasonló konkrét üldözési formák/cselekmények a származási ország körülményeitől függően „a csoport társadalmi láthatósága”, vagyis annak megkülönböztető jellemzője szempontjából, vagy e cselekmények csak a [2011/95 irányelv] 9. cikke (2) bekezdésének *a*) vagy *f*) pontja szerinti üldözési cselekményekre vonatkozhatnak?

3) Megfelelő indokot képez-e a biológiai vagy társadalmi nem a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontja szerinti meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás megállapításához, ha a védelem kérelmezője nemi alapú családon belüli erőszakra hivatkozik, vagy egy további megkülönböztető jellemzőt is meg kell állapítani a [2011/95 irányelv] 10. cikke (1) bekezdése *d*) pontja szövegének olyan szó szerinti értelmezése esetén, hogy a feltételeknek együttesen, a nemi szempontoknak pedig vagylagosan kell fennállniuk?

4) Abban az esetben, ha a kérelmező nemi alapú [családon belüli] erőszaknak a [2011/95 irányelv] 6. cikkének *c*) pontja értelmében vett, az üldöztetés forrását képező, az államtól független szereplő általi alkalmazására hivatkozik, úgy kell-e értelmezni a [2011/95 irányelv] 9. cikkének (3) bekezdését, hogy az okozati összefüggéshez elegendő [az ezen irányelv] 10. cikk[é]ben felsorolt üldöztetési okok és [az ezen irányelv] 9. cikkének (1) bekezdés[e] értelmében vett üldözési cselekmények közötti összefüggés megállapítása, vagy kötelező jelleggel meg kell-e állapítani a hivatkozott üldöztetéssel szembeni védelem hiányát, illetve fennáll-e az összefüggés azokban az esetekben, amelyekben az üldöztetés forrását képező, az államtól független szereplők nem tekintik nemi alapúnak önmagukban az egyes üldözési/erőszakos cselekményeket?

5) Megalapozhatja-e a kiegészítő védelemnek a [2011/95 irányelvnek] az EJEE 2. cikkével (senkit nem lehet életétől szándékosan megfosztani) összefüggésben értelmezett 15. cikkének *a*) pontja alapján történő megadását e védelem megadása egyéb feltételeinek fennállása esetén becsületgyilkosság tényleges kilátásba helyezése a származási országba való esetleges visszatérés esetére, vagy ezt a 2011/95 irányelvnek az EJEE 3. cikkével összefüggésben értelmezett 15. cikkének *b*) pontja szerinti sérelemnek kell-e tekinteni az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatában a további nemi alapú erőszakos cselekmények veszélyének átfogó értékelése mellett elvégzett értelmezésnek megfelelően, illetve elegendő-e a kiegészítő védelem megadásához, hogy a kérelmező szubjektíve nem kívánja a származási ország védelmét igénybe venni?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első, második és harmadik kérdéstről

35 Az együttesen vizsgálandó első három kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a származási országban fennálló körülményektől függően az ezen országban élő nők – összességükben véve – a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető „üldöztetési ok” szempontjából „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak minősülhetnek, vagy az érintett nőknek egy további közös jellemzővel kell rendelkezniük ahhoz, hogy ilyen csoporthoz tartozónak minősüljenek.

36 Előljáróban a 2011/95 irányelv (4) és (12) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi, és hogy ezt az irányelvet többek között annak érdekében fogadták el, hogy valamennyi tagállamban azonos feltételeket alkalmazzanak a nemzetközi védelemre valóban rászorulókat beazonosítására (2020. november 19-i Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [Katonai szolgálat és menekültügy] ítélet, C-238/19, EU:C:2020:945, 19. pont).

37 A 2011/95 irányelv rendelkezéseit tehát nemcsak ezen irányelv általános rendszerének és céljának fényében kell értelmezni, hanem tiszteletben tartva a Genfi Egyezményt és az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett egyéb vonatkozó szerződéseket is. Amint az az említett irányelv (17) preambulumbekzdéséből kitűnik, e szerződések között szerepelnek azok, amelyek tiltják a hátrányos megkülönböztetést az ugyanezen irányelv hatálya alá tartozó személyekkel való bánásmód tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2015. február 26-i Shepherd ítélet, C-472/13, EU:C:2015:117, 23. pont; 2020. november 19-i Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [Katonai szolgálat és menekültügy] ítélet, C-238/19, EU:C:2020:945, 20. pont).

38 Ebben az összefüggésben a Genfi Egyezmény által az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságára (HCR) bízott feladatokra tekintettel az általa kibocsátott dokumentumok különös relevanciával bírnak (lásd ebben az értelemben: 2019. május 23-i Bilali ítélet, C-720/17, EU:C:2019:448, 57. pont; 2023. január 12-i Migrációs departamentas [Politikai véleményen alapuló üldöztetési okok] ítélet, C-280/21, EU:C:2023:13, 27. pont).

39 A 2011/95 irányelv 2. cikkének a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdését tükröző *d*) pontja szerint „menekült” alatt értendő a harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése, avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni. Ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdése a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető öt üldöztetési ok esetében egyenként felsorolja a tagállamok által figyelembe veendő tényezőket.

40 Ami különösen a „meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásra” vonatkozó okot illeti, e 10. cikk (1) bekezdése *d*) pontjának első albekezdéséből kitűnik, hogy valamely csoportot akkor kell „meghatározott társadalmi csoportnak” tekinteni, ha két együttes feltétel teljesül. Egyfelől, az adott csoport tagjainak legalább egy közös azonosító vonással kell rendelkeznie az alábbi három közül, mégpedig „veleszületett jellemzőkkel” vagy „meg nem változtatható közös háttérrel”, vagy olyan meggyőződésüknek, illetve jellemzőiknek kell lenniük, „amelyek olyannyira alapvetők az identitás szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni”. Másfelől, a csoportnak az érintett harmadik országban egyértelműen „elkülöníthető identitással” kell rendelkeznie, „mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli”.

41 Ezenkívül az említett 10. cikk (1) bekezdése *d*) pontjának második albekezdése többek között pontosítja, hogy „[a] meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás meghatározása vagy egy ilyen csoport jellemzőinek beazonosítása céljából kellő figyelmet kell fordítani a nemre vonatkozó szempontokra, ideértve a nemi identitást is”. E rendelkezést a 2011/95 irányelv (30) preambulumbekkezdésével összefüggésben kell értelmezni, amely szerint a nemi identitás kapcsolódhat bizonyos olyan jogi hagyományokhoz vagy szokásokhoz, amelyek például a nemi szervek megcsonkításához, kényszersterilizációhoz, illetve kényszerabortuszhoz vezethetnek.

42 Egyébiránt a HCR nemzetközi védelemre vonatkozó, a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése keretében a nemi alapú üldöztetésről szóló, 1. sz. iránymutatásának 30. pontja az ezen egyezményben említett és a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontjában meghatározott „társadalmi csoport” fogalmát illetően pontosítja, hogy „a nemi hovatarozás megfelelő módon a társadalmi csoport kategóriájába tartozhat; a nők a veleszületett és megváltoztathatatlan jellemzők által meghatározott társadalmi csoport egyértelmű példáját adják, akiket gyakran a férfiaktól eltérő bánásmódban részesítenek. [...] Jellemzőik alapján a társadalmon belül is csoportként azonosíthatók, ami miatt a különböző országokban eltérő bánásmódnak és normáknak vannak kitéve.”

43 Ezen előzetes pontosításokra tekintettel kell választ adni a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre.

44 Elsősorban, figyelembe véve az e bíróság által a CEDAW-nak és az Isztambuli Egyezménynek a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése *d*) pontjának értelmezése szempontjából vett relevanciáját illetően kifejezett kétségeket, pontosítani kell egyrészt, hogy bár az Unió nem részes fele az első egyezménynek, valamennyi tagállam ratifikálta azt. A CEDAW tehát az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett releváns szerződések között szerepel, amelyek tiszteletben tartásával ezen irányelvet, így a 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontját értelmezni kell.

45 Ezenkívül, az említett irányelv (17) preambulumbekkezdése szerint Az ezen irányelv hatálya alá tartozó személyekkel való bánásmód tekintetében a tagállamokat kötelezik azon – többek között a hátrányos megkülönböztetést tiltó – nemzetközi jogi okmányok, amelyeknek szerződő felei, köztük a CEDAW. A

nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásával foglalkozó, a CEDAW alkalmazásának nyomon követésével megbízott bizottság pontosította, hogy ez az egyezmény megerősíti és kiegészíti a nők és lányok jogi védelmének nemzetközi rendszerét, a menekültekre vonatkozó keretek között is.

46 Másrészt, az Isztambuli Egyezményt illetően, amely 2023. október 1. óta köti az Uniót, hangsúlyozni kell, hogy ez az egyezmény az EUMSZ 78. cikk (2) bekezdésének hatálya alá tartozó kötelezettségeket fogalmaz meg, amely rendelkezés felhatalmazza az uniós jogalkotót arra, hogy a közös európai menekültügyi rendszerre vonatkozó olyan intézkedéseket fogadjon el, mint a 2011/95 irányelv (lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i 1/19 [Isztambuli Egyezmény] vélemény, EU:C:2021:832, 294., 302. és 303. pont). Így az említett egyezmény, amennyiben kapcsolatban áll a menekültüggyel és a visszaküldés tilalmával, szintén részét képezi az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett releváns szerződéseknek.

47 E körülmények között ezen irányelv rendelkezéseit, különösen a 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontját az Isztambuli Egyezmény tiszteletben tartásával kell értelmezni, noha egyes tagállamok, köztük a Bolgár Köztársaság, nem ratifikálták az egyezményt.

48 E tekintetben meg kell jegyezni egyrészt, hogy az Isztambuli Egyezmény 60. cikkének 1. bekezdése úgy rendelkezik, hogy a nőkkel szembeni, nemi alapú erőszakot a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése értelmében vett üldözés egyik formájaként kell elismerni. Másrészt ezen 60. cikkének 2. bekezdése előírja, hogy a részes felek gondoskodnak arról, hogy a Genfi Egyezményben felsorolt összes üldöztetési ok a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő értelmezést kapjon, és hogy azokban az esetekben, amikor azt állapítják meg, hogy az üldözéstől való félelem egy vagy több ilyen okból fakad, akkor a kérelmezők a vonatkozó alkalmazandó okmányoknak megfelelően menekült jogállást kapjanak.

49 Másodsorban, ami a „meghatározott társadalmi csoport” beazonosítására vonatkozó, a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdése *d*) pontjának első albekezdésében előírt és a jelen ítélet 40. pontjában felidézett első feltételt illeti, amely szerint legalább egy közös vonással kell rendelkezniük az e rendelkezésben említett három azonosító vonás közül, meg kell jegyezni, hogy a női kivétel veleszületett jellemző, és ennél fogva elegendő e feltétel teljesüléséhez.

50 Ez nem zárja ki, hogy azok a nők, akik további közös vonásokkal rendelkezhetnek, így például egy további veleszületett jellemzővel, vagy olyan meg nem változtatható közös háttérrel, mint például egy sajátos családi helyzet, vagy akiknek akár olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik lehetnek, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy a nőket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, szintén a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d*) pontja értelmében vett „meghatározott társadalmi csoport” tartozhatnak.

51 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő információkra tekintettel meg kell jegyezni különösen, hogy az a tény, hogy a nők kényszerházasság elöl menekültek, vagy a házas nők

elhagyták otthonaikat, e rendelkezés értelmében „meg nem változtatható közös háttérnek” tekinthető.

52 Harmadsorban, ami a „meghatározott társadalmi csoport” beazonosítására vonatkozó második feltételt illeti, amely a csoportnak a származási országban egyértelműen „elkülöníthető identitására” vonatkozik, meg kell állapítani, hogy a nőket a körülvevő társadalom másként kezelheti, és e társadalomban – különösen a származási országban érvényes társadalmi, erkölcsi vagy jogi normák miatt – elkülöníthető identitással rendelkezhetnek.

53 E második azonosítási feltételnek a jelen ítélet 50. és 51. pontjában említettekhez hasonlóan a további közös jellemzőkkel rendelkező nők is eleget tesznek, amennyiben a származási országukban érvényesülő társadalmi, erkölcsi vagy jogi normák azzal a következménnyel járnak, hogy e nőket e közös jellemző miatt az őket körülvevő társadalom másként kezeli.

54 Ebben az összefüggésben pontosítani kell, hogy az érintett tagállam feladata annak meghatározása, hogy mely körülvevő társadalom releváns e társadalmi csoport létének értékelése szempontjából. A körülvevő társadalom egybeeshet a nemzetközi védelmet kérelmező személy harmadik országnak minősülő származási országának egészével, vagy szűkebben is körülírható, például e harmadik ország területének vagy lakosságának egy részére korlátozva.

55 Negyedsorban, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2011/95 irányelv (30) preambulumbekkezdésében említettekhez hasonló cselekmények figyelembe vehetők-e az ezen irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d)* pontja értelmében vett „társadalmi csoport” egyértelműen elkülöníthető identitásának meghatározása céljából, pontosítani kell, hogy a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozást az említett irányelv 9. cikke értelmében vett olyan üldözéstől függetlenül kell megállapítani, amelynek e csoport tagjai a származási országban áldozatul eshetnek.

56 Mindazonáltal a közös jellemzőkkel rendelkező személyek által elszenvedett hátrányos megkülönböztetés vagy üldöztes releváns tényezőnek minősülhet, amennyiben annak vizsgálatához, hogy teljesül-e a valamely társadalmi csoport beazonosítására vonatkozóan a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d)* pontjában előírt második feltétel, azt kell értékelni, hogy a szóban forgó csoport az adott származási ország társadalmi, erkölcsi vagy jogi normáira tekintettel elkülönültek tűnik-e. Ezt az értelmezést megerősíti a HCR-nek a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése szerinti „meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásra” vonatkozó, 2. sz. iránymutatásának 14. pontja.

57 Következésképpen a nők – összességükben véve – a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d)* pontja értelmében „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak tekinthetők, amennyiben bizonyítást nyer, hogy származási országukban, nemi hovatarozásuk miatt fizikai vagy pszichikai erőszaknak vannak kitéve, ideértve a nemi erőszakot és a családon belüli erőszakot is.

58 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 79. pontjában rámutatott, azok a nők, akik megtagadják a kényszerházasságot, amennyiben az ilyen gyakorlat a társadalmukban társadalmi normának tekinthető, vagy akik az ilyen házasság felbontásával e normának

ellenszegülnek, úgy tekinthetők, mint akik egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkező társadalmi csoporthoz tartoznak származási országukban, ha ilyen magatartások miatt megbélyegzik őket, és ki vannak téve az őket körülvevő társadalom – kirekesztettséghez vagy megtorló cselekményekhez vezető – rosszallásának.

59 Ötödsorban, a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásra alapított nemzetközi védelem iránti kérelem értékeléséhez az érintett tagállamnak meg kell vizsgálnia, hogy az ezen üldöztes okra hivatkozó személynek a 2011/95 irányelv 2. cikkének *d)* pontja értelmében vett, a származási országában való üldöztesetől való „felelme [megalapozott-e]”.

60 E tekintetben ezen irányelv 4. cikke (3) bekezdésének megfelelően a kérelmező üldöztesetől való felelme megalapozottságának értékelése egyedi alapon történik, és azt esetről esetre, körültekintően és óvatosan kell elvégezni, kizárólag a tények és körülmények konkrét értékelése alapján, nemcsak az e cikk (3) bekezdésében, hanem a (4) bekezdésében foglalt szabályoknak megfelelően is, annak meghatározása érdekében, hogy a megállapított tények és körülmények olyan fenyegetettséget jelentenek-e, hogy az érintett személy egyéni helyzetére tekintettel megalapozottan félhet attól, hogy a származási országába való visszatérése esetén valóban üldözteset áldozatává válik (lásd ebben az értelemben: 2023. szeptember 21-i Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie [Politikai vélemény a fogadó tagállamban] ítélet, C-151/22, EU:C:2023:688, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 E célból, amint azt a HCR nemzetközi védelemre vonatkozó 1. sz. iránymutatása 36. pontjának *x)* alpontja kimondja, a nők által benyújtott menedékjog iránti kérelmek elbírálása szempontjából releváns információkat kell gyűjteni a származási országról, így például a nők törvény előtti helyzetéről, politikai, gazdasági és szociális jogaikról, az ország kulturális és társadalmi szokásairól, valamint ezek be nem tartásának következményeiről, a nőket károsító hagyományos gyakorlatok gyakoriságáról, a nők elleni erőszak ismertté vált előfordulásáról és formáiról, a számukra biztosított védelemről, az ilyen erőszak elkövetőivel szembeni szankciókról, valamint egy ilyen kérelem benyújtását követően a származási országába visszatérő nőket fenyegető kockázatokról.

62 A fenti indokokra tekintettel az első három kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének *d)* pontját úgy kell értelmezni, hogy a származási országban fennálló körülményektől függően a menekült jogállás elismeréséhez alapul vehető „üldözteset ok” szempontjából „meghatározott társadalmi csoporthoz” tartozónak tekinthetők mind az ezen országban élő nők – összességükben véve –, mind pedig a nők egy további közös jellemzővel rendelkező, szűkebb csoportjai.

A negyedik kérdéstről

63 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az megköveteli, hogy amennyiben a kérelmező a származási országában az államtól független szereplők általi üldöztesetől való félelemre hivatkozik, minden esetben bizonyítani kell az

összefüggést az üldözésnek minősülő cselekmények és az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok legalább egyike között.

64 Előjáróban pontosítani kell, hogy a 2011/95 irányelv 6. cikkének c) pontja értelmében ahhoz, hogy az államtól független szereplők „üldöztetés, illetve súlyos sérelem forrásainak” minősüljenek, bizonyítani kell, hogy az ezen irányelv 7. cikkében említett, védelmet nyújtó szereplők, köztük többek között az állam, nem képesek vagy nem hajlandók az üldöztetéssel szemben védelmet nyújtani. Amint azt a főtanácsnok az indítványának 87. pontjában hangsúlyozta, e 7. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a védelem nyújtóinak nemcsak képesnek, hanem hajlandónak is kell lenniük arra, hogy megvédjék az érintett kérelmezőt az őt fenyegető üldöztetéssel, illetve súlyos sérelemmel szemben.

65 E védelemnek az említett 7. cikk (2) bekezdésének megfelelően hatékonynak és nem ideiglenes jellegűnek kell lennie. Általában ez az eset áll fenn akkor, amikor az ugyanezen 7. cikk (1) bekezdésében említett védelemnyújtók észszerű lépéseket tesznek az említett üldöztetés, illetve súlyos sérelem megakadályozása érdekében, különösen akkor, ha hatékony igazságszolgáltatási rendszer áll rendelkezésükre, amelyhez a nemzetközi védelmet kérelmező személy hozzáférhet, és amely lehetővé teszi az ilyen cselekmények felderítését, büntetőeljárás útján történő üldözését és szankcionálását.

66 A 2011/95 irányelv 9. cikkének a 6. cikke c) pontjával és 7. cikke (1) bekezdésével, valamint (29) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése szerint a menekült jogállás elismerése azt feltételezi, hogy összefüggés áll fenn az ugyanezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok és az ezen irányelv 9. cikkének (1) és (2) bekezdése szerinti üldözésnek minősített cselekmények között, illetve ezen üldöztetési okok és az „államtól független szereplők” által elkövetett, üldözésnek minősülő cselekményekkel szemben a „védelem nyújtói” által biztosított védelem hiánya között.

67 Így az államtól független szereplő által elkövetett, üldözésnek minősülő cselekmény esetén a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdésében megállapított feltétel akkor teljesül, ha e cselekmény az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok valamelyikén alapul, még akkor is, ha a védelem hiánya nem ezeken az okokon alapul. E feltételt akkor is teljesítettnek kell tekinteni, ha a védelem hiánya az utóbbi rendelkezésben említett üldöztetési okok valamelyikén alapul, még akkor is, ha az államtól független szereplő által elkövetett, üldözésnek minősülő cselekmény nem ezeken az okokon alapul.

68 Ez az értelmezés megfelel a 2011/95 irányelv (10) és (12) preambulumbekkezdésében kimondott, a menekültek magas szintű védelme biztosítására és a nemzetközi védelemre valóban rászoruló beazonosítására irányuló célkitűzéseknek.

69 Ezt az értelmezést megerősíti a HCR nemzetközi védelemre vonatkozó, 1. sz. iránymutatásának 21. pontja is, amely szerint „[a]mennyiben fennáll az államtól független szereplő (például férj, élettárs vagy az államtól független más szereplő) által a [Genfi Egyezményben] meghatározott okok valamelyikével kapcsolatos okból folytatott

üldözés veszélye, az okozati összefüggés bizonyított, függetlenül attól, hogy az állami védelem hiánya a [Genfi Egyezményben] összefüggésben áll-e, vagy sem. Egyébiránt, abban az esetben, ha az államtól független szereplő általi üldöztetés veszélye nem áll összefüggésben a [Genfi Egyezményben] meghatározott valamely okkal, de az, hogy az állam nem képes vagy nem hajlandó védelmet nyújtani, a [Genfi Egyezményben] meghatározott okok valamelyikén alapul, az okozati összefüggés szintén megállapítható.”

70 A fentiekre tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a kérelmező a származási országában az államtól független szereplők általi üldöztetéstől való félelemre hivatkozik, nem szükséges bizonyítani az ezen irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében említett üldöztetési okok egyike és az ilyen üldözésnek minősülő cselekmények közötti összefüggést, ha összefüggés állapítható meg ezen üldöztetési okok egyike és az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében említett védelemnyújtók ezen cselekményekkel szembeni védelmének hiánya között.

Az ötödik kérdésről

71 Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 15. cikkének a) és b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a „súlyos sérelem” fogalma kiterjed annak valós veszélyére, hogy a kérelmezőt a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli vagy vele szemben erőszakot alkalmaz, és hogy e fogalom az ezen irányelv 2. cikkének g) pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismeréséhez vezethet.

72 Előjáróban meg kell állapítani, hogy ez a kérdés az alapeljárás szempontjából csak abban az esetben releváns, ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy WS nem felel meg a menekült jogállás elismeréséhez szükséges feltételeknek. Mivel ugyanis a 2011/95 irányelv 13. cikkének megfelelően a tagállamok kötelesek minden olyan kérelmezőt menekültként elismerni, aki megfelel az ezen irányelvben előírt feltételeknek, anélkül hogy e tekintetben mérlegelési jogkörrel rendelkezzenek (lásd ebben az értelemben: 2015. június 24-i T. ítélet, C-373/13, EU:C:2015:413, 63. pont; 2019. május 14-i M és társai [Menekült jogállás visszavonása] ítélet, C-391/16, C-77/17 és C-78/17, EU:C:2019:403, 89. pont), kizárólag ebben az esetben kell azt is megvizsgálni, hogy WS-nek meg kell-e adni a kiegészítő védelmi jogállást.

73 A 2011/95 irányelv 2. cikkének f) pontja úgy rendelkezik, hogy kiegészítő védelemre az olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy jogosult, aki nem minősül menekültnek, de akivel kapcsolatban megalapozott okokból azt kell feltételezni, hogy származási országába való visszatérése esetén a 15. cikk szerinti súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének lenne kitéve, valamint aki nem tudja vagy az ilyen veszélytől való félelmében nem kívánja ezen ország védelmét igénybe venni.

74 A 2011/95 irányelv (34) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 15. cikkének a) és b) pontja „súlyos sérelemnek”

minősíti „a halálbüntetést vagy kivégzést”, valamint a „kínzás vagy embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés alkalmazását a kérelmezővel szemben a származási országban”.

75 E 15. cikk *a)* pontja az áldozat halálával járó sérelmekre utal, míg az említett 15. cikk *b)* pontja kínzási cselekményekre, függetlenül attól, hogy e cselekmények az áldozat halálához vezetnek-e, vagy sem. Ezzel szemben e rendelkezések nem tesznek különbséget aszerint, hogy a sérelmet állami szereplő vagy az államtól független szereplő okozza-e.

76 Ezenkívül, figyelembe véve a 2011/95 irányelv 15. cikke *a)* pontjának azon célját, hogy védelmet biztosítson azoknak a személyeknek, akiknek az élethez való joga veszélybe kerülne a származási országukba való visszatérés esetén, az ott szereplő „kivégzés” kifejezés nem értelmezhető úgy, hogy kizárná az élet elleni támadásokat kizárólag azon az alapon, hogy azokat az államtól független szereplők követik el. Ily módon, ha egy nő annak valós veszélye fenyegeti, hogy a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli, az ilyen súlyos sérelmet az e rendelkezés értelmében vett „kivégzésnek” kell minősíteni.

77 Ezzel szemben, amennyiben azok az erőszakos cselekmények, amelyeknek egy nő a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt ki van téve, feltehetően nem eredményezik a nő halálát, e cselekményeket a 2011/95 irányelv 15. cikkének *b)* pontja értelmében vett kínzásnak vagy embertelen, illetve megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek kell minősíteni.

78 Ami egyébiránt a 2011/95 irányelv 2. cikkének *g)* pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismerését illeti, ezen irányelv 18. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy a kiegészítő védelem iránti kérelem ezen irányelv II. fejezete rendelkezéseinek megfelelő értékelését követően ismerjék el e jogállást minden olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy számára, aki megfelel az említett irányelv V. fejezetében előírt feltételeknek.

79 Mivel az e II. fejezetben szereplő, a kiegészítő védelem iránti kérelem értékelésére alkalmazandó szabályok megegyeznek a menekült jogállás elismerése iránti kérelem értékelésére vonatkozó szabályokkal, vissza kell utalni az e szabályoknak a jelen ítélet 60. és 61. pontjában elfogadott értelmezésére.

80 A fenti indokokra tekintettel az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 15. cikkének *a)* és *b)* pontját úgy kell értelmezni, hogy a „súlyos sérelem” fogalma kiterjed annak valós veszélyére, hogy a kérelmezőt a kulturális vagy vallási normák, illetve hagyományok állítólagos megsértése miatt a családjának vagy a közösségének valamely tagja megöli vagy vele szemben erőszakot alkalmaz, és hogy e fogalom az ezen irányelv 2. cikkének *g)* pontja értelmében vett kiegészítő védelmi jogállás elismeréséhez vezethet.

IV.

C-118/22. sz. Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia ügyben 2024. január 30-án hozott ítélet

A személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/680 európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. és 10. cikkével, 13. cikke (2) bekezdésének *b)* pontjával, valamint 16. cikkének (2) és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikke (1) bekezdésének *c)* és *e)* pontját az Európai Unió Alapjogi Chartája 7. és 8. cikkének fényében

a következőképpen kell értelmezni: azzal ellentétben az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja a közvádra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt személyek személyes adatainak – többek között biometrikus és genetikai adatainak – a rendőrhatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából történő, akár az érintett személy haláláig való tárolását, még akkor is, ha mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól, anélkül hogy az adatkezelőt arra köteleznék, hogy rendszeresen felülvizsgálja e tárolás további szükségességét, vagy az említett személy számára elismerné az ezen adatok törléséhez való jogot, amint az az adatkezelés céljainak szempontjából már nem szükséges, illetve adott esetben az adatkezelés korlátozásához való jogot.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/680 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 119., 89. o.; helyesbítések: HL 2018. L 127., 7. o.; HL 2021. L 74., 39. o.) 13. cikke (2) bekezdésének *b)* pontjával és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 5. cikkének értelmezésére irányul.

2 Ezt a kérelmet az NG és a Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia” pri Ministerstvo na vateshnite raboti – Sofia (a belügyminisztérium „Nemzeti rendőrség” főigazgatóságának igazgatója, Bulgária; a továbbiakban: DGPN) között NG arra irányuló – a jogerős büntetőítéletet követően a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülésén alapuló – kérelmének a DGPN általi elutasítása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy NG-t töröljék azon nemzeti nyilvántartásból, amelybe a bolgár rendőrhatóságok a közvádra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás alá vont

személyeket bejegyzik (a továbbiakban: rendőrségi nyilvántartás).

Az alapeljárás

21 NG-t a büntető törvénykönyv 290. cikkének (1) bekezdése szerinti hamis tanúzásnak minősülő bűncselekmény miatti nyomozás keretében a belügyminisztériumról szóló törvény 68. cikkének megfelelően felvették a rendőrségi nyilvántartásba. E nyomozás eredményeként vád alá helyezték, és a 2016. június 28-i ítélettel – amelyet fellebbezés folytán a 2016. december 2-án helybenhagytak –, megállapították a bűnösségét, és egy év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. A büntetés letöltését követően NG a büntető törvénykönyv 82. cikkének (1) bekezdése és 88a. cikke alapján 2020. március 14-én mentesülésben részesült.

22 2020. július 15-én NG e mentesítés alapján kérelmet nyújtott be a Belügyminisztérium illetékes területi hivatalához a rendőrségi nyilvántartásból való törlés iránt.

23 2020. szeptember 2-i határozatával a DGNP elutasította ezt a kérelmet, mivel úgy ítélte meg, hogy a jogerős büntetőítélet, ideértve a mentesítés esetét is, nem tartozik a belügyminisztériumról szóló törvény 68. cikkének (6) bekezdésében kimerítően felsorolt, a rendőrségi nyilvántartásból való törlés indokai közé.

24 2021. február 2-i határozatával az Administrativen sad Sofia grad (szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária) az NG által a DGNP e határozatával szemben benyújtott kereset lényegében az utóbbi által megállapítottakhoz hasonló indokok alapján elutasította.

25 NG felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Varhoven administrativen sadhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Bulgária). E felülvizsgálati kérelem elsődleges jogalapja a 2016/680 irányelv 5., 13. és 14. cikkéből levezethető azon elv megsértésén alapul, hogy a személyes adatok tárolás útján történő kezelése nem lehet korlátlan időtartamú. Márpedig NG szerint de facto erről van szó, ha a büntetés letöltését és a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítést követően – a rendőrségi nyilvántartásból való törlést meglapozó indok hiányában – az érintett egyáltalán nem kérheti azon adatainak törlését, amelyeket a letöltött büntetés alapjául szolgáló bűncselekmény kapcsán gyűjtöttek.

26 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság elsősorban megjegyzi, hogy a rendőrségi nyilvántartásba vétel a 2016/680 irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében foglalt célokból végzett személyesadat-kezelés, ennél fogva ezen irányelv hatálya alá tartozik.

27 Másodsorban rámutat arra, hogy a mentesítés nem szerepel a rendőrségi nyilvántartásból való törlésnek a belügyminisztériumról szóló törvény 68. cikkének (6) bekezdésében kimerítően felsorolt indokai között, és hogy a többi indok egyike sem alkalmazható ebben az esetben, így az érintett személy számára ilyen esetben lehetetlen elérni a nyilvántartásból való törlést.

28 Harmadsorban, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2016/680 irányelv (26) preambulumbekzdése arra vonatkozó garanciákra hivatkozik, hogy a gyűjtött személyes adatok mennyisége ne legyen túlzott mértékű, és az adatokat csak az adatkezelés célja szempontjából szükséges ideig

tárolják, és kimondja, hogy az adatkezelőnek törlési vagy rendszeres felülvizsgálati határidőket kell megállapítania. Ezenkívül ezen irányelv (34) preambulumbekzdéséből azt a következtetést vonja le, hogy az irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében meghatározott célokból történő adatkezelésnek magában kell foglalnia az ilyen adatkezelés korlátozására, valamint az adatok törlésére, illetve megsemmisítésére irányuló műveleteket. Álláspontja szerint ezek az elvek az említett irányelv 5. cikkében, valamint 13. cikkének (2) és (3) bekezdésében tükröződnek.

29 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azon kérdést illetően, hogy az előző pontban kifejtett célokkal ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely az illetékes hatóságok számára a 2016/680 irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében meghatározott célokból végzett adatkezelésre „gyakorlatilag korlátlan jogot” keletkeztet, az érintettek pedig megszűnik az adatai kezelésének korlátozásához vagy az adatainak törléséhez való joga.

30 E körülmények között a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Lehetővé tesz-e a [2016/680 irányelv] 13. cikke (2) bekezdésének *b)* pontjával és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 5. cikkének értelmezése olyan nemzeti jogalkotási intézkedéseket, amelyek eredményeként gyakorlatilag korlátlan jog keletkezik a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelésére, és/vagy megszűnik az érintettek az adatai kezelésének korlátozásához, valamint adatainak törléséhez, illetve megsemmisítéséhez való joga?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

31 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Erre tekintettel a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket. Ezenkívül előfordulhat, hogy a Bíróságnak olyan uniós jogi szabályokat kell figyelembe vennie, amelyekre a nemzeti bíróság a kérdésében nem hivatkozott (2021. július 15-i Ministrstvo za obrambo ítélet, C-742/19, EU:C:2021:597, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság kérdése abból ered, hogy – amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből és a bolgár kormány által a Bíróság előtti tárgyaláson szolgáltatott információkból kitűnik – a belügyminisztériumról szóló törvényben kimerítő jellel felsorolt, a rendőrségi nyilvántartásban szereplő személyes adatok törlését igazoló okok egyike sem alkalmazható az alapügyben szóban forgó, az érintett személy jogerős elítélésén alapuló helyzetben, még a mentesítést követően sem, így ezen adatokat e nyilvántartásban tárolják, és azokat

a hozzáféréssel rendelkező hatóságok – az említett személy haláláig – korlátlan ideig kezelhetik.

33 E tekintetben mindenekelőtt az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, különösen a jelen ítélet 27. pontjában összefoglalt megfontolásokból, valamint magának az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek a szövegéből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság különösen arra keresi a választ, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e az arányosság elvével. Márpedig, amint azt a 2016/680 irányelv (104) preambulumbekkezdése hangsúlyozza, a Charta 8. cikkében előírt, a személyes adatok védelméhez való jog, valamint a Charta 7. és 47. cikke által védett, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához, illetve a hatékony jogorvoslatához és a tisztességes eljáráshoz való jog ezen irányelv által bevezetett korlátozásait a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében foglalt – az arányosság elvének tiszteletben tartását is magában foglaló – követelményekkel összhangban kell értelmezni.

34 Továbbá, kérdésének megfogalmazásakor a kérdést előterjesztő bíróság helyesen hivatkozik az említett irányelvnek a személyes adatok törlésére vagy tárolásuk szükségességének rendszeres felülvizsgálatára vonatkozó határidőkkel kapcsolatos 5. cikkére. Mivel az említett 5. cikk szoros kapcsolatban áll ugyanezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének *c)* és *e)* pontjával, valamint 16. cikkének (2) és (3) bekezdésével, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést úgy kell érteni, hogy az e két rendelkezésre is vonatkozik.

35 Hasonlóképpen, mivel az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás többek között a személyes adatok azon különleges kategóriáiba tartozó biometrikus és genetikai adatok tárolását írja elő, amelyek kezelését a 2016/680 irányelv 10. cikke külön szabályozza, úgy kell tekinteni, hogy az előterjesztett kérdés e rendelkezés értelmezésére is vonatkozik.

36 Végül a 2016/680 irányelv 13. cikke értelmezésének relevanciája az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből csak a (2) bekezdés *b)* pontját illetően tűnik ki egyértelműen. Kétségtelen, hogy – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat – annak (3) bekezdése különösen az ezen irányelv (26) preambulumbekkezdésében kimondott elveket is tükrözi. Mindazonáltal a Bírósághoz benyújtott iratokból nem tűnik ki, hogy az alapügyben olyan jogalkotási intézkedésről is szó lenne, amely a (3) bekezdés értelmében vett „az érintett személy tájékoztatásának késleltetésére vagy korlátozására” irányul.

37 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2016/680 irányelv 5. és 10. cikkével, 13. cikke (2) bekezdés *b)* pontjával, valamint 16. cikkének (2) és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikke (1) bekezdés *c)* és *e)* pontját a Charta 7. és 8. cikke fényében úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja a közzéadásra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt személyek személyes adatainak – többek között biometrikus és genetikai adatainak – a rendőrhatalóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a védeljének lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából történő, akár az érintett személy haláláig való tárolását, még akkor is, ha mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos

jogkövetkezmények alól, anélkül hogy számára egyébként elismerné az említett adatok törléséhez vagy adott esetben a kezelésük korlátozásához való jogot.

38 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy az előterjesztett kérdés a személyes adatoknak a 2016/680 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében ezen irányelv hatálya alá tartozó céloknak megfelelő kezelésére vonatkozik. Mindazonáltal a belügyminisztériumról szóló törvénynek az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban hivatkozott 27. cikkéből kitűnik, hogy a rendőrségi nyilvántartásban tárolt adatok a nemzetbiztonság védelme céljából is kezelhetők, amelyre ez az irányelv a 2. cikke (3) bekezdésének a (14) preambulumbekkezdéssel összefüggésben értelmezett *a)* pontja értelmében nem alkalmazandó. A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát meggyőződni arról, hogy az alapeljárás felperese adatainak tárolása nem alkalmas arra, hogy a nemzetbiztonság védelmével kapcsolatos célokat szolgáljon, mivel e 2. cikk (3) bekezdés *a)* pontja az uniós jog alkalmazása alóli kivételre vonatkozik, amely kivételt szigorúan kell értelmezni (lásd analógia útján: 2021. június 22-i Latviyas Republikas Saeima [Büntetőpontok] ítélet, C-439/19, EU:C:2021:504, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Elsősorban emlékeztetni kell arra, hogy a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez fűződő, a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogok nem korlátlan jogosultságokat jelentenek, hanem azokat a társadalomban betöltött szerepük alapján kell megítélni, és más alapvető jogokkal szemben kell mérlegelni. Ezen alapvető jogok gyakorlása a Charta 52. cikke (1) bekezdésének megfelelően csak a törvény által, és az említett alapvető jogok lényeges tartalmának, valamint az arányosság elvének tiszteletben tartásával korlátozható. Ezen utóbbi elv értelmében a korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja. A korlátozásoknak a feltétlenül szükséges határokon belül kell maradniuk, és a szóban forgó korlátozásokat tartalmazó szabályozásnak egyértelmű és pontos szabályokat kell tartalmaznia e korlátozások terjedelmére és alkalmazására vonatkozóan (lásd ebben az értelemben: 2021. június 22-i Latviyas Republikas Saeima [Büntetőpontok] ítélet, C-439/19, EU:C:2021:504, 105. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 Amint azt lényegében a 2016/680 irányelv (26) preambulumbekkezdése hangsúlyozza, e követelmények nem teljesülnek, ha a közérdekű cél egyéb olyan eszközzel is észszerűen és hasonló hatékonysággal elérhető, amely nem sérti az érintett alapvető jogait (lásd analógia útján: 2021. június 22-i Latviyas Republikas Saeima [Büntetőpontok] ítélet, C-439/19, EU:C:2021:504, 110. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Másodsorban, először is az említett irányelv 4. cikk (1) bekezdés *c)* pontja értelmében a tagállamoknak elő kell írniuk, hogy a személyes adatok az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőek és relevánsak legyenek, és a szükségesre korlátozódjanak. E rendelkezés tehát megköveteli, hogy a tagállamok tiszteletben tartsák az „adattakarékosság” elvét, amely az arányosság elvét fejezi ki (lásd ebben az értelemben: 2021. június 22-i Latviyas Republikas Saeima

[Büntetőpontok] ítélet, C-439/19, EU:C:2021:504, 98. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Ebből következik, hogy többek között a személyes adatoknak a büntetőeljárás keretében történő gyűjtése és azoknak a rendőrhatalóságok által az ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében meghatározott célokból történő tárolása, mint minden, ezen irányelv hatálya alá tartozó adatkezelés, tiszteletben kell, hogy tartsa e követelményeket. Az ilyen tárolás egyébiránt a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való alapvető jogba való beavatkozásnak minősül, függetlenül attól, hogy a tárolt információk különleges jellemzőkkel bírnak-e, vagy hogy az érintetteknek ez a beavatkozás okozott-e esetleges kellemetlenségeket, vagy sem, illetve hogy a tárolt adatokat később felhasználják-e, vagy sem (lásd analógia útján: 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Ezenkívül, ami közelebbről az említett adatok tárolási időtartamának arányos jellegét illeti, a tagállamoknak a 2016/680 irányelv 4. cikk (1) bekezdés e) pontja értelmében elő kell írniuk, hogy ezen adatokat olyan formában tárolják, amely az érintettek azonosítását csak az adatkezelés céljai szempontjából szükséges ideig teszi lehetővé.

44 Ennek keretében ezen irányelv 5. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy megfelelő határidőket állapítsanak meg a személyes adatok törlésére vagy tárolásuk szükségességének rendszeres felülvizsgálatára, valamint hogy olyan eljárási szabályokat írjanak elő, amelyek biztosítják e határidők betartását.

45 Amint azt a 2016/680 irányelv (26) preambulumbekkezdése kimondja, e rendelkezés annak biztosítására irányul, hogy a személyes adatok tárolása az ezen irányelv 4. cikk (1) bekezdés e) pontjában foglalt követelményeknek megfelelően a szükséges időtartamra korlátozódjon. Bár az irányelv a tagállamokra bízta, hogy megfelelő határidőket állapítsanak meg a tárolás időtartamára vonatkozóan, és döntsenek arról, hogy e határidők az említett adatok törlésére vagy tárolásuk szükségességének rendszeres felülvizsgálatára vonatkoznak-e, mindazonáltal e határidők betartását megfelelő eljárási intézkedésekkel kell biztosítaniuk. E határidők „megfelelő” jellege azonban mindenesetre megköveteli, hogy az említett irányelvnek a Charta 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikk (1) bekezdés c) és e) pontja értelmében az említett határidők adott esetben lehetővé tegyék az érintett adatok törlését abban az esetben, ha a tárolásuk az adatkezelést igazoló célokra tekintettel már nem szükséges.

46 Annak érdekében, hogy az érintettek ellenőrizhessék a „megfelelő” jellegét, és adott esetben kérhessék a törlést, a 2016/680 irányelv 13. cikk (2) bekezdés b) pontja és 14. cikkének d) pontja előírja, hogy az érintettek főszabály szerint – amennyiben lehetséges – tájékoztatást kapjanak a személyes adatok tárolásának időtartamáról, vagy ha ez nem lehetséges, az ezen időtartam meghatározásának szempontjairól.

47 Továbbá a 2016/680 irányelv 10. cikke a személyes adatok különleges kategóriáinak, többek között a biometrikus és genetikai adatoknak a kezelését szabályozó különös rendelkezésnek minősül. E rendelkezés célja az érintett személy fokozott

védelmének biztosítása, amennyiben a szóban forgó adatok különleges érzékenysége és kezelésük körülményei miatt – amint az az említett irányelv (37) preambulumbekkezdéséből kitűnik – jelentős kockázatot hordozhatnak az olyan alapvető jogokra és szabadságokra nézve, mint a magánélet tiszteletben tartásához való jog és a személyes adatok védelméhez való jog, amelyeket a Charta 7. és 8. cikke garantál (2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti [A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántartásba vétele] ítélet, C-205/21, EU:C:2023:49, 116. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Közelebbről, e 10. cikk kimondja azt a követelményt, amely szerint a különleges adatok kezelése csak akkor megengedett, „ha arra feltétlenül szükség van”, amely az ilyen adatok kezelése jogszerűségének szigorúbb feltételét képezi, és többek között magában foglalja az „adattakarékosság” 2016/680 irányelv 4. cikk (1) bekezdés c) pontjából következő elvnek való megfelelést különösen szigorú ellenőrzését, amelynek e követelmény az említett különleges adatokra való konkrét alkalmazását jelenti (lásd ebben az értelemben: 2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti [A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántartásba vétele] ítélet, C-205/21, EU:C:2023:49, 117., 122. és 125. pont).

49 Végül a 2016/680 irányelv 16. cikkének (2) bekezdése bevezeti a személyes adatok törléséhez való jogot, ha az adatkezelés sérti az ezen irányelv 4., 8. vagy 10. cikke alapján elfogadott rendelkezéseket, vagy ha ezeket az adatokat az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez törölni kell.

50 E 16. cikk (2) bekezdéséből következik, hogy a törléshez való ezen jog többek között akkor gyakorolható, ha a személyes adatok tárolása az adatkezelés célja szempontjából nem, vagy már nem szükséges, mivel az ellentétben állna az említett irányelv 4. cikk (1) bekezdés c) és e) pontját, valamint adott esetben az irányelv 10. cikkét végrehajtó nemzeti jogi rendelkezésekkel, vagy ha e törlés az ugyanezen irányelv 5. cikke alapján a nemzeti jog által e célból meghatározott határidő tiszteletben tartásához szükséges.

51 Ugyanakkor a 2016/680 irányelv 16. cikkének (3) bekezdése alapján a nemzeti jognak elő kell írnia, hogy az adatkezelő törlés helyett korlátozza az ilyen adatok kezelését, ha e rendelkezés a) pontjával összhangban az érintett vitatja a személyes adatok pontosságát, és nem állapítható meg, hogy az adatok pontossága vagy pontatlansága nem állapítható meg egyértelműen, vagy ha a b) pont szerint a személyes adatokat bizonyítás céljából kell tárolni.

52 A fentiekből következik, hogy a 2016/680 irányelvnek a jelen ítélet 41–51. pontjában vizsgált rendelkezései olyan általános keretet állapítanak meg, amely lehetővé teszi többek között annak biztosítását, hogy a személyes adatok tárolása, és különösen annak időtartama az adattárolás céljainak szempontjából szükséges mértékre korlátozódjon, ugyanakkor e keret tiszteletben tartása mellett a tagállamokra bízta azon konkrét helyzetek meghatározását, amelyekben az érintett személy alapvető jogainak védelme megköveteli ezen adatok törlését, és azon időpont meghatározását, amikor e törlésnek meg kell történnie. Ezzel szemben, amint arra a főtanácsnok az indítványának 28. pontjában

lényegében rámutatott, e rendelkezések nem követelik meg, hogy a tagállamok olyan abszolút időbeli korlátokat határozzanak meg a személyes adatok tárolására vonatkozóan, amelyen túl azokat automatikusan törölni kellene.

53 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a rendőrségi nyilvántartásban a belügyminisztériumról szóló törvény 68. cikke alapján szereplő személyes adatokat kizárólag operatív nyomozási tevékenység céljából, konkrétan a más bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozás során gyűjtött adatokkal való összehasonlítás céljából tárolják.

54 E tekintetben elsősorban hangsúlyozni kell, hogy a jogerős büntetőítélettel elítélt személyekre vonatkozó adatoknak a rendőrségi nyilvántartásban való tárolása a jelen ítélet előző pontjában megjelölt célokból szükséges lehet, még azt követően is, hogy ezt az ítéletet törölték a bünyügyi nyilvántartásból, és következésképpen a nemzeti jogszabályok által az ezen elítéléshez fűzött jogkövetkezmények megszűnnek. E személyek ugyanis más bűncselekményekben is érintettek lehetnek, mint amelyek miatt elítélték őket, vagy éppen ellenkezőleg, az e hatóságok által tárolt adatoknak a más bűncselekményekre vonatkozó eljárások során gyűjtött adatokkal való összehasonlítása révén felmenthetők.

55 Így az ilyen adattárolás hozzájárulhat a 2016/680 irányelv (27) preambulumbekzdésében meghatározott közérdekű célkitűzéshez, amely szerint a bűncselekmények megelőzése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében szükséges, hogy az illetékes hatóságok azokat a személyes adatokat, amelyeket konkrét bűncselekmények megelőzésével, nyomozásával, felderítésével vagy a vádeljárás lefolytatásával összefüggésben gyűjtöttek, ennél szélesebb összefüggésben is kezeljék annak érdekében, hogy megértsék a bűnözői tevékenységeket és a különböző felderített bűncselekmények közötti összefüggéseket feltárják (lásd ebben az értelemben: 2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti [A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántartásba vétele] ítélet, C-205/21, EU:C:2023:49, 98. pont).

56 Másodsorban, a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó rendőrségi nyilvántartásban az érintett személynek a személyazonosító okmányokra vonatkozó bolgár szabályozásban meghatározott adatait, az ujjlenyomatát, az arcképmását, valamint a DNS-profilkészítés céljából vett mintát tárolják, amelyekhez – amint azt a bolgár kormány a tárgyaláson megerősítette – hozzáadódnak az érintett személy által elkövetett bűncselekményekre és az e tekintetben hozott ítéletekre vonatkozó adatok. Márpedig e különböző adatkategóriák elengedhetetlenek bizonyulhatnak annak vizsgálatához, hogy az érintett személy más bűncselekményekben is érintett-e, mint amelyek miatt jogerősen elítélték. Következésképpen főszabály szerint az adatkezelés célja szempontjából megfelelőnek és relevánsnak tekinthetők a 2016/680 irányelv 4. cikk (1) bekezdés c) pontja értelmében véve.

57 Harmadsorban, az ilyen tárolásnak a céljai szempontjából vett arányosságát a nemzeti jog által előírt megfelelő technikai és szervezési intézkedések figyelembevételével kell értékelni, amelyek célja a 2016/680 irányelv 20. és 29. cikkével összhangban, hogy az ezen irányelv követelményeivel ellentétes

adatkezeléssel szemben garantálják a tárolt adatok titkosságát és biztonságát, különösen pedig az ezen irányelv 20. cikkének (2) bekezdésében említett intézkedések figyelembevételével, amelyek biztosítják, hogy kizárólag olyan személyes adatok kezelésére kerüljön sor, amelyek az adott konkrét adatkezelési cél szempontjából szükségesek.

58 Negyedsorban, ami az alapügyben szóban forgó személyes adatok tárolási időtartamát illeti, a jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az említett adatokat csak abban az esetben tárolják az érintett személy haláláig, ha közzvadra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt ítélték el jogerősen, mivel a nemzeti szabályozás más esetekben az ilyen bűncselekmény miatt büntetőeljárás alá vont személyek nyilvántartásba vett adatainak törlését írja elő.

59 E tekintetben azonban meg kell állapítani, hogy a „közzvadra üldözendő szándékos bűncselekmény” fogalma különösen általános jellegű, és nagyszámú bűncselekményre alkalmazható, azok jellegétől és súlyosságától függetlenül (lásd ebben az értelemben: 2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti [A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántartásba vétele] ítélet, C-205/21, EU:C:2023:49, 129. pont).

60 Márpedig, amint arra lényegében a főtanácsnok is rámutatott az indítványának 73. és 74. pontjában, az e fogalom alá tartozó bűncselekmény miatt jogerősen elítélt személyek esetében nem azonos mértékű annak a kockázata, hogy más bűncselekményekben is érintettek, ami igazolhatná az adataik tárolásának egységes időtartamát. Így bizonyos esetekben olyan tényezőkre tekintettel, mint az elkövetett bűncselekmény jellege és súlya, illetve a visszaesés hiánya, az elítélt által jelentett veszély nem feltétlenül igazolja azt, hogy az adatait az e célból létrehozott nemzeti rendőrségi nyilvántartásban a haláláig tárolják. Ilyen esetekben már nem áll fenn a tárolt adatok és az elérni kívánt cél közötti szükséges összefüggés (lásd analógia útján: 2017. július 26-i 1/15 [EU-Kanada PNR-megállapodás] vélemény, EU:C:2017:592, 205. pont). Ennélfogva a tárolásuk nem felel meg az ezen irányelv 4. cikk (1) bekezdés c) pontjában meghatározott adattakarékosság elvének, és az említett irányelv 4. cikk (1) bekezdés e) pontjával ellentétben meghaladja a kezelésük céljainak eléréséhez szükséges időtartamot.

61 E tekintetben pontosítani kell, hogy – amint azt a főtanácsnok az indítványának 70. pontjában lényegében hangsúlyozta – kétségtelen, hogy az ilyen személynek az alapügyben bekövetkezetthez hasonló olyan mentesítése, amely az ítéletnek a bünyügyi nyilvántartásból való törlését vonja maga után, önmagában nem szünteti meg az adatai rendőrségi nyilvántartásban való tárolásának szükségességét, mivel ez a nyilvántartás a büntetett előéletet tartalmazó bünyügyi nyilvántartástól eltérő célokat szolgál. Mindazonáltal, amennyiben – mint a jelen ügyben is – a nemzeti büntetőjog alkalmazandó rendelkezései értelmében az ilyen mentesítés attól függ, hogy az érintett a büntetés letöltését követő bizonyos időn belül nem követ el újabb, közzvadra üldözendő szándékos bűncselekményt, ez a mentesítés arra utaló valószínűsítő körülménynek minősülhet, hogy az érintett személy a bünyözés elleni küzdelemre vagy a közzrend fenntartására irányuló célok szempontjából kevésbé jelent veszélyt,

tehát a tárolás szükséges időtartamának csökkentésére alkalmas tényezőnek minősülhet.

62 Ötöd sorban, a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében kimondott arányosság elve többek között magában foglalja a követett cél jelentőségének és a szóban forgó alapvető jogok gyakorlásába való beavatkozás súlyának egymással szembeni mérlegelését (lásd ebben az értelemben: 2022. november 22-i Luxembourg Business Registers ítélet, C-37/20 és C-601/20, EU:C:2022:912, 66. pont).

63 A jelen ügyben, amint arra a jelen ítélet 35. pontja emlékeztet, a személyes adatoknak a szóban forgó rendőrségi nyilvántartásban való tárolása biometrikus és genetikai adatokra is kiterjed. Hangsúlyozni kell tehát, hogy tekintettel azon jelentős kockázatokra, amelyekkel az ilyen különleges adatok kezelése az érintett személyek jogaira és szabadságaira nézve, különösen az illetékes hatóságoknak a 2016/680 irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében meghatározott célokból végzett feladataival összefüggésben jár, a követett cél különös jelentőségét a releváns tényezők összessége alapján kell értékelni. Az értékelendő releváns tényezők közé tartozik különösen az a tény, hogy az adatkezelés a bűncselekmények vagy a közbiztonságot fenyegető, bizonyos fokú súlyosságot mutató fenyegetések megelőzésével, az ilyen bűncselekmények üldözésével vagy az ilyen veszélyekkel szembeni védelemmel kapcsolatos konkrét célt szolgál, valamint azon sajátos körülmények fényében, amelyek között ezen adatkezelést végzik (lásd: 2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti [A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántartásba vétele] ítélet, C-205/21, EU:C:2023:49, 127. pont).

64 Ebben az összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy az a nemzeti szabályozás, amely előírja a közbiztonságra üldözendő szándékos bűncselekménnyel gyanúsított személy biometrikus és genetikai adatainak nyilvántartásba vételét céljából történő rendszeres gyűjtését, főszabály szerint ellentétes a 2016/680 irányelv 10. cikkében kimondott és a jelen ítélet 48. pontjában felidézett feltétlen szükségesség követelményével. Az ilyen szabályozás ugyanis különbségtétel nélkül és általános jelleggel a gyanúsított személyek többsége biometrikus és genetikai adatainak gyűjtéséhez vezethet (lásd ebben az értelemben: 2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti [A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántartásba vétele] ítélet, C-205/21, EU:C:2023:49, 128. és 129. pont).

65 Az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy ítélte meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben szóban forgó nemzeti szabályozás által előírt, a bűncselekmények elkövetésével gyanúsított, de el nem ítélt személyek ujjlenyomatainak, biológiai mintáinak és DNS-profiljainak általános és különbségtétel nélküli tárolására vonatkozó hatáskör nem tükrözi a szóban forgó köz- és magánérdekek közötti megfelelő egyensúlyt, és ezért ezen adatok tárolása aránytalan beavatkozást jelent a felperesek magánéletük tisztelgetben tartásához való jogába, és egy demokratikus társadalomban nem tekinthető szükségesnek, ezért e beavatkozás az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény) 8. cikkének a megsértésének minősül (EJEB, 2008. december 4., S és Marper kontra Egyesült

Királyság, CE:ECHR:2008:1204JUD003056204, 125. és 126. §).

66 Kétségtelen, hogy a jogerős büntetőítélettel elítélt személyek biometrikus és genetikai adatainak – akár halálukig történő – tárolása a 2016/680 irányelv 10. cikke értelmében véve feltétlenül szükséges lehet, többek között annak érdekében, hogy lehetővé váljon a más bűncselekményekben való esetleges részvételük vizsgálata, és ezáltal e bűncselekmények elkövetőinek büntetőeljárás alá vonása és elítélése. Figyelembe kell venni ugyanis azt, hogy az ilyen típusú adatok milyen jelentőséggel bírnak – akár több évvel a tényállás megvalósítását követően is – a bűnügyi nyomozások szempontjából, különösen akkor, ha az említett bűncselekmények súlyos bűncselekményeknek minősülnek (lásd ebben az értelemben: EJEB, 2020. február 13., Gaughran kontra Egyesült Királyság, CE:ECHR:2020:0213JUD004524515, 93. §).

67 Mindazonáltal a biometrikus és genetikai adatok tárolása csak akkor tekinthető olyannak, mint amely megfelel a 2016/680 irányelv 10. cikke értelmében vett azon követelménynek, amely szerint kezelésük csak akkor megengedett, „ha arra feltétlenül szükség van”, ha figyelembe veszi a jogerős büntetőítélet alapjául szolgáló bűncselekmény jellegét vagy súlyát, vagy más olyan körülményeket, mint például e bűncselekmény elkövetésének sajátos körülményeit, más folyamatban lévő eljárásokkal való esetleges kapcsolatát, vagy az elítélt személy előéletét, illetve profilját. Következésképpen abban az esetben, ha a nemzeti szabályozás – az alapügy tárgyát képezőhöz hasonlóan – előírja, hogy az érintett személynek a rendőrségi nyilvántartásba bejegyzett biometrikus és genetikai adatait jogerős elítélése esetén az adott személy haláláig kell tárolni, ezen adattárolás hatálya – amint az a fenti 59. és 60. pontban megállapításra került – az adatkezelés céljai szempontjából túlzott mértékű.

68 Hatod sorban, ami egyrészt a tagállamokat terhelő, a 2016/680 irányelv 5. cikkében foglalt azon kötelezettséget illeti, hogy megfelelő határidőket állapítsanak meg, meg kell jegyezni, hogy a jelen ítélet 59., 60. és 67. pontjában kifejtett okokból, valamint az ezen irányelv 4. cikk (1) bekezdés c) és e) pontjában, valamint 10. cikkében foglalt követelményekre tekintettel valamely határidő – különösen a közbiztonságra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt valamennyi személy biometrikus és genetikai adatainak tárolása tekintetében – csak akkor tekinthető ugyanezen 5. cikk értelmében „megfelelőnek”, ha figyelembe veszi az ilyen tárolási időtartamot szükségessé tevő, a jelen ítélet 67. pontjában említettekhez hasonló releváns körülményeket.

69 Következésképpen, még ha a nemzeti jogszabályban a tárolt adatok törlése kapcsán az érintett személy halálának bekövetkezésére való hivatkozás az említett 5. cikk értelmében vett „határidőnek” minősülhet is, az ilyen határidő csak az azt kellőképpen igazoló különleges körülmények között tekinthető „megfelelőnek”. Márpedig nyilvánvalóan nem ez a helyzet, ha ez általános jelleggel és különbségtétel nélkül alkalmazandó minden jogerősen elítélt személyre.

70 Kétségtelen, hogy – amint az a jelen ítélet 45. pontjában megállapításra került – a 2016/680 irányelv 5. cikke a tagállamokra bízta annak eldöntését, hogy a határidőket az említett adatok törlésére vagy tárolásuk szükségességének rendszeres felülvizsgálatára

vonatkozóan határozzák-e meg. Ugyanezen pontból azonban az is kitűnik, hogy az ilyen rendszeres felülvizsgálat kapcsán meghatározott határidő „megfelelő” jellege megköveteli, hogy e határidő ezen irányelvnek a Charta 52. cikke (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikk (1) bekezdés *c)* és *e)* pontja értelmében lehetővé tegye a szóban forgó adatok törlését abban az esetben, ha a tárolásuk már nem szükséges. Márpedig az előző pontjában felidézett okokból ez a követelmény nem teljesül, ha – mint a jelen ügyben is – a nemzeti szabályozás a közzéadásra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt személy vonatkozásában az adatok törlését kizárólag halála esetén teszi lehetővé.

71 Másrészt, ami az ezen irányelv 16. cikkének (2) és (3) bekezdésében az adatok törléséhez és kezelésük korlátozásához való jogra vonatkozó feltételeket illetően előírt garanciákat illeti, a jelen ítélet 50. és 51. pontjából az következik, hogy e rendelkezésekkel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás is, amely nem teszi lehetővé a közzéadásra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt személy számára e jogok gyakorlását.

72 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2016/680 irányelv 5. és 10. cikkével, 13. cikk (2) bekezdés *b)* pontjával, valamint 16. cikkének (2) és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikk (1) bekezdés *c)* és *e)* pontját a Charta 7. és 8. cikkének fényében úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja a közzéadásra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt személyes adatainak – többek között biometrikus és genetikai adatainak – a rendőrhatalóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából történő, akár az érintett személy haláláig való tárolását, még akkor is, ha mentesült a büntetett előléthez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól, anélkül hogy az adatkezelőt arra köteleznék, hogy rendszeresen felülvizsgálja e tárolás további szükségességét, vagy az említett személy számára elismernék az ezen adatok törléséhez való jogot, amint az az adatkezelés céljainak szempontjából már nem szükséges, illetve adott esetben az adatkezelés korlátozásához való jogot.

V.

C-277/22. sz. Global NRG ügyben 2024. január 25-én hozott ítélet

A földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/55/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/73/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 41. cikkének (17) bekezdését az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében kizárólag a földgázszállítási rendszer-üzemeltető minősül a nemzeti szabályozó hatóság azon határozata által „érintett félnek”, amely megállapítja az e rendszerhez való csatlakozásért és e rendszer használatáért, valamint az e rendszerüzemeltető által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő díjakat,

következésképpen pedig kizárólag e rendszerüzemeltető jogosult „hatékony jogorvoslat” benyújtására e határozattal szemben.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/55/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/73/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 211., 94. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 97. o.) 41. cikke (17) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben történő értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet egy földgáz-kereskedelemmel foglalkozó gazdasági társaság, a Global NRG Kereskedelmi és Tanácsadó Zrt. (a továbbiakban: Global NRG) és a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a továbbiakban: nemzeti szabályozó hatóság) között folyamatban lévő azon jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgyát a nemzeti szabályozó hatóság által hozott azon határozat jogszerűsége képezi, amely megállapítja a földgázszállítási rendszer használati és csatlakozási díjait, valamint az e rendszer üzemeltetője által nyújtott szolgáltatások díjait.

Az alapeljárás

8 A nemzeti szabályozó hatóság a 2021. augusztus 10-i határozatában a 2021. október 1-jétől 2025. szeptember 30-ig terjedő időszakra megállapította a földgázellátás körében a földgázszállítási rendszer üzemeltetője, az FGSZ Földgázszállító Zrt. által alkalmazható külön díjak, valamint a földgázszállító vezetékhez történő csatlakozásért fizetendő díjak összegét (a továbbiakban: vitatott határozat). E határozat a nemzeti szabályozó hatóság korábbi, a referenciaár számítási módszertanát megállapító 2021. március 30-i határozatán alapul, amelyet a Global NRG által benyújtott jogorvoslati kérelem alapján eljárva a Kúria (Magyarország) visszamenőleges hatállyal jogellenesnek nyilvánított és megsemmisített.

9 A Global NRG a vitatott határozat megsemmisítése iránti keresetet is indított a Fővárosi Törvényszék (Magyarország), vagyis a kérdést előterjesztő bíróság előtt. Azt állítja, hogy e határozat jogellenes, mivel egyrészt a 2021. március 30-i határozatot jogellenesnek nyilvánították, másrészt pedig a jogcímátvezetési szolgáltatásra alkalmazandó díjakat az összehangolt földgázszállítási tarifaszervezetekre vonatkozó üzemi és kereskedelmi szabályzat létrehozásáról szóló, 2017. március 16-i (EU) 2017/460 bizottsági rendelet (HL 2017. L 72., 29. o.) megsértésével állapították meg.

10 A Global NRG azt is előadja, hogy mivel a nemzeti jogszabályok jogorvoslati jogot biztosítanak a földgázszállítási rendszer használója számára a 2021. március 30-i határozathoz hasonló olyan határozatokkal szemben, amelyek az e rendszer használatáért fizetendő díjakat megalapozó referenciaár-számítási módszertanra vonatkoznak, ellentétes az uniós joggal, ha az ilyen rendszerhasználót megfosztják az említett rendszer használati díjait megállapító későbbi határozattal szembeni jogorvoslati jogától.

11 A nemzeti szabályozó hatóság a kereset elutasítását kéri, elsősorban azzal az indokkal, hogy a Global NRG nem rendelkezik „kereshetőségi joggal”,

mivel e társaság a vitatott határozat elfogadására irányuló eljárásban nem volt ügyfél, továbbá közte és ezen eljárás tárgya között nem áll fenn semmilyen közvetlen kapcsolat. E körülmények között e határozat a Global NRG-t csak közvetett módon érinti, pusztán a gazdasági érdekeltisége pedig nem elegendő az említett határozattal szembeni jogorvoslati jog megalapozásához.

12 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a Global NRG szerint, mivel a vitatott határozatban megállapított díjak kötelező erejűek mind a földgázszállítási rendszer üzemeltetője, mind pedig e rendszer használója számára, e díjak közvetlenül érintik e rendszerhasználó jogait és jogos érdekeit. E bíróság ugyanakkor pontosítja, hogy a magyar jogszabályok szerint, ha olyan személy indít keresetet, aki – mint a Global NRG is – perindítási joggal rendelkezik, meg kell vizsgálni, hogy e személy keresetösségi joggal is rendelkezik-e, vagyis hogy a megtámadott határozat közvetlenül érinti-e a jogait vagy jogos érdekeit, amely feltételtől függ e bíróság azon lehetősége, hogy az ilyen személy által e határozattal szemben benyújtott keresetet érdemben megvizsgálja.

13 A jelen ügyben e bíróság szerint a Global NRG által indított kereset bármiféle érdemi vizsgálata előtt meg kell győződni arról, hogy e gazdasági társaság a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdése értelmében vett, a „szabályozó hatóság határozata által érintett félnek” minősül-e. Mivel e fogalmat ez az irányelv nem határozza meg, azt a 2015. március 19-i E.ON Földgáz Trade ítélet (C-510/13, EU:C:2015:189) és a 2020. július 16-i Bizottság kontra Magyarország (A villamosenergia-átviteli és földgázszállítási rendszerekhez való hozzáférés díjai) ítélet (C-771/18, EU:C:2020:584) alapján kell vizsgálni.

14 A kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy a 2009/73 irányelv 41. cikkének a Charta 47. cikke szerinti hatékony jogorvoslatához való joggal összefüggésben értelmezett (17) bekezdésével ellentétes-e az olyan nemzeti rendelkezés, mint a Get. 129/B. §-ának (1) bekezdése, amelynek értelmében a rendszerhasználati, szállítási és csatlakozási díjak, valamint az e rendszer üzemeltetője által nyújtott szolgáltatások díjainak megállapítására irányuló eljárások keretében kizárólag e rendszerüzemeltető minősül az e 41. cikk (17) bekezdése értelmében vett, „a szabályozó hatóság határozata által érintett félnek”, a földgázágazatban működő minden más piaci szereplő kizárásával. E bíróság úgy véli, hogy e 129/B. § (1) bekezdése így arra kötelezi őt, hogy a Global NRG által benyújtott keresetet érdemi elbírálás nélkül utasítsa vissza, ami álláspontja szerint a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdésében biztosított jogorvoslati jog „aránytalan korlátozását” jelenti.

15 Másodszor, az említett bíróság a 2015. március 19-i E.ON Földgáz Trade ítélet (C-510/13, EU:C:2015:189) 48. és 49. pontjára támaszkodva úgy véli, hogy a Global NRG-hez hasonló piaci szereplő jogorvoslati joggal rendelkezik azon az alapon, hogy a vitatott határozat közvetlenül érinti őt. E tekintetben e bíróság kiemeli, hogy a földgázszállítási rendszer üzemeltetője köteles a gazdasági szereplőre hárítani az e határozatban megállapított különleges díjszabást, továbbá hogy e gazdasági szereplő nem gyakorolhatja tevékenységét azt megelőzően, hogy megfizette volna az e jogcímen követelt összegeket.

16 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) A [2009/73] irányelv [...] 41. cikk[ének] (17) bekezdését – az Alapjogi Charta 47. cikkére figyelemmel – úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely kimondja, hogy a tagállami szabályozó hatóságnak a rendszerhasználati díjak, a rendszerüzemeltető által külön díj ellenében végezhető szolgáltatások díjainak és a csatlakozási díjak megállapítására irányuló eljárásaiban közvetlenül érintett, s ekként az eljárásban hozott határozattal szemben jogorvoslati joggal rendelkező fél kizárólag az érintett rendszerüzemeltető?

2) Amennyiben az [első] kérdésre igenlő választ ad a Bíróság, [a 2009/73 irányelv] 41. cikk[ének] (17) bekezdését – az Alapjogi Charta 47. cikkére figyelemmel – úgy kell-e értelmezni, hogy annak alkalmazásában az alapügyhöz hasonló esetben a szabályozó hatóság a rendszerhasználati díjak, a rendszerüzemeltető által külön díj ellenében végezhető szolgáltatások díjainak és a csatlakozási díjak megállapításáról szóló határozata által érintett – ekként a tagállami szabályozó hatóság határozata ellen jogorvoslati joggal rendelkező – fél a felpereshez hasonló helyzetben lévő földgázpiaci szereplő, akinek a rendszerüzemeltető az általa külön díj ellenében végezhető szolgáltatás díját a határozat alapján felszámítja?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

17 Kérdéseivel, amelyeket együttesen kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdését a Charta 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében kizárólag a földgázszállítási rendszerüzemeltető minősül a nemzeti szabályozó hatóság azon határozata által „érintett félnek”, amely megállapítja az e rendszerhez való csatlakozásért és e rendszer használatáért, valamint az e rendszerüzemeltető által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő díjakat, következésképpen pedig kizárólag e rendszerüzemeltető jogosult „hatékony jogorvoslat” benyújtására e határozattal szemben.

18 A 2009/73 irányelv (33) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 41. cikkének (17) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy nemzeti szinten hozzanak létre olyan megfelelő mechanizmusokat, amelyek lehetővé teszik a nemzeti szabályozó hatóság határozata által érintett fél számára, hogy az érintett felektől és kormányoktól független testülethez forduljon, amely „lehet bíróság vagy más, jogi felülvizsgálat végzésére hatáskörrel rendelkező törvényszék”. Az ilyen követelmény a Charta 47. cikkében biztosított, az uniós jog általános elvét képező hatékony bírói jogvédelem elvének velejárója (2021. szeptember 2-i Bizottság kontra Németország [A 2009/72 és 2009/73 irányelv

átültetése] ítélet, C-718/18, EU:C:2021:662, 128. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 Először is, jóllehet az e 41. cikk (17) bekezdése értelmében vett „érintett fél” fogalmát a 2009/73 irányelv nem határozza meg, a Bíróság már egy hasonló rendelkezést, nevezetesen az 1997. október 6-i 97/51/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 1997. L 295., 23. o.) módosított, a távközlési szolgáltatások belső piacának a nyílt hálózatellátás bevezetése révén történő létrehozataláról szóló, 1990. június 28-i 90/387/EGK tanácsi irányelv (HL 1990. L 192., 1. o.) 5a. cikkének (3) bekezdését akként értelmezett, hogy az a gazdasági szereplő, aki nem címzettje a nemzeti szabályozó hatóság határozatának, érintett fél jogállást szerez, ha az ilyen határozat a jogait potenciálisan érinti egyrészt a tartalma, másrészt pedig az e fél által gyakorolt vagy tervezett tevékenység miatt. A Bíróság pontosította, hogy nem szükséges szerződéses kapcsolat az e gazdasági szereplő és e határozat címzettje között ahhoz, hogy az ilyen gazdasági szereplő jogait potenciálisan érintse e határozat (2008. április 24-i Arcor ítélet, C-55/06, EU:C:2008:244, 176. és 177. pont).

20 Másodszor, a Bíróság a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 98/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. június 26-i 2003/55/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL 2003. L 176., 57. o.; magyar nyelvű különkiadás 12. fejezet, 2. kötet, 230. o.) illetően – amely a helyébe lépő 2009/73 irányelvtől eltérően nem tartalmazott semmi olyan rendelkezést, amely a gazdasági szereplőknek kifejezetten biztosította volna a bírósági jogorvoslathoz való jogot a nemzeti szabályozó hatóság határozataival szemben – megállapította, hogy amennyiben e nemzeti szabályozó hatóság a piaci szereplőknek a földgázszállítási rendszerhez való hozzáféréseire vonatkozó határozatot hoz egy olyan uniós szabályozás alapján, amely bizonyos jogokat ismer el a gázszállítási engedéllyel rendelkező gazdasági szereplő számára, akkor úgy kell tekinteni, hogy e határozat potenciálisan érinti e gazdasági szereplő jogait, még akkor is, ha e gazdasági szereplő nem címzettje e határozatnak (lásd ebben az értelemben: 2015. március 19-i E.ON Földgáz Trade ítélet, C-510/13, EU:C:2015:189, 38., 48. és 51. pont).

21 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a 2009/73 irányelv 41. cikke (1) bekezdésének a) pontja hatáskört biztosít a nemzeti szabályozó hatóságnak arra, hogy „szállítási és elosztási díjak[at] vagy az ezekre vonatkozó módszerek[et] átlátható kritériumok alapján [...] megállapít[son] vagy jóváhagy[jon]”. Ezen irányelv 41. cikke (6) bekezdésének a) pontja arra is felhatalmazza e szabályozó hatóságot, hogy megállapítsa vagy jóváhagyja legalább a nemzeti hálózatokhoz való csatlakozásra és a hálózati hozzáférésre – beleértve a szállítási és elosztási díjakat is – vonatkozó feltételek kiszámításához vagy meghatározásához használt módszertanokat. Ezenkívül az említett irányelv 41. cikkének (10) bekezdése felhatalmazza az említett szabályozó hatóságot, hogy szükség esetén megkövetelje a szállítási rendszer-üzemeltetőktől az e cikkben említett feltételek – köztük a díjak és a módszerek – módosítását annak biztosítása érdekében, hogy e díjak arányosak és megkülönböztetéstől mentesen alkalmazhatók legyenek.

22 Egyébiránt a 715/2009 rendelet 13. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy a rendszerekhez való

hozzáférés díjainak átláthatónak kell lenniük, és azokat minden rendszerhasználó tekintetében hátrányos megkülönböztetéstől mentesen kell alkalmazni (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Bizottság kontra Magyarország [A villamosenergia-átviteli és földgázszállítási rendszerekhez való hozzáférés díjai] ítélet, C-771/18, EU:C:2020:584, 46. pont).

23 Ebből következik, hogy a Global NRG-hez hasonló gazdasági szereplővel szemben a 2009/73 irányelv és a 715/2009 rendelet fent hivatkozott rendelkezései alapján arányos, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes díjakat kell alkalmazni. A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok függvényében előfordulhat, hogy e jogok megsértése folytán a vitatott határozat érintse az ilyen gazdasági szereplőt. E körülmények között az ilyen gazdasági szereplő vonatkozásában el kell ismerni, hogy az ilyen határozat által érintett fél jogállásával rendelkezik, következésképpen pedig joga van az e határozattal szembeni, a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdése értelmében vett hatékony jogorvoslathoz (lásd ebben az értelemben: 2015. március 19-i E.ON Földgáz Trade ítélet, C-510/13, EU:C:2015:189, 48. és 51. pont).

24 Az adott területre vonatkozó uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező bíróságokat, és megállapítani azokat a jogorvoslati eljárási szabályokat, amelyek a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének a biztosítására irányulnak, anélkül azonban, hogy sérülne a hatékony bírói jogvédelemhez való jog (2020. július 16-i Bizottság kontra Magyarország [A villamosenergia-átviteli és földgázszállítási rendszerekhez való hozzáférés díjai] ítélet, C-771/18, EU:C:2020:584, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 A hatékony jogorvoslathoz való jogot illetően állandó ítélkezési gyakorlat, hogy ahhoz, hogy valamely bíróság az uniós jogból eredő jogokat és kötelezettségeket érintő jogvitákban határozni tudjon, a Charta 47. cikkével összhangban hatáskörrel kell rendelkeznie az előtte folyamatban lévő jogvita megoldása szempontjából releváns valamennyi ténybeli és jogi kérdés vizsgálatára (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Bizottság kontra Magyarország [A villamosenergia-átviteli és földgázszállítási rendszerekhez való hozzáférés díjai] ítélet, C-771/18, EU:C:2020:584, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a Get. 129/B. §-ának (1) bekezdése nem teszi lehetővé számára, hogy érdemben megvizsgálja a nemzeti szabályozó hatóság határozata által érintett, a Global NRG-hez hasonló földgázpiaci szereplő által indított keresetet, pusztán amiatt, hogy e gazdasági szereplő nem rendszerüzemeltető. Amennyiben a nemzeti jog e rendelkezése nem értelmezhető a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdésével összhangban, a jelen ítélet 23. pontjában kialakított értelmezés szerint, akkor az említett nemzeti rendelkezést nem lehet olyannak tekinteni, mint amely az e 41. cikk (17) bekezdése értelmében vett „megfelelő mechanizmusokat” ír elő (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Bizottság kontra Magyarország [A villamosenergia-átviteli és földgázszállítási rendszerekhez való hozzáférés díjai] ítélet, C-771/18, EU:C:2020:584, 65. pont).

27 Ha ilyen összhangban álló értelmezés nem lehetséges, a kérdést előterjesztő bíróságnak az uniós jog alapján csak abban az esetben kell mellőznie a Get. 129/B. §-a (1) bekezdésének alkalmazását, ha a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdésében előírt kötelezettség kellően pontos és feltétel nélküli ahhoz, hogy közvetlen hatállyal rendelkezőnek lehessen tekinteni. Az ugyanis, ha a Global NRG-hez hasonló jogalany egy olyan hatósággal szemben, mint a nemzeti szabályozó hatóság, valamely irányelv olyan rendelkezésére hivatkozik, amely nem kellően pontos és feltétel nélküli ahhoz, hogy közvetlen hatálya elismerhető legyen, önmagában az uniós jog alapján nem vezethet ahhoz, hogy a tagállami bíróság mellőzze valamely nemzeti rendelkezés alkalmazását (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Valamely uniós jogi rendelkezés egyrészt akkor feltétel nélküli, ha olyan kötelezettséget fogalmaz meg, amely nem tartalmaz semmilyen feltételt, és nem függ – a végrehajtásában vagy hatályában – az Unió intézményeinek vagy a tagállamoknak semmilyen jogi aktusától, másrészt pedig akkor kellően pontos ahhoz, hogy egy jogalany hivatkozhatson rá, és a bíróság alkalmazhassa, ha egyértelműen fogalmaz meg valamely kötelezettséget. Ezenkívül, még ha valamely irányelv bizonyos mérlegelési mozgásteret is hagy a tagállamok számára a végrehajtási módok elfogadása során, ezen irányelv rendelkezése feltétlennek és pontosnak tekinthető, ha egyértelműen megfogalmazott és pontosan meghatározott eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára, amely a benne foglalt szabály alkalmazása tekintetében semmilyen feltételtől nem függ (2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 18. és 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.)

29 A jelen ügyben a 2009/73 irányelv 41. cikke (17) bekezdésének magából a szövegéből kitűnik, hogy a tagállamoknak megfelelő jogorvoslati mechanizmusokat kell előírniuk annak érdekében, hogy bármely érintett fél független szervezet előtt vitathassa a nemzeti szabályozó hatóság valamely határozatát. Jóllehet a tagállamok továbbra is rendelkeznek bizonyos mérlegelési mozgástérrel e jogorvoslati mechanizmusok jellegének és módjainak, valamint a független szerv formájának meghatározása tekintetében, ez nem változtat azon, hogy e 41. cikk (17) bekezdése az ilyen mechanizmusok bevezetésének előírásával egyértelműen olyan pontos kötelezettséget ír elő a tagállamokkal szemben, amely nem tartalmaz semmilyen feltételt a benne foglalt szabály alkalmazása tekintetében, ezáltal pedig feltétlen és kellően pontos módon jogorvoslati garanciát ír elő az érintett felek javára (lásd analógia útján: 2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 22–29. pont; 2023. április 20-i Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato [Commune de Ginosa] ítélet, C-348/22, EU:C:2023:301, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 Ennélfogva el kell ismerni a 2009/73 irányelv 41. cikke (17) bekezdésének közvetlen hatályát, vagyis a kérdést előterjesztő bíróságnak mellőznie kell az e rendelkezéssel ellentétes nemzeti jogszabály

alkalmazását abban az esetben, ha e jogszabályt nem lehet az említett rendelkezéssel összhangban értelmezni.

31 A fenti indokok összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2009/73 irányelv 41. cikkének (17) bekezdését a Charta 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében kizárólag a földgázszállítási rendszer-üzemeltető minősül a nemzeti szabályozó hatóság azon határozata által „érintett félnek”, amely megállapítja az e rendszerhez való csatlakozásért és e rendszer használatáért, valamint az e rendszerüzemeltető által nyújtott szolgáltatásokért fizetendő díjakat, következésképpen pedig kizárólag e rendszerüzemeltető jogosult „hatékony jogorvoslat” benyújtására e határozattal szemben.

FÓRUM

Bérces Viktor* A kirendelt védői intézmény működésével kapcsolatos aktuális kérdések

Absztrakt

A védői kirendeléses rendszer fenntartása és működtetése az állam, illetőleg a jogalkalmazó szervek alapvető alkotmányos kötelezettsége. Ennek módjával kapcsolatban meglehetősen eltérő megoldásokat találunk az Európai Unió egyes tagországaiban, így például a kirendelések alapja, valamint költségeinek finanszírozása tekintetében. Az egyes nemzetközi egyezmények – így például az Emberi Jogok Európai Egyezménye – közvetlen kötelezettséget teremtenek arra, hogy a tagországok gondoskodjanak a megfelelő létszámú ügyvédi apparátus működtetéséről, valamint olyan szisztéma kialakításáról, amelynek során a hatékony védekezéshez való jog szempontjai a lehető legteljesebb mértékben érvényesülnek. A Kúria is számos döntésében foglalkozott a kirendelt védői intézmény működésével kapcsolatos kérdésekkel, nem csak egyedi döntéseiben, hanem a joggyakorlat-elemző csoport keretein belül is. E tanulmány elsősorban a hazai törvényi szabályozás újdonságaira, valamint a Kúria vonatkozó döntéseire fókuszál.

Current issues related to the operation of assigned defenders

Abstract

The maintenance and operation of the defender assignment system is a fundamental constitutional obligation of the state and the law-enforcement bodies. Regarding the method of doing this, we find quite different solutions in the individual EU member states, such as, for example, with regard to the basis of assignments and the financing of their costs. Certain international conventions – such as the European Convention on Human Rights – create a direct obligation for the member countries to ensure the operation of an adequate number of lawyers, as well as the establishment of a system in which the aspects of the right to an effective defence are enforced to the fullest extent possible. In many of its decisions, the Hungarian supreme court dealt with issues related to the operation of the assigned defence institution, not only in its individual decisions, but also within the framework of the jurisprudence analysis group. This study primarily focuses on the

* A szerző PhD egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék; főtanácsadó, Kúria. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

novelties of domestic legislation and the relevant decisions of the Hungarian supreme court.

Bevezetés

A jogállamiság egyik alapvető elve, hogy a büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.¹ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) mindezt a hatékony védelemhez való jog követelményével, valamint azzal egészíti ki, hogy a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a törvényben meghatározottak szerint köteles védőt biztosítani a terhelt számára [3. § (3) bekezdés]. A védői kirendeléses rendszer létjogosultsága nem megkérdőjelezhető, annak folyamatos fenntartása és effektív működtetése az állam objektív kötelezettsége. E követelményt számos nemzetközi egyezmény, így például az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény), valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) is megjeleníti azzal, hogy a nemzetközi szabályozás elsősorban a terhelt jövedelmi helyzetét, rászorultságát tekinti a kirendelések elsődleges okának.

A kirendelések indokainak hazai szabályozása tekintetében – az 1998. évi XIX. törvényhez képest – lényegi eltérések nincsenek. Általános kirendelési ok továbbra is az, ha 1. kötelező védői részvétel esetén a terheltnek nincs meghatalmazott védője, 2. a terhelt védő kirendelését azért kéri, mert anyagi, jövedelmi helyzete folytán nem tud meghatalmazásról gondoskodni, vagy 3. az eljáró hatóság (bíróság) a kirendelést a terhelt érdekében szükségesnek tartja. A kirendelési ok rendszerét a jogalkotó tovább bővíti – többek között – azzal, hogy vádemelés után automatikusan kötelezővé teszi a védő kirendelését abban az esetben, ha azt a terhelt indítványozza (függetlenül a kötelező védői részvételtől, illetőleg a terhelt anyagi helyzetétől), valamint bevezeti az új kirendelt (helyettes) védő intézményét is az eredetileg kirendelt védő akadályoztatása, vagy egyéb gátló körülmény esetére.

A kirendelt védői intézmény működésének határfoka természetesen továbbra is nagy mértékben függ attól, hogy a kirendelésre az eljárás mely szakaszában kerül sor. A védekezés következetessége szempontjából egyértelműen előnyösebb helyzetet teremt, ha a kirendelt védő már az első gyanúsított kihallgatás alkalmával jelen van az eljárásban.

I. Az állam felelőssége a kirendeléses rendszer fenntartása tekintetében

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB, illetőleg Bíróság) a Kamasinski v. Ausztria

¹ Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdés.

ügyben² megállapította, hogy az állam nem tehető felelőssé a kirendelt védői rendszer valamennyi hiányosságáért, de amennyiben a kirendelt védő a hatóságok számára is érzékelhető módon nyilvánvalóan nem látja el feladatát, vagy mulasztását megfelelően a hatóságok tudomására hozzák, akkor megállapítható az állam felelőssége. A védő jelentős mulasztása esetén az állam kötelessége a hatékony intézkedések megtétele, de az állam felelőssége nem korlátlan a védői mulasztásokért, mert csak akkor indokolt a beavatkozás, ha súlyos mulasztásról van szó és az érintettek ezt rögtön panaszolták (Imbrioscia v. Svájc ügy, 1993.).

A Daud kontra Portugália ügyben (1998) az EJEB kifejtette, hogy az Egyezménynek nem elméleti vagy illuzórikus, hanem gyakorlati és hatékony jogok biztosítása a célja, és a védő kirendelése önmagában nem biztosítja a vádlott részére nyújtott jogi segítség hatékonyságát. Az állam ugyanakkor nem lehet felelős minden jogi segítségnyújtás céljából kirendelt ügyvéd mulasztásaiért. A jogász szakmának az államtól való függetlenségéből következik, hogy a védelem magatartása csak a vádlottra és védőjére tartozik, akár jogi segítség nyújtása céljából kirendelt védőről, akár megbízás alapján eljáró ügyvédéről van szó. Az illetékes nemzeti hatóságoknak csak akkor kell beavatkozniuk, ha a megfelelő képviselő érdekében jogi segítséget nyújtó védő hibáját észlelik vagy azt más módon a tudomásukra hozzák. Az ügy tárgyát képező eljárásban a hivatalból kirendelt védő felkészültségét és az ügyben tanúsított magatartását tekintve alkalmatlan volt az Egyezmény által megkívánt hatás elérésére. Az elsőként kirendelt védő a kérelmező érdekében eljárva semmilyen cselekményt nem végzett azelőtt, hogy betegségét bejelentette volna, a kérelmező így sikertelenül próbálta saját védelmét ellátni. Az ügyben második alkalommal kirendelt védőnek – akinek személyéről a kérelmező a büntetőbíróóság tárgyalása előtt három nappal értesült – a Bíróóság álláspontja szerint nem volt elég ideje az ügy tanulmányozására, a kérelmezőnek a börtönben történő esetleges meglátogatására és a védelemre való felkészülésre. A kérelmező tehát nem részesült az Egyezmény 6. cikke 3.c. pontjában megkívánt hatékony védelemben, az ügy körülményei pedig megkívánták volna, hogy a bíróság ilyen helyzetben ne maradjon tétlen.

Az Artico v. Olaszország ügyben (1980) az EJEB a védelemhez való jog megsértését állapította meg, miután a kérelmezőnek nem biztosítottak védőt a Semmitőszék előtti eljárásban. Az olasz kormány legfőképpen azzal érvelt, hogy 1. nem lett volna szabad elfogadni a védő hiánya miatti panaszt, mivel Artico nem merítette ki a belső jogorvoslati rendszer nyújtotta lehetőségeket (ugyanis nem jelentette be az ügyvédi kamaránál azt a körülményt, hogy kirendelt védője egyéb elfoglaltsága miatt nem vállalta a további védelmet, érdemi helyettesítéséről pedig nem is gondoskodott), 2. a védő hivatalbóli kirendelése már önmagában teljesítette az Egyezmény előírásait. A Bíróóság indokolásában azonban hangsúlyozta, hogy az Egyezmény hatékony védelmet követel meg, amelyet nem lehet pusztán a védő kirendelésével teljesíteni. Később ugyanis olyan előreláthatatlan körülmények merülhetnek fel, amelyek a védőt

tartósan akadályozzák feladatainak ellátásában, illetőleg jelen eljárási szereplő más módon is kivonhatja magát kötelezettségei teljesítése alól. A hatóságok kötelesek gondoskodni a védő helyettesítéséről, vagy arról, hogy őt feladatának ellátására kényszerítsék. Ebben az esetben tehát a panaszos nem részesült hatékony védelemben a Semmitőszék előtti eljárásban.

II. A kirendelt védő jogairól

A védő az eljárás önálló alanya annak ellenére, hogy a jogalkotó a védő jogait elsősorban a terhelt jogából vezeti le.³ A védő eljárási cselekményeinek joghatályossága – főszabály szerint – nem függ a terhelt előzetes beleegyezésétől, vagy utólagos jóváhagyásától. A törvényi szabályozás alapján a védő jogai a terheltével azonosak, ugyanakkor – speciális eljárási helyzetéhez igazodva – „többletjogokkal” is rendelkezik. A védői jogok katalógusa az alábbiak szerint foglalható össze:

a) Jog a gyanúsítás megismeréséhez: ennek alapján a kirendelt védőnek joga van a gyanúsítást annak közlésekor megismerni, hiszen ennek alapján tudja eldönteni, milyen tanácsot adjon a terheltnek a védekezés irányával kapcsolatban. Mindez állhat a vallomástétel megtagadásában; a bűncselekmény elkövetésének egyszerű tagadásában; részletes, a bűncselekmény elkövetését vitató vallomásban; egyszerű beismerő vallomásban; részleges beismerő vallomásban, vagy teljes, feltáró jellegű beismerő vallomásban.

b) Jog a védekezésre való felkészüléshez szükséges megfelelő időhöz és körülményekhez: e jog a tisztességes eljárás elvéből⁴ vezethető le, egyben kötelezettséget teremt az eljáró hatóságokra (bíróóságokra) nézve. A védekezésre való felkészüléshez szükséges megfelelő idő biztosítására a Be. számos normája hivatott, így például az általános eljárási szabályok körében került rögzítésre, hogy a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény megkezdését vagy elvégzését legalább egy órára elhalasztja, ha a terheltnek a védekezésre való felkészülésre, vagy a védővel való tanácskozásra az eljárási cselekmény megkezdése előtt – a terhelt és a védő önhibáján kívüli okból – nem volt lehetősége.⁵

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményként értékelte, hogy a terhelt érdekében a kirendelt védőt a terhelt kihallgatásának helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető.⁶

A terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelt kihallgatásának helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben kell értesíteni, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatásán

² Emberi Jogok Európai Bíróósága Case of Kamasinski v. Austria, Application no. 9783/82, Judgment of 19/12/1989.

³ Be. 42. § (1) bekezdés.

⁴ Egyezmény 6. cikk 3. pont b) alpont.

⁵ Be. 39. § (6) bekezdés.

⁶ 8/2013. (III. 1.) AB határozat.

részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető.⁷

A védekezésre való felkészüléshez szükséges megfelelő körülmények biztosítása különösen a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések esetében lényeges. Így például az őrizet és a letartóztatás tekintetében a kényszerintézkedést foganatosító szervnek biztosítani kell, hogy – az immár elektronikusan is rendelkezésre álló – iratokat a terhelt és a védő tanulmányozhassa. Ugyanígy, a letartóztatás, vagy előzetes kényszergyógykezelés tárgyában tartott ülések esetében, ha az ügyészség e kényszerintézkedések valamelyikének elrendelését indítványozza, az indítvány megküldését követően a gyanúsított és a védő számára biztosítani kell azoknak az ügyiratoknak a megismerését, amelyekre az indítványban hivatkoznak.⁸

A hatékony védelem hiányát állapította meg a Bíróság a Goddi v. Olaszország ügyben (1984), mivel a bolognai fellebbviteli bíróság előtt lefolytatott tárgyalás során a távollevő fogvatartott védőjét nem értesítették, így azon ő nem is tudott megjelenni. A hatékony védelemhez való jog megsértéséhez pedig nemcsak az eredeti védő távolléte, hanem az is hozzájárult, hogy a terhelt számára a fellebbviteli tárgyalásra kirendelt védő egyáltalán nem kapott felkészülési időt ahhoz, hogy tanulmányozza az ügy iratait.⁹

c) Jog a felvilágosításhoz: e jog érvényesülésével kapcsolatban fontos közösségi jogforrás a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU irányelv. A Bíróság egy ügyben megállapította, hogy a tájékoztatáshoz való jog sérelme nem egyszerű formai hiba, hanem lényegében az érdemi védekezés előterjesztésének akadályozása (Edwards v. United Kingdom ügy, 1992.).

d) Jog a terhelttel való tanácskozáshoz: e jog a terhelt és a védő közötti kommunikáció kontrollálatlanságát, a szakmai bizalmon alapuló munkakapcsolat folyamatos fenntartását biztosítja. Mindez különösen a fiatalok ügyeiben jelentős szempont, mivel számukra az átlagnál több idő lehet szükséges adott eljárási cselekmény céljának, illetőleg tárgyának megértéséhez.

e) Jog az indítványozáshoz és az észrevételezéshez: a védő számára alapvető fontosságú, hogy az eljárás bármely szakaszában – egészen az utolsó szó jogán esetlegesen megtett nyilatkozatáig bezárólag – kifejtthesse álláspontját, továbbá a mentő vagy enyhítő körülmények alátámasztása érdekében bizonyítékokat terjesszen elő, vagy ilyen bizonyítékok beszerzését indítványozza. E jogból egyben az is következik, hogy a hatóság (bíró) köteles mind az észrevételekkel, mind a bizonyítási indítványokkal érdemben foglalkozni és azokat elbírálni.

f) Jog a jelenléthez és a kérdéshez: bár a védő jelenléte általánosan nem kötelező, jogosult arra, hogy 1. jelen legyen az olyan eljárási cselekményen, amelyen a terhelt jelen lehet vagy a terhelt jelenléte kötelező, valamint 2. a törvényben meghatározott esetekben jelen legyen az olyan eljárási

cselekményeken is, ahol a terhelt nem lehet jelen vagy a terhelt jelenléte korlátozható.¹⁰ A kérdéshez való jog gyakorlása – az írásban megfogalmazott kérdések kivételével – a jelenléti jog gyakorlását feltételezi.

Az EJEB egy ügyben megállapította, hogy „elfogadhatatlan a védő közreműködésének kizárása a másodfokú eljárásban arra hivatkozással, hogy a másodfokú bíróság amúgy is vizsgálta azokat a körülményeket, amire a védő hivatkozott volna (Van Geysseghem v. Belgium ügy, 1999.).

A jelenléti jog gyakorlásával kapcsolatban jelentős döntés a Kúria Bhar.I.1.848/2015/7. számú határozata. Ennek előzménye az volt, hogy a törvényszék a vádlottat felbujtóként elkövetett emberölés büntetvénye kísérletében mondta ki bűnösnek, bizonyítási eszközként felhasználva a bűncselekmény elkövetése után elmebeteggé vált tettes gyanúsítottként tett vallomását. Az ítéletátlá – részbizonyítás felvételét követően – az elsőfokú határozatot megváltoztatva a vádlottat bizonyítottság hiányában felmentette, mert e bizonyítékok elégtelennek találta a vádlott bűnösségének megállapításához. A másodfokú ítélet ellen az ügyész jelentett be másodfellebbezést arra hivatkozással, hogy az ítéletátlá ítélete megalapozatlan, mert a tényállás megállapításánál a bizonyítékokat egyoldalúan, már-már koncepciózusán, kizárólag a vádlott érdekkörében vette figyelembe, így az egyoldalúan megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett, és indokolási kötelezettségének sem tett teljes mértékben eleget. Ezért indítványozta, hogy a Kúria az ítéletátlá ítéletét helyezze hatályon kívül és a másodfokú bíróságot utasítsa új eljárásra. A vádlott védője írásbeli észrevételében az ügyészi fellebbezést alaptalannak tartva, megalapozottnak tartotta a másodfokú bíróság eljárását, mivel a bizonyítás felvétele álláspontja szerint szükséges volt, és bár a terjedelmét tekintve a részbizonyítás nem volt különösebben jelentős, a másodfokú bíróság annak alapján az eljárási törvény rendelkezéseinek megfelelően mérlegelte felül az első fokon megállapított tényállást. Kifejtette azt is, hogy az ítéletátlának a terhelt gyanúsítottai vallomását – az Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) AB határozatában foglaltakra figyelemmel – eleve ki kellett volna rekesztenie a bizonyítékok köréből, és a harmadfokú eljárásban erre is tett indítványt.

A Kúria az ügyészi másodfellebbezést nem találta megalapozottnak. Az eljárás során elmebeteggé vált terhelt nyomozás során tett gyanúsítottai vallomásának felhasználhatóságával kapcsolatban azonban nem osztotta az ítéletátlá által kifejtett álláspontot, miszerint az Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) AB határozatában foglaltak ellenére a 23/2003. (VI. 24.) BM–IM együttes rendelet 9. § (3) bekezdése alapján, ha a nyomozási cselekményről a védőt értesítették, de azon nem jelent meg, ezt a gyanúsítottal közölni kell és tájékoztatni kell arról, hogy a védő távollmaradása az eljárási cselekmény elvégzésének nem akadály, így a védő távollétében kihallgatott gyanúsított vallomása figyelembe vehető. Az Alkotmánybíróság határozata alkotmányos követelményként határozta meg, hogy a Be. 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelt kihallgatásának helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék, hogy a

⁷ BH 2016.327.

⁸ Be. 470. §.

⁹ BÉRCES Viktor: *A védői szerepkör értelmezésének kérdései – különös tekintettel a büntetőbírósg előtti eljárásokra*, Pázmány Press, Budapest, 2014, 97–98.

¹⁰ Be. 42. § (1)–(2) bekezdés.

kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatásán részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető.

A Kúria álláspontja szerint az Alkotmánybíróság által alkotmányos követelményként meghatározott elv a nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól szóló együttes miniszteri rendelet egy részletszabályával nem helyettesíthető, főleg úgy nem, hogy maga az ítéletábra is leírta, miszerint az Alkotmánybíróság határozata által felhívott, a rendeletben szereplő legkevesebb huszonnégy órával korábbi értesítésnek a nyomozó hatóság eljárása az adott esetben nem felelt meg. Ezért a Kúria úgy ítélte meg, hogy a terheltnek a nyomozás során tett gyanúsítottai vallomása sem a Be. 291. § (1) bekezdése, sem a törvény 296. § (4) bekezdése alapján nem olvasható fel, ekként bizonyítékként egyáltalán nem értékelhető.

Ezért a Kúria – e fenti, eltérő indokkal – de hasonlóan az ítéletábrához, úgy ítélte meg, hogy ebben az ügyben a beszerzett bizonyítékok alapján a vádlott bűnössége nem állapítható meg, így az ítéletábra másodfokú ítéletét helybenhagyta.

g) Jog a jogorvoslatához: a védő által a nyomozási szakaszban előterjeszhető jogorvoslatok a panasz és a felülbírálati indítvány, míg a bírósági eljárásban előterjeszhető rendes jogorvoslati eszköz a fellebbezés, a rendkívüli jogorvoslati eszközök pedig – többek között – a perújítási és a felülvizsgálati indítvány vehető igénybe.

h) Jog az ügyiratok megismeréséhez: az ügyiratokat és a bizonyítékokat a gyanúsításkor, valamint azt követően folyamatosan szükséges átadni a védői jogok maradéktalan érvényesülése érdekében. Ezen elvárással szinkronban – a Be. alapján – a terhelt és a védő az eljárás ügyiratait a gyanúsítottai kihallgatást követően azonnal megismerheti,¹¹ e szabályt pedig folyamatosan és oly módon kell alkalmazni, hogy a gyanúsított és a védő az eljárás valamennyi ügyiratát a vádemelés előtt legalább egy hónappal, teljes terjedelmében megismerhesse és indítványait, észrevételeit megtehesse.¹²

i) Jog egyezségi eljárás, valamint ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezésének kezdeményezéséhez: a terhelt együttműködésén alapuló (konszenzuális) eljárások kibővítésével különösen hangsúlyossá vált a terhelt eljárást dinamizáló szerepe. E processzusok előfeltétele a terhelt beismertő vallomása, amelyre azonban nem csak a hatóság ösztönzésére, hanem a terhelt önálló akaratelhatározásából, vagy védője tanácsára is sor kerülhet.

A kirendelt védő jogállásával kapcsolatban fontos utalni arra, hogy ezen eljárási alanyokat – szemben a meghatalmazott védővel – továbbra sem illeti meg az a jog, hogy a védelem ellátására irányuló jogviszonyból minden ok nélkül kilépjének. Ennek alapján a kirendelt védő csak indokolt esetben indítványozhatja a felmentését a kirendelés alól, amelyről az a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság dönt, amely előtt az eljárás folyamatban van.¹³ E szabályozás indoka, hogy a kirendelés alapján a munkavégzésre irányuló jogviszony

lényegében nem a terhelt és a védő, hanem az állam és a védő között jön létre. Ennek ellenére ebben az esetben is érvényesülnie kell a védői függetlenség elvének, tehát az állami szervek (ügyészségek, bíróságok) a védő részére – a védelmi tevékenység ellátásával összefüggésben – utasítást nem adhatnak, a bíróságnak pedig legfeljebb a rendfenntartó funkciója (például rendbírság kiszabásának lehetősége) érvényesülhet. A felmentés indokoltsága egyedi mérlegelés kérdése, mindazonáltal a súlyos, tartós betegség, vagy a tartós akadályoztatás a felmentések általános és elfogadható okaként jelölhető meg. A védőt kizárólag kérelemre lehet, de még ebben az esetben sem kötelező felmenteni.

III. A kirendelt védő kötelezettségeiről

A védői kötelezettségek – a védői jogokhoz hasonlóan – a hatékony védelemhez való jog érvényesülését szolgálják és egységesen kerülnek meghatározásra a meghatalmazott és a kirendelt védők esetében.

A kirendelt védő kötelezettségei tekintetében a Be., az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.), valamint az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat (a továbbiakban: MÜK szabályzat) rendelkezései irányadók. Fontos, hogy – a védekezés szabadsága, valamint a védői függetlenség elve alapján – ebben az esetben nem abszolút kötelezettségekről beszélünk, ebben a tekintetben normatív, egzakt szabályrendszer nincs, a Be., illetőleg az egyéb jogforrások (etikai normák) csak általános elvárásokat fogalmaznak meg. Mindez a Be. normaszövegéből is egyértelműen következik, amelynek megfogalmazása teljességgel általános, alapvető jellegű. A védői kötelezettségek nemteljesítése nem minősül eljárási szabálysértésnek, tehát nem eredményezi az ügydöntő határozatok hatályon kívül helyezését, a védőre nézve – főszabály szerint – pedig e kötelezettségek megsértése nem jár automatikusan további hátrányos jogkövetkezményekkel (pl. rendbírsággal, fegyelmi eljárással).

A Be. generális elvárásként az alábbiakat fogalmazza meg: A védő köteles

- a) a terhelttel a kapcsolatot késedelem nélkül felvenni,
- b) a terhelt érdekében minden törvényes védekezési eszközt és módot kellő időben felhasználni,
- c) a terheltet a védekezés törvényes eszközeiről felvilágosítani, a jogairól tájékoztatni, a kötelezettségeire figyelmeztetni,
- d) a terheltet mentő, illetve a felelősségét enyhítő tények felderítését szorgalmazni,
- e) akadályoztatása esetén – előre nem ismert elháríthatatlan akadály felmerülését kivéve – helyettesítéséről gondoskodni, egyidejűleg az akadályoztatás tényéről az eljáró bíróságot, ügyészséget vagy nyomozó hatóságot tájékoztatni,
- f) jogait úgy gyakorolni és kötelezettségeit úgy teljesíteni, hogy azzal a büntetőeljárás időszerte lefolytatását ne akadályozza.¹⁴

A MÜK szabályzat alapján a védelmet ellátó ügyvéd védence tényelődéséhez – általánosságban – kötve van. Ennek megfelelően az ügyvéd az eljárási jogait oly módon gyakorolhatja, hogy az tartalmilag – a

¹¹ Be. 100. § (1) bekezdés, a) pont.

¹² Be. 352. § (1) bekezdés.

¹³ Be. 46. § (8) bekezdés.

¹⁴ Be. 42. § (4) bekezdés.

bűnösség, mint főkérdés tekintetében – ne legyen ellentétes a terhelt védekezésével. Ha tehát a terhelt tagadja a bűncselekmény elkövetését, akkor a védő még utalás szintjén sem nyilatkozhat úgy, hogy védence büntetőjogi felelősségét – az eset összes körülményei alapján – megállapíthatónak tartja.

A védő mulasztásával kapcsolatban a Kúria Bpkf.I.73/2020. számú ügyben megállapította, hogy az az eljárás elhúzódását eredményezte, a rendbíróság kiszabott összege pedig a törvény szerinti minimumhoz közeli mértékű, ezért eltűzöttnek nem tekinthető, vagyis megfelelő szankciója a jelenléti kötelezettség elmulasztásának és elégséges intelem a jövőbeli eljárási kötelezettségek fokozott figyelemmel kísérésére.

Az ügy előzménye: a kábítószer-kereskedelem büntette és más bűncselekmény miatt folyamatban lévő büntetőügyben másodfokon eljáró ítéltábla 2019. december 4. napjára nyilvános ülést tűzött ki. A nyilvános ülésen a IV. rendű vádlott kirendelt védője szabályszerű, 2019. június 12-én kézbesített idézés ellenére nem jelent meg, az ügy a IV. rendű vádlott tekintetében elkülönítésre, s 2020. január 22. napjára elhalasztásra került. A védő igazolási kérelmet terjesztett elő azt állítva, hogy tévesen jegyezte fel a nyilvános ülés napját. Az ítéltábla a 2019. december 11. napján tartott tanácsülésen meghozott végzésével az igazolási kérelmet elutasította, mert az a törvényben kizárt. Az ítéltábla végzésével a védővel szemben százezer forint rendbíróságot szabott ki azzal, hogy – meg nem fizetése esetén – ötezer forintként egy-egy napi elzárásra változtatja át. A végzés indokai szerint a védelem kötelező, ugyanakkor a védő szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a 2019. december 4. napjára kitűzött nyilvános ülésen, és távolmaradását előzetesen, alapos okkal nem mentette ki. A nyilvános ülés nem volt megtartható, ezért szabott ki rendbíróságot. „A rendbíróság összegének meghatározásakor az ítéltábla figyelembe vette az eljárás elhúzódásának a lehetőségét is.” A rendbíróságot kiszabó végzés ellen a védő fellebbezést terjesztett elő a rendbíróság kiszabott mértéke miatt, indokai szerint az eljárás elhúzódása nem olyan mértékű, hogy az indokolná a rendbíróság kiszabott mértékét, valamint kirendelt védőként – a határnap téves feljegyzése folytán – első alkalommal mulasztott. A nyilvános ülés csak a további vádlottak tekintetében volt megtartható, a IV. rendű vádlottat érintően nem, ügyét el kellett különíteni újabb határnapra. Ezáltal a védő mulasztása folytán az eljárás ténylegesen elhúzódott. A rendbíróság kiszabott összege a törvény szerinti minimumhoz közeli mértékű, ezért eltűzöttnek nem tekinthető, vagyis megfelelő szankciója a jelenléti kötelezettség elmulasztásának és elégséges intelem jövőbeli eljárási kötelezettségek fokozott figyelemmel kísérésére. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező. Akit idéznek, köteles az őt idéző bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság előtt megjelenni. A rendelkezésre álló résziratok arra nézve nem tartalmaznak adatot, hogy a IV. rendű vádlott tekintetében miért kötelező a védelem. Az ítéltábla a Be. 44. § g) pontjára hivatkozott. A törvény azonban erről külön rendelkezést nem tartalmaz. Ellenben a IV. rendű vádlott védelmére védő került kirendelésre, s annak alapja nem csupán a kötelező védelem esetei lehetnek, hanem az is, ha a büntetőeljárásban védő részvétele nem kötelező, de a

terhelt hatékony védelmének biztosítása végett ezt szükségesnek látja a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság vagy azt a terhelt indítványozza. Nem kötelező védelem esetében a védő kirendelését követően a továbbiakban éppúgy kötelező a kirendelt védő részvétele az eljárásban, mint annak a törvényben meghatározott eseteiben (funkcionális kötelező védelem). A IV. rendű vádlott tekintetében a nyilvános ülést a védő távolmaradása miatt nem lehetett megtartani, ügye elkülönítésre és újabb határnapra elhalasztásra került. Nem kétséges tehát, hogy a védő mulasztásával az eljárás elhúzódott. Ezért a Kúria az ítéltábla végzését helybenhagyta.¹⁵

IV. A kirendelési okok rendszere. A kirendelés folyamata

a) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság védő kirendeléséről határoz, ha a büntetőeljárásban védő részvétele kötelező, és a terheltnek vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személynek nincs meghatalmazott védője.¹⁶ Ha a kötelező védelem esetében a hatóság a védő kirendelését elmulasztotta, az olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely nem teszi lehetővé a vallomás bizonyítékként történő felhasználását.¹⁷ Továbbra is irányadó szabály, hogy ha a védelem nem kötelező, a hatóságnak – a felvilágosításhoz való jogból következően – ebben az esetben is tájékoztatnia kell a gyanúsítottat arról, hogy védelmében védő járhat el, illetve – a jogszabályi feltételek fennállása esetén – védő kirendelését kérheti. Megjegyzem: a kötelező védelem pontos meghatározása lényegében azt is megmutatja, hogy a jogalkotó mennyiben tartja fontosnak a védő folyamatos jelenlétét az eljárásban. A Be. szabályozása alapján továbbra is előfordulhatnak olyan ügyek, amelyekben a vádhatóság képviselője jelen van a bírósági tárgyaláson, a (kirendelt) védő ugyanakkor nincs. Ilyen esetekben azonban az ügyészi (alügyészi, ügyészségi fogalmazói) jelenlét „védőkényszert” keletkeztet, ennek hiányában nem jöhet létre a tisztességes, a „fegyverek egyenlőségének” elvén alapuló eljárás. Emiatt ebben a tekintetben feltétlen szükségesnek mutatkozik a törvény módosítása.

b) Az ügyészség és a nyomozó hatóság védőt rendel ki, ha a terhelt jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt nem tud a védelméről gondoskodni és védő kirendelését indítványozza.¹⁸ A jogalkotó ennek alapján lehetőséget teremt arra, hogy ha a terhelt vagyoni helyzete nem teszi lehetővé számára meghatalmazott védő igénybevételét, de nem kötelező a védelem, akkor a hatóság az érdekében eljáró védőt rendeljen ki. Az Egyezmény alapján a terheltnek joga van arra, hogy ha nem állnak rendelkezésre eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára védőt.¹⁹ Az Egyezségokmány alapján mindenkinek

¹⁵ BH 2020.5.136 (Bpkf.I.73/2020). Lásd <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/rendbirsag-kiszabott-osszege-megfelelo-szankcioja-vedoi-jelenleti-kotelezettseg> (2024. február 28-i letöltés).

¹⁶ Be. 46. § (1) bekezdés.

¹⁷ BH 2007.402. I.

¹⁸ Be. 46. § (6) bekezdés.

¹⁹ Egyezmény 6. cikk, 3. pont c) alpont.

teljes és egyenlő joga van arra, hogy ha az igazság érdekei ezt megkövetelik, hivatalból védőt rendeljenek ki számára, és pedig ingyenesen, amennyiben nem rendelkezik a védő díjazásához szükséges anyagi eszközökkel.²⁰ E megfogalmazás kijelentő módjából arra kell következtetni, hogy a vagyoni helyzet indokoltsága esetén a hatóság a kirendelést nem tagadhatja meg.

Az EJEB egy kapcsolódó ügyben kifejezetten rögzítette, hogy a bíróságok megsértették az Egyezményt, így a tisztességes tárgyaláshoz való jogot azzal, hogy a panaszosok részére ingyenes jogi képviselést nem biztosítottak, pedig rossz anyagi helyzetük és az őket fenyegető súlyos büntetésük miatt az „igazságszolgáltatás érdekei” megkövetelték volna, hogy védelmükben jogi képviselő járjon el (Perks v. United Kingdom ügy, 1999.).

Az EJEB megállapította az Egyezmény sérelmét, amikor az ügy körülményei – többek között a fellebbezési bíróság széles körű jogosultságai, valamint a terhelt korlátozott képességei – indokolták volna a fellebbező terhelt részére ingyenes jogsegély biztosítását, ennek ellenére a hatóságok „a kérelmezőt jogi segítség nélkül hagyták” (Boner v. United Kingdom ügy, 1994.).

Az Apakelli v. Németország ügyben (1983) a Bíróság ugyanezen normaszegést állapította meg, mivel a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság megtagadta a védő hivatalból, ingyenes kirendelését a terhelt ügyének kasszációs tárgyalására.

Megjegyzem, hogy 1. a vagyoni helyzet megítéléséhez a Be. nem ad viszonyítási pontot, ennek tekintetében alacsonyabb szintű jogszabályok rendelkezései irányadók, illetőleg 2. ha a terhelt vagyoni helyzete az eljárás során jelentősen javul, a védő a kirendelés alól adott esetben fel is menthető.

c) A bíróság a vádemelés után a terhelt indítványára védőt rendel ki.²¹ A vádemelést követő terhelti indítvány esetében az eljáró szerveknek semmilyen törvényi szabályt nem kell alkalmazniuk, hanem a védő kirendeléséről szóló határozatot automatikusan meg kell hozniuk. Ebben az esetben tehát nem szükséges sem a védői részvétel kötelező jellegének, sem pedig a terhelt vagyoni helyzetének vizsgálata.

A Kúria Bfv.I.633/2021. számú ügyben megállapította, hogy a védő kirendelésének – mérlegelést nem tűrő – kötelező esete, ha a vádlott a védő kirendelésére indítványt tesz, ez esetben az indítvány elbírálásáig a tárgyalás nem folytatható. Ha a vádlott védő kirendelését kéri és nincs meghatalmazott védője, úgy a védő kirendelését nem lehet megtagadni; a védő kirendelését követően pedig a védő részvétele az eljárásban, jelenléte a tárgyaláson kötelező. A védő kirendelésének az elmulasztása feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés.²²

A Kúria Bfv.III.266/2021/12. számú határozata alapján a Be. 46. § (6) bekezdés második mondata szerint a bíróság a vádemelés után a terhelt indítványára védőt rendel ki; azaz a vádemelés után a terhelt vagyoni viszonyaitól függetlenül kötelező erővel bíró indítványtételi jogot kap, így a vádemelés

után indítványa esetén a védő kirendelése kötelező. A védő kötelező kirendelését előíró – Be. 46. § (6) bekezdése szerinti – törvényi rendelkezés ellenére elutasított terhelti indítvány eredményeként tehát a másodfokú eljárásban nem vett részt védő, aki így a nyilvános ülésen sem lehetett jelen, ezért a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja – és a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontja – szerinti felülvizsgálati ok megvalósult.²³

d) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság védőt rendel ki, ha a büntetőeljárásban védő részvétele nem kötelező, de a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy hatékony védelmének biztosítása végett azt szükségesnek tartja.²⁴ A védői kirendelés e mérlegelhető esete alapján az eljáró szerv saját meggyőződése szerint dönthet a védő kirendeléséről olyan terhelt számára, akinek az esetben a védelem ugyan nem kötelező, de védelme effektív ellátásához – például a tényállás bonyolultsága, vagy a jogi minősítés összetettséges okán – szükségesnek ítéli védő közreműködését.

A kirendelés alapján a védőként eljáró ügyvéd kijelölése az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság székhelye szerint illetékes területi ügyvédi kamara feladata. A kijelölés céljából a védő kirendeléséről szóló határozatot az illetékes területi ügyvédi kamarával is közölni kell, amely a védő kijelölését olyan információs rendszer működtetésével végzi, amely lehetőség szerint biztosítja a kijelölés azonnaliságát és a kijelölt védők tényleges elérhetőségét.²⁵ E szabályozás mindenekelőtt azon – régóta hangoztatott – szakmai igényre reflektál, amelynek alapján a védői kirendelés szükségességéről általánosságban az eljáró hatóságnak (bíróságnak), azonban a konkrétan eljáró védő személyének kijelöléséről már a területileg illetékes ügyvédi kamarának kell döntenie. A kijelölés tekintetében a Magyar Ügyvédi Kamara (MÜK) által kifejlesztett és az egyes területi kamarák által üzemeltetett informatikai rendszer a felelős, amely a törvényi határidőként megszabott egy órán belül a hatóság részére kiadja a védő nevét és elérhetőségét. E kirendelési szisztéma képes arra, hogy változtasson azon a korábbi gyakorlaton, amelynek alapján a hatóság (bíróság) rendre ugyanazon ügyvédek jelölte ki a kirendeléssel kapcsolatos feladatok ellátására. Mindez közvetett módon azt is eredményezhette, hogy a „választott védő” – quasi hálából – egy idő után a hatóságok (bíróságok) által elvárt formális jelenléten kívül egyéb effektív eljárási cselekményeket (pl. észrevétel, indítványtétel) egyáltalán nem végzett. Tekintettel arra, hogy a kirendelő szerv már kötve van a területi ügyvédi kamara által kijelölt ügyvédhez, a kijelölés rendszerének működtetése során azt is biztosítani kell, hogy a kijelölt védő ténylegesen elérhető legyen. Ez alapvetően az elérhetőséget biztosító megfelelő adatok rendelkezésre állását, valamint a különleges időszakok – így különösen az éjszakák, hétvégék, szabadnapok – figyelembevételét feltételezi.

Mivel a kötelező védelem esetén a cél az, hogy a terhelt részvételével zajló bármely eljárási

²⁰ Egyezségokmány 14. cikk 3. pont.

²¹ Be. 46. § (5) bekezdés.

²² BH 2022.4.92. (Bfv.I.633/2021.) Lásd még <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/92-i-vedo-kirendelesenek-merlegelest-nem-turo-kotelezo-esete-ha-vadlott-vedo> (2024. február 28-i letöltés).

²³ BH 2022.4.93. (Bfv.III.266/2021.) Lásd még <https://kuria-birosag.hu/en/node/16673> (2024. február 28-i letöltés).

²⁴ Be. 46. § (5) bekezdés.

²⁵ Be. 46. § (1)–(3) bekezdés.

cselekmény lefolytatására már védő jelenlétében kerüljön sor, a törvény – „támogató szabályként” – előírja a kirendelésnek az idézéssel, előállításával vagy értesítéssel történő egyidejű elintézését. Ezen túlmenően, ha a kirendelés oka az eljárás cselekményen merül fel, a védőt nyomban ki kell rendelni.²⁶ Ez utóbbi rendelkezéshez igazodik a Be. azon előírása is, amely ilyen esetben a védő megjelenésének biztosítása végett a gyanúsított kihallgatás felfüggesztését írja elő.²⁷ Megjegyzem, hogy ha a védő részvétele a bűncselekmény büntetési tétele miatt kötelező és az eljárás során a bűncselekmény minősítésében beállott változás folytán e szabály alkalmazására már nincs szükség, akkor a védő a kirendelés ellátása alól hivatalból és indítványra is felmenthető.

A Kúria Bfv.II.1.228/2021/7. számú határozata alapján az ügyvédként eljárni nem jogosult, korábbi kirendelt védő irodagondnoka a kirendelés alapján védőként nem járhat el, és így a helyettesítésére más védő részére sem adhat meghatalmazást. Azonban, ha a tárgyaláson az ilyen meghatalmazás alapján védőként eljárni jogosult személy részt vesz, akkor feltétlen eljárási szabálysértés nem valósul meg.²⁸

V. A kirendelésről szóló határozatok közlése. A jogorvoslati jog

A kirendelésről szóló határozatot a terheltnek is kézbesíteni kell. Mindemellett, a Be. ugyan kifejezetten nem írja elő, de – a felvilágosításhoz, illetőleg tájékoztatáshoz való jog alapján – a kamara általi kijelölés eredményét is közölni szükséges a terhelttel.

A védő kirendelése, illetve kijelölése ellen nincs helye jogorvoslatnak, ugyanakkor a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy – indokoltan – más védő kijelölését indítványozhatja. Erre például okot adhat az, ha a kirendelt védő a kapcsolatfelvételi kötelezettségének nem tett eleget, vagy az eljárási cselekményekről rendszeresen távol maradt. Önmagában a védői munka minőségével kapcsolatos kifogások (pl. hiányos beadványok, taktikai hibák) ugyanakkor nem adnak okot új védő kirendelésére. Ezt támasztja alá az az eseti döntés is, amelynek alapján a bíróság nem vizsgálhatja, hogy a védő miért nem jelentett be fellebbezést a határozattal szemben.²⁹

Az új védő kirendelésére irányuló indítványról az a bíróság, ügyész vagy nyomozó hatóság dönt, amely előtt az eljárás folyamatban van.³⁰ Ha a bíróság helyt ad a terhelt kérelmének, akkor a védő kijelölésére már az általános szabályok szerinti eljárás keretében kerül sor.

A Kúria előtt folyamatban volt Bfv.II.890/2014. számú ügy előzménye az alábbi volt: a járásbíróság a 2013. április 19. napján tárgyalás mellőzésével meghozott végzésével elbírálta a terhelt cselekményét, és büntetést szabott ki. A jogorvoslatra

jogosultak közül a végzés közlése (kézbesítése) egyedül az ügyész részére történt meg, aki a tárgyalás tartását nem kérte. A végzést ugyanakkor kézbesítették a terhelt nyomozás során kirendelt védőjének, s erre nézve bírói utasítás sem volt. A Kúria álláspontja szerint a bíróság törvénytörő eljárása folytán a tárgyalás mellőzésével hozott végzés nem emelkedett jogerőre, mert a jogorvoslatra jogosultak közül a védő részéről nem állt be az a negatív feltétel, hogy a vele közölt határozattal szemben nem kérte tárgyalás tartását. Nincs helye az ítélet jogerőre emelkedése megállapításának mindaddig, amíg az érdekelt az őt megillető perorvoslati jogát nem gyakorolhatta. A jelen felülvizsgálat alapját képező ügyben folytatandó eljárásban a bíróságnak a tárgyalás mellőzésével hozott végzést kézbesítenie kell a védő részére, a további eljárása pedig annak függvényében alakul, hogy a védő él-e a jogorvoslati jogával: ha nem, a végzés jogerőre emelkedik, ha igen, a tárgyalásos eljárást le kell folytatni.³¹

VI. A kirendelés hatálya. A kölcsönös tájékoztatási kötelezettség elve

A kirendelés hatálya a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tart, és kiterjed a közvetítői eljárásra, a perújításra, a felülvizsgálatra, az egyszerűsített felülvizsgálatra, a bűncselekménnyel összefüggő vagyoni vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárásra, valamint a különleges eljárásokra is. A kirendelés hatályát veszti, amikor a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy érdekében meghatalmazott védő a meghatalmazását e törvény szerint benyújtotta, vagy a meghatalmazás rendelkezési nyilvántartásba vételét bejelentették.³²

A jelenlegi szabályozás komoly gyakorlati problémát old fel azzal, hogy a meghatalmazás beadásával a kirendelés hatályát veszti anélkül, hogy a kirendelő hatóságnak erről külön döntenie kellene. Erre tekintettel az EBH 2000.294. számú elvi bírósági határozatban szereplő párhuzamos és egyidejű eljárás a kirendelt és meghatalmazott védő tekintetében már nem fordulhat elő (a hivatkozott döntés II. pontja szerint nem követett el eljárási szabálysértést a bíróság azzal, hogy az új meghatalmazott védő helyett, aki bejelentette, hogy felkészületlensége miatt nem képes a védőbeszéd megtartására, a többnapos tárgyalás nagyobb részén jelen lévő kirendelt védőt kérte fel erre, majd ítéletet hozott.). A Kúria álláspontja szerint a védő személyében beálló változás – a másodfokú eljárásban kirendelt védő helyett meghatalmazott védő belépése – az addig elvégzett eljárási cselekmények, megtett jognyilatkozatok érvényességét, illetőleg azok elmaradásának joghatását nem befolyásolja. Ennek megfelelően, ha a fellebbező terhelt és kirendelt védője a másodfokú bíróságnak az ügy tanácsulésen történő elbírálására vonatkozó tájékoztatására a törvényes nyolcnapos határidőn belüli nyilvános ülés vagy tárgyalás tartását nem kérték, úgy e határidő

²⁶ Be. 46. § (4) bekezdés.

²⁷ Be. 387. § (2) bekezdés.

²⁸ BH 2022.9.231. (Bfv.II.1228/2021/7.) Lásd még <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/231-az-ugyvedkent-eljarani-nem-jogosult-korabbi-kirendelt-vedo-irodagondnoka> (2024. február 28-i letöltés).

²⁹ BH 2017.114.

³⁰ Be. 46. § (7) bekezdés.

³¹ BH 2015.6.151. (Bfv.II.890/2014.) Lásd még <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-bfvii8902014-szamu-ugyhoz> (2024. február 28-i letöltés).

³² Be. 48. § (1)–(2) bekezdés.

eltelte után a másodfokú bíróság az ügyet törvényesen bírálja el tanácsulésen, mert a kirendelt védő helyébe lépett meghatalmazott védőnek a határidő eltelte után három héttel később benyújtott, tárgyalás tartására irányuló kérelme nem teszi érvénytelenné a korábbi védő és a terhelt hallgatásának beállott joghatását.³³

A védő kirendelése hatályát veszti akkor is, ha az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság a védőt a kirendelés alól felmenti.³⁴

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a meghatalmazás benyújtásakor, illetve a meghatalmazás rendelkezési nyilvántartásba vételének bejelentésekor a meghatalmazott védőt köteles tájékoztatni a korábban eljáró kirendelt védő személyéről és elérhetőségéről, a meghatalmazott védő pedig haladéktalanul köteles tájékoztatni a korábban eljáró kirendelt védőt arról, hogy a büntetőeljárásban meghatalmazott védőként jár el. A tájékoztatás kézhezvételét követően a korábban eljáró kirendelt védő haladéktalanul köteles a meghatalmazott védővel minden olyan adatot közölni és neki minden olyan ügyiratot átadni, amely a védelem ellátásához felhasználható. A bíróság és az ügyészség a meghatalmazott, illetve a korábban eljáró kirendelt védőt e kötelezettségek elmulasztása esetén az okozott büntügyi költség megtérítésére kötelezi és rendbírsággal sújthatja.³⁵

E szabályozással a jogalkotó a kirendelt és a meghatalmazott védő közötti kötelező együttműködést írja elő azzal, hogy a meghatalmazásról az újonnan belépő védőnek értesítenie kell a kirendelt védőt az ismert elérhetőségein, utóbbi pedig köteles a védelem ellátásához szükséges adatokat, információkat haladéktalanul átadni.

A Be. a kirendelés hatályának megszüntetésével kapcsolatban külön rendelkezési kötelezettséget ír elő. Ha tehát a védő kötelező részvételére okot adó körülmények megszűnnek, vagyis a kirendelésnek további oka nincs, akkor az eljáró hatóságnak (bírósnak) döntenie kell a kirendelés visszavonásáról. Ez egyebekben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljáró szerv a kirendelés más indokát mérlegelje, vagy éppen a terheltet a kirendelés tárgyában nyilatkoztassa.

A Kúria Bfv.I.794/2022/16. számú határozata alapján amennyiben a bíróság által kibocsátott elfogatóparancs alapján a terheltet elfogják, őrizetét kötelező elrendelni. Az őrizet elrendelését követően a terhelt személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés hatálya alatt áll, így az őrizetbe vétel elrendelésétől kezdve védő részvétele az eljárásban kötelező. A kötelező védői részvételre vonatkozó szabályok a Be. általános, minden eljárási szakra vonatkozó rendelkezései között szerepelnek. A védő kirendelésének hatálya döntés nélkül akkor sem szűnik meg, ha a kirendelés alapjául szolgáló ok, a Be. 44. § b) pontjában meghatározott személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés megszűnik, a kirendelés ilyenkor is csak az eljáró bíróság,

ügyészség vagy nyomozó hatóság döntésének következtében veszti hatályát.³⁶

VII. Az új kirendelt védő kijelölése

Tekintettel arra, hogy a területi kamara a kijelölést számítógépes programon keresztül teljesíti, a hatékony védelem ellátásához szükséges olyan szabályok bevezetése is, amelyek e rendszer esetleges hibái esetére is biztosítják a védő kirendelését. A Be. 47. §-a azon eseteket rendezi, amikor a védő kijelölése valamilyen akadályba ütközik. Ilyen eset lehet az, amikor a kijelölésre belátható időn belül nem kerül sor; olyan védő kijelölésére kerül sor, akivel szemben kizárási ok áll fenn, vagy a védő értesítése, idézése a kijelöléskor megjelölt elérhetőségen nem biztosítható. Ennek alapján a vádemelés előtt a nyomozó hatóság vagy az ügyészség a helyettes védőre vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával gondoskodik védő jelenlétéről, ha 1. a területi ügyvédi kamara a védő kijelöléséről a kirendelő határozat kézhezvételétől számított egy órán belül nem gondoskodik, 2. a területi ügyvédi kamara által kijelölt védő tekintetében a kijelöléskor a törvényben meghatározott kizáró ok állapítható meg, vagy 3. a kijelöléskor a kijelölt védő szabályszerű idézése vagy értesítése a védő elérhetetlensége miatt nem lehetséges, és az eljárási cselekmény elvégzése nem mellőzhető. A vádemelés után mindez a bíróság feladata. A kirendelt helyettes védő jelenléte valamennyi esetben kötelező, azonban a joghatások tekintetében a jogalkotó különbséget tesz aszerint, hogy a helyettes védő kirendelésére a vádemelés előtt, vagy azt követően kerül sor. Ennek alapján:

a) A nyomozó hatóság, illetőleg ügyészség által kijelölt védő kijelölése csak az adott eljárási cselekményre szól és annak befejezéséig tart. Mindezt a Be. miniszteri indokolása is egyértelműen rögzíti, amelynek alapján a helyettes védő kijelölése „kizárólag az aktuális eljárási cselekményt érinti, így a kirendelt védő személye változatlan marad.” Erre tekintettel a kamara által eredetileg kijelölt védő eljárásjogi pozíciója – a helyettes védő hatóság általi kijelölésétől függetlenül – fennmarad.

b) Ha a védő kijelöléséről a bíróság dönt és annak oka az, hogy 1. a területi ügyvédi kamara által kijelölt védő tekintetében a kijelöléskor kizáró ok állapítható meg, vagy 2. a kijelöléskor a kijelölt védő szabályszerű idézése vagy értesítése a védő elérhetetlensége miatt nem lehetséges, és az eljárási cselekmény elvégzése nem mellőzhető, a területi ügyvédi kamara kijelölése hatályát veszti és a továbbiakban a bíróság által kijelölt védő jár el kirendelt védőként.

A védőt kijelölő határozatot szükség esetén a területi ügyvédi kamara által kijelölt ügyvéddel is közölni kell.³⁷

³³ EBH 2017.B.22.

³⁴ Be. 48. § (7) bekezdés.

³⁵ Be. 48. § (3)–(6) bekezdés.

³⁶ BH 2023.5.122. (Bfv.I.794/2022/16.) <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/122-i-amennyiben-birosag-által-kibocsatott-elfogatoparancs-alapjan-terheltet> (2024. február 28-i letöltés).

³⁷ Be. 47. § (1)–(4) bekezdés.

VIII. A kirendelt védő díja és költségei

A kirendelt védő a közreműködéséért díjra és költségeinek megtérítésére is jogosult.³⁸ A kirendelt védő díjazásával kapcsolatban meglehetősen eltérő megoldásokkal találkozunk, így például: Hollandiában a processzus minden szakaszában ingyenes a védő kirendelése annak, akit előzetes letartóztatási parancs alapján tartanak fogva. Oroszországban a nyomozó hatóság, vagy a bíróság jogosult a terheltet teljes, vagy részleges mentesítésben részesíteni a védelem díjának megfizetés alól. Portugáliában a kirendelt védőnek az eljárás időtartamára a bíróság által megállapított illetmény jár (az ezzel kapcsolatban felmerült költségek a terheltet, a beavatkozót, a magánfelet, vagy az Igazságügyi Minisztériumot terhelik). Svédországban a kirendelt védő „méltányos fizetésre” jogosult a költségvetésből, amelynek megállapításánál figyelembe kell venni az ügy jellegét, a szakmai felkészültséget, valamint a munkavégzésre fordított időt. Szlovéniában, ha a gyanúsított anyagi körülményeire tekintettel nem tud védőt fogadni, kérelmére és az állam költségére védőt jelöl ki a bíróság.³⁹

A kirendelt védő díjának megállapításával kapcsolatban szükséges utalni az alábbi eseti döntésekre, illetőleg a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának megállapításaira:

Ha a kitűzéskor az idézésben közölt várható időtartamon belül befejeződik a tárgyalás, akkor is a tényleges tárgyalási tartam alapján jár a jelenléti díj.⁴⁰ Ha a tárgyalást az előre ütemezett időben nem lehet megtartani, mert az egyetlen idézett tanú vagy szakértő jelezte, hogy aznap csak több óra múlva tud megjelenni, más eljárási cselekményt pedig nem lehet végezni, akkor az így adódó akár több órányi időre a védő átmenetileg elbocsátásra kerülhet. Ez az eset is tárgyalási szünetnek veendő, és nem a védői óradíj felének, hanem egészének a megállapítása indokolt. Az ugyanis spekuláció, hogy a köztes időben a védő „felszabadul”, és egyéb ügyeit intézheti.

A Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye alapján két ítéletábra is említést tett arról, hogy az ügydöntő határozat meghozatalakor a kihirdetés időigénye pontosan nem volt előre kalkulálható, az ügydöntő határozatban mégis rendelkeztek a kirendelt védő díjáról, amit a kihirdetés után formálisan megállapítottak. Ezen a gyakorlaton célszerű változtatni. Az ügydöntő határozat értelemszerűen arról a bűnügyi költségről rendelkezhet, ami a meghozatala előtt merült fel, és az ügydöntő határozat kihirdetését követően nincs akadálya annak, hogy az elsőfokú bíróság külön végzést hozzon a kirendelt védő kihirdetés és berekesztés közötti tárgyalási jelenlétének díjazásáról.⁴¹

IX. A védő kizárása érdekellentét miatt

A Kúria egy korábbi döntésében megállapította, hogy érdekellentét miatt nem kizárt annak a védőnek a tárgyaláson való eljárása, aki a védencével érdekellentétben álló terhelttársak védelmét csak a nyomozati szakaszban látta el. Ebben az ügyben a nyomozás során több terhelte érdekében közös kirendelt védő járt el, aki a bírósági eljárásban egy további terheltet védett. A korábbi „több” terhelte és a későbbi „további” terhelte között a nyomozás során nem volt érdekellentét. A Kúria szerint kizáró ok akkor létesül, ha akár a kirendelt, akár a meghatalmazott védő egyidejűleg látja el az egymással érdekellentétben lévő terheltek védelmét. Amennyiben az egyes terhelti vallomások között az ellentmondások csak az eljárás későbbi szakaszában merülnek fel, az érdekellentét is csak ettől az időtől állapítható meg, és ezért csak ezen időponttól irányadó a kizáró ok.⁴²

Mindezt a Kúria Bpkf.II.1454/2014/2. számú végzése is megerősítette: ebben az ügyben a nyomozás során és az elsőfokú bírósági eljárásban – kirendeléssel – eljáró közös védőt a másodfokú bíróság felmentette a kirendelés alól. Ezt követően a védő csupán egyetlen terhelte – meghatalmazott – védőjeként kívánt közreműködni. A másodfokú bíróság a védőt a Be. vonatkozó rendelkezése alapján kizárta az eljárásból. A Kúria leszögezte: az ítéletábra a nyilvános ülésen önmagában helytállóan észlelte, hogy döntően az elsőfokú eljárásban, de részben a másodfokú eljárásra is fennmaradóan érdekellentét alakult ki a védő által előzőleg védett terheltek között, ám a másodfokú bíróság szem elől tévesztette, hogy a Be. kizárási szabályait ebben az esetben nem lehet alkalmazni, merthogy a kirendelés alóli felmentéssel megszűnt az egyidejűleg több, s egymással érdekellentétben álló terhelte védelme. A védő kizárásának alapja pedig nem lehet a kizárás megszűnt oka. A Kúria a másodfokú bíróság végzését megváltoztatta, és a védő kizárását mellőzte.⁴³

Záró gondolatok

A kirendelt védők kijelölése tekintetében a Be. jelenlegi szabályozása már megfelelőnek mondható azzal, hogy a kirendelt védő konkrét személyét a területileg illetékes ügyvédi kamara határozza meg, mindemellett az informatikai program segítségével történő kiválasztás biztosítja a rendszer folytonosságát. Ezzel együtt továbbra is megállapítható, hogy „a kirendelt védői intézmény kiüresedett, a védők pusztán jelen vannak a tárgyaláson és legfeljebb jogorvoslati jogukkal élnek.”⁴⁴

Továbbra sem zárkozzhatunk el attól a lehetőségtől, hogy a törvényalkotás bevezesse a jelenlegi kirendelőtől teljességgel független kirendelt védői (közvédő) intézményt, ami számos országban működik, és rengeteg jelenleg észlelhető diszfunkciót zárhatna ki. A „közvédői hivatalban” pályakezdő ügyvédek, illetőleg ügyvédjelöltek működhetnének, akik a kirendeléses ügyekben való eseti részvétellel megszerezhetnék a védői munka elsajátításához

³⁸ Be. 46. § (9) bekezdés.

³⁹ BÉRCES *i. m.* 95.

⁴⁰ IH2012.7.

⁴¹ Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló vélemény. Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2014.EL.II.E.1/10.VÉDŐ-50.szám. 28. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/elfogadott_ossz_ego_velemeny.pdf (2024. február 28-i letöltés).

⁴² BH 2013.329.

⁴³ Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló vélemény *i. m.* 47–48.

⁴⁴ Uo. 23.

szükséges tapasztalatokat, természetesen mindezt az állami költségvetés terhére.

Olyan javaslat is ismert, amelynek alapján a kirendelt ügyvédek munkájukkal való arányos díjazását az ügyvédi kamarák erre a célra elkülönített pénzügyi alapjából lehetne megoldani.

Ami bizonyos, hogy a kirendelt védői rendszer működtetéséhez a közeljövőben feltétlen szükség lenne e tevékenység minőségének nyomon követésére (egyéni minőségbiztosítás), a rendszer egészének figyelemmel kísérésére és értékelésére (általános minőségbiztosítás), valamint a rendszer komplett költségvetésének módszeres megtervezésére és annak végrehajtására.⁴⁵ Végezetül megfontolandó az ügyvédi törvény módosítása is, amelynek alapján a büntetőeljárásban védőként csak speciális szakismeretekkel (speciális jogi szakvizsgával, vagy egyéb szakjogászti végzettséggel) rendelkező ügyvédek, illetőleg az ilyen ügyvédi irodák által alkalmazott ügyvédek, illetőleg ügyvédjelöltek járhatnának el.

Felhasznált irodalom

- [1] BÉRCES Viktor: *A védői szerepkör értelmezésének kérdései – különös tekintettel a büntetőbíróság előtti eljárásokra*, Pázmány Press, Budapest, 2014.
- [2] BÉRCES Viktor: *A büntetőeljárás reformja és a bizonyítás alapkérdései*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021.
- [3] KÁDÁR András Kristóf: *A vétkesség vélelme. Sérelmes bánásmód és védői tevékenység az előzetes letartóztatásban lévő terheltek ellen folyó eljárásban*, Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2004.
- [4] *Kommentár a büntetőeljárás törvényéhez* (szerk.: Polt Péter), Wolters Kluwer, Budapest, 2018.

Kúriai határozatok

- [1] Kúria Bfv.I.633/2021.
- [2] Kúria Bfv.III.266/2021/12.
- [3] Kúria Bfv.II.1.228/2021/7.
- [4] Kúria Bfv.I.794/2022/16.
- [5] Kúria Bpkf.I.73/2020.
- [6] Kúria Bpkf.II.1454/2014/2.

Egyéb források

- [1] Az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat.
- [2] Emberi Jogok Európai Bírósága Case of Kamasinski v. Austria, Application no. 9783/82, Judgment of 19/12/1989.
- [3] 8/2013. (III. 1.) AB határozat.
- [4] EBH 2000.294.
- [5] EBH 2015.B.19.
- [6] EBH 2017.B.22.
- [7] BH 2007.402. I.
- [8] BH 2013.329.
- [9] BH 2015.151.
- [10] BH 2016.327.

- [11] BH 2017.114.
- [12] IH2012.7.
- [13] Védői jogok a bírósági eljárásban. Összefoglaló vélemény. Kúria, Joggyakorlat-elemző csoport. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/elfogadott_osszegzo_velemeney.pdf.
- [14] Tájékoztató a Kúria Bpkf.I.73/2020. számú jelentős ügyben 2020. január 29-én hozott határozatáról. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/rendbirsag-kiszabott-osszege-megfelelo-szankcioja-vedoi-jelenletikotelezettseg>.
- [15] Tájékoztató a Bfv.II.890/2014. számú ügysz. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-bfvii8902014-szamu-ugyhoz>.

⁴⁵ KÁDÁR András Kristóf: *A vétkesség vélelme. Sérelmes bánásmód és védői tevékenység az előzetes letartóztatásban lévő terheltek ellen folyó eljárásban*, Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2004, 149.

Dorang Zsanett*
A visszaesésről néhány évtized távlatából

Absztrakt

A visszaeső bűnözők visszaszorítása mindig, így a szocialista időkben is nagy kihívást jelentett. A jogalkotó és a Legfelsőbb Bíróság is különböző eszközökkel igyekezett a jogpolitikai elveknek megfelelni. A tanulmány azt vizsgálja, hogyan tudtak fellépni a bűnismétlőkkel szemben és milyen problémákba ütköztek ezek az erőfeszítések, továbbá, hogyan tudott a Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelve megoldást nyújtani a visszaesés és a látszólagos halmazat kapcsán a tudományban felmerülő kérdésekre, amikor a halmazat gyakorlata is ellentmondásokkal teli volt.

Looking back at the recidivism**Abstract**

The containment of recidivist criminals has always been a significant challenge, both in socialist times and beyond. The legislature and the Supreme Court sought to follow the legal policy principles with different tools. But how were they able to take actions against repeat offenders and what problems did they encounter in these efforts? How could the Supreme Court's Directive No. 6 offered a solution to the questions arising in the academia regarding recidivism and apparent aggregate in the practice of this time?

Bevezetés

Kutatásom elsődleges célja, hogy bemutassam a Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelvét a büntetőeljárásban ismételt felelősségre vontak megítéléséről.¹ Az 1966-ban meghozott irányelv a szocialista jogpolitikai elveknek is megfelelően nagy szigorral igyekezett fellépni a visszaeső bűnözők ellen, azonban fejleszteni és újítani kívánta a fogalmakat és az ítélkezési gyakorlatot is azáltal, hogy kriminológiai szempontokat és meghatározásokat vegyített az addigi tudományos ismeretekkel. A bűnismétlők visszaszorítása nagy gondot okozott már a szocialista időkben is, amelyet a jogalkotó a törvény szigorításával igyekezett megoldani. A bírói gyakorlat azonban – ahogyan azt az irányelv is kiemelte² – még nem követte ezeket a nézeteket, így a Legfelsőbb Bíróság ezen kötelező érvényű határozatával igyekezett a törvényi rendelkezéseket, a jogpolitikai indokokat, a bírósági gyakorlatot és a kriminológiai ismereteket

összhangba hozni. Az irányelv egyúttal válasszal kívánt szolgálni néhány, a gyakorlatban felmerült minősítési problémára, továbbá a tudományban is sokak által feltett kérdésre, hogy mit jelenthet a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény (a továbbiakban: Btk.) 115. §-ában előforduló „ugyanolyan bűntett” kifejezés és ez milyen hatással van a visszaesésre, ha az elkövető korábbi bűncselekménye a látszólagos halmazat valamely esetét valósította meg.

Az irányelv alapjául a megyei (fővárosi) bíróságok 1965. év júliusában tartott kollégiumi ülése szolgált, ahol a bírák megvitatták a visszaesőkkel szemben folytatott ítélkezési gyakorlatot, ezen felül a Legfelsőbb Bíróság elnöke megküldte véleményezésre a tervezetet a társhatóságok vezetőinek és különböző tudományos intézeteknek is.³

I. A visszaesés szabályozása az 1961. évi Btk.-ban

Az 1961. évi Btk. szerint a visszaesés háromféleképpen nyilvánulhatott meg.

Egyrészt minősítő körülményként, összesen 31 büntetett esetében. Ebben az értelemben visszaeső az volt, „akit a bűntett elkövetését megelőzőleg szándékosan elkövetett ugyanolyan bűntettért már szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig öt év még nem telt el”.⁴

Ez a fogalom meghatározás azonban nem terjedt ki az egész jogszabályra nézve, mivel egyes Fejezetekben bizonyos bűncselekményekre külön fogalmat alkotott a jogalkotó. Példának okáért a vagyon elleni bűncselekmények körében nem a specialitás elve érvényesült a visszaesésre nézve, így nem volt szükséges ugyanazon bűncselekmények elkövetése, elegendő volt, ha vagyon elleni bűntett volt a korábbi elítélés alapja is.⁵ Továbbá, a jogszabályhoz fűzött indokolás a visszaesés megállapításához közömbösnek ítélte azt, hogy a korábbi, illetve az újonnan elkövetett bűncselekmény kísérleti szakban maradt-e, avagy, hogy az elkövető tettes vagy részes volt-e.⁶

A visszaesés megjelenhetett továbbá mint a feltételes szabadság kedvezményének a korlátozását vagy kizárását eredményező körülmény. Alapesetben a szabadságvesztésre ítélt elítéltet annak legalább kétharmad részének kiállítását követően a bíróság feltételes szabadságvesztésre bocsáthatta, ha alaposan feltehető volt, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.⁷ Azonban, ha az elítéltet korábban szándékos bűntett miatt egy ízben

³ RÁCZ György: *A Legfelsőbb Bíróságnak a büntető eljárásban ismételt felelősségre vontak megítéléséről szóló 6. számú irányelvével*, Magyar Jog, 1966/1, 1.

⁴ Btk. 115. §.

⁵ Btk. 115. §-ához fűzött indokolás.

További példaként hozhatók fel a következő bűncselekmények: közvesztélyes munkakerülés, tiltott szerencsejáték szervezése, üzletszerű kéjelgés, üzletszerű kéjelgésre kényszerítés, üzletszerű kéjelgés elősegítése, kitarottság, kerítés. Ezen jogellenes magatartásokat is összekapcsolta a jogalkotó a visszaesés szempontjából.

⁶ Uo.

⁷ Btk. 39. § (1) bekezdés.

* A szerző egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntügyi Tudományok Intézete; tanácsadó, Kúria. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ Legfelsőbb Bíróság BH 1966. évi 1. sz. határozata (6. számú irányelv).

² A 6. sz. irányelv II. pontja „A visszaeső bűnelkövetőkkel szemben folytatott büntetéskiszabási gyakorlatban még észlelhető indokolatlan enyhiséget ki kell küszöbölni.”

már szabadságvesztésre ítélték, és ennek kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb büntett elkövetéséig tíz év még nem telt el, akkor a büntetés háromnegyed részének kiállása után volt feltételes szabadságra bocsátható.⁸ Végül, nem volt feltételes szabadságra bocsátható, „akit a szándékos büntett elkövetését megelőzően két ízben szabadságvesztésre ítélték, és utolsó büntetésének kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől tíz év még nem telt el, továbbá, aki az általa elkövetett büntett jellegéből, avagy életmódjából megállapíthatóan a társadalmi együttélés szabályaival konokul szembehelyezkedik.”⁹ A feltételes szabadságvesztés korlátozására és kizárására vonatkozó rendelkezések között az első szembetűnő különbség – amelyre az indoklás is felhívja a figyelmet – a szándékos és gondatlan jogellenes magatartások közötti differencia tétel.¹⁰ Tehát, csak azon elítélteket lehet kizárni a feltételes szabadságra bocsátásból, akik – a többi törvényi feltétel mellett – korábban szándékos bűncselekményt követtek el. Azonban, ez nem jelentette azt, hogy a Btk. 39. § (2) bekezdése szerinti korlátozott feltételes szabadságra bocsátás kizárólag a gondatlan cselekményekre volt alkalmazható, hiszen a rendelkezés különbséget tett aszerint, hogy a (2) bekezdés szerinti korlátozás és a (3) bekezdés szerinti kizárás szempontjából öt vagy éppen tíz év még nem telt el a figyelembe vehető büntetés(ek) kiállításától vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb büntett elkövetéséig. Harmadsorban a visszaesést súlyosító körülményként lehetett értékelni. Ez értelmezte a legtágabban a visszaesés fogalmát, mivel ezt bármilyen büntett megalapozhatta. Ahogyan a jelenleg hatályos büntető jogszabály¹¹, úgy az 1961. évi Btk. sem sorolta fel taxatíván a bűnösségi körülményeket, ugyanakkor az indoklás példaként említi a visszaesést, amennyiben az nem minősít, elkerülve ezáltal a kettős értékelés tilalmát.¹² Továbbá, a mentesítéssel összefüggésben tartalmazta a Btk., hogy „amennyiben a mentesített személy újabb büntetést követ el, a bíróság súlyosbító körülményként veheti figyelembe olyan korábbi elítélését, amelyre nézve mentesítésben részesült.”¹³ Ugyanakkor, mint látható, ez sem egy kötelező rendelkezés volt, hanem a jogalkotó a bírói mérlegelésére bízta a körülmény értékelését, hiszen a norma a „figyelembe veheti” kifejezést alkalmazta. A kor szellemiségére nézve kell megemlíteni, hogy a jogalkotó a visszaesést a bűnözők elleni következetes harcra fogta fel, amely keretében leszögezte, hogy a „javaslat (...) a konok bűnözők elleni fokozott szigor elvét követi”.¹⁴

II. A Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelve

A Legfelsőbb Bíróság a 6. számú irányelv megalkotásának az okát többek között abban jelölte meg, hogy indokolatlanul enyhének érezte a visszaeső bűnelkövetőkkel szemben folytatott

büntetés-kiszabási gyakorlatot, amelyet elfogadhatatlannak tartott, főleg mikor az ismételtlen felelősségre vont bűnelkövetők elleni küzdelem differenciáltabbá és hatékonyabbá tétele a bíróságok egyik központi feladatává vált. Továbbá megjegyezte, hogy a bűnözés csökkentésében is kiemelkedő szerepet játszik, hogy a bűnismétlőkkel szemben minél eredményesebben védjük meg a társadalmunkat. Harmadsorban, pedig azon jogpolitikai elvekre hivatkozott, amelyek már bemutatásra kerültek az előző fejezetben, mivel a Btk.-hoz fűzött indoklás tartalmazta ezeket.¹⁵ A visszaeső bűnözése elleni küzdelemben alapvető jelentőségűnek jelölte meg a Legfelsőbb Bíróság a bűncselekményt előidéző okokat, az azt lehetővé tevő körülményeket, valamint a bűnelkövető személyiségének vizsgálatát. Tehát, nem csak azokat kellett visszaesőnek tekinteni, akik a Btk. 115. §-a alá tartoztak, ugyanis az akkori értelemben vett kriminológiai visszaeső fogalom „magába foglalja azokat a bűnismételőket, akiknél bizonyos következetes, viszonylag kitarthatóbb jellegű bűnelkövetői magatartás állapítható meg.”¹⁶

1.1. A látszólagos halmazat és a visszaesés problematikája

Az 1961. évi Btk. – mint azt már láthattuk is – számos rendelkezésével igyekezett visszaszorítani a visszaesést, oly módon, hogy szigorúbb szabályokat vezetett be. A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy a visszaesés kategóriáit meg kell különböztetni egymástól, így lehet például törvényi minősítés alapjául szolgáló és a minősítés alapjául nem szolgáló visszaesésről beszélni.¹⁷ Az 1961. évi Btk. 115. §-a szerinti, minősítés alapjául szolgáló visszaesés tekinthető a legszűkebb fogalom meghatározásnak, azonban ugyancsak ez vonja maga után a legsúlyosabb jogkövetkezményeket. Ebből kifolyólag, fokozott figyelmet kapott már az irányelv megalkotása előtt is az a tudományban felmerült kérdés, hogy a halmazat látszólagossága folytán önállóságát veszített cselekmény egy újabb bűncselekmény elkövetése esetén megalapozhatja-e a visszaesést.¹⁸ Két markáns nézet volt elkülöníthető a tudományban. Az egyik, hogy a látszólagos halmazatban háttérbe szoruló büntettek csak a halmazat szempontjából enyhésnek el, a visszaesés vonatkozásában azonban tovább élnek, mivel a bíróság a büntetést ezeknek a halmazatba nem foglalható büntetteknek az

¹⁵ Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelv (BH 1966. évi I. sz. határozata).

¹⁶ Uo. I. pont.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Lásd BERKES György: *A valódi és látszólagos halmazat kérdéséhez*, Magyar Jog, 1966/6, 250.; HARTAY Henrik: *A valódi és látszólagos halmazat elhatárolásánál a rendszerinti és a benső összefüggés figyelembevételével*, Magyar Jog, 1966/4, 151.; VIDA Ferenc: *Hol tart a gyakorlat a bűnhalmazat megállapítását kizáró okok rendszerének kidolgozásában?*, Magyar Jog, 1967/1, 3–4.; ARÁNYI Miklós: *A visszaesés – jogpolitikai „visszaesés” kérdéséhez*, Magyar Jog, 1965/10, 434.; BERKES György: *A visszaesés mint minősítő körülmény a Btk.-ban*, Magyar Jog, 1964/8, 339.

⁸ Btk. 39. § (2) bekezdés.

⁹ Btk. 39. § (3) bekezdés c) pont.

¹⁰ Btk. 39. §-hoz fűzött indoklás.

¹¹ Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény.

¹² Btk. 64. §-hoz fűzött indoklás, lásd még RÁCZ i.m. 2.

¹³ Btk. 78. § (3) bekezdés.

¹⁴ Btk. 39. §-ához és a 115. §-ához fűzött indoklás.

elkövetéséért is alkalmazta.¹⁹ A másik nézet pedig tagadta az előző vélekedést azon okból, hogy látszólagos halmazat esetén az elkövetőt csupán egyetlen büntetért ítélték el, így nem lehet szó a beolvadó büntett miatti elítélésről.²⁰ Találkozhatunk azonban olyan nézettel is, hogy az önállóságát veszített büntett csak akkor vehető figyelembe a visszaesés megítélése során, ha annak elkövetését a bíróság súlyosító körülményként értékelte.²¹

Azonban, e körben van egy előkérdés is, mégpedig az, hogy mit jelent a Btk. 115. §-ában megjelenő „ugyanolyan büntett” kifejezés, mivel sokszor a bűncselekmények tényállásai között összefüggések állnak fenn: azonos elemeik lehetnek, egészben vagy részben fedhetik egymást. E kérdés megválaszolásához mindig vizsgálni kellett, hogy az adott törvényi tényállások mennyire egyeznek. Ellentétes álláspont a látszólagos halmazatban lévő bűncselekményekről alakult ki, azonban a jogászok nagy része a speciális kapcsolatban lévő bűncselekményeket lényegében egyöntetűen azonos tényállású büntetteknek ítélte.²²

„A specialitás (a kiemelt törvényi tényállás) kategóriáját az jellemzi, hogy az elkövető egyetlen cselekménye olyan tényállások keretei közé illik bele, amelyek közül a jogalkotó az egyiket a másiktól emelte ki avégett, hogy valamely törvényi értékelést igénylő körülményre (körülményekre) figyelemmel a speciális tényállás megvalósítását súlyosabb vagy ellenkezőleg enyhébb büntetéssel fenyegetse, mint amilyen szankciót a generális tényálláshoz fűzött.”²³

Azon okból kifolyólag, hogy a speciális tényállás teljes egészében magába olvasztja a generális tényállást, a tudomány egyetértett abban, hogy a látszólagos halmazatnak ezen fajtája megalapozza a visszaesést. Egyedül Arányi Miklós volt az, aki többletként még egy feltételt társított a megalapozottsághoz, nevezetesen azt, hogy a „speciális viszonyban lévő büntettek jogi tárgya (több jogvédelem közül legalább egy) azonos, és a büntett alanyára vonatkozóan sincs az egyik büntett vonatkozásában a másik büntetthez képest kizáró vagy megszorító rendelkezés”.²⁴ Az általa alkotott feltétel alátámasztására és szükségességére Berkes György példáját hozta fel, vagyis hogy a csalás és a vásárlók megtevesztése, bár speciális viszonyban vannak egymással, mégsem olvad minkét bűncselekmény egymásba, mivel az előbbit bárki, de az utóbbit csak a kereskedelem körében alkalmazott személy követheti el.²⁵

Az irányelv igyekezett választ szolgáltatni – a visszaesés és az egység, többség kapcsán az elméletben felmerült egyes kérdésekre – megállapítva, hogy „a visszaesés mint minősítő körülmény megállapításának alapjául szolgál az olyan összetett, illetve összefoglalt büntetért való elítéltség is, amely ugyanolyan büntetti tényállást tartalmaz”. Eszerint megalapozta a visszaesést a közveszélyes munkakerülés és a tartási kötelezettség elmulasztásának azon minősített esete, amikor a terhelt a tartási kötelezettséget munkakerülő, iszákos vagy egyébként züllött életmódja miatt nem teljesítette. „A visszaesés, mint minősítő körülmény megállapítható akkor is, ha a korábbi elítélés olyan büntett miatt történt, amelynek törvényi tényállása magába foglalja az utóbb elkövetett büntett tényállását is.” Így például a merénylet, amely az emberöléshez képest speciális bűncselekmény, alapul szolgálhatott a visszaeséskénti minősítésre.²⁶

A fentebb idézetekből megállapítható, hogy az irányelv a specialitás esetén kívül még a törvényi egység fajtájához tartozó összetett bűncselekményeket is alkalmasnak találta arra, hogy alapul szolgálhassanak a visszaesés minősítéséhez. Továbbá kimondta, hogy „nincs jelentősége annak, hogy a korábban megvalósított büntett alap-, minősített avagy privilegizált esetként nyert elbírálást”, ahogyan annak sem, hogy a „büntettek bármelyikének véghezvitele befejezetlen marad, úgyszintén annak sem, hogy azt tettesi vagy részesi minőségben követték el”.²⁷

I.2. Az időbeli hatály kérdése

A döntvénytárakban – az 1960-as éveket vizsgálva – egyetlen egy olyan ügyet találtam, amelyben a bíróság azt elemezte, hogy ugyanolyan bűncselekmény valósult-e meg, azonban ezen ügyben egy másik kérdés is felvetődött, nevezetesen, hogy hogyan kell értékelni a Btk. hatálybalépése előtti jogszabályok alapján történt elítéléseket.²⁸

A jogeset tényállása szerint a járásbíróság 1959-ben – azaz még a büntetőtörvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény hatálya alatt – ítélte a terheltet végrehajtandó szabadságvesztésre árdragító ártürlépés miatt. A vádlott, mint az italtolt vezetője, a

Bár megjegyzem, hogy a két bűncselekmény, vagyis a csalás és a vásárlók megtevesztése, nem tekinthetők természetüknél fogva speciális viszonyban lévő bűncselekményeknek. Az említett két bűncselekmény egyfajta, a jogalkotó által a Btk. indoklásában generált mesterséges konstrukció az üldözhetőségük megkönnyítése érdekében. „Bár az ilyen cselekmények rendszerint megvalósítják a csalás büntetést is, e címen való üldözésük gyakorlatilag rendkívül nehéz, mert a cselekmények zöme csak az ellenőrző közegek szűrőpróbaszerű vásárlásai során derül ki. A csalással a tényállás speciális viszonyban van; ha tehát a csalást az ebben a §-ban leírt módon követik el, mindig e § rendelkezéseit kell alkalmazni.” Btk. 239. §-hoz fűzött indoklás.

²⁶ Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelv I. pont (BH 1966. évi 1. sz. határozata).

²⁷ Uo.

²⁸ Debreceni Megyei Bíróság Bf.I.1.231/1962. sz. határozata.

¹⁹ Lásd BERKES [1964] *i.m.* 342., HARTAY *i.m.* 151.

²⁰ Például ARÁNYI *i.m.* 434., VIDA *i.m.* 4.

²¹ Lásd HALÁSZ Sándor: *Néhány Gondolat a Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelvével kapcsolatban*, Magyar Jog, 1966/2, 56.

²² Lásd ARÁNYI *i.m.* 435., BERKES [1964] *i.m.* 342., BERKES [1966] *i.m.* 250.

Azért is ezen két szerzőt és tanulmányaikat emelem ki itt példaként, mert írásaikban egymásra reflektálva – e témát tekintve – kimondottan ellentétes nézeteket vallottak, azonban egyedül a speciális viszonyban lévő bűncselekmények esetében volt közöttük egyetértés.

²³ *Büntetőjog. Általános Rész I. kötet* (szerk.: Kádár Miklós), Tankönyvkiadó, Budapest, 1963, 293.

²⁴ ARÁNYI *i.m.* 435.

²⁵ Uo. 436., BERKES [1964] *i.m.* 342.

kiszolgáltató italokat a megállapított árnál magasabb áron számította fel. Majd már az 1961-es Btk. hatálya alatt a vádlott felszolgálóként az általa kimért bort a minőségének megrontása útján, drágábban árusította, ezért őt a megyei bíróság üzletszerűen elkövetett vásárlók megkárosításában mondta ki bűnösnek. A Btk. hatálybalépését megelőzően a törvény a vásárlók megkárosítását, mint önálló büntetést nem ismerte. A vásárlók megkárosításával járó ilyen cselekményeket a bírói gyakorlat általában ártúllépésnek és azzal halmazatban magánszemélyt károsító csalásnak minősítette. Ezek alapján a megyei bíróság megállapította, hogy a vásárlók megkárosítása nem olyan büntetett, amely korábban nem volt bűncselekmény, hanem e vonatkozásban az 1961. évi Btk. az eddig is büntetendő cselekményeket új és egységes tényállásba foglalta össze, azaz tartalmilag azonos a korábbi vásárlók megkárosítását eredményező ártúllépési, illetve családi cselekménnyel, ennél fogva az utóbb elkövetett cselekmény tekintetében visszaesőnek minősül.²⁹

A bíróságok következetesen a visszaesés alapjának tekintették a Btk. előtti elítéléseket is, azonban ezt érték kritikák. Földvári József például úgy ítélte meg, hogy az „új törvény alapján visszaesés csak akkor állapítható meg, ha az elkövető a visszaesés megállapításához szükséges valamennyi cselekményt az új törvény hatálybalépése után követte el, kivéve, ha újabb cselekménye a régi törvény rendelkezései alapján is visszaesésként lenne értékelendő. Más esetben a visszaesés megállapítása a súlyosabb új törvény visszaható erejének érvényesülését jelentené, amit viszont törvénykönyvünk nem engedett meg.” Földvári József példája szerint nem lehet valakit visszaesőként elkövetett üzletszerű kéjelgésben bűnösnek kimondani, mivel a korábbi rendelkezés alapján ismeretlen volt a visszaesés, mint e bűncselekmény minősítő körülménye, ezért a Btk. súlyosabb rendelkezését nem lehet alkalmazni.³⁰

Ezzel ellentétes álláspontot foglalt el Berkes György, aki szerint az időbeli hatályra vonatkozó rendelkezéseket nem ilyen esetre lehetett alkalmazni, hanem arra, hogyha a Btk. hatálybalépése előtt elkövetett cselekményt annak hatálybalépése után bírálják el. Valamint, ennek a kérdésnek a szabályozása a Btk. hatálybalépéséről szóló jogszabályra³¹ tartozik, amely szerint a büntetett előléthez fűződő joghátrányok alóli mentesítésre vonatkozó rendelkezéseket a hatálybalépése előtt meghozott ítéletekre is alkalmazni kell. Ebből Berkes György szerint az következik, hogy a Btk. előtti elítélés összes következményét le kell vonni, akkor is, ha az adott bűncselekmény körében a visszaesést, mint minősítő körülményt csak a Btk. vezette be. Továbbá leszögezte, hogy a „Btk. hatálybalépése előtti jogszabályok rendelkezéseinek teljes megegyezése a Btk.-ban meghatározott tényállásokkal nem követelhető meg, mert különben szinte sohasem állapítanánk meg visszaesést. Elégséges, ha egyfelől a Btk. hatálybalépése előtti

jogszabály, másfelől a Btk. alapján elbírált cselekmény olyan törvényi tényállások szerint minősül, amelyek lényeges, legfontosabb vonásai megegyeznek.”³² Azonban – ahogyan Berkes György említette – a Btk. több bűncselekmény törvényi tényállását lényegesen átalakította, így ezek esetében az ugyanolyan büntetett szükségessége miatt a visszaesés, mint minősítő körülmény nem állapítható meg.³³

I.3. A minősítés alapjául nem szolgáló visszaesés

Visszatérve az irányelvre, a Legfelsőbb Bíróság a következőképpen határozta meg a büntetett előéletű fogalmát: „akit bármilyen – tehát az utóbb elkövetettől akár teljesen eltérő – büntetéstől már egy ízben elítélték.” Ezen definíciót a bíróság azért is tartotta fontosnak ismertetni, mert a büntetett előélet és a kriminológiai értelemben vett visszaesés szoros összefüggésben áll egymással.³⁴ A büntetett előéletet súlyosító körülményként kellett általában figyelembe venni, ugyanakkor annak súlya is differenciálható például aszerint, hogy az elkövetett bűncselekmények közül valamelyik szándékos vagy gondatlan volt-e, avagy előzőleg egy, illetve több alkalommal ítélték-e el az elkövetőt, továbbá, hogy a korábbi elítélések esetén a bíróság szabadságvesztést, vagy más büntetést szabott-e ki, illetve intézkedést alkalmazott-e, korábban az elítélt kisebb vagy nagyobb súlyú bűncselekményt követett-e el, illetve az alkalmi jellegűnek számított-e.³⁵

A merőben más jellegű bűncselekményeket sem lehetett figyelmen kívül hagyni annak ellenére, hogy ezen korábbi elítéléseknek a társadalomra veszélyessége alacsony volt, ugyanakkor minden esetben egyénileg kellett vizsgálni, mivel ha az elkövető a legkülönbözőbb jellegű bűncselekményeket válogatás nélkül, sorozatosan követte el, akkor állandó veszélyt jelent a társadalomra, így pedig nyomatékosan szükséges figyelembe venni a korábbi elítéléseit.³⁶ Az irányelv felhívja a figyelmet arra is, hogy az előző gyakorlatnál erősebben kell tekintettel lenni a korábbi

³² BERKES [1964] *i.m.* 340, 345–346.

³³ Uo.

³⁴ Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelv II. pont (BH 1966. évi I. sz. határozata).

Megemlítendő, hogy Földvári József kriminológia értelemben azt tekintette visszaesőnek, „akinek bűnelkövetései antiszociális személyiségével szoros összefüggést mutatnak, akinek büntetése döntően személyiségéből következően és nem annyira a körülmények hatására jött létre.” FÖLDVÁRI József: *A büntetés tana*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970, 365. Ezt a kriminológiai egyetemi jegyzet a következőképpen fogalmazza meg: „törvényi rendelkezéshez hasonlóan, de attól függetlenül a személyben rejlő társadalomra veszélyesség alapján azokat az ismételt elkövetőket tekinti visszaesőnek, akik *konok bűnözési tulajdonságokkal* rendelkeznek. E fogalomkörbe elsősorban azok az elkövetők tartoznak, akiknek defektuózus személyisége permanensen és intenzíven manifesztálódik.” FÖLDVÁRI József–VÍGH József: *Kriminológia*, Egyetemi jegyzet, 1966, 177.

³⁵ Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelv II. pont (BH 1966. évi I. sz. határozata).

³⁶ Uo.

²⁹ Uo.

³⁰ FÖLDVÁRI József: *Az egység és a halmazat határesetei a büntetőjogban*, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962, 333.

³¹ A Büntető Törvénykönyv hatályba lépéséről, végrehajtásáról és egyes szabálysértésekről szóló 1962. évi 10. számú törvényerejű rendelet.

gondatlan elkövetésekre is, különösen akkor, ha azok hasonló jellegű bűncselekmények, avagy ezen büntetteknek szándékos tényelemei is vannak. Ugyanakkor az időmúlásra is tekintettel kell lenni, mert a korábbi elítélés óta eltelt hosszabb idő kevésbé számít nyomatókosnak.³⁷

A visszaesők közül is kiemelkedő kategóriának tartja az irányelv a többszörös visszaesőket, akikkel szemben a törvény szigorát fokozottabban kell alkalmazni, mivel esetükben a speciális prevenció kerül előtérbe a generálishoz képest, így a Legfelsőbb Bíróság a javítási és nevelési célok megfelelő megvalósítása érdekében a hosszabb tartamú szabadságvesztéseket tartja indokoltnak.³⁸

Az irányelv több ízben is taglalja és nagymértékben elítéli a korábbi enyhe büntetéseket a visszaesőkre nézve, így például amikor megállapítja, hogy a „bírósgaink büntetékiszabási gyakorlatában még a többszörös visszaesőkkel szemben is észlelhető szubjektívizmus többnyire abban nyilvánul meg, hogy merőben súlytalan körülmények figyelembevételével szabnak ki törvénysértően alacsony tartamú büntetéseket.” Ezáltal érvényesült az a „téves szemlélet is, amely indokolatlanul előtérbe helyezi a büntett kisebb tárgyi súlyát, az eredménynek az elkövető szándékától független elmaradását vagy csökkenését.” Például nem értékelték kellő súllyal a visszaesést abban az esetben, ha a lopott vagy sikkasztott tárgy értéke alacsony volt.³⁹

Mindezekből kifolyólag a Legfelsőbb Bíróság a bíróságokra váró feladatként jelölte meg, hogy

- a visszaesést, mint minősített esetet a korábbiakhoz képest erőteljesebben vegye figyelembe és a törvényben meghatározott büntetési tételt megfelelően alkalmazza,
- a minősítés alapjául nem szolgáló minősítést nyomatókos súlyosító körülményként értékelje,
- végül hangsúlyozta, hogy a törvényi büntetési tétel, illetve a felemelt büntetési tételkeretek alsó határát megközelítő, vagy indokolatlanul a tételkereten alulmaradó büntetések ellentétesek a visszaesőkkel kapcsolatos jogpolitikai elvekkel.⁴⁰

1.4. A bűnelkövető személyiségvizsgálata

„A visszaesők elleni küzdelemben alapvető jelentősége van a büntettet előidéző okok, az ezt lehetővé tevő körülmények, valamint a bűnelkövető személyisége vizsgálatának.” Ebből kifolyólag a bíróságoknak nem volt elég pusztán annak ismerete, hogy a terhelt ezelőtt milyen bűncselekményt követett el, de még az előző elkövetés körülményeinek megismerésén túl azt is fel kellett deríteniük, hogy a korábban alkalmazott büntetés milyen okokra visszavezethetően volt hatástalan. Így a bűnüldöző szerveknek be kellett szerezni az összes korábbi iratot, és azokat a bíróságnak jóval mélyrehatóbban kellett áttanulmányoznia, mint annál az elítéltnél, aki először követett el bűncselekményt.⁴¹ Ezen adatok között a személyiséggel kapcsolatos szubjektív körülmények általában létfontosságúak.

Így behatóbban kell vizsgálni például: „a terhelt családi körhöz tartozó kapcsolatait, a munkához való viszonyát, a munkahelyi kollektívába való beilleszkedését, illetve ennek hiányát.” Mindezek alapján pedig a Legfelsőbb Bíróság hiányos nyomozati, illetve bírósági tevékenységnek tartotta azt, amikor ezen szervek kizárólag csak a korábban elkövetett bűncselekmény(ek)et vették alapul a visszaesés értékelésénél.⁴²

Az irányelv meghozatala előtt és azt követően is születtek olyan tanulmányok, amelyek azt javasolták, hogy abban az esetben, ha a korábbi elítélésnél látszólagos halmazat valósult meg, akkor az ítélet rendelkező részében utalni kellene az önállóságát veszített büntetettre a főbüntett megnevezése mellett, oly módon például, hogy „könnyű testi sértés okozásával elkövetett hivatalos személy elleni erőszak”, ezzel hozva összhangba a két jogintézményt az ítélezés során. Ezen álláspontot képviselők – bár nem egyenesen kinyilatkoztatva, hogy a korábbi elítélések aktáinak áttanulmányozása helyett ajánlanák ezen módszert, de mégis a bíróságok helyzetének megkönnyítése okán – javasolták a látszólagos halmazatban lévő bűncselekményeknek az ítélet rendelkező részében való feltüntetését.⁴³ Azonban aggály ezel kapcsolatosan is felmerült, például a garázdaságot – szubszidiárius bűncselekmény lévén – csak akkor lehet megállapítani, ha súlyosabb büntett nem valósult meg. Továbbá, a törvény világosan kimondta, hogy ha a bíróság az elkövető terhére ugyanabban az ítéletben több büntetést állapít meg, akkor valamennyi büntetést halmazati büntetést kell kiszabni. Így a látszólagos halmazat esetében, amely gyakorlatilag egységet teremtett, logikailag ellentétes volt az, hogy két bűncselekmény elkövetését mondja ki a bíróság, főleg, ha a két büntett közül az egyiknek az elkövetését csak törvényben szabályozott feltétel teljesülése mellett lehetett megállapítani. Ugyanakkor, e kérdések csak azon szerzők esetében merültek fel, akik a látszólagos halmazatnál – ellentétben az irányelvvel – a specialitáson kívül más típusa esetében is megengedettek tartották, hogy megalapozza a visszaesést.⁴⁴

⁴² Uo.

⁴³ Lásd HALÁSZ Sándor: *A látszólagos halmazatról*, Magyar Jog, 1966/8, 348., BERKES [1964] i.m. 346., KOVÁCS Pál: *Az egység és többség elhatárolásának problémái*, Magyar Jog, 1966/9, 399.

Ugyanakkor Arányi Miklós legvégső megoldásként azt javasolta, hogy „bűnhalmazatot kell majd megállapítani olyan – jelenleg látszólagos halmazatként kezelt – esetekben, amelyekben az elbírált cselekmény vagy az elbírált cselekmény egyike olyan büntett tényállását is kimeríti, amelynek a visszaesés szerint minősülő alakzata is van.” Vizont Arányi Miklós nézete – mint már korábban utaltam rá – a Legfelsőbb Bíróság irányelvében foglaltaknál is szűkebb értelmezést fogadott el, hiszen ő csak a specialitás esetét és azt is csak meghatározott feltétellel fogadta el a visszaesés minősített esetének a megalapozásaként. ARÁNYI i.m. 344–347.

⁴⁴ Ilyen szerző volt például Berkes György.

³⁷ Uo.

³⁸ Uo.

³⁹ Uo.

⁴⁰ Uo.

⁴¹ Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelv III. pont (BH 1966. évi 1. sz. határozata).

Záró gondolatok

Összességében álláspontom szerint a Btk. – a kor szellemiségéből kifolyólag is – roppant szigorúan szabályozta a visszaesés jogintézményét. Már-már megtorló jellegű rendelkezés volt, hogy a felfüggesztett szabadságvesztés is megalapozta a visszaesést.

Lényeges változás történt a szexuális bűncselekmények körében, számos büntettnék lett minősített esete a visszaesés, ahogy Földvári József példájában is láthattuk. A törvény szigorodása, valamint a kialakult bírói gyakorlat azonban nem eredményezhetett volna visszaható hatályú jogalkalmazást, amely egyértelműen hátrányosan hatott a terhelte nézve és merőben érintette a büntetés kiszabást.

Elmondható továbbá, hogy az irányelv nem nyújtott biztos alapokat, hiszen csak a látszólagos halmazat két esetében mondta ki, hogy ugyanolyan bűncselekménynek tekinthetők a visszaesés szempontjából és a többi esetében – függetlenül a tudományban felmerült kérdésektől és nézetkülönbségektől – hallgatott. Felvetődhet ugyan az is válaszként, hogy a Legfelsőbb Bíróság a többi eset meg nem említésével zárta ki azokat – jómagam is ezt az álláspontot tartom a legvalószínűbbnek – azonban ezen koncepció nem a legszerencsésebb megoldás, hiszen már eleve eltérő joggyakorlat volt tapasztalható a visszaeséssel összefüggésben. Előremutató lett volna a látszólagos halmazat egyes fajtainak a vizsgálata, hogy melyek tekinthetők ugyanolyan bűncselekménynek és jöhetnek figyelembe a visszaesésre, mint minősítő körülményre nézve.⁴⁵

A jogalkotónak azonban a későbbiek során kevésnek bizonyult az irányelv a tekintetben, hogy egy törvénymódosítás révén a hivatalos személy elleni erőszak, a súlyos testi sértés és a rongálás minősített esetévé tette a garázdaság jellegű elkövetést, annak érdekében, hogy az ilyen magatartások megalapozzák egyidejűleg a garázdaság esetében is a visszaesést, így egy összetett bűncselekménnyel – amely esetében az irányelv már előírja a visszaesés minősítését – igyekezett megoldani a garázdaság szubsidiárius jellegével kapcsolatosan felmerült problémát.⁴⁶

Üdvözítő nézet volt a korábbi elítélések mélyrehatóbb vizsgálata és a komolyabb személyiségelemzés, ezekkel együtt pedig egy kriminológiai álláspont beágyazása a bírósági gyakorlatba, azonban ezen elkövetési körülmények annál is alaposabb átvizsgálása, mint amit a jogalkalmazó a korábbi elítélésakor elvégzett, a bíróság számára nagy terhet jelenthetett a gyakorlatban.

⁴⁵ Konkrétan ilyen elemzést végzett Berkes György is a következő tanulmányában: BERKES [1964] *i.m.* 339–346.

⁴⁶ A Büntető Törvénykönyv módosításáról és kiegészítéséről szóló 1971. évi 28. törvényerejű rendelet 40. §-ához fűzött indokolás, DORANG Zsanett: *A lopás megítélése az 1961. évi V. törvény hatálya alatt*, In XXV. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája (szerk.: Jakab Éva–Miskolczi-Bodnár Péter), Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Patrocinium Kiadó, 2023, 82–83.

Legvégül megemlítve, hogy a visszaesés, avagy a többszörös bűnelkövetés korszaktól függetlenül örökös probléma, ugyanakkor a visszaesés csökkentésére a jogalkotónak nem csak a törvény szigorítása az egyetlen eszköze. Ezzel összefüggésben Földvári József a következő megállapításokat tette 1970-ben: „Az általános műveltség emelése komoly tényező lehet a visszaesés megakadályozásában, feltéve természetesen további – objektív és szubjektív – körülmények kedvező alakulását.”⁴⁷ „Átgondolva a szabaduló elítéltek letelepedésével és munkába állásával kapcsolatos mai helyzetét, megerősödik bennünk az a vélemény, amelyet már korábban felvetettünk: további erőfeszítéseket kell tennünk a visszaesés megakadályozása érdekében.”⁴⁸

Felhasznált szakirodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] ARÁNYI Miklós: *A visszaesés – jogpolitikai „visszaesés” kérdéséhez*, Magyar Jog, 1965/10, 433–437.
- [2] BERKES György: *A visszaesés mint minősítő körülmény a Btk.-ban*, Magyar Jog, 1964/8, 339–346.
- [3] BERKES György: *A valódi és látszólagos halmazat kérdéséhez*, Magyar Jog, 1966/6, 247–251.
- [4] DORANG Zsanett: *A lopás megítélése az 1961. évi V. törvény hatálya alatt*, In: XXV. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája (szerk.: Jakab Éva–Miskolczi-Bodnár Péter), Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Patrocinium Kiadó, 2023, 77–85.
- [5] FÖLDVÁRI József: *Az egység és a halmazat határesetei a büntetőjogban*, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962.
- [6] FÖLDVÁRI József: *A büntetés tana*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970.
- [7] FÖLDVÁRI József–VÍGH József: *Kriminológia*, Egyetemi jegyzet, 1966.
- [8] HALÁSZ Sándor: *Néhány Gondolat a Legfelsőbb Bíróság 6. számú irányelvével kapcsolatban*, Magyar Jog, 1966/2, 52–57.
- [9] HALÁSZ Sándor: *A látszólagos halmazatról*, Magyar Jog, 1966/8, 337–349.
- [10] HARTAY Henrik: *A valódi és látszólagos halmazat elhatárolásánál a rendszerinti és a benső összefüggés figyelembevétele*, Magyar Jog, 1966/4, 145–152.
- [11] *Büntetőjog. Általános Rész I. kötet* (szerk.: Kádár Miklós), Tankönyvkiadó, Budapest, 1963.
- [12] KOVÁCS Pál: *Az egység és többség elhatárolásának problémái*, Magyar Jog, 1966/9, 394–400.
- [13] RÁCZ György: *A Legfelsőbb Bíróságnak a büntető eljárásban ismételt felelősségre vontak megítéléséről szóló 6. számú irányelvről*, Magyar Jog, 1966/1, 1–5.
- [14] VIDA Ferenc: *Hol tart a gyakorlat a bűnhalmazat megállapítását kizáró okok rendszerének kidolgozásában?* Magyar Jog, 1967/1, 3–6.

⁴⁷ FÖLDVÁRI [1970] *i.m.* 331.

⁴⁸ Uo. 542–543.

Források

- [1] A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény és az ahhoz fűzött indokolás.
- [2] Debreceni Megyei Bíróság Bf.I.1.231/1962. sz. határozata.
- [3] Legfelsőbb Bíróság BH 1966. évi 1. sz. határozata (6. számú irányelv).

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
dr. Beliznai Kinga tanszékvezető habil. egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
